

**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

16 листопада 2023 р.

м. Суми

Сумський національний
аграрний університет

Федерація
Аудиторів,
Бухгалтерів і
Фінансистів
АПК України

Federation of
Auditors,
Accountants and
Financiers
of AIC of Ukraine

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ СНАУ**

**ІНСТИТУТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК
УКРАЇНИ**

ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ

ВРОЦЛАВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХЕНАНЬСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ, КНР

АГРО-ФІЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ М. СІНЬСЯН, КНР

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

МАТЕРІАЛИ

II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**16 листопада 2023 р.
СНАУ, м. Суми,
Україна**

УДК [657+336.221]:339.92
С 83

Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. 395 с.

***Затверджено до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-координаційною радою
Сумського національного аграрного університету
(протокол № 6 від 24 листопада 2023 року)***

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції будуть корисними для дослідників у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, економічного контролю, аудиту та управління, аспірантів, магістрантів, а також бухгалтерів-практиків та менеджерів різних рівнів.

Тези доповідей розміщено в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори. Редакційна колегія може не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

© Кафедра обліку і оподаткування СНАУ, 2023

© Сумський національний аграрний університет, 2023

Редакційна колегія

Гордієнко Микола Іванович - кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Жук Валерій Миколайович - доктор економічних наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України (м. Київ, Україна).

Назаренко Інна Миколаївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Назаренко Олександр Володимирович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Плаксієнко Валерій Якович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Полтавського університету економіки і торгівлі (м. Полтава, Україна).

Крюкова Ірина Олександрівна - доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри обліку і оподаткування Одеського державного аграрного університету (м. Одеса, Україна).

Приходько Ігор Павлович - д. держ. упр., професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету (м. Дніпро, Україна).

Янг Схуфенг – заступник директора Агро-фізичного інституту, (м. Сінсян, Китайська народна Республіка).

Мінта Станіслав – доктор філософії. Інститут економічних наук, Вроцлавський університет природничих наук (м. Вроцлав, Польща).

Ню Лічен доктор філософії. Хенанський інститут науки і технологій (м. Сінсян, Китайська народна Республіка).

Гаркуша Сергій Анатолійович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного

університету (м. Суми, Україна).

Довжик Олена Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Пасько Олег Віталійович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Бричко Аліна Михайлівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Лукаш Світлана Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Полятикіна Лариса Іванівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Ткаль Ярміла Сергіївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету (м. Суми, Україна).

Зубцова Інна Володимирівна заступник директора Сумського міжнародного коледжу (ХІНТ, Україна-Китайська народна Республіка).

Шановні колеги та учасники
II Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні
пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та
оподаткування в умовах глобалізації»!

Від імені кафедри обліку і оподаткування Сумського національного аграрного університету та організаційного комітету висловлюємо вдячність всім учасникам, які знайшли час і можливість прийняти участь у конференції.

Метою проведення заходу є висвітлення актуальних проблемних питань розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та системи управління підприємством в умовах глобалізації.

Конференція була організована за наступними напрямками:

- розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації: виклики та перспективи;*
- функціонування та розвиток аудиту: вітчизняний досвід та світові тенденції;*
- актуальні питання оподаткування в системі управління підприємством;*
- напрями модернізації системи управління підприємством в умовах глобалізації;*
- особливості управління, обліку та звітності в умовах сталого розвитку.*

До участі у конференції долучилися представники академічної спільноти з різних закладів освіти, аспіранти, здобувачі вищої освіти, представивши результати своїх досліджень з актуальних питань бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та управління.

Сподіваємося, що результати науково-практичної конференції допоможуть отримати нові знання, визначити пріоритетні напрями, які сприятимуть вирішенню актуальних проблем у сфері бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та управління, які можуть мати місце як в практичній діяльності, так і в науковій площині, особливо в умовах воєнного / післявоєнного стану.

Усі доповіді включені до матеріалів конференції в авторській редакції.

Щиро дякуємо всім, хто взяв участь у конференції. Бажаємо Вам успіхів, творчої наснаги, нових наукових відкриттів!

З повагою організаційний комітет конференції

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	6
АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 1	
Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації: виклики та перспективи	
<i>Бабіч В. Є.</i> БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ДІАГНОСТИКА	18
<i>Бурмінова М. В.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	21
<i>Гаркуша С. А.</i> ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	23
<i>Гнатишин Л. Б., Прокопишин О. С., Возна І. Р.</i> ПРОГРАМНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ	26
<i>Горулько Л. І.</i> ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	29
<i>Донченко В. А.</i> МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ЗАПАСІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА	32
<i>Дунаєва Т. В., Семеранко О. О.</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	35
<i>Есманова Л. І.</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	37
<i>Златова М. Г.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА АУДИТІ	40
<i>Івасенко М. О.</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АНАЛІЗ АМОРТИЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: ЕТАПИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ	43
<i>Коваль А. В.</i> ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	45
<i>Кремезна А. О.</i> ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	47
<i>Крюкова І. О.</i> РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ	50

Кудінова Л. В.	53
ПОРЯДОК ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ ОКРЕМИХ КОМПОНЕНТІВ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
Кутах К. М.	56
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ЯК ВАГОМА КОМПОНЕНТА ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ОКРЕМОГО БІЗНЕС СУБ'ЄКТА	
Ліпський Р. В.	59
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	
Лобода Н.О., Чабанюк О.М., Василюк І.В.	61
ЯКІСТЬ ОБЛІКУ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ЯК ФУНКЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
Морозова П. І.	64
РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	
Назаренко О. В.	66
РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	
Рашевська Н. В.	69
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ	
Сирота Д.	72
НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ОБЛІКУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	
Скрипка І. С.	74
ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ В АВТОТРАНСПОРТНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ	
Слободян Т. А.	77
ЦИФРОВІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	
Смирнова С. Є.	80
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	
Ставицька В. О.	84
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ІНТЕРНЕТ МАГАЗИНУ	
Старосільська В. В.	87
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗА ЕТАПАМИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОДУКТУ	
Ступак М. Ю.	90
НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ОПЕРАЦІЙ З ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА	

Ткаченко М. Л.	93
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	
Чеперезін К. С.	96
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ ОКРЕМОГО ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Шабло Ю. В.	98
СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЗНАЧЕННЯ ЇХ ОБЛІКУ АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 2	
Функціонування та розвиток аудиту: вітчизняний досвід та світові тенденції	
Антіпова К. О.	102
КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МШП	
Бабенко К. Є., Рижова К. О.	104
ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ РЕЗЕРВІВ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	
Валова С. М.	107
ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: НАПРЯМИ, МЕТОДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ	
Вигівська І.М., Панійван К.Є.	109
МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ ЯК ФОРМА МИТНОГО КОНТРОЛЮ	
Галун Є. С.	111
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ДОХОДІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Головенко І.	113
ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	
Димянчук В. А.	116
АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ	
Кучеренко С. М.	118
АУДИТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА АЛГОРИТМІЗАЦІЯ	
Маслюк О. М.	120
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ	
Плаксієнко В. Я., Назаренко І. М.	123
АУДИТОРИ ТА БУХГАЛТЕРИ – СУБ'ЄКТИ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: КОДИФІКАЦІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБОВ'ЯЗКІВ	
Полятикіна Л. І.	126
СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ	
Самофал А. В.	128

ОРГАНІЗАЦІЙНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	
<i>Сойнікова О. В.</i>	130
СПОСОБИ РЕАГУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ФІНАНСОВО-МАЙНОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
<i>Стрелець М. О.</i>	133
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: КОНТРОЛЬ, ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ	
<i>Томашевська А. А.</i>	136
АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ЗА ЄДИНИМ СОЦІАЛЬНИМ ВНЕСКОМ: МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ	
<i>Устименко Ю. С.</i>	139
ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	
<i>Шамрай І. В.</i>	142
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ СПОЖИВАЧАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	
<i>Шевчук Л. А.</i>	144
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 3

Актуальні питання оподаткування в системі управління підприємством

<i>Гордієнко М. І.</i>	147
ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ ДОБРОБУТ	
<i>Кабак М. С.</i>	150
ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗАПАСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	
<i>Крижова В. А.</i>	153
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ	
<i>Кулішенко А. О.</i>	156
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК, ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б.</i>	159
ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ НЕВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ КОНТРАГЕНТОМ	
<i>Остапенко О. О.</i>	162
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Рагуліна А. О.</i>	165
ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УПРАВЛІННІ	

ПІДПРИЄМСТВОМ	
<i>Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М.</i>	167
ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА – 2023	
<i>Черних Д. С.</i>	170
ПДВ ЯК ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	
<i>Ціцька Н. Є., Мирончук З. П., Малецька О. І.</i>	174
ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	
АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 4	
Напрями модернізації системи управління підприємством в умовах глобалізації	
<i>Близнюк А. А.</i>	178
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЇЇ РОЗВИТКУ	
<i>Буднік О. В.</i>	181
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Воробйова І.</i>	183
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ПОТЕНЦІАЛУ	
<i>Гавенко О. М.</i>	186
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРЕНАТАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ В УКРАЇНІ	
<i>Гончар О. В.</i>	188
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	
<i>Гришин І. Є.</i>	191
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	
<i>Денисенко Я. В.</i>	193
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА	
<i>Довгань К. А.</i>	195
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ ІТ-КОНСАЛТИНГУ КОМПАНІЇ	
<i>Жук Р. І., Бучич О. С.</i>	197
ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВОЮ КОНЦЕПЦІЄЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Завгородько С. В.</i>	200
НАУКОВІ РОЗРОБКИ, ЩО ФОРМУЮТЬ ІНДУСТРІЮ 4.0	
<i>Завора О. М.</i>	203
МІСІЯ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДІАГНОСТИКИ ПОТЕНЦІАЛУ, ОРІЄНТОВАНІ НА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ	

БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	
Костяний О. О.	206
ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
Леменчук М. І.	208
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ	
Лишенко М. О.	210
ЕЛЕМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БРЕНДОМ	
Мазур О. С.	213
АНАЛІЗ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ	
Мірошніченко В. В.	216
АНАЛІЗ УРОЖАЙНОСТІ ВІВСА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИРОЩУВАННЯ	
Наріжний В. М.	218
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	
Некрасова А. В.	220
МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ СПОЖИВЧИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ У АГРАРНІЙ СФЕРІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МАРКЕТИНГОВЕ ПЛАНУВАННЯ	
Полятикін В. О.	222
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО АДМІНІВСТРУВАННЯ НА ЗАСАДАХ КАРТОГРАФІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТР	
Приходько І. П.	224
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ КОНТРОЛЮВАННЯ Й МОНІТОРИНГУ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
Рибалко М. Г.	227
ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	
Сельський А.	229
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ШВИДКОЗМІНЮВАНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	
Симоненко Є. О.	232
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Сорока І. М.	235
НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Стриженок Д. М.	237
ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	
Таранченко К. М.	239
А ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ	

ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОРГІВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ <i>Терещенко Є. Л.</i>	241
УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА <i>Ткачук Ю. В.</i>	243
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ НА ПУБЛІЧНУ СЛУЖБУ <i>Устік Т.В.</i>	245
МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СФЕРІ АГРОБІЗНЕСУ <i>Холявка Я. В.</i>	248
А ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ <i>Чайка М. О., Симоненко Д. О.</i>	251
ТЕОРЕТИЧНІ ДЕФІНІЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРУКТУР <i>Щенякін Д. О.</i>	254
АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ <i>Яровий Є.</i>	256
СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ <i>Fihurna M., Pan Linlin</i>	259
WAYS TO IMPROVE THE FINANCIAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE <i>Liang Hengzhi</i>	261
THEORETICAL FOUNDATIONS OF STRATEGIC PLANNING FOR OPTIMIZATION OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT <i>Liu Jiren</i>	263
THE INFLUENCE OF NATIONAL CULTURE ON THE CORPORATE CULTURE OF ENTERPRISES <i>Liu Shaohua</i>	266
ANALYSIS OF MENTAL HEALTH PROBLEMS OF CIVIL SERVANTS <i>Liu Wenqiang</i>	269
WAYS TO IMPROVE THE MANAGEMENT OF LABOR RESOURCES OF THE ENTERPRISE <i>Li Yan</i>	271
RESEARCH ON THE DEVELOPMENT MANAGEMENT STRATEGY OF CHINESE TOURISM ENTERPRISES UNDER THE BOSTON MATRIX MODEL <i>Miao Xiaohu</i>	275
INCREASING THE LEVEL OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE (TAKE AN EXAMPLE OF ZHONGTIAN MARINE SYSTEM Co., Ltd)	

<i>Niu Lichen</i>	277
ANALYSIS ON THE CONSTRUCTION OF ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM	
<i>Wang Jiaqi</i>	280
METHODS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF THE ORGANIZATION'S EMPLOYEES	
<i>Wang Yongqiang</i>	282
RESEARCH ON PERFORMANCE MANAGEMENT OF ADMINISTRATIVE STAFF AT THE GRASS-ROOTS LEVEL BASED ON COMPETENCY MODEL	
<i>Weng Deyuan</i>	285
THINKING ABOUT RAISING DIMENSION AND REDUCING DIMENSION ACTION OF ENTERPRISE MANAGEMENT	
<i>Zhang Zengxiang</i>	287
A MODERN APPROACH TO THE USE OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF INFORMATION PROVISION OF THE ENTERPRISE	
<i>Xu Jing</i>	290
ANALYSIS OF THE FEATURES OF ENTERPRISE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT	

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 5

Особливості управління, обліку та звітності в умовах сталого розвитку

<i>Безверхий Д. О.</i>	294
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ	
<i>Біндюг Д. О.</i>	297
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ	
<i>Василега С. В.</i>	299
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	
<i>Вертіль Д. П.</i>	302
ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС	
<i>Дудко Д. В.</i>	305
ЩОДО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ФІНАНСОВОГО АКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Гайдаш О.</i>	308
ОБҐРУНТУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ	
<i>Журбенко В. А.</i>	310
КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПЕРЕД ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ЯК ПРЕДМЕТ ВЗАЄМОВІДНОСИН	

Клименко Т. О.	314
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ	
Косакова Б. О.	317
ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ЩО ПРИНІС 2023 РІК?	
Куц В. Р.	320
ЕКСПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ	
Лугова М. К.	323
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ	
Максимова А. А.	326
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	
Макущенко О. В.	328
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА КОРПОРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ЧАСИ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ПОВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	
Мирченко С. В.	330
ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	
Мороз В. М.	333
РОЗУМІННЯ ПОНЯТЬ «ОРЕНДА» ТА «ЛІЗИНГ» І ЗНАЧЕННЯ ЇХ ДЛЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	
Мухін А. І.	336
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	
Остапенко Ю. О.	339
ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Панічева С. С.	342
ЗМІСТ СЕЛОЗБЕРІГАЮЧОЇ МОДЕЛІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Панченко О. А.	345
УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Повидиш І. В.	348
ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ І УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Полятикін С. О.	351
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗЕЛЕНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Пустовіт Р. П.	353
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЇХ ОБЛІКУ	
Ралко Є. С.	355

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Рашевська Н. В.</i>	358
ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В УПРАВЛІННІ	
<i>Сердюк А. В.</i>	361
СУТЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Танасієва М.М.</i>	363
ГАРМОНІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
<i>Ткаль Я. С.</i>	366
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИМ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
<i>Шавурська О. В.</i>	369
ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Шановал Л. П.</i>	372
ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	
<i>Швед В. С.</i>	375
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
<i>Штиб Д. М.</i>	378
МЕТОДИ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	
<i>Щедрін Ю. В.</i>	380
КОШТОРИС МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ – ОСНОВНИЙ ПЛАНОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ДОКУМЕНТ	
<i>Врчхко А.</i>	382
IMPLEMENTATION OF MANAGEMENT-CONSULTING PROJECTS	
<i>Bondar A.</i>	384
SCIENTIFIC BASIS OF BUSINESS DEVELOPMENT RESEARCH	
<i>Dovzhyk O.</i>	387
PECULIARITIES OF ACCOUNTING IN FARMS: FOREIGN EXPERIENCE	
<i>Feng Liren</i>	390
PERSONNEL MANAGEMENT IN PUBLIC AUTHORITIES BASED ON QUALIFICATION REQUIREMENTS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY	
<i>Gao Debing</i>	392
RESEARCH ON STRENGTHENING THE MANAGEMENT MEASURES OF COUNTY WATER RESOURCES INFRASTRUCTURE IN CHINA	

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 1

Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації: виклики та перспективи

Бабіч Вікторія Євгенівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник:
Велієва Вікторія Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ДІАГНОСТИКА

Економіка постійно зазнає змін, а це часто стає впливовим фактором на появу фінансових труднощів в роботі підприємств. Глобальна економічна криза спричинила низку негативних змін в бізнес-середовищі та на ринках країни. Одна із можливих та особливо актуальних змін в роботі підприємства може виявитись його банкрутство. Багато підприємств зіткнулись з нездатністю оплатити свої борги зі зниженням доходів та збитками. Внаслідок повномасштабної збройної агресії усі суб'єкти господарювання України зазнали великих збитків, що призвело до зменшення платоспроможності деяких підприємств та організацій. Статистика процедур банкрутства складається кожного статистичного періоду і не виключним є період воєнного стану.

Стащук О. В., Шостак Л. В., Булик Д. В. провели статистичний аналіз кількості відкритих справ про банкрутство підприємств, кількості відкритих процедур ліквідації та санації суб'єктів господарювання з початку війни в Україні: з початку введення воєнного стану в Україні та до кінця вересня було відкрито 237 проваджень у справі про банкрутство підприємств, 262 суб'єкта господарювання було визнано банкрутами і відносно них відкрито ліквідаційну процедуру. Стосовно 11 юридичних осіб було розпочато процедуру санації. Порівняно зі статистикою попередніх років, то можна виявити, що кількість збанкрутілих компаній за такий самий період менша (у 2020 р. – відкрито 297 проваджень, а у 2021 р. – 469 проваджень за перше півріччя) [1, с. 4]. Важливо те, що банкрутство є інструментом відновлення фінансової стійкості підприємства, а не тільки ліквідація або продаж майна для позбавлення від боргів.

Банкрутство - це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури [2].

В Україні діє Державний орган з питань банкрутства. Його завданнями є аналіз фінансового та господарського стану суб'єктів підприємницької діяльності, визнання того чи іншого підприємства банкрутом або створення умов для боржника задля відновлення його платоспроможності. Орган здібний виявляти ознаки фіктивного банкрутства, розробляти санаційні та заходи реструктуризації, готувати документи щодо банкрутства, встановлювати

вимоги їх заповнення. Додатково, Держорган з питань банкрутства формує реєстр арбітражних керуючих, надає їм підготовку та здійснює контроль над їх діяльністю.

Під час діагностики банкрутства підприємства відбувається аналіз його фінансової стійкості, прибутку, витрат, обсяги реалізації продукції, активи та ресурси, господарської діяльності, здатності вчасно оплачувати кредиторську заборгованість, тощо. Завданням діагностики банкрутства підприємства є виявлення показників, що свідчать про фінансову нестабільність функціонування, неплатоспроможність та параметрів кризового стану підприємства.

Метою діагностики банкрутства полягає в оцінці стану підприємства, а саме його фінансової стійкості та ідентифікації ризиків можливості його банкрутства, які можуть виникнути внаслідок прийняття помилкових рішень щодо управління підприємством. В результаті діагностики ми маємо виявити, чи здатне підприємство погасити свої кредиторські зобов'язання та позики без загрози подальшої господарської діяльності, а також можемо допомогти ефективно уникнути ризиків банкрутства.

Для початку необхідно виявити чинники, що впливали на фінансовий стан і діяльність підприємства та в подальшому стали причинами його банкрутства. Аналіз фінансових показників підприємства, як перший етап діагностики, вимагає збору та подальшого дослідження фінансової звітності та таких показників як рентабельність, ліквідність, платоспроможність, фінансова стабільність тощо.

На другому етапі діагностики Державний орган з питань банкрутства має, ґрунтуючись на результатах аналізу показників, виявити ризики, що можуть в подальшому призвести до банкрутства підприємства. До деяких можливих причин банкрутства включають:

1. відсутність раціонального планування та використання ресурсів;
2. занадто велика сума або кількість кредиторської заборгованості, які підприємство не в змозі погасити;
3. економічні кризи або зміни на ринку;
4. низька реалізація готової продукції, відсутність продажів товарів та, як наслідок, відсутність прибутку;
5. помилки в управлінні фінансами підприємства, невірні шляхи розв'язання проблем та стратегії розвитку підприємства;
6. конфліктні ситуації з партнерами або співробітниками;
7. провальні інвестиції та безперспективні проекти;
8. юридичні проблеми (наприклад, судові розгляди, скарги від споживачів) тощо.

У випадку наявності ризиків банкрутства підприємства відбувається оцінка можливості виходу з кризової ситуації. Як третій етап діагностики, сюди входить розробка плану підвищення ефективності господарської діяльності та виробництва товарів, реорганізація підприємства або його фінансової

активності, поява нових переваг над конкурентами на ринку та інших заходів, що можуть забезпечити стабільність та активність виробництва.

Якщо на попередньому етапі були виявлені перспективи виходу підприємства з кризи та відновлення його фінансової стабільності, то на четвертому етапі передбачається проведення санацій.

Опираючись на Кодекс України з процедур банкрутства № 19, ми дізнаємось, що санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство - це система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати засновник (учасник, акціонер) боржника, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інші особи з метою запобігання банкрутству боржника шляхом вжиття організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до відкриття провадження у справі про банкрутство [2].

У плані санації має бути передбачені заходи, способи та засоби, що мають на меті відновлення платоспроможності підприємства, а також погашення грошових зобов'язань, що виникли після згоди керівника на проведення досудової санації. Основні положення щодо порядку проведення санації боржника до порушення провадження у справі про його банкрутство зазначені в Положенні «Про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство» [3].

Таким чином, діагностика банкрутства – це той дуже важливий етап в управлінні підприємства, що допомагає уникнути його ліквідації. Особливо важливою діагностика є для кредиторів та інвесторів, які ретельно вивчають фінансовий стан підприємства та звертають увагу на діагностику його банкрутства. Так як, вони вкладають свої кошти в діяльність підприємства, їх мета – це збереження його стану та уникнення його банкрутства. Саме таким шляхом можна виявляти проблеми та ризики, що можуть призвести до зупинки діяльності та виробництва. Крім цього, діагностика дає змогу оцінювати фінансове становище та розробляти план дій і методики для подальшого не тільки функціонування, а й розвитку підприємства, як наприклад, вчасне застосування санацій.

Список використаних джерел

1. Стащук, О., Шостак, Л., Булик, Д. Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, № 44 (2022). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-29>
2. Кодекс України з процедур банкрутства : Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство : Постанова № 15 від 17 груд. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-13#Text>

Бурмінова Мілана Вадимівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Полтавський державний аграрний університет
Науковий керівник:
Мокієнко Тетяна Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

З інтенсивним розвитком цифрових технологій, бухгалтерія вже не та галузь, якою вона була навіть десять років тому. Цифрові інструменти та хмарні технології змінюють бухгалтерський облік, роблячи його більш доступним, ефективним і зручним.

Якщо колись бухгалтерський облік вимагав великих обсягів паперової роботи та складного обладнання, то сьогодні він може бути настільки простим, як заходження в хмару.

Хмарні обчислення представляють інноваційний підхід, який спрощує структуру ІТ-систем, завдяки використанню різноманітних продуктивних технологій, що автоматично керуються та доступні на запит у рамках віртуальної інфраструктури. Ці технології також можна використовувати як сервіси за потребою [1].

Загалом усі облікові програмні рішення можна розподілити на три категорії. Перша – типові або ж універсальні програми, які є готовими конфігураціями, що можуть бути налаштовані для використання в загальних бізнес-процесах будь-якого підприємства [2].

Друга категорія – галузеві програмні інструменти. Вони розроблені для специфічних завдань в обмеженому галузевому контексті, тобто здатні виконувати вузькопрофільні завдання. А остання категорія – окремі функціональні модулі, що використовуються для створення власних конфігурацій або ІТ-інфраструктури для автоматизації бухгалтерського обліку бізнесу [2].

Тобто хоча метою всіх цих категорій є оптимізація діяльності, підвищення ефективності та прибутковості бізнесу, вони надають різні засоби досягнення цілей. Розглядаючи категорії, важливо враховувати конкретні потреби та умови ведення бізнесу для вибору оптимального облікового рішення.

Однією з головних переваг хмарних обчислень у сфері бухгалтерського обліку є їхня гнучкість і масштабованість. Завдяки цим технологіям, бухгалтери можуть легко адаптувати свою інфраструктуру до змін у бізнес-середовищі та збільшувати або зменшувати обсяги обчислень за потребою. Це особливо

корисно в умовах зростання обсягу даних та потреби в їхній обробці.

Також значущою перевагою є доступність до хмарних обчислень на вимогу. Бухгалтери можуть використовувати необхідні обчислювальні ресурси та програми без великих капітальних витрат. Це дозволяє оптимізувати витрати на IT-інфраструктуру та сконцентрувати зусилля на розвитку фінансової стратегії та аналізі.

Іншою важливою особливістю є можливість автоматизації багатьох бухгалтерських процесів за допомогою хмарних рішень. Вони дозволяють автоматизувати завдання, такі як облік транзакцій, складання фінансових звітів, контроль за податковими показниками тощо. Це зменшує ризик помилок та збільшує ефективність роботи бухгалтера.

Важливою складовою ефективності хмарних обчислень в бухгалтерському обліку є також забезпечення безпеки даних. Провайдери хмарних послуг вкладають значні зусилля у захист інформації своїх клієнтів, що робить їхні платформи надійними для зберігання фінансових даних.

Щодо недоліків хмарних сервісів, то часто вони працюють тільки від інтернет-з'єднання, інакше використання призведе до перебоїв та обмежень доступу до даних, тобто робота в офлайн режимі буде неможливою [2].

Також недоліком є те, що хмарні сервіси зазвичай базуються на підписах, а їхня вартість може зростати з часом. Дрібні щомісячні платежі можуть накопичуватися і стати дорожчими, ніж власне обладнання та програмне забезпечення.

До того ж зберігання конфіденційних даних в хмарі може становити загрозу приватності та безпеці, тому треба переконатися, що дані шифруються на всіх етапах їх обробки, а довіряти слід лише перевіреним провайдерам, які надають гарантії щодо збереження й нерозповсюдження даних своїх клієнтів.

Отже, хмарні технології стали невіддільною частиною сучасного бухгалтерського обліку, їхнє використання може призвести до значного покращення продуктивності і якості фінансового обліку для бізнесів різного масштабу. І хоча хмарні сервіси мають свої недоліки, переваг у них усе ж таки більше, що робить такі технології важливими й корисними інструментами для бухгалтерів та фінансових фахівців.

Список використаних джерел

1. Михайловина С. О., Матрос О. М., Поліщук О. М. «Хмарні» технології як важливий аспект розвитку системи бухгалтерського обліку і оподаткування. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9153> (дата звернення: 07.11.2023).
2. Облік бізнесу у хмарі: варто чи ні. URL: <https://cityhost.ua/uk/blog/uchet-biznesa-v-oblake-stoit-ili-net.html> (дата звернення: 07.11.2023).

Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Кожен суб'єкт економічних відносин прагне зберігати та посилювати свою економічну безпеку, що є основою раціональної поведінки в умовах ринкових ризиків. Проблеми економічної безпеки виникають через умови функціонування економічних суб'єктів.

Формування атрибутів економічної безпеки підприємницької діяльності підприємств вимагає нового підходу до бухгалтерського, фінансового, управлінського та податкового обліку, економічного аналізу та внутрішнього контролю. Бухгалтерська інформація є основною економічною та інформаційною безпекою підприємства. Організація бухгалтерського обліку є важливим етапом у роботі підприємства, оскільки від неї залежить ефективне функціонування та безпека підприємства.

Підприємство має право визначати, хто має доступ до бухгалтерської інформації, що містить комерційну таємницю, і встановлювати правила її обробки. За дотримання необхідних заходів організації бухгалтерського обліку, власник має право на юридичний захист цих даних, що допомагає зберегти активи підприємства. Для цього необхідно визначити перелік бухгалтерської інформації, що є комерційною таємницею, і розробити внутрішні документи щодо її захисту, такі як посадові інструкції бухгалтерів та угода про нерозголошення інформації.

Комплексна система заходів щодо організації бухгалтерського обліку включає роботу бухгалтерської служби, організацію та техніку ведення обліку, а також внутрішній контроль. Впровадження цієї системи необхідне для підвищення відповідальності облікового персоналу та захисту бухгалтерської інформації, що є комерційною таємницею підприємства. Дотримання вимог щодо захисту облікової інформації сприяє ефективному функціонуванню та розвитку підприємства.

Інформація про господарську діяльність підприємства, яка формується в системі бухгалтерського обліку, є важливою для стійкості та ефективності діяльності підприємства, але її надійний захист є необхідним. Тотальна автоматизація бухгалтерського обліку може призвести до витоку інформації та інших загроз безпеці облікових даних [2, с. 151].

Захист інформації у бухгалтерському обліку є критично важливим для підприємств, оскільки розкрадання фінансової інформації може призвести до серйозних негативних наслідків. Ця інформація, яка включає дані про клієнтів, прибуток, собівартість продукції та заробітну плату, є секретною і не повинна розголошуватися. Існує практика укладання договорів про нерозголошення

комерційної таємниці зі співробітниками, щоб запобігти витоку цієї інформації до конкурентів.

Бухгалтерське програмне забезпечення є необхідним інструментом для ведення фінансового та податкового обліку. Важливо забезпечити його надійний захист, оскільки від цього залежить безпека фінансових даних.

Методи захисту бухгалтерської інформації:

- адміністративні методи захисту інформації – досить ефективний спосіб убезпечити відомості, якщо співробітники підприємства викликають довіру, територія підприємства охороняється і персонал не має можливості вийти у глобальну мережу;
- захист інформації засобами операційних систем та блокуванням завантаження – в даний час розроблено багато програмних продуктів: диски, що кодуються, блокатори. Однак ці засоби не є ефективними, дії хакерів і кваліфікованих програмістів легко зведуть нанівець всі системи захисту;
- знищення накопичувача інформації – старий ефективний спосіб, що полягає у знищенні вінчестера, змінного диска та іншого носія інформації. Інформацію можна швидко відновити за допомогою резервного копіювання;
- стирання даних – аналогічний попередньому методу, але у разі відбувається втрата інформації, а чи не накопичувача. Також можна відновити дані за допомогою резервної копії;
- шифрування даних – найефективніший спосіб, який полягає у перетворенні відкритої інформації за допомогою шифрувальних ключів у зашифровану, і навпаки.

Ефективне функціонування бухгалтерського обліку залежить від належного рівня захисту бухгалтерських даних. Порушення цього захисту може призвести до фінансових та репутаційних втрат для підприємства, а також для його облікових працівників. Бухгалтерський облік обробляє дані з високим рівнем конфіденційності, що стосуються особливостей діяльності підприємства та його контрагентів, що робить його особливо вразливим [1, с. 13].

Розвиток інформаційних технологій призводить до спрощення роботи бухгалтера, але також збільшує ризики втрати чи копіювання бази даних зловмисниками. Підвищення ІТ-грамотності бухгалтерів є першочерговим завданням для зміцнення системи безпеки BAS. Загрози для бухгалтерської бази можуть бути пов'язані зі зв'язком BAS з зовнішнім світом, використанням програм здачи електронної звітності та іншими факторами. BAS є програмою з відкритим кодом, що збільшує ризик для бухгалтерської інформації. Проте, дотримання простих правил може зменшити ризик втрати даних до мінімуму.

Для захисту персонального комп'ютера, на якому встановлена BAS, необхідно мати сучасний антивірус та мережевий екран. Цей антивірус повинен бути окремою програмою, яка аналізує обмін даними між ПК та мережею, заблоковує небезпечний трафік і припиняє атаки на комп'ютер. Ці вимоги виконуються лише платними послугами, які регулярно оновлюються і забезпечують реальний захист ПК.

Найпоширенішим способом атаки зловмисників на корпоративні мережі для крадіжки бухгалтерської інформації є використання шкідливих посилок, які маскуються під форми або оновлення BAS. Це призводить до завантаження вірусних програм на комп'ютери, які записують активність на них і передають цю інформацію зловмисникам. Це може мати серйозні наслідки для підприємства. Для запобігання таким атакам рекомендується уникати самостійного встановлення оновлень BAS з неперевіраних порталів і використовувати онлайн-сервіси з автоматичними оновленнями і захистом конфіденційних даних.

Для захисту конфіденційної інформації на комп'ютері бухгалтера важливо встановити пароль на BAS. Пароль повинен бути складений з не менше 8 символів, включати цифри, а також літери верхнього та нижнього регістрів. Для встановлення пароля слід перейти до пункту меню Сервіс/Параметри користувача. Якщо цей пункт меню відсутній, то він може бути відключений адміністратором.

Загроза безпеці бухгалтерських баз даних може походити з різних джерел, тому важливо забезпечити безпеку знімних носіїв, що використовуються у роботі. Для цього рекомендується зберігати носії в захищених місцях, таких як замкнуті шафи або сейфи. Зовнішні носії також повинні бути зберігані під замком. Крім того, рекомендується використовувати флешки з паролем або ПІН-кодом для додаткового захисту даних. Також важливо не залишати електронний цифровий підпис у карт-рідері без нагляду на тривалий час.

Хмарний сервіс «BAS онлайн» дозволяє підстрахуватися від можливих форс-мажорів, поломок оргтехніки, крадіжки чи вилучення даних. Орендуючи програму та підключаючись по шифрованому каналу, користувачі можуть працювати з базою даних, яка зберігається на серверах. Щоденне резервне копіювання бази даних забезпечує додаткову гарантію збереження конфіденційної інформації.

Захист бухгалтерської інформації є складним завданням, яке вимагає уважного підходу. Дотримання заходів безпеки дозволяє застрахуватися від більшості загроз і зберегти важливі дані підприємства.

Список використаних джерел

1. Легенчук С.Ф., Городиський М.П., Майстренко Н.П. Захист бухгалтерських даних в умовах використання Інтернету речей: проблеми і перспективи діджиталізації обліку. *Облік і фінанси*. 2021. № 1. С. 12-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2021_1_4.
2. Попівняк Ю.В. Кібербезпека та захист бухгалтерських даних в умовах застосування новітніх інформаційних технологій. *Бізнес Інформ*. 2019. № 8. С. 150-157. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-8_0-pages-150_157.pdf.

Гнатишин Людмила Богданівна
доктор економічних наук, професор

Прокопишин Оксана Степанівна
кандидат економічних наук, доцент

Возна Ірина Романівна

здобувач вищої освіти, спеціальність Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології

Львівський національний університет природокористування

ПРОГРАМНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Управління оплатою праці представляє собою важливий та складний аспект діяльності підприємства, що займає центральне місце в системі обліку. Це обумовлено необхідністю забезпечення точною та оперативною інформацією, яка відображає зміни в кількості працівників, витрат робочого часу та категорій працівників. Оплата праці привертає увагу різні сторони трудових відносин: найманих працівників, власників підприємства, пенсійного фонду, податкових органів, профспілок та інших державних органів. Протягом багатьох сторіч ця тема є об'єктом наукових досліджень [2, с. 762].

Актуальність питань, пов'язаних з вдосконаленням методології обліку та оплати праці, зростає в контексті глобалізації економіки, ускладнення умов господарської діяльності, зростання конкуренції в усіх галузях господарювання та впровадження сучасних інформаційних технологій в обліковий процес.

Підвищення ролі обліку розрахунків з оплати праці обумовлено потребою об'єктивно визначати кількість відпрацьованого робочого часу, виконаних робіт, перерв, а також відсутності працівників на роботі з різних причин. Впровадження заходів для поліпшення організації розрахунків з оплати праці дозволяє ефективно виконувати операції щодо нарахування та виплати заробітної плати, підвищити продуктивність праці завдяки зацікавленості працівників у її результатах, а також зменшити витрати підприємства на обробку документів [4].

Для ефективної організації обліку розрахунків з оплати праці суб'єкти господарювання повинні враховувати зміни в чинному законодавстві, впроваджувати нові інструменти для регулювання трудових відносин і приймати раціональні рішення для вирішення всіх питань, пов'язаних з оплатою праці працівників підприємства. За сучасних умов розвитку інформаційних технологій все вище зазначене стає можливим завдяки наявності спеціалізованого програмного забезпечення без якого процес цифровізації бухгалтерського обліку і, зокрема обліку заробітної плати, був би практично неможливим.

Цифровізація бухгалтерського обліку - це процес переходу від традиційних методів бухгалтерського обліку до використання цифрових

технологій та програмного забезпечення для збору, обробки, зберігання та аналізу фінансової інформації в організації. Він включає в себе використання електронних документів, хмарних рішень, програм бухгалтерського обліку, аналітичного програмного забезпечення та інші технології для автоматизації бухгалтерських процесів [1].

Для цифровізації обліку заробітної плати використовуються різні програмні рішення, які можуть варіюватися за функціональністю та можливостями. Вибір конкретного програмного забезпечення може залежати від потреб організації, розміру бізнесу, бюджету та інших факторів.

Україна має свої власні програмні рішення для обліку заробітної плати та управління персоналом, які адаптовані до місцевих законодавчих та податкових вимог. Наприклад [3, 5]:

– *M.E.Doc (My Electronic Document)* - це програмне забезпечення, яке використовується для обробки і обліку електронних документів, розроблене українською компанією «Інфотекс», яка спеціалізується на розробці програмного забезпечення для обліку та управління документами. Програма стала популярною в Україні і використовується в багатьох галузях бізнесу та господарства для обліку та звітності;

– *Кадри Плюс Україна* програма для управління кадрами та обліку заробітної плати, яка має різноманітні можливості для розрахунків та звітності;

– *jSolutions* програма для розрахунку зарплати, може бути використана як на малому підприємстві в штаті якого не велика кількість співробітників, так і на великій виробничій компанії яка має філії по всій Україні, крім того онлайн доступ до системи можливий з будь-якої точки країни, де є інтернет;

– *СОЛАРСОФТ* автоматизація бюджетних установ, починаючи з обліку фінансово-господарської діяльності бюджетної організації, до ведення бухгалтерського обліку, планування фінансування, складського обліку, обліку кадрів, розрахунку заробітної плати та грошового забезпечення в єдиній обліковій системі;

– *BOOKKEEPER* реалізовано повноцінний цикл операцій для розрахунку заробітної плати та винагороди за договорами ЦПХ. Можливе нарахування зарплати автоматично на підставі кадрових документів в розділі «Персонал» та в ручному режимі в розділі «Зарплата». Серед документів присутні кадрові накази, розрахункові та платіжні відомості, акти за договорами ЦПХ, звіти. Розрахунок і виплату зарплати можна провести за першу половину місяця і за підсумками періоду. Для створення нових посад передбачено пошук необхідної професії у вбудованому класифікаторі — за кодом, або назвою — з подальшим імпортуванням елемента в базу;

– *Облік SaaS; Дебіт Плюс; iFin Zvit; SMARTFIN.UA; MASTER: Бухгалтерія; Dilovod* та інші.

Всі вище наведені програми є розробкою українських ІТ-компаній. Тож, українські підприємства мають можливість цифровізувати облік заробітної плати та управління кадрами використовуючи український програмний

продукт, що враховує українське законодавство і підтримує в програмах відповідні зміни у законодавстві щодо заробітної плати в Україні.

Представлені на ринку програмні продукти щодо управління кадрами та обліку заробітної плати мають різний функціонал, який переважним чином залежить від обраної версії, яка підходить для різних видів підприємств. Відповідно і вартість розраховується індивідуально в залежності від конфігурації системи, наявності доступу в Інтернет, можливості надсилати електронні звіти та інших особливостей чи переваг програмного продукту.

Але в той же час наявність широкого вибору програмних продуктів генерує низку проблемних моментів, пов'язаних з тим, що вибір може бути завданням неоднозначним.

Тому, при прийнятті рішення щодо вибору необхідного програмного продукту для організації обліку кадрів та заробітної плати, потрібно врахувати наступні фактори: призначення програми: для бухгалтерського чи управлінського обліку; тип системи оподаткування підприємства; підприємство є платником податку на додану вартість або ні; підприємство спеціалізується на торгівлі чи виробництві; на підприємстві є роздрібна торгівля; галузь діяльності підприємства; кількість користувачів, які будуть працювати з програмою; потреба в детальному обліку кадрової політики.

Враховуючи ці фактори, підприємство зможе здійснити правильний вибір програмного продукту для організації обліку заробітної плати, оскільки для кожної галузі діяльності підприємства існують спеціалізовані рішення, які враховують усі особливості та потреби конкретного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Зарплата та кадри. «Дебет-Кредит» - сервіси для бухгалтера. URL: https://services.dtkr.ua/thematic_roz/thematic_roz/45 (дата звернення: 06.11.2023).

2. Каткова Н., Маслова К. Особливості обліку оплати праці в сучасних умовах та шляхи його вдосконалення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 762–767.

3. Онлайн-бухгалтерія SMARTFIN.UA: зарплата, кадри, звіти, облік ФОП. *Онлайн-бухгалтерія SMARTFIN.UA: зарплата, кадри, звіти, облік ФОП*. URL: <https://smartfin.ua> (дата звернення: 06.11.2023).

4. Склярук І. П., Поліщук М. В. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2130/2059>.

5. Топ-10 програм для спрощення бухгалтерського обліку - МОГОЛ АЛЬФА. *Юридическое и бухгалтерское обслуживание в Киеве - МОГОЛ АЛЬФА*. URL: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/buhgalterski-novini/top-10-program-dlya-sproshennya-buhgalterskogo-obliku/> (дата звернення: 06.11.2023).

Горулько Ліана Ігорівна
Здобувач вищої освіти, спеціальність
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Полтавський державний аграрний університет
Науковий керівник:
Мокієнко Тетяна Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Повномасштабне вторгнення Росії на території України повністю охопило всі сфери життя та вплинуло на бізнес. Ситуація швидко прибавляє оберти, які іноді бувають непередбачувані – керівництву різних підприємств необхідно постійно контролювати та оцінювати ситуації в компанії, щоб в подальшому скласти достовірну фінансову звітність і своєчасно вжити управлінські рішення.

Бухгалтерський облік є важливою ланкою для будь-якого бізнесу, особливо в важких ситуаціях. Через військові дії на території України багато підприємств припинили свою діяльність. Є такі підприємства, які скоротили свої об'єми та обсяг праці, але попри таку кризу все рівно, продовжують свою діяльність.

Тоді, як Уряд України намагається адаптуватись та спростити податкову регуляцію. Особливо бухгалтерам потрібно концентрувати увагу на нові зміни в оподаткуванні, бухгалтерському обліку та звітуванні. Для приведення підприємства в стабільний стан потрібно враховувати податкове навантаження, зміни в трудовому законодавстві і зміни в системі обліку.

Бухгалтерія є основною структурою в компанії. Так наприклад, якщо відбувається будь-яка господарська операція, то вона повинна бути своєчасно відображена в бухгалтерському обліку. У разі не ведення бухгалтерського обліку через певний час відбувається накопичення здійснених операцій, проведення яких в подальшому буде тривалим та коштовним, що в результаті потрібно вкладатися в короткий термін для оновлення бухгалтерського обліку [1].

Бухгалтерський облік – це процес накопичення, реєстрації, виявлення, узагальнення, зберігання та передача інформації про стан та діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття певних рішень [4].

Розглянувши всі ланки бізнесу, можна побачити, що для малого та середнього бізнесу було розгорнуто масштабну систему пільг та послаблень.

Згідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо дії норм на період воєнного стану» для ФОП було запроваджені нові правила:

- для ФОП 1 та 2 групи сплата податків є на добровільній основі, а ФОП 3 групи у разі отримання доходу повинні сплачувати податки;
- відбулись зміни в звільнення платників єдиного податку, тобто ЄП звільнені від сплати єдиного соціального внеску за себе і за мобілізованих працівників;
- зниження ставки єдиного податку з 5 % до 2 %

Підприємства, які мобілізовані або підприємства-військовослужбовці звільнюються від податкового навантаження, а також обов'язку щодо подання Податкової декларації з ПДВ [3].

Велика кількість нововведень також вплинуло на нарахування заробітної плати та пов'язаних з нею виплат і платежів. Зокрема скасування пені за несвоєчасне сплacenня єдиного соціального внеску, також відмінено штрафні санкції на період воєнних дій.

Через військові дії багато працівників залишили територію України та виїхали за кордон, для своєї безпеки і безпеки своєї родини. У відсутності громадян на робочому місці змінились особливості нарахування та виплата заробітної плати. Якщо ж працівник мобілізований або став добровольцем територіальної оборони, окрім посади та робочого місця, то за такими працівниками зберігається виплата заробітної плати.

Одним із бухгалтерських питань, на яку поклала війна відбиток – нарахування амортизації основних засобів. Згідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» нарахування амортизації здійснюється протягом терміну корисного використання основного засобу, який встановлюється підприємством при визнанні його активом і тимчасово зупиняє свою роботу на період реконструкції, модернізації, розбудови та інше. Тому якщо компанія працює опираючись на національні стандарти, то амортизація продовжує нараховуватись, хоч воєнний стан є форс-мажорною обставиною.

Тобто при таких умовах, амортизацію все рівно буде нараховуватися в звичайному порядку. Але якщо підприємство вирішує припинити нарахування амортизацію, то документи потрібно оформити відповідно до законодавства. Одним із таких варіантів відображення є тимчасове виведення з експлуатації основних засобів шляхом видачі відповідного наказу керівника та складання відповідного документу про виведення такого об'єкта з експлуатації. У такому випадку нарахування амортизації припиняється до повторного моменту введення в експлуатацію об'єкта. При цьому негативним моментом при припиненні нарахувань амортизації є те, що попри зупинку фізичного зносу об'єкта, він піддається моральному старінню [3].

Основним нововведенням по ПДВ склався в зміні порядку реєстрації

ПН та розрахунків коригувань до них в ЄРПН. У податковій звітності ПДВ за лютий 2022 року податкові зобов'язання та кредит формували на підставі ПН та РК, які зареєстровані в ЄРПН до початку війни, а також наявних у платника первинних документів бухгалтерського обліку. В наступних звітних періодах протягом війни податкові зобов'язання та кредит потрібно формувати на основі первинних розрахункових документів, що присутні у платника ПДВ. З урахуванням цього, платники податків, які будуть дотримуватись термінів реєстрації ПН та РК, повністю звільняються від відповідальності щодо несвоєчасного виконання обов'язків [3].

Отже, військові дії на території України внаслідок Російської агресії суттєво вплинуло на звичайний порядок ведення бухгалтерського обліку. Так як малий та середній бізнес дуже вразливий до економічних змін, тому Уряд ввів певні послаблення на військовий період. Але прийняті нововведення не є вичерпними, бо війна ще не закінчилась.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік під час війни: що буде зі звітністю та як оптимізувати податки. URL - <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyuni-shcho-bude-zi-zvitnistyu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html> (дата звернення 03.10.2023).

2. KPMG «Облік та фінансова звітність під час війни». URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/05/oblik-finansova-zvitnist-pidpruyemstv-pid-chas-viynu.pdf> (дата звернення 03.10.2023).

3. Патута М., Шматковська Т. Особливості бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2022. Том 77. № 4. С. 53–63.

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст.365). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 03.10.2023).

Донченко Валентина Анатоліївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ЗАПАСІВ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Для успішної реалізації господарсько-виробничої діяльності бізнес суб'єктами різних організаційно-правових форм використовується окрема, досить значна, складова активів - запаси. Належним чином організований та вибудований облік запасів сприяє формуванню якісної поінформованості щодо їх наявності та руху, має суттєве значення в управлінні виробничо-економічною діяльністю кожного підприємства.

Важливого науково-практичного значення сьогодні набувають методична основа та особливості у підходах до обліку запасів виробничих підприємств, відповідно низка проблем, пов'язаних з організацією облікового супроводження запасів, потребує досліджень у майбутньому.

Досить вагомий внесок у дослідження проблем класифікації та облікового відображення запасів зробили такі вітчизняні науковці, як А.В. Алексєєва, О.А. Бакурова, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, О.П. Левченко, А. А. Мазаракі, Н.М. Малюга, О.В. Назаренко, Л.В. Нападівська, О.О. Нестеренко, М.Ф. Огійчук, М.С. Пушкар, О.М. Рибалко, І.Б. Садовська, Н.М. Ткаченко та ін. Однак вивчення наукових праць свідчить про те, що на сьогодні залишаються дискусійними теоретичні положення і важливі питання класифікації та обліку запасів, що потребують удосконалення.

До першочергових питань, що виникають під час прогнозування системи постачання запасів сучасної бізнес структури, відносять визначення моменту, в який необхідно поповнювати наявні товарно-матеріальні цінності, для недопущення перебоїв у фінансово-господарській діяльності. Для досягнення даних результатів рекомендується застосовувати теорію управління запасами. Дана теорія наголошує, що запас матеріалів у розпорядженні підприємства повинен складатися з двох частин: поточного запасу, який має витратитися на покриття потреб виробництва, управління чи попиту покупців, та страхового запасу, який повинен гарантувати достатню наявність відповідного активу за умов можливих затримок поповнення чи оновлення запасів. При функціонуванні даної системи, для налагодження безперебійності роботи бізнес суб'єкта, здійснювати поповнення необхідних запасів слід через завезення наступної партії, замовлення на яку необхідно подавати в момент, коли

поточний запас оборотних матеріальних активів набуває свого мінімального значення (так звана точка повторного замовлення) [1].

Сучасні науковці роблять акцент на тому, що для правильної організації облікового супроводження запасів, вагоме значення має їх науково обґрунтована класифікація в межах економічних аспектів, яку відображено на рис. 1.

Рисунок 1 - Класифікація запасів сучасного бізнес суб'єкта за основними ознаками в межах економічних аспектів

Відповідна класифікація являється базовою, відображена в літературних джерелах та уможливує виконання ключових завдань з облікового супроводження запасів, зокрема, якісна організація документообігу, оприбуткування запасів, їх збереження, відповідність діючим нормативам щодо зберігання й використання, достовірна оцінку запасів та інші. Запаси визнаються активом, коли існує вірогідність того, що господарюючий суб'єкт отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, а їх вартість може бути достовірно визначена. Кожна господарська операція з

надходження, переміщення чи вибуття запасів повинна бути оформлена відповідним первинним документом визначеної форми.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» визначає класифікацію запасів за обліковим аспектом. Для формування облікових номенклатур запаси класифікують так: виробничі запаси, поточні біологічні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, брак у виробництві, напівфабрикати, готова продукція, товари [3]. Окрім цього, запаси умовно можна класифікувати на такі, що споживаються у виробничому процесі, лише змінюють свою якісну характеристику (форму, хімічні властивості, кількість) або є допоміжними у виготовленні готової продукції. Тому, під час розроблення класифікації для виробничих підприємств із метою якісної організації та ведення обліку запасів варто деталізувати їх за групами та назвами так, щоб урахувати й максимально відобразити специфіку їхнього функціонування в обліковій системі [2].

Раціональне використання наявних запасів господарюючим суб'єктом, сприятиме зниженню собівартості виготовленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг, що приведе до оптимізації отриманих фінансових результатів діяльності.

Сучасним виробничим підприємствам для формування своєчасної та якісної облікової інформації, оптимізації документообігу, удосконалення логістичних процесів щодо наявних запасів усередині підприємства потрібно організувати ефективну систему первинного обліку. З результатів дослідження, можемо зазначити, що важливості у забезпеченні даного процесу набувають науково обґрунтована класифікація запасів, своєчасне оновлення, якісне первинне спостереження за зберіганням і рухом запасів окремого виробничого підприємства.

Список використаних джерел:

1. Назаренко О.В. Точка повторного замовлення товарно-матеріальних цінностей як вагома компонента управлінського обліку. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. С. 144-147.
2. Польова, Т. В., Охрей, Т. С.. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. 2020. *Економічний простір*, (160), С. 124-128.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 08.09.2023).

Дунаєва Тетяна Всеволодівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Семеранко Олександра Олександрівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Державний біотехнологічний університет

Науковий керівник:

Руденко Сергій Валентинович
кандидат економічних наук, доцент

Державний біотехнологічний університет

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Господарська діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, включаючи аграрні підприємства, вимагає раціонального використання коштів, матеріальних та нематеріальних ресурсів. Господарські процеси є основою цього неперервного кругообігу, з якого виникає потреба в оптимізації процесів постачання і розрахунків.

Постачальники товарів, робіт та послуг грають важливу роль у діяльності будь-якого підприємства. Однак, розрив у часі між постачанням та сплатою створює поточну кредиторську заборгованість, яка може впливати на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Керування кредиторською заборгованістю вимагає систематичного контролю та управління фінансовими потоками. Нижче наведено кілька ключових підходів для ефективного керування кредиторською заборгованістю:

- оптимізація строків платежу: розробка стратегії оплати, що враховує можливість використання строків платежу, але при цьому зберігає добрі стосунки з постачальниками;

- ефективне управління кредиторською політикою: розробка чіткої політики кредиторських взаємин, яка визначає правила і умови співпраці з постачальниками;

- постійний контроль за витратами та бюджетуванням: періодичний аналіз витрат та встановлення бюджетування допомагає контролювати розмір кредиторської заборгованості;

- впровадження ефективної системи обліку: використання сучасного програмного забезпечення для обліку та аналізу кредиторської заборгованості;

- розвиток довгострокових стосунків з постачальниками: забезпечення взаємовигідної співпраці з постачальниками може допомогти зменшити терміни платежу і створити більш сприятливі умови для спільного розвитку.

Дослідження бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками показало, що ключовою проблемою даного об'єкту обліку є відсутність належної деталізації інформації, яка б давала змогу забезпечити ефективне управління зобов'язаннями підприємств.

Важливість управління кредиторською заборгованістю зумовлюється значною її часткою в поточних пасивах підприємства, а це, своєю чергою,

впливає на динаміку показників платоспроможності та ліквідності, які відіграють не останню роль у формуванні репутації підприємства.

В рамках розвитку елементу методу – рахунків бухгалтерського обліку, зокрема Г.В. Власюк пропонує для полегшення ведення бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості за конкретними договорами пропонує ввести у План рахунків додатковий позабалансовий рахунок 10 «Кредиторська заборгованість» з відповідними до нього субрахунками [1]:

- 101 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з вітчизняними постачальниками»;

- 102 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з іноземними постачальниками»;

- 103 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з вітчизняними постачальниками»;

- 104 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з іноземними постачальниками».

Втім, зазначена вище пропозиція потребує змін в нормативно-правовому забезпеченні бухгалтерського обліку. Поставлене завдання можна вирішити через удосконалення аналітичних рахунків з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. В обліку пропонується ввести аналітичні рахунки до субрахунку 631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», а саме: 631.1 «Заборгованість за товари, роботи та послуги з майбутньою оплатою»; 631.2 «Заборгованість за товари, роботи на послуги, відстрочена»; 631.3 «Прострочена заборгованість за товари, роботи та послуги»; 632.1 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками з майбутньою оплатою»; 632.2 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, відстрочена»; 632.3 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, прострочена».

Таким чином, усі ці заходи спрямовані на забезпечення ефективного керування кредиторською заборгованістю, що дозволяє підприємству підтримувати стабільність фінансових потоків і забезпечувати вчасну та ефективну співпрацю з постачальниками.

Список використаних джерел

1. Абалмасова Н.С., Терещенко В.С. Удосконалення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань в Україні на підставі міжнародного досвіду. URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64247.doc.htm.

2. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: підручник. 2-ге вид. / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін.; за ред. проф. Огійчука. К.: Вища освіта, 2003. 800 с.

3. Маренич Т.Г., Гаврильченко О.В. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Облік і аудит» у галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» в 2-х частинах, Ч. 2. / ХНТУСГ. Харків: «Міськдрук», 2012. 335 с.

Есманова Любов Іванівна

к.е.н., викладач вищої категорії, викладач методист

обліково-економічних дисциплін

ВСП «Путивльський фаховий коледж СНАУ»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Стрімкий розвиток цифровізації все глибше й глибше пронизує всі сфери людського життя, а також, не виключення, і ведення бухгалтерського обліку, який базується на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях.

Герой фільму «Сутичка» Роберт Де Ніро питає, які ти можеш взяти з собою речі, якщо на збори у тебе 30 секунд, поки збереш необхідне то будеш вже в наручниках (він грав битбоєра, який грабував банки), на сьогодні, це звичайно, телефон. Зараз вся інформація зберігається в хмарах, завдяки цьому ми можемо вийти з дому з одним телефоном і не в чому собі не відмовляти, в ньому і документи, і фото, і книги, можемо розрахуватись за покупку, прийняти участь у діловій зустрічі, заключити контракт та зробити багато чого іншого. Порухнені обставини виступають об'єктом дослідження вчених, формують їх наукові погляди на ведення бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Багато вчених у своїх працях виступають за спрощення ведення бухгалтерського обліку. Наприклад, Єршова Н.Ю., Кулинич М.Б., Петришин Л. П., Шишкова Н.Л., Шендригоренко М. Т., диджиталізація обліку розкрита у працях Гусевої О., Краус Н., Фляйшман А. та інших.

І, сьогодні, ні для кого не має секрету в тім, що частка цифрової економіки повсякденно зростає, та диктує вимоги щодо вдосконалення методів бухгалтерського обліку, необхідності з'ясування його функцій, методів збору, оброблення та передачі інформації, визначення професійних компетентностей бухгалтерів та багато чого іншого. Таким чином, багато вчених прийшли до висновку, що інформаційно-комунікаційні технології стануть рушійною силою розвитку всієї системи бухгалтерського обліку.

Кулинич М.Б. вказує на низку організаційних, методологічних і методичних змін, які є характерними для бухгалтерського обліку в умовах цифровізації господарських і управлінських процесів та потребують відповідної адаптації: «визначення та систематизація кола об'єктів бухгалтерського обліку в умовах криптекономіки та цифровізації соціально-економічних процесів; створення віртуальних одиниць вартості; капіталізація нематеріальних чинників економічного та соціального зростання, соціальної відповідальності та екологічної безпеки бізнесу; виявлення особливостей і важливих для стейкхолдерів інформаційних характеристик об'єктів обліку, уточнення критеріїв їх визнання» [2, с. 132–133].

Метою тези є узагальнення та систематизація теоретичних принципів розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифровізації та визначення її ролі в забезпеченні фінансової стійкості економічного суб'єкта.

Для досягнення поставленої мети поставлено чергове завдання: розглянути розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації: виклики та його перспективи.

Актуальність тези зумовлена широким колом застосування різних форм й інструментів цифрових технологій, впровадження яких є фундаментальним засобом зростання й підтримання конкурентоспроможності підприємств на ринку, в усіх галузях господарських та управлінських процесах.

Особливої актуальності впровадження інформаційно-комунікаційних технологій набуло після масштабного вторгнення Росії, суспільство та установи евакуювали не тільки людей, майно, обладнання, техніку, а й необхідну інформацію, виникла потреба дистанційного виконання багатьох облікових функцій і в цей критичний момент допомогли хмарні технології.

Цифрова епоха перетворила багато виробничих процесів зробила їх зручними та більш швидкими, дозволила адміністративному персоналу оперувати цінними масивами корисної інформації при прийнятті управлінських рішень. Тільки оперативність надходження і обробка даних, їх актуальність та цінність забезпечать підвищення релевантності облікових показників, дозволить своєчасно реагувати на зміни як у внутрішньому так і зовнішньому середовищах, вчасно приймати розумні ефективні управлінські рішення. Цифрова економіка сьогодні зберігає свою популярність, виступає єдиним трендовим напрямком розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифровізації і суспільства в цілому. Трансформація аналогової інформації у цифрову це - глобальне явище, яке можна назвати - диджиталізацією. Без цифрових технологій неможливо представити ніяку галузь народного господарства. Диджиталізація – це створення нових можливостей для отримання прибутку, а це свідчить про визначальний напрям розвитку бухгалтерського обліку. Цифровізація, значно, вплинула на методи бухгалтерського обліку, над якими науковцям слід працювати та оновлювати. Сучасні, новітні методи бухгалтерського обліку повинні не тільки забезпечувати користувачів своєчасною, достовірною, повною та неупередженою інформацією про результати діяльності та фінансове становище підприємства для прийняття оперативних управлінських рішень, а й враховувати сучасні цифрові технології, містити високі досягнення цифрових технологій по збору, обробки, зберіганню та передачі інформації в усіх галузях народного господарства.

Отже, бухгалтерський облік зобов'язаний впроваджувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, оперувати високими, новітніми досягненнями по збору, обробки, зберіганню та передачі інформації в усіх галузях народного господарства та отримувати конкурентну перевагу у веденні бізнесу. Деякі фірми, що вчасно не змогли диджиталізуватися, збанкрутували, когось поглинули сильніше. Диджиталізація перетворила світ, змінила культуру спілкування, почуття часу, змінює галузі, новітні технології призводять до скорочення робочих місць та зміну виробничих процесів. На сучасному етапі досить важливим аспектом розвитку суспільства є постійне оновлення та

вдосконалення економічних процесів, впровадження цифрових технологій в різних сферах діяльності, включаючи реформування самого бухгалтерського обліку, який вважається головним елементом системи управління будь-яким об'єктом [3].

В умовах цифрової економіки перед бухгалтером стоїть задача – опанувати новітні методи ведення бухгалтерського обліку, в тому рахунку і віддалено, сучасну ІТ інфраструктуру, пов'язану з інтернет-технологіями, новітні системами комунікацій, аналітичні платфORMами, щодо захисту та збереження інформації, яка може стати відомою для конкурентів та шахраїв. Витік інформації, що є комерційною таємницею, зумовлює руйнівні наслідки не лише на господарську діяльність суб'єкта господарювання, а й на цілі галузі, а значить і на величезну кількість людей. Так що, оволодіння якісними сучасними знаннями і компетенціями допоможуть обліковим фахівцям не втратити свою актуальність в епоху загальної цифровізації.

У межах спілкування та взаємодії бухгалтер має бути обізнаний в сучасних технологіях, вміти користуватися новітніми платфORMами та сервісами, при цьому взаємодіючи із користувачами інформації з дотриманням правил поведінки в рамках комунікації такого формату [4].

Список використаних джерел

1. Єршова Н. Ю. Бухгалтерський облік в умовах переходу до цифрової економіки: проблеми та перспективи // *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції* : матеріали 8-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 травня 2020 р.). Одеса : ОДЕУ, 2020. С. 33–34. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48063/1/Yershova_Bukhhalterskyi_oblik_2020.pdf

2. Кулинич М., Жиленко Л. Поглиблення змісту об'єктів і методу бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. № 2. С. 128–135

3. Петришин Л. П., Волкова О. А., Мельник Л. І. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. // *Тенденції та перспективи розвитку менеджменту в умовах глобальних викликів* : матеріали І-ї Міжнародної науково-практичної конференції. м. Херсон, 28 травня 2021 р. Херсон : ХДАЕУ, 2021. С. 336–339.

4. Потриваєва Н.В., Терещенко Ю.В. ІТ-новації у веденні безготівкових розрахунків. // *Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти* : тези доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. м. Миколаїв, 19-20 листопада 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С.80-85. URL : <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8593/1/80-85.pdf>.

5. Шендригоренко М. Т., Лядська В. В. Проблеми та перспективи розвитку обліку в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-47>

Златова Марія Георгіївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Одеський державний аграрний університет
Науковий керівник:
Гнат'єва Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
Одеський державний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА АУДИТІ

Штучний інтелект відіграє все більш важливу роль у багатьох сферах сучасного життя, і бухгалтерський облік та аудит не стали винятком. Впровадження штучного інтелекту в ці галузі відкриває нові можливості для автоматизації рутинних процесів, аналізу великих обсягів фінансової інформації та покращення точності та ефективності.

Сьогодні бізнес активно використовує штучний інтелект у різних галузях, включаючи спілкування з клієнтами цілодобово, електронну торгівлю, бухгалтерський облік, банківську сферу, міське управління та багато інших сфер. Аудиторська галузь також відчула вплив трансформації завдяки штучному інтелекту. Він обробляє величезні обсяги інформації, допомагає здійснювати більш глибокий аналіз даних, виявляє суттєві відмінності і ризики, реагує швидше на запити клієнтів та виявляє основні тенденції і аномалії [1].

Постійні зміни в законодавстві свідчать про необхідність модернізації бухгалтерського обліку та аудиту. Запровадження цифрових технологій сприятиме виконанню нових вимог і спрощенню процесів звітності та контролю. Окрім цього для України в сучасних умовах, модернізація аудиту є дуже важливою, адже це сприяє покращенню управління фінансами та забезпеченню довіри від партнерів та клієнтів.

Впровадження штучного інтелекту в бухгалтерський облік є актуальною та обіцяючою темою в контексті сучасних технологічних тенденцій. Штучний інтелект став не просто інновацією, але справжньою революцією в багатьох галузях, включаючи бухгалтерію. Ця технологія відкриває нові можливості для покращення робочих процесів, оптимізації аналізу фінансових даних та забезпечення більшої точності в обліку.

Розглянемо перспективи використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку та аудиті і визначимо як ця технологія може змінити спосіб, яким ми ведемо облік та перевіряємо фінансову звітність.

Сучасні процеси глобалізації та технологічні зміни перетворюють облік на систему. Глобалізація відкриває можливості для розширення обміну товарами, послугами, інформацією та капіталом, але також приносить загрози, включаючи розрізнення націй на "цивілізаційні центри" і "периферійні зони" та збільшення різниці у сферах соціально-економічного та науково-технічного

розвитку, а також зменшення робочих місць через автоматизацію та нові технології. Це також стосується області бухгалтерського обліку [2].

На внутрішніх підприємствах існує проблема повторення принципів пакетних технологій через неефективне використання можливостей обробки інформації у програмних системах. Домінуючою стала концепція розподіленої обробки з подальшим об'єднанням інформації, яка надходить з окремих робочих місць, для формування об'єднаної фінансової звітності.

Важливо відзначити, що до сьогодні багато підприємств докладають зусиль для впровадження автоматизації управління, перш за все, з метою автоматизації процесу формування фінансової звітності [1]. Зростання мереж філіалів та дочірніх компаній численних підприємств призвело до появи постійного попиту на корпоративні системи автоматизації, які мають відповідні технології обробки даних для консолідації інформації, зібраної від філіалів та відділень, під час формування об'єднаної фінансової звітності.

Останні революційні зміни в галузі інформаційних технологій призвели до широкого впровадження особистих комп'ютерів та пов'язаних з ними інтерактивних технологій у практиці управління. Це включає розподілену обробку даних та інтерактивний діалог між клієнтом та сервером. Такі зміни потребують подальшого розвитку теоретичних та методологічних концепцій створення програмного забезпечення для автоматизованих систем економічного аналізу, з урахуванням майбутніх можливостей впровадження штучного інтелекту[3].

Це також вказує на необхідність подальших досліджень у сфері створення не лише спеціалізованих програм, але й універсальних програм, які б враховували світові технологічні досягнення та впроваджували їх у практичну діяльність в галузі бухгалтерського обліку [2].

З впровадженням штучного інтелекту в бухгалтерський облік та аудит виникають питання етики. Як забезпечити прозорість та відповідальність в роботі із системами штучного інтелекту, які можуть приймати важливі фінансові рішення? Ця проблема вимагає вивчення та розробки нормативно-правового середовища для використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку та аудиті.

Також не менш важливо навчити машини працювати разом з бухгалтерами та аудиторами. Інтерфейси користувача повинні бути зрозумілими та легкими в освоєнні, а професіонали повинні отримати навички взаємодії з системами штучного інтелекту[4].

Традиційно аудитори проводять аналіз фінансової звітності вручну і це призводить до тривалого та витратного процесу. Ми вважаємо, що використання штучного інтелекту дозволить пришвидшення цього процесу, покращення ефективності своєї роботи та забезпечення якості бухгалтерських послуг[4].

Ще одним не менш важливим фактором, що сприятиме на покращення бухгалтерського обліку, завдяки введенню штучного інтелекту є виявлення

аномалій та шахрайств. Інтелектуальні системи можуть виявляти незвичайні транзакції та потенційні випадки фінансового шахрайства.

Звісно, впровадження штучного інтелекту також вимагає обережного планування, навчання персоналу і врахування правових та етичних аспектів, але в цілому це може значно поліпшити бухгалтерську діяльність і зробити її більш ефективною.

Очікування в аудиторській галузі зростають, оскільки вимоги стають все більш складними. Аудиторські компанії намагаються відокремитися від конкурентів шляхом неординарних інновацій, поліпшення навичок свого персоналу та розробки нових технологічних продуктів, що дозволять їм здобути конкурентну перевагу перед іншими фірмами.

За останні роки, технологія штучного інтелекту вражаючим чином розвивалася і знайшла застосування в практично кожній галузі економіки. Навіть в сфері аудиту, ця технологія не залишилася осторонь і пройшла серйозну трансформацію. Вона володіє здатністю обробляти величезні обсяги даних, проводити глибший аналіз інформаційних реєстрів, виявляти суттєві відмінності та ідентифікувати ризики, реагувати швидше на запити клієнтів і визначати основні тенденції та аномалії.

Отже впровадження штучного інтелекту в бухгалтерський облік та аудит відкриває нові перспективи для автоматизації та покращення роботи в цих галузях. Використання штучного інтелекту може допомогти бухгалтерам та аудиторам виконувати свою роботу ефективніше, точніше та швидше. Проте, необхідно враховувати етичні питання та розробляти відповідні норми для регулювання використання штучного інтелекту в цих галузях.

Список використаних джерел

1. Осмятченко В.О. Стан та розвиток комп'ютерних технологій бухгалтерського обліку. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2009. Вип. 6 (1). С. 195–206.
2. Кондратюк О. М., Руденко О. В., Чернобровкіна А. Є. Можливості та перспектививикористання штучного інтелекту в аудиті. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8520> (дата звернення: 02.11.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.89
3. Кравченко І.Й. Перспективи впровадження інструментів цифрової економіки в систему статистичного аналізу, бухгалтерського обліку та аудиту. *Облік і фінанси*. 2022. № 3 (97). С. 12–20. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-3\(97\)-12-20](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-3(97)-12-20)
4. Шевчук І. Б., Депутат Б. Я., Тарасенко О. Є. Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, загрози й ризики. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 47–2. С. 173–177. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/47_2_2019/34

Івасенко Максим Олександрович

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Державний університет «Житомирська політехніка»

Науковий керівник:

Лайчук Світлана Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,

Державний університет «Житомирська політехніка»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АНАЛІЗ АМОРТИЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: ЕТАПИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ

Сучасні системи бухгалтерського обліку є важливими інструментами для ефективного ведення бізнесу в сучасному бізнес-середовищі. Одним з об'єктів бухгалтерського обліку є нематеріальні активи. Амортизація нематеріальних активів відіграє важливу роль у корпоративному фінансовому обліку та аналізі, оскільки вона впливає на прибутковість, стійкість та фінансовий стан компанії. У зв'язку з цим дослідження змісту, методики і практичного значення обліку та аналізу амортизації нематеріальних активів шляхом вивчення теоретичних підходів та практичних аспектів амортизації нематеріальних активів є вкрай актуальним.

Основними етапами бухгалтерського обліку операцій з нематеріальними активами, які передують проведенню економічного аналізу, є наступні: критерії визнання та класифікація нематеріальних активів; методи амортизації нематеріальних активів; відображення нематеріальних активів у фінансовій звітності тощо. Розглянемо детальніше кожен з них.

Першим кроком до розуміння амортизації нематеріальних активів є вивчення їх визнання як активами підприємства та визначення класифікаційних груп. Нематеріальні активи – це активи, які не мають фізичної форми, але мають значний економічний вплив на підприємство. До таких активів належать права, ліцензії, торгові марки, патенти та програмне забезпечення. Класифікація нематеріальних активів є важливою, оскільки методи оцінки та амортизації відрізняються залежно від призначення та характеру нематеріального активу.

Другим важливим аспектом є розгляд того, як амортизуються нематеріальні активи. Амортизація – це процес розподілу вартості нематеріального активу протягом строку його корисного використання. Методи амортизації включають прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості та метод паушальної амортизації. Вибір методу амортизації залежить від характеру активу та законодавства країни.

Облік амортизації нематеріальних активів вимагає точності та послідовності. Це стосується визнання первісної вартості, обраного методу амортизації, строку корисного використання та відображення у звітності змін в амортизаційній політиці компанії. Звіт про амортизацію надає інформацію про

розподіл амортизації протягом звітного періоду та її вплив на фінансові результати компанії.

Аналіз використання нематеріальних активів допомагає оцінити ефективність управління активами та вплив на фінансовий стан підприємства. Важливо враховувати, як зміни в амортизаційній політиці впливають на прибутковість, ліквідність, інвестиційну привабливість та фінансову спроможність підприємства.

Амортизацію нематеріальних активів можна аналізувати за допомогою декількох методів і підходів, включаючи порівняння амортизації з іншими внутрішніми і зовнішніми фінансовими показниками, визначення ступеня ефективності використання активів та її впливу на прибутковість, а також аналіз вартості активів у зв'язку з конкурентоспроможністю та ринковою вартістю.

Практичне значення аналізу амортизації нематеріальних активів полягає в можливості прийняття обґрунтованих бізнес-рішень, зокрема, при інвестиційному плануванні, формулюванні стратегій розвитку, оцінці активів у фінансових операціях та інших аспектах фінансового менеджменту.

Амортизація нематеріальних активів також відіграє важливу роль в оподаткуванні. У багатьох країнах, у тому числі в Україні, амортизація нематеріальних активів має важливе значення для фінансового планування та податкової оптимізації, оскільки вона може бути використана для зменшення податкового навантаження компанії.

Важливим аспектом обліку та аналізу амортизації нематеріальних активів є врахування впливу змін у регуляторному середовищі та стандартах бухгалтерського обліку. Час від часу державні органи або міжнародні стандарти можуть вносити зміни до оцінки та амортизації нематеріальних активів. Такі зміни можуть вплинути на фінансову звітність та податкові зобов'язання підприємства. Зокрема, прийняття нових стандартів бухгалтерського обліку, таких як Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), може вимагати перегляду амортизаційних політик, встановлених компаніями. Це може призвести до змін у розрахунках амортизації, що може вплинути на фінансові показники підприємств.

Для того, щоб краще зрозуміти та оцінити амортизацію нематеріальних активів, може бути корисно використовувати інші країни та інші галузі як орієнтири. У різних країнах існують різні підходи до бухгалтерського обліку та амортизації, що впливає на те, як розраховуються та відображаються суми амортизації. Різні галузі також можуть використовувати різні підходи до амортизації залежно від характеру своєї діяльності.

Наприклад, галузі з великою кількістю об'єктів інтелектуальної власності, такі як інформаційні технології та фармацевтика, можуть застосовувати специфічні підходи до оцінки та амортизації нематеріальних активів через швидкий розвиток технологій та конкурентний характер галузі.

Облік та аналіз амортизації нематеріальних активів є важливим

елементом фінансового управління та контролю підприємства. Розуміння змісту, методів та практичних наслідків амортизації може допомогти компаніям приймати обґрунтовані рішення, підтримувати фінансову стабільність та підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку. Облік та аналіз амортизації нематеріальних активів є складною, але необхідною частиною фінансового менеджменту і вимагає системного та професійного підходу.

Коваль Аріна Володимирівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний університет «Житомирська політехніка»
Науковий керівник: Жиглей Ірина Вікторівна
доктор економічних наук, професор,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Бухгалтерський облік в умовах глобалізації постійно змінюється і розвивається, вимагаючи від відповідних фахівців безперервного навчання та підвищення кваліфікації. Прагнучи забезпечити фінансову стійкість та підвищити конкурентоспроможність суб'єктів господарювання, бухгалтери, повинні бути готові до викликів, що стоять перед ними. У цьому контексті підвищення кваліфікації стає надзвичайно важливим.

Економічні зміни в локальному та глобальному масштабі, реформи у податковій системі, швидкозмінні технології та вимоги до звітності роблять професію бухгалтера надзвичайно складною. Однак, саме фахівці з бухгалтерського обліку та оподаткування є надійною опорою для своїх роботодавців.

В час, коли відбуваються такі стрімкі зміни, фах вимагає здобуття більшої компетентності задля професійного зростання та можливості бути затребуваним фахівцем. Підвищення кваліфікації – це не лише можливість зростання у професійному плані, щоб ефективно вирішувати проблеми, з якими вони стикаються у сфері бухгалтерського обліку, це також обов'язок перед собою, перед клієнтами та перед суспільством загалом.

Дві акредитовані програми, які сьогодні заслуговують на особливу увагу, - це Certified Accountant Practitioner (CAP) та більш поглиблений рівень Certified International Public Accountant (CIPA) [1]. Професійний розвиток через участь у програмах CAP та CIPA – це надійна інвестиція у професійну кар'єру бухгалтера та фінансового директора.

Кваліфікація бухгалтера-практика (CAP) підтверджує здатність оволодіння

додатковими знаннями, а також розширенням навичок та можливостей в галузі бухгалтерського обліку; CPA забезпечує більш глибоке розуміння бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, сприяє більш кваліфікованому прийняттю робочих рішень і підвищенню професіоналізму; CPA є не тільки сертифікатом, але й інструментом для розвитку навичок, що надає конкурентних переваг.

CPA, в свою чергу, вимагає від професіоналів ще більших знань та навичок і відкриває нові горизонти для бухгалтерів, які хочуть працювати в міжнародних компаніях і взаємодіяти з клієнтами з усього світу. Кваліфікація відкриває можливості для участі в глобальних проєктах та розвитку професійних навичок. Невід'ємною складовою цієї сертифікації є підготовка та підвищення кваліфікації бухгалтерів у контексті впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що є надзвичайно важливим завданням для подальшого розвитку фінансового обліку та звітності в Україні. Слід зазначити, що цей процес є важливим не лише на рівні програм CPA, а вимагає комплексного підходу та співпраці між різними групами заінтересованих сторін, включаючи освітні заклади, професійні організації, бухгалтерів, інспекторів та підприємства.

Крім того, наукові дослідження вказують на інші шляхи для безперервного розвитку. Зокрема, членство у професійних асоціаціях та товариствах дає можливість досліджувати інноваційні підходи до бухгалтерського обліку та взаємодіяти з іншими професіоналами. Багато професійних спілок надають доступ до навчальних курсів, вебінарів та семінарів, щоб сприяти безперервному навчанню та оновленню знань. Прикладом такої організації є Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів (УАСБА). Асоціація надає своїм членам допомогу в пошуку роботи, кар'єрні консультації та можливість брати участь у професійних заходах, де вони можуть ознайомитися з вакансіями та покращити свої навички пошуку роботи.

Варто також відзначити важливість онлайн-курсів, вебінарів та конференцій, роль яких у сучасному цифровому світі не можна недооцінювати. Ці можливості дозволяють фахівцям постійно оновлювати свої знання та вдосконалювати навички, а також слухати презентації інших професіоналів та брати участь у дискусіях і дебатах на різноманітні актуальні бухгалтерські теми.

Загалом, професійний розвиток бухгалтерів є важливим питанням у сучасному суспільстві, де фінансова грамотність і точність бухгалтерського обліку є необхідними для стабільності компаній та ефективного управління ресурсами. Це не тільки допомагає їм зробити успішну кар'єру, але й надає бухгалтерам інструменти для зменшення операційних ризиків та помилок, що, в свою чергу, сприяє фінансовій стабільності компанії.

Узагальнюючи вищесказане, слід зазначити, що в сучасному світі безперервна освіта є важливою складовою успішної кар'єри в сфері

бухгалтерського обліку. Тільки завдяки постійному навчанню та розвитку фахівці можуть забезпечити достовірність фінансової звітності, відповідати вимогам сучасного бізнесу та сприяти сталому розвитку компаній. Важливо також враховувати стрімкий розвиток технологій та постійні зміни в законодавстві, що впливають на бухгалтерську галузь. Вони вимагають від фахівців постійного оновлення знань та навичок, щоб відповідати сучасним вимогам. Дуже важливо слідкувати за цими змінами та розуміти їх вплив на діяльність підприємств, бути завжди в курсі нових правил та вимог і дотримуватися їх, щоб уникнути фінансових ризиків та законних проблем.

Список використаних джерел

1. CIPA - Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. URL: <https://www.hneu.edu.ua/en/cipa/> (date of access: 04.11.2023).

Кремезна Анастасія Олексіївна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Гаркуша Сергій Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент

Сумський національний аграрний університет

ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Інвестиційна діяльність сукупність фактичних дій за допомогою яких юридичні фізичні та юридичні особи здійснюють інвестиції. Сучасна правова система України складається з понад 100 законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність серед них перш за все згадуються український закон про інвестиційну діяльність, український закон про іноземні інвестиції, який закладає правову основу інвестиційної діяльності та український закон про державне планування сприяння іноземному інвестуванню в Україні та закон України про цінні папери і фондові біржі закон передбачає, що всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форми власності та форми підприємницької діяльності мають рівні права при здійсненні діяльності самостійне визначення мети, напряму, виду та кількості інвестування залучення учасників інвестиційної діяльності на договірних засадах для сприяння її здійсненню у тому числі шляхом організації та проведення конкурсів.

Під капітальними інвестиціями вважають витрати, понесені на будівництво, виробництво або придбання основних засобів, а також на реконструкцію,

розширення та технологічну трансформацію існуючих підприємств. Джерелом фінансування капітальних вкладень можуть бути власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, бюджетне фінансування, фінансування сторонніх організацій у порядку пайової участі в будівництві), або залучені кошти (кредити в банках, та інші позики). Капітальні роботи можуть проводитись договірним (тобто підрядним) або господарським способом. Порядок обліку витрат на капітальні інвестиції визначено НП(С)БО 16 «Витрати». Зведений облік витрат зараховується на рахунку 15 «Капітальні інвестиції»: за дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, за кредитом – їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних або створених нематеріальних активів тощо).

Капітальні інвестиції є важливим інструментом для забезпечення ефективного функціонування підприємства. Вони допомагають вирішувати стратегічні та поточні завдання розвитку підприємства, забезпечують доступ до сучасних технологій, сприяють формуванню та розширенню виробничого потенціалу, оптимізації структури активів та капіталу, реалізації інноваційної політики та стратегічних цілей розвитку, вирішенню соціальних завдань підприємства та зростанню його ринкової вартості [2].

На думку Ярмолюк О.Ф. та Дмитренко О.М. [2] капітальні інвестиції – це вкладення цінностей у придбання, створення або поліпшення довгострокових матеріальних та нематеріальних активів, які капіталізуються і приносять економічні вигоди, приріст капіталу та прибуток. В залежності від стадії та змісту використовуються різні дефініції, такі як «капітальні вкладення», «витрати на будівництво та капітальний ремонт», «незавершені капітальні інвестиції» та «освоєні капітальні інвестиції». Ці категорії можуть бути використані для ідентифікації капітальних інвестицій.

У загальному вигляді процес визначення капітальних вкладень може відбуватися за таким алгоритмом: визначити приналежність діяльності підприємства до довгострокового капітального інвестування (виходячи з мети, строку, ефекту та можливості контролювати капітальні вкладення); розподілити капітальне інвестування за цільовим спрямуванням та напрямками; закріпити капітальні вкладення за окремими об'єктами; оцінити ступінь їх завершеності на визначений період та прийняти рішення щодо наступного відображення капіталовкладень в обліку відповідно до прогнозованих завдань щодо об'єкта капітального інвестування. Представлений алгоритм значно спрощує методику ідентифікації капітальних інвестицій в обліку, оскільки включає низку послідовних етапів. Його застосування допоможе у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень щодо проведення капітального інвестування в окремі об'єкти та сприятиме уникненню помилок у формуванні кваліфікованих професійних суджень щодо облікового визнання капітальних вкладень.

Бухгалтерський облік капітальних інвестицій включає безперервне спостереження за господарськими операціями, складання первинних

документів і їх здачу до бухгалтерії. Для забезпечення своєчасного надання документів розробляється графік документообігу, в якому вказуються назви документів, строки їх здачі та відповідальні виконавці. Відповідальність виконавців встановлюється посадовими інструкціями [1, с. 62].

У вітчизняній бухгалтерській практиці існує проблема обліку безоплатно отриманих капітальних інвестицій, оскільки в національних стандартах та методичних рекомендаціях відсутні відповідні вимоги. У міжнародних стандартах фінансової звітності також немає чітких вимог щодо обліку безоплатно отриманих активів. Бухгалтерам необхідно використовувати професійне судження та затверджений на основі нього порядок обліку безоплатного отримання активів у Наказі «Про облікову політику» [1, с. 70].

Ярмолюк О.Ф. та Шишка Р.О. [3, с. 80] розглядають питання формування інформаційної бази про капітальні інвестиції та визначення основних положень облікової політики щодо окремих об'єктів обліку. Аналіз існуючої документації показав недостатню її інформативність, тому було розроблено модифіковану форму «Акту приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів» та запроваджено «Реєстр обліку здійснення капітального інвестування». Це дозволить отримувати інформацію про обсяги здійснених інвестицій за кожним об'єктом, джерелами фінансування, контрагентами, кошторисом інвестицій, матеріально-відповідальними особами та полегшить процедуру складання фінансової та статистичної звітності.

Облік капітальних інвестицій відіграє важливу роль у фінансовому управлінні підприємством та різних організаціях. Капітальні інвестиції включають в себе великі фінансові вкладення в придбання активів, таких як земля, будівлі, обладнання та інші матеріальні ресурси, які призначені для тривалого використання. Значення обліку капітальних інвестицій може бути розглянуто з наступних точок зору:

– облік капітальних інвестицій допомагає організаціям планувати і приймати стратегічні рішення про те, як і де інвестувати кошти в нові активи, це може включати в себе вибір проектів, розрахунок потенційних витрат і прибутковості, оцінку ризиків та інше;

– облік капітальних інвестицій допомагає включити в бюджет підприємства необхідні видатки на придбання та утримання капітальних активів. Він також дозволяє відстежувати витрати та забезпечувати ефективне фінансове управління;

– облік капітальних інвестицій допомагає оцінити прибутковість проектів та інвестицій, це може бути важливим для визначення, чи варто вкладати кошти в певний проект або актив;

– облік капітальних інвестицій допомагає підприємствам визначити, скільки грошей потрібно для придбання нових активів, і як їх здобути (через внутрішнє фінансування, боргове фінансування або продаж акцій);

– облік капітальних інвестицій дозволяє відстежувати реалізацію інвестиційних проектів, контролювати витрати та визначати, чи відповідає реалізація проектів поставленим цілям;

– облік капітальних інвестицій включає в себе підготовку фінансових звітів та документації для інвесторів, банків, акціонерів та інших стейкхолдерів.

Загалом, облік капітальних інвестицій є важливою частиною фінансового управління організації та допомагає забезпечити раціональне і ефективне використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

Список використаних джерел

1. Шишкова Н.Л., Шевченко О. Гармонізація обліку капітальних інвестицій підприємства. *Економічний вісник*. 2020. № 4. С. 61-75. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/4/EV20204_061-075.pdf.

2. Ярмолюк О.Ф., Дмитренко О.М. Особливості ідентифікації капітальних інвестицій в бухгалтерському обліку. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8184>.

3. Ярмолюк О.Ф., Шишка Р.О. Організаційно-методичні аспекти обліку капітальних інвестицій. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 71-82. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12008/1/OIF_2019_1_71-82.pdf.

Крюкова Ірина Олександрівна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАЧАННЯ

Ускладнення торговельно-економічних процесів та загострення конкурентної боротьби між компаніями на ринку вимагає постійного пошуку нових підходів і механізмів у сфері управління процесами виробництва і реалізацією продукції (товарів, послуг). За останні роки значної популярності у бізнесу набули інтеграційні форми управління діяльністю на засадах ланцюгових підходів до створення вартості. Ланцюги створення цінностей постійно ускладнюються через зміну факторів бізнес-середовища, посилення глобалізаційних тенденцій, викликів і загроз, що формують національні та світові ринки [1].

Ланцюги створення вартості вже постають важливою частиною стратегічного менеджменту провідних компаній світу та продовжують активно імплементуватись у практику корпоративного менеджменту. Ланцюги вартості є складовим елементом етапу життєвого циклу товару та об'єднує у єдину

логістично-управлінську систему процеси купівлі необхідних виробничих засобів, виробництва продукції, споживання та переробки (утилізації) [2].

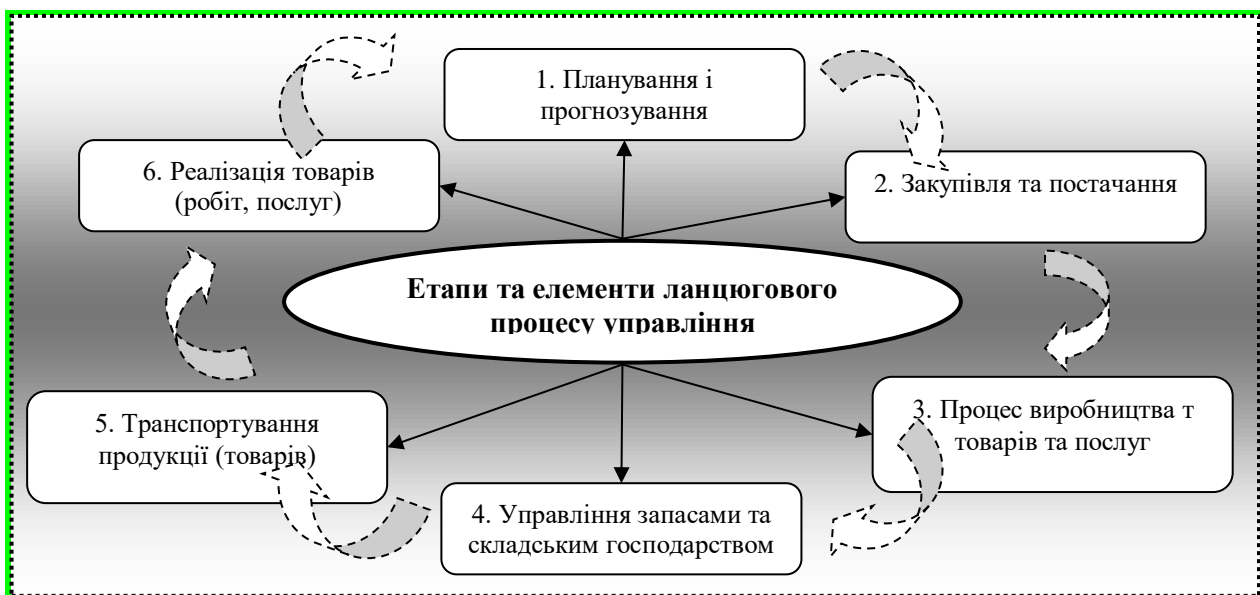
Провідне місце у системі ланцюгового підходу до управління займають ланцюги постачання. Вони уявляють собою організаційну сукупність компаній, ресурсів, людей, дій, процесів, які об'єднанні спільною метою – забезпечення необхідними засобами виробництва операційної діяльності. Процес управління і контролю за ланцюгами постачання передбачає декілька основних етапів та включає наступні елементи (рис. 1).

Дослідження характеру та змісту ланцюгів постачання дозволили визначити основні їх типи (моделі), які за останні роки набули найбільшого розповсюдження у практиці управління. Серед таких моделей слід відокремити:

1) модель безперервного потоку – забезпечує стабільність запасів та, як правило, використовується при виробництві товарів із стабільним попитом на ринку;

2) модель «швидких ланцюгів» - використовується для виробництва продуктів та товарів, що мають короткий термін зберігання (наприклад, продукти харчування);

3) модель ефективних ланцюгів – наляє можливості економії витрат та діє у сферах, де високий рівень конкуренції між однорідними товарами та виробниками;

Рисунок 1 - Етапи та складові ланцюга постачання

Джерело: побудовано автором

4) гнучкі ланцюгові моделі – ґрунтуються на засадах віртуальної інтеграції, спільних операційно-збутових мереж, розподіл відповідальності та синхронізацію дій між учасниками у межах ланцюга;

5) моделі індивідуальної конфігурації – передбачають чітку сегментацію деталей ланцюга, точні алгоритми організації і роботи складського господарства та гнучке планування.

Управління ланцюгами постачання вимагає детальної уваги та контролю з боку провідних фахівців компанії. Виняткова роль у управлінському процесі та контролі відводиться спеціалістам облікового відділу. Бухгалтери слідкують за динамікою та розміром витрат, контролюють бюджети та кошториси і калькуюють собівартість готової продукції (робіт, послуг). Основними функціями спеціалістів бухгалтерського обліку, за умов імплементації ланцюгового підходу до управління у компанії, постають: аналіз та управління витратами, складення фінансової звітності, аудит та контроль, управління ризиками, управління грошовими потоками [3]. Управління вартістю у межах створення і функціонування ланцюгів постачання передбачає виконання важливих для системи менеджменту завдань, інформаційно-аналітичний базис для яких формує бухгалтерський та управлінський облік. Серед таких завдань провідними постають: оцінка прибутковості та доданої вартості у межах ланцюга постачання; забезпечення відповідності ланцюгових трансакцій чинним нормам та стандартам, договірних зобов'язанням компанії; використання інструментарію оптимізації ризиків управління ланцюгами вартості; стратегічне планування та складання графіків потреби у виробничих ресурсах; моніторинг нових технологій і операцій для підвищення ефективності роботи ланцюгів вартості, зокрема, цифрових; використання комунікативних навиків із стейкхолдерами у межах ланцюгів; застосування методів реалізації стратегій особистісного та професійного зростання. Такі завдання все сьогодні постають визначальними для формування ландшафту професійної діяльності фахівців обліку та окреслюють спектр їх фаховим компетентностей на майбутнє.

Список використаних джерел

1. Власенко Т.А. Структура чинників зовнішнього середовища підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 2. С. 48-54.
2. WBCSD. (2011). Collaboration, innovation, transformation: Ideas and inspiration to accelerate sustainable growth - A value chain approach, p.3.
3. British Accounting Review Special Issue: The Role of Supply Chain in Accounting and Finance Research. URL: <https://www.ssrn.com/index.cfm/en/janda/announcement/?id=13245>

Кудінова Лілія В'ячеславівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ПОРЯДОК ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ ОКРЕМИХ КОМПОНЕНТІВ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Необоротні активи виступають одним із найвагоміших факторів високо інтенсивного виробництва, а їхнє надмірне старіння має безпосередній вплив на рівень економічної ефективності функціонування сучасного бізнес суб'єкта. Для підтримання потрібного рівня економічної ефективності підприємства зобов'язані дбати про відновлення власної матеріально-технічної бази, яке проводиться в основному через капітальне інвестування, що уможливорює надходження основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів до господарюючого суб'єкта. За даних умов, особливої важливості набуває правильний облік та оцінка отриманих підприємством необоротних активів.

Процедура відображення надходження необоротних активів на рахунках, у реєстрах бухгалтерському обліку та формування їхньої первісної вартості залежить від того, яким чином і на яких умовах вони отримані. Застосування різноманітних видів вартості при оцінці необоротних активів, які прибувають до підприємства, зумовлено наявністю значного переліку шляхів надходження необоротних активів.

Відповідно, необоротні активи можуть надходити до бізнес суб'єкта різними шляхами: можуть бути виготовлені власними силами або внаслідок отримання від фізичних або юридичних осіб. Особливості облікового відображення основних засобів як найбільш вагомої окремої компоненти необоротних активів, яка посідає найбільшу частку в активах сучасного підприємства, у розрізі шляхів їх надходження представлено на рисунку 1.

Отже, для визнання активу в якості необоротного, необхідно враховувати особливості відповідного активу та передбачені критерії його визнання, такі як: матеріально-речова чи нематеріальна форми, термін корисного використання, який повинен бути більше одного року, в майбутньому від даного об'єкта очікується отримувати економічні вигоди, актив повинен бути придбаним для використання у виробництві та іншій діяльності господарюючого суб'єкта, а вартість об'єкта може бути достовірно ідентифікована. Одним з основних критеріїв визнання активу є можливість достовірного визначення його вартості.

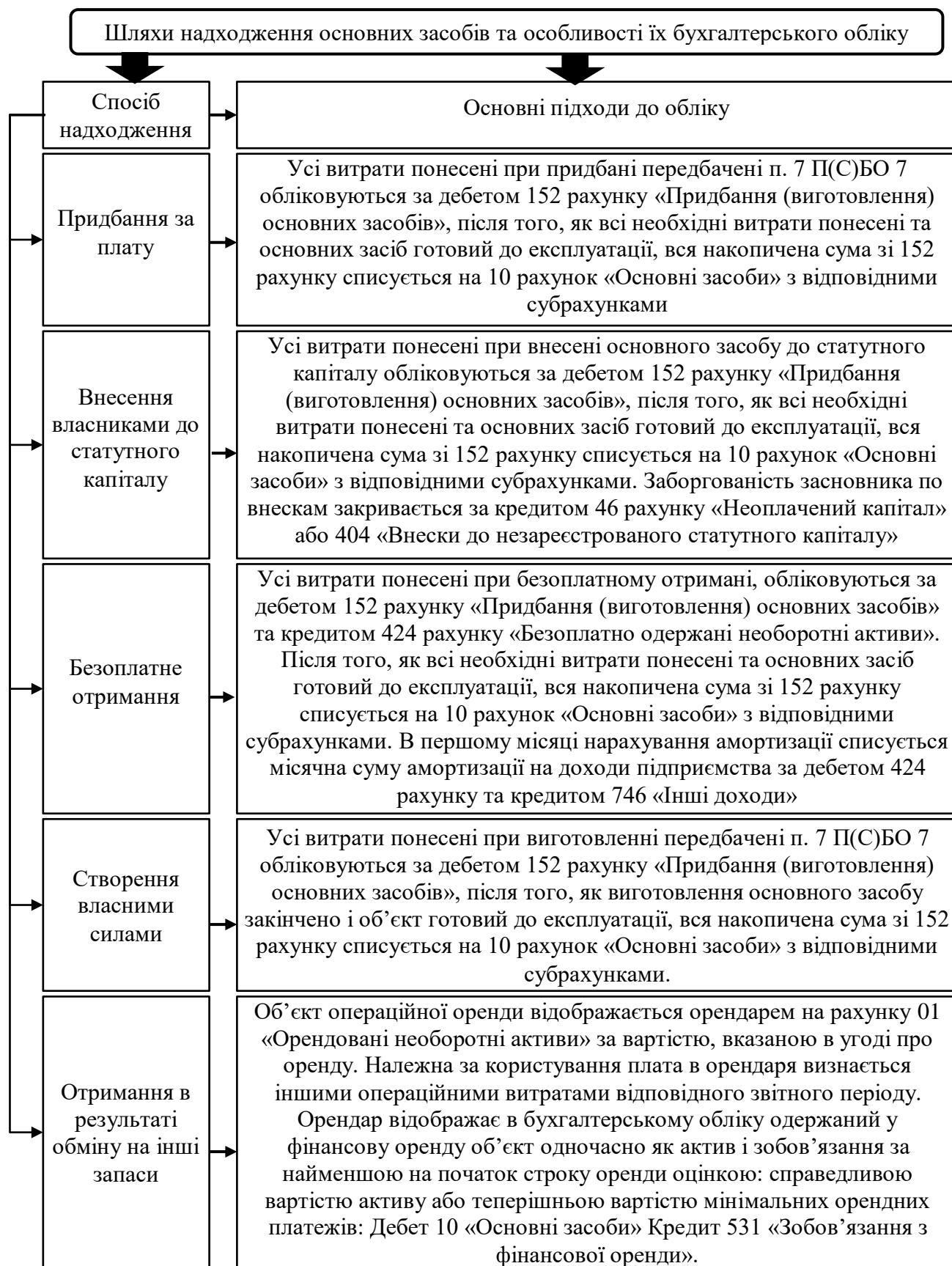

Рисунок 1 – Основні шляхи надходження основних засобів на підприємство та особливості їх бухгалтерського відображення [1]

Дослідження процесу формування справедливої вартості нефінансових активів в умовах функціонування окремого бізнес суб'єкта, на сьогодні, вирізняється безперечною актуальністю.

Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» визначає її як ціну, яка була б отримана за продаж активу чи сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки [2].

Тут слід зазначити, що справедлива вартість представляє собою ринкову оцінку, а не оцінку з урахуванням особливостей функціонування окремого суб'єкта господарювання. Для деяких активів може бути інформація щодо ринкових операцій відкритою, для інших вона може бути відсутньою. При цьому, мета оцінки за наявності обох обставин є незмінною: ідентифікувати ціну, за якою мала б місто звичайна операція реалізації (продажу, обміну, передачі) нефінансового активу учасниками ринку в момент проведення оцінки за діючих поточних ринкових умов.

Методи оцінки, які застосовують для ідентифікації справедливої вартості наявних нефінансових активів, повинні максимізувати використання релевантних відкритих вхідних даних та, відповідно, звести до мінімуму застосування закритої вхідної інформації [3].

Підсумовуючи результати проведеного дослідження можемо зазначити, що механізм бухгалтерського обліку фінансово-господарських операцій, пов'язаних з надходженням необоротних активів (як найвагомішої компоненти нефінансових активів підприємства) являється складною системою, в межах якої поєднуються особливості документального супроводження зазначених операцій, порядку використання відповідних рахунків бухгалтерського обліку, організаційний компонент вказаної сфери, що ґрунтуються на приписах НП(С)БО або МСФЗ. Узагальнений методологічний підхід до формування первісної вартості об'єктів основних засобів (як найбільшої складової нефінансових активів підприємства) на основі класифікації капітальних витрат, дозволяє більш точно формувати їх первісну вартість.

Список використаних джерел

1. Кафка С. М. Облік надходження необоротних активів та формування їх первісної вартості. Ефективна економіка 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5549> (дата звернення: 10.11.2023).

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» URL: <https://cutt.ly/2v9lSJ8> (дата звернення: 25.04.2021).

3. Назаренко О.В. Формування справедливої вартості нефінансових активів підприємства в умовах невизначеності. Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року; редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]. Харків: Стильна типографія, 2021. С. 85-88

Кутах Катерина Миколаївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ЯК ВАГОМА КОМПОНЕНТА ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ОКРЕМОГО БІЗНЕС СУБ’ЄКТА

Головною метою функціонування кожного господарюючого суб’єкта є отримання та максимізація прибутку. Відповідно, слід ретельно та кваліфіковано підходити до формування окремих компонент фінансових результатів: доходів та витрат, детально вивчаючи та аналізуючи фактори, під впливом яких вони формується, досліджувати динаміку, тенденції, резерви, що впливають на ефективність діяльності підприємства.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів формування доходів і витрат діяльності підприємства – прямих складових фінансового результату діяльності, знаходять своє відображення в працях багатьох відомих вчених-економістів, таких як О.В. Гаращенко, С.Ф. Голов, Г.М. Курило, Я.В. Лебедзевич, О.В. Олійник, Н.М. Пархоменко, М.А. Проданчук, Я.В. Соколов, Д.Є. Свідерський, Л.К. Сук, П.Л. Сук, П.Я. Хомин та інші.

Для підвищення якості організації обліку, формування показників звітності, проведення аналізу, забезпечення можливості ухвалення своєчасних управлінських рішень для підвищення ефективності діяльності підприємства, необхідно чітко розуміти сутність поняття «фінансовий результат» та елементів, що його формують. Проведений аналіз визначення сутності поняття «фінансові результати», порядку відображення його в обліку, звітності дає підстави вважати дану проблематику актуальною для подальших досліджень. Визначення науковцями сутності терміну «Фінансові результати» представлено на рис. 1.

На сучасному етапі розвитку економічної науки, ідентифікують два принципові підходи до розрахунку фінансових результатів функціонування підприємства:

✓ метод порівняння доходів і витрат (метод «витрати-випуск») передбачає визначення прибутку (збитку) згідно принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, тобто визначається різниця між доходами і витратами понесеними для їх отримання у визначеному окремому звітному періоді;

✓ метод зміни чистих активів: проводиться визначення приросту власного капіталу у звітному періоді як різниці між його вартістю на кінець та

на початок звітної періоду (якщо власний капітал на кінець звітної періоду збільшується, то господарюючий суб'єкт отримує прибуток, а якщо навпаки - збиток.

Фінансові результати це:	Кондраков Н.П.	- відображає зміну власного капіталу за визначений період в результаті виробничо-фінансової діяльності підприємства;
	Борисов А.Б.	- підсумки господарської діяльності підприємства або його підрозділів, приріст (зменшення) вартості власного капіталу, визначені шляхом співставлення витрат з отриманими доходами;
	Бутинець Ф.Ф.	- прибуток або збиток організації. Співставлення доходів та витрат підприємства відображених у звіті;
	Мочерний А. Д.	- грошова форма підсумків господарської діяльності організації або її підрозділів, виражена в прибутках або збитках;
	Лондар С.Л., Тимошенко О.В.	- приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період;

Рисунок 1 - Визначення в науковій літературі терміну «фінансові результати»

Здійснивши узагальнення наукових доробок вчених-економістів щодо трактування даного терміну, пропонуємо використовувати наступне визначення: фінансові результати – це виражений в грошовій формі показник результативності господарської діяльності бізнес-суб'єкта шляхом зіставлення визначених доходів та витрат понесених на їх отримання, що може бути представлений у формі прибутку або збитку.

Сучасне нормативно-правове забезпечення на високому рівні регламентує порядок формування фінансових результатів діяльності окремого підприємства. До основних нормативних документів, що висвітлюють дану облікову складову слід віднести: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Концептуальні основи складання та подання фінансових звітів та інші. Дослідження нормативно-правової бази показало, що в законодавстві України термін «фінансові результати» детально не розглядається, а окремими нормативно-правовими актами щодо організації та ведення бухгалтерського обліку визначено сутність понять «доходи», «витрати», «прибуток», «збиток» (табл. 1).

Фінансовий результат діяльності окремого бізнес-суб'єкта виступає актуальною, складною та багатовимірною категорією. Позитивний фінансовий

результат є головною метою діяльності підприємства на ринку та одним з

Таблиця 1 - Визначення показників фінансового результату чинними нормативними документами

Нормативний документ	Трактування терміну
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4]	Витрати - зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).
	Доходи - збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» [1]	Дохід – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]	Збиток - перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.
	Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) - звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід.
	Сукупний дохід - зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками).
	Інший сукупний дохід - доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства.
	Прибуток - сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.
	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - дохід, що визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

ключових показників, який визначає ефективність його функціонування, виступає джерелом платежів до бюджетів усіх рівнів, а також забезпечує процес розширеного відтворення виробництва.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) «Дохід». URL: - http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025 (дата звернення: 23.07.2023).
2. Назаренко О.В., Лукаш Р.В. Фінансові результати: сутність та особливості організації бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 19-25.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>. (дата звернення: 23.07.2023).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14_ (дата звернення: 28.07.2023)

Ліпський Роман Вікторович
кандидат економічних наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Використання штучного інтелекту (ШІ) для ефективної діяльності суб'єктів державного сектору України однозначно призведе до значних поліпшень у веденні обліку та роботі зі звітністю, підвищить контроль та сприятиме оптимізації процесів і підвищенню ефективності управління державними ресурсами. Проте чи готові держава та законодавча база до таких інновацій?

Згідно результатів опитування CFO Survey 2019 у країнах Центральної Європи – тільки 30% фінансових директорів вважають бухгалтерський облік основною сферою впровадження технологій ШІ. Така думка є найбільш поширеною серед респондентів сектору фінансових послуг – 37% опитаних назвали цю сферу основним напрямом впровадження технологій. Підприємства державного й споживчого секторів основними сферами впровадження технологій штучного інтелекту назвали казначейську функцію (50%) і фінансове планування та аналіз (39%). Зростання швидкості (48%), підвищення ефективності (40%) та скорочення витрат (46%) розглядаються як основні переваги застосування робототехніки та рішень на базі штучного інтелекту. Також 32% фінансових директорів вважає, що через 10 років технології штучного інтелекту замінять працівників на робочих місцях фінансових підрозділів [1].

Незважаючи на зростання популярності технологій штучного інтелекту, результати опитування свідчать, що це питання є досить складним для компаній і вони не готові поки довіритися ШІ.

Для успішного впровадження ШІ в облік зокрема суб'єктів державного сектору України необхідно ретельне планування, інвестування в необхідні технології та навчання персоналу, а це додаткові витрати для бюджету в яких керівництво країною навряд зацікавлене. Цілком зрозуміло, що запровадження ШІ може допомогти зробити управління державними ресурсами більш ефективним і транспарентним, сприяючи поліпшенню якості послуг, що надаються громадянам та бізнесу. Однак важливо правильно інтегрувати ці технології та забезпечити безпеку та конфіденційність фінансових даних під час їх використання, з чим, до речі, в нашій країні проблем поки не має. Також важливо «доробити» відповіді норми і законодавство щодо захисту даних та конфіденційності інформації, оскільки законодавча база з цих питань вже не відповідає сучасним викликам і проблемам.

Тільки після впорядкування зазначених питань ми отримаємо в своє розпорядження ШІ здатний:

- 1) до автоматизації рутинних завдань, таких як ведення обліку операцій (нарахування зарплат і амортизації, формування і своєчасну відправку звітності та передусім контроль видатків установи) – це допоможе уникнути помилок та знизити витрати часу;
- 2) аналізувати великі обсяги даних для виявлення тенденцій, аномалій та можливостей для оптимізації управління (наприклад, ШІ може допомогти виявити зайві витрати або підказати, де можна зекономити бюджетні кошти);
- 3) до прогнозування доходів, ресурсів та витрат у майбутньому – це допоможе зробити бюджетування більш точним і ефективним;
- 4) допомогти класифікувати та категоризувати документи та інформацію, що входять в систему обліку – це спростить пошук і доступ до необхідних даних;
- 5) виявляти шахрайство та корупційні схеми в установах державного сектору через аналіз транзакцій та інші дані для виявлення недоречних або незаконних дій;
- 6) підвищити доступність та зручність обслуговування громадян через автоматизовані чат-боти, системи онлайн-термінових записів та інші зручні інструменти;
- 7) забезпечити безпеку та конфіденційність даних, що використовуються в системах обліку, оскільки ШІ може бути використаний для виявлення потенційних загроз та вразливостей системи.

В епоху цифрового обліку та стрімкого розвитку засобів обробки і передачі інформації бухгалтер повинен вміти використовувати сучасні технології, нові платформи та сервіси, швидко адаптуватися до реалій сьогодення. Використання ШІ вже зараз, а не в туманних перспективах скажімо через 5-10 років повинно стати пріоритетом не тільки для установ державного сектору, а для всіх господарюючих суб'єктів в державі, яка зі свого боку має швидко на законодавчому рівні провести необхідні «маніпуляції» та дозволити економіці і бізнесу рухатись в ногу з часом, принаймі в питаннях ведення обліку.

Список використаних джерел

1. Застосування технологій штучного інтелекту | «Делойт» в Україні. «Делойт» в Україні. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/about-deloitte/articles/ce-cfo-survey-automation.html> (дата звернення: 18.10.2023).

*Лобода Н.О.,
к.е.н., доц. кафедри обліку, аналізу і контролю
Львівський національний університет імені Івана Франка*

*Чабанюк О.М.,
к.е.н., доц. кафедри обліку, аналізу та оподаткування
Львівський торговельно-економічний університет*

*Василюк І.В.,
здобувач освітнього ступеня "магістр"
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ЯКІСТЬ ОБЛІКУ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ЯК ФУНКЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В сучасних умовах трансформації економіки відбувається широке застосування цифрових технологій не лише у бізнес-процеси підприємств, але й в усі галузі життя. Цифрові перетворення сприяють реалізації принципів сталого розвитку та відкривають особливо великий потенціал для змін у сфері бухгалтерського обліку. Розвиток цифрової економіки зробив можливим використання програмного забезпечення для ведення обліку та складання фінансової звітності. Визначення загального механізму трансформації систем обліку, контролю та управління забезпечує необхідність концептуальних досліджень впливу діджиталізації на бухгалтерський облік вітчизняних підприємств.

Термін "цифровізація" (від англійського "digitalization") – це процес оцифрування, приведення, конвертації інформації в цифрову форму, в якій вона організована у специфічні інформаційні одиниці – біти – і є доступною в якості великих масивів даних для комп'ютерної обробки [1].

Використання спеціалізованих програмних продуктів, створених для аналітиків, бухгалтерів та працівників контролюючих органів, є загальноприйнятою практикою і саме їх застосування сформувало поняття цифровізація бухгалтерського обліку. З огляду на це, виникають такі терміни, як "paperless office" - підприємство у своїй діяльності веде документообіг лише в електронному вигляді або з мінімальним використанням паперових носіїв. Це, в свою чергу, сприяє уникненню рутинної паперової роботи та прискорює процеси створення, узгодження та обробки документів.

Застосування цифрових інструментів в бухгалтерському обліку спрямоване, в першу чергу, на спрощення його ведення. Це досягається завдяки:

- 1) зміні технологій отримання, зберігання і передачі необхідної інформації адресатам в бухгалтерському обліку, а також методології систематизації інформації;
- 2) переведенню облікових робіт у цифровий формат.

Однією з інноваційних технологій, яка може внести кардинальні зміни у традиційний бухгалтерський облік, є блокчейн. Його використання забезпечує більш надійні форми обліку та безпечно зберігання фінансової інформації. Інтеграція професійних аспектів обліку з блокчейн-інфраструктурою відкриває перспективи в боротьбі з шахрайством та маніпуляціями з інформацією щодо фінансових показників, а також задоволенні потреб окремих користувачів у якісній та достовірній інформації про внутрішні та зовнішні процеси підприємства.

Істотний вплив на організацію та ведення бухгалтерського обліку чинять такі технологічні рішення як: хмарний облік, Інтернет речей ("Internet of Things"), використання великих даних в управлінні та прогнозуванні, інструменти для візуалізації. Сьогодні ми можемо констатувати, що хмарні технології є певним брендом ведення бухгалтерського обліку, адже це зручно, швидко та дає змогу оперативно здійснювати сортування даних. Ведення обліку в хмарі дозволяє різним користувачам одночасно редагувати чи переглядати ті самі файли, таким чином інші користувачі мають доступ до оновленої та актуальної фінансової інформації, оскільки хмара її автоматично змінює. Такі можливості є найбільшою перевагою в порівнянні з традиційним програмним забезпеченням, де користувачам потрібно оновлювати дані вручну. Тому залишки на рахунках завжди точні, що дозволяє мінімізувати кількість помилок [2].

Зміни, які виникають внаслідок впровадження цифрових технологій, стосуються не лише збору та обробки інформації, але також способу, яким ця інформація представляється. В багатьох країнах світу, зокрема і в Україні, для фінансової звітності обрано формат XBRL. Система, яка ґрунтується на цьому стандарті, характеризується швидкістю та автоматизованою генерацією звітності, спрощеним пошуком фінансової інформації в Інтернеті, здатністю обробки і аналізу даних, а також більш ефективним регулюванням процесів.

Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку – це комп'ютерний додаток, який допомагає підприємствам записувати та обробляти всі свої облікові операції одночасно. Розробляючи таку програму, розробник програмного забезпечення повинен завжди забезпечувати наявність у ньому декількох функціональних модулів, включаючи: кредиторську заборгованість, дебіторську заборгованість, нарахування заробітної плати тощо [3].

На вітчизняному ринку існує значна кількість програмного забезпечення для бухгалтерського обліку, а саме: BAS Бухгалтерія, MASTER: Бухгалтерія, ДЕБЕТ Плюс, Облік SaaS, Діловод, ERP-система "IS-PRO" (для комерційних і бюджетних установ), УБС, М.Е.Doc, Case Ware, You Control. Ця різноманітність спеціалізованих програмних рішень для таких галузей, як сільське господарство, будівництво, автотранспортні підприємства, ресторани, медичні установи та інші, надає підприємствам можливість вибрати найбільш відповідний інструмент, який враховує їхні особливі потреби і специфіку діяльності. Це допомагає покращити ефективність бухгалтерського обліку та

управління в конкретних галузях і підвищує рівень точності та регуляторної відповідності.

Інтеграція програмного продукту "BAS Бухгалтерія" з системою управління відносинами з клієнтами (CRM) відкрила нові можливості не лише для менеджерів, але також для бухгалтерів. Цей приклад демонструє, як ефективна взаємодія обліку з іншими галузями бізнесу може призвести до покращення роботи та спільного використання даних між відділами компанії.

Отже, аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що цифрова трансформація економіки створює все більше можливостей для ведення бухгалтерського обліку та дозволяє прискорювати процеси збору та обробки фінансової інформації, а також покращувати аналітичні можливості для прийняття стратегічних рішень. Цифрові інструменти допомагають підвищити точність та достовірність бухгалтерської інформації, а також спрощують взаємодію з іншими відділами та стейкхолдерами. Отже, впровадження цифрових технологій сприяє більш ефективному, якісному та економічно вигідному процесу ведення бухгалтерського обліку вітчизняних підприємств.

Діджиталізація щодня змінює вектор розвитку економічних систем загалом, та модернізації системи бухгалтерського обліку. Досвід розвинених країн переконує, що активний розвиток і впровадження діджитал-технологій у повсякденне життя становить одну з важливих умов набуття стійкої та прогресивної економіки. Наразі понад 80% професій пов'язані з роботою на комп'ютері або з використанням комп'ютерних й інформаційних технологій і можуть або зникнути, або перейти у дещо інший формат [5].

Список використаних джерел

1. Луцик А., Синютка Н. Діджиталізація фіскальних процесів: теоретичні підходи. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічне майбутнє України очима молодих дослідників»*. 2018. С. 91-94.
2. Правдюк М. В. Вплив процесу діджиталізації на організацію обліку та оподаткування. *Економіка*. 2023. № 2 (8) 2023. С.45-60. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/32561.pdf>
3. Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Шевчук Ю. І. ІТ-процесінг у національній обліковій практиці. *Науково-практичний журнал "Економічні студії"*. 2019. Вип. 4 (26). С. 97-100.
4. Назаренко М. І., Соколенко Л. Ф. Цифровізація як вектор модернізації системи бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік як наука : від основ до наукової картини світу*. 2021. С. 196-208. URL: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/8936/1/4.pdf>
5. Лобода Н.О., Чабанюк О.М., Кольба Р.М. Діджиталізація як функція облікової діяльності: коронакриза як контекст. *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу: тези виступів Міжнар. наук. конф. (5-6 листопада 2020 р.)*. Житомир: Житомирська політехніка, 2020. С. 337-338.

Морозова Поліна Ігорівна

здобувач вищої освіти, спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Полтавський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Мокієнко Тетяна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент

Полтавський державний аграрний університет

РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У сучасному світі, розвиток бухгалтерського обліку тісно пов'язаний із загальним трендом диджиталізації. Цей процес визначається активним впровадженням сучасних технологій та цифрових інструментів для оптимізації та автоматизації бухгалтерських процесів. Функціонування бухгалтерського обліку представляє собою неабияке трансформаційне відновлення та модернізацію фінансової сфери. Диджиталізація внесла глибокі зміни у спосіб, яким підприємства ведуть облік та здійснюють фінансовий контроль.

Електронний обмін документами відкриває шлях для миттєвого обміну інформацією між підприємствами, а також між різними гілками компанії, сприяючи надзвичайній швидкості та ефективності комунікації. Це не лише полегшує обробку даних, а й робить можливим вчасне реагування на фінансові зміни та стратегічне планування. Завдяки диджиталізації, бухгалтери можуть забезпечувати більш точний та оперативний аналіз фінансової звітності. Автоматизовані системи спрощують процес складання звітів та аналізу економічних показників, що дозволяє приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

Сучасні бухгалтерські програми значно спрощують ведення обліку завдяки різноманітному програмному забезпеченню, яке охоплює широкий спектр від калькуляторів до автоматизованих реєстрів та форм звітності. У той час як в Україні цифровізація бухгалтерського обліку переважає над іншими бізнес-процесами через автоматизацію операцій з оплати та представлення звітності. Проте залишається все же таки вагома частина обліку, яка повністю ще не автоматизована в нашій країні. А тому існують перспективи щодо подальшої диджиталізації у сфері бухгалтерського обліку [4, с. 3].

У минулому році, у середньому було впроваджено 43,4% цифрових технологій у сфері бухгалтерського обліку в Україні. Тодішні виклики глобалізованої економіки заохочують до дальшого поширення інформаційних технологій, спрямованих на підвищення продуктивності бухгалтерської служби та, відповідно, забезпечення надійності обліково-аналітичних даних [4, с. 3-4].

Серед вже впроваджених цифрових технологій можна виділити XBRL. Він є загальноновизнаним для подання фінансової звітності за МСФЗ і GAAP

США в електронному вигляді. XBRL активно використовується регуляторами ринків цінних паперів, банківськими регуляторами, податковими органами та національними статистичними агентствами в численних країнах. Він також набуває використання і в Україні. Подавати фінансову звітність у форматі XBRL можуть банки, страхові компанії, публічні акціонерні товариства, небанківські фінансові установи, підприємства газодобувної галузі, підприємства, що представляють суспільний інтерес і профучастники ринку цінних паперів. Також набувають розвитку нові інформаційні технології, наприклад, хмарні технології [3, с. 79].

Розвиток інформаційних технологій та великий зрушень у напрямку диджиталізації вимагають використання сучасного програмного забезпечення для подання інформації у системі бухгалтерського обліку. Це також призводить до значних змін у застосуванні ІТ-технологій у практиці науки про бухгалтерський облік: відкриті технологічні платформи, електронні довідково-інформаційні системи [1, с. 77]. Впровадження таких інформаційних технологій у роботу різних підприємств тільки посилить їхні знання, уміння та навички і зробить їх більш конкурентоспроможними на сучасному ринку.

За даними офіційної статистики, у 95,5% підприємств в Україні використовуються комп'ютерні технології. З ними працюють 32,8% працівників, із них 82,6% мають доступ до Інтернету. Також 98,1% підприємств мають можливість підключення до мережі Інтернет [2, с. 389].

Диджиталізація у сфері бухгалтерського обліку є не лише необхідністю, але і стратегічним кроком у напрямку оптимізації бізнес-процесів та забезпечення ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства. Перспективи цього напрямку обіцяють бути успішними. Оскільки вони змінюють традиційний підхід до обліку і відкривають нові можливості для підприємств будь-якого розміру.

Таким чином розвиток бухгалтерського обліку в умовах диджиталізації відкриває нові можливості для підприємств у плані підвищення продуктивності та конкурентоспроможності. Впровадження цифрових технологій стає ключовим етапом у сучасній еволюції бухгалтерської сфери, забезпечуючи більш ефективне управління фінансами та ресурсами.

Список використаних джерел

1. Єршова Н. Ю. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах переходу до цифрової економіки. *Вісник НТУ «ХПІ». Економічні науки*. 2020. С. 75-80.
2. Пілевич Д. Напрями розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах диджиталізації національної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. С. 387-395.
3. Таранушенко Є. В., Власова О. Є. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах диджиталізації. Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця. 2020. С. 76-80.
- Тенюх З. І., Пелех У. В. Диджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. *Економіка та суспільство*. 2022. 8 с.

Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний університет

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ, КОНСОЛІДАЦІЇ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Насичення ринку, загострення конкуренції, пошук способів зміцнення позицій та реалізації конкурентних переваг бізнес суб'єктів на ринку сприяють формуванню й поширенню сучасних господарських утворень, таких як консолідована група підприємств, що виступає не просто сукупністю окремих підприємств, а принципово новим об'єктом фінансового обліку.

За сучасних бізнес умов, консолідована фінансова звітність є беззаперечно ваговою компонентою річного бухгалтерського звіту будь-якої великої корпорації. Це звітність окремої корпоративної групи, яка формується холдинговою компанією в обов'язковому порядку і представляє собою об'єднану у розрізі певних правил звітність материнської компанії зі звітністю всіх її дочірніх складових з урахуванням наступних фактів: 1) консолідована звітність не являється звітністю юридично самостійного господарюючого суб'єкта; 2) в процесі консолідації мають бути ідентифіковані та виключені всі внутрішньо групові фінансово-господарські операції; 3) методика складання консолідованої звітності визначається фінансово-економічними умовами, в яких проводилось об'єднання компаній в корпоративну групу.

Геополітична ситуація в Україні має серйозні наслідки для здатності країни до економічного відновлення. У світлі цих труднощів достовірність фінансових звітів важлива як ніколи. Точність фінансових даних набуває все більшого значення в міру того як економічні екосистеми відновлюють рівновагу після кризи, відіграючи роль у всьому – від ухвалення обґрунтованих рішень і довіри інвесторів до довгострокового стратегічного планування [5].

Запровадження консолідованої фінансової звітності в Україні зумовлене присутністю нагальної потреби в реформуванні системи бухгалтерського обліку у зв'язку з розбудовою ринкових відносин, а також широкому залученні іноземного капіталу, що вимагало забезпечення ключових стейкхолдерів необхідною інформацією [1].

Науковцями здійснено ідентифікацію регулювання процесу консолідації фінансової звітності на різних рівнях: 1) мегарівень (Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Директиви Європейського союзу); 2) макрорівень (Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку); 3) мезорівень (Галузеві стандарти та загально корпоративні стандарти); 4) мікрорівень (внутрішні стандарти підприємства в т. ч. облікова політика).

Компанії, які контролюють інші господарюючі суб'єкти (материнські підприємства), окрім фінансових звітів щодо власних фінансово-господарських операцій, складають та подають форми консолідованої фінансової звітності групи у відповідності до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

При формуванні показників консолідованої фінансової звітності, беззаперечно вагомий носить факт: до якої категорії «великих, середніх чи малих» належить група підприємств. Класифікацію груп підприємств, у відповідності до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відображено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Класифікація груп підприємств відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996

Критерії оцінки за 2 роки: за звітний рік та рік, що передує звітному	Категорія групи підприємств		
	Малі групи	Середні групи	Великі групи
Розмір балансової вартості активів	До 4000000 євро.	До 20000000 євро.	Понад 20000000 євро.
Сума чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	До 8000000 євро.	До 40000000 євро.	Понад 40000000 євро.
Середня кількість працівників	До 50 осіб	До 250 осіб	Понад 250 осіб

Джерело: згруповано автором на підставі [4]

Для ідентифікації відповідності критеріям, визначеним у євро, використовують офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за період), розрахунок якого проводять на підставі офіційних валютних курсів Національного банку України, що визначались для євро впродовж відповідного року.

При формуванні умов, коли на дату складання річної консолідованої фінансової звітності група, показники річної консолідованої фінансової звітності якої впродовж двох років поспіль (за звітний рік та рік, що передує звітному) не відповідають передбаченим критеріям групи, до якої вона віднесена, таке об'єднання відноситься до відповідної групи, критеріям якої відповідають показники річної консолідованої фінансової звітності за результатами звітного періоду.

Фінансова звітність та консолідована фінансова звітність, складена на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності в єдиному електронному форматі, визначеному Міністерством фінансів, подається до центру збору фінансової звітності, операційне управління яким здійснюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, з метою забезпечення доступу органів державної влади, інших органів та користувачів до поданої підприємствами фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності.

Визначені звітні форми разом з аудиторськими звітами, звітом про управління та звітом про платежі на користь держави (в т.ч. консолідованими), складення яких передбачено законодавством, оприлюднюються на веб-сторінці або веб-сайті бізнес суб'єкта, у форматі, який містить можливість відображення змін до фінансової звітності іншими користувачами, та в єдиному електронному форматі, передбаченому Міністерством фінансів, на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності [3].

Керівник чи власник господарюючого суб'єкта може самостійно обрати форму організації бухгалтерського обліку, однією з яких є його ведення на договірних засадах централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що провадять діяльність у сфері бухгалтерського обліку або аудиторської діяльності. Саме така діяльність є аутсорсингом. Аутсорсинг – це передача організацією на підставі договору певних бізнес-процесів або виробничих функцій на обслуговування іншій компанії, що спеціалізується у цій галузі [2].

В ході проведеного дослідження ідентифіковано облікові вимоги, специфіку формування та подання, рівні законодавчо-нормативного регулювання консолідації показників фінансової звітності сучасних бізнес-суб'єктів в контексті сучасних реалій.

Список використаних джерел

1. Назаренко О.В. Особливості формування, консолідації та аудиту показників фінансової звітності бізнес-суб'єктів в контексті міжнародних стандартів. *Трансформація суспільних відносин в умовах цивілізаційних змін*: кол. моногр. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 275-299

2. Назаренко О.В., Суравицька А.В. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: переваги, недоліки та особливості запровадження. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 50-54.

3. Порядок подання фінансової звітності, затверджений Постановою Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF> (дата звернення: 10.11.2023)

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV: законодавча база Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 10.11.2023)

5. Oneshko S., Nazarenko O., Yaremko I., Pysarchuk O., Koval O. (2023). Accounting and Financial Reporting in the IT Sphere of Ukraine: Opportunities of Artificial Intelligence. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. № 5 (52), 79-96 URL: DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.52.2023.4151> (дата звернення: 11.11.2023)

Рашевська Надія Володимирівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник:
Велієва Вікторія Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

Фінансовий стан підприємства характеризується широким колом показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Визначення фінансового стану на ту чи іншу дату допомагає відповісти на питання, наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передував цій даті.

Існує багато різноманітних методів аналізу фінансового стану. В нашій країні за досвідом економічно розвинених країн все більшого розповсюдження отримує методика, що заснована на розрахунку і використанні системи коефіцієнтів.

Взагалі, аналіз фінансової звітності – це процес, за допомогою якого оцінюють минуле та теперішнє становище і результати діяльності організації. Як зауважує Степаненко Т.О.: «Аналіз надає змогу своєчасно вжити заходи, спрямовані на підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Аналіз надає підготовлену інформаційну базу для поточного і стратегічного фінансового управління, и не менш важливо він сприяє забезпеченню оптимального виробничого та соціального розвитку колективу за рахунок використання виявлених у результаті аналізу резервів»[1].

Для того, аби визначити фінансове становище підприємства використовується ряд характеристик, які найбільш повно і точно показують його становище. Проводять аналіз фінансового стану підприємства, зазвичай, за допомогою інструментів фінансового аналізу, таких як[2].:

- аналіз структури балансу;
- розрахунок коефіцієнтів ліквідності;
- розрахунок коефіцієнтів рентабельності;
- розрахунок коефіцієнтів ділової активності;
- розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості;
- розрахунок коефіцієнтів вірогідності банкрутства.

Взагалі, відомо що основними цілями аналізу фінансового стану підприємства є [3].:

- визначення фінансового положення підприємства;
- виявлення основних факторів, що викликають зміни у фінансовому стані;

-прогнозування основних тенденцій фінансового стану підприємства.

Як відомо, інформаційною базою для розрахунку показників підприємства слугує фінансова звітність, яка слугує основним джерелом інформації про його фінансово – господарську діяльність. Всебічне та детальне вивчення звітності розкриває причини досягнутих успіхів, а також недоліків по роботі підприємства.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» застосовуються такі форми фінансової звітності, як[4]:

- балансу (звіту про фінансовий стан) (Форма №1);
- звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) (Форма №2);
- звіту про рух грошових коштів (Форма №3);
- звіту про власний капітал (Форма №4);
- приміток до фінансової звітності (Форма №5);

Річна фінансова звітність дає уявлення про фінансово – господарську діяльність підприємства і являється точкою відліку для складання річного фінансового плану.

Трансформація бухгалтерської звітності в фінансову звітність відбувається в результаті проведення коректування в бухгалтерській звітності, у відповідності з цілями фінансового аналізу підприємства. Потрібно також відзначити що у вітчизняній практиці фінансового аналізу використовуються аналітичні форми бухгалтерської звітності.

Загалом комплексна оцінка фінансової звітності підприємства передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або, іншими словами, вона дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі. Оцінка майнового та фінансово – економічного стану підприємства створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень щодо проблемних питань купівлі – продажу бізнесу, напрямів виробничого розвитку, залучення чи здійснення інвестицій тощо [5].

Найбільш інформативною формою для аналізу і оцінки фінансового стану підприємства являється бухгалтерський Баланс (форма №1). В ньому фіксують вартість залишків майна, матеріалів, фінансів, власний капітал, фонди, прибуток, зобов'язання, кредити та інші заборгованості.

Одним із суттєвих обмежень Балансу є закладений в ньому принцип використання цін придбання. Всі основні і оборотні засоби оцінюються по поточним цінам їх придбання. В умовах інфляції, росту цін, низького оновлення основних засобів багато статей відображають сукупність однакових по функціональним призначенням, але різних за вартістю облікових об'єктів.

Варто нагадати, що однією із головних цілей функціонування підприємства є саме отримання прибутку. Проте, саме цей показник відображається в Балансі в недостатньо повному обсязі. Надана в ньому

абсолютна величина накопиченого прибутку у розрізі від витрат та обороту реалізації не показує, в результаті чого склалася саме така її величина. Наданий в балансі показник прибутку може загалом бути прибутком абсолютно різних за розміром оборотів і ресурсів підприємства, що використовуються.

Дані по числовим показникам в звітності проводяться мінімум за два роки – звітний та попередній звітному. Якщо дані за період, що передував поточному року, неспівставні з даними за звітний період, то перші із названих даних підлягають коректуванню, виходячи із правил, що встановлені нормативними актами.

Робота по аналізу бухгалтерської звітності повинна задовільняти багато потреб. Коло користувачів включає різноманітні категорії – від серйозних аналітиків до випадкових «любителів». Всі вони керуються загальною метою для досягнення своїх інтересів – оцінити за даними фінансової звітності фінансовий стан організації.

Отже, бухгалтерська інформація повинна надавати достовірне і повне уявлення про майновий і фінансовий стан організації, про його зміни, а також фінансові результати її діяльності. Достовірною, в свою чергу, вважається бухгалтерська звітність, що сформована і складена виходячи з правил, що встановлені нормативними актами по бухгалтерському обліку України. Варто зазначити, що саме при формуванні фінансової звітності організацією повинна бути забезпечена нейтральність інформації, що містяться в ній, тобто виключено одностороннє задоволення інтересів одних груп користувачів перед іншими.

Список використаних джерел

1. Степаненко Т.О. Фінансова звітність як інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства. Вісник студентського наукового товариства. 2019. Вип. 2. С. 133-136. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/15666> (дата звернення 06.11.2023)
2. Косова Т.Д., Сіменко І.В. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
3. Кіндрат О.В. Інформаційна база та джерела аналізу і оцінки фінансово-економічного стану підприємства. Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вип. 30. С. 462-466.
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів від 07.02.2013р. № 73. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 07.11.2023)

Сирота Денис
здобувач вищої освіти,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Науковий керівник:
Приходько Ігор
д.держ.упр., професор кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ОБЛІКУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

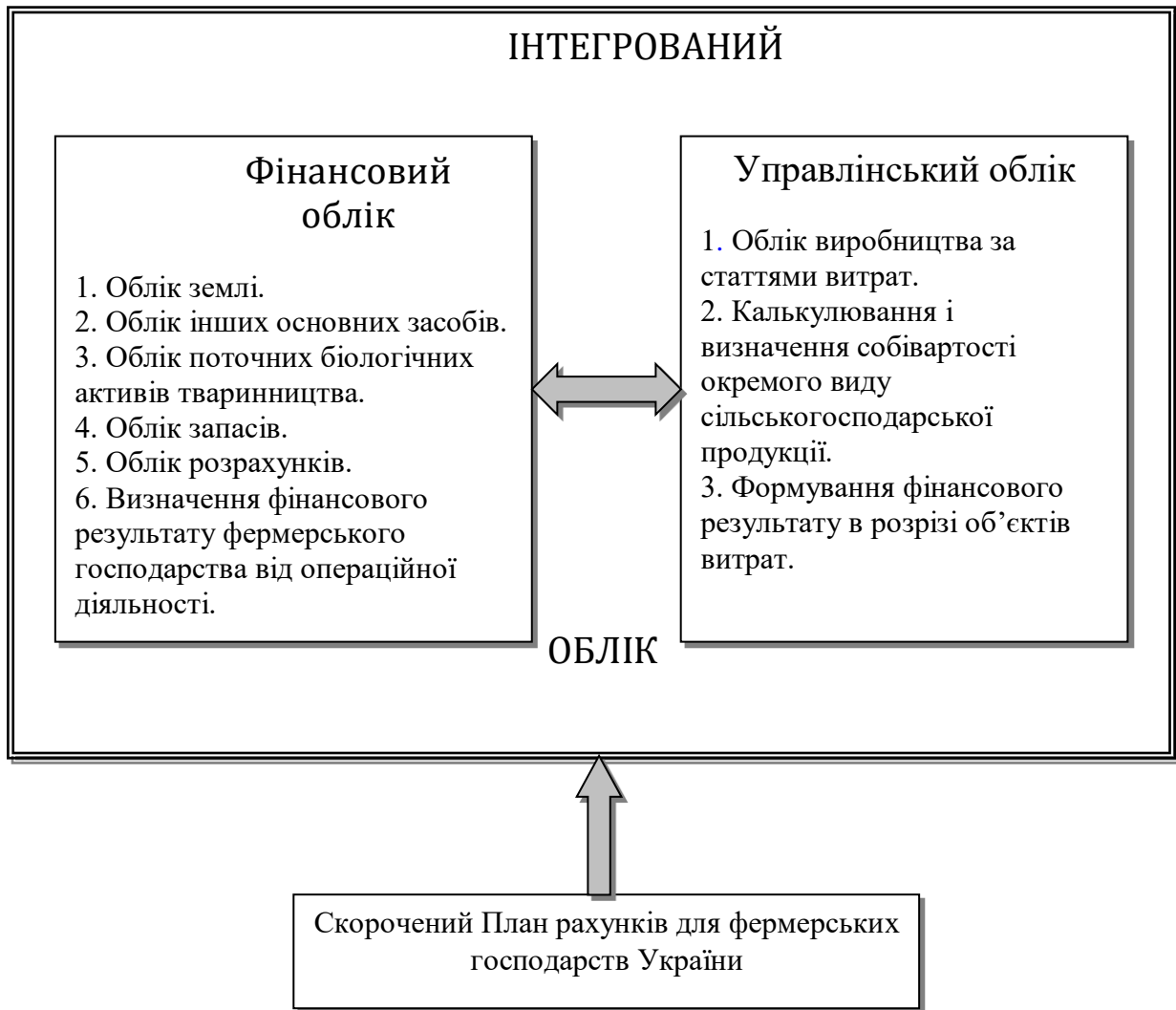
Законодавче закріплення комерційної таємниці, а також наявність підприємств різних типів і форм власності привело до поділу в зарубіжних країнах бухгалтерського обліку на два види: фінансовий та управлінський (оперативний) облік, а також існування різних підходів до їх організації. Дана проблема є досить актуальною сьогодні і в нашій країні, зокрема стосовно фермерських господарств, де бухгалтерський облік має бути найбільше простий. Але разом з тим ми відстоюємо право про застосування в обліковій системі фермерських господарств категорій "фінансовий облік" та "управлінський облік", мотивуючи це тим, що поділ бухгалтерського обліку відбувається лише на етапі формування звітної інформації, а її систематизація та узагальнення здійснюється з загальною обліковою практиці.

Незважаючи на це, в фермерських господарствах ми все ж пропонуємо застосовувати інтегрований облік. Тобто, у своїй структурі модифікована система обліку поділяється на фінансовий та управлінський облік, ведення яких має забезпечити єдиний обліковий процес (рис. 1).

Такий процес відбувається через запровадження операційних бухгалтерських рахунків в загальну спрощену облікову систему фермерського господарства. Внаслідок такого підходу вони кореспондують із активів та зобов'язань. У цій ситуації існують єдині проведення бухгалтерських рахунків, і це є основою обліку усіх без винятку господарських фактів, відображення виробничих витрат та виявлення остаточного фінансового результату від операційної діяльності. Тобто фігурує один хід збору та реєстрації інформації, котра на етапі звітності перегруповується відповідно до потреб користувачів. З цього приводу слід зауважити, що фермер повинен професійно вести облік, особливо це торкається фінансового обліку, де слід використовувати уніфіковані форми звітності для зовнішніх користувачів[1, с.438].

Виходячи із законодавчого регулювання майнових відносин у фермерському господарстві, можна зазначити, що перед обліком насамперед стоїть завдання процедурного характеру, тобто не порядок відображення, а порядок належного документального оформлення власності підприємства.

Рисунок 1 - Складові модифікованої системи обліку операційної діяльності фермерського господарства

Таким чином, зазначимо об'єкти обліку, які підлягають обов'язковому відображенню у фермерському господарстві:

- активи фермерського господарства: основні засоби, капітальні вкладення, виробничі запаси, дебіторська заборгованість, кошти;
- джерела власних засобів: власний капітал, прибуток, інші джерела власних засобів;
- зобов'язання господарства (пасиви): довгострокові та короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість;
- доходи і витрати фермерського господарства;
- фінансовий результат фермерського господарства[2, с.70].

При веденні обліку у фермерських господарствах важливе значення має порядок формування, визначення, визнання, оцінки і призначення власного капіталу. Специфічну групу сільськогосподарських товаровиробників становлять сімейні фермерські господарства. Загальне законодавство, згідно з

яким здійснює свою діяльність приватне підприємство та Закон України "Про фермерське господарство" не установлюють правил про наявність та величину зареєстрованого капіталу. Тому фермерське господарство взагалі може не мати зареєстрованого капіталу. Нині жодним законодавчим актом не встановлена норма, за якою власник (фермер) несе відповідальність власним майном за зобов'язаннями юридичної особи.

Список використаних джерел

1. Лук'янчикова О. А., Материнська О. А. Проблеми удосконалення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(3). С. 435-439.
2. Нікітіна Г. Ю. Особливості обліку у фермерських господарствах. *Управління розвитком*. 2014. № 2. С. 69-71.

Скрипка Ірина Сергіївна

*здобувач наукового ступеня ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:*

Полятикіна Лариса Іванівна

*кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ В АВТОТРАНСПОРТНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Автомобільний транспорт є однією зі складових транспортної системи України. Виконуючи майже 80% обсягу вантажних перевезень економіки країни та більше ніж 90% пасажирських перевезень.

Автомобільний транспорт є також учасником процесу діяльності всіх інших видів транспорту. Займається перевезенням вантажів та пасажирів до пунктів призначення. Автотранспорт формується в автотранспортному підприємстві.[1, с. 212]

Підгрунтя виробничої бази автотранспортного підприємства становлять: вантажні автомобілі, легкові автомобілі, спеціальні автомобілі, автобуси, причепа й напівпричепа тощо. Автотранспортні засоби зазвичай належать до окремої групи основних засобів, що зумовлює відповідну організацію їх обліку.

Особливістю діяльності автотранспортних підприємств є:

1. Використання основних засобів для надання автотранспортних послуг.

2. Використання трудових ресурсів для надання автотранспортних послуг.

Автотранспортні послуги надаються лише при одночасному використанні основних засобів та трудових ресурсів (машина не може їхати без водія).

Основним напрямком діяльності підприємств автомобільного транспорту є перевезення вантажів вантажними автомобілями та пасажирів легковими автомобілями й автобусами. Крім того, автотранспортні підприємства надають послуги, пов'язані з організацією й обслуговуванням автотранспортного процесу.[2, с.11]

Автогосподарства надають послуги з навантажувально-розвантажувальних робіт, гаражне обслуговування та зберігання рухомого складу, технічне обслуговування та ремонт транспортних об'єктів, укладання договорів на здійснення перевезень, контроль за їх виконанням, експедиційні й складські операції. Для надання різних видів послуг, автотранспорт потребує постійного обслуговування та дотримання того, щоб транспорт перебував у працездатному стані. З метою продовження терміну експлуатації автомобілів, після завершення їх капітального ремонту, а для підвищення експлуатаційних якостей передбачається модернізація (поліпшення) об'єктів.

Автомобільні господарства здійснюються одержанням матеріальних цінностей автомобільного палива, мастильних матеріалів, запасних частин та агрегатів до автомобілів, автомобільних шин. Однорідність виконаних робіт, відсутність незавершеного виробництва з перевезення вантажів і пасажирів істотно спрощує розрахунок фактичної собівартості виконаних робіт. Автотранспортні засоби належать до окремої групи основних засобів, що зумовлює відповідну організацію їхнього обліку. При цій одиниці обліку є об'єкт основних засобів із необхідними предметами комплектації.[3, с.122]

Первинна вартість придбаного об'єкта складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт;
- реєстраційні збори, державні мито й аналогічні платежі, що розглядаються у зв'язку з придбанням права на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита; - суми непрямих податків у зв'язку з придбанням

(створенням) основних засобів;

- витрати зі страхування ризиків доставлення основних засобів;
- витрати на установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою земельною ділянкою.

Витрати, що використовується для підтримання об'єкта в робочому стані й одержання первинно визначеної суми майбутніх економічних умов від його використання відносяться до складу витрат автотранспортного підприємства.

Первинна вартість основних засобів автотранспортного підприємства збільшується на суму витрат, пов'язаних із вдосконаленням об'єкта, що

потенційно проводять до збільшення майбутніх економічних можливостей, відповідно очікуваних від використання об'єкта.

Первинна вартість основних засобів зменшується у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів та отримання додаткових матеріалів від розборки об'єктів автотранспортного підприємства.

Облік і розрахунок фактичної собівартості перевезень на транспортних підприємствах можливий з використанням одного із методів простого, позамовного, нормативного розрахунку.

Обчислення собівартості транспортних послуг при перевезенні продукції не вимагає застосування складних методів. Ці процеси мають масовий характер, цьому розраховуються простим способом і не мають залишків незавершеного виробництва на кінець звітного періоду. [4, с. 728]

Нормативний метод обліку й калькулювання витрат на виробництво забезпечує:

- створення системи дієвих прогресивних норм і нормативів;
- поточний облік і розрахунок нормативної собівартості; виявлення й облік витрат, пов'язаних із відхиленнями від чинних норм і нормативів;
- виявлення місця, причини та винуватців відхилень;
- системний облік змін норм і нормативів; визначення фактичної собівартості як алгебраїчної суми нормативної її величини, відхилення від норми та зміни норми.

Зведений облік витрат на експлуатацію рухомого складу, його послугу та ремонт за нормативним методом ведуть за статтями витрат у розрізі окремих видів перевезень (робіт, послуг) із виявленням і обліком відхилень від норми за кожним показником. Зведений облік витрат на виробництво обробляється на підставі загальних даних, отриманих внаслідок обробки первинної документації.

Дані зведеного обліку зараховано під час складання калькуляції фактичної собівартості продукції. Якщо на підприємствах поточні норми суттєво відрізняються від планових, зведений облік витрат і калькулювання фактичної собівартості проводять за нормативними калькуляціями.

Особливістю обліку в автотранспортних підприємствах є оперативний облік випуску автомобілів на лінію та їхній технічний стан. Щоденно диспетчер складає разом з іншими службами диспетчерський рапорт, який є основою для використання його керівництвом автотранспортного підприємства при прийнятті рішень щодо підвищення технічної готовності парку автомобілів. [5, с.127]

На підприємствах, де чинні норми несуттєво відрізняються від планових, за основу обліку відхилень беруться норми, закладені до планових розрахунків та собівартість окремих видів перевезень. Якщо норми витрат змінюються в процесі виконання перевезень, виявлену різницю обчислюють окремо як пов'язану зі зміненою нормою, а планова собівартість не змінюється.

На підставі даних зведеного обліку витрат на виробництво складаються

розрахунки фактичної собівартості, які вибираються для контролю за виконанням плану собівартості окремих видів і всього обсягу перевезень. Звітні розрахунки складаються на всіх учасники підприємства.

Список використаних джерел

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз: навч.-метод. посібник. Г. І. Андреева. К. : Знання, 2012. 263с.
2. Бакун Ю. Особливості проведення переоцінки запасів відповідно до П(С)БО. Ю. Бакун. *Дебет-Кредит*. 2011. № 48. С. 10-13
3. Бухгалтерський облік в Україні: нормативна та методична база: навчальний посібник: Г.О. Партин, А.Г. Загородній, Л.М. Пилипенко. Львів: Магнолія плюс, 2011. 264с.
4. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посібник; за ред. Р. Л. Хом'яка, В. І. Лемішовського. Львів: Національний університет "Львівська політехніка", "Інтелект-Захід", 2012. 1224 с.
5. Бухгалтерський облік і фінансова звітність - об'єкти фінансового контролю: метод. посібник. *Державна контрольна-ревізійна служба*. П.К. Германчук (кер.колективу авт.-упоряд.). К. Атіка. Ельга-Н, 2010. 303с.

Слободян Тетяна Анатоліївна

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Потриваєва Наталя Володимирівна

доктор економічних наук, професор,

Миколаївський національний аграрний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Не лише технології чи складні системи, але й використання технологій для покращення способу ведення бізнесу являє собою поняття цифровізація. Застосовувати цифрові технології можна задля зміни способу управління підприємством чи співробітниками. Цифровізація – це практика використання технологій для вдосконалення корпоративних процесів [1].

Беззаперечним є вплив цифровізації на ведення обліку на підприємствах. Ведення бухгалтерського обліку є складним, багатогранним процесом, включає безліч одноманітних операцій, багаторазове повторення однакових обчислювальних дій, а також підготовку різних документів та звітів. Застосування інформаційних технологій дозволяє замінити ручну працю на автоматизовану, при цьому використовуючи працю бухгалтерів більше, як

аналітиків і контролерів. Передумови розвитку цифрового обліку закладені в ряді нормативно-правових актів, зокрема в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг», яким регламентовано основи віртуалізації обліково-інформаційного забезпечення як необхідності розвитку національної системи обліку [2].

Загалом, цифровізація бухгалтерського обліку передбачає використання таких інформаційних технологій, як хмарні технології, програмні роботи, штучний інтелект, блокчейн, робота з великими масивами даних, Інтернет речей [3, с.82]. У випадку з хмарними технологіями дані зберігаються та доступні для обробки не на жорсткому диску комп'ютера, а на віртуальному сервері онлайн, звідси – істотною перевагою цього виду цифрових технологій є те, що користувач може отримати доступ до інформації незалежно від місця розташування чи типу гаджета [4, с.107]. Це також усуває потребу у фахівця для обслуговування цього типу ресурсу.

Потрібно зазначити, що цифровізація, в першу чергу, потрібна тим підприємствам, які працюють у доволі суворому конкурентному середовищі. Саме для таких підприємств затримка процесу цифровізації або ж відмовлення від неї, може означати поразку у тому ж конкурентному середовищі. Також це підприємства, що у своїй сфері вдаються до великих масивів даних. Адже сьогодні вартість цифровізації підприємства є чималою, проте, в свою чергу, вона зможе виправдати витрати ще з перших місяців після впровадження.

Пріоритетом у процесі цифровізації бухгалтерського обліку є зміна плану рахунків та впровадження електронної фінансової звітності. Звітність у реальному часі може бути створена шляхом створення бухгалтерських записів у статтях фінансової звітності, доступних користувачам у всіх категоріях в Інтернеті після виконання кожної господарської операції.

У процесі цифровізації бухгалтерського обліку в Україні існують такі перешкоди, як неефективне підвищення рівня автоматизації та рівня функціональності інформаційних систем. Особливо висока вартість хмарного програмного забезпечення, а в умовах війни доступ до Інтернету може бути нерегулярним. Існують ризики, пов'язані з безпекою зберігання даних клієнтів. Із зростанням використання цифрових технологій зростають і загрози кібератак. Для боротьби з хакерськими атаками необхідно запровадити законодавчі норми щодо захисту особистої інформації клієнтів та активно розвивати методи боротьби з кіберзагрозами. Однією з ключових перешкод для успішної цифровізації є низький рівень кваліфікації бухгалтерів. Для професійного використання новітніх інформаційних технологій необхідно мати відповідні навички [4, с.110]. Усунення цих перешкод у процесі цифровізації забезпечить численні переваги для бізнесу.

Новітні технології сприяють безпечному зберіганню та доступу до даних, точній передачі інформації під час транзакцій, віддаленому доступу до даних, забезпечують зручне ведення бухгалтерського обліку, підвищення продуктивності бухгалтерів, інтеграцію та синхронізацію бізнес-процесів.

Таким чином, цифровізація підвищить достовірність інформації, дозволить отримати доступ до фінансових даних незалежно від місця та часу, дозволить бухгалтеру виконувати операції підготовки та відправки фінансової звітності за короткий проміжок часу (кілька хвилин). Цифрові технології, такі як хмарне сховище, дозволяють створювати резервні копії необхідної інформації в разі збою системи. Це особливо важливо у воєнних ситуаціях, коли існують ризики втрати фізичних носіїв даних та інфраструктури. Такі системи є гнучкими та зможуть синхронізуватися з іншими бізнес-інструментами чи додатками, забезпечуючи тим самим вільний обмін інформацією [4, с.110].

На сьогодні в Україні саме воєнний стан та нерегулярне енергопостачання можуть пригальмувати цифровізацію обліку на підприємствах. Проте це не зменшить її актуальності та необхідності втілення, а навпаки, за сучасних умов цифрові технології можуть стати більш потрібними та корисними для підприємств. Саме вони можуть дати змогу для уникнення більшості обмежень, що пов'язані зі звичними методами обліку.

Перехід на цифрові формати обліку має багато позитивних результатів для підприємств та держави в цілому. Однією з головних переваг є економія часу та коштів на обробку та зберігання облікових і звітних даних. Автоматизований облік зменшує обсяг ручної роботи, знижує ймовірність помилок і дає змогу точніше та швидше обробляти дані. Крім того, оцифрований облік забезпечує швидкий і легкий доступ до необхідних даних, що дозволяє менеджерам компанії швидко реагувати і точніше планувати діяльність. Відомо також, що оцифрування бухгалтерського обліку підвищує безпеку даних, оскільки електронні системи обліку надійно захищені від злому та несанкціонованого доступу. Водночас, цифрова бухгалтерія забезпечує чітке документування господарських операцій та допомагає запобігти непорозумінням і суперечкам між компаніями та діловими партнерами. Такий підхід допомагає підтримувати хорошу репутацію та довіру серед ключових стейкхолдерів.

Загалом, актуальність цифровізації бухгалтерського обліку набуватиме все більшого значення в майбутньому, оскільки використання ІТ-інновацій може допомогти вирішити нові завдання, модернізувати концепцію обробки та передачі інформації, а також підвищити ефективність облікових процесів. Крім традиційних функцій обліку, необхідно інтегрувати управлінські процеси та ІТ-сервіси. В результаті покращиться якість інформаційної підтримки окремих підрозділів та користувачів, що об'єднані єдиною цифровою платформою. Йдеться не лише про перетворення даних з паперових носіїв у цифровий формат, а й про пошук, обробку та інтеграцію звітності, управління помилками та порівнянність, візуалізацію процесів та їх результатів, а також їх підтримку за допомогою ІТ-інструментів.

Отже, цифровізація бухгалтерського обліку відповідно до вимог економіки знань, повинна складатися з програмного, інформаційного, організаційного та методологічного компонентів. Саме вони будуть

інтегрованими основними інформаційними системи, в центрі яких буде веб-система. Надійні та масштабовані інформаційно-аналітичні системи забезпечать підтримку управлінських процесів та автоматизацію всіх складових підприємницької діяльності.

Список використаних джерел

1. Ways Digitalization can Benefit your Business. URL: <https://employsure.com.au/blog/5-ways-digitalization-can-benefit-your-business/#:~:text=Digitalization%20benefits%20small%20businesses%20by,better%20customer%20service%20or%20sales>. (дата звернення 01.11.2023)
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. №851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення 01.11.2023)
3. Potryvaieva N., Kozachenko L., Nedbailo I., Nesterchuk I. Digitization of accounting in management of business processes of enterprises of agro-industrial complex. Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science, 2023. № 26 (1), p. 79-88. URL: [https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26\(1\)-8](https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26(1)-8)
4. Petchenko M., Fomina T., Balaziuk O., Smirnova N., Luhova O. Analysis of trends in the implementation of digitalization in accounting (Ukrainian case). Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice, 2023. Volume 1 (48). p. 105–117. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3951/3747> (дата звернення 01.11.2023)

Смирнова Світлана Євгенівна
здобувачка вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Глобалізаційні процеси, які на сьогодні охоплюють різні напрями функціонування управлінських систем, виражаються зокрема в зростанні значущості сфери послуг в контексті соціально-економічного розвитку регіонів та України в цілому, що, як наслідок, обумовлює визначення нових вимог до

суб'єктів ринку з боку держави та кінцевих споживачів.

Відповідно до ДСТУ 4281:2004, ресторанне господарство – це вид економічної діяльності суб'єктів господарської щодо надання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організованим дозвіллям або без нього [1].

Наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 року №19 термін «готель» визначено, як підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається із шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням. Крім того, Правилами виокремлено аналогічні готелям, засоби розміщення, тобто підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включно з щоденним заправлінням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів [2].

Чинна державна класифікація видів економічної діяльності (КВЕД) України готельно-ресторанне господарство ідентифікує як «тимчасове розміщення та діяльність із забезпечення стравами та напоями», відповідні коди класифікатора 55 та 56 [3].

Метою інформаційної моделі управлінської системи, є забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів релевантною інформацією для планування, моніторингу, контролю та прийняття управлінських рішень.

З відкриттям кожного нового ресторану стрімко посилюється конкуренція між ними, що призводить до необхідності ефективно та раціонально використовувати наявні ресурси. Бажаючи вистояти в конкурентній боротьбі вітчизняні підприємства ресторанного господарства не лише займаються пошуком нових сегментів ринку, а й широко застосовують інновації в кулінарії і дизайні, до числа яких можна віднести креативну кухню, стиль високих технологій, кейтеринг-сервіс тощо.

При таких умовах для успішного ведення бізнесу необхідно інвестувати у засоби та інструменти його підтримки та розвитку. Один із основних інструментів розвитку ресторанного бізнесу – це сучасна система автоматизації ресторанів. Сьогодні все менша кількість закладів здатна обходитися без вузькопрофільного програмного забезпечення. Це відкриває можливості не тільки для підвищення ефективності бізнес-процесів, призведе до того, що всі облікові процеси стануть прозорими, чіткими та зрозумілими, але також здатне скоротити час обслуговування клієнтів

Автоматизація бізнес-процесів ресторану – це необхідний пункт при відкритті закладу, якщо ви хочете, щоб ваш бізнес приносив вам гідний дохід. Кращим варіантом автоматизація на нашу думку є застосування програмного додатку у вигляді хмарного сервісу, яке буде зручним у використанні та мультидівайсним. Хмарні сервіси – це онлайн-програми та інші інструменти,

які дають можливість дистанційно управляти бізнес-процесами.

Хмарний сервіс для автоматизації ресторану на мобільному девайсі дозволяє створити віртуальну карту зали, приймати та контролювати замовлення, вести касу та складський облік, базу постійних клієнтів та список співробітників, контроль за надходженням та списанням товарів, фіксація обороту грошей тощо.

Проаналізувавши ринок сучасних програмних продуктів, ми вважаємо, що вітчизняна програма для автоматизації ресторанного бізнесу - SkyService POS, створена якраз для того, щоб полегшити, прискорити та покращити сервіс.

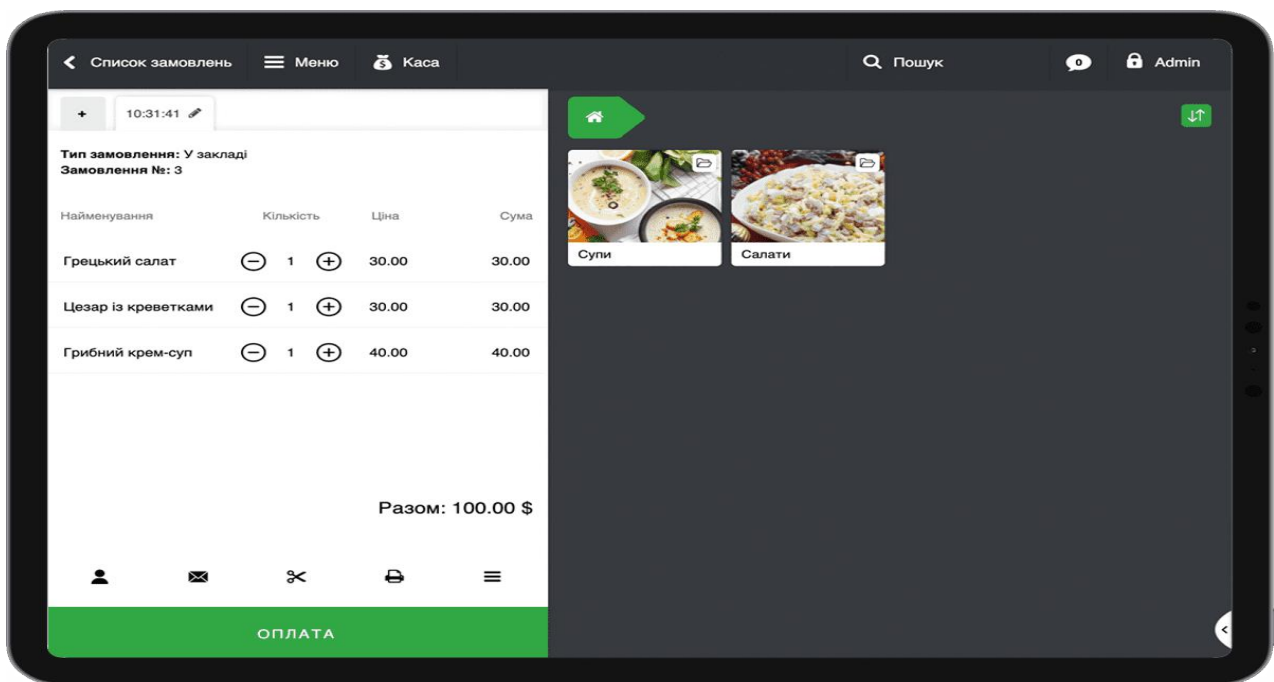

Рисунок 1 - Інтерфейс програмного продукту SkyService POS

Як правило, будь-яка програма для ресторанного бізнесу, складається із двох частин: фронтальна частина – для касирів, барменів, офіціантів та облікової частини – бухгалтерська служба, адміністрація. Облікова частина містить у собі всю інформацію про склад страв; дозволяє вести облік надходжень товарів; розподіляти товари за місцями приготування; формувати звіти про доходи (виручку); тощо.

В свою чергу на фронтальній частині, за рахунок розподілу прав співробітників та контролю за дією персоналу, забезпечується оптимальний робочий процес, зводячи до мінімуму несанкціоновані дії персоналу.

Рисунок 2 - Форми оперативної звітності для власника

Таким чином, впроваджуючи програмний продукт, власник бізнесу отримує інструмент, який дає можливість контролювати всю облікову частину та отримувати оперативну інформацію про роботу підприємства.

Список використаних джерел

1. Національний стандарт України ДСТУ 4281:2004. Затверджено Держспоживстандарт України. URL: https://dnaop.com/html/34057/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_4281_2004.
2. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг: наказ Державної туристичної адміністрації України №19 від 16 березня 2004 року (у редакції наказу від 12 листопада 2010 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-04#Text>
3. Класифікація видів економічної діяльності. наказ Держспоживстандарту України №457 від 11 жовтня 2010 року (зі змінами від 29 листопада 2010 року №530). URL: https://ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk009_20_2016.htm

Ставицька Влада Олексіївна
здобувач вищої освіти, спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Полтавський державний аграрний університет
Науковий керівник:
Тютюнник Світлана Василівна
кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ІНТЕРНЕТ МАГАЗИНУ

Донедавна такі буденні справи, як закупи, у всіх людей асоціювалися з відвідуванням магазинів, чергами та витраченими ресурсами на дорогу. З часом почала з'являтися альтернатива, як от інтернет-покупки. Цей варіант підійшов далеко не всьому суспільству, оскільки велика кількість інтернет-шахраїв та ризики покупок «наосліп» не давали достатнього рівня довіри покупцю, навіть враховуючи інші переваги цього способу закупів. Та поступово тенденція почала змінюватися і вже протягом останніх кількох років частина покупців таки віддає перевагу покупкам в інтернеті. Оскільки вже зараз ця система є «прозорішою» та привабливішою завдяки таким пунктам, як от:

– доступність: у будь-який час доби покупцю доступний повний асортимент товару продавця і взагалі всіх продавців на ринку, для чого немає необхідності в витрачанні часу на дорогу та чергу;

– економія коштів: за рахунок менших постійних витрат продавця (відсутність витрат на оренду торгового приміщення, амортизаційних витрат на нього тощо) менша вартість включається в кінцеву ціну товару, що дає змогу покупцю купити такий же товар, як у фізичному магазині, але за вигіднішою ціною;

– доступність легкого повернення товару та коштів: багато сервісів доставки для підтримання інтернет-покупок розробляють та застосовують такі процедури повернення товару, при яких покупець несе менші втрати при умовних неспівпадіннях в очікуваннях клієнта щодо товару та реальності [1].

Таким чином, спосіб ведення бізнесу в сфері продажів онлайн став привабливішим і для стартаперів.

Відповідно до переваг покупок у мережі Інтернет для покупця, можна виділити й переваги онлайн-продажів для продавця, а саме:

– Невисокий поріг входження, тобто початкові затрати на бізнес та замовлення й оформлення сайту.

– Відсутність значних постійних витрат, таких як оренда торгових площ та найм значної кількості персоналу. У окремих випадках навіть відсутність необхідності витрат на складське приміщення (при використанні методу прямих поставок – «дропшипінгу», тобто забезпечення поставки безпосередньо від постачальника до покупця).

– Легкість оформлення такого бізнесу документально у випадку одноосібного ведення справ, порівняно з оформленням. Покрокову інструкцію навіть надає у одному зі своїх національних проєктів Міністерство цифрової трансформації з однойменною назвою «Як відкрити інтернет-магазин в Україні з нуля» [2].

– Необов'язковість застосування РРО у разі оплати покупцями товарів через перерахунок коштів на поточний рахунок продавця у форматі IBAN, так як така операція не є розрахунковою [4].

Отже, при оформленні бізнесу з продажу товарів в інтернеті доцільно почати з обліку «візитівки» магазину та його віртуальної вітрини – сайту.

Витрати на розробку та оформлення сайту магазину будуть обліковану на субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів». Надалі проведенням Дт 125 Кт 154 сайт інтернет-магазину буде обліковуватися на субрахунку «Авторське право та суміжні з ним права». Бо сайт вважається результатом творчої діяльності, а отже і об'єктом авторського права. Права на такий нематеріальний актив належать підприємству.

Підставою для введення сайту інтернет-магазину в експлуатацію є типова форма № НА-1 «Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» [3].

До загальновиробничих витрат можуть бути включені такі, відмінні від звичних, витрати на оренду дискового простору, тобто хостінгу, також «орендна» плата за доменне ім'я (так як домен, ім'я сайту в інтернеті, не продається, а лише передається в користування на тимчасовий період). Як витрати на збут будуть обліковуватися затрати на утримання та технічну підтримку сайту магазину.

Для унаочнення інформації приклади бухгалтерських проведеннь із обліку витрат на створення, введення в експлуатацію й функціонування магазину наведені в табл. 1.

Таблиця 1 - Бухгалтерські проведення з обліку витрат в інтернет-магазині

п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
	Обліковано витрати, пов'язані з розробкою сайту	154	631
	Податковий кредит з ПДВ	641	631
3	Обліковано витрати, пов'язані з реєстрацією доменного імені та супроводом сайту та хостінг	154	631
4	Податковий кредит з ПДВ	641	631
5	Оплачені послуги з організації роботи сайту	631	311
6	Введення сайту до експлуатації	125	154
7	Нарахування амортизації	93	133

Джерело: <https://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-buhgalterskogo-obliku-i-opodatкування-v-internet-torgivli.html>

При оподаткуванні торгівлі в інтернет-магазині виникають наступні особливі моменти: згідно з ПКУ, спрощена система оподаткування не буде поширюватися на суб'єктів господарської діяльності, котрі здійснюють продаж товарів чи послуг через мережу Інтернет, тому вони мають знаходитися лише на загальній системі оподаткування [5]. І також власник інтернет магазину (продавець), оскільки є особою, котра провадить поставки товарів (послуг) на митній території України з використанням глобальної або локальних комп'ютерних мереж, обов'язково підлягає реєстрації як платник податку на додану вартість і це не залежить від річних сум його доходів.

Таким чином, старт бізнесу у сфері продажів саме з відкриття інтернет-магазину дійсно полегшить початок власної справи, оскільки зекономить підприємцю чимало ресурсів. І при належній увазі до підбору асортименту та попередньому визначенню цільової аудиторії онлайн-магазин може бути навіть більш прибутковим, аніж фізичний. Оформлення онлайн-магазину та його бухгалтерський облік мають ряд особливостей, але саме ця сфера зараз набуває високого рівня актуальності, тому ніколи не пізно розпочати бізнес у цій галузі без побоювань, що тенденція в скорому часі зміниться.

Список використаних джерел

1. Онлайн-купівлі: головні переваги та недоліки. Fractus: веб-сайт. URL: <https://fractus.com.ua/uk/blog/korysni-statti/prodazhi/onlajn-kupivli-golovni-perevagi-ta-nedoliki/> (дата звернення: 04.11.2023 р.);
2. Як відкрити інтернет-магазин в Україні з нуля. Дія.Бізнес: веб-сайт. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/biznes-pocatkivec/ak-vidkriti-internet-magazin-v-ukraini-z-nula> (дата звернення: 04.11.2023 р.);
3. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22 листопада 2004 р. № 732. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04#Text> (дата звернення: 04.11.2023 р.);
4. Відкриваємо інтернет-магазин. Головбух: веб-сайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/6732-qqq-17-m5-22-05-2017-vdkrivamo-nternet-magazin> (дата звернення: 04.11.2023 р.);
5. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 04.11.2023 р.).

Старосільська Валерія Віталіївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет, м. Харків
Науковий керівник:
Поливана Людмила Анатоліївна
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аудиту та
оподаткування
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗА ЕТАПАМИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОДУКТУ

Наразі, в умовах динамічно складного і неоднозначного ринкового середовища ускладнюється управління підприємством, що призводить до якісних змін в структурі і методах управління. Нормування витрат, їх облік, аналіз і контроль інтегруються в єдину інформаційну систему, що є необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Однією з необхідних умов застосування систем управління витратами являється наявність в організації відповідної структури, що здійснює управлінський облік і контроль витрат.

Як відомо, концепція життєвого циклу продукту являється однією із найбільш відомих управлінських концепцій, що за останні 40 років широко застосовується в маркетингу, управлінню фінансами, у обліку.

Зараз, основними особливостями сучасного ринку є скорочення життєвого циклу продукції, а також прискорення технологічного прогресу. Швидкість змін дає змогу компанії отримати великий відсоток прибутку від товарів, які ще раніше не існували. Тому, лишається відкритим і важливим питання стосовно управління витратами на різних стадіях життєвого циклу продукту. На даних стадіях організація, або підприємство, стикається з фінансовими, діловими ризиками різного рівня.

На витрати впливає структура життєвого циклу продукту. Виняток із життєвого циклу будь-якої стадії не означає, що скоротяться витрати. Наприклад, виключення або скорочення витрат на науково-дослідні роботи часто призводить до того, що новостворена продукція за своїми якостями і експлуатаційними параметрами поступається конкуруючим зразкам. Відмова від одного з видів підготовки виробництва значно здорожчує виготовлення продукту[1, с. 78].

Варто зазначити, що якщо життєвий цикл буде скорочуватися або подовжуватися, то витрати також будуть разом з ним набувати певних змін. А ось щодо витратних та тимчасових параметрів, то в даному випадку зв'язок буде доволі неоднозначним.

Є випадки, коли життєвий цикл подовжується та разом з ним і збільшується усі загальні витрати. А в іншу чергу, є випадки, коли збільшення циклу призводить до значної економії витрат на певних стадіях експлуатації і

безпосередньо виробництва.

Треба зазначити, що у сучасному світі, коли обсяг державного регулювання знижується разом з конкуренцією саме іноземних підприємств, то в такому випадку дуже багато компаній будуть діяти саме на умовах глобального ринку. Проте, зважаючи на появу новітніх технологій і необхідність задовільняти все більше споживчих запитів, життєвий цикл багатьох видів продукції значно скорочується.

Життєвий цикл продукту можна розглядати з іншого погляду, а саме представляти його як сукупність процесів, що складають кругообіг протягом певного проміжку часу [2, с. 83]. Він триває від моменту обґрунтування необхідності виробництва та проведення науково-дослідних робіт до моменту зняття з експлуатації останнього екземпляра внаслідок морального або фізичного зносу та утилізації.

Тож, розглянемо основні стадії життєвого циклу продукту[3, с. 163]:

а) на стадії дослідження і розробки відбувається такі витрати як передпроектні дослідження, розробка технічного завдання, розробка ескізного проекту, розробка технічного проекту, підготовка конструкторської та робочої документації на дослідний зразок або партію, підготовка робочої конструкторської та технологічної документації для виготовлення дослідного зразка (партії), виготовлення та випробування дослідного зразка (партії);

б) на стадії виготовлення відбуваються такі витрати як підготовка та освоєння серійної продукції, виробництво, підтримка технічного рівня і якості серійно освоєної продукції;

в) на стадії реалізації відбуваються такі витрати - тара і транспортні операції, пов'язані з доставкою готової продукції до місця споживання, забезпечення збереження продукції та її експлуатаційних характеристик під час транспортування та реалізації, утримання торгової фірми-виробника, маркетингові дослідження;

г) на стадії експлуатації – придбання, монтаж, підготовка продукції та кадрів до експлуатації, поточні експлуатаційні витрати, ремонт і обслуговування, підтримка і поліпшення експлуатаційних властивостей продукції;

д) стадія утилізації – дослідження, виготовлення засобів утилізації, транспортування, спеціальні контейнери і т.д..

Варто зазначити, що визначення витрат за стадіями економічного життєвого циклу продукту є важливим і складним завданням, вирішення якого дає змогу зробити виріб конкурентоспроможним.

Нині дуже небагато авторів приділяють належну увагу витратам, коли йдеться про розроблення саме стратегії. Безперечно, аналіз витрат традиційно розглядається як процес оцінки фінансового впливу альтернативних управлінських рішень, однак застосування інформації про витрати в стратегічному управлінні не набуло досі того розвитку, на який воно заслуговує, ні в теорії управління витратами, ні в практиці[4, с. 133].

Розглядаючи співвідношення таких категорій, як стратегія і витрати, доводиться констатувати, що вони зазнають великого взаємного впливу. Стратегічне рішення, як взагалі будь-яке рішення, тягне за собою певну структуру витрат. Своєю чергою, сформована структура витрат часто диктує вибір певної стратегії поведінки. Візьмемо, наприклад, одне з основних питань - виробляти самостійно чи закуповувати. Відповідь на це питання вплине на витрати підприємства. У першому випадку ми маємо справу зі стратегією високих постійних витрат, у другому - зі стратегією низьких постійних витрат. Різною буде і конфігурація загального ланцюга витрат і галузі, і рівень фінансового ризику, який, наприклад, у другому випадку буде перекладено на постачальників підприємства[5, с. 372].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що витрати, їхня величина і структура значно впливають на конкурентоспроможність як продукту, так і підприємства, що його випускає. Продукту, так і підприємства, що його випускає. Під час формування стратегії управління підприємством, і в тому числі стратегії управління витратами, необхідно брати до уваги особливості життєвого циклу продукту.

Взагалі, система управління витратами створюється для управління витратами конкретного суб'єкта господарювання і не може регулюватися обов'язковими для всіх норм та стандартів. Варто зазначити, що добре організована система управління витратами забезпечує не тільки контроль поточної роботи підприємства, а й покращення її результатів у майбутньому. Управління витратами підприємства як цілісна система важливих складових: стратегічного та оперативного рівня управління витратами. Кожен із цих рівнів має свої цілі, принципи та методи.

Список використаних джерел:

1. Карпенко О. В. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 296 с.
2. Турило А. М. Управління витратами підприємства: навч. Посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.
3. Управління витратами: навч. посібник до практичних занять з курсу «Управління витратами». Одеса: ОНАЗ, 2009. 216 с.
4. Партин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства. Фінанси України. 2004. № 11. с. 124–133.
5. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат; пер. з нім. під кер. і наук. ред. М.Г. Грещака. Київ: Таксон, 2000. 520 с.

Ступак Марина Юріївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Довжик Олена Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ОПЕРАЦІЙ З ГОТОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА

Важливу роль у процесі організації бухгалтерського обліку та здійсненні ефективного контролю відіграє нормативне регулювання. Нормативне середовище у сфері обліково-контрольного процесу операцій з готовою продукцією слід розглядати у межах таких рівнів: міжнародний, державний, локальний (рівень підприємства).

На сьогодні в Україні бізнес-суб'єкти можуть складати фінансову (консолідовану) фінансову звітність за НП(С)БО та МСФЗ. У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відповідно до ст. 12 п. 2 зазначено, що «підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, материнські підприємства груп, у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес, материнські підприємства великої групи, які не належать до категорії великих підприємств, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами» [5]. Відповідно для зазначених категорій підприємств міжнародний рівень нормативного регулювання обліку готової продукції рослинництва передбачає обов'язкове дотримання норм наступних документів: МСБО 2 «Запаси», МСБО 18 «Дохід», МСБО 41 «Сільське господарство». Також для даних підприємств у якості нормативного документа міжнародного рівня доцільно враховувати норми Концептуальної основи фінансової звітності.

Варто відзначити, що застосування МСФЗ / МСБО у бухгалтерському обліку має наступні переваги: МСФЗ забезпечує об'єктивність та прозорість звітів; надає можливість використовувати звіт в управлінських цілях; МСФЗ значно спрощує проблему ведення обліку та його регламентації [3].

Державний рівень нормативного регулювання обліку готової продукції передбачає використання наступних нормативних актів. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Враховуючи, що готова продукція

відображається у фінансовій звітності, відповідно, актуальними для урахування є норми НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». У НП(С)БО 9 «Запаси» щодо готової продукції як складової запасів визначено методологічні підходи, пов'язані з оцінкою (первісною, на дату вибуття) та надано рекомендації, які пов'язані з узагальненням інформації про даний вид активів у формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Господарські операції, які пов'язані з готовою продукцією, сприяють як отриманню доходу, так і витрат, відповідно, у процесі ведення обліку необхідними для застосування є норми НП(С)БО 15 «Дохід» та НП(С)БО 16 «Витрати».

Важливу роль у системі нормативного регулювання відіграє облікова політика. Для того, щоб облікова політика була дієвим інструментом, використання якого забезпечує належну організацію облікового процесу відповідно до норм законодавчо-нормативного регулювання, необхідно її розробити таким чином, щоб кожна складова (методична, технічна, організаційна) не просто цитувала закони, положення, інструкції та узагальнювала загальні підходи до ведення обліку, а конкретизувала даний процес з урахуванням специфіки та галузевих особливостей підприємства.

На сьогодні існує три підходи щодо моделювання облікової політики (рисунок 1).

Порядок проведення незалежного аудиторського контролю визначає Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Міжнародні стандарти аудиту - міжнародні професійні стандарти для здійснення аудиторської діяльності. Призначення стандартів полягає у забезпеченні: високого рівня гарантій щодо якості аудиторських послуг; високого іміджу професії аудитора; взаємозв'язку між окремими елементами та процесами аудиторського циклу; вирішення спірних питань між аудиторами та замовниками їх послуг, встановлення рівня відповідальності аудиторів; розуміння користувачів аудиторської інформації процесу аудиторської перевірки [2].

Кожен бізнес-суб'єкт перед складанням річної фінансової звітності та в інших випадках обов'язково повинен проводити інвентаризацію з урахуванням норм Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, сутність якої у контексті тематики дослідження повинна полягати у наступному: виявленні фактичної наявності та перевірка повноти відображення готової продукції; установлення лишків або нестач готової продукції шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; виявленні готової продукції, яка частково втратила свою первісну якість та споживчі властивості.

У структурі підприємства може бути передбачений відділ внутрішнього аудиту, діяльність якого повинна регламентуватися Положенням про службу внутрішнього аудиту, в додатках до якого будуть деталізовані завдання внутрішніх аудиторів щодо бізнес-процесів підприємства (в т.ч. бізнес-процесів, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції).

Рисунок 1 - Характеристика підходів щодо розробки облікової політики підприємства

*Джерело: складено автором за матеріалами [1].

Аналіз нормативних документів дав можливість визначити правові норми різних ієрархічних рівнів, які визначають особливості організації бухгалтерського обліку готової продукції підприємства.

Список використаних джерел

1. Ломанцова Д. Податкові акценти на собівартості в обліковій політиці підприємства. URL: <http://surl.li/mzhuu>.
2. Міжнародні стандарти аудиту. URL: <http://surl.li/myhaw/>.
3. Нестеренко К. МСФЗ 2023: ключові зміни та нюанси переходу. URL: <http://surl.li/myhgn>.
4. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : затв. наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <http://surl.li/axagy>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 14.11.2020. URL: <http://surl.li/wpzc>.

Ткаченко Марина Леонідівна
здобувач вищої освіти спеціальності Облік і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
Науковий керівник:
Ліпський Роман Вікторович,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
Полтавський державний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями процесу відтворення і полягає в використанні додаткового суспільного продукту для покращення якості та кількості всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. Джерелами інвестицій є фонд накопичення (нагромадження) та частина національного доходу, спрямована на збільшення та розвиток факторів виробництва, а також фонд заміщення, який використовується для оновлення зношених засобів виробництва у формі амортизаційних відрахувань. Отже, інвестиції є способом відкладення ресурсів для майбутнього використання. У фінансовому вимірі інвестиції представляють собою всі види активів (коштів), вкладених у економічну діяльність з метою отримання прибутку, а з економічної точки зору це витрати на створення, розширення та технічне переозброєння капіталу.

У економічній літературі термін «інвестиції» часто розглядається як будь-яке вкладення коштів, яке може чи не може призвести до зростання капіталу чи отримання прибутку. До них включають «споживчі інвестиції» - придбання предметів довгострокового користування, що економічно є інвестиціями. Існує багато визначень терміну «інвестиції», включаючи відділення між реальними і фінансовими інвестиціями. Реальні інвестиції включають в себе матеріальні активи, такі як земля та обладнання, тоді як фінансові інвестиції включають угоди, такі як акції та облігації. В примітивних економіках переважно реальні інвестиції, у сучасній економіці переважно - фінансові.

Д. Нордкотт розглядав капітальні вкладення як довготермінові витрати в бюджеті, де визначаються напрями та джерела фінансування. Він вважав, що вирішення питання про джерела фінансування є важливою частиною інвестиційних рішень, а капітальні вкладення тісно пов'язані з вибором інвестиційних проектів.

За визначенням К. Р. Макконела і С. А. Брю, інвестиції означають «витрати на виробництво, нагромадження засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів». Також вони вказують, що житлові будинки, де мешкають їхні власники, також є капітальними благами, оскільки їх можна здавати в оренду та отримувати грошовий дохід, навіть якщо власники цього не роблять.

У вітчизняній літературі велика увага приділяється питанню визначення

суті та поняття інвестицій. Професор І. О. Бланк розглядає інвестиції як вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення [6]. Аналогічні підходи до трактування суті інвестицій мають Б. В. Губський, А. Н. Іванов, І. В. Ліпсіц, А. А. Пересада.

Шевчук В. і Рогожин П. розглядають поняття інвестицій з різних точок зору, зокрема з фінансової, в якій інвестиції розглядаються як активи, кошти, вкладені в господарську діяльність з метою отримання прибутку, і з економічної, де інвестиції розглядаються як витрати на створення, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння основного та оборотного капіталу [3].

Пересада А. А. пропонує таку редакцію поняття: «Інвестиції - вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його зростання в майбутньому».

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиції - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, вкладених в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, що призводять до утворення прибутку (доходу) або досягають соціального ефекту». Однак таке визначення не враховує грошової форми вкладень, яка наразі є основною, і не встановлює мету інвестування, трохи обмежуючи види ефектів від інвестування [2].

У Податковому кодексі України вказано, що інвестиції - це господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав або цінних паперів в обмін на кошти або майно. Однак це визначення не враховує інвестиційних вкладень в оборотні засоби. Крім того, обмін коштів на майно чи майно на майно може означати лише зміну форми активів, а не здійснення нової інвестиції [1].

Незважаючи на те, що світова економічна теорія виробила більш-менш стабільні трактування сутності інвестицій, у практиці іноді зустрічаються випадки вузького, однобічного визначення цього поняття. Серед найбільш характерних неточностей, за словами професора Крупки Я. Д., можна відзначити:

- зрівнювання інвестицій із капітальними вкладеннями є поширеною практикою в нашій країні. Окрім вкладень у довгострокові активи, кошти, інвестовані в проекти, можуть бути використані для поповнення оборотних засобів, емісії та придбання цінних паперів, а також нематеріальних активів. Таким чином, капітальні вкладення можна розглядати як одну із форм реального інвестування;

- деякі вчені обмежують поняття інвестицій довгостроковими вкладеннями, встановлюючи мінімальний строк інвестиційного лагу на рівні одного року. За їхнім переконанням, поряд із довгостроковими вкладеннями можуть існувати також короткострокові інвестиції, які мають строк до одного року. Збільшення обсягу інвестиційної діяльності шляхом скорочення інвестиційного лагу є особливо важливим у країнах із перехідною економікою.

- в деяких визначеннях інвестиційна діяльність обмежується лише грошовими вкладеннями. Від цього погляду слід відмовитися, оскільки

інвестиції можуть приймати форму не лише грошових, але і матеріальних чи нематеріальних активів.

Розглядаючи суть інвестицій, слід також звернутися до поняття «капітальні інвестиції». З урахуванням вищенаведених розглядів, інвестиції можна визначити як вкладення різних видів цінностей (грошових, матеріальних, інтелектуальних) в підприємство для отримання певних вигод у майбутньому. Капітальні інвестиції, у свою чергу, означають вкладення відповідно до відтворення основних фондів, як це визначено в різних нормативно-правових документах.

На законодавчому рівні визначення «капітальні інвестиції» виглядає наступним чином. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність», результатами капітальних вкладень є відтворення основних засобів та зростання матеріально-виробничих резервів. В Податковому кодексі України подається визначення капітальних інвестицій як господарських операцій, що передбачають придбання будівель, споруд, інших об'єктів нерухомості, основних засобів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації відповідно до норм Податкового кодексу [1, 2].

Взагалі, з урахуванням цих уточнень, поняття «інвестиції» можна визначити як вкладання грошей, матеріальних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення інших вигод.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17> (дата звернення 05.10.2023).

2. Про інвестиційну діяльність : Закон від 18 вер. 1991р. № 1560-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12> (дата звернення 05.10.2023).

3. Шевчук В. Я., Рогожин П. С. Основи інвестиційної діяльності. Київ : Генеза, 1997. 266 с.

Чеперезін Кирило Сергійович
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

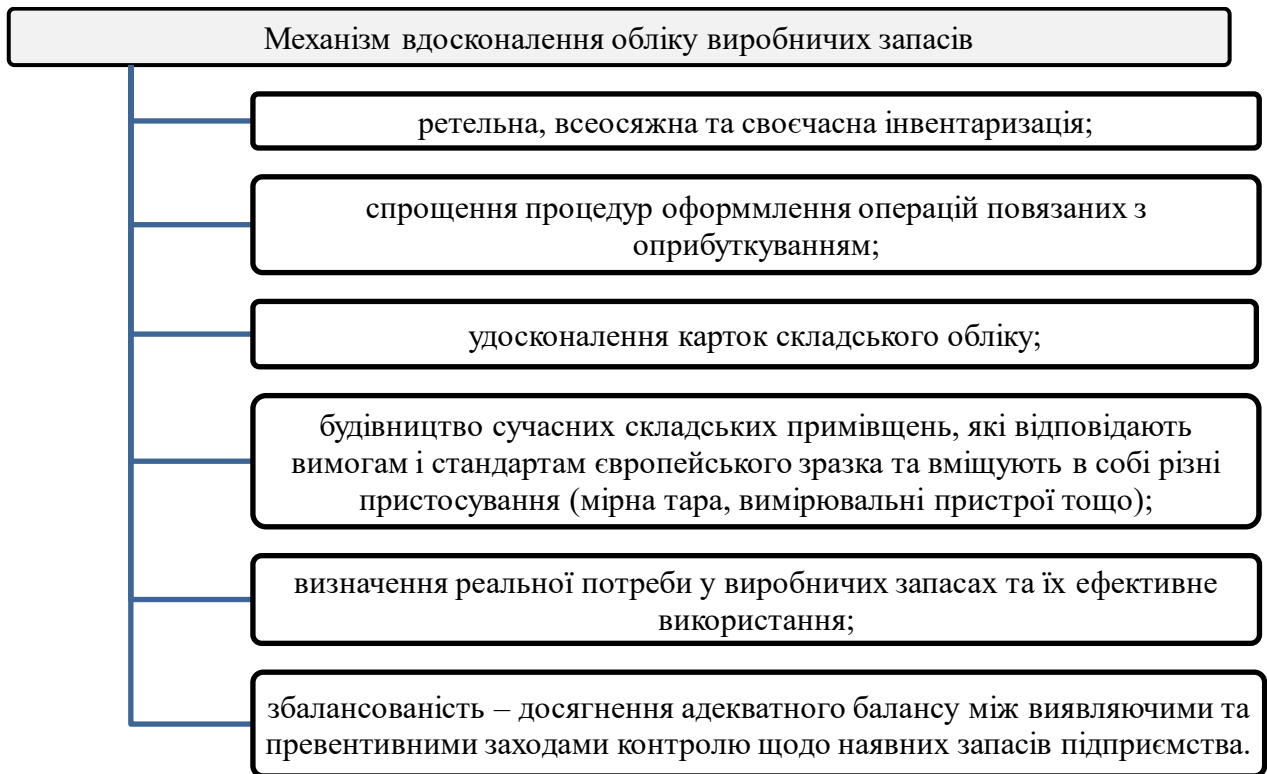
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ ОКРЕМОГО ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сьогодення, значна кількість підприємств має серйозні недоліки в бухгалтерському обліковому відображенні наявних виробничих запасів. Дані відхилення особливою мірою проявляються при здійсненні процесу інвентаризації та звірки даних, коли можуть мати місце недостачі або виникають суттєві документальні розбіжності. Діючи суб'єкти господарювання усі операції щодо надходження, переміщення і відпуску власних виробничих запасів оформлюють первинними документами. Контроль за використанням виробничих запасів за сучасних умов уможливорює мінімізацію ризику банкрутства підприємства та підвищення ефективності обліку, контролю, аналізу, аудиту та політики управління виробничими запасами для стабілізації, збереження та підвищення ефективності роботи окремого бізнес суб'єкта.

Для оптимізації виробничого процесу, підвищення ефективності обліку та контролю наявних виробничих запасів, необхідно не просто раціонально їх використовувати, а й сприяти вирішенню питання удосконалення документального супроводження оперативного, аналітичного та синтетичного їх обліку. Нагальною необхідністю виступає запровадження сучасних спеціалізованих інформаційних систем обліку, починаючи із виробництва продукції і закінчуючи ухваленням управлінських рішень.

Ми погоджуємося з думкою багатьох учених, які досліджують питання вдосконалення ефективного використання виробничих запасів, що дана облікова компонента потребує перегляду та внесення змін.

Наявність спільної інформаційної бази дає можливість спільного використання такої нормативно-довідкової інформації, як довідники зовнішніх організацій, структурних підрозділів, статей обліку, допустимої кореспонденції рахунків, номенклатури-цінника виробничих запасів, типових господарських операцій та інших. На підставі проведеного дослідження, можемо зазначити, що на підприємстві повинен бути не тільки порядок у документації, а й якісно налагоджений виробничий процес. Відповідно, саме для оптимізації обліку наявних виробничих запасів нами запропоновано належний економічний механізм (рисунок 2).

Рисунок 1 – Економічний механізм удосконалення обліку наявних виробничих запасів підприємства

До першочергових питань, що виникають під час прогнозування системи постачання запасів сучасної бізнес структури, відносять визначення моменту, в який необхідно поповнювати наявні товарно-матеріальні цінності, для недопущення перебоїв у фінансово-господарській діяльності. Для цього рекомендується застосовувати теорію управління запасами. [1].

Дослідивши проблемне питання, для вдосконалення обліку використання виробничих запасів окремим підприємством, запропоновано запровадження сучасних спеціалізованих бухгалтерських програмних продуктів, представлено економічний механізм вдосконалення їх обліку. Беззаперечним є той факт, що запропоновані шляхи вдосконалення вимагають часу, але вони необхідні, їх потрібно впроваджувати, щоб облік був прозорішим.

Список використаних джерел

1. Назаренко О.В. Точка повторного замовлення товарно-матеріальних цінностей як вагома компонента управлінського обліку. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. С. 144-147.

2. Тарасова Г.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. 2018. № 15 *Економіка та суспільство*. С. 896-899. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/138.pdf (дата звернення: 08.11.2023).

Шабло Юлія Вікторівна
здобувач фахової передвищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Сумський будівельний коледж
Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський будівельний коледж
Сумський національний аграрний університет

СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЗНАЧЕННЯ ЇХ ОБЛІКУ

Грошові кошти, хоча займають невелику частку у загальній сумі активів підприємства, є важливим ресурсом для забезпечення платоспроможності та функціонування підприємства. Оптимізовані грошові потоки є необхідними для злагодженого розвитку підприємства.

У наукових публікаціях часто відбувається підміна понять щодо сутності та обліку грошових коштів. Грошові кошти не можна ототожнювати з поняттям «гроші» або іншими категоріями, такими як «грошові активи», «фінансові ресурси» чи «фінансові активи». Кожне з цих трактувань має власний зміст і виступає окремим об'єктом обліку. Тому поняття «грошові кошти» не можна ідентифікувати з іншими визначеннями [3].

Грошові кошти є необхідним ресурсом для виробничо-господарської діяльності підприємства. Вони дозволяють закуповувати сировину, основні засоби та збільшувати обсяги виробництва. Також грошові кошти використовуються для оплати праці працівників. Однак, щоб ефективно використовувати наявні грошові кошти, необхідно правильно організувати їх облік і контролювати витрати [2, с. 726].

Грошові кошти представляють собою фізичні або електронні форми платіжних засобів, які використовуються для обміну товарами та послугами, а також для збереження інвестиційної вартості. Сутність грошових коштів полягає в наступних аспектах:

- платіжний засіб – грошові кошти є загальноприйнятним платіжним засобом, який використовується для здійснення різноманітних платежів. Вони спрощують обмін товарами та послугами, зменшуючи потребу у бартерних угодах;
- засіб накопичення – грошові кошти можуть бути збережені для подальшого використання, це дає змогу людям зберігати свою вартість та накопичувати гроші для майбутніх потреб, вкладати їх або заробляти на процентах;
- міра вартості – гроші використовуються для вимірювання вартості товарів і послуг, вони допомагають встановити ціни і порівнювати різні товари за їх вартістю;

– одиниця обліку – гроші служать одиницею обліку для ведення бухгалтерського обліку, фінансового планування та розрахунків, вони спрощують ведення фінансових операцій та обліку фінансових ресурсів;

– засіб обміну – гроші дозволяють легко обмінювати один вид товару на інший, це сприяє розвитку ринкових відносин і сприяє ефективному розподілу ресурсів;

– збереження ліквідності – грошові кошти є легко ліквідними, що дозволяє швидко реагувати на надзвичайні ситуації або несподівані витрати;

Сутність грошових коштів полягає в їх ролі як загальноприйнятого платіжного засобу, засобу накопичення, міри вартості, одиниці обліку, засобу обміну і засобу збереження ліквідності, що важливо для ефективного функціонування сучасних економічних систем.

Грошові кошти - це різні форми грошових засобів, такі як готівка, електронні гроші, залишки на рахунках у банках та еквіваленти грошових коштів, які можуть бути використані для розрахунків під час господарських операцій в будь-який момент часу.

Значення обліку грошових коштів полягає в систематичному фіксуванні, відстеженні, контролі та відображенні всіх грошових операцій та рухів в рамках підприємства, організації або будь-якої фінансової системи. Цей процес допомагає забезпечити фінансову стійкість та ефективно управління грошовими ресурсами. Основні аспекти значення обліку грошових коштів включають таке:

– контроль фінансової стійкості – облік грошових коштів дозволяє відстежувати, скільки грошей є в наявності, і які фінансові зобов'язання потрібно виконати, це допомагає уникнути нестачі грошей та забезпечити надійність фінансового стану підприємства;

– планування та управління ліквідністю – облік грошових коштів дозволяє розробляти стратегії для забезпечення достатньої ліквідності, щоб виконувати поточні зобов'язання, такі як виплати зарплати та рахунки, це допомагає підприємствам уникати прострочки платежів і заборгованостей;

– уникнення шахрайства і втрат – облік грошових коштів допомагає контролювати доступ до грошей та виявляти можливі випадки шахрайства або недобросовісної поведінки, це сприяє підвищенню безпеки та запобігає фінансовим втратам;

– податковий облік – грошові кошти повинні бути правильно відображені в обліку для розрахунку податків та податкового відшкодування, неправильний облік може призвести до податкових проблем;

– планування бюджету – облік грошових коштів допомагає розробляти бюджети і стратегії фінансового управління, він дозволяє приймати раціональні рішення щодо виділення грошових ресурсів на різні потреби підприємства.

Загалом, облік грошових коштів є важливим аспектом фінансового управління, який допомагає підприємствам та організаціям зберігати фінансову

стійкість, планувати майбутні дії та забезпечувати дотримання фінансових норм і стандартів.

Правильна організація обліку грошових коштів є важливою для всіх підприємств, оскільки вона визначає їхню фінансову діяльність. Проблеми обліку грошових коштів потребують оперативного та достовірного вирішення, що передбачає правильне відображення всіх етапів руху коштів, відповідність нормативно-правовим вимогам та складання звітності [1, с. 424].

Проблеми при обліку грошових коштів можуть виникнути через різноманітні фактори, такі як: недостатність документації, крадіжка або шахрайство, втрата грошових коштів, помилки в обліку, неоправдана витрата, валютний ризик, незадовільний контроль над витратами, фінансові маніпуляції, податкові проблеми, зміни у законодавстві.

Брак або неправильне ведення фінансової документації може призвести до втрати контролю над грошовими коштами. Грошові кошти можуть бути вкрадені або зловживані співробітниками, клієнтами або іншими особами. Грошові кошти можуть бути втрачені через різні обставини, такі як пожежа, повінь, крадіжка, тощо. Неправильно внесені дані в облікові записи можуть призвести до невірної підрахунку грошових коштів. Неправильне витрачання грошових коштів без врахування фінансових обмежень може призвести до проблем з ліквідністю. Якщо у вас є грошові кошти в іноземній валюті, коливання обмінного курсу можуть вплинути на їхню вартість. Відсутність чіткого контролю над витратами і бюджетуванням може призвести до витрат, які перевищують доходи. Недостатня прозорість і контроль може створити умови для фінансових маніпуляцій і шахрайства. Неправильно ведений облік грошових коштів може призвести до податкових проблем, таких як недоплати податків або податкові санкції. Зміни в законодавстві або податкових правилах можуть вплинути на облік грошових коштів та вимоги до нього.

Для уникнення цих проблем важливо мати належні процедури обліку грошових коштів, відповідальних співробітників, а також використовувати сучасне фінансове програмне забезпечення та дотримуватися нормативів та законодавства.

Список використаних джерел

3. Гнатенко Є.П., Гикава А.О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 421-424. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/74.pdf

4. Зінченко О.В., Дідих Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 37. С. 725-731. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/107.pdf

5. Подолянчук О.А. Грошові кошти в системі рахунків обліку. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 3. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/21136.pdf>

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 2

Функціонування та розвиток аудиту: вітчизняний досвід та світові тенденції.

Антіпова Катерина Олександрівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:
Крюкова Ірина Олександрівна
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет

КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МШП

Малоцінні та швидкозношувані предмети є важливою складовою матеріальних активів підприємства та формують необхідні передумови для якісного виконання персоналом своїх основних функцій. Вагоме значення ПШМ має для підтримки зовнішнього іміджу компаній. Управління малоцінними та швидкозношуваними предметами уявляє собою процес планування, виконання та контролю за їх використанням за наявних ресурсних можливостях. Як будь-який вид матеріальних активів, МШП потребує організації чіткої та ефективної системи контролю.

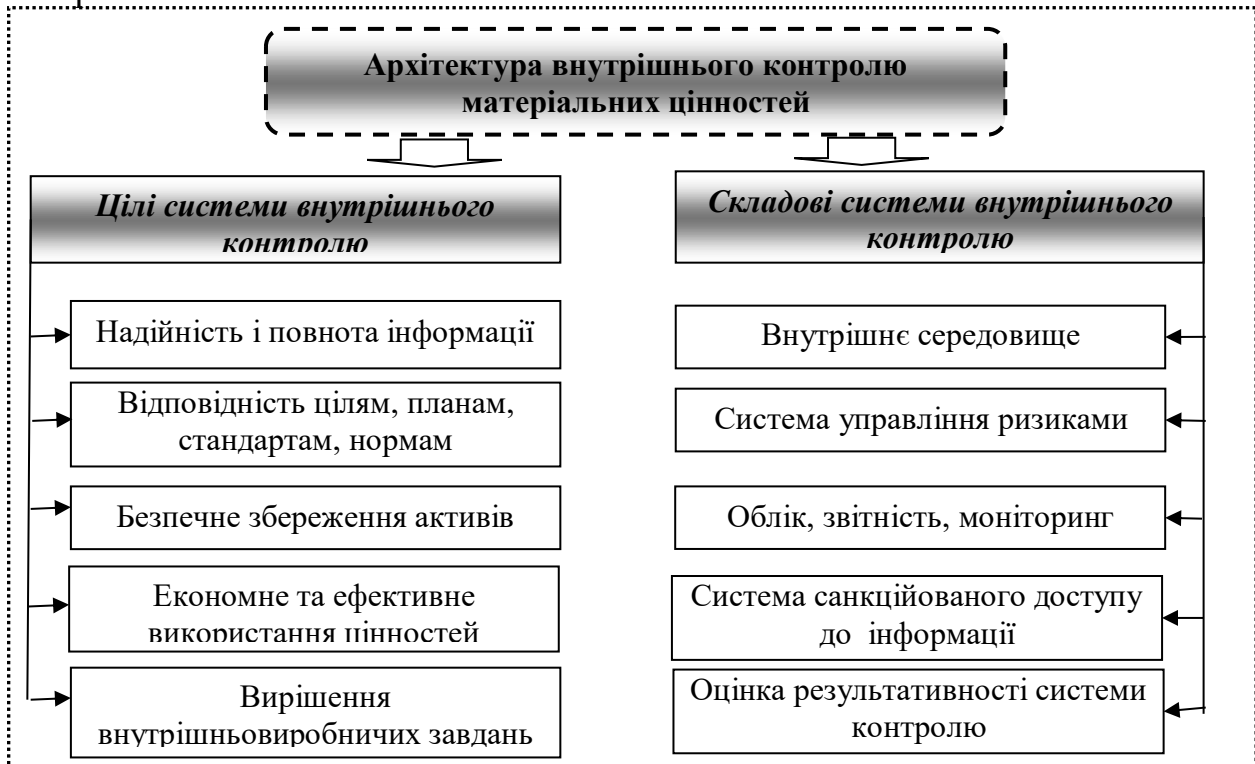
Замість простого вибору єдиного рішення для управління МШП менеджери мають мислити аналітично, оцінюючи процеси та людей із різних сфер, щоб отримати максимальну віддачу від спеціалізованих систем кожної з них. Організація дієвих систем контролю за малоцінними та швидкозношуваними активами є частиною загального механізму управління бізнес-процесами. За останні роки з позитивного боку зарекомендувала себе інтегрована система BPM (Business Process Management). Процесно-орієнтоване підприємство, яке не обмежується переглядом відділів (за сферами) і використовує інтегроване управління, може зрозуміти та передбачити весь виробничий ланцюг і вплив кожного процесу. Таким чином, окрема сфера ніколи не перевантажується, наприклад інвентаризація, використовуючи форму управління, яка більше відповідає глобальним стратегічним цілям компанії.

Організація дієвої системи внутрішнього контролю матеріальних запасів структурно має мати узгоджену архітектуру, яка визначається структурованістю цілей, завдань і елементів внутрішнього контролю. Тюріна Н. М., Назарчук Т.В., Гурницький О. М. виділяють у структурі внутрішнього контролю три складові елементи: контрольне середовище; систему бухгалтерського обліку підприємства; процедури контролю [1, с. 65]. Орлова О.Є. доповнює даний перелік ще двома елементами: інформаційне забезпечення й техніку контролю [2, с. 58]. На нашу думку, архітектура внутрішнього контролю має включати дві основних площини: цілі внутрішнього контролю та її основні елементи (рис. 1).

Досить активно за останні роки система контролю за ресурсами, зокрема, МШП, що ґрунтується на засадах системи Business Process Management, доповнюється цифровим інструментарієм та платформними механізмами моніторингу і контролю. Компанії створюють власні корпоративні платформи, які дозволяють підвищити прозорість і наглядність процесів постачання і забезпечення та оптимізувати рух і використання матеріальних потоків.

Комплексні управлінські платформи дозволяють збирати всю необхідну інформацію, починаючи від планових показників потреби у матеріалах до даних, які стосуються контрольних заходів і індикаторів ефективності використання МШП.

Рисунок 1 - Архітектура внутрішнього контролю матеріальних цінностей на підприємстві

Джерело: авторська розробка

Сьогодні з'являються нові рішення у сфері організації і здійснення контролю за матеріальним ресурсами, у т.ч. й малоцінними та швидкозношуваними предметами. Найбільш перспективними є програмні та цифрові рішення, які будуть актуальними для управлінського процесу і у майбутньому. Серед таких рішень є: використання технологій та цифрових корпоративних платформ для відслідковування характеру використання МШП у реальному часі; підтримка виробництва та його матеріальне забезпечення на засадах наскрізного моніторингу; імплементація у практичну діяльність принципів управління хмарними запасами (МШП); використання нових спеціалізованих програм управління і контролю активами (прикладом таких програм є Cin7, Інвентар-Fishbowl, Zoho Inventory та інші. Більшість з цих програм мають такі функціональні розділи, як: планування потреби у матеріальних активах, проведення аналізу, складання звітності, панелі моніторингу, штрих-кодування активів та мобільні додатки, системна інтеграція із іншими видами активів на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Тюріна Н. М., Назарчук Т.В., Гурницький О. М. Реалізація контролінгу для координування системи управління підприємством в кризових умовах. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. № 4. С. 63-68.
2. Орлова О.Є. Внутрішній контроль: організаційний аспект. *Актуальні питання бухгалтерського обліку та оподаткування*. 2012. № 21. С. 56-60.

Бабенко Катерина Євгенівна, Рижова Карина Олексіївна
здобувачі вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Полтавський університет економіки і торгівлі

Науковий керівник:

Артюх-Пасюта Олена Василівна

кандидат економічних наук, доцент,

Полтавський університет економіки і торгівлі

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ РЕЗЕРВІВ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Дослідження теоретико-методичних аспектів внутрішнього контролю резервів капіталу підприємства передбачає вивчення його сутності, завдання та етапів проведення.

Вагомий вклад у розробку теоретичних та організаційно-методичних аспектів внутрішнього контролю зробили вітчизняні науковці: Воронко Р. М., Демська Ю. В., Дорош Н. І., Калюга Є. В., Костирко Р. О., Корінько М. Д., Куцик П. О., Нападовська Л. В., Пилипенко Л. М.

Для розкриття сутності внутрішнього контролю резервів капіталу спершу доцільно дослідити внутрішній контроль як загальну економічну категорію.

Проаналізувавши погляди вчених можна виділити сім підходів до визначення сутності внутрішнього контролю, виходячи з його мети і завдань, його визначають як:

комплекс контрольних дій, які проводять для вчасного реагування на відхилення від нормативів з метою досягнення цілей організації з найменшими ризиками [1];

діяльність, що здійснюється радою директорів організації та іншим управлінським персоналом, яка спрямована на забезпечення достатньої впевненості стосовно досягнення цілей організації за такими напрямками: достовірність фінансової звітності; відповідність діючим законам та нормативам; ефективність і результативність господарських операцій [3];

систему постійного спостереження за ефективністю та доцільністю господарських операцій з метою збереження грошових потоків та цінностей [4];

комплексне дослідження законності і доцільності господарських операцій та оцінки фактичного стану об'єкта контролю з метою реагування на відхилення від нормативів для досягнення цілей управління витратами та прийняття управлінських рішень [5];

систему заходів, визначених керівництвом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного виконання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій [6, с. 53];

самостійну функцію управління, яка виступає засобом налагодження зворотних зв'язків, завдяки чому управлінський персонал підприємства чітко простежує хід виконання прийнятих ним рішень [7, с. 117];

процес, який забезпечує якісну розробку та ефективне досягнення цілей, окреслених організацією, шляхом реалізації прийнятих управлінських рішень [8].

Враховуючи вищенаведене, внутрішній контроль резервів капіталу підприємства можна трактувати як комплекс процедур, які виконують уповноважені на це особи підприємства з метою встановлення законності та доцільності здійснення господарських операцій щодо резервів капіталу та достовірності і повноти представлення інформації про них у звітності відповідно до потреб її користувачів [2, с. 168-169].

Серед основних завдань внутрішнього контролю резервів капіталу підприємства слід виділити перевірки:

дотримання законності господарських операцій щодо резервів капіталу підприємства з урахуванням галузевих особливостей та видів регламентованих резервів відповідно до законодавчо-нормативних документів, внутрішніх розпоряджень підприємства, установчих документів та облікової політики;

правильності формування (визнання й оцінювання) резервів капіталу підприємства для запобігання або зменшення негативного впливу ризиків та їхнього списання при настанні ризикових подій;

документального оформлення операцій з резервами капіталу підприємства та їх цільового використання;

правильності відображення залишків операцій із резервами капіталу підприємства на рахунках бухгалтерського обліку, в облікових реєстрах прийнятої на підприємствах форм бухгалтерського обліку;

достовірності та повноти подання інформації про резерви капіталу підприємства у фінансовій звітності [2, с. 169].

Основними функціями внутрішнього контролю резервів капіталу підприємства, на виконання яких спрямована реалізація кожного завдання внутрішнього контролю є превентивна, інформаційна (пізнавальна) та коригувальна. Водночас, поряд з основною функцією усі завдання також виконують мобілізуючу та виховну функції внутрішнього контролю резервів капіталу підприємства [9, с. 160].

Здійснення внутрішнього контролю резервів капіталу на підприємстві має мати визначену послідовність, яку доцільно представити у вигляді підготовчого, дослідного та узагальнюючого етапів.

На підготовчому етапі визначають об'єкти та суб'єкти внутрішнього контролю; вивчають галузеві особливості підприємства, його статут, документи, накази, внутрішні розпорядження, облікову політику, що регулюють операції з резервами капіталу; здійснюють аналіз матеріалів попереднього контролю та розробляють план для проведення внутрішнього контролю резервів капіталу підприємств.

Дослідний етап передбачає групування облікової інформації щодо резервів капіталу; перевірку та аналіз первинних документів щодо підтвердження правильності розрахунку сум резервів капіталу, повноти та своєчасності їх визнання, формування та цільового використання та відображення інформації про них у фінансовій звітності підприємства.

На узагальнюючому етапі здійснюється систематизація та групування виявлених невідповідностей за результатами проведення внутрішнього контролю; надаються пропозиції щодо усунення виявлених недоліків; складається звіт за результатами проведеного контролю, який передається керівництву підприємства для прийняття відповідних рішень.

Обґрунтування теоретико-методичних аспектів внутрішнього контролю резервів капіталу підприємства, окреслення його сутності, завдань, функцій, етапів проведення є основою для вироблення організаційно-методичного інструментарію проведення цього виду контролю.

Список використаних джерел

1. Воронко Р. М. Контроль у системі споживчої кооперації України : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 448 с.
2. Демська Ю. В. Бухгалтерський облік та контроль резервів капіталу підприємств : дис. ... д-ра філософії : 071. Львів, 2022. 230 с.
3. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна*. 2014. Вип. 44. С. 148-152
4. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : монографія. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2002. 360 с.
5. Костирко Р. О. Контроль і аналіз в системі управління економічним потенціалом господарюючого суб'єкта: методологія та організація: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2010. 728 с.
6. Корінко М. Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація: монографія. К. : Інформат.–аналіт. агентство, 2007. 429 с.
7. Куцик П.О. Внутрішній контроль розрахункових операцій в системі управління будівельним підприємством. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2013. Вип. 42. С.116-122.
8. Нападовська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці : монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. 224 с
9. Пилипенко Л. М., Демська Ю. В. Мета, завдання і функції контролю резервів капіталу підприємств. *Міжнародні тенденції формування професійної компетентності фахівців з обліку і оподаткування* : збір. тез доп. І Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 16-17 вересня 2021 р. Київ, 2021. С. 159-161.

Валова Світлана Миколаївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: НАПРЯМИ, МЕТОДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

Актуальність та необхідність контролю виробничих запасів полягає в тому, щоб забезпечити стабільність та ефективність виробничого процесу. Контроль виробничих запасів дозволяє точно відстежувати наявність необхідних матеріалів і комплектуючих для виробництва продукції, а також планувати їх закупівлю відповідно до потреб підприємства, адже недостатність або надлишок запасів може призвести до затримок у виробництві, втрати замовлень та невиконання планів. Крім того, контроль допомагає уникнути фінансових втрат, пов'язаних з неправильною організацією закупівель та складського обліку. Виробничі запаси також підлягають контролю з погляду оптимізації їхнього обсягу та вартості, адже недостатність даних цінностей може створити проблеми зі забезпеченням безперервності виробництва та виконанням замовлень. Отже, контроль виробничих запасів є важливою складовою управління виробництвом, який допомагає забезпечити ефективну роботу підприємства, мінімізувати ризики та оптимізувати витрати.

Метою наукової праці є дослідження особливостей організації внутрішнього контролю виробничих запасів на підприємстві.

Організація внутрішнього контролю виробничих запасів є важливим напрямом системи контролю в бізнес-суб'єкті, оскільки від стану матеріальних цінностей залежить якість продукції. Основними особливостями системи внутрішнього контролю є: визначення шляхів руху запасів в організації; виявлення відповідальних осіб за рух і зберігання запасів на кожній ділянці; розгляд ролі кожного працівника підприємства у русі товарно-матеріальних цінностей; визначення частки відповідальності комірника за збереження матеріалів; розгляд використання запасів без належного відображення в обліку; розгляд можливих витрат або розтрат без запасів, правильного оформлення документації; визначення можливих спотворень незавершеного виробництва; визначення можливих втрат або розкрадання виробничих запасів; визначення правильності відображення у звітності наявної сировини та матеріалів; виявлення відповідності облікових залишків показникам у регістрах аналітичного обліку, результатам інвентаризації; визначення процедур внутрішнього контролю; визначення напрямку внутрішнього контролю в області

зберігання запасів [3]. Враховуючи, що виробничі запаси зберігаються на складах, організація складського господарства передбачає збереження матеріальних цінностей від псування, крадіжок, а також належне їх оприбуткування та відпуск. Зберігання виробничих запасів на складах здійснюється залежно від їх виду, умов постачання та збуту, технології виробництва. Матеріально-відповідальна особа здійснює приймання, зберігання, відпуск та облік виробничих запасів на складах. Відповідно, внутрішній контроль повинен забезпечити виконання контрольних процедур, які будуть спрямовані на оцінку правильності організації складського господарства та контрольно-пропускної системи [2].

У якості інформаційне забезпечення внутрішнього контролю виробничих запасів доцільно використовувати первинні документи, якими оформлюються господарські операції, що пов'язані з надходженням даних активів, вибуттям та внутрішнім переміщення; реєстри аналітичного та синтетичного обліку; документи інвентаризаційного процесу, облікова політика.

Колектив авторів Замула І.В., Танасієва М.М. чітко розмежовують методичні прийоми проведення перевірки господарських операцій з виробничими запасами, а саме: 1) об'єктами фактичного контролю є сировина, основні й допоміжні матеріальні запаси, що призначені для виробництва продукції, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; 2) об'єктами документального контролю є перевірка правильності оцінки виробничих запасів та повноти оприбуткування, правильності списання та достовірного відображення у бухгалтерському обліку руху зазначених активів [1]. У процесі проведення внутрішнього контролю актуальними для використання є наступні методи: *органолептичні* (спостереження, інвентаризація, контрольні заміри); *розрахунково-аналітичні* (арифметична перевірка, економічний аналіз); *документальні* (перевірка документів за змістом, зустрічна перевірка інформації в документах, взаємний контроль господарських операцій та інформації про дані операції, що відображено у документах бухгалтерського обліку).

У зв'язку з тим, що виробничі запаси є важливими активами для здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, тому належна організація внутрішнього контролю є необхідною та актуальною в практичному аспекті.

Список використаних джерел

1. Замула І.В., Танасієва М.М. Внутрішній контроль : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 336 с.
2. Камінська Т.Г., Краєвський В.М., Шатковська Л.С. та ін. Контроль економічної діяльності сільськогосподарських підприємств : підручник. Київ: Інтерсервіс, 2022. 214 с.
3. Рибак І.І., Івата В.В. Роль внутрішньогосподарського контролю використання виробничих запасів. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 16. С. 914-917.

Вигівська І.М., к.е.н., доц., докторант
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Панійван К.Є., аспірант
Державний університет «Житомирська політехніка»

МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ ЯК ФОРМА МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Питання митної справи в Україні регулюються Конституцією України, митним кодексом України, міжнародними договорами, іншими законами, що регулюють окремі питання митної справи, такі як встановлені порядок та умови переміщення товарів через митний кордон, механізми тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, встановлення та справляння митних платежів і т.д., нормативно-правові акти, що видані на основі Митного кодексу та інші законодавчі акти. Основним нормативним документом, що регулюють питання митної справи варто вважати Митний кодекс України [2].

В Митному кодексі України [2] знаходить своє відображення сутність поняття «митного контролю» та механізми його застосування, проте серед форм такого контролю не визначено трактування «митного пост-аудиту». З огляду наукової літератури щодо питань митного аудиту та пост-аудиту не має єдиного підходу до визначення поняття «митний пост-аудит». У зарубіжній літературі розглядаються дефініція поняття «пост-аудит» з використанням таких термінів як «post-entry audit», «post-customs audit», «post-clearance audit» або безпосередньо пов'язані з поняттям контролю «post customs control», «post clearance control».

З огляду на розмаїття трактування даного поняття, можна підсумувати, що митний пост-аудит є безпосередньо частиною митного контролю, який проводиться після завершення митного оформлення та включає в себе ряд заходів і процедур, що здійснюються митними органами на основі законодавчої бази та міжнародних договорів України, що має на меті здійснити перевірку діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Важливість митного контролю та аудиту підтверджують також дані статистики Державної митної служби України за 11 місяців протягом січня-листопада 2022 року, де йдеться про те, що митними органами було виявлено 10404 порушень митних правил на суму 2,8 млрд. грн. Державними органами було розглянуто 9325 справ, в яких було виявлено порушення правил та стягнуто штрафу на суму 657 млн. грн, на розгляд суду передано 5262 справи, загалом стягнення щодо таких порушень становило 2,8 млрд. грн., за результатами роботи судових засідань накладено стягнення в сумі понад 1,6 млрд. грн, де були застосовані конфіскації товарів та штрафи. Також митними органами було вилучено значну кількість предметів правопорушень вартістю понад 628 млн. грн., такі як: промислові товари – 406 млн. грн.; продовольчі товари та сільськогосподарська продукція – 37 млн. грн.; валюта – 147 млн. грн.; транспортні засоби – 38 млн. грн [5].

Так, як одним з напрямків митної справи є спрощення та прискорення оформлення товарів та митних процедур, перевірка після проходження усіх етапів є необхідним механізмом для зменшення порушень та захисту конкуренції. Налагоджена система митного пост-аудиту дозволяє митній службі ефективно провадити свою діяльність та притримуватися таких основних завдань як [1]: контроль за дотриманням правил, наведених в законодавчій базі України; контроль та захист економічних інтересів України; створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності; боротьбі з порушеннями митних правил;

постійне вдосконалення форм та методів здійснення митного оформлення товарів та транспортних засобів, налагодження системи контролю на усіх рівнях такого оформлення.

Завдання митного пост-аудиту є масштабними і охоплюють низку питань, що впливають на ефективність його проведення. Також, якість проведення пост-аудиту залежить від вибору форм, методів, способів, прийомів та видів аудиту, що в свою чергу сприяє досягненню поставлених завдань в короткі терміни.

Відповідно до Митного кодексу України виділяють таку форму митного контролю як документальна перевірка – це низка заходів, за допомогою яких митні органи пересвідчуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених в них даних, законності ввезення товарів на митну територію України, а також достовірності, своєчасності, повноти нарахування та сплати митних платежів та інших необхідних платежів [2]. Така перевірка відповідає поставленим завданням пост-аудиту та може бути застосована під час його проведення.

Частиною митного пост-аудиту є документальна перевірка, яка базується на виявленні неточностей або викривленнях в юридичних, комерційних та бухгалтерських документах, котрі є підставою для реалізації зовнішньоекономічної діяльності [3].

Так, як структура проведення митного пост-аудиту постійно розвивається та удосконалюється важливо забезпечувати та дотримуватися таких основних принципів та правил як [4]: 1) якісна співпраця митних органів з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, куди включаються сприятливі умови та полегшення торгівлі, прозорість митного оформлення та перевірки, запобігання та протидія корупції та контрабанді, суттєвий вплив на зменшення порушень митних правил; 2) високий рівень знань працівників про структуру, порядок та організацію проведення митного пост-аудиту; 3) усунення високого рівня корупції серед перевіряючих осіб та митних працівників; 4) прозорість та зрозумілість діяльності митних органів; 5) розвиток нормативного забезпечення для проведення митного пост-аудиту.

Таким чином, розвиток та ефективне функціонування митниці неможливо без побудови якісної та дієвої системи митного контролю. Здійснення митного пост-аудиту митними органами є ефективним засобом контролю після випуску товарів у вільний обіг.

Список використаних джерел

1. Державна митна служба України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-customs-service>.
2. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
3. Клименко Ю. Ю. Митний пост-аудит в Україні: теорія та практика застосування. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Т. 1, № 3. С. 161–166. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2019/3/tom_1/3-1_2019.pdf#page=161.
4. Омельченко, О. І., Островський, Д.М. (2019). Особливості розвитку митного пост-аудиту в Україні. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : II всеукраїнська наук.- практ. інтернет конф., 23 квіт. 2019 р. С. 43-45.
5. Статистика порушень митних правил. Державна Митна Служба. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-11-misiatsiv-mitnitsi-derzhmitsluzhbi-viiavili-porushen-mitnikh-pravil-na-sumu-28-mlrd-grn-1032>.

Галун Єлизавета Сергіївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ДОХОДІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ефективне використання бюджетних коштів в період сьогодення є важливою темою, беручи до уваги, що більшість навчальних закладів країни фінансуються за рахунок коштів державного або місцевого фондів. Через це актуальним стає питання про запровадження та удосконалення внутрішнього аудиту доходів університету, що підтверджує значимість даної теми.

Темі внутрішнього аудиту доходів приділяли увагу у своїх працях багато вітчизняних вчених. А саме Новик І.В., Мулик Я.І., Гончар Л.А., Каткова Н.В., Бурлан С.А., Лисецький А.С. та Макаренко А.П.. Незважаючи на достатню кількість досліджень даної теми, можна констатувати, що не до кінця досліджено методичне та організаційне забезпечення внутрішнього аудиту доходів, що потребує практичних рекомендацій щодо його удосконалення, у зв'язку із зростанням потреб споживачів щодо якісного управління доходами закладу освіти.

При проведенні внутрішнього аудиту доходів, перед фахівцем постає безліч завдань, основні з яких наведено на рисунку 1.

Рисунок 1 – Завдання внутрішнього аудиту закладу освіти
Джерело: сформовано автором

Внутрішній аудит доходів являє собою комплексний процес, який дає змогу оцінити ефективність цільового використання коштів, правильність планування, облік та складання звітності, а також знайти шляхи щодо збільшення фінансування.

Метою є допомога керівництву у досягненні виконання поставлених стратегічних завдань застосовуючи системний та послідовний підхід до проведення внутрішнього аудиту шляхом оцінки діяльності навчального закладу.

Джерелом інформації для внутрішнього аудиту доходів закладу вищої освіти є наступні документи: нормативні документи щодо обліку доходів, наказ про облікову політику, первинні документи, що використовують для обліку доходів, реєстри аналітичного та синтетичного обліку, звітність закладу та дані попередніх перевірок.

Організацію, методику та правові засади проведення внутрішнього аудиту регулює Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1].

Аналіз використання закладом освіти бюджетних коштів відбувається з урахуванням основних показників його діяльності. Увагу звертають на обсяг, динаміку та структуру надходжень та витрат по загальному та спеціальному фонду. Після цього виявляють розбіжності із плановими цифрами та шукають варіанти збільшення обсягу фінансування в майбутньому.

Інформація про результати проведення внутрішнього аудиту надається органам державної влади за їх зверненням з дотриманням встановлених вимог законодавства та внутрішніх документів з питань проведення внутрішнього аудиту щодо нерозголошення інформації з обмеженим доступом та конфіденційності інформації.

Після проведення даного виду перевірки, фахівець складає аудиторський звіт про результати проведення внутрішнього аудиту, де підсумовує всю отриману інформацію. Даний документ підписує аудитор та посадові особи.

У зв'язку із тим, що у законодавстві відсутнє затверджене визначення внутрішньому аудиту доходів закладу вищої освіти, пропонуємо вважати наступне – це незалежна та об'єктивна діяльність щодо правильності планування та обліку доходів, ефективності використання грошових коштів, своєчасне виявлення помилок, а також пошук можливостей щодо збільшення фінансування закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 2018р. №9. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 28.10.2023р.)

Головенко Іван

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Довжик Олена Олександрівна

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Сумський Національний Аграрний Університет

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Методологія як важливий інструмент забезпечує процес організації ефективного аудиту. Вона забезпечує процес організації ефективного аудиту. Методологія починається з планування роботи аудитора, концентрує увагу аудитора на ключових сферах перевірки та дає змогу контролювати виконання аудиторських процедур.

Організація таких перевірок аудиторськими фірмами є позитивним досвідом в нашій країні, оскільки відповідає всім вимогам чинного законодавства та рекомендаціям Міжнародних стандартів аудиту.

Однак, незважаючи на те, що єдиної методики проведення аудиторських перевірок не існує.

Підготовка до аудиту складається з двох етапів.

Перший етап стосується організації аудиту аудитором. Цей етап включає документування, юридичний супровід та визначення особи, відповідальної за проведення аудиту, яка може включати групу аудиторів;

Другий етап присвячений методологічному забезпеченню аудиту. Цей етап включає в себе методологію аудиту, яка є одним з основних елементів і методів проведення аудиту.

Аудит сільськогосподарської продукції є досить складним. Він вимагає базових знань методології бухгалтерського обліку, чинного законодавства та нормативних актів з бухгалтерського обліку та оподаткування

Під час проведення аудиту сільськогосподарської продукції необхідно враховувати технічний характер галузі, оскільки кожна галузь має свої особливості.

Підприємства, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, не є винятком. Саме ця галузь потребує детального вивчення.

Це пов'язано з її сезонністю, залежністю від природних ресурсів, спеціалізацією, тощо.

Формування витрат у сільському господарстві декілька. По-перше, це тривалість і сезонність виробничого циклу. Все це призводить до поступового збільшення рівня витрат у незавершеному виробництві. А це, в свою чергу, спричиняє зниження ключових фінансових показників.

Інформація з обліку сільськогосподарської продукції є основою для

більшості підприємств, оскільки на її основі приймаються управлінські рішення. Успіх підприємства залежить від своєчасної та достовірної інформації про стан і наявність сільськогосподарської продукції.

Цілями аудиту сільськогосподарської продукції є перевірити законність комерційних операцій, пов'язаних з придбанням і використанням сільськогосподарської продукції; установити законність комерційних операцій, пов'язаних з придбанням і використанням сільськогосподарської продукції, та правильність відображення сільськогосподарської продукції в бухгалтерському обліку. Організація аудиту розпочинається з підготовки завдання на проведення аудиту, в якому визначаються цілі та завдання. Керівник визначає організаційну та методологічну основу аудиту для досягнення цілей аудиту та проведення аудиторської роботи.

Важливість своєчасного проведення аудиторських перевірок сільськогосподарської продукції важко переоцінити.

Це пов'язано з тим, що вони виконують цілу низку функцій, у тому числі:

- контроль цілісності та своєчасності відображення сільськогосподарської продукції в бухгалтерському обліку;
- управління безпекою сільськогосподарської продукції та дотриманням установлених лімітів;
- перевірка правильності оформлення та достовірності документації з переміщення сільськогосподарської продукції;
- контроль правильності методів виробництва сільськогосподарської продукції та забезпечення послідовності їх застосування протягом звітного періоду.
- управління виконанням планів за кількістю, асортиментом, якістю та зобов'язаннями щодо постачання продукції.
- управління виконанням бюджетів з реалізації сільськогосподарської продукції та своєчасністю розрахунків з покупцями.
- визначення рентабельності всієї сільськогосподарської продукції та її окремих видів [1].

При цьому виробнича діяльність підприємства піддається як зовнішньому, так і внутрішньому аудиту.

Правильність ведення бухгалтерського обліку контролюється систематично. Таким чином, основними етапами внутрішнього аудиту є такі:

підготовка аудитором аудиторського завдання та підбір персоналу для проведення внутрішнього аудиту; етап розслідування (ознайомлення з обліковою політикою організації; перевірка основних документів; перевірка реєстрів бухгалтерського обліку; заключний етап (оцінка результатів; підготовка звітів; розробка планів дій) [2].

Аудит сільськогосподарського виробництва включає вибір способу організації перевірки (суцільний, вибірковий або комбінований) і типу аудиторських процедур, які будуть зафіксовані в ході перевірки у програмі аудиту. Висновки аудитора за кожним розділом програми аудиту включаються

до робочого документа і є фактичним матеріалом для підготовки аудиторського висновку і слугують основою для формування об'єктивної думки аудитора.

Основними джерелами інформації для аудиту сільськогосподарської продукції є:

- акти приймання-передачі, товарні накладні та рахунки-фактури
- складська документація;
- Картки складського обліку, сортувальні відомості
- Картки кількісного та примірного обліку; матеріальні звіти
- оборотні відомості (із зазначенням основних відповідальних осіб і номера найменувань);
- Журнали реєстрації замовлень
- Аналітичні облікові записи з покупцями і замовниками
- Головна книга;
- баланс підприємства і звіти за ним.

Чітка організація аудиту продукції сприяє успішному виконанню поставленого завдання.

Ефективний облік і аудит сільськогосподарської продукції дасть змогу підприємствам визначати очікуваний розмір прибутку, наявність готової продукції на складі та собівартість продукції; та мати можливість контролювати собівартість продукції. Для вдосконалення процесу обліку та аудиту сільськогосподарської продукції необхідне дотримання чинної нормативної бази.

Управління витратами є ефективним тоді, коли можна визначити відповідальність за витрачання певних ресурсів. Тому необхідно забезпечити відповідальність певних осіб за збереження та використання ресурсів компанії. Реалізація функції внутрішнього аудиту спрямована на досягнення цілей ефективного управління, зокрема: досягнення максимального прибутку при мінімальних вкладеннях ресурсів; формування економічної інформації для своєчасного прийняття управлінських рішень; координація дій керівництва підприємства; раціональна організація системи внутрішнього контролю та інших видів діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Редько А. Ю. Аудит в Україні. Морфологія : [моногр.] / О.Ю. Редько. - К. : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2018. - 493 с.;
2. Огійчук М. Ф., Утенкова К. О. Організація і методика аудиту: навч. посібник. Київ: Алерта, 2016. 304 с.
3. Макаренко А. П. Методика аудиту виробничих витрат: *Економіка та підприємство*. 2015. № 1. С. 138—142.

Димянчук Вероніка Андріївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний університет «Житомирська політехніка»

Жиглей Ірина Вікторівна
доктор економічних наук, професор,
Державний університет «Житомирська політехніка»

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Аудит може бути різним, наприклад, внутрішній або зовнішній, проте він – важлива і, навіть, невід’ємна складова процесу ведення бізнесу, яка забезпечує незалежну оцінку діяльності компанії, допомагає виявити та виправити помилки в фінансовій звітності, надає рекомендації щодо прийняття управлінських рішень тощо. Вагома частка економіки та бізнесу – це підприємства, серед яких переважають саме виробничі, які використовують в своїй діяльності значну кількість сировини, матеріалів, та інших виробничих запасів, що зумовлює актуальність дослідження сучасних тенденцій аудиту виробничих запасів.

Сучасний бізнес стрімко розвивається та змінюється. Передусім, на виробничі підприємства суттєвий вплив має цифрова трансформація, в т.ч. системи керування у реальному часі; масштабування роботизації та автоматизації; створення гнучких виробничих процесів з можливістю реагувати на індивідуальні потреби клієнтів; все більше підприємств стають частиною глобальних ланцюжків постачань та все більше уваги приділяють проблемам збереження навколишнього середовища сталому розвитку в цілому. Відповідно, і в аудиті необхідно враховувати новітні тенденції.

Спрямованість на сталий розвиток є однією з найактуальніших тенденцій сьогодення. Сучасні споживачі вимагають та очікують від виробничих підприємств не тільки якісної продукції, але і екологічної відповідальності та активних заходів щодо забезпечення сталого розвитку. Аудит же, в свою чергу, є ключовим інструментом перевірки дотримання виробниками таких вимог. Аудитори оцінюють дотримання практик у сфері охорони навколишнього середовища, аналізують ефективність та фінансову стабільність підприємства з погляду сталого розвитку, використовуючи, наприклад, такі фінансові показники як довгострокова стійкість, рентабельність, тощо. До того ж, аудитори перевіряють наскільки задовольняються потреби та очікування споживачів, які, як згадувалось вище, вимагають від підприємств відповідності вимогам сталого розвитку. На сьогодні це, напевно, ключова відмінність між сучасними світовим аудитом та таким же аудитом 50 років тому [1].

Другий аспект – цифрові технології. В сучасному світі практично кожна діяльність видозмінюється під впливом цифрових технологій, й аудит не є виключенням. Цифрові інструменти стають все поширенішими у сфері аудиту, адже надають процесу точності в розрахунках, ефективності та швидкості виконання поставлених завдань, зменшуючи ризик набити помилок тощо [2].

Окрім того, допомагають враховувати й сучасні тенденції виробництва: системи керування у реальному часі; масштабування роботизації та автоматизації; створення гнучких виробничих процесів з можливістю реагувати на індивідуальні потреби клієнтів. Крім того, в недавніх умовах пандемії, а в подальшому – й війни в Україні. технології показали ще один свій величезний плюс – можливість працювати та виконувати свої завдання дистанційно.

Як наслідок – необхідність в процесі аудиту враховувати особливості виробничого алгоритму, що зазначено вище, та ланцюга постачань, який стає все більш глобальним. Відповідно, при внутрішньому аудиті слід проаналізувати цей алгоритм та зрозуміти операції на виробництві, оцінити понесені витрати, виявити можливі ризики в даному процесі, запобігти їм та надати рекомендації щодо покращення управління запасами на підприємстві та можливого зменшення витрат. До того ж, детальне вивчення ланцюга постачань допоможе в процесі аудиту перевірити, чи відповідає він стандартам сталого розвитку і чи враховує потреби споживачів.

Важливим аспектом є необхідність врахування міжнародних стандартів. Адже міжнародні стандарти надають більшу довіру до інформації для зацікавлених сторін (інвестори, кредитори тощо), спрощують процес складання звітності та її аудиту для міжнародних компаній та в цілому сприяють прозору та ефективному функціонуванню глобального ринку. Міжнародні стандарти допомагають забезпечити однаковий підхід до аудиту виробничих запасів у всьому світі.

І, нарешті, вивчення та ефективне використання аналітичних даних – надзвичайно важливе в час великих обсягів даних. Аналітична інформація щодо виробничих запасів, особливо – на великих виробництвах, дуже важлива, тому що в процесі, наприклад, внутрішнього аудиту, вона допомагає ідентифікувати сировину, визначити потенційні проблеми, пов'язані з конкретними запасами, в процесі виробництва та надати підприємству поради щодо майбутніх управлінських рішень.

Звісно, існують й інші тенденції і цей процес стає все складнішим, в порівнянні з процедурами попередніх років, та вимагає від аудиторів все глибших знань, адаптації до нових умов та вимог і більшої кількості експертиз, особливо в напрямку сталості. Традиційних перевірок тепер недостатньо, тому для сучасного спеціаліста в даній галузі просто необхідно постійно оновлювати свої знання, освоювати нові методи аудиту та вивчати сучасні підходи до оцінки ризиків для забезпечення точного, надійного та якісного виконання поставленого завдання.

Список використаних джерел

1. History of the Auditing World, Part 1. - *The CPA Journal*. URL: <https://www.cpajournal.com/2020/11/25/history-of-the-auditing-world-part-1/>
2. Король С.Я., Ключко А.О. Цифрові технології в обліку й аудиті. Держава та регіони. *Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 1 (112). – с. 170-176. URL: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-29>

Кучеренко Світлана Миколаївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

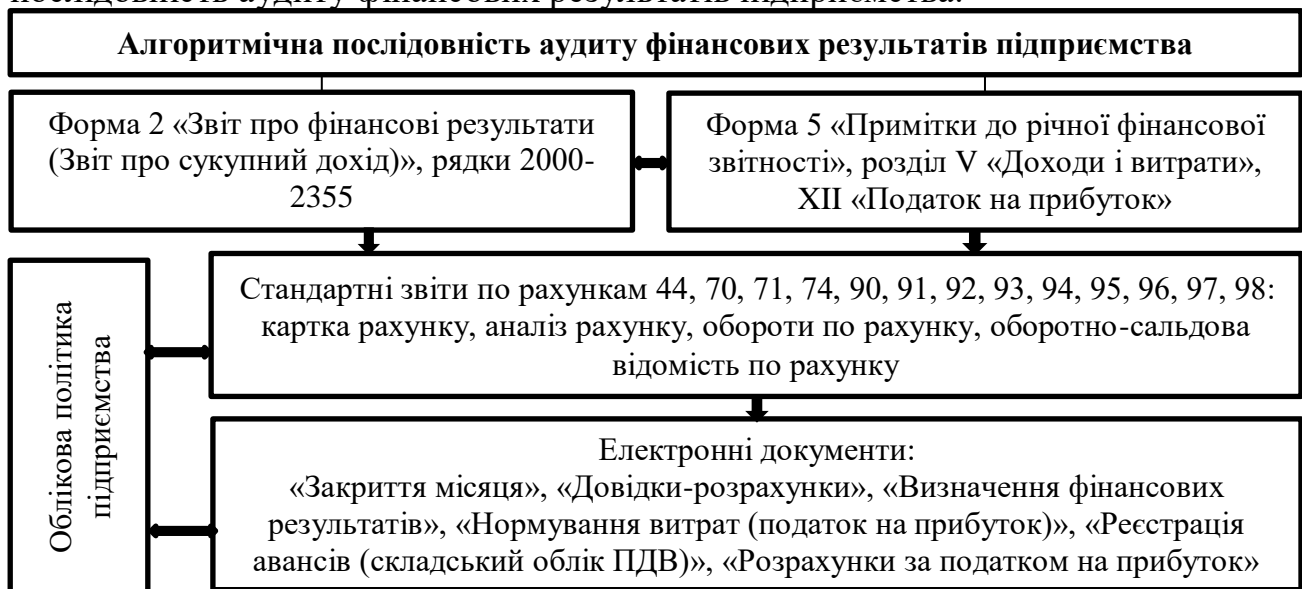
АУДИТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА АЛГОРИТМІЗАЦІЯ

Актуальність аудиту фінансових результатів полягає в тому, щоб перевірити достовірність та точність результативних показників діяльності підприємства. Аудиторські перевірки виявляють можливі помилки або шахрайські дії, які можуть вплинути на фінансові результати суб'єкта господарювання. Таким чином, аудит допомагає покращити надійність фінансової звітності та збільшити довіру інвесторів, банків та інших зацікавлених сторін до компанії. Додатково, аудит дозволяє виявити потенційні ризики та недоліки в системі управління підприємством, що сприяє його покращенню та стабільному розвитку.

Враховуючи важливу місію фінансових результатів у фінансово-господарській діяльності бізнес-суб'єктів, доцільно зазначити, що результати якісної аудиторської перевірки забезпечать стейкхолдерів необхідним інформаційним ресурсом, який створить конститутивний базис для оцінки результативних показників, моделювання перспективних стратегій розвитку, закладе підґрунтя для створення, примноження та збагачення нових можливостей управління [3]. Беручи за основу норми МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» ціллю аудитора є отримання обґрунтованої впевненості у тому, що «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки, надаючи в такий спосіб аудитору можливість висловити думку, чи складена фінансова звітність (зокрема зазначена вище форма звітності) у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансового звітування. Крім того, аудиторська перевірка повинна забезпечити надання Звіту аудитора про фінансову звітність та повідомлення інформації, як цього вимагають МСА, відповідно до результатів, отриманих аудитором [1].

Особливість аудиту фінансових результатів чітко прослідковується у напрямках перевірки: ознайомлення з обліковою політикою та перевірка її щодо узгодження з нормативними документами, а також дотримання у практичній діяльності; встановлення дотримання бізнес-суб'єктом норм НП(С)БО 15 «Дохід» та НП(С)БО 16 «Витрати» у процесі ведення обліку доходів та витрат,

складання форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; арифметична перевірка правильності визначення наступних показників: валовий прибуток (збиток), фінансовий результат від операційної діяльності; фінансовий результат до оподаткування; чистий фінансовий результат; перевірка дотримання норм ПКУ у частині правильності визначення податку на прибуток; оцінка впливу доходів та витрат підприємства на безперервність діяльності підприємства. На рисунку 1 візуалізовано алгоритмічну послідовність аудиту фінансових результатів підприємства.

Рисунок 1 - Алгоритмічна послідовність аудиту фінансових результатів підприємства

Фінансові результати підприємства можуть бути мотивом для здійснення шахрайських дій, оскільки управлінський персонал має значні фінансові інтереси на підприємстві та значна частина винагороди управлінського персоналу залежить від фінансових, операційних, інших результатів діяльності підприємства [1, С. 4]. Відповідно, аудиторю необхідно ідентифікувати можливі способи здійснення шахрайства під час фінансового звітування, визначити способи вчинення шахрайства управлінським персоналом та оцінити ризики суттєвого викривлення внаслідок шахрайства.

Список використаних джерел

1. Каменська Т. Розгляд питань, що стосуються шахрайства при аудиторській перевірці. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 6. С. 2-9.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016-2017 року. Ч. I URL: <http://surl.li/imqfa>.
3. Назаренко І.М., Сахошко В.М. Актуальні аспекти аудиторської перевірки фінансових результатів підприємства. *Інвестиції : практика та досвід*. 2019. № 20. С. 39-44.

Маслюк Олександр Миколайович
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

В сучасних умовах, особливо з початком повномасштабної війни, коли більшість українських підприємств працює в нестабільному кризовому середовищі, виникає необхідність уникнення фінансових прорахунків та застосування ефективних методів управління. І тут звичайно на перший план виходить бухгалтерська інформація, якій можна довіряти. Одним із самих надійних способів підтвердження даних фінансової звітності є аудит, як форма незалежного фінансового контролю. На сьогодні він є одним із надважливих видів послуг та набуває дедалі більшої актуальності.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що основним об'єктом аудиту стають господарські товариства, а його предметом – їх оприлюднена фінансова звітність. Це обумовлено зацікавленістю користувачів (інвесторів) у отриманні інформації про діяльність господарських товариств, оскільки вихід України на міжнародні ринки капіталу характеризується в першу чергу появою на міжнародному фондовому ринку цінних паперів вітчизняних відкритих акціонерних товариств.

Вітчизняний аудит, незважаючи на тривалий період свого існування, перебуває в стадії становлення. Тобто по своїй суті є підтверджуваним, який трансформується у системно-орієнтований, але практика перевірки системи внутрішнього контролю знаходиться ще на дуже низькому рівні.

Відповідно до статті 1 Закону №2258-VIII термін «аудит фінансової звітності» вживається, як аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [1].

Дослідження історичного розвитку фінансової звітності як предмету аудиту дозволяє стверджувати, що удосконалення звітності не сприяло

розвитку процедури її перевірки – не зважаючи на те, що сьогодні звітність відповідає міжнародним вимогам, а процедури її перевірки залишаються на рівні ревізійного контролю. Тому на нашу думку, головна причина неефективності аудиту є відсутність відповідного до реформованого бухгалтерського обліку методологічного і нормативного забезпечення аудиту, яке повинно знайти відображення у вимогах до підсумкового аудиту по результатам перевірки фінансової звітності акціонерних товариств, як основних суб'єктів обов'язкового аудиту.

Суб'єкти аудиторської діяльності можуть надавати послуги з обов'язкового аудиту фінансової підприємств (їх груп) або інших утворень без статусу юридичної особи та послуги з обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, лише після внесення інформації про такого суб'єкта аудиторської діяльності до відповідних розділів Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. Даний Реєстр, як визначено Законом, представляє собою інформаційно-комунікаційну систему, що містить повну інформацію про аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право на провадження аудиторської діяльності в Україні.

На сучасному етапі спостерігається незначне зменшення обсягів аудиторських послуг, перш за все за рахунок відсутності вираженої потреби у суспільстві, нерозуміння можливостей аудиту та невірних очікувань від нього зі сторони власників [3].

Дослідження генезису існуючих методичних прийомів аудиту дозволило сформулювати та обґрунтувати висновок, що найбільш ефективним є використання вибіркового методу перевірки фінансової звітності та застосування нестатистичних вибірок, з огляду на існуючий високий рівень аудиторського ризику.

Що стосується, аудиторського ризику, то даному питанню належної уваги не приділялося ніколи. Тому 22 лютого 2023 року у рамках безперервного професійного навчання аудиторів, під егідою Аудиторської Палати України, відбулася веб-дискусія за темою «Методичні аспекти застосування концепції аудиторського ризику у процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності». За результатами заходу, було анонсовано розробку організаційно-методичних засад та надання практичних рекомендацій застосування вимог МСА у процесі ідентифікації та оцінки елементів аудиторського ризику та визначення відповідних дій у відповідь на оцінені ризики у процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності.

Як показує досвід зарубіжних аудиторських фірм, вітчизняними аудиторами не в достатній мірі застосовується на практиці тестовий контроль (ротаційні; глибинні; тести, так званих «слабких місць»; тощо), хоча це є один із обов'язкових складових елементів, для забезпечення ефективної технології перевірки.

Статтею 13 розділу II Закону чітко визначено, що аудитори та суб'єкти аудиторської діяльності провадять аудиторську діяльність, виключно із

застосуванням міжнародних стандартів аудиту [1].

Таким чином, відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, мета аудиторської перевірки фінансових звітів полягає в наданні аудиторіві можливості висловити свою думку стосовно того, чи відповідають підготовлені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах концептуальній основі фінансової звітності [4].

Суттєвість, виступає головним чинником, що впливає на вибір методів дослідження об'єкту перевірки. При цьому, суттєвість доцільно розглядати в трьох аспектах:

- як граничний розмір відхилень;
- як критерій вибору об'єктів перевірки і типу аудиторських процедур;
- як критерій вибору виду аудиторського висновку.

Формуючи аудиторську думку, аудитор має отримати достатні відповідні аудиторські докази, щоб бути спроможним зробити висновки, на яких ґрунтується так думка. Таким чином, думка аудитора підвищує довіру до фінансових звітів завдяки наданню високого, але не абсолютного рівня впевненості.

Список використаних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України №2258-VIII від 21 грудня 2017 року (станом на 01 січня 2023 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

2. Про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» щодо забезпечення аудиторської діяльності на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. Закон України №2285-IX від 31 травня 2022 року./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2285-20#Text>

3. Мулик Я.І. Розвиток організаційно-методичних аспектів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. //Економіка і суспільство. Випуск 47. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2116/2045>

4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2018 року). URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu>

Плаксієнко Валерій Якович
доктор економічних наук, професор,
Полтавський університет економіки і торгівлі;

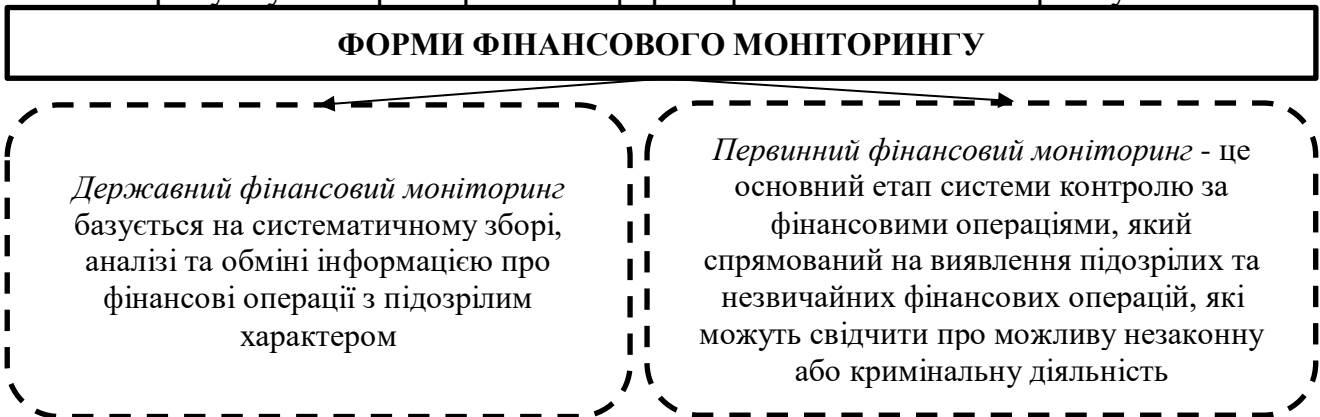
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

АУДИТОРИ ТА БУХГАЛТЕРИ – СУБ'ЄКТИ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: КОДИФІКАЦІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБОВ'ЯЗКІВ

У сучасному турбулентному середовищі проведення фінансового моніторингу є актуальною та необхідною процедурою.

Фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, що вживаються уповноваженими суб'єктами у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, здійснюється у формі державного фінансового моніторингу, первинного фінансового моніторингу [4].

На рисунку 1 охарактеризовані форми фінансового моніторингу.

Рисунок 1 - Форми фінансового моніторингу

*Джерело: складено автором за матеріалами [3, 5].

Організаційно-правові засади щодо фінансового моніторингу задекларовані у наступних нормативних документах: Законі України № 361-ІХ, «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»; Положенні про Держслужбу фінансового моніторингу України; Порядку подання інформації для взяття на облік (зняття з обліку/поновлення на обліку) суб'єктів первинного фінансового моніторингу, реєстрації та подання суб'єктами первинного фінансового моніторингу Державній службі фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних

злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення; Порядку ведення Державною службою фінансового моніторингу обліку інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу; Порядку організації та координації роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу; Порядку ведення Державною службою фінансового моніторингу обліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу; Директиві (ЄС) 2015/849 Європейського парламенту та ради від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 648/2012 Європейського Парламенту та ін.

Відповідно до п. 41 ст. 1 Закону України № 361-ІХ об'єктом фінансового моніторингу є дії з активами, пов'язані з відповідними учасниками фінансових операцій, які їх проводять, за умови наявності ризиків використання таких активів з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також будь-яка інформація про такі дії чи події, активи та їх учасників [3].

Суб'єкти фінансового моніторингу ідентифікуються з урахуванням видів фінансового моніторингу.

З норм п. 7а ст. 6 Закону № 361-ІХ слід аргументувати, що суб'єкти аудиторської діяльності, бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку є спеціально визначеними суб'єктами первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин) [3].

На рисунку 2 подано кодифікацію вище зазначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ) відповідно до Порядку № 322.

КОДИФІКАЦІЯ СПФМ (СУБ'ЄКТІВ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БУХГАЛТЕРІВ)	
7320	Аудитори
7330	Аудиторські фірми
7340	Суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку
735	Бухгалтери
7360	Суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування

**Рисунок 2 - Кодифікація СПФМ
(суб'єктів аудиторської діяльності та бухгалтерів)**

*Джерело: складено автором за матеріалами [2].

Основні обов'язки суб'єктів первинного фінансового моніторингу: бути

на обліку у спеціально уповноваженому органі як суб'єкт первинного фінансового моніторингу; забезпечувати належну організацію, проведення первинного фінансового моніторингу та функціонування належної системи управління ризиками; застосовувати у своїй діяльності ризик-орієнтовний підхід та вживати належні заходи з метою мінімізації ризиків; забезпечувати моніторинг фінансових операцій клієнта; повідомляти спеціально уповноваженому органу про підозрілі фінансові операції та ін. [3].

Особлива вимога у діяльності СПФМ відводиться дотриманню ризик-орієнтованого підходу.

На основі аналізу Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство фінансів України (проект), доцільно виокремити наступні ключові моменти в контексті дотримання ризик-орієнтованого підходу [1]:

- СПФМ повинні постійно здійснювати ідентифікацію ризиків, які притаманні їхній діяльності та клієнту;
- процес застосування ризик-орієнтованого підходу повинен бути задокументований;
- СПФМ повинні уникати де-рискінгу;
- СПФМ мають розробити критерії оцінки ризиків (низький, середній, високий або неприйнятний) та ін.

Результати проведеного дослідження дозволяють зазначити, що на сьогодні існує значна кількість причин (відмивання грошей, зростання доходів від нелегальної діяльності та ін.), які актуалізують необхідність проведення фінансового моніторингу. Беззаперечно, на державному рівні існує значна кількість невирішених, неузгоджених питань, мають місце прогалини в нормативних документах, проте система фінансового моніторингу розвивається.

Список використаних джерел

1. Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство фінансів України (проект). URL: <http://surl.li/njbsh>.

2. Порядок інформаційної взаємодії суб'єктів первинного фінансового моніторингу та Державної служби фінансового моніторингу України : наказ Міністерства фінансів України № 322 від 04.06. 2021 р. (Набрання чинності, відбудеться пізніше). URL: <http://surl.li/njbtd>.

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України № 361-IX від 06.12.2019 р. URL: <http://surl.li/njbrx>.

4. Фінансовий моніторинг та його основні завдання. URL: <http://surl.li/njbasp>.

5. Фінансовий моніторинг. URL: <http://surl.li/njbsu>.

Полятикiна Лариса Iванiвна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ

Сучасний етап розвитку України вимагає постановки масштабних загальнонаціональних соціально-економічних завдань, вирішення яких має здійснюватися на основі якісних перетворень в усіх сферах суспільного життя, зокрема й у сфері управління.

Створення ефективної системи управління аграрним бізнесом, спрямованої на задоволення суспільних інтересів, повинно стати пріоритетом реформування соціально-економічного життя в країні.

Особливість сучасного періоду управління структурними перетвореннями економіки полягає в тому, що на перший план висувається проблема пошуку ефективних методів, механізмів і векторів управління потенціалом країни, усіма елементами господарської ієрархії, включаючи державний фінансовий контроль на різних рівнях.

Державний фінансовий контроль дозволяє визначити ступінь досягнення запланованих соціально-економічних результатів, обґрунтувати напрями оптимізації публічних фінансів та підвищення фінансового потенціалу країни. Система державного контролю розкриває потенційні можливості структурних перетворень економіки з точки зору прийняття ефективних управлінських рішень, що забезпечують раціональне використання фінансових ресурсів з урахуванням суспільного розвитку країни.

Трансформації в економічній парадигмі аграрних відносин обумовлюють необхідність модернізації інституту фінансового контролю та зміни підходів до державного контролю. У цьому контексті актуалізується значення поширеної у світовій практиці прогресивної форми фінансового контролю – аудиту. Такий контроль сприяє підвищенню відповідальності суб'єктів управлінської діяльності перед громадськістю, а отже, позитивно впливає на ефективність формування та використання суспільних фінансових ресурсів. [3, с.302].

У мінливому суспільстві цілком природно, що державна діяльність регулярно переглядається на предмет досягнення цілей і вирішення поставлених завдань. З часом вимоги оновлюються, тому аудит ефективності повинен бути підготовлений для моніторингу і стеження за розвитком подій і тенденцій, огляду пріоритетів, і використання нових підходів і методів. Наприклад, у ситуації з великим дефіцитом бюджету або застарілим стилем управління аудит може бути корисним з позицій економії, підвищення ефективності використання ресурсів або модернізації управління. В цьому напрямку навіть проводять спеціальні дослідження, щоб накопичити знання або навички для сприяння процесу стратегічного планування.

Реформування регуляторної політики у аграрному бізнесі України є складовою реформування державної системи управління загалом і регуляторної політики зокрема. Тому воно має базуватися на таких загальних принципах, як доцільність, адекватність, ефективність, збалансованість, передбачуваність, прозорість і врахування громадської думки. В Україні існує достатня законодавча база для регуляторної діяльності загалом. Однак потрібні значні напрацювання для її адаптації до принципів СОТ та ЄС. Потрібні адміністративні та організаційні заходи, що уможливили б ефективне застосування регуляторної політики через залучення до співпраці державних органів влади та приватного бізнесу і громадськості. На жаль, задекларовані у чинному законодавстві принципи та методики здійснення регуляторної діяльності на практиці не виконуються. Тому громадськість, зокрема підприємці, не задоволена нинішньою системою регулювання економікою та вимагає її вдосконалення. [2, с.273].

Протягом останніх років в Україні зроблені певні кроки з реформування регуляторної політики. Україна має негативний досвід регулювання аграрних ринків, коли втручання держави в систему ціноутворення та рух продукції між регіонами і за межі України завдавали значної шкоди суб'єктам ринку, і найперше — виробникам сільськогосподарської продукції. [4, с.23].

На сьогоднішній день важливою складовою економіки країни є аграрне виробництво, яке повинне функціонувати в умовах різких динамічних змін економічного стану у всіх галузях країни. Діяльність аграрних підприємств у будь-якій сфері спрямована на отримання позитивних фінансових результатів. Результат діяльності виробничих аграрних підприємств це порівняння доходів від реалізації товарів, робіт, послуг і витрат на їх створення. До основної діяльності належать операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення і функціонування аграрних підприємств для забезпечення основної частки їхнього доходу [1, с.35].

Список використаних джерел

1.Малік М., Шпикуляк О., Супрун О. Розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі: макроекономічний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1(49).Т. 2. С. 32–37.

2.Полятикiна Л.І. Особливості економічних відносин у підприємницькій діяльності аграрного сектору. Детермінанти соціально-економічного розвитку підприємств: монографія за заг. ред. д.е.н., проф.. Є.В. Мішеніна. Харків: ТОВ Діса Плюс, 2013. Вип.2. С.270-277.

3.Хомутенко В.П., Луценко І.С., Хомутенко А.В. Державний аудит публічних фінансів. навч.посiбник. Одеса. Атлант. 2016. 412с.

4.Яценко В.М., Пронь Н.О. Внутрішній контроль на підприємствах України: Проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. *Фінанси, Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. №22. С. 23-25

Самофал Анастасія Вадимівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Аудит грошових коштів є складовою аудиторської перевірки фінансової звітності, відповідно, даний напрям незалежної контролю доцільно вважати актуальним та необхідним. Аудиторська перевірка дозволяє виявити несанкціоновані транзакції або недоброчесні дії, такі як крадіжки коштів, фінансові злочини або зловживання повноваженнями, тобто запобігти шахрайству та викрити випадки недоброчесної поведінки працівників підприємства; допомагає виявити недоліки у системах зберігання та обліку коштів. Крім того, аудит грошових коштів надає незалежну оцінку фінансової стійкості та надійності підприємства для акціонерів, кредиторів, держави та інших зацікавлених сторін. Таким чином, аудиторська перевірка грошових коштів є важливим інструментом для забезпечення фінансової дисципліни, контролю та ефективного управління коштами суб'єкта господарювання.

Грошові кошти, як монетарний актив, мають вагоме значення в оцінці ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, вартості бізнесу. Вихідною умовою прийняття та реалізації дієвих управлінських ініціатив є достовірне інформаційне забезпечення. Відповідно, застосування аудиту як інструменту фінансового менеджменту є необхідним [2].

Аудит грошових коштів не потребує значних витрат часу, оскільки підтвердження залишків по рахунках обліку грошових коштів – процедура не складна, а більша частина оборотів по рахунках обліку грошових коштів перевіряється в ході аудиту інших статей звітності [3].

Мета аудиту грошових коштів полягає у реалізації процедур, які дозволять отримати аудитором впевненість щодо використання грошових коштів відповідно до вимог законодавства, достовірного відображення інформації про дані монетарні активи у документах бухгалтерського обліку та фінансовій звітності, а також формування доказової бази, яка буде основою для визначення типу думки аудитора, що знайде відображення у підсумковому документі (Звіті аудитора).

Для досягнення ідентифікованої мети, необхідно аудиторську перевірку провести за наступними напрямами:

- перевірити стан збереження грошових коштів;

- оцінити діючу на підприємстві систему внутрішнього контролю за грошовими коштами;
- перевірити правильність ведення бухгалтерського обліку грошових коштів;
- ознайомитися з матеріалами інвентаризації грошових коштів;
- перевірити своєчасність оприбуткування грошових коштів з поточного рахунку в касу;
- перевірити правильність відображення у ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», ф. 3 «Звіт про рух грошових коштів», ф. 5 Примітки до річної фінансової звітності даних про грошові кошти, а також встановити корелявання показників між зазначеними формами;
- оцінити показники ліквідності.

Враховуючи факт, що відповідно до вимог МСА 570 (переглянутий) «Безперервність діяльності» під сумнів здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність на безперервній основі можуть поставити такі фінансові умови: від'ємні грошові потоки від операційної діяльності, про які свідчить фінансова звітність за попередні періоди або прогнозна фінансова звітність; негативні ключові фінансові коефіцієнти, відповідно у процесі аудиту також необхідно здійснити перевірку у даному напрямі [1].

Джерелами інформації для аудиторської перевірки грошових коштів є: облікова політика, форми фінансової звітності, реєстри аналітичного та синтетичного обліку, первинні документи, документи інвентаризації грошових коштів та ін.

У процесі аудиту грошових коштів актуальними для якісної перевірки є наступні методи, прийоми: аналіз, зведення та групування, балансовий метод, графічний метод, порівняння, інвентаризація, спостереження та ін.

Аудитору доцільно здійснити розрахунок та оцінку показників ліквідності (коефіцієнт загальної ліквідності; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; чистий оборотний капітал).

Резюмуючи зазначене вище, доцільно зробити висновок, що аудит грошових коштів повинен бути чітко спланованим, вірно визначені аудиторські процедури, результати виконання яких знайдуть відображення у робочій документації, інформація якої є необхідною у процесі підготовки Звіту аудитора.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 р. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч.1. 1142 с.
2. Назаренко І.М. Особливості аудиту монетарних (змішаних) активів підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26-2. С. 156-162.
3. Плаксієнко В.Я. Облік, оподаткування та аудит: навч. посібник / В.Я. Плаксієнко, Ю.А. Верига, В.А. Кулик, Є.А. Карпенко. Київ: ЦУЛ. 2019. 509 с. __

Сойнікова Ольга Віталіївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

СПОСОБИ РЕАГУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ, ПОВ’ЯЗАНИХ З ФІНАНСОВО- МАЙНОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Внутрішній контроль в системі оборони України за роки становлення українського війська являється поняттям не новим, мета функціонування якого є зрозумілою та беззаперечно актуальною. Контроль наявних ризиків є важливою компонентою управління будь-якою бюджетною установою, включаючи окрему військову частину. Теоретико-методологічні засади організації контролю ризиків у частинах Збройних сил України, під час дії військового стану, мають на меті забезпечення ефективної організації захисту національної безпеки та обороноздатності. Якісно організований контроль ризиків пов’язаних з фінансово-майновим забезпеченням військовослужбовців допомагає уникнути можливих негативних наслідків діяльності та забезпечує їх безпеку, що зумовлює актуальність обраного дослідження.

Питання внутрішнього контролю в Збройних Силах України досліджують та вивчають такі вітчизняні науковці, як Ткач І.М., Кустрич К.Г., Бариніна М.В., Воробйов І.О., Лойшин А.А., Ульянов К.Є., Шпиталь О.Ю. та інші.

Принцип бухгалтерського обліку - правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності. Фінансова звітність має висвітлити гарантії (представити докази), що у підприємства відсутні підстави щодо припинення діяльності та виконання взятих на себе зобов’язань [2].

Аудитор (як внутрішній так і зовнішній), в ході перевірки, має акцентувати увагу на процедури оцінки ризиків та власні відповідні дії, дослідження подій, умови, що можуть поставити під значний сумнів здатність суб’єкта господарювання (бюджетної установи, органу місцевого самоврядування) продовжувати власну діяльність на подальшій безперервній основі. Існують ризик-індикатори (фінансові, операційні та інші), що окремо або в сукупності можуть поставити під значний сумнів можливість господарюючого суб’єкта продовжувати власну діяльність на безперервній основі. Даний перелік не є вичерпним, та залежить від умов функціонування кожного окремого підприємства, установи, організації. [1].

Ідентифікація ризиків у військовій частині представляє собою діяльність,

яка пов'язана з визначення найбільш ризикових сфер функціонування, зосередження, для управління найбільш суттєвими з них, наявних ресурсів, виявлення відповідальних посадових осіб за управління наявними ризиками у відповідних сферах.

Згідно діючих сучасних підходів, ризики класифікуються за категоріями та видами. Відповідну класифікацію відображено на рис. 1.

Рисунок 1 - Класифікація ризиків внутрішнього контролю, пов'язаних з фінансово-майновим забезпеченням військовослужбовців

У відповідності до наділених повноважень та відповідальності, до суб'єктів внутрішнього контролю в окремій військовій частині відносять: навчальна частина, відділення особового складу та стройове, фінансово - економічна служба, відділення матеріально-технічного забезпечення, служба захисту інформації, відділення по роботі з особовим складом, медична служба, інші служби забезпечення.

В розрізі представлених вище суб'єктів внутрішнього контролю по

ризиках:

➤ визначається перелік, класифікується кожен компонент у розрізі категорії та виду, проводиться оцінка за критеріями ймовірності виникнення та його впливу на спроможність суб'єкту внутрішнього контролю досягати поставлених стратегічних цілей;

➤ складається та подається заступникам командира військової частини (за напрямками роботи) інформація щодо ідентифікації та оцінки ризиків за формою, передбаченою чинними нормативними документами у Збройних Силах України;

➤ подаються заступникам командира військової частини (за напрямками) пропозиції до плану щодо реалізації заходів контролю та моніторингу імплементації їх результатів.

Заступники командира, отримані від суб'єктів внутрішнього контролю переліки ризиків та їх оцінки, в разі потреби переглядають та проводять власну оцінку, корегують представлені пропозиції до Плану з реалізації заходів контролю та моніторингу впровадження їх результатів перед подачею на затвердження командира військової частини.

В умовах дії військового стану, вагомою компонентою успішного функціонування контролю ризиків виступають постійний моніторинг та оновлення системи управління ними. Беручи до уваги той факт, що ризики в оборонній сфері перебувають у постійній трансформації в межах часового простору, Міністерство оборони України, органи військового управління Збройних Сил України повинні сприяти якісному забезпеченню своєчасного реагування на нові зміни та виклики, що можуть мати місце в межах окремої військової частини.

Список використаних джерел

1. Назаренко О.В. Ризик-індикатори при аудиті припущення щодо безперервності діяльності бізнес-суб'єктів. «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : сучасні виклики : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава 10-11 травня 2023 р.) Полтава : ПУЕТ, 2023. с. 154-157

2. Назаренко О.В. Роль принципу безперервності в обліково-контрольній сфері підприємства. Актуальні напрями модернізації бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конф. 23 травня 2018 р. ХНТУСГ ім. П. Василенка. Х.: «Смуґаста типографія», 2018. С. 119-121

3. Пащенко Є.М. Теоретико-методологічні засади контролю ризиків у Міністерстві Оборони України та у Збройних Силах України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Том 2 № 76. 2023. С. 69-74. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281477/275712> (дата звернення: 21.10.2023).

Стрілець Марія Олександрівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: КОНТРОЛЬ, ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

На сьогодні в системі обліку, контролю та управління фінансовими активами (а саме власним капіталом) є недоліки, які потрібно вдосконалити, оскільки саме вона створює передумови для стабільного процесу виробництва та його постійного зростання, що визначатиме конкурентоспроможність підприємства у ринковому середовищі. Керівництво підприємства має забезпечити дієвий облік господарських операцій та явищ, підготовлювати заходи для заохочення приєднання інвесторів, вироблення найліпшої структури власного капіталу, а також налагодити контроль-аналітичний процес задля керівництва ним з метою забезпечення сталого виробництва та уникнення банкрутства за умов конкурентного середовища. Чинними питаннями щодо організації та методики внутрішнього аудиту власного капіталу є: збільшення результативного планування внутрішньої перевірки елементів власного капіталу робітниками відділу внутрішнього аудиту з огляду на конкретизацію завдань, методів та прийомів функціонування контроль-аудиторського процесу; формулювання послідовності дій аудитора (або ревізора чи інспектора) для ефективного отримання та систематизації доказів за результатами перевірки капіталу; поліпшення форм робочої документації аудитора з метою кращої інформативності звіту аудитора; своєчасне опрацювання аргументованого списку заходів задля уникнення установлених порушень й мінімізувати можливості їх проявлення у майбутньому та затвердження його керівником підприємства [1].

Під метою проведення аудиту власного капіталу розуміють утвердження правдивості та правильності операцій, пов'язаних з обліком власного капіталу, зображених згідно чинного законодавства, точне їх зображення у фінансовій звітності підприємства [2].

Для того, щоб робота підприємства була успішною та рентабельною, власний капітал повинен являти собою більшу частину фінансових ресурсів підприємства. Він обов'язково має бути ключовим об'єктом як внутрішнього, так і зовнішнього контролю з позиції формулювання чинників, які мали вплив на його зміну та точність зображення у фінансовій звітності.

Згідно статуту, внутрішньогосподарський контроль, який здійснює

особисто керівник (або ж уповноважений ним орган), передбачає додержання таких встановлених контрольних заходів, як: формування організаційної структури підприємства; визначення підпорядкованості структурних підрозділів; укладання внутрішніх документів; розділення між підрозділами підприємства відповідних повноважень і відповідальності; призначення на посади керівників підрозділів та надання їм повноважень; формулювання кола матеріально-відповідальних осіб; утвердження послідовності складання, руху та затвердження документів, ведення обліку та складання звітності; формулювання порядку організації і методики перевірки підприємства загалом та його структурних підрозділів; упорядкування послідовності підсумовування результатів перевірки; формулювання порядку прийняття заходів за результатами перевірки та поліпшення результативності системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. Директор підприємства має спостерігати за тим, як суб'єкти контролю виконують контрольні функції, застосовують потрібних заходів щодо уникнення можливості зловживань і будь-яких порушень, а також за тим, як вони аргументовано вирішують різні питання, які пов'язані з реалізацією внутрішньогосподарського аудиту.

Існують такі три основні напрями проведення перевірки елементів власного капіталу товариства: контроль величини зареєстрованого (пайового) капіталу, контроль утворення і зміни у додатковому та резервному капіталів та перевірка величини прибутку (збитку) товариства.

Перший напрям передбачає провадження перевірки з такими процедурами контролю: чи додержуються вимог правильного утворення капіталу товариства згідно законодавства України; перевірка типів і чисельності випущених й розміщених акцій; чи аргументоване зростання або зниження розміру зареєстрованого капіталу й точного і правильного відтворення відомостей операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Другий напрям має на меті перевірку додержання законодавства і правильного утворення резервного капіталу; чи вірно проведено уцінку/дооцінку активів; перевірку правильного оформлення бухгалтерських записів; перевірку додержання вимог утворення додаткового капіталу та правильності записів у Головній книзі підприємства і в обліковому реєстрі.

Третій напрям передбачає такі процедури контролю, як: перевірка виправданості застосування прибутку у відповідності з вимогами законодавства України; перевірка точного та вірного відтворення операцій з формування прибутку (збитку) на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності. Під час здійснення перевірки капіталу аудитор має перевірити установчі документи та оцінити відповідність їх змісту з законодавством.

Методика внутрішньої перевірки зазначеного завдання передбачає таку структуру: перевірка правильного утворення зареєстрованого (пайового), додаткового та резервного капіталів згідно установчих документів, а також нормативних вимог; перевірка правильного зображення розміру складових капіталу підприємства, що зазначені в обліку; розгляд того, чи законні зміни у

складі засновників підприємства; перевірка правильності розрахунків із засновниками; перевірка правильного оформлення документів, які засвідчують розрахунки із засновниками; перевірка аргументованої зміни розміру статутного капіталу; перевірка того, чи рівноцінні суми за статтею «Зареєстрований (пайовий) капітал» у статуті, а також у Звіті про фінансовий стан та Головній книзі за рахунком 40; перевірка правильного зображення в обліку операцій з утворення та змін елементів власного капіталу.

При аудиті власного капіталу досліджують не тільки власний капітал, а й установчі документи. Під час аудиту установчих документів здійснюють старанну перевірку щодо юридичних підстав на право діяльності підприємства згідно з чинним законодавством, підтвердження права власності юридичних та фізичних осіб. Під час аудиту власного капіталу здійснюють перевірку щодо підтвердження інформації в аудиторському висновку про власний капітал, його складових, а також зміни у капіталі, які відбувалися упродовж звітного періоду [3].

Види робіт і процедури аудиту власного капіталу оформлюють в залежності від того, які завдання були поставлені перед аудитором для досягнення ним поставленої на початку мети. Для того, щоб оформити програму аудиту установчих документів і власного капіталу, спочатку вивчають та оцінюють систему внутрішнього контролю й бухгалтерського обліку товариства.

Усю отриману інформацію під час здійснення аудиту власного капіталу та установчих документів аудитор її розділяє на «підсукупності», потім він робить висновок за результатами проведеної оцінки системи внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку й вибирає метод організації перевірки (суцільний, аналітичний, вибірковий, комбінований), потім він робить перевірку за вибраним методом по кожній із «підсукупностей».

Після закінчення аудиту, аудитор отриману інформацію формує у аудиторському висновку.

Список використаних джерел

1. Гейер Е. С., Шендригоренко М. Т., Шевченко Л. Я. Актуальні питання внутрішнього контролю власного капіталу підприємства та напрями їх вирішення. *Торгівля і ринок України № 1 (47)*. 2020. Випуск №1. С. 88-96. URL: <http://surl.li/nhmfh>

2. Гордієнко Н. А., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит і організація: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид., перероб. і доп., 2017. 319 с. URL: <http://surl.li/jktzo> (дата звернення: 19.10.2023).

3. Воробей К. В. Облік і аудит власного капіталу сільськогосподарського підприємства : маг. роб. на здоб. ступ. маг. / Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2018. 123 с. URL: <http://surl.li/nhmfh>

Томашевська Анастасія Андріївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ЗА ЄДИНИМ СОЦІАЛЬНИМ ВНЕСКОМ: МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ

Аудит розрахунків за єдиним соціальним внеском (ЄСВ) є важливим етапом для розуміння сутності та значення цієї області бухгалтерського обліку та аудиту. Розрахунки за єдиним соціальним внеском становлять важливий аспект діяльності кожного підприємства, оскільки вони впливають на фінансові зобов'язання перед державою та на соціальні гарантії працівників. Важливість цієї теми стала ще актуальнішою в контексті змін в податковому законодавстві та реформування податкової системи.

Аудит розрахунків за ЄСВ став необхідністю для підприємств у забезпеченні фінансової дисципліни та відповідності законодавству. В рамках цієї теми, аудитори та бухгалтери вивчають методи та процедури, що дозволяють визначити точність розрахунків ЄСВ та їх відповідність нормативним вимогам [2, с.37].

Основні аспекти, які потрібно врахувати при вивченні теми "Аудит розрахунків за ЄСВ", включають такі:

Законодавство та регуляторні норми. Розуміння чинного податкового законодавства та вимог щодо розрахунків ЄСВ є критично важливим для аудитора. Знання останніх змін у законодавстві та їх вплив на розрахунки є невід'ємною частиною аудиторських робіт.

Методика аудиту. Розробка та застосування методик аудиту, спрямованих на перевірку правильності та точності розрахунків ЄСВ.

Методика аудиту — це система заздалегідь розроблених процедур, підходів та методів, що використовуються аудитором під час аудиторських робіт для перевірки фінансової звітності та інших фінансових даних підприємства. Мета методики аудиту полягає в отриманні надійних аудиторських доказів, які дозволяють зробити об'єктивні висновки щодо відповідності фінансової інформації вимогам законодавства та міжнародних стандартів аудиту.

Організація процесу аудиту. Планування та організація аудиторських робіт, визначення обсягу та змісту аудиту, включаючи обрання аудиторських процедур та методів перевірки.

Організація процесу аудиту грає ключову роль у забезпеченні

ефективності та об'єктивності аудиторських робіт, а також у наданні цінних рекомендацій для підприємства. Це допомагає забезпечити надійність фінансової інформації та дотримання нормативних вимог.

Аудиторські висновки та рекомендації. Після завершення аудиторських робіт, аудитор повинен підготувати висновки та рекомендації, які стосуються результатів аудиту та виявлених проблем. Аудиторські висновки та рекомендації грають важливу роль у забезпеченні відкритості та прозорості в фінансовому звіті підприємства. Вони допомагають керівництву та стейкхолдерам краще розуміти стан справ на підприємстві та приймати інформовані рішення.

Підготовка до податкових перевірок. Розробка стратегії та підготовка до можливих податкових перевірок, включаючи зберігання належної документації та інформації для податкових органів. Підготовка до податкових перевірок є важливою, оскільки вона допомагає зменшити ризики і забезпечує дотримання законодавства. Правильно організований процес підготовки допоможе підприємству ефективно взаємодіяти з податковими органами та запобігти можливим санкціям.

Аудит розрахунків за єдиним соціальним внеском (ЄСВ) є важливою складовою бухгалтерського обліку та фінансового контролю на сучасних підприємствах. Розрахунки ЄСВ стосуються не лише фінансового здоров'я компанії, але й соціальних гарантій працівників та їхнього соціального захисту. В сучасному бізнес-середовищі, де зміни в податковому законодавстві та податкові реформи стають нормою, правильний та точний розрахунок ЄСВ є важливим завданням для підприємства.

В цьому контексті аудит розрахунків ЄСВ набуває особливого значення. Для аудиторів та бухгалтерів, які здійснюють ці аудиторські роботи, важливо мати чітку методику, яка дозволить їм ефективно та об'єктивно перевірити розрахунки, визначити відповідність їхньої точності законодавству та сприяти фінансовій дисципліні на підприємстві [1, с.42].

У цьому контексті, приклад підприємства ТОВ "ІТ-Еккаунтін" може послужити ілюстративним матеріалом для вивчення методики проведення аудиту розрахунків ЄСВ. Це підприємство, як багато інших, стикається зі складностями розрахунків ЄСВ внаслідок постійних змін в законодавстві та реформах. Точний та об'єктивний аудит є необхідністю для впевненості в правильності розрахунків та відповідності їхнього виконання вимогам закону.

Це дослідження має на меті надати аудиторам, бухгалтерам та фахівцям з фінансової сфери необхідні інструменти та рекомендації для успішного проведення аудиту розрахунків ЄСВ на підприємствах та сприяти покращенню якості фінансового обліку в Україні.

Методика проведення аудиту ЄСВ

Крок 1: Визначення мети та обсягу аудиту. Важливо, щоб мета та обсяг аудиту були чітко визначені і документовані, оскільки вони визначають основу для впорядкування процесу аудиту та відповідних аудиторських процедур. Це

також допомагає покращити розуміння очікувань аудиту сторонами, які залежать від його результатів. Розробка детального аудиторського плану, включаючи перелік розрахунків, документів та процесів, які підлягають аудиту.

Крок 2: Підготовка до аудиту. Запит доступу до необхідної документації, включаючи трудові договори, звіти про заробітну плату, реєстри внесків та податкові декларації. Визначення складу аудиторської команди, включаючи аудиторів та фахівців з податкового обліку. Забезпечення аудиторів необхідним обладнанням, програмним забезпеченням та інструментами для проведення аудиту.

Крок 3: Проведення аудиту. Перевірка розрахунків ЄСВ для всіх працівників на відповідність вимогам законодавства та точність внесків. Аудит документації, включаючи трудові договори, звіти про заробітну плату, податкові декларації та реєстри внесків. Визначення, чи відповідають розрахунки ЄСВ вимогам чинного законодавства та чи забезпечується відповідна документація.

Крок 4: Підготовка звіту та рекомендацій. Підготовка детального звіту, який включає результати аудиту, виявлені проблеми та рекомендації щодо виправлення виявлених недоліків. Проведення зустрічі з керівництвом компанії для обговорення висновків та рекомендацій.

Крок 5: Внесення коректив та підготовка до наступного аудиту. Внесення коректив до розрахунків та документації для виправлення виявлених проблем. Підготовка до наступного аудиту включає в себе не тільки виправлення попередніх помилок, але й створення системи, яка забезпечує точність та надійність розрахунків за єдиним соціальним внеском в майбутньому.

Ця організація проведення аудиту ЄСВ на підприємстві ТОВ "ІТ-Еккаунтін" допомагає забезпечити відповідність розрахунків ЄСВ законодавству та підтримує фінансову дисципліну на підприємстві.

Аудит розрахунків за єдиним соціальним внеском є важливим елементом фінансового контролю та дотримання податкового законодавства. Ефективна методика та організація аудиту можуть сприяти надійності фінансової інформації та уникненню можливих ризиків для підприємства.

Список використаних джерел

1. Борисова О. В. «Методика аудиту розрахунків соціальних внесків на підприємстві» №2 (48), 2019 – 42 с.
2. Землянська Н. І. «Аудит соціальних внесків як об'єкт фінансового контролю», 2018 – 37 с.
3. Податковий кодекс України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 16.10.2023)
4. Савчук О. В. «Організація аудиту розрахунків за єдиним соціальним внеском на підприємстві. Актуальні питання економіки», 2017 – С. 221-226.

Устименко Юлія Сергіївна
здобувачка вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Гостинність виступає одним із основних, фундаментальних понять людської цивілізації, яка на сьогодні забезпечується такими видами економічної діяльності, як готельне та ресторанне господарство. В свою чергу, ресторанне господарство, як вид економічної діяльності суб'єктів господарської діяльності, здійснює діяльність щодо надання послуг для задоволення потреб споживачів у харчуванні з організацією дозвілля або без нього.

Згідно офіційних статистичних даних, з початком трансформації економіки України, коли прибутковість стала ключовою метою діяльності суб'єктів господарювання, спостерігається значне зменшення частки суб'єктів ресторанного господарства підприємств-юридичних осіб. Поряд з цим суттєво збільшується кількість закладів (підприємств) ресторанного господарства з приватною формою власності, це супроводжується відповідними змінами в організації їх роботи, трансформацією вимог до оформлення та приготування страв, врахування платоспроможності споживачів, тощо.

Вивчення процесів, що відбуваються на сьогодні в ресторанному господарстві, особливо в умовах військового стану в якому знаходиться країна, дозволило по-новому зорієнтуватися на пошук практичних шляхів втілення концептуального підходу при створенні та функціонуванні сучасних закладів ресторанного господарства. Заклади ресторанного господарства мають можливість надавати своїм споживачам цілий комплекс різноманітних послуг, які за характером, умовно можна поділити на: послуги з харчування; послуги з виготовлення кулінарної продукції та кондитерських виробів; послуги з реалізації продукції; послуги з організації обслуговування споживачів; послуги з організації дозвілля; тощо.

Досвід розвинених країн світу показує, що ресторанна справа є однією з найприбутковіших. Ресторанний бізнес є одним з найперспективніших напрямів структурної переорієнтації економіки та має значний вплив на такі сектори економіки держави, як логістика, сільське господарство, торгівля та інші. Вочевидь, що для здійснення ефективної діяльності закладів ресторанного господарства необхідно проводити контроль за використанням різноманітних

ресурсів підприємства.

Повсякденний внутрішній контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств різних форм власності та видів діяльності, в тому числі і закладів ресторанного господарства є передумовою забезпечення їх успішного функціонування, підвищення прибутковості та збереження матеріальних цінностей, що втілюють у собі економічні вигоди. Підприємства повинні налагодити систему внутрішнього контролю таким чином, щоб вона сприяла скороченню невиправданих втрат ресурсів та збільшенню доходів. Суб'єктами внутрішнього контролю на підприємстві ресторанного господарства виступають ревізійна комісія, інвентаризаційна комісія, служба внутрішнього контролю, персонал підприємства – керівник підприємства, головний бухгалтер, начальники відділів і цехів та інші працівники.

Достатньо значний обсяг робіт по внутрішньогосподарському контролю здійснюють працівники бухгалтерських служб, до функціональних обов'язків яких належить: приймання та контроль первинних документів; відображення в бухгалтерському обліку господарських процесів і операцій; калькулювання готових блюд та інших послуг; інвентаризація майна і зобов'язань; підготовка даних для складання звітності тощо.

Серед основних завдань внутрішнього контролю діяльності закладів ресторанного господарства слід віднести: інвентаризацію матеріальних цінностей; перевірку правильності встановлення продажних цін, за якими продукти оприбутковуються в комору і відпускаються на кухню, буфети і роздрібну торговельну мережу; перевірка правильності складання калькуляцій на окремі страви та іншу продукцію; перевірка дотримання в рецептурах на приготування страв ваги-брутто овочів і плодів, які мають у відповідності до сезонів року різні норми відходів; дотримання встановленого порядку відпуску з комори продуктів і сировини; перевірка відповідності цін на продукти, зазначених у видаткових накладних на відпуск продуктів на кухню, з цінами, які прийняті в калькуляції страв; проведення контролю за якістю продуктів; перевірка правильності витрачання продуктів у відповідності до встановлених норм; перевірка обґрунтованості списання за актами на псування, брак продуктів і товарів; перевірка правильності списання бою і брукху посуду тощо.

Враховуючи вище зазначене, проведення внутрішнього контролю в закладах ресторанного господарства передбачає наступні етапи: 1) формування цілей та розробка програми контролю; 2) вибір об'єктів контролю, збір облікових даних їх обробка та групування; 3) перевірка первинних документів, реєстрів обліку, звітності, товарів та сировини в натурі; 4) узагальнення результатів контролю, формування висновків згідно з отриманими результатами контролю; 5) коригування діяльності організації, перегляд планів, нормативів, удосконалення процесу ведення обліку та управління в закладі ресторанного господарства.

Обов'язковому контролю підлягає закладка продуктів у «котел» і вихід

виготовлених страв у відповідності з нормами, вказаними в меню, а також збереження продуктів, дотримання встановлених правил оформлення їх прийняття, відпуску та проведення інвентаризації.

Контроль постачальників та вхідної сировини, як правило проводить спеціальний співробітник. Приймання товару в окремому обладнаному місці. Усі відомості записуються до журналу обліку вхідного контролю. Якщо виявлено брак, партію продукції повертають постачальнику. Інформація у переліку продукції: найменування, вид, марка; гарантійний термін; технічні характеристики; вказівки про маркування. Спочатку перевіряється вся документація, потім продукція реєструється у журналі. При цьому обов'язково: м'ясо має бути з ветеринарним свідоцтвом або клеймом, риба - тільки з ветеринарним; свіжі овочі та фрукти, окрім супровідної документації, повинні супроводжуватись етикеткою; молочні продукти - штампом, етикеткою та ветеринарним свідоцтвом. Категорично заборонено вживати продукти невідомого походження без документів. Після цього перевіряються цілісність упакування, зовнішній вигляд товару, проводиться аналіз якості продукції за технологічним процесом. Сировина, яка надійшла на вхідний контроль, зберігається окремо від браку та вже прийнятої продукції.

Також контролеру необхідно перевірити якість покупних продуктів харчування та обґрунтованість норм їх витрачання на приготування різноманітних страв. При цьому, контроль обґрунтованості списання продуктів харчування проводиться шляхом звірки записів в меню-вимогах та інших документах із записами в накопичувальних відомостях по видачі продуктів харчування.

Таким чином, слід контролювати правильність, своєчасність і законність операцій з приймання, зберігання та відпуску сировини і продукції. Дослідженню підлягають темпи розвитку і раціональність розміщення мережі підприємств ресторанного господарства, оснащення їх необхідним технологічним і холодильним устаткуванням; культура обслуговування споживачів, впровадження прогресивних методів роботи; режим економії, фінансової та кошторисної дисципліни, законність і господарська доцільність здійснених операцій, правильність постановки обліку, стан економічної роботи.

Список використаних джерел

1. ДСТУ 4281:2004. НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ Заклади ресторанного господарства. ESTABLISHMENTS OF THE CATERING TRADE.: затверджено наказом Держспоживстандарту України від 31 березня 2004 року № 59. URL: <https://document.vobu.ua/wp-content/uploads/2021/10/dstu4281-2004.pdf>

2. Остап'юк Н.А. Внутрішній контроль суб'єктів ресторанного бізнесу: філософія діяльності? URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No1/162.pdf>

Шамрай Ірина Вікторівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ СПОЖИВАЧАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Контроль розрахунків із споживачами комунальних послуг має певні особливості. Варто зазначити, що на сьогодні актуальність контролю розрахунків із споживачами комунальних послуг полягає в тому, щоб забезпечити справедливість та прозорість у взаєминах між надавачами комунальних послуг і споживачами. Контроль розрахунків дозволяє виявляти та усувати можливі факти недобросовісної поведінки або порушень з боку надавачів, таких як неправомірно завищені рахунки, неякісне надання послуг тощо. Це дозволяє споживачам мати достовірну інформацію про свої витрати та права, а також захищати свої інтереси. Контроль розрахунків покликаний запобігати ситуаціям, коли споживачі втрачають гроші через погану організацію обліку чи непроведення рахунків за надані послуги. Це сприяє збереженню фінансової стабільності та розвитку сфери комунального господарства. Контроль розрахунків забезпечує підвищення якості комунальних послуг, оскільки надавачі повинні відповідати за якість та кількість послуг, які вони надають. Крім того, контроль забезпечує перевірку своєчасності розрахунків споживачів. Отже, сутність контролю розрахунків із споживачами комунальних послуг полягає в забезпеченні прав та інтересів як споживачів, так і комунальних установ, підтриманні фінансової стабільності та покращенні якості надання комунальних послуг.

Слушною є позиція Соколенко Л.Ф., що ЖКГ є специфічною сферою національної економіки, якій притаманні особливості інституційного середовища, виняткове соціально-економічне значення, а також механізми взаємодії економічних агентів. Усі ці аспекти знаходяться під значним впливом макроекономічної ситуації, яка визначає ціну на місцеві ресурси, купівельну спроможність домогосподарств, а тенденції міжнародних відносин визначатимуть ціни на енергоносії. У цих умовах зростають ризики діяльності керуючих компаній у сфері ЖКГ, підвищується рівень невизначеності їхнього бізнес-середовища. Науковиця наголошує, що система бухгалтерського обліку повинна адаптуватися до динамічних умов середовища, адже ускладнюється механізм взаємодії таких компаній зі споживачами, висуваються посилені вимоги прозорості розкриття інформації [1]. Проте, на нашу думку

адаптуватися повинна не тільки система бухгалтерського обліку, але й система контролю. Контроль розрахунків із споживачами комунальних послуг є важливою складовою ефективного управління житлово-комунальним сектором. Відповідно, для забезпечення належного контролю розрахунків зі споживачами комунальних послуг необхідно здійснювати його за наступними напрямками.

1. Моніторинг розрахунків, який буде спрямований на перевірку розрахунків зі споживачами комунальних послуг, зокрема суми, терміни оплати і правильність видачі рахунків. Джерелами інформації буде документація бухгалтерського обліку.

2. Оцінка правильності ведення обліку в частині відображення наданих комунальних послуг та своєчасності розрахунків. Варто відзначити, що на сьогодні актуальним є застосування сучасних систем обліку споживання комунальних послуг, що дозволить забезпечити точність розрахунків та уникнути помилок. Ці системи можуть включати автоматичне зчитування показників лічильників та онлайн-сервіси для споживачів. Враховуючи, що на сьогодні особливої актуальності набуває цифровізація, відповідно, організація обліково-контрольного процесу також знаходиться під її впливом.

Цифровізація бізнес-процесів зумовлює трансформацію формату накопичення та використання облікової інформації, адже саме інструментарій хмарних сервісів для взаємодії між керуючою компанією та споживачами житлово-комунальних послуг дає змогу зробити середовище споживання послуг та проведення розрахунків більш прозорим [1].

3. Перевірка правильності визначення тарифів, вартості наданих комунальних послуг та своєчасності розрахунків споживачів.

4. Контроль грошових потоків. Важливо проводити ретельний контроль над грошовими потоками, пов'язаними зі споживачами комунальних послуг. Це включає періодичну перевірку операційних звітів, аудит фінансових операцій та виявлення можливих випадків шахрайства або недобросовісних дій. Виконання цих дій сприятиме забезпеченню контролю розрахунків із споживачами комунальних послуг, покращенню фінансової ефективності та якості надання цих послуг.

Діяльність суб'єктів ЖКГ є специфічною, оскільки значна кількість здійснюваних бізнес-процесів, наявність великої кількості споживачів, зумовлюють потребу у посиленні контрольних функцій. Для даних суб'єктів господарювання актуальним є як внутрішній, так і зовнішній контроль (в т.ч. незалежний аудиторський контроль).

Список використаних джерел

1. Соколенко Л.Ф. Галузеві особливості діяльності керуючих компаній сфери ЖКГ та їхній вплив на організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 2. С. 192 – 198.

Шевчук Лев Андрійович
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність аудиту розрахунків із замовниками полягає в тому, щоб перевірити правильність та достовірність фінансових операцій, які відбуваються між підприємством та його замовниками. Аудит розрахунків допомагає виявити й усунути можливі помилки, наслідки шахрайства чи непорозуміння, що можуть мати місце під час взаємодії замовника з підприємством. Аудит також допомагає забезпечити дотримання законодавства та правил ведення бізнесу. Аудиторська перевірка розрахунків із замовниками є надзвичайно важливою для підприємств, основна діяльність яких спрямована на надання послуг.

Результативність аудиту залежить від інформаційного забезпечення, складовими якого у контексті розрахунків із замовниками доцільно вважати:

1) фінансову звітність підприємства: форму 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; форму 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;

2) договори замовлення та контракти з клієнтами, які визначають умови оплати та інші важливі деталі;

3) внутрішні документи підприємства, такі як рахунки-фактури, внутрішні розрахунки, звіти про розрахунки з замовниками тощо;

4) банківські виписки та документи про отримані платежі від замовників;

5) листи клієнтів, електронне листування та інші комунікації, які містять інформацію щодо розрахунків із замовниками;

6) перевірка наявності підтверджуючих документів щодо факту отримання оплати від замовників;

7) робочі документи працівників внутрішнього контролю, які відображають результати виконання контрольних процедур, що використовуються для перевірки правильності розрахунків із замовниками;

8) дані управлінської звітності щодо розрахунків із замовниками.

Аудит розрахунків із замовниками доцільно проводити за наступними напрямками:

• визначення дотримання умов договору (контракту): аудитор доцільно перевірити дотримання сторонами умов договору щодо розрахунків (чи були

виконані всі необхідні вимоги, а також відображення в бухгалтерському обліку змін у розрахунках, які можливо мали місце в практичному аспекті);

- перевірка точності розрахунків: аудитор повинен перевірити правильність обчислення сум, дат та інших параметрів у розрахунках між замовником та підприємством;

- виявлення можливих зловживань та шахрайства: аудитор повинен перевірити некоректне відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, пов'язаних з розрахунками із замовниками;

- виявлення потенційних ризиків: аудитор має оцінити ймовірні ризики, які можуть мати місце в практичній діяльності підприємства та визначити їх вплив на рівень платоспроможності суб'єкта господарювання та ін.;

- оцінка ділової активності підприємства: аудитор повинен розрахувати у динаміці коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та термін її погашення.

Для виконання завдань, які відповідають ідентифікованим напрямам, аудитору необхідно здійснити відповідні процедури аудиту, які забезпечать отримання аудиторських доказів (інформація, яку використовує аудитор під час формування висновків, на яких ґрунтується думка аудитора), які відповідають наступним критеріям: а) прийнятність – міра якості аудиторських доказів, тобто їх доречність та надійність для забезпечення підтвердження висновків, на яких ґрунтується думка аудитора; б) достатність – міра кількості аудиторських доказів. Аудиторські докази необхідні для обґрунтування думки у Звіті аудитора. За своїм характером докази є такими, що дають результат у сукупності й отримуються в основному за допомогою аудиторських процедур, які виконуються в процесі аудиту. При цьому вони можуть також включати інформацію, отриману з інших джерел, наприклад із попередніх завдань з аудиту (за умови визначення аудитором, чи не виникли зміни після попереднього аудиту, які можуть вплинути на їхню застосовність до поточного аудиту) чи процедур контролю якості фірми щодо прийняття клієнта та продовження стосунків [1].

Результати проведеного дослідження, підтверджують, що аудит розрахунків із замовниками є важливою складовою аудиту фінансової звітності, відповідно, бізнес-суб'єкти, діяльність яких спрямована на надання послуг замовникам, повинні, за можливості, проводити незалежний контроль, який буде не тільки спрямований на підтвердження показників фінансової звітності, але й забезпечить отримання керівництвом ціннісних рекомендацій, які сприятимуть підвищенню рівня платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016-2017 року. Ч. I URL: <http://surl.li/imqfa>.

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 3

Актуальні питання оподаткування в системі управління підприємством.

Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУСПІЛЬНИЙ ДОБРОБУТ

На сучасному етапі, коли наша країна знаходиться у стані війни, питання економічно-соціального розвитку держави набуває нових характеристик. Окрім проблеми якнайбільшого наповнення фінансовими ресурсами бюджетів усіх рівнів з метою виконання функцій та завдань держави, важливим питанням сьогодення є забезпечення загального доброту населення внаслідок регулювання пропорції розподілу грошових ресурсів на всіх етапах суспільного відтворення.

Вагому роль відіграє податкове регулювання, яке повинне бути направлене на стимулювання економічного розвитку країни, сприяти створенню умов для залучення інвестицій, розвитку приватного сектору, зниженню податкового тягаря, надходженню сталих доходів Державного бюджету, при цьому основоформуєчими виступають саме непрямі податки. Податки на споживання набули достатньо широкого розповсюдження у багатьох державах світу, оскільки крім задоволення потреб наповнення бюджету, непрямі податки здійснюють суттєвий вплив на масу грошей в обігу, обсяг наявних грошових ресурсів та величину отриманого прибутку, тобто виконують регуляційну функцію. При цьому варто відмітити, що непрямі податки мають свої особливості, які значно відрізняють їх від прямих податків. Головною специфічною ознакою цих податків є те, що вони включаються в ціну товарів та послуг, розмір яких визначається обсягом споживання конкретного покупця і не залежить від його доходів. Крім цього, непрямі податки здійснюють суттєвий вплив на соціально-економічний стан суспільства, а відтак і на суспільний добробут. Також особливістю є те, що непрямі податки зараховуються у повному обсязі до Державного бюджету України, що закріплено у бюджетному законодавстві.

Розглянемо переваги та недоліки непрямих податків, тому що саме вони визначають вплив безпосередньо на добробут суспільства. Серед основних переваг доцільно виділити наступні:

*непрямі податки сприяють збільшенню доходів держави при зростанні населення та його добробуту;

*непрямі податки є відносно стабільним джерелом доходів відповідного бюджету, оскільки споживання зупинити практично неможливо;

*непрямі податки послаблюють напругу у розподілі надходжень між окремими регіонами, адже споживання товарів на різних територіях майже не відрізняється;

*непрямі податки впливають на рівень розвитку виробництва і сфери послуг, оскільки чим більшою буде реалізація підакцизних товарів, тим більшими будуть надходження цих податків;

*оскільки до підакцизних товарів не належать товари першої необхідності, то вони можуть регулювати обсяги споживання «шкідливих» товарів, тим самим впливаючи на кінцевого споживача;

*непрямі податки є зручними тому, що характеризуються близькістю до місця внесення, відсутністю втрати часу при внесенні, не мають примусового характеру, часто покупець сплачуючи за товар чи послуги навіть не підозрює про сплату податку.

До недоліків непрямого оподаткування на нашу думку, а також підтвердженням цьому є наукові праці вітчизняних вчених, можна віднести наступні:

*непрямі податки впливають на величину прибутку підприємства, тому що господарюючий суб'єкт не завжди в змозі реагувати на зміну податкових ставок, особливо в умовах підвищеної конкурентної боротьби;

*залежність обсягу податкових надходжень від кон'юктури ринку, оскільки зниження попиту на підакцизні товари спричиняє зменшення надходжень від сплати непрямих податків;

*високі ставки акцизного податку можуть спричинити поширення тіньового сектора та фальсифікації продукції;

*непрямі податки, носять як правило регресивний характер, оскільки вони враховуються у ціну товарів і не залежать від доходів кінцевих споживачів, а це означає що малозабезпечені верстви населення у відсотковому співвідношенні до своїх доходів платять більше, ніж це будуть робити більш заможні.

Податкові надходження завжди займали важливе місце у бюджетній системі не тільки України, а й решти країн світу. Звичайно на сьогодні наша держава не в змозі покрити необхідні витрати державного бюджету пов'язані з військовими діями, тому одним із джерел покриття дефіциту бюджету є міжнародна допомога. За даними Міністерства економіки України внутрішній валовий продукт України за підсумками 2022 року впав на 30,4 відсотки, це найгірший результат за часи незалежності.

За офіційними даними Державної казначейської служби України усього надходження до державного бюджету у 2020 році становили 1076016,7 млн. грн., податкові надходження у відсотковому вираженні до всіх надходжень становили 79,0%, а непрямі податки - 52,9%. У 2016 році зазначені надходження складали відповідно: 81,7% та 56,1%.

Зі слів прем'єр-міністра Дениса Шмигала на засіданні уряду українські громадяни та бізнес у 2022 році сплатили в державний бюджет понад 900,0 млрд. гривень, ще близько 425,0 млрд. гривень сплачено до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування.

Близько 1 трлн. гривень було отримано від наших міжнародних

партнерів, зокрема: 410 млрд. гривень надали Сполучені Штати Америки; 390 млрд. гривень – країни Європейського Союзу та його інституції із Європейським інвестиційним банком та інші держави-партнери.

Зі статистичних даних, наглядно бачимо, що у частці податкових надходжень непрямі податки займають лідируюче місце. Найбільший обсяг займають надходження від податку на додану вартість (ПДВ) з імпортованих товарів в межах від 181453,3 млн. гривень до 274113,5 млн. гривень. Останні тенденції свідчать, що на другому місці є надходження від податку на додану вартість з вітчизняних товарів (2018-2020 р.р.), хоча ще у 2016-2017 роках другу позицію займав акцизний податок з вироблених в Україні товарів.

Стаття 14 пункт 14.1 Податкового Кодексу України регулює бюджетне відшкодування ПДВ, це не що інше, як компенсація державою суми ПДВ, який був сплачений у вартості придбаних товарів, робіт, послуг. За період який ми досліджували у середньому з бюджету відшкодовувалося близько 60% суми стягнутого з вироблених в Україні товарів ПДВ.

Непрямі податки виступають видимим елементом, що впливає на формування ціни, бо знаючи ціну на товар і ставки податків можна вирахувати їхню суму і прослідкувати, як це впливає на доходи населення.

Таким чином, непрямі податки здійснюють суттєвий вплив не лише на економічний стан розвитку держави, а й соціальний, впливаючи на суспільний добробут населення. Корисним для України з погляду поєднання фіскальної зацікавленості і підвищення суспільного добробуту є зарубіжний досвід непрямого оподаткування. Для прикладу, поширеною у світі є практика зниження ставки ПДВ на товари першої необхідності та суспільно корисні товари, що зменшує податкове навантаження на малозабезпечені верстви населення. Тому перспективним завданням уповноважених органів в Україні на сьогодні можна вважати врегулювання інтересів споживачів товарів, що підлягають оподаткуванню та фіскальних інтересів держави.

Список використаних джерел

1. Західна О.Р., Круглякова В.В., Стахів С.Ф. Непрямі податки у дохідній частині державного бюджету і їх вплив на суспільний добробут. Науковий журнал «Молодий вчений». 2021., жовтень №10(98). С. 142-146 URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2393>
2. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
3. Податки у світі: навіщо нам потрібні податки та як створити ефективну систему оподаткування? Вісник. Офіційно про податки. 2020. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016559-podatki-u-sviti-navischnam-potribni-podatki-ta-yak-stvoriti-efektivnu-sistemu-opodatkuvannya>

Кабак Максим Сергійович
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗАПАСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Діяльність підприємств, незалежно від організаційно-правової основи та видів діяльності, неможлива без наявних ресурсів. Товарно-матеріальні цінності, запаси якраз і є частиною ресурсів, що мають забезпечити безперервність виробничого процесу підприємства.

Як достеменно відомо, запаси підприємства – це активи підприємства, тобто ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому, а їх вартість може бути достовірно визначена. Від інших активів їх відрізняють наступні основні критерії:

- очікуваний строк використання. За МСБО (IAS) 2, запаси – це активи, які утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; перебувають у процесі виробництва для такого продажу; або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [1]. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи (запаси), призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [2].

- утримуються запаси для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва продукції з метою подальшого продажу продукту виробництва; споживаються під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством (пункт 4 НП(С)БО 9 «Запаси»). При цьому необхідно враховувати вимоги пункту 6 Розділу II «Визнання та оцінка необоротних активів та групи вибуття, утримуваних для продажу» НП(С)БО 27, де зазначено, що необоротні активи, група вибуття, які визнані утримуваними для продажу, припиняють визнаватися у складі необоротних активів, а амортизація по них не нараховується.

- це не фінансові інструменти, гроші чи їхні еквіваленти. Поточна дебіторська заборгованість, гроші, поточні фінансові інвестиції, тощо, також використовуються впродовж дванадцяти місяців, проте в бухгалтерському обліку вони не вважаються запасами, а виділені в окремі групи в складі оборотних активів.

Запасам також притаманні наступні особливі властивості, які відрізняють їх від інших видів ресурсів, такі як: матеріальна форма; вони є предметами, а не засобами праці (виключення мають лише малоцінні швидкозношувані предмети).

Таким чином, можна констатувати що підходи щодо визнання та віднесення до запасів відповідних ресурсів підприємства, залишилися незмінними та на наш погляд зрозумілими.

Наслідки військового вторгнення росії на територію нашої держави охопили всі сфери життя та суттєво вплинули на бізнес в Україні. Ситуація розвивається швидко та іноді не передбачувано, тому власникам підприємств та менеджменту необхідно постійно оцінювати вплив ситуації на бізнес для подальшого формування достовірної фінансової звітності та прийняття правильних та своєчасних управлінських рішень.

Значна кількість питань у практикуючих бухгалтерів виникають при відображенні результатів інвентаризаційного процесу, як щодо бухгалтерського обліку, так і їх оподаткування.

Інвентаризаційна комісія за результатами своєї роботи, готує пропозиції щодо врегулювання виявлених розбіжностей між фактичною наявністю запасів та даними бухгалтерського обліку відображають у протоколі, який обов'язковому порядку затверджується керівником. Зокрема, лишки оборотних матеріальних цінностей, підлягають оприбуткуванню з одночасним збільшенням доходу звітного періоду підприємства [3]. Первісною вартістю таких запасів, тобто матеріальних цінностей одержаних безоплатно, визнають їхню справедливу вартість. При цьому, законодавець наголошує, що надлишки запасів потрібно оприбутковувати за чистою вартістю їх реалізації, або в оцінці можливого використання запасів, якщо вони використовуються на самому підприємстві. Поскілки первинні документи на зазначені цінності відсутні, тобто ми не маємо офіційних даних про витрати на їх придбання, то балансовою (первісною) вартістю таких ресурсів є не вартість придбання, а оціночна вартість.

Порядок оподаткування податком на додану вартість (ПДВ) в Україні врегульовано відповідними положеннями Податкового кодексу України [4], при цьому базу оподаткування зазначених операцій визначають виходячи з їхньої договірної вартості, але вона не може бути нижчою за звичайну ціну.

При встановленні нестачі запасів, за наявності встановлених норм природного убутку, в межах таких норм, списується за розпорядженням власника на витрати звітного періоду, у якому закінчена інвентаризація.

Нестача матеріальних цінностей понад норми природного убутку, а також втрати від псування цінностей списуються з балансу та відносять на рахунок винних осіб у розмірах визначених відповідним нормативним документом Кабінету Міністрів України. Обов'язково уважно при цьому слід перевірити наявні на підприємстві договірні взаємовідносини, між власником та матеріально-відповідальними особами (працівниками) підприємства, щодо законності підстав для стягнення завданих збитків. Якщо винна особа не встановлена, або судом її вина не підтверджена, то вартість таких запасів зараховується на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винної особи або закриття справи згідно із чинним українським законодавством.

У разі необхідності суб'єкти господарювання можуть за необхідності додавати до протоколів інвентаризаційної комісії іншу інформацію, яка на їх думку є суттєвою для прийняття рішень щодо визнання, оцінки активів та розкриття відповідної інформації у публічній фінансовій звітності.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IAS) 2 «Запаси». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-02_ukr_2016.pdf.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року №7 (у редакції наказу №18 від 12.01.2023 року)./Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року №879 (у редакції наказу №148 від 26.05.2022 року)./Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
4. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 року №2755-VI (у редакції Закону №3303-IX від 09.08.2023 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

Крижова Вікторія Андріївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Лугова Ольга Іванівна
кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ ТА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ

Бухгалтерський облік є однією з найважливіших складових системи управління підприємством. Він забезпечує відображення та контроль фінансово-господарської діяльності підприємства, а також формування інформації для прийняття управлінських рішень.

У сучасних умовах розвитку економіки роль бухгалтерського обліку зростає. Це пов'язано з рядом факторів, зокрема, з глобалізацією економіки, розвитком інформаційних технологій, посиленням конкуренції.

Бухгалтерський облік має тісний зв'язок з функціями управління. Він забезпечує інформацію для виконання таких функцій, як:

- планування - облік дає можливість оцінити фінансовий стан підприємства та його можливості для реалізації планів;
- організація - облік допомагає в організації господарської діяльності підприємства, забезпечуючи контроль за виконанням планових завдань;
- мотивація - облік дає можливість оцінити результати діяльності підприємства, що є основою для мотивації працівників;
- контроль - облік забезпечує контроль за господарською діяльністю підприємства, виявляє відхилення від планових завдань та допомагає в їх усуненні.

Облікова політика є сукупністю принципів, методів та процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку. Вона має важливе значення для забезпечення достовірності та повноти облікової інформації.

Облік є складним і багатогранним процесом, який має важливе значення для функціонування будь-якого підприємства. Тому визначення обліку та облікової політики є предметом дослідження багатьох науковців. Історично склалося кілька основних теоретичних підходів до визначення обліку та облікової політики:

- 1) функціональний підхід;
- 2) інформаційний підхід;
- 3) системний підхід;
- 4) процесуальний підхід.

Функціональний підхід до визначення обліку та облікової політики був розроблений у першій половині ХХ століття. Згідно з цим підходом, облік є

процесом, який забезпечує формування та надання фінансової інформації для різних цілей, таких як:

- планування та контроль діяльності підприємства;
- прийняття управлінських рішень;
- інформування зовнішніх користувачів про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Інформаційний підхід до визначення обліку та облікової політики був розроблений у другій половині ХХ століття. Згідно з цим підходом, облік є процесом, який забезпечує формування та надання достовірної та своєчасної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Системний підхід до визначення обліку та облікової політики був розроблений у другій половині ХХ століття. Згідно з цим підходом, облік є системою, яка складається з таких елементів:

- облікові об'єкти;
- облікові процеси;
- облікова інформація;
- облікові користувачі.

Процесуальний підхід до визначення обліку та облікової політики був розроблений у другій половині ХХ століття. Згідно з цим підходом, облік є процесом, який складається з певних етапів і процедур, таких як:

- збір первинних документів;
- класифікація та кодування облікових даних;
- аналіз облікових даних;
- реєстрація облікових даних;
- складання фінансової звітності [1].

У сучасній практиці найбільш поширеним є інформаційний підхід до визначення обліку та облікової політики. Цей підхід відображає основну функцію обліку, яка полягає в забезпеченні формування та надання достовірної та своєчасної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [2]. Облікова політика розробляється підприємством самостійно та затверджується його керівництвом.

Основними принципами облікової політики є:

1. Принцип історичної вартості. Цей принцип передбачає, що активи та зобов'язання відображаються в бухгалтерському обліку за їхньою фактичною вартістю на дату їхнього придбання або отримання.

2. Принцип нарахування. Цей принцип передбачає, що доходи та витрати відображаються в бухгалтерському обліку в момент їхнього виникнення, а не в момент отримання або сплати грошових коштів.

3. Принцип послідовності. Цей принцип передбачає, що підприємство повинне застосовувати єдині принципи, методи та процедури для ведення

бухгалтерського обліку протягом певного періоду часу [3].

Облікова політика повинна відповідати деяким вимогам: достовірність, своєчасність, зрозумілість. Інформація, що міститься в бухгалтерському обліку, повинна бути якісною. Вона може використовуватись для оцінки фінансового стану підприємства, оцінки ефективності діяльності підприємства, а також, для прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства [4].

Облікова політика підприємства є тим важливим інструментом, завдяки якому існує можливість розумного поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку [5].

Україна активно працює над гармонізацією бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачає поступову гармонізацію національних стандартів з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

У наш час облік та облікова політика постійно вдосконалюється. Нововведення дозволяють українським підприємствам підвищити якість фінансової звітності та зробити її зрозумілою для міжнародних користувачів. Зростає використання хмарних технологій для автоматизації облікових процесів. Це дозволяє бухгалтерам отримувати доступ до облікової інформації з будь-якого пристрою. Бухгалтери все частіше беруть участь у управлінні підприємством. Вони допомагають керівникам підприємств приймати ефективні рішення на основі достовірної фінансової інформації.

Отже, розвиток обліку та облікової політики в Україні відбувається в напрямку гармонізації з МСФЗ, інформатизації обліку та зміни ролі бухгалтера. Ці тенденції сприяють підвищенню якості фінансової звітності та ефективності управління підприємствами.

Список використаних джерел

1. Пілевич Д. С. Застосування системного підходу до дослідження бухгалтерського обліку. *Проблеми економіки*. 2015. № 1. С. 209-217.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 26.10.2023).
3. Давидов Г. М., Савченко В. М., Пальчук О. В. та ін. Облікова політика: навч. посіб.; за заг. ред. Г. М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с.
4. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит: методика і організація. Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
5. Чебан Ю. Ю., Лугова О. І., Боева О. В. Особливості формування облікової політики сільськогосподарських підприємств: методологічний аспект. *Молодий вчений*. 2015. № 2(6). С. 1447-1450

Кулішенко Анна Олексіївна
здобувач фахової передвищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
ВСП «Сумський фаховий коледж»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Радчук Олена Іванівна
викладач облікових дисциплін
ВСП «Сумський фаховий коледж» СНАУ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК, ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В існуванні будь-якої країни податкова система виступає одним з найважливіших економічних регуляторів та основою механізму державного регулювання економіки. Одним з найбільш складних у податковій системі можна виділити податок на прибуток, основними функціями якого є фіскальна та стимулююча, виконуючи які, податок забезпечує насичення дохідної частини бюджету держави для задоволення потреб суспільства та створює умови для розвитку чи занепаду підприємств.

Метою дослідження є аналіз економічної сутності податку на прибуток та визначення його впливу на діяльність підприємства.

Питанням економічної сутності податку на прибуток присвячені праці таких науковців, як М.Д. Білик, Л.Д. Буряк, Ф.Ф. Бутинець, О.Д. Данілов, А.М. Поддєрьогін, Н.М. Ткаченко, О.М. Ковалюк та інших. Однак сучасні умови господарювання вимагають дослідження особливостей справляння податку на прибуток в умовах дії нового Податкового кодексу України.

З прийняттям у 1997 році Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» і до 2011 року в Україні діяла система розрахунку податку на прибуток, яка була основою податкового обліку. Податковий облік функціонував як окрема система та не використовував надбань облікової науки, що, відповідно, призводило до значних розбіжностей в нарахування податку на прибуток за даними податкового та фінансового обліку.

Відповідно до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» методика розрахунку оподатковуваного прибутку передбачала коригування суми валового доходу на валові витрати і амортизацію основних засобів та нематеріальних активів [1].

Починаючи з 01.04.2011 р., у зв'язку з введенням в дію Податкового кодексу України, такі поняття як валові доходи і валові витрати вже не використовуються, натомість використовуються поняття доходів та витрат, як це передбачено в фінансовому обліку.

Відповідно до Податкового кодексу об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток, який визначається шляхом зменшення суми доходів

звітного періоду, визначених згідно зі статтями 135-137 Кодексу [2], на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду, визначених згідно зі статтями 138-143, з урахуванням правил, встановлених статтею 152 Кодексу [2].

Зміни, внесені Податковим кодексом, позитивно впливають на діяльність платників податків, а також можуть стимулювати інвестиційну діяльність підприємств. Ці нововведення спрямовані на покращення умов для підприємств і відображають зусилля удосконалення податкової системи з метою підтримки економічного розвитку країни. Серед основних змін, внесених Податковим кодексом, можна відзначити перехід від валових доходів та витрат до понять доходів та витрат, що відповідає фінансовому обліку. Це розглядається в контексті визначення об'єкта оподаткування, де прибуток розраховується як різниця між доходами та витратами за статтями Податкового кодексу.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання стосовно податку на прибуток і його розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 17 «Податок на прибуток», яке використовується для узгодження розбіжностей, пов'язаних з нарахуванням та виплатою податку на прибуток відповідно до податкового та бухгалтерського законодавства.

Відповідно до норм вищезазначеного П(С)БО податок на прибуток поділяється на поточний та відстрочений.

Поточний податок на прибуток — це податок, зазначений у Декларації про прибуток підприємства. Згідно з П(С)БО 17 відстрочений податок на прибуток — це сума податку на прибуток, яка визнана відстроченим податковим активом або відстроченим податковим зобов'язанням [3].

Податок на прибуток є одним з основних видів оподаткування, який спирається на доходи, отримані підприємствами в результаті своєї діяльності. Економічна сутність цього податку полягає в його важливій функціональності та значенні для фінансової стійкості держави і діяльності підприємств.

Значення податку на прибуток для підприємств:

1. Фінансова стійкість:

Внесення податку на прибуток є обов'язковою фінансовою відповідальністю для підприємств, яка сприяє створенню стійкості та стабільності їхньої фінансової ситуації.

2. Інвестиційна привабливість:

Податок на прибуток впливає на рівень доходів та може визначати привабливість країни для інвесторів. Наявність раціональної податкової системи може залучати нові інвестиції до розвитку економіки.

3. Ефективність управління:

Оподаткування прибутку може стимулювати підприємства до раціонального управління фінансами та оптимізації бізнес-процесів для зменшення податкових витрат.

4. Соціальна відповідальність:

Внесення податків сприяє утриманню соціальних програм та проектів, що сприяють загальному розвитку суспільства.

Відстрочений податок на прибуток визначається в залежності від виду тимчасових різниць, що утворились на кінець звітного періоду:

- при наявності тимчасових різниць, що підлягають вирахуванню, визнаються відстрочені податкові активи;
- при наявності тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню, визнаються відстрочені податкові зобов'язання [2].

Незважаючи на наближення, у зв'язку з прийняттям ПКУ [3], механізму нарахування податку на прибуток відповідно до податкового та бухгалтерського підходу, залишилися деякі особливості в нарахуванні податку на прибуток. До основних можна віднести наступні: витрати підприємства включають суворо визначений перелік складових, затверджений на законодавчому рівні, амортизація основних засобів та нематеріальних активів включається до витрат, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування, та нараховується за методикою передбаченою положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку; відповідно до Податкового кодексу дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності на цей товар, а дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складання відповідного документа, що підтверджує факт надання послуг або виконання робіт, при цьому витрати відповідно до Податкового кодексу визнаються за датою нарахування доходів.

Отже, з прийняттям Податкового кодексу України відбулися значні зміни в оподаткуванні та нарахуванні податку на прибуток, які прогнозовано повинні позитивно вплинути на діяльність платників податку. Податок на прибуток відіграє важливу роль у фінансовому житті країни, розвитку підприємств та створенні сприятливого економічного середовища. Його правильна належна імплементація та управління має суттєве значення для ефективного функціонування економіки.

Список використаних джерел

1. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від №28.12.1994 №334/94-ВР// База даних “Законодавство України” /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.10.2023)

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI// База даних “Законодавство України” /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 24.10.2023)

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» затверджене наказом МФУ від 28.12.2000 р. № 353// База даних “Законодавство України” /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text> (дата звернення 24.10.2023)

*Лега Ольга Василівна, кандидат економічних наук, доцент
Яловега Людмила Василівна, кандидат економічних наук, доцент
Прийдак Тетяна Борисівна, кандидат економічних наук, доцент
Полтавський державний аграрний університет*

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ НЕВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ КОНТРАГЕНТОМ

Запровадження воєнного стану внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну призвело до суттєвих коректив у процедурах укладення та виконання договорів поставки.

Чітке розуміння потенційних ризиків невиконання договірних зобов'язань, виявлення їх причин і наслідків та розробка заходів з їх мінімізації може допомогти сформулювати перелік показників для оцінки надійності контрагентів з точки зору замовника. Невдалі контракти з недобросовісними партнерами становлять загрозу для бізнесу, не в останню чергу через понесені витрати та ризик стягнення боргів і збитків. Крім того, сумнівні операції можуть стати предметом перевірки з боку податкових та правоохоронних органів. Внаслідок договірних відносин з ненадійними партнерами компанії зазнають не лише фінансових втрат, але й втрачають час та інші ресурси на доведення законності та реальності угоди в суді. За результатами податкових перевірок господарської діяльності компаній, одним з найпоширеніших правопорушень, що призводить до зняття податкового кредиту з компаній, є сумнівні операції з ненадійними партнерами [1]. Також співпраця з контрагентами, які були не перевірені на стадії укладання договору, або ж в процесі діючих договірних відносин, може призвести до блокування податкових накладних.

Тому в контексті військового стану, окупації територій, релокації бізнесу, суб'єктам господарювання варто звернути увагу на безпеку договірних відносин зі своїми торговельними партнерами. В умовах воєнного стану ризиками у відносинах з контрагентами є, по-перше, робота з контрагентами на тимчасово окупованих територіях (місце реєстрації або місцезнаходження активів на ТОТ); по-друге, обмеження співпраці з компаніями всередині та за межами України, заборона виконання будь-яких зобов'язань (поставка, оплата товару тощо) та ідентифікація Російської Федерації та Білорусі; по-друге, виявлення зв'язків з Білоруссю, що призведе до визнання недійсними транзакцій, пов'язаних з "російським/білоруським слідом".

Тому договір є ключовим документом для розгляду судами у податкових спорах. Зокрема, судова практика свідчить: а) згідно Постанови Верховного Суду від 03 червня 2022 року у справі № 922/2115/19 ТОВ «ххх» звернулося до господарського суду з позовом до ТОВ «ххх» про стягнення 4 360 664,02 грн. заборгованості за договором поставки від 04.02.2019 № 04/02-2 за поставлений товар та 275 030,17 грн. пені. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що позивач

поставив відповідачу товар відповідно до укладеного між сторонами договору, але відповідач оплатив лише частину ціни, у зв'язку з чим виникла заборгованість, яка підлягає стягненню в судовому порядку, з урахуванням пені за прострочення оплати ціни товару [2]; за постановою від 25.03.2021 по справі № 570/1369/17 замовник звернувся до суду, оскільки Виконавець не виконав у визначені строки обсяг робіт, не виконав своїх зобов'язань, фактично допустив істотне порушення умов договору; в) у справі №812/1650/1 товариство звернулось до суду з позовом про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення. В обґрунтування позовних вимог зазначило про помилковість висновку контролюючого органу, що господарські операції позивача з його контрагентом не мали реального характеру, відтак відповідач не мав правових підстав для прийняття оскаржуваного податкового повідомлення-рішення щодо збільшення Товариству сум грошового зобов'язання з податку на прибуток. Одним з доказових документів був договір; г) у справі №826/15530/17 висновки відповідача спростовуються належними первинними документами, в т.ч. договором та реальністю виконаних господарських операцій; д) у Справі № 918/263/21 за позовом Товариства до відповідача про стягнення 336 764,57 грн, 74 505,44 грн 10 % штрафу та 149 010,87 грн 20% додаткового штрафу за договором купівлі - продажу майбутнього врожаю кукурудзи № 1000058809 від 19.02.2020.

Звичайно, договірні відносини повинні захищати ваш бізнес від недобросовісних контрагентів, незаконних дій партнерів та шахраїв. Для забезпечення себе від можливих ризиків необхідно:

1. Провести аудит діючих договорів - юридичну перевірку договорів, пов'язаних з угодами та операціями компанії за певний період часу. Аудит договорів проводять для не допущення виникнення безнадійних заборгованостей, мінімізації договірних ризиків, уникнення можливих втрат, пов'язаних із законністю угод, документів, захисту інтересів бізнесу у відносинах з контрагентами. Результати такою юридичної перевірки: виявлення двозначних і неточних формулювань, які можуть призвести до проблем; виявлення слабких місць у контрактах і перевірка відповідності чинному законодавству; розробка низки превентивних заходів для запобігання виникненню безнадійної заборгованості; коригування всіх сумнівних моментів, після чого будь-яку угоду, неможливо буде визнати недійсною [3].

2. При укладанні договорів, необхідно його структурувати в частині: предмета договору; ціни і термінів виконання зобов'язань; порядку постачання і прийому-передачі товару або послуг; відповідальності сторін за порушення зобов'язань; терміну дії договору; умов розірвання договору; реквізити сторін; форс-мажорні обставини.

Важливо також розписати штрафні санкції. Як показує судова практика, у разі порушення зобов'язань іншою стороною, штрафні застереження в договірних положеннях можуть повністю відновити права, зменшити збитки та стягнути різноманітні санкції. Це мають бути пункти договору, які стосуються

відповідальності сторін за невиконання або неналежне виконання договору.

У розділі мають бути прописані можливі варіанти дій у разі порушення зобов'язань та розмір штрафних санкцій, що застосовуються у разі такого порушення. При цьому слід пам'ятати, що відмова від права на звернення до суду є недійсною, а розмір неустойки не повинен виходити за межі справедливості [4].

3. Перевірка контрагента з точки зору економічної безпеки угоди. Така перевірка стосується основних питань: чи контрагент дійсно займається господарською діяльністю, подавав податкову звітність та має активи на балансі компанії контрагента. Для виявлення пов'язаних осіб можна перевірити засновника контрагента за угодою. Для цього можна звернутися до державних реєстрів та баз даних. Наприклад, Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців надає багато інформації про контрагента, включаючи інформацію про коди ПН або ЄДРПОУ, вид діяльності, наявність процедури банкрутства або ліквідації, місцезнаходження, керівництво та дату державної реєстрації.

Закон надає компаніям свободу укладати договори, обирати другу сторону та визначати умови договору, але не встановлює загальних вимог до договорів. Тому підприємці використовують стандартні форми договорів, які не захищають їхні інтереси у разі виникнення спору [4]. Тому для зменшення загроз, пов'язаних з порушенням зобов'язань, необхідно ретельно аналізувати договори та складати ключові документи, які мають безпосередній вплив на податкові наслідки. Наведені вище рекомендації щодо договірної політики суб'єктів господарювання не є вичерпними, але можуть бути корисними для забезпечення дотримання договірних положень з діловими партнерами та запобігання ризику виникнення спорів з податковими органами.

Список використаних джерел

1. Лега, О., Яловега, Л., & Прийдак, Т. (2022). Договірна політика та податкові ризики в умовах невизначеності. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (3(03)/), 41-46. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.3-8>
http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/13814/1/Лега_Яловега_Прийд_ак_договори.pdf (дата звернення 21.10.2023).

2. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/rishennya_obedn_palati_kgs_vs/2022_06_10_922_2115_19 (дата звернення 21.10.2023).

3. Аудит діючих договорів. URL: <https://audit-invest.com.ua/ua/consulting/audit-dejstvuyushhih-dogovorov> (дата звернення 21.10.2023).

4. Як уникнути ризиків невиконання договору контрагентом. URL: <https://pravdop.com.ua/publications/kommentarii-zakonodatelstva/kak-izbezhat-riskov-nevipolneniya-dogovora-kontragentom-04-2020-104/> (дата звернення 21.10.2023).

Остапенко Ольга Олександрівна

здобувач вищої освіти,

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Назаренко Інна Миколаївна

доктор економічних наук, професор,

Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні сільськогосподарське виробництво і в цілому агропромисловий комплекс України перебувають у центрі суспільної уваги. Це пов'язано з низкою причин, однією з головних є висока доля у ВВП продукції сільського господарства та недосконалість реформ, проведених у галузі й не доведення їх до логічного завершення.

Облік і оподаткування готової продукції сільськогосподарського підприємства – це важливий аспект ефективного функціонування аграрного сектору економіки країни, який визначає його фінансову стійкість та прибутковість. Сучасний аграрний бізнес повинен враховувати складність господарського, економічного середовища та відповідати вимогам законодавства, щоб забезпечити свій стабільний розвиток.

Суб'єкти агробізнесу є юридичними особами, які здійснюють сільськогосподарську діяльність. До сільськогосподарської діяльності відноситься вирощування сільськогосподарських культур, розведення тварин, а також пов'язані з цим процеси, такі як зберігання, перероблення, реалізація продукції.

Облік продукції сільськогосподарського виробництва є трудомістким процесом. Однією з причин даного явища є те, що в кожному господарстві є широкий перелік продукції, яка виробляється (основна та побічна), а рух готової продукції дуже неоднорідний.

Облік готової продукції на сільськогосподарських підприємствах – це не тільки формальний процес, але й ключовий елемент успішного господарювання, відповідальність за точність обліку покладено на керівників та головного бухгалтера зазначених суб'єктів господарювання. Важливо враховувати виробничі витрати, кількість витрачених ресурсів та якість продукції.

Оподаткування сільськогосподарських підприємств – це ще один етап, на якому господарство взаємодіє з державою. Розуміння податкових обов'язків та ефективного використання податкових пільг можуть впливати на фінансовий стан підприємства. Також важливо дотримуватися всіх законів та нормативів, щоб

уникнути неприємностей та забезпечити стале функціонування та розвиток господарства.

Один із ключових аспектів обліку готової продукції – це визначення собівартості. Сільськогосподарське підприємство повинно точно враховувати всі витрати, пов'язані з виробництвом, а саме: витрати на посів, обробіток ґрунту, придбання насіння та добрив, оплату праці працівників та інші витрати. Це дозволяє встановити ціну, яка покриває всі витрати та приносить прибуток [1].

Законодавство розглядає сільськогосподарську продукцію як елемент, що виникає внаслідок відокремлення від біологічного активу та призначений для реалізації, переробки або внутрішнього споживання [5].

Оподаткування готової продукції відіграє ключову роль у фінансовому плануванні підприємства.

У рослинництві готовою продукцією є врожай, який оприбутковується за фактичною масою (кількістю) у місці оприбуткування. У тваринництві готовою продукцією є молоко, м'ясо, яйця, хутро тощо. Оподаткування готової продукції у тваринництві здійснюється за виробничою собівартістю, яка включає такі елементи: витрати на придбання тварин; витрати на корми, ветеринарні послуги, утримання тварин; витрати на реалізацію готової продукції та ін.

Первісна вартість готової продукції визначається за фактичними витратами на її виробництво, включаючи витрати на придбання сировини, матеріалів, палива, електроенергії, оплату праці, амортизацію основних засобів і нематеріальних активів. Облік витрат у сільськогосподарському виробництві має забезпечувати оперативне, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості та вартості одержаної продукції (виконаних робіт і наданих послуг), трудових, матеріальних, грошових витрат на виробництво продукції як за підприємством загалом, так і за окремими його структурними підрозділами (бригадами, цехами, фермами тощо).

Сільськогосподарські підприємства повинні дотримуватися законів та нормативів щодо обліку та оподаткування. Ретельна документація, ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів, а також взаємодія з професійними консультантами можуть допомогти уникнути непорозумінь та неприємностей з податковими органами. При оподаткуванні прибутку сільськогосподарських підприємств готову продукцію включають до складу доходів від реалізації. Дохід від реалізації готової продукції визначається за договірною вартістю, але не нижче за її собівартість.

На рисунку 1 подано процес формування собівартості реалізованої продукції сільськогосподарського підприємства.

Облік і оподаткування готової продукції сільськогосподарського підприємства здійснюється відповідно до вимог законодавства України. Належно організований облік готової продукції дозволяє підприємству правильно визначити свій фінансовий результат та сплатити до бюджету вірно

розраховані податки. Облік готової продукції є ключовим елементом управління суб'єктом агробізнесу.

Рисунок 1 - Собівартість реалізованої продукції сільськогосподарського підприємства

*Джерело: складено автором за матеріалами [4].

Завдяки правильному обліку та ефективному податковому менеджменту сільськогосподарські підприємства можуть забезпечити свою стабільність та конкурентоспроможність на ринку. Сучасні технології надають можливості автоматизації облікових процесів, що дозволяє підприємствам ефективніше управляти ресурсами та знижувати витрати. Тільки завдяки даним аспектам суб'єкти агробізнесу зможуть ефективно реагувати на зміни у господарському середовищі та забезпечити сталість розвитку [2].

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко. Київ: Вища освіта, 2003. 800 с.
2. Бухгалтерський облік та оподаткування : [навч. посібник / за ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського]. Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2008. 1112 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99 р. URL: <http://surl.li/sbpf> (дата звернення 09.11.2023 р.).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 URL: <http://surl.li/avvkm> (дата звернення 09.11.2023 р.).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.05 № 790. URL: <http://surl.li/cbjio> (дата звернення 09.11.2023 р.).

Рагуліна Анастасія Олександрівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Потриваєва Наталія Володимирівна
доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Податкове середовище має величезний вплив на фінансовий стан підприємства. Ефективне управління податковим навантаженням є необхідним елементом стратегії кожного успішного бізнесу. Оптимізація податкового нарахування в управлінні підприємством - це не просто зменшення податків, але й максимізація використання податкових переваг та вивчення правових можливостей для зменшення фінансового тиску.

Використовуючи офіційні дані Open Budget (табл.1) [1], розглянемо показники податкового навантаження на підприємства України:

Таблиця 1 - Показники податкового навантаження на підприємства України

Показники	Роки				Відносне відхилення 2022 р. від 2019 р.
	2019	2020	2021	2022	
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	3974,6	4194,1	5459,6	5191,0	30,5
Податкові надходження до Зведеного бюджету України, млрд грн	1112,1	1115,5	1401,9	1594,1	43,3
Рівень податкового навантаження, %	27,9	26,6	25,7	30,7	

Джерело: побудовано автором з використанням джерела [1].

Аналізуючи дані, можна сказати, що розмір податкового навантаження коливається від 27,9% до 30,7% від величини валового внутрішнього продукту. Його загальний рівень за останні 4 роки практично не змінився. Коливання валового внутрішнього продукту спричинене проблемами майже в усіх галузях економіки країни. Руйнація виробничих потужностей та транспортної інфраструктури, переривання міжрегіональних зв'язків через воєнний конфлікт спричинили зменшення обсягів промислового виробництва.

Зростання податкового навантаження може мати негативні наслідки для підприємств, економіки та суспільства в цілому. Зокрема, зменшення прибутку підприємств, зниження кількості інвестицій та якості інновацій, збільшення вартості товарів та послуг, зменшення кількості робочих місць тощо. Тому для

уникнення цих ризиків необхідно працювати над оптимізацією податкового тягаря.

Процес оптимізації оподаткування [2] являє собою зведення податкових виплат до мінімуму та недопущення штрафних санкцій з боку фіскальних органів. Цього можна досягти завдяки своєчасній сплаті податків та правильністю нарахування. Податкова оптимізація не є ухиленням від сплати податків, якщо в результаті податкового комплексу податкового планування та оптимізації обрано правові та законні способи мінімізації податків та податкових зобов'язань. Ухилення від сплати податків — це порушення чинного податкового законодавства, що може призвести до штрафів та кримінальної відповідальності [3].

Основними напрямками удосконалення існуючої системи оподаткування є аспекти, спрямовані на досягнення економічної стабільності та стимулювання розвитку [4, с.35]: помірне зниження та рівномірний розподіл податкового навантаження між суб'єктами залежно від сфери діяльності; посилення ефективності податкового контролю над рівнем виробничих витрат; створення умов для стимулювання інвестицій та інновацій у ключових галузях економіки; забезпечення контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів, що надаються внаслідок застосування податкових пільг; мінімізації витрат на податкове адміністрування; а також оптимізації ставок різних податків та їх узгодження з європейськими стандартами.

Отже, податкове середовище має вирішальний вплив на фінансовий стан підприємства, а ефективне управління податковим навантаженням є ключовим аспектом стратегії кожного успішного бізнесу, саме тому важливо оптимізувати податкове навантаження.

Список використаних джерел

1. Доходи. Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes> (дата звернення: 10.11.2023).
2. Оптимізація і мінімізація податків. «Аудит. Бухгалтерія. Аутсорсинг». URL: <https://www.buhslugi.com.ua/ua/informatsiya/informatsiya-dlya-yuridichnikh-osib/optimizatsiya-podatkovogo-navantazhennya-minimizatsiya-podatkov.html> (дата звернення: 10.11.2023).
3. Tax optimization and tax planning. Олимпія-аудит. URL: [https://olimpia-audit.com.ua/en/tax-optimization-and-tax-planning#:~:text=Optimization%20of%20taxes%20or%20taxation,of%20the%20taxpayer,%20that%20is,\(date%20of%20access%3A%2010.11.2023\)](https://olimpia-audit.com.ua/en/tax-optimization-and-tax-planning#:~:text=Optimization%20of%20taxes%20or%20taxation,of%20the%20taxpayer,%20that%20is,(date%20of%20access%3A%2010.11.2023)).
4. Ilin V., Kuzmych S. Optimization of the tax burden of the enterprises: domestic and foreign experience. The institute of accounting, control and analysis in the globalization circumstances. 2020. No. 1. P. 29–37. URL: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.01.029> (date of access: 10.11.2023).

Тютюнник Світлана Василівна
кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет,
Тютюнник Юрій Михайлович
кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет

ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА – 2023

Питання оподаткування заробітної плати та застосування податкової соціальної пільги в умовах воєнного стану набувають особливої актуальності. Відповідно до Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [2]. Розмір заробітної плати працівників залежить від складності та умов виконуваної ними роботи, професійно-ділових якостей, результатів їх праці та фінансового стану підприємства.

На всій території України для суб'єктів господарювання, а також фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, обов'язковим є дотримання державної соціальної гарантії, а саме виплати мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата (ст. 3 Закону України «Про оплату праці») – це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці (не менш ніж 6700 грн з 1 січня 2023 р.) [2]. Таким чином, у 2023 р. розмір заробітної плати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної заробітної плати (6700 грн). У випадку, якщо нарахована заробітна плата працівника, який повністю виконав встановлену місячну норму праці, є нижчою за законодавчо встановлений розмір мінімальної заробітної плати (6700 грн), роботодавець повинен провести доплату до рівня мінімальної заробітної плати одночасно з виплатою заробітної плати.

На законодавчому рівні, а саме Законом України «Про індексацію грошових доходів населення», встановлено, що індивідуальна заробітна плата повинна підлягати індексації. Індексація – це державна система соціального захисту громадян, яка спрямована на підтримання купівельної спроможності їх грошових доходів, і дає можливість частково або повністю відшкодувати працівникам подорожчання споживчих товарів і послуг. Індексації підлягають грошові доходи громадян, які не мають разового характеру, в тому числі оплата праці, суми відшкодування шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також суми, що виплачуються особам, які мають право на відшкодування шкоди у разі втрати, годувальника, грошова компенсація при поновленні на роботі, інші виплати, якщо відповідно до законодавства вони здійснюються із середньої заробітної плати. Підставою для проведення індексації є перевищення індексу цін величини порогу

індексації. В умовах воєнного стану Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» зупинено на 2023 рік дію Закону України «Про індексацію грошових доходів населення». Таким чином, упродовж 2023 року індексація грошових доходів населення, зокрема, заробітної плати, не здійснюється.

Податкова соціальна пільга (ПСП) – це сума, на яку зменшують заробітну плату працівника, коли нараховують податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Таким чином, податкова соціальна пільга зменшує базу оподаткування і у результаті зменшується сума податку на доходи фізичних осіб.

У загальному випадку формула розрахунку податку на доходи фізичних осіб має вигляд: $\text{ПДФО} = (\text{Заробітна плата} - \text{ПСП}) \times 18 \%$.

При застосуванні податкової соціальної пільги потрібно враховувати, що на неї не впливають: підприємницькі доходи працівника-фізичної особи підприємця; сума декретних виплат; сума матеріальної допомоги, яка носить одноразовий характер; сума нецільової благодійної допомоги; сума добових виплат; сума аліментів; інші незарплатні виплати працівників.

Податкова соціальна пільга застосовується тільки в розрахунку податку на доходи фізичних осіб, а на суму військового збору вона не впливає. Якщо податкова соціальна пільга перевищує суму заробітної плати працівника, то у цьому випадку сума податку на доходи фізичних осіб буде нульовою.

Ст. 169 п. 1 Податкового кодексу України передбачено, що платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподатковуваного доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги [1]:

- у розмірі, що дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року (для будь-якого платника податку);

- у розмірі, що дорівнює 100 % суми пільги, для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років (у розрахунку на кожну таку дитину);

- у розмірі, що дорівнює 150 % суми пільги, для такого платника податку, який: а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником (у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років); б) утримує дитину з інвалідністю (у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років); в) є особою, віднесеною законом до першої або другої категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; г) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом; г) є особою з інвалідністю I або II групи, у тому числі з дитинства; д) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів; е) є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

- у розмірі, що дорівнює 200 % суми пільги, для платника податку, який є – Героєм України.

Таким чином, базова податкова соціальна пільга становить половину (50 %) прожиткового мінімуму працездатної особи, який діє на 1 січня поточного року. На 2023 р. прожитковий мінімум відповідно до Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік» становить 2684 грн. Базова податкова соціальна пільга в 2023 р. = $2684 \times 0,5 = 1342$ грн. На розмір базової соціальної пільги не впливає збільшення прожиткового мінімуму упродовж року.

Потрібно враховувати, що не всі мають право на застосування податкової соціальної пільги. На визначення права на застосування податкової соціальної пільги впливають три фактори: загальна сума місячного доходу працівника у вигляді заробітної плати; граничний розмір заробітної плати, який розраховують на основі прожиткового мінімуму (з ним порівнюють заробітну плату працівника за місяць для визначення права на застосування податкової соціальної пільги); документи, подані до бухгалтерії.

Загальна сума доходу, яка дає право на податкову соціальну пільгу:

Граничний розмір заробітної плати (ГРЗ) = Прожитковий мінімум на 1 січня $\times 1,4 \rightarrow$ заокруглити до найближчих 10 грн.

Для 2023 р.: ГРЗ = $2684,00 \times 1,4 = 3760,00$ грн.

Отже, якщо заробітна плата працівника ≤ 3760 грн, то він має право на податкову соціальну пільгу. Мінімальна зарплата у 2023 році становить 6700 грн, тож такий дохід можливий, тільки у тому випадку якщо працівник працює неповний робочий день. Застосовувати податкову соціальну пільгу починають до нарахованих доходів працівника у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування пільги та документів, що підтверджують таке право. Роботодавець показує у податковій звітності всі випадки застосування або незастосування податкової соціальної пільги відповідно до держаних від платників податку заяв про застосування пільги, а також заяв про відмову від такої пільги. У разі якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав, застосовується одна податкова соціальна пільга з підстави, що передбачає її найбільший розмір.

Таким чином, відповідно до п.п. 169.1.1 Податкового кодексу України платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, одержаного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

2. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text_

Черних Діана Сергіївна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ПДВ ЯК ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

В діяльності підприємства не останнє місце займають податкові платежі. Зумовлено це постійним контролем даних розрахунків з боку державних органів. Роль ПДВ в даному процесі досить значна, адже саме ПДВ приносить в бюджет країни найбільші суми в статті доходів. Разом з тим це складний податок в системі оподаткування України.

ПДВ - є непрямим податком, що застосовується до продажу товарів та послуг [9]. Таке визначення можна зустріти в Податковому кодексі України. Слід відзначити, що кожна країна стягує різні ставки ПДВ. Наприклад, в Іспанії загальний ПДВ встановлено на рівні 21%. Однак у тій же країні діє знижена ставка ПДВ на певні товари та послуги, наприклад, харчові продукти або книги, яка встановлена в розмірі 10%, а також наднизька ставка ПДВ (4%), що застосовується до предметів першої необхідності.

Аналізуючи праці різних вчених, бачимо, що визначення ПДВ відрізняються хоч і подібні з визначенням в Податковому кодексі (табл. 1).

Таблиця 1 - Тракткування категорії податок на додану вартість

Автор	Визначення
Білобровенко Т.В. [1, с. 50]	ПДВ являє собою непрямий податок, що надходить у складі виручки від реалізованої продукції, товарів чи сплачується при придбанні продукції, товарів постачальникам
Бондар М., Ловінська Л. та Лисенко Н. [5, с. 218]	ПДВ як загальний державний податок, що слугує джерелом наповнення бюджету країни
Бурковська А.В., Ходикіна А.А. [12, с. 1197]	ПДВ як непрямий податок, що виступає надбавкою до ціни продукції чи послуг, і який як наслідок сплачує споживач
Оксенюк О.І. [6, с. 5]	як податок на споживання. Його стягнення відбувається з додаткової вартості на кожному етапі виробництва

ПДВ був значною мірою європейським дітищем. В процесі становлення та розвитку ЄС, було очевидно, що для створення ефективного єдиного ринку в Європі була потрібна нейтральна та прозора система податку з обороту, яка б забезпечувала податкову нейтральність і дозволяла повертати точну суму податку при експорті. Тому, французький економіст Моріс Лоре у 1954 році запровадив ПДВ, хоча ідея оподаткування кожного етапу виробничого процесу,

як кажуть, уперше була запропонована сторіччям раніше у Німеччині [7].

На практиці уряди запровадили ПДВ переважно як вдосконалений податок з продажів. Європейські країни, наприклад, в основному використовували ПДВ для зменшення або скасування інших податків з продажів. Країни продовжують підтримувати окремі податки на прибуток підприємств.

Згідно з дослідженням Міжнародного валютного фонду (МВФ), будь-яка країна, яка переходить на ПДВ, спочатку відчуває негативний вплив через скорочення податкових надходжень. Однак у довгостроковій перспективі, дослідження дійшло висновку, що запровадження ПДВ у більшості випадків збільшило державні доходи та виявилось ефективним [12].

ПДВ у Європейському Союзі є загальним податком на споживання на широкій основі, що стягується з доданої вартості товарів та послуг. Це стосується більш-менш всіх товарів і послуг, що купуються та продаються для використання або споживання в Європейському Союзі. Таким чином, товари, які продаються на експорт, або послуги, що продаються клієнтам за кордоном, зазвичай не оподатковуються ПДВ. Імпорт же оподатковується, щоб система залишалася справедливою для виробників, щоб вони могли на рівних конкурувати на європейському ринку з постачальниками, розташованими за межами Союзу.

Правове регулювання ПДВ в Україні пройшло певні етапи свого розвитку та вдосконалення. Проаналізувавши джерела можемо стверджувати, що правове регулювання ПДВ в Україні пройшло 5 етапів (рис. 1).

1 ЕТАП (1992-1997 рр.)

- Закон України “Про податок на додану вартість” (на даному етапі додано субрахунок “З ПДВ” до рахунку 68 та в платіжних документах виділено сума ПДВ; введено декларацію з ПДВ)

2 ЕТАП (1998-1999 рр.)

- Закон України “Про податок на додану вартість” зі змінами; Інструкція з бухгалтерського обліку ПДВ (введено податкову накладну, Книгу обліку придбання та вибуття товарів, введено рахунок 67 “Податкові розрахунки”)

3 ЕТАП (2000 - 2005 рр.)

- Закон України “про податок на додану вартість” зі змінами; Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань (введено нові субрахунки для обліку розрахунків з ПДВ: 641 “Розрахунки за податками”, 643 “Податкові зобов’язання”, 644 “Податковий кредит”)

4 ЕТАП (2006-2010 рр.)

- Закон України “Про податок на додану вартість” зі змінами та доповненнями (введено Реєстр виданих та отриманих податкових накладних)

5 ЕТАП (2011 і до тепер)

- Податковий кодекс України; План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань (ставку ПДВ знижено з 20% до 17%, визначено порядок коригування податкового зобов’язання та податкового кредиту)

Рисунок 1 - Етапи становлення нормативного регулювання ПДВ в Україні [2-9]

В процесі інтеграції економіки України до міжнародних стандартів зазнавала змін і податкова система. Так, можна побачити, що з кожним етапом розрахунків ПДВ вдосконалювався та ускладнювався одночасно. В один Закон України «Про податок на додану вартість» внесено загалом понад 10500 поправок та доповнень. Це звичайно ж значно ускладнило облік податку та відображення його у звітності, але також і зробило його більш прозорим та все більш наблизило до міжнародних стандартів.

Прийняття Податкового кодексу стало результатом гармонізації українського законодавства та законодавства ЄС в частині непрямого оподаткування. Згідно з Податковим кодексом України платником ПДВ є [7]: особа, що здійснює господарську діяльність і зареєстрована як платник податку; особа, що імпортує оподатковані товари в Україну.

Повномасштабне вторгнення росії внесло свої корективи в систему оподаткування. Україна стикнулася зі складним випробуванням: захист і кордонів і економіки. В даному випадку держава мала швидко реагувати, оскільки податкові надходження різко скоротилися, а претензії до платників зросли.

Законом 2142-IX від 24.03.2022 року у пп. 69.2 п.69 пп. 10 розділу XX ПК України передбачено, що на час війни податкові перевірки зупиняються [10]. Крім того, платник податків має право включати ПДВ до податкового кредиту на підставі первинних (розрахункових) документів без реєстрації податкової накладної. Також було визначено, що фірми з прибутком до 10 млрд. грн. можуть перейти на сплату єдиного внеску. Перехід на спрощену систему не передбачає облік та сплату ПДВ. Такі вчасні заходи позитивно відбилися на економіці України та дало можливість бізнесу працювати далі та пристосуватись до нових умов. Проте необхідно повертатись до звичайної системи оподаткування підприємств. Крім того, цього вимагає МВФ в рамках Меморандуму нової Моніторингової програми для України. Тому, Верховна Рада прийняла закон №8401, який передбачає з 01.07. 2023 року скасування окремих норм, які були внесені раніше (скасовується можливість пільгової сплати єдиного податку, тобто повертається сплата ПДВ, документальні перевірки знову будуть відновлені, повернення до раніше визначених строків) [11]. Відновлення стану економіки відкриває шлях до повноцінної програми співпраці з Фондом (Upper-Credit Tranche), із залученням відповідного фінансування вже цього року.

Список використаних джерел

1. Білобровенко Т.В. Бухгалтерський облік і контроль розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. дис. канд. екон. наук. Київ, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2018. 280 с.

2. Зміни щодо ПДВ у проект Податкового кодексу: розроблено відповідно до Директиви Ради ЄС. URL: <http://www.zpنالog.gov.ua/>

golovneskhovishche/novini/archive/2015/july-/article/zminishchodopdvvproekti
podatkovogo-kodeksu-rozroble/

3. Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 року №818. /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.help/article/instrukciya-z-buhgalterskogo-obliku-podatku-na-dodanu>

4. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. К: Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України. 2012. 2389 с.

5. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: навчальний посібник. М.І. Бондар, Л.Г. Ловінська, Н.М. Лисенко та ін. К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 585 с. URL: http://afu.minfin.gov.ua/getfile.php?page_id=158&num=12&PHPSESSID=610cba7e1a0ebbd7bcb081e07f6a1d3

6. Оксенюк О.І. Фіскальна ефективність податку на додану вартість в економіці України: дис. канд. екон. наук. Львів, 2015. 231 с.

7. ПДВ: коротка історія податку. URL: <https://www.theguardian.com/money/2010/dec/31/vat-brief-history-tax>

8. ПДВ: реформувати не можна скасувати. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2010/03/16/229803/>

9. Податковий Кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (в редакції від 03.09.2023 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо усунення окремих непогодженостей норм законодавства: Закон України від 10.04.2014 року №1200-VII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1200-18>.

11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Закон України від 30.06.2023 року №3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-IX#Text>

12. Ходикіна А. А., Бурковська А. В. Актуальні тенденції обліку розрахунків з податку на додану вартість. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 8. С. 1196–1199.

International Monetary Fund. “IMF Working Paper: The Value-Added Tax: Its Causes and Consequences. pp. 16–17. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/The-Value-Added-Tax-Its-Causes-and-Consequences-21121>

Ціцька Надія Євгенівна

кандидат економічних наук, доцент

Мирончук Зоряна Петрівна

кандидат економічних наук, доцент

Малецька Ольга Іванівна

кандидат економічних наук, доцент

Львівський національний університет природокористування

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Методологічна недосконалість відображення податкових зобов'язань і податкових кредитів з ПДВ в бухгалтерському обліку, зокрема у реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, фінансових і податкових звітах, свідчить про облікове відображення ПДВ, як одну з найскладніших сфер бухгалтерського процесу.

Серед основних завдань обліку розрахунків з ПДВ варто виокремити: правильне та своєчасне формування податкових накладних; аналіз зареєстрованих та незареєстрованих податкових накладних в ЄРПН; об'єктивне відображення в системі розрахунків з ПДВ «замінників» податкових накладних; достовірне та правдиве відображення оподатковуваних операцій з ПДВ в системі рахунків обліку; своєчасне формування реєстрів синтетичного та аналітичного обліку та податкової звітності [2, с. 47].

Основним первинним документом, який є підставою для здійснення і фіксування податкового кредиту та податкового зобов'язання з ПДВ є Податкова накладна. Бланк податкової накладної затверджений наказом Мінфіну від 31.12.2015 № 1307, останнє оновлення відбулось у січні 2022 року. Оновлення форми податкової накладної у 2022 році сталося наказом Мінфіну від 17.01.2022 № 15. Проте слід відмітити, що реєстрація податкових накладних за новою формою мала початися з 01 березня 2022 року. Нова електронна форма податкової накладної має код J/F1201013. Однак через воєнний стан ЄРПН не працював, реєстрація накладних не здійснювалася ні за новою, ні за старою формою ПН. З відновленням податкових обов'язків щодо реєстрації ПН має запрацювати саме ця нова форма ПН з Наказу № 15.

Податкова накладна – це документ, який існує лише в електронній формі та використовується платниками ПДВ для обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту, які виникають з цього податку. Податкові накладні повинні складатися на дату виникнення податкових зобов'язань. Загалом, дата визначається за правилом першої події - дата відвантаження, фактичної доставки товару, операції надання послуг; дата отримання передоплати за товари, роботи, послуги. Тобто дата виписування податкової накладної відбувається за подією, яка відбулася раніше. У цьому випадку не має значення, чи було воно доставлено повністю чи частково чи передплачено.

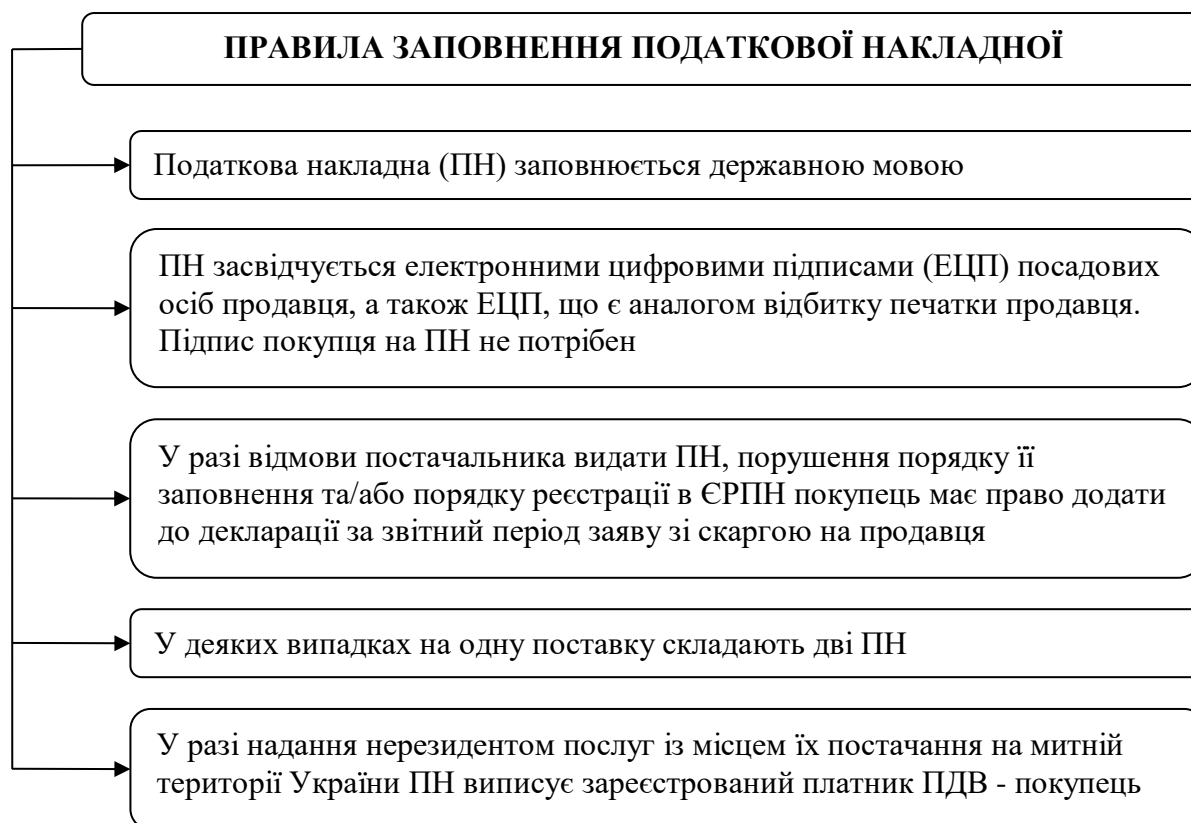
Відповідно до ст.201 ПКУ, податкова накладна буде дійсною і це дасть можливість реєстрації у ЄДРПН, лише тоді коли в ній будуть відображені наступні обов'язкові реквізити (табл.)

Таблиця 1 - Обов'язкові реквізити податкової накладної*

Порядковий номер	Ціна постачання (без ПДВ)
Дата складання	Ставка податку та сума податку
Повна або скорочена назва платника ПДВ, зазначена в статуті, або ПІБ фізичної особи (продавця і покупця)	Загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку
Податковий номер платника податку (продавця і покупця)	Код товару згідно з УКТЗЕД, для послуг – ДКПП
Опис (номенклатура) товару/послуг та їх кількість, обсяг	Індивідуальний податковий номер продавця і покупця

*Розроблено на основі джерела [1].

Усі графи податкової накладної, що мають вартісні показники, заповнюються в гривнях з копійками, крім випадків, визначених цим Порядком (рис.) .

Рисунок 1- Правила заповнення податкової накладної *

*Розроблено на основі джерела [1].

Реєстрація податкової накладної у базі ДПС (ЄДРПН) є необхідно умовою для отримання покупцем права на податковий кредит та обов'язком продавця. Терміни реєстрації податкових накладних в ЄДРПН відображено в ПКУ:

- за податковими накладними, складеними з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця (розрахунку коригування податкової накладної) до останнього дня календарного місяця, в якому вони складені;

- за податковими накладними, складеними з 16 числа календарного місяця по останній календарний день включно (розрахунок коригування податкової накладної), по 15 календарного дня місяця, що настає за місяцем її виписки. Не завжди в рамках цих пунктів податкові накладні можуть надсилатися від одного контрагента до іншого через електронні системи управління, оскільки вони можуть бути заморожені через моніторинг суб'єктів управління ПДВ.

Підтвердженням реєстрації податкових накладних в ЄРПН і навпаки – відхилення податкових накладних (блокування), є квитанція в електронному вигляді в текстовому форматі, що надсилається платнику податку протягом робочого дня. У разі неотримання продавцем товарів (послуг) податкової накладної про прийняття, відхилення або припинення реєстрації протягом робочих днів, вона вважається незареєстрованою. При цьому факт нерезєстрації податкової накладної в державному податковому реєстрі не звільняє продавця від обов'язку включення суми ПДВ, зазначеної в такій податковій накладній, до відповідної звітної суми податкового зобов'язання за звітний період.

Для покупців (одержувачів) товарів (послуг) отримана з податкової інспекції податкова накладна є підставою для нарахування суми податку, що підлягає податковому кредиту. Для отримання податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН, покупець надсилає електронний запит до ЄРПН.

Окрім цього, слід додати, що з 24 лютого 2022 року, через початок повномасштабної війни з РФ ДПС було припинено обов'язкову реєстрацію ПН у ЄДРПН. Проте, з 27 травня 2022 року набирають чинності зміни до Податкового кодексу України згідно з положеннями Закону України №2260-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.05.2022 р. Зокрема, передбачено податкові новації, передбачено відновлення реєстрації податкових накладних в ДПС, порядок звільнення платників податків від відповідальності за несвоєчасне виконання податкових зобов'язань на період воєнного стану, відновлення податкових перевірок.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Подоляк О.А. Облікове забезпечення розрахунків за податком на додану вартість. *Ефективна економіка*. №2. 2020. С.45-52. URL:// <https://www.economy.nauka.com.ua>

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 4

Напрями модернізації системи управління підприємством в умовах глобалізації.

Близнюк Аліна Андріївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Єфанов Володимир Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЇЇ РОЗВИТКУ

Підприємництво є ключовим керівним фактором для розвитку будь-якої економіки. В умовах сучасного світу, коли конкуренція росте з кожним днем, ефективність підприємницької діяльності фірми стає критично важливою. Ця стаття розглядає питання ефективності підприємницької діяльності фірми та процес обґрунтування стратегії її розвитку, досліджуючи ключові аспекти, які впливають на успіх підприємства.

Підприємницька діяльність є невід'ємною частиною сучасного світу, і від її ефективності залежать як розвиток окремих фірм, так і загальна економічна стійкість країни. У цій статті ми розглянемо, що таке ефективність підприємницької діяльності, які фактори впливають на неї та як обґрунтувати стратегію розвитку для досягнення найкращих результатів.

Підприємництво є не тільки ключовим джерелом інновацій та нових рішень, але і каталізатором економічного зростання. В умовах глобального ринку підприємці повинні бути готові адаптуватися до змін і шукати нові можливості для розвитку своєї діяльності. Іноземні інвестиції, нові технології та розвиток конкурентної середовища додають складності підприємницькому процесу. Тому ефективність стає критичною для виживання та зростання будь-якого підприємства.

В умовах стійкого змінного середовища ефективність підприємницької діяльності стає детермінантом, який робить вирішальний вплив на успіх фірми. Від неї залежать багато аспектів бізнесу, від фінансового здоров'я підприємства до задоволеності клієнтів.

Підприємництво – це процес, який охоплює створення, розвиток і управління підприємством з метою забезпечення прибутку. Однак не кожна підприємницька діяльність призводить до досягнення бажаних результатів. Для досягнення успіху необхідно бути ефективним у всіх аспектах підприємницької діяльності[1].

Ефективність підприємницької діяльності трактується так само, як взаємодія соціально-економічних відносин, що виникають між суб'єктами, та беруть участь у продуктивному використанні ресурсів. Ці відносини визначають насамперед соціально-економічний характер взаємодії елементів процесу виробництва, на основі якого формується технологічний спосіб

поєднання праці і капіталу. На основі чого виникають організаційно-економічні відносини. Зазначені типи поєднання праці та капіталу вирішальною мірою впливають на результативність їхнього використання[1].

Оцінка ефективності підприємницької діяльності фірми – це процес вимірювання досягнутих результатів у порівнянні з витратами та ресурсами, які були витрачені. Ця оцінка включає в себе аналіз фінансових показників, таких як прибуток, рентабельність та оборотність активів. Крім того, ефективність вимірюється за допомогою нефінансових показників, таких як задоволеність клієнтів, рівень інноваційності та розвиток персоналу.

Ефективність підприємницької діяльності залежить від численних факторів. До найважливіших з них входять:

- Лідерство та управління: Лідерство та якість управління грають вирішальну роль у формуванні ефективності підприємства.

- Стратегія: Правильно розроблена та обґрунтована стратегія розвитку є фундаментом успіху підприємства.

- Ринок та конкуренція: Розуміння ринкових умов і конкурентних переваг є важливими для визначення ефективності.

- Фінансовий менеджмент : Керування фінансами і вміння залучати капітал впливають на стійкість та зростання підприємства.

- Інновації та технології : Впровадження нових технологій та інновацій дозволяє підприємству підтримувати конкурентну перевагу[2].

Обґрунтування стратегії розвитку є ключовим етапом для будь-якої фірми, оскільки це визначає напрямок і методи досягнення поставлених цілей. Дійсно ефективна стратегія розвитку дозволяє підприємству зосередитися на пріоритетних завданнях, знизити ризики та досягти бажаних результатів. Ось кілька важливих аспектів обґрунтування стратегії розвитку підприємства:

1. Аналіз внутрішнього середовища. Перед обґрунтуванням стратегії фірма повинна ретельно вивчити внутрішнє середовище. Це включає в себе оцінку фінансового стану, кадрових ресурсів, операційних процесів і технологічних можливостей. Підприємство повинно визначити свої сильні та слабкі сторони, щоб зрозуміти, які ресурси вона може використовувати на свою користь і де є потреба в поліпшеннях.

2. Аналіз зовнішнього середовища. Оцінка зовнішнього середовища допомагає фірмі зрозуміти загрози та можливості, які впливають на її бізнес. Це включає в себе аналіз ринкових тенденцій, конкуренції, політичного та правового середовища, технологічних змін і соціокультурних чинників. Оцінка цих факторів допомагає підприємству адаптувати свою стратегію до змін у зовнішньому середовищі.

3. Формулювання цілей і завдань. Підприємство повинно визначити чіткі цілі та завдання для стратегії розвитку. Ці цілі повинні бути специфічними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та часово обмеженими (критерії SMART). Це допомагає забезпечити чітку спрямованість стратегії та сприяє легшому визначенню її успіху.

4. Вибір стратегії. Після аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища фірма повинна визначити, яку стратегію використовувати для досягнення своїх цілей. Це може бути стратегія росту, диференціації, лідерства за вартістю або концентрації на певному сегменті ринку.

5. Розробка дієвих дій. Після вибору стратегії фірма повинна розробити конкретний план дій та ресурси, необхідні для її впровадження. Цей план повинен враховувати усі аспекти бізнесу, включаючи фінанси, маркетинг, операції та кадри.

6. Моніторинг та контроль. Обґрунтування стратегії розвитку не завершується лише її розробкою. Фірма повинна регулярно відстежувати її виконання, аналізувати результати та коригувати план, якщо це необхідно. Моніторинг і контроль допомагають забезпечити, що стратегія залишається актуальною і відповідає поточним умовам.

Обґрунтування стратегії розвитку є важливою складовою успіху будь-якої фірми. Вона допомагає фірмі визначити свій шлях до досягнення бажаних результатів та забезпечує їй конкурентну перевагу на ринку. Невірно обрана стратегія може призвести до втрати ресурсів та недосягнення мети.

Отже, ефективність підприємницької діяльності фірми та обґрунтування стратегії її розвитку відіграють важливу роль у сучасному бізнесі.

У сучасному динамічному бізнес-середовищі обґрунтування стратегії розвитку стає невід'ємною частиною успішної підприємницької діяльності. Тільки завдяки виваженій та обґрунтованій стратегії фірми можуть досягти стійкого росту і процвітання в умовах постійних змін. Тому вироблення, впровадження та постійний аналіз стратегії розвитку є ключовими завданнями керівництва та менеджменту будь-якого підприємства.

Ефективність підприємницької діяльності фірми є вирішальним фактором для її успіху. Оцінка ефективності, розуміння факторів, які впливають на неї, та обґрунтування стратегії розвитку допомагають фірмі досягти стійкого росту та конкурентної переваги на ринку. Підприємці та менеджмент повинні завжди бути готові адаптуватися до змін у бізнес-середовищі та шукати нові можливості для підвищення ефективності своєї діяльності.

Завдяки правильному управлінню та обґрунтованій стратегії, фірми можуть досягти стійкого успіху і розвиватися в умовах постійної зміни.

Список використаної літератури

1. Баглаєва Н. С., Суховєєва Ю. А. Теоретична сутність поняття економічна ефективність діяльності підприємства. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ*. 2020. Вип. 2. С. 98-101.

2. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка : Електронне наукове фахове видання*. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2019/57.pdf (дата звернення: 02.03.2023).

Буднік Олексій Володимирович
здобувач вищої освіти, спеціальність 073 «Менеджмент»
ОП «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник:
Бричко Аліна Михайлівна
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Усі підприємства проводять свою діяльність та вживають заходів для підвищення ефективності, але лише оцінка того, від чого залежить ця ефективність, може призвести до вдалих результатів.

Для того, щоб підприємство могло конкурувати на світовому ринку, необхідно виробляти продукцію та надавати послуги, які будуть конкурентоспроможними. Для досягнення цієї мети потрібні чіткі напрямки та механізми, які охоплюють всі сфери виробництва та дозволяють забезпечити конкурентоспроможність продукції. Для цього важливо розробити систему удосконалення ефективної діяльності підприємства.

Підвищення ефективності функціонування підприємства ґрунтується на використанні новітніх досягнень техніки і науки, а також на використанні передового вітчизняного та іноземного досвіду. Чим більше нові досягнення техніки та науки використовуються ефективно, тим успішніше досягаються важливі цілі суспільного життя, особливо виробничого характеру.

На практиці важливо визначити напрямки підвищення ефективності функціонування підприємства. Для вирішення цього завдання важливо враховувати класифікацію чинників, які сприяють підвищенню ефективності.

Загалом, всі чинники, що впливають на підвищення ефективності функціонування підприємства, можна розділити на такі основні напрямки:

1. Розвиток та вдосконалення виробництва і іншої продукції.
2. Управління затратами та ресурсами.
3. Покращання системи управління організацією та всіма її видами діяльності.

У сфері економіки, ефективність розглядається як максимальне використання всіх ресурсів підприємства. Важливо правильно обирати стратегію виробництва та обсяги виробництва продукції, які забезпечать необхідний рівень реалізації та відповідні прибутки. Тому виробнича діяльність підприємства визначається галузевими відношеннями, загальною економічною обстановкою та платоспроможним попитом населення.

Ефективність виробництва представляє собою вимір результату використання ресурсів, обладнання та праці на виробництві протягом певного періоду часу. У загальному економічному контексті, ефективність виробництва

також розглядається як загальна продуктивність виробничої системи.

Персонал підприємства виконує важливі завдання, надаючи виробничі та побутові послуги, а також виробляючи продукцію, яка корисна для суспільства. Однак завдання підвищення продуктивності на підприємстві полягає у досягненні максимальних результатів за використання кожної одиниці матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів. Ця кількісна ефективність відображається через різні економічні показники, які характеризують результати діяльності підприємства.

Показники ефективності використання живої праці (трудомісткість одиниці продукції, раціональне використання робочого часу, ефективність витрат на оплату праці, зростання продуктивності праці, її внесок у збільшення виробництва);

Показники ефективності використання основних виробничих фондів (фондомісткість продукції, рентабельність основних фондів, видача основних фондів у виробництво);

Показники ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріаловіддача, матеріаломісткість продукції, оптимізація використання сировини та матеріалів, раціональне витрачання енергії та палива, економія матеріальних ресурсів, вилучення корисних компонентів із сировини);

Показники ефективності використання фінансових ресурсів (швидкість обороту обігових коштів, тривалість обороту нормованих обігових коштів, оптимізація використання фінансових ресурсів, рентабельність інвестицій, строк окупності інвестицій).

Основні чинники, що сприяють підвищенню ефективності виробництва, включають в себе підвищення технічного рівня виробництва, поліпшення управління та організацію виробництва і праці, зміни у виробництві, а також покращення якості природних ресурсів та інші подібні чинники.

Список використаних джерел

1. Якимчук Т.В. Соціально-економічна ефективність підприємства та її значення в сучасних умовах URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtpdf (дата звернення 10.10.2023 р.)
2. Organic agriculture glossary-English-Russian Date of Export: August 2010. FOA-en-ru. URL: <http://www.fao.org/glossary> (дата звернення 10.10.2023 р.)

*Воробйова Ірина, здобувачка вищої освіти,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Сумський національний аграрний університет*

*Науковий керівник:
Терещенко Світлана
Доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет*

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У останні роки функціонування підприємств претерпіло такі значущі зміни, що можна говорити про новий етап їхнього розвитку. На передній план виходить впровадження інноваційних інструментів у сфері управління, які надають можливості страхування від негативних наслідків або отримання надзвичайних прибутків[1].

Таким чином, основною проблемою розвитку підприємства є необхідність постійного удосконалення системи управління. Важливо відзначити, що універсального управлінського рішення не існує, і кожне підприємство обирає свій власний шлях розвитку. Розвиток економіки країни безпосередньо залежить від результатів діяльності кожного окремого підприємства.

Система управління підприємством розглядається як система, перш за все, у тому розумінні, що термін "система" обмежує конкретний набір елементів, які входять у неї, і сила зв'язку між цими елементами перевищує силу їхніх зв'язків з елементами, розташованими за межами системи. Таким чином, ця система вважається зовнішнім середовищем для елементів, які знаходяться за її межами. Елементи, що входять у систему, об'єднані спільною метою або спільними правилами поведінки [6].

Отже, підприємство представляє собою складну, відкриту, динамічну, виробничу та соціальну систему, яка саморегулюється і відповідає потребам споживачів шляхом виробництва благ в умовах ринкових відносин [5].

Управління розвитком підприємства є ключовою функцією для забезпечення стійкого росту та конкурентоспроможності. Цей процес включає в себе ряд стратегічних, тактичних і операційних аспектів. Нижче наведено деякі ключові принципи та кроки управління розвитком підприємства (табл.1). Управління розвитком підприємства — це постійний ітеративний процес, який вимагає гнучкості, стратегічного мислення та ефективного використання ресурсів.

Важливо відзначити, що розвиток підприємства передбачає впровадження чогось нового, що призводить до поліпшення його функціонування і надає конкурентні переваги. Для цього необхідно володіти певним потенціалом розвитку. Під потенціалом підприємства розуміється

сукупність різних ресурсів. Проте наявність потенціалу сама по собі не гарантує досягнення поставленої мети; для цього важливо володіти навичками управління ресурсами під час функціонування підприємства[3].

Таблиця 1 – Основні кроки процесу управління підприємством

Кроки	Зміст
Аналіз поточного стану	Оцінка внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на підприємство. Сильні і слабкі сторони, можливості і загрози (SWOT-аналіз).
Визначення стратегії розвитку	Розробка чіткої стратегії, яка відповідає місії і цілям підприємства. Визначення пріоритетних напрямків розвитку і конкурентних переваг.
Створення бізнес-плану	Розробка докладного бізнес-плану, який включає мету, завдання, стратегію, ресурси, ризики та прогнози.
Управління ресурсами	Ефективне використання фінансових, людських, технічних та інших ресурсів. Забезпечення доступності необхідних ресурсів для реалізації стратегії.
Розвиток людських ресурсів	Залучення, розвиток та утримання кваліфікованих працівників. Навчання та розвиток персоналу для адаптації до нових викликів.
Інновації та дослідження	Заохочення інновацій і впровадження нововведень. Здійснення досліджень ринку та технічних можливостей.
Маркетинг та реклама	Розробка ефективної маркетингової стратегії для просування продуктів або послуг. Вивчення потреб і побажань клієнтів.
Фінансовий моніторинг	Постійний аналіз фінансового стану підприємства. Управління бюджетом і фінансовими ресурсами.
Відстеження результатів:	Постійний моніторинг і оцінка виконання стратегії розвитку. Внесення коректив при необхідності.
Гнучкість та адаптація	Здатність швидко реагувати на зміни в економічних, технологічних і ринкових умовах. Адаптація стратегії до нових обставин.

Основними завданнями під час управління розвитком підприємства є досягнення узгодженості між цілями підприємства та врегулювання протиріч. Необхідними умовами для розвитку підприємства є проведення змін, досягнення економічного зростання та покращення. З іншого боку, якщо зміни відбуваються, але вони не супроводжуються економічним зростанням, то удосконалення та розвиток не відбулися.

Розвиток підприємства часто стикається з передбачуваними та непередбачуваними ризиковими ситуаціями, такими як втрата платоспроможності, зміни на ринках збуту, погіршення ділової репутації та інші негативні обставини. Управління розвитком підприємства в таких випадках базується на перегляді його цілей та аналізі поточного стану, що включає в себе коригування[7]. Під час керівництва процесом розвитку підприємства необхідно враховувати фінансово-економічний та кадровий потенціал, перед тим як звертатися до виробничо-технічного та організаційно-управлінського потенціалу. Невідомим не залишається той факт, що для розвитку підприємства завжди потрібні додаткові фінансові ресурси, чи то

власні, чи позичкові, чи залучені ззовні.

Розвиток підприємства є незворотнім процесом, тісно пов'язаним із стратегією. Саме стратегія дозволяє структурувати етапи розвитку. Іншими словами, система управління розвитком підприємства повинна бути поетапною та визначати перспективи росту на основі реалізації потенціалу підприємства. Вибір правильних орієнтирів та постановка реалістичних цілей, що відповідають загальній концепції діяльності підприємства, є надзвичайно важливими[2,3].

На управління розвитком підприємства впливають різноманітні зовнішні та внутрішні фактори, такі як: державна політика; розмір підприємства; рівень професійної підготовки керівництва, їхнє бачення майбутнього розвитку, особисті переконання та амбіції; кваліфікація робітників; географічне розташування підприємства; обсяг виробництва та якість його продукції (як один з основних параметрів) тощо. Необхідні умови для успішного функціонування підприємства також включають: обов'язкові аспекти ефективного управління (наприклад, дотримання правових та фінансових норм); розмір кредиторської та дебіторської заборгованості; стратегія маркетингу; рівень конкуренції в галузі; темп інфляції та рівень доходів населення; обсяг інвестицій; проведення науково-дослідної роботи, спрямованої на розвиток; інтенсивне оновлення активів.

Отже, впевнено можна стверджувати, що успішність фінансово-господарської діяльності підприємства визначається ефективністю його управління, як окремими елементами системи, так і їх нею взаємодією в цілому.

Список використаних джерел

1. Хвостіна І. М. Механізм управління розвитком підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 1. С. 30–33.
2. Гаркуша О. Ю. Концептуальний підхід до формування механізму управління розвитком виноробного підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 128–133.
3. Шульгіна Л. М., Юхименко В. В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій : монографія. Київ : Uninvest PrePress, 2015. 212 с.
4. Жилінська Л. О. Управління розвитком машинобудівних підприємств на стратегічну перспективу : дис. д-ра екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2016. 436 с.
5. Шандова Н. В. Управління стійким розвитком підприємств машинобудування: методологічні підходи : автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00. Одеса, 2015. 40 с.
6. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1 (48). С. 85–89.
7. Пакулін С. Л. Управління сталим розвитком сучасного підприємства. Траекторія науки. 2016. № 3 (8). URL: www.pathofscience.org (дата звернення: 20.10.2023).

Гавенко Олександр Михайлович
здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

ОП «Адміністративний менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:

Славкова Олена Павлівна
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕРИНАТАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ В УКРАЇНІ

Охорона здоров'я дітей від народження – найважливіший елемент сучасної медицини в Україні, який відіграє значну роль у формуванні здоров'я майбутніх поколінь. Перинатальний центр – це комплексна клініка, де консультуються, лікуються та реабілітуються вагітні жінки, батьки та новонароджені. Тут відбувається облік майбутніх мам з моменту планування вагітності до пологів. В одному місці зосереджена повна медична допомога вагітним та новонародженим: консультація, лікування та реабілітація [1]. Нині в Україні працює понад 20 таких центрів, майже в усіх обласних центрах, тому числі і в м. Суми.

Замкнуте коло допомоги вагітним жінкам, матерям і новонародженим, які належать до групи ризику, за останні роки дозволило знизити материнську та новонароджену смертність за рахунок зменшення перинатальних втрат і підвищення виживаності дітей, народжених з критично низькою вагою тіла. Досягнуті результати є наслідком концентрації відповідних фінансових ресурсів у створених перинатальних центрах, впровадження якісних інноваційних технологій, придбання якісного обладнання шляхом забезпечення більш високого рівня лікувально-діагностичного процесу та якісного складу медичного персоналу [2].

Завданням обласного перинатального центру є: діагностична та лікувальна перинатальна допомога вагітним та новонародженим усіх категорій ризику; роль основної організаційно-методичної установи в системі профільних медичних закладів різних рівнів; збір даних про роботу закладів регіону; аналіз та оцінка якості роботи; проведення науково-дослідної роботи; апробація та первинна оцінка нових оздоровчих технологій; навчання студентів та аспірантура; підготовка та реалізація програм перинатального навчання лікарів і медсестер: організація курсів, семінарів, конференцій, видання брошур, аудіовізуальних матеріалів, ротація медичного персоналу між установами різних рівнів.

Важливу роль у підвищенні ефективності перинатальної допомоги відіграє вітчизняна наука, результати якої необхідно впроваджувати як найефективніші технології з урахуванням національних особливостей акушерської та невідкладної допомоги матерям і дітям в Україні. Важливим є

комплексний підхід до організації наукових досліджень із залученням фахівців клінічної медицини та фундаментальних наук – патофізіологів, фармакологів, морфологів, гістологів та ін. У сучасних напрямках розвитку неонатології та пренатальної медицини слід звернути увагу на перспективу наукових досліджень у галузі медичної генетики, молекулярної біології та імунології.

Перспективи розвитку перинатальних центрів ми вбачаємо у розвитку медичного туризму, у зв'язку з тим, що перспективи діяльності центру як туристичного об'єкту надзвичайно високий. Сьогодні в його стінах лікуються жінки не лише Сумщини, а й Харківщини, Полтавщини, Чергігівщини та інших областей України. Новозбудований заклад, зручний транспортний вузол, розгалужена туристична інфраструктура, сучасне обладнання, висококваліфікований персонал із використанням найсучасніших методів лікування та можливість розширення спектру медичних послуг дозволять значно збільшити кількість послуг у найближчому майбутньому потенційних клієнтів і, як наслідок, туристів, особливо в інших країн та регіонів України та з за кордону.

Для покращення роботи пренатальних центрів необхідні додаткові заходи: участь у проектах підтримки для отримання додаткових коштів на нове, більш сучасне спеціалізоване обладнання; розширити перелік надаваних оздоровчих послуг; відкриття нових спеціалізованих відділень і центрів суміжного профілю; пошук додаткових висококваліфікованих, визнаних професіоналів своєї справи; створення онлайн рекламно-інформаційної платформи, особливо англійською, польською та німецькою мовами, для інформування потенційних клієнтів про послуги центру. Обласний перинатальний центр у Сумах – унікальний медичний заклад. Маючи потужну фінансову базу, людські ресурси та потенційний попит на її послуги за межами регіону, вона має шанси стати значним об'єктом внутрішнього та міжнародного медичного туризму, що позитивно вплине на її розвиток.

Вважаємо, що, на нашу думку, лише за допомогою комплексного підходу можна знайти відповіді на найактуальніші та найболючіші питання перинатальної медицини, і впевнено крокуємо до покращення послуг.

Список використаних джерел

1. Єрко І., Качаровський Р., Мельник А., Мельник Н. Волинський перинатальний центр осередок лікувального туризму Волинської області. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»*: Зб. наук. праць. Переяслав, 2020. Вип. 66. 285 с.22-24.

2. Бойчук Т.М., Знаменська Т.К., Геруш І.В., Годованець Ю.Д. Організація та перспективи розвитку перинатальної допомоги в Україні. *Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина*. №4(1(11), 2014. С.6-12.

Гончар Олександр Вікторович
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Велієва Вікторія Олександрівна
Державний біотехнологічний університет

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання. Ефективність розкриває характер причинно-наслідкових зв'язків виробництва. Вона показує не сам результат, а те якою ціною він був досягнутий.

Тому ефективність найчастіше характеризується відносними показниками, що розраховуються на основі двох груп характеристик (параметрів) – результату і витрат. Це, втім не виключає використання і абсолютних значень вихідних параметрів. Автор розрізняє соціальну та економічну ефективність. Найважливішим якісним показником суспільного виробництва є його ефективність.

Соціальна ефективність – це коли потреби суспільства, окремої людини задовольняються отриманими результатами господарської діяльності.

Суть економічної ефективності чітко пояснюється основним правилом і метою діяльності будь-якого підприємства – це максимальний прибуток при мінімальних витратах виробництва.

Якщо для нашої країни головним показником ефективності (ефекту) від діяльності є прибуток, то для європейських країн – скільки припадає чистого доходу на 1 працівника, а також показник норми прибутку.

Прибуток від реалізації формується під впливом трьох відомих факторів: кількості продукції, що реалізована, собівартості реалізації та ціни.

Кількість реалізованої продукції це кількісний показник, що знаходиться в прямій залежності від прибутку, тобто зі збільшенням кількості прибуток зростає, зі зменшенням кількості – прибуток теж зменшується.

Ціна, в даному випадку, показник якості, тобто, з підвищенням ціни можна очікувати на більший прибуток від реалізації і навпаки – зменшення ціни призводить до зменшення прибутку від реалізації.

Собівартість – показник, який знаходиться в оберненій залежності від прибутку. Тобто, якщо зростає собівартість – прибуток зменшується, і навпаки – якщо спостерігається зниження собівартості – очікувано, що прибуток збільшиться.

Виробнича собівартість соняшнику у 2021 році знизилась, дослідимо, що відбувалось з собівартістю реалізованої продукції. Для чого проаналізуємо, як

вплинули на прибуток від реалізації соняшнику обсяг реалізації (кількість), ціна та собівартість реалізованої продукції

Для початку проаналізуємо усі складові показник таблиці. Кількість реалізованої продукції зменшилась на 3089 ц у 2021 році порівняно з минулим. Перш за все, це зумовлено меншою кількістю виробленої продукції у 2021 році.

Собівартість 1 ц реалізованої продукції збільшилась майже на 167 грн у 2021 році. Середня ціна реалізації 1 ц насіння соняшника у ДП ДГ «Елітне» теж збільшилась на 182,2 грн. Це можна пояснити загальним підвищенням цін на товари, продукцію (інфляційні процеси, підвищення курсу валют).

Прибуток від реалізації соняшнику, який підприємство отримало у 2020 році становив 1595,2 тис. грн. А у 2021 році його розмір склав 1121,1 тис. грн, що менше на 474,1 тис. грн.

Щодо факторів, то відмітимо – за рахунок скорочення обсягу (кількості) реалізованого насіння соняшнику прибуток зменшився на 557,3 тис. грн.

Зростання собівартості 1 ц реалізованого насіння соняшника призвело до зменшення прибутку на 907,4 тис. грн. Звідси, можна запропонувати підприємству переглянути складові собівартості реалізованого насіння соняшнику та зменшити їх, бо зростання призвело до значних втрат у 2021 році.

Підвищення ціни 1 ц реалізованого насіння соняшнику призвело до прибутку на суму майже 1 млн. грн (990,6 тис. грн.).

Соняшник – культура, яка майже завжди прибуткова, більшість сільгоспвиробників, фермерів сходяться до єдиної думки, що його вирощування вигідне, а при правильному дотриманні агротехнічних заходів, підживлення, внесення добрив, застосування високоврожайних гібридів – не зашкодить ґрунту, як вважалось раніше. І, навіть не вимагається дотримуватись 7-річного терміну сівозміни. Головне – правильно застосовувати сучасні засоби захисту рослин та агротехніки.

ДП ДГ «Елітне» можемо порекомендувати скоротити собівартість 1 ц реалізованого насіння соняшника, оскільки перевитрати за цим показником мають збиткові наслідки.

Щодо ціни – варто працювати над якістю насіння соняшнику, щоб підвищувати ціну. Працювати над розширенням ринків збуту, налагодженням товарних зав'язків, поповненням клієнтської бази, виходити на світові ринки. Ціна – це один із головних чинників отримання прибутку від реалізації насіння соняшнику, тому її підвищення – запорука успіху.

Товарність – це показник реалізації продукції, детальніше – співставлення кількості реалізованої продукції до виробленої. Рівень товарності визначається у % та вказує на скільки ефективним є виробництво та реалізація певного виду продукції.

Ефективність діяльності вимірюється двома показниками — прибутком і рентабельністю. Чим більше величина прибутку і вище рівень рентабельності, тим стабільніше його фінансовий стан. Під фінансовим результатом розуміють прибуток (збиток), отриманий від реалізації продукції або різниця між

виручкою від реалізації та повною або комерційною собівартістю реалізованої продукції.

Прибуток і рентабельність – це результативні показники господарської діяльності господарства, які характеризують ефективність господарства. Величина отриманого сільськогосподарським підприємством прибутку характеризує ефективність використання виробничих фондів, землі, матеріальних і трудових ресурсів.

Таблиця 1 - Показники економічної ефективності виробництва та реалізації соняшнику у ДП ДГ «Елітне»

Показники	Роки					Відхилення (+;-) 2021 року від	
	2017	2018	2019	2020	2021	2017 р.	2020 р.
Кількість реалізованої продукції, ц	5712,0	4459,0	4268,0	8526,0	5437,0	-275,0	-3089,0
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	1920,4	2182,3	2469,0	8900,0	6579,0	+4658,6	-2321,0
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	2063,7	2652,3	2635,0	10496,0	7700,0	+5636,3	-2796,0
Прибуток (збиток), тис. грн.	143,3	470,0	166,0	1596,0	1121,0	+977,7	-475,0
Собівартість 1 ц реалізованого насіння соняшнику, грн	336,2	489,4	578,5	1043,9	1210,0	+873,8	+166,1
Середня ціна реалізації 1 ц, грн.	361,3	594,8	617,4	1231,0	1416,2	+1054,9	+185,2
Рівень рентабельності (збитковості), %	7,5	21,5	6,7	17,9	17,0	+9,6	-0,9
Рентабельність продажу, %	6,9	17,7	6,3	15,2	14,6	+17,3	+17,0

Джерело: власні розрахунки за даними фінансової та статистичної звітності ДП ДГ «Елітне»

Отже, протягом останніх п'яти років у ДП ДГ «Елітне» зменшилися обсяги реалізації насіння соняшника на 275 ц і 3089 ц відповідно у порівнянні з 2017 та 2020 роками.

Список використаних джерел

1. Герасименко Ю.С., Велієва В.О., Остапенко Р.М. Стратегічні напрями формування механізму державного стимулювання розвитку екологічно орієнтованого агробізнесу. Проблеми економіки. 2020. № 4 (46). С. 364-375. URL:

https://www.problecon.com/article/?year=2020&abstract=2020_4_0_364_375&lang=ua.

2. D. Shyian, Y. Herasymenko, N. Ulianchenko, V. Velieva, I. Kotelnikova Household income as a factor forming potential demand on the market of organic products Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. 2021. Vol. 7(4). – P. 100-114. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26860>

3. Iryna Koshkalda, Oleksandr Kniaz, Alona Ryasnyanska, Viktoriya Velieva Motivation Mechanism for Stimulating the Labor Potential. URL: <https://doi.org/10.5430/rwe.v11n4p53>.

Гришин Іван Євгенійович
здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:

Лариса Іванівна Калачевська
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Проблемам формування професійних компетентностей службовців в органах публічної влади є перспективним напрямом державної політики. Професіоналізм це не лише досягнення людиною високих трудових показників (якість, надійність, ефективність тощо), а й характеристики її професійної мотивації, професійного мислення, системи її прагнень, ціннісних орієнтацій, сенсу праці. - що таке професійне самопізнання [1]. Теорія трактує поняття професійних компетентностей паралельно з поняттям професіоналізму. Що стосується компетентності, то це характеристика конкретної людини (або її дій), а саме індивідуальна характеристика ступеня відповідності вимогам професії. Передбачається, що компетентна людина не тільки володіє знаннями, високими моральними цінностями і є професіоналом, а й вміє правильно поводитися в потрібних ситуаціях, використовуючи знання і відповідаючи за свої дії [2].

Професіоналізація відбувається як повний, безперервний процес, заснований на ряді механізмів, які розвиваються, взаємодіють і змінюються поступово. Ці механізми можна ідентифікувати та досліджувати лише на основі цілісної концепції професіоналізації, яка має єдину концептуальну основу, що описує професійний розвиток особистості від початку до кінця, від моменту прийняття професії до моменту припинення активної професійної діяльності. Зміст професійного розвитку тісно пов'язаний із соціально-економічним становищем суспільства [3].

Як зазначається в дослідженні Т. Морозової, компетентність – це індивідуальна характеристика людини, що визначається сукупністю психічних особливостей, психічний стан, що дозволяє самостійно та відповідально діяти, як здатність і здатність людини виконувати певні трудові функції. Єдиним науковим способом оцінки компетентності є оцінка або вимірювання кінцевого результату роботи [4]. Розглядаючи питання про професійні компетентності можна виділити спеціальну компетентність – володіння професійною діяльністю на досить високому рівні, здатність планувати подальший професійний розвиток; соціальні компетенції - оволодіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, кооперацією та прийомами

професійного спілкування, що використовуються в цій професії; соціальна відповідальність за результати професійної праці; особистісні компетенції – навчання методам самовираження, способам подолання професійних деформацій особистості; індивідуальні компетенції – навчання методам самореалізації та індивідуального розвитку в професії, підготовка до професійного розвитку, уміння раціонально організувати власну роботу без надмірних затрат часу та зусиль. Крім того, під професійними компетенціями можна також розуміти сукупність умінь і навичок фахівця, який здатний вирішувати певну групу професійних завдань і володіє знаннями і досвідом, необхідними для ефективної професійної діяльності в даній предметній галузі. При цьому під професійною компетентністю ми розуміємо здатність вирішувати специфічний вузькоспеціалізований спектр підзадач, на які поділяється професійна задача. Відповідно до цього підходу професійні компетенції можна розглядати як сукупність професійних компетенцій.

Професіоналізація державної служби зумовлює безперервність підготовки державних службовців. Державні службовці та посадові особи органів місцевого самоврядування повинні виконувати завдання та обов'язки органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, діяти на благо всіх соціальних груп, шукати оптимальних можливостей узгодження особистих, групових і державних інтересів. Для цього вони повинні володіти професійними знаннями та навичками, вміти швидко приймати державні та управлінські рішення щодо подолання гострих проблем суспільного розвитку, свідомо обирати можливі альтернативи.

Процес підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування має бути спрямований на формування та розвиток професійних компетенцій, які базуються на концептуальних навичках, навичках міжособистісного спілкування та професійних навичках.

Список використаних джерел

1. Козаченко Т. П. Формування професійної компетентності фахівців публічного управління щодо стратегічної екологічної оцінки. *Інвестиції: практика та досвід*. №14. 2017. С.79-86. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/14_2017/16.pdf (дата звернення 10/10.2023).
2. Дружилов С.А. Узагальнений (інтегральний) підхід до забезпечення становлення професіоналізму людини Психологічні дослідження: електронний науковий журнал. 2012. № 1 (21). С. 2.-6/
3. Бондар С. Компетентність особистості - інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. *Біологія і хімія в школі*. 2003. № 2. С. 8-9.
4. Морозова Т.Ю. Аналіз дефініцій компетентнісного підходу щодо освіти. *Освіта Донбасу*. 2005. № 3. С. 5-11.

Денисенко Яна Вікторівна
Здобувач вищої освіти, спеціальності 076
«Підприємництво торгівля та біржова діяльність»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Єфанов Володимир Анатолійович
Кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА

Термін «ефективність» є похідним від терміну «ефект». Виходячи з цього, «ефективність» можна інтерпретувати як дієздатність, результативність витрачених ресурсів у певну діяльність з позиції отриманих результатів (ефекту). Економічний ефект слід розуміти як форму вияву кінцевих результатів діяльності аграрного господарства, як ступінь досягнення мети сільськогосподарського виробництва. Однакові результати можуть бути досягнуті за різного обсягу ресурсів, і, навпаки, за однакового обсягу ресурсів можна отримати різний ефект. Тобто поняття «ефект» має результативний характер, а ефективність – порівняльно-продуктивний. В економічній енциклопедії поняття «економічна ефективність» розглядається як складна, багатогранна та багатовимірна категорія ринкової економіки, яку визначають як: відношення між витратами ресурсів і обсягом товарів та послуг, які виробляються з цих ресурсів; максимальний обсяг виробництва товарів і послуг з використанням мінімальної вартості ресурсів; виробництво товарів певної вартості за найменших витрат ресурсів; отримання максимуму з доступних для людини обмежених ресурсів; відношення цінності результату до цінності витрат тощо. З позицій економічної науки, більшість вітчизняних учених були схильні до думки, що ефективність характеризується як дієвість певного виробничо-господарського процесу, результативність певних заходів, що вимірюються співвідношенням між отриманим результатом (ефектом) і витратами ресурсів, що спричинили цей результат. У загальному значенні формалізоване вираження ефективності діяльності аграрного підприємства можна зобразити як відношення отриманого ефекту до затрачених ресурсів, за допомогою яких було досягнуто цей ефект, причому, чим менші затрати ресурсів та чим більший отриманий результат від цих ресурсів, тим ефективніший процес господарювання. Ефективність проявляється у здатності господарства, за допомогою використання виробничих ресурсів, досягти мети виробництва, яка проявляється в кінцевих результатах господарювання – в отриманні доходу. Залежно від того, які саме економічні ресурси (економічні затрати) порівнюватимуть із досягнутим результатом, виділяють такі концепції оцінки економічної ефективності: а) витратна концепція, коли досягнутий

економічний результат (отриманий ефект) порівнюють з поточними виробничими витратами. Суть цієї концепції оцінки ефективності полягає в порівнянні розміру отриманого результату з поточними економічними витратами, зі спожитою частиною ресурсів; б) ресурсна концепція, коли досягнутий економічний ефект порівнюють з вартістю виробничих ресурсів – основних та оборотних фондів. Прибічники ресурсного підходу вважають, що узагальнюючий показник ефективності доцільно визначати відношенням кінцевого продукту до виробничого потенціалу, при чому сукупність ресурсів зводиться до показника виробничого потенціалу чи до капіталу; в) витратно-ресурсна концепція, коли економічний ефект порівнюють з вартістю поточних виробничих витрат та з вартістю виробничих ресурсів. За витратно-ресурсної концепції визначення узагальнюючого показника ефективності його знаменник представляють у вигляді зведених витрат. За цієї концепції при визначенні ефективності до поточних витрат додають вартість основних засобів, скориговану на коефіцієнт ефективності капітальних вкладень.

Методологічно правильно будувати вимірювальну систему ефективності зернового виробництва таким чином, щоб вона зі всією повнотою розкривала дві пов'язані між собою та взаємодоповнюючі результативні гілки діяльності аграрних підприємств, а саме: раціональне використання землі через показові дані загального ефекту.

Список використаних джерел

1. Чмирь С. М. Напрямки підвищення ефективності зерновиробництва / С.М. Чмирь // Економіка АПК. – 2017. – №8. – С. 21-24.
2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / В.Г. Андрійчук – К.: КНЕУ, 2018. – 292 с.
3. Боднажевський В. А., Коверга А. В. Шляхи підвищення ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства. *Економіка підприємства: актуальні проблеми та перспективи розвитку : матеріали XII наук.-практ. конф. (м. Херсон, 25 трав. 2017 р.). Херсон : ХНТУ, 2017. С. 71-73.*

Довгань Костянтин Андрійович
здобувач вищої освіти, спеціальність 073 «Менеджмент»
ОП «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник:
Бричко Аліна Михайлівна
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ ІТ- КОНСАЛТИНГУ КОМПАНІЇ

Перш ніж відповісти на питання, які ж є шляхи удосконалення надання послуг ІТ-консалтингу, треба зрозуміти його завдання. Перш за все він допомагає компаніям грамотно впроваджувати та використовувати інформаційні технології для оптимізації бізнес-процесів. Крім того, ІТ-консалтинг включає ІТ-аудит: комплекс заходів щодо оцінки рівня автоматизації бізнес-процесів у компанії. Ось декілька основних областей, в яких ІТ-консультанти надають свої послуги:

1. Стратегічне планування ІТ. Допомагають компаніям розробити стратегії використання інформаційних технологій для досягнення бізнес-цілей.
2. Вибір технологій. Допомагають обрати та інтегрувати оптимальні технологічні рішення для покращення ефективності бізнес-процесів.
3. Бізнес-аналіз. Визначають потреби клієнта та розробляють рішення для оптимізації роботи.
4. Інформаційна безпека. Забезпечують захист від кіберзагроз та розробляють стратегії збереження конфіденційності даних.
5. Оптимізація ІТ-інфраструктури. Допомагають підвищити продуктивність та зменшити витрати на обслуговування ІТ-систем.
6. Проектний менеджмент. Керують впровадженням нових технологій та проектів.
7. Навчання та розвиток персоналу. Забезпечують персонал компанії необхідними навичками та знаннями в галузі ІТ.

В цілому, ІТ-консалтинг спрямований на те, щоб допомагати компаніям максимально використовувати потенціал інформаційних технологій для досягнення їхніх цілей. Тож тепер можна окреслити наступні шляхи для удосконалення послуг ІТ-консалтингу:

1. Аналіз та Стратегія:

Аудит процесів: Ретельно аналізувати поточні процеси надання консультацій, визначити слабкі місця та можливості для оптимізації.

Стратегічне планування: Розробити чіткий стратегічний план, визначити короткострокові та довгострокові цілі для покращення.

2. Комунікація та Залучення Клієнтів:

Збільште прозорість: Забезпечити зрозумілу та прозору комунікацію з клієнтами, пояснюючи складні технічні аспекти зрозуміло.

Клієнтський сервіс: Залучити клієнтів у процес консультування, дозволяючи їм висловлювати свої потреби та вподобання.

3. Технологічні Інновації:

Використовуйте нові технології: Впроваджувати інноваційні інструменти та технології для полегшення роботи та підвищення якості консультацій.

Штучний інтелект: Розглянути можливості використання штучного інтелекту для аналізу даних та надання персоналізованих рекомендацій.

4. Навчання та Розвиток Персоналу:

Компетентність персоналу: Забезпечити постійне навчання та розвиток співробітників для впровадження нових технологій та підвищення їхньої експертизи.

Командна робота: Заохочувати ефективну командну роботу та обмін знанням серед консультантів.

5. Моніторинг та Звітність:

Система моніторингу якості: Встановити систему моніторингу, яка дозволяє вам слідкувати за якістю послуг та швидко реагувати на будь-які проблеми.

Звітність перед клієнтами: Регулярно надавати звіти клієнтам про виконану роботу, результати та рекомендації.

6. Гнучкість та Адаптація:

Гнучкі моделі роботи: Розглянути можливість впровадження гнучких графіків роботи та дистанційного консультування для забезпечення більшої зручності для клієнтів.

7. Створення Інноваційних Рішень:

Творчість та Інновації: Заохочувати свою команду до творчого мислення та пошуку нестандартних рішень для вирішення проблем клієнтів.

8. Безпека та Конфіденційність:

Заходи безпеки: Забезпечити високий рівень кібербезпеки та заходи конфіденційності, оскільки це важливо для бізнес-клієнтів.

9. Ефективне Управління Проектами:

Методології управління проектами: Використовувати сучасні методології, такі як Agile або Scrum, для підвищення ефективності управління проектами.

Роблячи висновок можна виділити декілька важливих факторів для розвитку ІТ-консалтингу компанії. По-перше, важливо акцентувати увагу на постійному оновленні знань та навичок фахівців у даній галузі, оскільки технології швидко розвиваються. Також, впровадження ефективних комунікаційних стратегій із замовниками може сприяти кращому розумінню їхніх потреб і очікувань.

Крім того, застосування інноваційних технологій, таких як штучний інтелект та аналіз даних, може значно полегшити процес консультування та підвищити точність рекомендацій. Навчання персоналу не лише щодо нових технологій, а й щодо навичок міжособистісної взаємодії та розвитку креативного мислення може стати ключовим елементом успішного консалтингу.

Загалом, удосконалення послуг ІТ консалтингу вимагає комплексного підходу, який об'єднує технічні знання, комунікаційні навички та інноваційні підходи.

Жук Руслан Іванович
здобувач вищої освіти PHD, 073 Менеджмент
Бучич Олександр Сергійович
здобувач вищої освіти ОС Магістр, 075 Маркетинг
Науковий керівник: **Лишенко Маргарита Олександрівна**
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВОЮ КОНЦЕПЦІЄЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поняття «збут» можна розглядати як в широкому так й вузькому значенні. В широкому розумінні це поняття означає процес, що охоплює всі операції, починаючи з виходу виробу за межі підприємства-виробника та закінчуючи переданням товару покупцеві. Таким чином, збут у широкому розумінні – процес організації транспортування, складування, підтримки запасів, доробки, просування до оптових і роздрібних торговельних ланок, передпродажної підготовки, упакування й реалізації товарів з метою задоволення потреб покупців і отримання на цій основі прибутку. Збут у вузькому значенні (продаж, реалізація) — процес безпосереднього спілкування продавця й покупця, спрямований на отримання прибутку і потребує знань, навичок і певного рівня торгової компетенції [1]. Основні аспекти поняття "збут" включають наступні категорії (рис.1).

Рисунок 1 – Основні категорії збутової діяльності

*Джерело: сформовано автором

Збут є важливою складовою бізнес-процесу, оскільки від нього залежить успіх у продажах та доходах підприємства. Відправницею ефективного збуту є здатність задовольняти потреби клієнтів, вигідно розміщувати продукти на ринку та ефективно конкурувати з іншими гравцями [3].

Маркетингові та комерційні інновації грають важливу роль в системі управління збутовою діяльністю підприємства, оскільки допомагають покращити ефективність та конкурентоспроможність бізнесу на ринку. Ось деякі ключові категорії маркетингових та комерційних інновацій у системі управління збутовою діяльністю:

Аналіз ринку та споживчої поведінки: використання новітніх методів аналізу ринку та досліджень споживчої поведінки для зрозуміння потреб клієнтів і виявлення нових можливостей.

Сегментація та мікротаргетинг: використання даних для розділення ринку на сегменти та розробки персоналізованих стратегій для кожного сегмента.

Цифровий маркетинг: впровадження цифрових маркетингових інструментів, таких як соціальні медіа, контент-маркетинг, пошукова оптимізація (SEO), інтернет-реклама і т. д., для залучення нових клієнтів та підтримки існуючих.

Розробка нових продуктів і послуг: впровадження інновацій у розробку нових продуктів або вдосконалення існуючих, які відповідають потребам ринку та виокремлюються на ньому.

Стратегії ціноутворення: розробка нових моделей ціноутворення, зокрема акцій, знижок, бонусних програм, що приваблюють клієнтів і стимулюють продажі.

Інновації в способах продажу: використання новітніх методів та технологій для полегшення процесу продажу, таких як електронна комерція, мобільний комерція, розробка мобільних додатків тощо.

Аналіз даних та бізнес-інтелект: використання аналітики та бізнес-інтелекту для отримання інсайтів і прийняття дієвих рішень щодо стратегії збуту.

Зміна підходу до клієнта: розробка більш інтерактивних та залучаючих стратегій для спілкування з клієнтами, включаючи сучасні засоби комунікації та обслуговування клієнтів.

Стратегія збуту та управління ланцюжком постачання: оптимізація стратегії збуту та управління ланцюжком постачання для покращення термінів доставки, ефективності виробництва та задоволення клієнтів.

Управління брендом та репутацією: розвиток та захист бренду, включаючи активну участь в соціальних мережах та підтримку позитивної репутації бренду.

Маркетингове управління виробничо-збутовою концепцією аграрного підприємства передбачає орієнтацію на потреби ринку та клієнтів у процесі виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції. Основні аспекти такого підходу включають (табл. 1):

Таблиця 1 – Основні аспекти дослідження маркетингових і комерційних інновацій

Категорії дослідження	Зміст дослідження
Ринковий аналіз:	Першим кроком є аналіз ринку для з'ясування потреб споживачів та ринкових можливостей. Це включає в себе дослідження попиту на аграрну продукцію, визначення цільових сегментів ринку та конкурентне середовище.
Сегментація ринку:	Визначення цільових сегментів ринку, які найбільше підходять для продукції аграрного підприємства. Різні сегменти можуть мати різні вимоги та потреби.
Розробка продукції під ринок:	На основі аналізу ринку і сегментації розробляється продукція, яка відповідає потребам та очікуванням цільових клієнтів.
Продаж і реалізація:	Включає в себе стратегії продажу та розробку каналів збуту, таких як ринки, дистриб'ютори, ресторани, супермаркети тощо.
Маркетингові комунікації:	Використання маркетингових інструментів, таких як реклама, PR, спецпропозиції, для просування продукції та залучення клієнтів.
Споживче обслуговування:	Забезпечення високого рівня обслуговування клієнтів, відповідь на їх запити та скарги, створення позитивного клієнтського досвіду
Оцінка результатів:	Моніторинг і відстеження результатів маркетингових заходів для аналізу ефективності та коригування стратегії за потреби.
Стратегічне планування:	Розробка довгострокових та короткострокових маркетингових стратегій, які враховують цілі та завдання аграрного підприємства.
Конкурентна перевага:	Створення унікальних пропозицій для клієнтів, які роблять продукцію аграрного підприємства більш привабливою на ринку порівняно з конкурентами

*джерело: сформовано авторами

Зв'язок між маркетингово-збутовою та виробничою діяльністю в системі управління аграрним підприємством дуже важливий для досягнення успіху та ефективності[2]. Ці дві складові повинні взаємодіяти для досягнення цілей підприємства та задоволення потреб клієнтів. Маркетингове управління виробничо-збутовою концепцією допомагає аграрним підприємствам не лише виробляти якісну продукцію, а й ефективно реалізувати її на ринку, залучити та зберегти клієнтів, а також досягти успіху в сфері агробізнесу. Для успішного управління збутовою концепцією аграрного підприємства необхідно враховувати ці проблеми та шукати ефективні рішення, які допоможуть подолати виклики та досягти поставлених цілей. Важливо постійно адаптувати стратегію збуту до змін в ринкових умовах і потребах клієнтів.

Список використаних джерел

1. Гіржева О.М. Управління маркетингово-збутовою діяльністю аграрних підприємств: механізми, стратегії, інструменти. 2020. Харків: «Смуґаста типографія», 321 с.
2. Lyshenko M.A., Ustik T.V., Pisarenko V.V., Maslak N.G., & Koliadenko D.L. (2020). Economic and marketing aspects of the functioning of small enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, №2 (33) 2020.C. 185-193. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.206609>
3. Лишенко М.О., Макаренко Н.О. Теоретичні основи маркетингової концепції управління та формування стратегії розвитку підприємства в умовах сталості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 33 – 40. http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/ujae_2023_r01_a5.pdf

Завгородько Сергій Володимирович
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Велієва Вікторія Олександрівна
Державний біотехнологічний університет

НАУКОВІ РОЗРОБКИ, ЩО ФОРМУЮТЬ ІНДУСТРІЮ 4.0

Європейська економіка наразі формується під впливом концепції «Індустрія 4.0», що вперше була озвучена у квітні 2011 року на Ганноверській промисловій виставці-ярмарці (Hannover Messe) та стала основною ідеєю Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) у січні 2016 році, у Давосі.

Індустрія 4.0 – ініціатива федерального уряду Німеччини в якості стратегічного плану розвитку економіки з метою повної автоматизації усіх компонентів виробництва та підключення до глобальної мережі обміну даними. Вона вважається четвертою промисловою революцією, що відбувається в багатьох розвинених країнах Європи та є шостим технологічним укладом.

Науковці виділяють дев'ять розробок (впроваджень) НТП, що формують та є основою Індустрії 4.0:

1. Big Data and Analytics. Великі масиви інформації, що надходять з різних джерел потребують швидкого опрацювання і прийняття управлінських рішень. Наразі, Big Data and Analytics забезпечує: зберігання, управління, зачистку, пошук, аналіз, візуалізацію, інтеграцію та групування великих об'ємів даних. Big Data and Analytics дозволяє проаналізувати увесь масив інформації у повному обсязі за короткий термін (по запиті, за хвилини).

2. Autonomous Robots — це роботи, що спроможні самостійно, без втручання людини виконувати завдання. Їх використовують для виконання складних та небезпечних для людини робіт. Вважається, що autonomous robots – є основою кіберфізичних систем та важливим компонентом Індустрії 4.0.

3. Simulation (моделювання) характерним є на етапі створення (проектування) бізнес-процесу. Метою Індустрії 4.0 є впровадження моделювання у процес виробництва. Тобто, виробництво, що працює у реальному світі (фізичному) матиме до найменших деталей розроблену віртуальну модель. Реальна та віртуальна модель повністю відповідатимуть одна одній та будуть тісно пов'язані між собою. Наприклад, зміни у фізичне (реальне) виробництво спочатку будуть внесені та опрацьовані на віртуальній моделі, а потім внесені до реального процесу виробництва. Це сприятиме економію коштів та часу, усунення прорахунків, недоліків у виробництві. Оскільки, похибки у віртуальній моделі мають менш глобальні наслідки, ніж у реальному виробництві.

4. Horizontal and Vertical System Integration – горизонтальна та вертикальна системи інтеграції передбачають конкурентну боротьбу серед підприємств, компаній. Горизонтальна інтеграція – придбання однією компанією іншої, повністю суміжної. Вертикальна інтеграція – придбання певною компанією усієї ланки виробництва, навіть галузі. Індустрія 4.0, в рамках горизонтальної та вертикальної інтеграції, об'єднує різні підприємства в єдину інформаційну систему, єдиний інформаційний простір. Всі об'єкти будуть підключені до Промислового інтернету речей та отримуватимуть повну інформацію незалежно від інформаційного рівня.

5. The Industrial Internet of Things . Промисловий інтернет речей – це ключова технологія Індустрії 4.0. Це єдина мережа промислових (виробничих) об'єктів із вбудованими датчиками та програмним забезпеченням для збору, аналізу та обміну даними з можливим віддаленим керуванням.

6. Cybersecurity. Кібербезпека – система заходів по захисту місць зберігання, обробки та передачі даних. Постійна перевірка інформаційних електронних потоків, захист від шкідливих кібератак – це набір заходів, що проводиться наразі кожною компанією. В Індустрії 4.0 об'єкти у Промисловому інтернеті речей, єдиній інформаційній системі, будуть мати підвищений рівень захисту, високий рівень організаційних заходів кібербезпеки.

7. The Cloud. Хмари (хмарні технології) – це захищена система зберігання та інтеграції великого обсягу інформації, яка має бути доступна користувачем з будь-якої точки світу. В Індустрії 4.0 хмарні технології активно використовуються, постійно удосконалюється захист інформації, швидкість та простота її обробки.

8. Additive Manufacturing. Основа додаткового (адитивного) виробництва – 3D друк, який дозволяє створити прототип майбутньої готової продукції чи макети деталей. Адитивне виробництво створює невеликі партії товарів, дозволяє знизити матеріальні витрати та витрати на доставку товару.

9. Augmented Reality. В Індустрії 4.0 передбачається швидкість усунення помилок та прийняття управлінських рішень. Застосування елементів віртуальної реальності значно скорочує витрати робочого часу на розробку продукції та усунення помилок. Оскільки, у працівника миттєво з'являється детальна інформація про товар, елементи виробництва або причину збою у виробництві.

Хмарні технології призначені для збереження даних онлайн у хмарі, до якої мають доступ і внутрішні і зовнішні користувачі. Завдяки хмарним технологіям бізнес-процеси можуть проводитися безперервно, потрібно лише стабільне підключення до мережі Інтернет. Водночас, при нестабільному підключенні, чи проблемами з мережею, Інтернет може стати і вагомим недоліком.

Проте, переваг у використанні хмарних технологій набагато більше, тому вони активно використовуються в діяльності відомих компаній Microsoft, Apple, Google, Yahoo, Amazon, Cisco тощо. Найвідомішими програмними

забезпеченнями хмарних облікових систем для підприємств є Xero, Kashoo, «Моє дело», «Эльба», SAP Business All-in-One, «Простой бизнес» та інші. Активно впроваджуються «хмарні» технології в практику використання найпоширеніших на сьогодні бухгалтерських програм в Україні: 1С, «Бухсофт», «ПАРУС», «iFin», «iforma» та інші.

Застосування технології Інтернету речей дослідники розглядають у майбутньому за умови зміни організаційних підходів до первинного обліку підприємства. При забезпеченні виробництва спеціальними пристроями, що зчитують інформацію та передають її для автоматичного формування бази даних обліку, що дозволить звільнитись від формування первинних документів.

Діджиталізації облікових та аналітичних процесів це складний та дорогий за вартістю процес, який має ряд переваг. Основна з яких – звільнення від постійного паперового документообігу та можливість працювати безперервно з будь-якого місця. Діджиталізація призведе до зростання цінності та ефективності інформації для процесів управління підприємством.

Події останніх років (пандемія, військові дії) підкреслили важливість цифровізації та розвитку Індустрії 4.0. Компанії, що акцентують увагу на цифровізації, швидко вирішують питання свого існування – налагоджена віддалена робота з будь-якого куточку світу, 3D друк зменшує вартість продукції, застосування елементів штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Iryna Koshkalda, Oleksandr Kniaz, Alona Ryasnyanska, Viktoriya Velieva Motivation Mechanism for Stimulating the Labor Potential. URL: <https://doi.org/10.5430/rwe.v11n4p53> (дата звернення: 01.10.2023).
2. D. Shyian, Y. Herasymenko, N. Ulianchenko, V. Velieva, I. Kotelnikova Household income as a factor forming potential demand on the market of organic products Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. 2021. Vol. 7(4). – P. 100-114. URL: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.04.06> (дата звернення: 18.10.2023).
3. Michael Rüßmann. Industry 4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries. URL: https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_industry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries (дата звернення: 01.10. 2023).

Завора Олександр Миколайович
аспірант,
спеціальність 073 «Менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Інна Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

МІСЯ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДІАГНОСТИКИ ПОТЕНЦІАЛУ, ОРІЄНТОВАНІ НА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Повномасштабна війна, турбулентність економічної системи, інфляційні процеси здійснюють деструктивний вплив не тільки на розвиток, але й на діяльність будівельних підприємств.

За період 2022 – 2023 рр. бізнес у будівельній галузі зіштовхнувся з наступними проблемами [1]:

- дефіцит кадрів (еміграційні, мобілізаційні процеси здійснили домінуючий вплив на скорочення працівників будівельних підприємств);
- зменшення попиту на нові об'єкти нерухомості;
- зміна пріоритетності напрямів будівництва (пріоритетним є відновлення пошкодженого майна);
- зростання собівартості об'єктів будівництва (скорочення внутрішнього ринку по виробництву матеріалів, наявність проблем імпортування та зростання вартості логістичних послуг у загальній сукупності підвищують вартість будівельних матеріалів);
- зниження купівельної спроможності населення країни;
- відсутність дієвих інструментів державної підтримки будівельних підприємств та ін.

Парадоксальність ситуації полягає в тому, що повоєнна відбудова потребує залучення максимальної кількості суб'єктів будівництва, щоб оперативно, ефективно та якісно відбудувати житлову, соціальну та іншу архітектуру, а у зв'язку з означуваною вище ситуацією, потенціал зазначених категорій підприємств знижується, що є вкрай негативним.

З початком відновлення України з'являться неабиякі перспективи розвитку будівельного ринку. До будівельного буму потрібно готуватися вже зараз. Адже той, хто перший займе нішу - особливо у секторах із високою доданою вартістю, - випередить інших та більше заробить [4].

Окреслене коло проблем актуалізує необхідність застосування нового системного підходу до управління розвитком підприємств будівельної галузі. У якості дієвого інструменту менеджменту доцільно вважати діагностику. Останнє зумовлює потребу фокусування уваги у даній праці на діагностиці

потенціалу підприємств будівельної галузі.

Адже, потенціал підприємства – це його можливості щодо створення та забезпечення перспектив функціонування. Потенціал підприємства залежить від трьох взаємопов'язаних чинників: конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та розвитку суб'єкта господарювання. Потенціал підприємства, як його можливість щодо формування перспективи, зумовлюється насамперед конкурентоспроможністю бізнес-суб'єкта. Достатній рівень конкурентоспроможності підприємства на певному ринку створює умови для його подальшого розвитку, але перехід на якісно новий рівень розвитку неможливий без значних інвестувань, що зумовлює важливість створювати та формувати інвестиційну привабливість бізнес-суб'єкта. Для прогресивного розвитку підприємства повинні виконуватися дві вимоги: висока конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість підприємства [2].

У межах даного дослідження доцільно зазначити, що економічна діагностика потенціалу передбачає оцінювання, аналізування й ідентифікування стану, тенденцій та перспектив розвитку на основі системи індикаторів з метою формування структурованої інформаційної бази для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на усунення проблемних моментів та слабких сторін організації чи використання шансів умов функціонування і сильних позицій підприємства [3].

Пріоритетними напрямками діагностики потенціалу є:

- оцінка стану складових потенціалу будівельних підприємств (виробничої, фінансової, кадрової, організаційно-управлінської, інвестиційної, інноваційної);
- ідентифікація та оцінка дисбалансів у структурі складових потенціалу будівельних підприємств;
- діагностика фінансового стану, кредитоспроможності, ділової активності, прибутковості підприємств;
- реалістична оцінка інвестиційної привабливості підприємств;
- визначення ризику банкрутства;
- ідентифікація латентних ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища, які здійснюють деструктивний вплив на розвиток потенціалу підприємства;
- визначення рівня розвитку підприємств;
- оцінка змін рівня економічної безпеки через повномасштабну війну;
- окреслення стратегічних управлінських ініціатив, імплементація яких у практичну діяльність будівельних підприємств посилить потенційні можливості щодо підвищення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання, його конкурентоспроможності, в перспективі сприятиме підвищенню вартості бізнесу та ін.

Діагностичний процес повинен базуватися на наступних пріоритетних

принципах:

- цілеспрямованість – діагностика потенціалу підприємств будівельної галузі повинна бути орієнтована на ідентифікацію способів та шляхів забезпечення його розвитку;
- об'єктивність – об'єктивні результати діагностики дозволять реалістично оцінити проблеми, прогалини та сприятимуть прийняттю дієвих управлінських рішень;
- оптимальність – для проведення діагностики потрібно виконати таку кількість діагностичних процедур та застосувати раціональну кількість оціночних індикаторів, які дозволять отримати реалістичні результати та успішно виконати ідентифіковані завдання діагностичного процесу;
- логічність – процес діагностики повинен бути чітко змодельованим, етапи виконання діагностичних процедур мають бути логічно та алгоритмічно узгодженими;
- достовірність інформаційної бази – якість та результативність діагностики значною мірою залежать від достовірного інформаційного забезпечення, відповідно, фундаментальну платформу інформаційного забезпечення в першу чергу повинні сформувати дані бухгалтерського обліку (фінансової, статистичної, управлінської та податкової звітності);
- обґрунтованість критеріальної бази – оціночні індикатори, які використовуються у процесі діагностики, повинні мати чітке обґрунтування щодо відповідності нормативу або науково-обґрунтованій тенденції у динаміці;
- обмеженість відкритості результатів – результати діагностики повинні використовуватися для внутрішніх управлінських цілей;
- завершеність – результати проведення діагностики мають забезпечити не тільки ідентифікування проблем, слабких сторін діяльності підприємства, але й визначення перспектив розвитку, способів мінімізації слабких сторін та недоліків.

Резюмуючи результати дослідження, зазначимо, що успішна інтеграція діагностики в систему менеджменту, дозволить знайти дієві способи підвищення рівня потенціалу, що сприятиме розвитку підприємства будівельної галузі.

Список використаних джерел

1. Жужа М. Тенденції в будівельній галузі під час воєнного стану. Як війна впливає на будівельну галузь. URL: <http://surl.li/nlptb>.
2. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Діагностика потенціалу підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 155 – 166.
3. Кузьмін О.Є. Економічна діагностика: навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. К.: Знання. 2012. 318 с.
4. Повоєнне відновлення: шанс для розвитку будіндустрії. URL: <http://surl.li/nlihz>.

Костяний Олексій Олександрович
здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

ОП «Адміністративний менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:

Славкова Олена Павлівна
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Підвищення конкурентоспроможності є процесом змін, і як будь-який процес, особливо той, що викликає певний опір. Це вимагає лідерства, особливо стратегічного підходу. Зміни стосуються всіх основних організаційних елементів, включно з кадровою структурою, працевлаштування, навчання, технології, обладнання, продукти, ринки збуту, то відповідною точкою підвищення конкурентоспроможності є розробка такої стратегії зростання з урахуванням усіх аспектів просування та протидії. Процес розробки та впровадження програм підвищення конкурентоспроможності дає змогу створити алгоритм реалізації програм, спрямованих на посилення конкурентної ситуації та створення ринкових конкурентних переваг.

Управління розробкою та впровадженням програми підвищення конкурентоспроможності базується на наступних принципах: - поєднання єдиного керівництва та колегіальних повноважень представників групи для спільного прийняття рішень, - посилення позиції лідера та відповідальності за прийняття рішень, , організація єдиного управління на всіх етапах створення та реалізації програми - дотримання термінів і збалансованості використаних ресурсів - комплексне врахування інтересів усіх зацікавлених сторін, але перш за все учасників програми. Серед основних заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності підприємства, можна виділити - промислове планування, комп'ютеризацію та автоматизацію процесів підприємства, забезпечення гнучкості виробничого процесу - організаційний розвиток, який полягає у впровадженні нових прогресивних методів організації бізнесу процесів, революціонізувати процеси і навіть створити принципово нові сфери діяльності, відповідні технології, скорочення тривалості виробничих і комерційних циклів - методи економічного управління фінансовими запасами - поведінкові інструменти для зміни поведінки співробітників і їх відносин. Після визначення цілей визначаються ресурси, час та інші обмеження, необхідні для досягнення цілей.

Особливістю системи управління конкурентоспроможністю підприємства є наявність структурованих блоків, які взаємовпливають і чутливі до сторонніх зовнішніх і внутрішніх факторів, які в свою чергу створюють цілісну,

багатофункціональну і складну систему. Тому здатність формувати та реалізовувати кадровий потік знань на конкурентному ринку можна вважати ключовою компетенцією підприємства; пошук і накопичення сучасних знань, умінь і навичок, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності бізнесу та розвиток споживчої цінності; розширення сфери діяльності компанії.

Для суб'єктів господарювання, що працюють у галузі маштнобудування, варто звернути увагу на креативний маркетинг як спосіб підвищення конкурентоспроможності як компанії, так і її продукції на ринку. Основними креативними маркетинговими інструментами, які може використовувати підприємство машинобудівної промисловості, можуть бути: диференціація та різке зниження цін, посилення рекламної діяльності та інші методи просування товару. У компанії, що реалізує програму підвищення конкурентоспроможності, доцільно створити міждисциплінарну команду, діяльність якої спрямована на розробку та реалізацію цієї програми. Вони повинні бути вільні від усіх або більшості своїх звичайних обов'язків і демонструвати творче, нестандартне мислення. Команда змін також включає керівників вищої ланки, чий повноваження та повноваження можна використовувати для підтримки команди. До впровадження можливих змін всередині компанії необхідно підходити комплексно, з урахуванням еволюції внутрішнього і зовнішнього середовища, на основі генерального плану. Як показує практика впровадження великої кількості дрібних змін, шансів на успіх більше, ніж у рідкісних, але кардинальних змін.

Підготовка та реалізація програми підвищення конкурентоспроможності є найважливішим інструментом комплексного розвитку діяльності компанії. На основі розробки та послідовної реалізації програми можна зробити висновки про те, яких шансів компанія може досягти в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Кошелупов І.Ф. Програми підвищення конкурентоспроможності організацій. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Випуск 1(44). 2012. С.219-225.

2. Гринчук Ю. С., Вихор М. В., Шемігон О. І. Програми підвищення конкурентоспроможності у системі стратегічного управління організаціями. *Агросвіт*. № 7, 2019. С.3-9.

3. Железняк К. Л., Отрок М. В. Напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8347> (дата звернення: 25.10.2023).

4. Мірошник, Р., Трендюк, К. Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств силікатної галузі. *Економіка та суспільство*, №44, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1811/1747> (дата звернення: 25.10.2023).

Леменчук Микола Ігорович
здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:

Калачевська Лариса Іванівна
Доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Україна намагається не відставати від розвинутих європейських країн, які динамічно розвивають «зелену» енергетику, максимально використовуючи власний природний потенціал. Проте ефективність державної політики у сфері альтернативної енергетики залежить насамперед від ефективності нормативно-правової бази, метою якої є створення сприятливих умов для роботи на українському ринку відновлюваної енергетики.

Основними законами, що регулюють правовідносини у сфері альтернативної енергетики, є:

- Закон України «Про альтернативні джерела енергії» [1];
- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення «зеленого» тарифу» [2];
- Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг «Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію та надбавки до «зелених» тарифів за дотримання рівня використання обладнання українського виробництва для суб'єктів господарювання» [3].

Більшість експертів-енергетиків позитивно оцінюють ухвалення закону про «зелений тариф», згідно з яким український оптовий ринок електроенергії зобов'язаний купувати електроенергію, вироблену з альтернативних джерел енергії, за «зеленим тарифом».

Для заохочення виробництва тепла з відновлюваних джерел енергії Верховна Рада України прийняла закон [4], який передбачає запровадження стимулюючої плати за теплову енергію, вироблену з альтернативних джерел. Ціна на теплову енергію з альтернативних джерел встановлюється у розмірі 90% поточної ціни на теплову енергію з газу (а за її відсутності – на рівні середньозваженої ціни на теплову енергію з газу в регіоні) [5].

У липні 2020 року Президент України підписав Закон № 810-XX [16], який мав стати першим кроком до вирішення проблемних питань енергетичного ринку, з особливим акцентом на розрахунки з виробниками «зеленої» електроенергії. Крім того, Уряд України змінив модель призначення спеціальних завдань (ПКМУ від 5 серпня 2020 року № 694). Крім того,

НКРЕКП внесла зміни до правил ринку відповідно до рішення від 04.11.2020 р. № та рішення від 11.11.2020р. № 2084

Безумовно, на сталий розвиток альтернативної енергетики та інвестиційну привабливість галузі впливає прозоре вирішення питання обмеження виробництва відновлюваної енергії та визначення дисбалансів.

Основними напрямками вирішення проблемних питань розвитку альтернативної енергетики є: впровадження моделі функціонування ринку електроенергії виробниками з альтернативних джерел; розроблення та прийняття законопроекту щодо надання виробникам електроенергії, виробленої з альтернативних джерел енергії, права виходу з балансової групи гарантованого покупця та реалізації електроенергії на вільному ринку з можливістю отримання компенсації у вигляді різниці між погоджені суми; «зелений» тариф або ціна аукціону та ринкова ціна, не нижча за ринкову ціну «на добу наперед»; масштабне встановлення системи прогнозування виробництва «зеленої» електроенергії в залежності від метеорологічних умов; правове регулювання питань, пов'язаних із системами накопичення електроенергії, а також розвитку електромобільності.

Список використаних джерел

1. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лютого 2003 р № 555-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text> (дата звернення 20.09.23).

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення "зеленого" тарифу: Закон України від 25 вересня 2008 р. N 601-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601-17#Text> (дата звернення 20.09.23)

3. Про встановлення «зелених» тарифів на електричну енергію та надбавки до «зелених» тарифів за дотримання рівня використання обладнання українського виробництва для суб'єктів господарювання. Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 1787 від 30.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1787874-20#Text> (дата звернення 20.09.23).

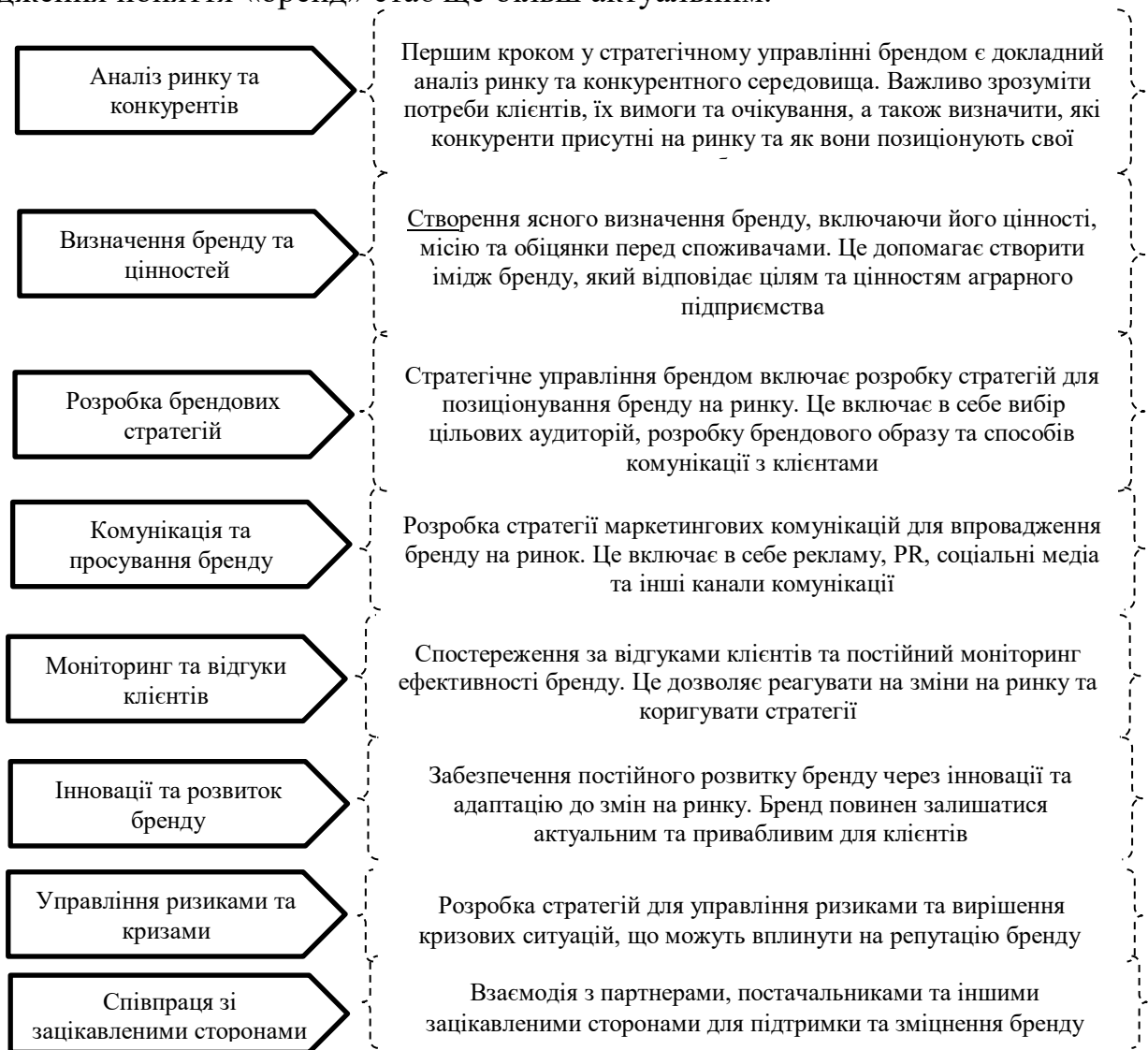
4. Про внесення змін до Закону України «Про теплопостачання» щодо стимулювання виробництва теплової енергії з альтернативних джерел енергії: Закон України №1959-VIII від 21.03.2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1959-19#Text> (дата звернення 20.09.23).

5. Веб-сайт Держенергоефективності. URL: <http://saee.gov.ua/uk/content/serednozvazheni-taryfy> (дата звернення 20.09.23).

*Лишенко Маргарита Олександрівна,
доктор економічних наук, професор, декан факультету ЕІМ,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми*

ЕЛЕМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БРЕНДОМ

Дослідження поняття «бренд» є важливим для розуміння того, як впливати на споживачів та як змінювати їхнє сприйняття компанії та її продукту. Воно допомагає розуміти те, як компанії можуть підвищити свою конкурентоспроможність на ринку, як покращити співпрацю зі своїми партнерами та як підтримувати позитивний імідж в очах споживачів. Крім того, з розвитком цифрових технологій, віртуальних мереж та соціальних медіа, дослідження поняття «бренд» стає ще більш актуальним.

Рисунок 1 - Основні складові дослідження стратегічного управління брендом аграрного підприємства

Джерело: сформовано автором

Стратегічне управління брендом аграрного підприємства - це процес створення, розвитку та управління брендом, який допомагає підприємству відзначитися на ринку та вирізнитися серед конкурентів.. Важливо мати чітку стратегію управління брендом в аграрному секторі, оскільки це сприяє підвищенню вартості бренду, залученню клієнтів та створенню позитивного іміджу. Доцільно виділити основні складові дослідження стратегічного управління брендом аграрного підприємства (рис.1).

Управління брендом може стикатися з різними проблемами та викликами, які впливають на репутацію та успіх бренду. Деякі з найпоширеніших проблем управління брендом включають[3]: *Зміна споживчого підходу* - споживачі постійно змінюють свої вимоги та очікування, що може ускладнити збереження актуальності бренду. Бренд повинен адаптуватися до змін в споживчих попитах та поведінці. *Зміни конкурентного середовища* - конкуренція на ринку постійно зростає, і конкуренти можуть спрямовувати свої зусилля на те, щоб витіснити ваш бренд. Це ставить підвищений тиск на збереження позицій бренду. *Недостатність інновацій* - бренди, які не інвестують у розвиток та інновації, можуть стати застарілими та втратити свою привабливість для споживачів. *Кризові ситуації та репутаційні проблеми* - кризові ситуації, такі як скандали, проблеми з якістю продукції або конфлікти зі споживачами, можуть суттєво пошкодити репутацію бренду та вимагати ефективного управління кризовою ситуацією. *Порушення брендового іміджу в мережі Інтернет* - негативні відгуки та рецензії в Інтернеті можуть шкодити репутації бренду, і важливо ефективно взаємодіяти з онлайн-спільнотами та контролювати інтернет-простір. *Недостатня увага до цільових аудиторій* - неправильне спрямування зусиль на неправильні цільові аудиторії може призвести до втрати клієнтів та втрати позицій на ринку. *Відсутність чіткої стратегії управління брендом* - відсутність чіткої та зрозумілої стратегії управління брендом може призвести до недоліків в комунікації та невідповідності споживчим очікуванням. *Застосування невдалих маркетингових стратегій* - невдалий маркетинг може завдати шкоди бренду та його репутації. Наприклад, некоректна або провокативна реклама може викликати негативну реакцію споживачів.

Так, стратегічне управління брендом в аграрному секторі є надзвичайно важливим для побудови стійкої конкурентоспроможності та успішного позиціонування підприємства на ринку[2]. В аграрному секторі, як і в інших галузях, бренд відіграє важливу роль у визначенні споживчої довіри та вибору продукції чи послуги. Причини, чому стратегічне управління брендом в аграрному секторі є настільки важливим: *Підвищення довіри споживачів*: Сильний бренд в аграрному секторі допомагає підвищити рівень довіри споживачів до продукції. Споживачі, які впізнають і довіряють бренду, схильні більше витратити на продукцію цього бренду. *Позиціонування продукції*: бренд допомагає позиціонувати продукцію на ринку та визначити її унікальну пропозицію. Сильний бренд допомагає виділитися серед конкурентів і залучити увагу клієнтів. *Збереження сталого попиту*: бренд може сприяти створенню

лояльності серед клієнтів, що дозволяє підприємству зберігати сталий попит на свою продукцію. *Збільшення цінності бренду*: сильний бренд може значно збільшити цінність підприємства, роблячи його більш привабливим для інвесторів і потенційних партнерів. *Можливість виправдовувати вищі ціни*: Завдяки сильному бренду підприємство може встановлювати більш високі ціни за свою продукцію, оскільки споживачі готові платити більше за продукцію відомого та надійного бренду. *Можливість впливати на споживчі попити та звички*: Сильний бренд може впливати на споживчі попити, створюючи тенденції та встановлюючи стандарти в галузі.

Управління брендом вимагає уважності, аналізу та постійного моніторингу, щоб вирішувати проблеми та виклики, що виникають, і зберігати позитивний імідж бренду на ринку[1]. Стратегічне управління брендом в аграрному секторі важливо для побудови стійкої конкурентоспроможності та позиціонування підприємства на ринку. Бренд є важливим активом, який може створити додаткову цінність та відзначити підприємство серед конкурентів. Управління брендом в аграрному секторі передбачає ретельну розробку стратегії, створення ідентичності бренду, маркетингові комунікації та постійний моніторинг реакції споживачів. Правильно побудований та керований бренд допомагає підприємству вижити в умовах конкуренції та стати лідером на ринку аграрних продуктів чи послуг.

Список використаних джерел

1. Литвиненко К. О. Основні атрибути успішного бренда. *Управління розвитком*. 2012. № 2. С. 74–77.
2. Лищенко М.О. Бренд-менеджмент як інструмент маркетингової діяльності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2289>
3. Майборода Г.О. Бренд-менеджмент як складова комплексу маркетингу підприємства. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Економіка*. 2018. Т. XIX, Вип. 308. С. 173–180.

Мазур Олексій Сергійович
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Велієва Вікторія Олександрівна
Державний біотехнологічний університет

АНАЛІЗ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Сільське господарство – одна з найважливіших і життєво необхідних галузей народного господарства, яка виробляє продукти харчування для населення країни та сировину для галузей промисловості. Вона відіграє важливу роль у зміцненні економіки країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. Тільки ефективне сільськогосподарське виробництво може бути надійною матеріальною основою функціонування всіх галузей і сфер економіки держави.

Рослинництво відіграє ключову роль в аграрному секторі, оскільки традиційно займає найбільш вагомую частку в структурі валового продукту сільського господарства України та є основою для формування кормової бази тваринництва. Об'єм виробництва сільськогосподарської продукції один з основних показників, які характеризують діяльність сільськогосподарських підприємств. Від його величини залежить об'єм реалізації продукції, а отже і ступінь задоволення потреб населення в продуктах харчування.

Забезпечення виробництва продукції, необхідної для задоволення потреб населення та держави, є метою діяльності будь-якого підприємства. Виробництво є головною ланкою суспільного розвитку і базується на споживчих потребах людини. Від об'єму виробництва продукції залежить також рівень її собівартості, сума прибутку. Об'єм виробництва продукції рослинництва залежить від багатьох факторів, і всі вони діють комплексно.

Нині надзвичайно актуальним в Україні є розвиток сільського господарства як вирішальної передумови функціонування основних галузей економіки. Основна частина фонду споживання формується за рахунок продукції сільського господарства, тому аграрне виробництво – життєво необхідна галузь і головна умова існування суспільства.

Зернове господарство завжди було й залишається базовим у формуванні ефективності агропромислового сектору України. Однією з нагальних потреб аграрної галузі є забезпечення зростання виробництва сільськогосподарської продукції та вирішення продовольчої безпеки країни. Зернова галузь є стратегічною для України й має велике значення для розвитку внутрішніх і зовнішніх ринкових спроможностей, підвищення її іміджу на міжнародній арені. Забезпечити ефективне функціонування підприємств в умовах інтеграції сільського господарства України в світове співтовариство можливо за рахунок

інтенсифікації виробництва, тобто використання нових досягнень селекції, агрономії, техніки та технології.

В аграрному секторі економіки ефективність виробництва є запорукою продовольчої безпеки країни та індикатором виходу галузі із економічної кризи. Тому розуміння сутності економічної ефективності, особливо в ринкових умовах господарювання сільськогосподарських господарств та товаровиробників має важливе значення.

Серед зернових культур, які вирощують в Україні, велике продовольче значення має озима пшениця, який характеризується високою поживною цінністю зерна і урожайністю. Оцінка ефективності виробництва пшениці ґрунтується на комплексному підході до визначення її кінцевих результатів з урахуванням залучених ресурсів та ступеня їх використання. Від своєчасно проведеного аналізу виробництва продукції, залежить оцінка діяльності підприємства з використанням наявних можливостей збільшення виробництва продукції, а також повнота і реальність виявлення резервів і як результат цього – збільшення виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку та рентабельності підприємства.

На кількість виробництва зерна впливають багато факторів, але основними є урожайність і площа посівів. Також великий вплив має і структура посівних площ.

Урожайність – це середній збір того чи іншого виду продукції з одиниці площі. Чим більша доля високо урожайних культур в загальній посівній площі, тим вище при інших умовах валовий вихід продукції і навпаки. Також на обсяг виробництва продукції має вплив загибель посівів. Отже, збільшення виробництва продукції може бути досягнуто за рахунок розширення посівних площ, вдосконалення їх структури і підвищення урожайності.

Перехід до ринку істотно розширив права і відповідальність підприємств стосовно як відносин, так і господарювання. Нині господарства самі розробляють і затверджують свої плани, а центральний механізм доведення планових завдань замінено договірними відносинами. Проте і тепер відчувається взаємна заінтересованість держави і виробника.

Держава прагне одержати необхідний обсяг продукції, а підприємство – мати гарантований ринок збуту своєї продукції, нормальні закупівельні ціни, зустрічні поставки товарно-матеріальних цінностей та інше. Таким чином, звідси основне завдання – дати обґрунтовану оцінку доцільного розподілу продукції за основними напрямками, щоб продукція використовувалася за бажанням підприємств.

Отже, щоб достатньо задовольнити потреби різних сфер народногосподарського значення та потреби господарств, сільськогосподарські виробники повинні намагатися досягти певних запланованих меж у обсязі одержання продукції. А це досягається шляхом виконання плану, зокрема по таких показниках як зібрана площа та урожайність.

Проведемо розрахунок впливу урожайності і розміру посівних площ

ячменю ярого на валовий збір (табл.1).

Як бачимо за даними таблиці 1 у 2021 році виробництво озимої пшениці зросло майже у 2 рази. В цілому, валовий збір збільшився на 8020 ц, у тому числі: за рахунок скорочення посівної площі – зменшився на 106,9 ц, а за рахунок підвищення урожайності – збільшився на 8126,9 ц.

Таблиця 1 - Розрахунок впливу факторів на зміну валового збору зерна озимої пшениці у ДП ДГ «Елітне» за 2020-2021 рр.

Посівна площа, га		Урожайність, ц/га		Валовий збір, ц			Відхилення від плану (+;-), ц		
							всього	в т.ч. за рахунок зміни	
2020р.	2021р.	2020р.	2021р.	2020р.	2021р.	2021р. у % до 2020р.		посівної площі	урожайності
454	449	21,5	39,6	9774,0	17794,0	зб. майже у 2 р.	+8020,0	-106,9	+8126,9

Джерело: власні розрахунки за даними фінансової та статистичної звітності ДП ДГ «Елітне»

Оскільки, урожайність та посівна площа – основні фактори, що впливають на обсяг валового збору. Збільшення валового збору за рахунок підвищення урожайності – основна мета інтенсифікації виробництва

Найважливішими результативними показниками сільськогосподарського виробництва в цілому є урожай і урожайність. Рівень урожайності відображає вплив економічних і природних умов, а також якість організаційно - господарської діяльності сільськогосподарських підприємств і господарств.

Список використаних джерел

1. Герасименко Ю.С., Велієва В.О., Остапенко Р.М. Стратегічні напрями формування механізму державного стимулювання розвитку екологічно орієнтованого агробізнесу. Проблеми економіки. 2020. № 4 (46). С. 364-375. URL: https://www.problecon.com/article/?year=2020&abstract=2020_4_0_364_375&lang=ua.
2. D. Shyian, Y. Herasymenko, N. Ulianchenko, V. Velieva, I. Kotelnikova Household income as a factor forming potential demand on the market of organic products Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. 2021. Vol. 7(4). – P. 100-114. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26860>
3. Iryna Koshkalda, Oleksandr Kniaz, Alona Ryasnyanska, Viktoriya Velieva Motivation Mechanism for Stimulating the Labor Potential. URL: https://doi.org/10.5430/rwe.v11n4p53_

Мірошниченко Влада В'ячеславівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Велієва Вікторія Олександрівна
Державний біотехнологічний університет

АНАЛІЗ УРОЖАЙНОСТІ ВІВСА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИРОЩУВАННЯ

Овес вважається найбільш розповсюдженою зерною культурою всебічного використання. Зерно вівса є цінною кормовою, продовольчою і технічною культурою. Овес використовується на фуражні цілі (для годівлі свиней, великої рогатої худоби і птиці), є сировиною для виробництва круп, пластівців, борошна, кавових напоїв.

Овес пройшов дуже довгий шлях від первинних примітивних форм до сучасних сортів високої культури землеробства. Він є вологолюбною культурою, уразливий до посушливих умов, особливо в період активного формування генеративних органів. Тому найпридатнішими зонами для його вирощування є Полісся та Лісостеп. Протягом 2017-20 2021р. найбільше вівса висівали у Волинській, Житомирській та Чернігівській областях.

Слід відмітити, що за вказаний період зросли площі посіву в Херсонській (на 17,2 %) та Закарпатській (на 14 %) областях.

Середня урожайність вівса в Україні за аналізований період збільшилася з 18,3 до 23,2 ц/га, або на 26,8 %. Протягом 2017-2021 років лідерами за урожайністю є Вінницька, Полтавська та Черкаська області.

Лідерами з виробництва вівса в Україні традиційно залишаються Волинська, Житомирська та Чернігівська області. Їх частка у загальному валовому виробництві займає понад 40 %. Протягом 2017-2021 років найбільше зростання валового збору спостерігаємо у Харківській (в 2 рази), Закарпатській (на 55,2 %) та Тернопільській (на 43,3 %) областях.

Дослідження ефективності виробництва вівса було проведено за даними приватного підприємства «Маяк» Харківської області.

Підприємство є середнім за розмірами з незмінною площею земельних угідь 1819 га. Чисельність працівників у 2021 році стала на 4 особи меншою, ніж у 2020 році.

У 2021 році в результаті своєї діяльності підприємство отримувало прибуток, хоча у 2019 році був зафіксований збиток. За показниками платоспроможності, ліквідності балансу підприємство має певні проблеми з погашенням заборгованості.

Бухгалтерський облік у підприємстві налагоджений. Застосовується автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку. Порушень у роботі

бухгалтерської служби виявлено не було. Програмне забезпечення сучасне, постійно оновлюється, на підприємстві цьому приділяється особлива увага.

Щодо виробництва вівса, то протягом 2020-2021 рр. у підприємстві спостерігається скорочення посівної площі вівса майже на 24 %, при чому відмічається підвищення його урожайності – з 1,4 ц/га до 10,7 ц/га (табл.1).

Таблиця 1 - Динаміка урожайності вівса ПП «Маяк» за 2012 – 2022 рр.

Роки	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021 рік у % до	
											2012	2020
Овес	10,2	8,9	5,4	6,3	10,1	7,2	8,8	10,4	1,4	10,7	105,0	зб. у 8 р.

Джерело: власні розрахунки за даними фінансової та статистичної звітності ПП «Маяк»

Як бачимо, у 2020 році урожайність вівса була найнижчою у динаміці за 2012-2021 рр., а у 2021 – найвищою. У співставленні урожайність у 2021 році збільшилась на 5 % порівняно з 2012 роком та майже у 8 разів – до 2020 року.

Можемо припустити, що у 2020 році могло бути порушення агротехнічних заходів вирощування, внесення добрив, зміна сорту тощо, що призвело до значного скорочення урожайності культури. У 2021 році ситуація докорінно змінилась на краще, до отримання вищого показника за останні 10 років.

Вирівнювання динамічного ряду урожайності вівса в динаміці за 10 років за рівнянням прямої лінії мало досить неоднозначний висновок. Рівняння, що було отримане: $y = -0,1115x + 8,5533$, вказує на щорічне зменшення урожайності в середньому на 0,1 га, при цьому середній рівень урожайності за досліджуваний відрізок років був приблизно 9 ц/га. Можемо припустити, що таку неоднозначність дав саме 2020 рік, коли було отримано найнижчий показник урожайності вівса.

Урожайність визначається під впливом багатьох факторів: клімат, сезонність, обробіток ґрунту, погодні мови тощо. Але, головним фактором залишається внесення добрив. У зв'язку з неоднозначністю отриманих результатів маємо на меті дослідити вплив внесення добрив на вирощування проса у досліджуваному господарстві.

У 2020 році під посіви добрива під посіви вівса не вносились взагалі, тому і було отримано такий низький показник урожайності.

У 2021 році добрива були внесені в повному обсязі згідно з нормою, порушень строків посіву-збору урожайності теж не було встановлено.

Щодо перспективності виробництва вівса, то можемо запропонувати: підвищити якість продукції, оновити насінневу базу, розширити ринки збуту, бо виникають запитання до низької ціни реалізації у 2021 році. Витрати на виробництво у 2021 році майже у 2,5 рази скоротились – за рахунок економії практично за всіма складовими елементами. Підвищення урожайності мало ряд позитивних зрушень на загальні показники ефективності виробництва вівса. Тому, варто і надалі використовувати цей досвід.

Список використаних джерел

1. Герасименко Ю.С., Велієва В.О., Остапенко Р.М. Стратегічні напрями формування механізму державного стимулювання розвитку екологічно орієнтованого агробізнесу. Проблеми економіки. 2020. № 4 (46). С. 364-375. URL: https://www.problecon.com/article/?year=2020&abstract=2020_4_0_364_375&lang=ua.
2. D. Shyian, Y. Herasymenko, N. Ulianchenko, V. Velieva, I. Kotelnikova Household income as a factor forming potential demand on the market of organic products Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. 2021. Vol. 7(4). – P. 100-114. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26860>
3. Iryna Koshkalda, Oleksandr Kniaz, Alona Ryasnyanska, Viktoriya Velieva Motivation Mechanism for Stimulating the Labor Potential. URL: <https://doi.org/10.5430/rwe.v11n4p53>.

Наріжний Володимир Миколайович

здобувач вищої освіти, спеціальність 073 «Менеджмент»

ОП «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник:

Бричко Аліна Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент

Сумський національний аграрний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Забезпечення якості та ефективності медичної діяльності у всіх медичних закладах є однією з найсуттєвіших проблем у галузі охорони здоров'я. Будь-які розбіжності чи недорозуміння, що стосуються якості медичних послуг, наданих населенню, є критичними питаннями для численних країн.

В сучасних умовах економічного розвитку важливим завданням є забезпечення високої якості медичної допомоги та досягнення належних результатів у роботі лікарів, підрозділів та лікувальних та профілактичних закладів в цілому. Це стає пріоритетним завданням, оскільки впливає на стан здоров'я всього населення і ефективність використання кадрових, матеріальних та технічних ресурсів у сфері охорони здоров'я.

Отже, створення методики означає визначення критеріїв та стандартів, які дозволяють оцінити якість медичного обслуговування пацієнтів. Це надає можливість розробляти заходи для виправлення недоліків у медичному обслуговуванні населення.

Сфера охорони здоров'я свідчить про значний прогрес у розвитку системи, і це досягається завдяки впровадженню методів загального та всеосяжного управління якістю. Один з таких методів - це "total quality

management," що включає в себе комплекс підходів до забезпечення якості.

Поняття ефективності та управління якістю набули швидкого розвитку, особливо в промисловості. Японія, яка успішно впровадила принципи цього методу у виробництві, протягом останніх десятиліть визначається як одна з провідних країн світу в цьому питанні. Її досвід став важливою частиною світової історії економіки.

Методи управління, які вже успішно застосовуються в промисловості, тепер активно впроваджуються і в інших галузях, включаючи сферу охорони здоров'я.

Багато принципів загального управління важко безпосередньо адаптувати до медичних завдань, але наявний досвід свідчить, що основні положення успішно застосовуються в галузі охорони здоров'я, не лише у Японії та країнах Заходу, але і в Україні. За Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), якісна медична допомога полягає в організації ресурсів з максимальною ефективністю і безпечністю, з метою задоволення медичних та санітарних потреб всіх, хто потребує допомоги.

Науковці вважають, що якісна медична допомога сприяє покращенню можливостей для збереження здоров'я, швидшому видужанню після хвороби та підвищує шанси на відновлення.

Згідно з деякими дослідженнями, під якістю медичної допомоги слід розуміти врахування певних потреб, що відповідають очікуванням пацієнтів, з урахуванням сучасних досягнень медичної науки та практики, та при цьому ефективно використовувати наявні ресурси.

Якість медичної допомоги оцінюється на основі різних складових та підходів, включаючи наступне:

- Структурна якість: оцінює умови, в яких надається медична допомога.
- Якість технології: визначає, наскільки оптимально підібрані методи лікування та діагностики для конкретного пацієнта.
- Якість результату: вимірюється відповідність фактичних результатів досягнутих результатів.

Якість структури повинна забезпечувати ефективний обмін інформацією як для зовнішніх, так і для внутрішніх потреб медичних установ, використовуючи сучасні інформаційні технології. Важливо, щоб інформація була доступною для пацієнтів і громадян, щоб вони могли брати участь у прийнятті рішень, оскільки це стосується їх здоров'я. Структурна якість також повинна сприяти підвищенню кваліфікаційного рівня та працездатності медичних працівників.

Таким чином, якість процесу надання медичної допомоги забезпечується клінічними рекомендаціями і протоколами. Клінічні рекомендації розробляються на основі наукової методології і допомагають лікарю та пацієнту приймати рішення щодо надання медичної допомоги в різних клінічних ситуаціях. Клінічні протоколи є технічними нормативами щодо надання медичної допомоги в конкретних випадках захворювань.

Некрасова Анна Вікторівна
здобувач вищої освіти
спеціальності 075 «Маркетинг»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Устік Тетяна Володимирівна
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ СПОЖИВЧИХ ПРЕФЕРЕНЦІЙ У АГРАРНІЙ СФЕРІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МАРКЕТИНГОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Маркетинговий аналіз споживчих преференцій у аграрній сфері є важливою частиною маркетингового планування для підприємств, що працюють у цьому секторі. Він включає вивчення та аналіз споживачів, їх потреб, вимог та уподобань щодо продуктів та послуг, пов'язаних з сільським господарством і аграрною сферою. Оцінка споживчих преференцій в аграрній сфері може бути здійснена різними методами, включаючи анкетування, спостереження, фокус-групи та аналіз даних про продажі. Дані, отримані в результаті такого аналізу, допомагають зрозуміти потреби та вимоги споживачів, їх вподобання щодо якості продукції, ціни, упаковки, дизайну, екологічних аспектів та інших факторів.

Маркетинговий аналіз споживчих преференцій у аграрній сфері дає підприємствам можливість зрозуміти, які товари та послуги найбільш популярні серед споживачів, які тенденції спостерігаються на ринку та яким чином змінюються їх преференції. Це дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у споживчому сегменті, розробляти нові продукти та послуги, а також визначати оптимальні стратегії маркетингу. Завдяки маркетинговому аналізу споживчих преференцій у аграрній сфері маємо можливість зрозуміти, яким чином конкуренти задовольняють потреби споживачів, якими методами вони використовують для привертання уваги та утримання споживачів. Це дає можливість визначити конкурентні переваги підприємства, з'ясувати, що можна покращити, та виявити ніші на ринку.

Проведемо аналіз споживчих преференцій у аграрному секторі економіки, який включає визначення основних факторів, що впливають на вибір продуктів та послуг споживачами та сприяють маркетинговому плануванню продукції. Серед основних факторів, що впливають на споживчі преференції в аграрному секторі, є якість продуктів, споживачі досить часто вибирають продукти на основі їх якості, висока якість вказує на правильні технології вирощування, відповідне використання добрив і засобів захисту рослин, а також належні умови переробки продуктів.

Ще одним важливим фактором є вирішення екологічних питань, особлива увага приділяється екологічним аспектам при виборі продуктів у

аграрному секторі, споживачі надають перевагу продуктам, які були вирощені або вироблені за дотримання екологічних норм, без використання шкідливих хімікатів або ГМО. Важливе значення для споживачів відіграє ціна при виборі продуктів, вони шукатимуть продукти, які відповідають їх бюджету і доступні для покупки. Також споживачі все більше цікавляться місцем походження продуктів, де були вирощені або вироблені продукти, вони будуть шукати продукцію, яка має місцеве походження і сприяє підтримці місцевих фермерів.

Поговоримо про бренд та репутацію, споживачі досить часто враховують бренд та репутацію компаній у виборі продуктів, гарна репутація компанії може впливати на споживчу поведінку та вибір продукту, оскільки вона гарантує якість і надійність продуктів. Для споживачів важливі питання, які пов'язані зі здоров'ям та дієтами, значна частина споживачів звертають увагу на здоров'я та дієту при виборі продуктів, вони шукають продукти, які відповідають їхньому здоров'ю, без штучних добавок або алергенів.

Враховуючи ці фактори, сільськогосподарські підприємства та виробники можуть аналізувати споживчі преференції, щоб пристосувати свою продукцію до потреб споживачів та задовільняти потреби краще, ніж це роблять конкуренти.

Маркетинговий аналіз може мати значний вплив на прибутковість аграрних підприємств, він допомагає підприємствам побудувати стратегії продажу, які дають більше прибутку; дозволяє підприємствам розробляти унікальні продукти або послуги та визначати свої конкурентні переваги, що позитивно впливає на прибутковість підприємства; сприяє аграрним підприємствам зрозуміти своїх конкурентів та їх стратегії продажу; допомагає встановити оптимальні ціни на продукти або послуги, також визначає попит та конкуренцію, що є необхідною інформацією при прийнятті рішення щодо встановлення цін.

Отже, маркетинговий аналіз у аграрній сфері є критично важливим етапом для розробки ефективного маркетингового плану для підприємств, що діють у даному секторі. Він надає інформацію про споживачів, їх потреби та вимоги, а також дає можливість розробити ефективну маркетингову стратегію діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Mariia Dykha & Anastasiia Mohylova & Tetiana Ustik & Kseniia Bliumska-Danko & Valentina Morokhova & Li Tchou, 2022. Marketing of Start-ups and Innovations in Agricultural Entrepreneurship, *Journal of Agriculture and Crops, Academic Research Publishing Group*, vol. 8(1), pages 27-34, 01-2022.

2. Устік Т.В., Назаренко С.В. Моделювання системи маркетингового управління інноваційно орієнтованих підприємств агропродовольчої сфери в глобалізаційних умовах економіки знань. *Збірник наукових праць. Формування ринкових відносин в Україні*. №9 (256) 2022. С. 90-97

Полятикін Віталій Олександрович
здобувач наукового ступеня доктор філософії
спеціальність 073 «Менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Макарова Вікторія Вікторівна
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ НА ЗАСАДАХ КАРТОГРАФІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТР

Удосконалення системи земельного адміністрування в сільськогосподарському товарному виробництві та екологізація використання земельно-природного комплексу є важливим напрямком розвитку економіки України. Впровадження нових форм власності на землі сільськогосподарського призначення, трансформація земельних відносин об'єктивно сформували новітні нормативи і правила використання, відтворення та охорони земельно-ресурсного потенціалу України. Водночас, застосовані у сільськогосподарському товарному виробництві механізми управління земельними відносинами, адміністративно-інспекційні та фіскальні важелі не несуть у собі, як правило, економічного стимулювання власників та користувачів сільгоспугідь у раціональному використанні та відтворенні земельних ресурсів, а отже не можуть активно впливати на суб'єктів оренди землі щодо дотримання вимог державної екологічної політики та розвитку сталого землекористування [1, с.124]

Земельний кадастр має важливе громадське і державне значення з причини специфічної ролі землі практично у всіх напрямках і на всіх рівнях життя та розвитку країни. Саме тому земельний кадастр здобув статус державного, який регулюється законодавчо (Конституцією України, Земельним Кодексом України, Законом України «Про Державний земельний кадастр» та іншими нормативно-правовими актами).

У сучасних умовах ринкових відносин та зміцненні інститутів державного регулювання вимоги до земельного кадастру підвищуються. Він повинен бути багатоцільовим, функціонально гнучким, прозорим, доцільним предметом обліку, автоматизованим, а також узгодженим і взаємозалежним з іншими кадастрами. Вирішення поставлених задач вимагає якісного картографічного забезпечення [2, с.4]

Для досягнення даної мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Багатосторонньо вивчити вітчизняні кадастри і їх картографічне забезпечення.
2. Сформулювати загальні положення й висновки про кадастрову діяльність та кадастрове картографування.
3. Дослідити передумови і розробити основи загальної наукової

кадастрової картографії.

4. Розглянути теорію і методологію земельно-кадастрового картографування.

5. Дослідити концепцію картографічного забезпечення системи земельного кадастру.

6. Розробити картографічну складову системи комплексного природно-ресурсного кадастру.

7. Підготувати методичні рекомендації по розробці найбільш важливих елементів картографічного забезпечення системи земельного кадастру.

Було б доцільно впровадити отримані узагальнюючі положення та висновки про вітчизняну кадастрову сферу та кадастрове картографування; розробити формалізовані описи географічної карти як системи і як моделі, засновані на її внутрішніх і зовнішніх систематичних метричних відносинах і застосувати для структурного аналізу кадастрового картографування. Крім того, якісне картографічне забезпечення системи земельного кадастру утворюється завдяки сформульованим інформаційним та дослідницьким функціям кадастрового картографування, а також вивченим передумовам.

Методичні розробки по кадастровому картографування є реальним внеском в систематичне забезпечення і практику формування, ведення, використання земельного кадастру та його взаємодії з іншими кадастрами України. Аналіз кадастрових можливостей картографування показав, що в системі кадастру картографічна складова може виконувати ряд основних функцій, однак фактично використовується лише половина, інша половина – це той потенціал, який при необхідності може бути реалізований. На практиці системи кадастрів традиційно використовують інформаційні функції кадастрового картографування і майже не використовують моделюючі функції. Для того, щоб функціональний потенціал кадастрового картографування став повністю доступним для цілеспрямованого та ефективного застосування необхідні відповідні теорія і методологія [3, с.114]

Не менш важливим результатом картографічного забезпечення є концепція комплексного природно-ресурсного кадастру країни, в якій показані можливості загальної кадастрової картографії у вирішенні задачі розвитку земельного кадастру. Комплексний земельний кадастр необхідний для забезпечення узгодженого екологічно та економічно обґрунтованого користування ресурсами країни як цілісним комплексом.

Список використаних джерел

1. Безверхнюк Т.М. Ресурсне забезпечення регіонального управління: теоретико-методологічні засади: монографія. О. ОРІДУ НАДУ. 2009. 320 с.

2. Вороненко В.І. Науково-методичні підходи до оптимізації та ефективного використання земельних ресурсів. *Ефективна економіка*. 2012. № 7. С. 1-5. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення 01.11.2023)

3. Третяк А.М. Стан та проблеми методичного забезпечення оцінки земель сільськогосподарського призначення в Україні. *Збалансоване природокористування*. 2016. № 2. С. 113-118.

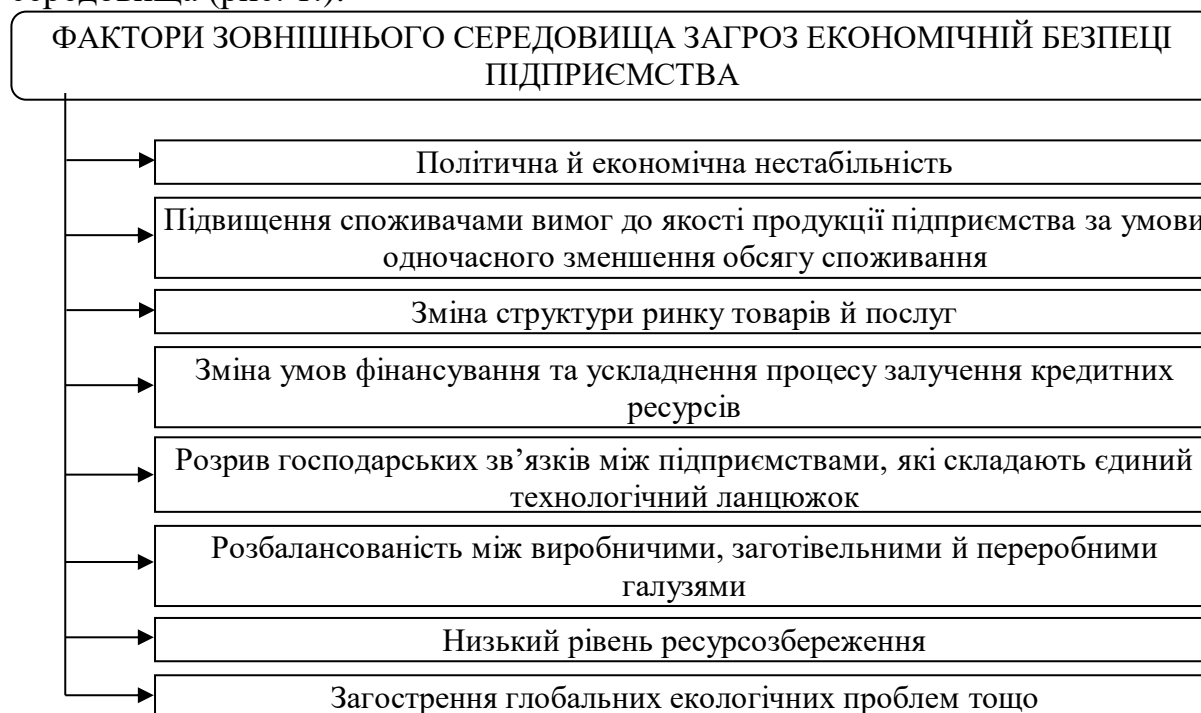
Приходько Ігор Павлович
д.держ.упр., професор кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ КОНТРОЛЮВАННЯ Й МОНІТОРИНГУ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічну безпеку підприємства можна визначити як захищеність його науково-технічного, технологічного, виробничого й кадрового потенціалу від прямих (активних) чи непрямих (пасивних) економічних загроз, наприклад, які пов'язані із неефективною науково-промисловою політикою держави чи формуванням несприятливого зовнішнього середовища, здатність до його відтворення. У рамках такого підходу до визначення цієї категорії зауважимо, що стан захищеності підприємства має динамічний характер; внутрішні загрози безпеці підприємства не є менш небезпечними, аніж зовнішні.

Існують різні класифікації загроз економічній безпеці підприємства. По відношенню до суб'єкта загрози є зовнішніми й внутрішніми.

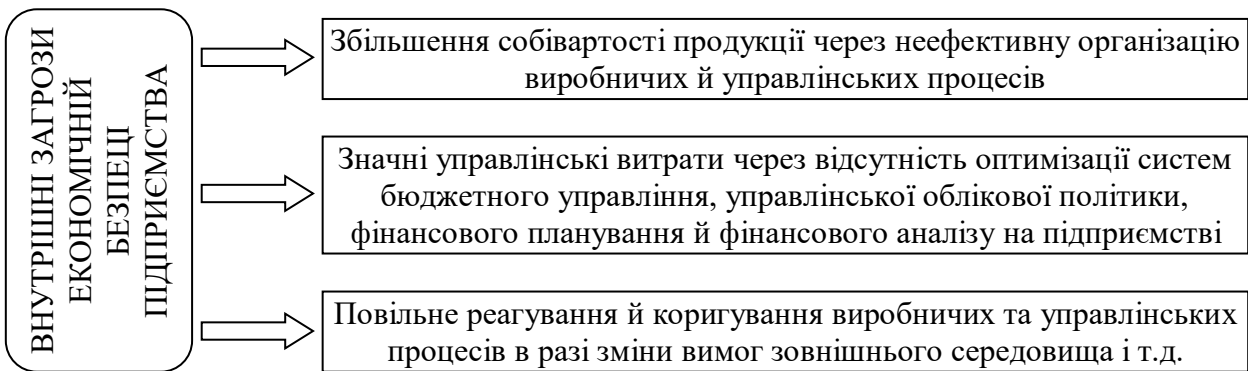
Зовнішні загрози обумовлені впливом наступних факторів зовнішнього середовища (рис. 1.):

Рисунок 1 - Фактори зовнішнього середовища загроз економічній безпеці підприємства [4, с. 14].

Внутрішні загрози обумовлені станом самого підприємства. В той же час внутрішні чинники можуть як посилювати, так й послаблювати дію зовнішніх загроз, й навпаки. До внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства ми

віднесли наступні (рис. 2):

Рисунок 2 - Внутрішні загрози економічній безпеці підприємства [3, с. 82]

Загрози можуть носити опосередкований характер, діяти за певних додаткових умов і виявлятися безпосередньо, прямо викликаючи негативні зміни. Загрози економічній безпеці підприємства залежно від джерел виникнення можна поділити на об'єктивні й суб'єктивні. Об'єктивні виникають без участі підприємства чи його співробітників й не залежать від прийнятих управлінських рішень. До об'єктивних загроз відноситься стан фінансової кон'юнктури, наукові відкриття, форс-мажорні обставини тощо.

Суб'єктивні загрози породжуються навмисними чи ненавмисними діями людей, різних органів і організацій, у тому числі – державних й міжнародних підприємств-конкурентів. Саме тому їх запобігання багато у чому пов'язане із впливом на суб'єкти економічних відносин.

Своєю чергою, джерела загроз економічній безпеці є такими (рис. 3).

Рисунок 3 - Джерела загроз економічній безпеці підприємства [2, с.81]

Аби зрозуміти і оцінити рівень економічної безпеки підприємства, необхідно знати чинники, що визначають її. Фактори економічної безпеки підприємства – це комплекс навколишніх умов, які здійснюють вплив на параметри безпеки. Виділяють фактори зовнішні й внутрішні. Зовнішні фактори при цьому можна розділити на наступні підгрупи [1, с.39]:

– макроекономічні: стадія розвитку економіки країни, стабільність господарського законодавства, рівень інфляції, валютний паритет, купівельна спроможність населення, стан фінансової системи, державна політика (антимонопольна, інвестиційна, податкова, інноваційна, зовнішньоекономічна, цінова);

– ринкові: споживчий та виробничий попит, рівень цін на сировину й готову продукцію, динаміка конкуренції у регіоні й галузі, поведінка конкурентів, ємність ринку, платоспроможність контрагентів;

– інші: темпи НТП, демографічні тенденції тощо.

Виконання кожної із вищеперерахованих цілей економічної безпеки підприємства є значним для досягнення її головної мети. Окрім цього, кожна з функціональних цілей економічної безпеки має власну структуру підцілей, що обумовлено доцільністю й характером господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Живко З.Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Економіка. 2014. Вип. 3 (44). С.37-42.

2. Захаров О.І. Теоретичні основи забезпечення економічної безпеки підприємств. Вчені записки університету «КРОК». 2012. № 32. С.80-86.

3. Куценко О. Теоретико-методичні засади формування та використання механізму управління забезпеченням фінансово-економічної безпеки промислових підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 2. Том 2. С.80-86.

4. Мірошник Ю.Д. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств. Збірник тез XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 2022. С. 87-89.

Рибалко Микола Григорович
здобувач наукового ступеня ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Полятикіна Лариса Іванівна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Запровадження стандартів якості продукції, що базуються на вимогах СОТ, потребує додаткових витрат з боку держави та приватного бізнесу. Однак ці витрати потрібно розглядати як інвестиції у розбудову ринкової інфраструктури, підвищення якості продукції та безпеки харчування. Регуляторна система у сільському господарстві не повинна поєднувати старі (національні) та нові (міжнародні) стандарти, які конфліктують між собою. Враховуючи обмеженість фінансових ресурсів, Україні для розробки системи контролю за безпекою харчування доцільно розробити список пріоритетних напрямів моніторингу та контролю якості продуктів харчування і концентруватися саме на цих напрямках через досягнення технічних і комерційних стандартів на окремих перспективних ринках харчових продуктів та вдосконалення окремих видів продукції і збільшення їх доданої вартості [1].

У системі санітарного і фітосанітарного контролю якості продукції та впровадження відповідних міжнародних стандартів Україні належить ще зробити ряд організаційних та юридичних заходів, зокрема:

- у сфері сертифікації нових сортів насіння лібералізувати та здешевити запровадження нових сортів, зокрема іноземного виробництва, та скоротити терміни сортовипробовувань;

- у сфері контролю якості молока і молочної продукції ввести показник якості молочної сировини за кількістю соматичних клітин та допустимою кількістю бактерій у мілілітрі продукції. Україна як член Продовольчої і сільськогосподарської організації (РАО) повинна посилити зв'язки та обмін інформацією з Міжнародною молочною федерацією (ГОР) і Комісією Сосієх Аіітепіагіш. Потрібно, щоб державні та приватні підприємства молочної галузі розширювали членство й участь у цих організаціях;

- для гармонізації національного законодавства з нормативними актами СОТ стосовно санітарного і фітосанітарного контролю потрібно доповнити чинне законодавство нормами, в яких передбачатиметься базування національних стандартів, інструкцій та рекомендацій відповідно до норм, встановлених Комісією з «Кодекс Аліментаріус», Секретаріатом Міжнародної Конвенції із захисту рослин та регіональними організаціями, що діють у рамках Міжнародної Конвенції із захисту рос

лин, Міжнародним епізоотичним бюро, для охорони здоров'я тварин та запобігання їхнім захворюванням. Це стосується таких законів України: «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про карантин рослин», «Про насіння», «Про пестициди і агрохімікати», «Про ветеринарну медицину», «Про бджільництво», «Про тваринний світ»; [2].

- Україна має висловити свою позицію стосовно генетично модифікованих культур, комерційне використання яких є можливою перспективою у світовій практиці. Позиції України мають базуватися на забезпеченні населення якісними продуктами харчування та інформацією щодо їх якості;

- необхідним є врахування ветеринарного аспекту в законодавчих актах, які стосуються санітарного контролю та захисту здоров'я і життя людей у відповідності до міжнародних стандартів та правил;

- доцільно вивчити досвід інших країн - членів СОТ, щодо чіткого розподілу функцій державних установ та співпраці приватного сектора з державними установами у регуляторній сфері, а також зі створення Єдиного органу з нагляду за виконанням норм і стандартів якості та безпеки на прикладі країн ЄС та розпочати створення такого органу.

Отже, реформування регуляторної політики у сільському господарстві України, зокрема регулювання ринків сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, запровадження міжнародних ветеринарних і фітосанітарних стандартів якості сільськогосподарської продукції та продуктів харчування сприятимуть економічному зростанню, зниженню бідності, створенню сприятливих умов для залучення інвестицій і плідної співпраці між державою та приватним бізнесом [3, с.124].

Відсутність збалансування інтересів усіх суб'єктів прийняття рішень та детальних обрахунків здобутків і збитків від прийнятих регуляторних актів може призвести до ускладнення соціально-економічної ситуації та до переважно декларативного характеру регуляторних актів. У свою чергу, такі дії держави призводять до зниження ділової активності в виробництві, інвестиційної привабливості сектора та нагромадження значної кількості законодавчих актів, що суперечать один одному.

Список використаних джерел

1. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції. Закон України. №2735-VI, 31.03.2023.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text> (дата звернення 06.11.2023)

2. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів. Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР

URL: https://ips.ligazakon.net/document/z970771?an=1&ed=2015_09_20

(дата звернення 06.11.2023)

3. Управління якістю. Сертифікація: навч. посіб. Р.В. Бичківський, П.Г. Столярчук, Л.І. Сопільник, О.О. Калинський. К.: Школа, 2005. 432 с.

*Сельський Андрій, здобувач вищої освіти,
спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Терещенко Світлана
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет*

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ШВИДКОЗМІНЮВАНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

У сучасних умовах ключовими тенденціями у розвитку ринку є глобалізація, концентрація капіталу, наростання конкуренції та збільшення впливу інформації на всі суб'єкти ринкової діяльності. Це в свою чергу належно вимагає від підприємств уваги до ефективного використання виробничого потенціалу, який може гарантувати їм провідні позиції на ринку [3].

Оскільки підприємства в більшості випадків не можуть значно впливати на зовнішнє середовище для досягнення своїх інтересів, їм необхідно акцентувати увагу на адаптації до швидкозмінних умов господарювання. Це означає, що вони повинні активно використовувати свій виробничий потенціал відповідно до очікувань ринку та власних виробничих можливостей. Отже, компанії повинні забезпечувати ефективне використання свого виробничого потенціалу як у внутрішньому середовищі, спрямованому на надання послуг, так і при використанні всіх економічних ресурсів з метою задіяння їх у бізнес-процесах. Це також включає в себе взаємодію з зовнішнім оточенням для реалізації та формування ефективних відносин з різними суб'єктами ринку. Ці суб'єкти включають споживачів, постачальників і державні регулюючі інституції, які визначають життєдіяльність та розвиток підприємств. У цьому контексті основними складовими виробничого потенціалу є:

- виробнича складова, яка включає в себе основні виробничі активи;
- матеріальна складова, що охоплює оборотні кошти.
- кадрова складова, що визначається персоналом компанії.

У своєму дослідженні "Адаптація процесу управління основними виробничими активами підприємства до швидкозмінних умов бізнесу" Н. Фейгельман визначає чотири напрями, спрямовані на підвищення ефективності використання виробничої компоненти підприємства, а саме основних виробничих фондів. Ці напрями включають:

1. Покращення якості сировини передбачає підвищення вмісту корисних речовин у сировині, а також поліпшення її технологічних характеристик та можливостей вилучення продукту [6]. З урахуванням досягнень вітчизняної та

зарубіжної практики можливо досягти збільшення фондівддачі на 20-25% та зменшення втрат корисних речовин у відходах.

2. Ефективне використання трудових ресурсів підприємства є також важливим фактором, який впливає на його виробничий потенціал. Залучення кваліфікованого робітника значно підвищує продуктивність праці і, відповідно, виробничий потенціал підприємства. Для оптимізації використання трудових ресурсів важливо переглянути їх структуру та вжити заходи щодо підвищення ефективності використання загального трудового потенціалу. Особлива увага повинна бути приділена таким аспектам, як професійний відбір кадрів, створення сприятливого трудового середовища, вдосконалення системи адаптації персоналу, організація навчання співробітників, поліпшення систем оплати праці та матеріального стимулювання, а також вдосконалення системи оцінки персоналу [5].

3. Однією з ключових завдань підприємства в сучасних умовах є ефективне використання матеріальної складової виробничого потенціалу, а саме оборотних фондів. Це досягається прискоренням оборотності на етапах формування виробничих запасів та незавершеного виробництва. З цієї причини важливо визначити ключові заходи, спрямовані на ефективне використання оборотних активів підприємства. Серед таких заходів можна визначити: раціональне управління виробничими запасами, удосконалення системи постачання, поліпшення організації праці, оптимізація системи економічного стимулювання, ефективне використання сировинних та паливно-енергетичних ресурсів, раціональна організація збуту готової продукції, своєчасне оформлення документації та прискорення їх обігу. Прискорення оборотності оборотних активів підприємства сприяє зменшенню витрат і збільшенню обсягів виробництва, а також можливості реалізації продукції без необхідності додаткових фінансових вкладень [4].

4. Також існують групи заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання виробничого потенціалу: організаційні та економічні. Організаційні заходи включають: чітку диспетчеризацію виробництва; своєчасне виявлення не завантаженого обладнання та виробничих площ; розширення обсягу виробництва на наявних виробничих потужностях та площах; застосування сучасної оргтехніки для ведення обліку руху продукції та всіх основних фондів у реальному часі.

Використання економічних методів реалізується через впровадження елементів економічного стимулювання у суб'єктів господарських відносин та серед персоналу підприємства. До таких методів можна віднести наступні: передача в оренду обладнання, яке не використовується у виробничому процесі; продаж майна підприємства; матеріальне стимулювання робочого персоналу; зменшення залишкової вартості основних фондів.

Визначені заходи для підвищення ефективності використання виробничого потенціалу сприятимуть досягненню таких результатів на підприємстві, як: зменшення потреби у впровадженні нових виробничих

потужностей; ефективне використання прибутків підприємства; підвищення продуктивності праці; зниження витрат та збільшення обсягів виробництва без необхідності додаткових фінансових вкладень.

Отже, в сучасних умовах господарювання головною метою виробничого підприємства є досягнення максимального прибутку, що є неможливим без ефективного управління капіталом. Знаходження резервів для підвищення прибутковості підприємства визначає основну завдання нашого часу. Як і будь-яка динамічна система, виробничий потенціал підприємства потребує управління, яке, як правило, полягає у створенні системи ефективного використання наявних ресурсів під час виробничого процесу. Управління ефективністю діяльності підприємства включає в себе розробку комплексу заходів, спрямованих на втілення стратегії підприємства в напрямку сталого розвитку [1].

Список використаних джерел

1. Гончар М.Ф. Особливості управління виробничим потенціалом промислового підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.9. С.179-184.
2. Жук Є.О. Управління виробничим потенціалом підприємства // Актуальні проблеми розвитку підприємств в умовах нестабільної економіки. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернетконференції. *Кіровоградський національний технічний університет*. Кіровоград: КОД, 2015. С. 66-67
3. Кривончак О.В. Шляхи покращення використання виробничого потенціалу підприємства . *Наука й економіка* 2015. № 2 (38). С. 49-52.
4. Терещенко С.І. Взаємозв'язок стійкого розвитку та ресурсної політики підприємства. *Економіка і суспільство: наукове електронне фахове видання*. 2017 . Вип.12. с.377-381.
5. Терещенко С.І. Закордонний досвід управління ресурсними ризиками підприємства. *Економічні перспективи підприємництва в Україні: матер. міжнар.наук.-інтерн. конф., 26 -27 жовтня, 2017*. Ірпінь. с. 265- 268.
5. Тюленева Ю.В. Оцінка ефективності управління виробничим потенціалом підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 5. С. 126-129.
6. Фейгельман Н.В. «Адаптація процесу управління основними производственными фондами предприятия к быстроменяющимся условиям ведения бизнеса». *Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С.Пушкина*. 2012. № 4.С20 - 29

Симоненко Євген Олександрович
здобувач вищої освіти ОС Магістр, ОП Адміністративний менеджмент
Науковий керівник: **Лишенко Маргарита Олександрівна**
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасних нестабільних економічних умовах інвестування в людські ресурси є довгостроковим фактором підвищення конкурентоспроможності лікувального закладу. Найважливішою складовою частиною стратегічної орієнтації в управлінні персоналом організації є її кадрова політика, яка визначає основні принципи і філософію керівництва щодо кадрів та забезпечує лікувальний заклад необхідним якісним та кількісним складом висококваліфікованих кадрів. Тому саме вдосконалення кадрової політики є шляхом до стабільного та успішного розвитку установи медичного напрямлення [1, с. 329].

Адміністративне управління людськими ресурсами (HR) на підприємстві грає важливу роль у забезпеченні успішної діяльності підприємства, оскільки різні галузі мають специфічні вимоги та виклики у сфері управління персоналом. Управління людськими ресурсами (HR-управління) - це комплекс дій, стратегій та практик, спрямованих на управління робочою силою в організації з метою досягнення її цілей та місії. Основні аспекти управління людськими ресурсами включають у себе рекрутування, найм, розвиток, мотивацію, оцінку та утримання персоналу [3]. Нижче наведені ключові аспекти адміністративного управління HR на підприємстві:

Рекрутинг та найм персоналу: HR-відділ повинен визначити потреби в персоналі, розробити вакансії, плани рекрутингу та процеси найму, та активно залучати нових працівників, включаючи продавців, менеджерів і інший персонал, який необхідний для ефективної роботи магазинів.

Орієнтація та навчання новачків: Після найму нових співробітників важливо забезпечити їхню відповідну орієнтацію та навчання. Вони повинні ознайомитися з політикою компанії, стандартами обслуговування клієнтів та іншими процедурами.

Управління винагородами та мотивацією: HR-відділ повинен розробити систему винагород та стимулювання для персоналу, що допоможе зберегти та мотивувати талановитих співробітників. Це включає в себе встановлення конкурентоспроможної заробітної плати, бонусів, програми підвищення кваліфікації та інші механізми мотивації.

Управління конфліктами та відносинами: HR-відділ повинен вирішувати конфлікти та працевлаштовувати процеси вирішення суперечок між працівниками та надавати підтримку в справах внутрішніх відносин.

Розвиток та навчання персоналу: У сучасному світі торгівлі важливо тримати персонал в навчальному процесі. HR повинен розробити плани навчання та професійного розвитку, сприяти навчанню та саморозвитку персоналу.

Управління відходами та перетрудністю: У торговельній галузі можуть виникати проблеми з відходами та перетрудністю працівників. HR повинен виробити політику управління цими проблемами та надати підтримку співробітникам.

Забезпечення безпеки на робочому місці: Торговельні підприємства повинні забезпечити безпеку на робочому місці для працівників та клієнтів. HR повинен вести нагляд за дотриманням стандартів безпеки і охорони здоров'я.

Адміністративні процеси: HR відділ також відповідає за адміністративні процеси, такі як облік робочого часу, ведення документації про працівників та інші адміністративні завдання.

Забезпечення дотримання законодавства: HR повинен бути в курсі всіх законодавчих вимог, пов'язаних з управлінням персоналом, і забезпечувати їх дотримання.

Зв'язок з вищим керівництвом: HR відділ повинен підтримувати зв'язок з вищим керівництвом та надавати аналітичні дані і рекомендації для прийняття стратегічних рішень у сфері управління персоналом.

Адміністративне управління HR на торговельному підприємстві допомагає забезпечити ефективне управління персоналом, залученням і збереженням талановитих працівників та досягнення успіху в сучасному конкурентному середовищі.

У вітчизняній та іноземній науковій літературі дотепер не сформовано єдиної думки стосовно змісту поняття «кадрова політика». Результати діалектичного синтезу різноманітних підходів до категорії «кадрова політика» та їх умовне групування коротко наведені на рисунку 1.

Рисунок 1 – Підходи провідних науковців до дефініції поняття «кадрова політика»

*Розроблено з врахуванням джерел [2]

Таким чином, система формування та управління людськими ресурсами повинне бути чітко спланована і носити науковий характер. А також для ефективного функціонування вказаної системи потрібно постійно проводити аналіз використання трудових ресурсів підприємства, своєчасно визначати кадрові потреби, розглядати систему кадрової політики на стратегічному рівні та методи стимулювання та зацікавленості в результатах праці працівників.

Список використаних джерел

1. Мартусенко І.В., Шкварук Д.Г. Механізм формування кадрової політики підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 37. С. 328-334.
2. Кизим С.В., Лищенко М.О. Особливості управління кадровим потенціалом та удосконалення компетенцій працівника у медичній установі. *Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління*: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (5 листопада 2020 року). Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2020. С.28-30.
3. Махначова Н.М. Чинники та фактори впливу на ефективність використання трудових ресурсів підприємства. *Економіка і суспільство*. № 8. 2017. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/54.pdf.

Сорока Інна Миколаївна
викладач обліково-економічних дисциплін
ВСП «Путівльський фаховий коледж СНАУ»

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

З метою ефективного та раціонального використання ресурсів підприємства та становлення ефективної системи управління підприємством в умовах глобалізації запропоновано використовувати такі рекомендації:

1. Підвищення якості і конкурентоспроможності продукції підприємства, впровадження систем управління якістю і їх сертифікація. Це один з основних чинників підтримки на належному рівні конкурентоспроможності підприємства.

2. Розвиток інвестиційної активності. У сучасних ринкових умовах без впровадження у промисловість інвестиційної діяльності неможливо вирішення завдань технічного й технологічного переоснащення, а також модернізації підприємства. Рівень інвестиційної активності й діапазон інвестиційної діяльності підприємства значною мірою визначають його ефективну діяльність у довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів розвитку й підвищення конкурентоспроможності продукції в умовах ринкової економіки.

3. Вибір конкурентних стратегій розвитку. Правильно вибрана конкурентна стратегія дозволяє чіткіше визначитися з колом заходів, що підвищують динамічність внутрішньогосподарського механізму до змін ринкового середовища й посилює науково-технічний і виробничий потенціал підприємства.

4. Ефективне функціонування управлінської системи багато в чому зумовлюється дієвістю її організаційного забезпечення. Цільові програми пропонується оформляти у вигляді наказів по підприємству, що містять планові завдання й перелік служб, за якими закріплюються відповідальність за їх виконання.

5. Вдосконалення маркетингової служби. Відділ маркетингу повинен не лише використовувати інформацію, що поступає з інших підрозділів, але й забезпечувати інформаційну підтримку останніх при складанні їх власних планів.

6. Реорганізація системи бухгалтерського обліку і аналізу витрат, що враховує вимоги ринкових відносин і перехід до сучасного менеджменту, та ґрунтується на впровадженні в роботу бухгалтерської служби підприємства сучасних методологічних і методичних положень зарубіжної системи обліку витрат.

7. Досягнення єдності дій усіх ланок і процесів управління в зовнішній і внутрішній політиці підприємства. Через специфіку деяких підприємств реорганізація управління на них не може носити уніфікованого характеру й потребує необхідність диференційованого підходу до вибору напрямів структурних перетворень на кожному з них. Проте, загальною для них є необхідність забезпечення системного підходу в процесі структурних змін якісного характеру в самій управлінській сфері. Тільки на цій основі можливо

практично реалізувати єдність дій усіх ланок і процесів управління в зовнішній і внутрішній політиці підприємства.

8. Розробка заходів, спрямованих на ефективне використання виробничих і фінансових ресурсів. Скорочення витрат виробництва й ефективне використання виробничих і фінансових ресурсів є стратегічним напрямом розвитку підприємства.

9. Розвиток інноваційної діяльності на підприємстві зробить можливим впровадження прогресивних і технологічних процесів, які призводять до зменшення собівартості та підвищення якості продукції на стадії виробництва, тим самим підвищуючи рівень конкурентоспроможності продукції.

10. Вдосконалення інформаційного забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції. Реалізація стратегії забезпечення високого рівня конкурентоспроможності продукції вимагає перетворень, пов'язаних із впровадженням інформаційних технологій. Мова йдеться про технології, що дозволяють об'єднати в єдине інформаційне поле основні служби підприємства, з підключенням до мережі практично усіх його підрозділів, тобто про створення інформаційної моделі підприємства, що комплексно буде відображати усі господарські операції і об'єкти, що беруть в них участь, а також усе різноманіття їх взаємозв'язків.

11. Вдосконалення системи управління кадрами й трудовою мотивацією. Має бути досягнута «критична маса» працівників підприємства, що розуміють ринкові стосунки на ключових постах й вирішальних ланках управління, які вміють професійно діяти на споживчому ринку.

12. Вдосконалення фінансового менеджменту підприємства. Основним завданням фінансового менеджменту є забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах конкурентного середовища, оперативна оцінка ризиків різних способів вкладення грошових коштів в підвищення конкурентних переваг продукції, ухвалення стратегічних рішень щодо вибору джерел фінансування, які забезпечують результативну фінансово-господарську діяльність підприємства, а також зміцнення експортного потенціалу.

Для ефективного використання в процесі управління підприємством вищезазначених рекомендацій необхідно проаналізувати ефективність використання виробничих фондів та персоналу, що дозволить вдосконалити процес управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.

2. Ареф'єва О.В., Вовк О.М. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: монографія. К.: НАУ, 2018. 260 с.

3. Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності. Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (14 березня 2019 р.). – Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. – 498 с.

Стриженок Дмитро Миколайович
здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»
ОП «Адміністративний менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Славкова Олена Павлівна
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Репутація підприємств і організацій як виду капіталу в сучасних умовах функціонування економіки відображає економічне і соціальне значення результатів їх діяльності з точки зору розвитку суспільства. Проблема відновлення та підтримки довіри, налагодження діалогу зі стейкхолдерами, владою, інвесторами та громадянським суспільством втілює завдання розробки підходів до управління репутацією бізнесу та організацій. Інструменти комунікації та формування репутації між конкретними реципієнтами такі: по відношенню до зацікавлених сторін ці групи споживачів використовують PR-підтримка, продажів та брендингу [1], у тому числі частину інтегрованої маркетингової комунікації; з керівництвом роботою, так званим внутрішнім товариством, тобто співробітниками компанії (внутрішній PR); покращення/оптимізація відносин з владою (Government relations); за вектором побудови/оптимізації відносин IR (Investor Relations).

PR – найпопулярніший інструмент для формування репутації вітчизняної компанії. Це інструментальний напрям репутаційного менеджменту, управління сприйняттям конкретного продукту, послуги, організації чи людини з метою створення цільового враження. Роль PR у формуванні репутації компанії велика і за певних умов вирішальна, оскільки він є основним засобом цілеспрямованого і формуючого впливу на громадську думку. Найважливішим принципом організації ефективної PR-підтримки репутації компанії є безперервність цього стратегічного процесу, і це одна з принципових відмінностей PR-кампаній від маркетингових. Практичні приклади показують, що інформаційна інерція зберігається лише два-три місяці після однієї PR-кампанії. Тому важливо генерувати системні інформаційні приводи, які підтримують інтерес цільової аудиторії до розвитку бізнесу. За стратегічною спрямованістю та довгостроковими ефектами такі цільові компанії системи управління репутацією відрізняються від маркетингової діяльності як суто прагматичного виду ділового спілкування. Проте в контексті євроінтеграційних пріоритетів переорієнтація на таке розуміння PR є для багатьох українських підприємств кроком до переходу на новий, сучасний рівень управлінського мислення.

Деякі дослідники вбачають посилення впливу морального лідерства в

покращенні репутації (етична поведінка, активна позиція, чесність, справедливість, повага, відкритість тощо), яке є одним із найбільш затребуваних ресурсів, що визначає ефективність дій у сучасному світі [2]. Йдеться про створення та підтримку спільної системи цінностей, яка спрямована на відповідальність за результати наших дій. Це необхідно належним чином враховувати в державному управлінні. Це актуалізує питання налагодження комунікаційного діалогу між владою та суспільством, що дозволить досягти значно вищого рівня узгодженості результатів діяльності влади з реальними потребами громадян. Окрім зростання непередбачуваності політичних, економічних, екологічних та соціальних процесів, зростає суспільне значення відповідального менеджменту [3].

Сьогодні вирішальним чинником у розвитку технологій управління репутацією є цифровізація всіх сторін життя суспільства та держави. Соціальні мережі стали ефективним інструментом скорочення дистанції між споживачем і виробником товарів і послуг та інструментом формування репутації підприємства [4].

Високий рівень репутації компанії багато в чому визначається якістю взаємодії керівництва та зацікавлених сторін, яка має базуватися на якісних інструментах PR, довірі, діалозі, передбачуваності та інших інструментах. В умовах зростання ризиків і загроз, викликаних різноманітними факторами, питання моральної репутації стає суттєвим у формуванні іміджу підприємств. Однією із сучасних форм забезпечення адміністративного менеджменту ми вважаємо управління моральною репутацією за допомогою засобів управління електронною репутацією. Формування моральних цінностей і репутаційних управлінських компетенцій має стати пріоритетним напрямком професійного розвитку та професійної підготовки співробітників компанії. Вважаємо, що підприємство повинно розробити власні інструменти підвищення репутації, спрямовані на підвищення її конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. LePla F. Joseph. Brand Driven: the Route to Integrated Branding. Gardners Books, 2007. 299 p.
2. Мораль на захисті бізнесу. Блог Reputation Capital Group. URL : <https://reputationcapital.blog/2021/11/moral-na-zashhite-biznesa/?lang=uk> (дата звернення 10.10.2023).
3. Тарасенко Т.М. Запровадження інноваційних технологій управління репутацією органів місцевого самоврядування: теорія та практика. *Державна служба*. №28. 2022. С. 158-164.
4. Безмежний вплив онлайн. Блог Reputation Capital Group. URL : <https://reputationcapital.blog/2021/10/bezgranichnoe-vlijanie-onlajna/?lang=uk> (дата звернення 10.10.2023).

Таранченко Кіріл Миколайович

здобувач вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Башлай Сергій Вікторович

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТОРГІВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Інновації в сучасному бізнесі стали визначальним фактором становлення та розвитку компаній відповідних сфер діяльності. Відкритість та широта інформаційного забезпечення в торгівельній діяльності виступають стимуляторами формування стратегій діяльності та вимагають відповідності світовим тенденціям, що швидко розвивається. Суб'єкти великого, середнього чи малого бізнесу постійно стикаються з новими викликами та можливостями. Як і багато інших, торгівельний бізнес в Україні перебуває на стадії становлення та ще слабо відповідає жорстким вимогам сучасного ринку. Менеджерський склад вітчизняних торгівельних підприємств знаходиться в постійному пошуку раціональних і обґрунтованих рішень. Якість останніх, в свою чергу, визначається гнучкістю впровадження інновацій, здатністю реагувати на ринкову динаміку та зміни попиту споживачів, рівнем масштабування в умовах війни, а також спроможністю охоплювати нові ринки завдяки ефективності організаційно-управлінських процесів та технологій [1].

Активізація інноваційних засад управлінської діяльності виступає найважливішим внутрішнім фактором сталого соціально-економічного розвитку торгівельних підприємств. Аналогічно іншим країнам, які активно розвиваються, Україна прагне стати частиною світового високотехнологічного поступу через підвищення ефективності рівня наукової та науково-технічної діяльності. Для країни важливим стає пошук та обґрунтування пріоритетів інноваційного розвитку на засадах врахування світових трендів та результатів прогнозування власного технологічного поступу. В період війни торгівельні підприємства України зіткнулися з наступними ключовими проблемами: зміна логістики товарів; зростання цін; скорочення клієнтської бази через евакуацію, а також втрата платоспроможності для багатьох із тих, хто залишився в країні; дефіцити фахівців та менеджерів в складних та перенасичення їх в безпечних регіонах; постійні проблеми з безпекою переміщення та збереженням товарів [2].

Прийнято вважати, що інновації є привілеєм «високо розвинутих країн». В дійсності, це не зовсім так, адже вони можуть виступати досяжним ефективним інструментом для сталого розвитку будь-якої країни. Визначальними факторами, при цьому, дослідники в сфері інноваційного

менеджменту, визначають наявність належної інфраструктури та ефективного використання наявних ресурсів. Доступ до інноваційних знань, інвестиційних ресурсів та наукового співробітництва вочевидь сприяє зменшенню розриву між країнами з різним рівнем розвитку. Так, до переліку країн, які активно інвестують значну частку свого ВВП у розробки, винаходи та впровадження інновацій, в першу чергу варто віднести Південну Корею (частка в ВВП) 4,3 %, Ізраїль – 4,1 %, Японію – 3,6% ВВП, а також три країни західної Європи (Австрія, Німеччина, Швейцарія) – це, майже, 3 %. Частка інвестицій у наукові розробки в Україні стосовно ВВП – це лише 0,2% (у грошовому вимірі – 2,5 млрд. дол. США). Водночас, абсолютні обсяги R&D-інвестицій в США – 480 млрд. дол. США, в Китаї – 370 млрд. дол. США за рік [3].

Інновації в менеджменті можуть сприяти торгівельним компаніям ефективно пристосовуватися до змін та долати кризові моменти в ринковому та економічному середовищах. Саме управлінські інновації виступають дієвим засобом забезпечення неповторності та ефективності менеджменту торгівельного підприємства. При цьому, вони будуть індивідуальними для кожної такої компанії. Більшість вітчизняних середніх та великих торгівельних підприємств прагнуть вийти на міжнародні ринки, для роботи на яких, обов'язково, доцільно змінювати систему організації діяльності, менеджменту, стандарти праці, товарної продукції та ін. Це необхідно робити не тільки для забезпечення можливості здійснення основної діяльності, не порушуючи закони міжнародної торгівлі, а і для набуття здатності конкурувати у новому бізнесовому просторі.

Одним із основних напрямків набуття конкурентного формату торгівельної діяльності для вітчизняних підприємств є розвиток електронного бізнесу [4]. Останній передбачає застосування такої бізнес-моделі, де технологічні процеси та комерційні транзакції автоматизуються, а це створює переваги через покращення обслуговування клієнтів та оптимізації бізнес-відносин з іншими стейкхолдерами.

Список використаних джерел

1. Кашперська А. І. Ринок роздрібної торгівлі України: стан і тенденції розвитку. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 4. С. 120-127.

2. Nachkevych, A., & Koziarska, A. (2022), Intellectual Property Commercialization Management as Innovative Activity of Scientific Institutions, Manufacturing Processes. *Actual Problems 2022. Volume 1: Basic Science Applications and Consideration of Related Factors in Manufacturing Processes*, Politechnika Opolska, Opole, Poland, pp. 187-193.

3. Інноваційний розвиток ЗВО: Роль R&D та партнерства з бізнесом : навч. посібник / Подольчак Н.Ю., Сокіл О.Г., Небесний Р.В. [та ін.]; за заг. ред: Н. Ю. Подольчака, О.Г. Сокола, Ю.М. Дзюраха. Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2023. 147 с.

4. What is Digital Transformation in Retail? URL: <https://risnews.com/what-digital-transformation-retail>.

Терещенко Євген Леонідович
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Питання оцінки ефективності використання власного капіталу сільськогосподарських підприємств на сьогодні досліджено не достатньо. Це пов'язано перш за все з тим, що існує значна кількість поглядів науковців та різноманітних методик, які створюють невизначеність відносно використання даного фінансового ресурсу.

Капітал це відносини, на сьогодні відносини пов'язані з правом власності, регулюються Конституцією України та Цивільним Кодексом України. Власність доцільно розглядати в двох площинах: об'єктивному та економічному розумінні.

Власність в економічному розумінні – це економічне панування суб'єкта над об'єктом, що належать йому, використання суб'єктом цих об'єктів своєю владою й у власних інтересах.

В об'єктивному розумінні, право власності – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням власником належним йому майном на свій розсуд і у своїх інтересах, усунення усіх третіх осіб від протиправного втручання у сферу його володіння цим майном, а також обов'язки власника не порушувати прав та законних інтересів інших осіб.

Згідно статті 316 Цивільного Кодексу України, правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб [1].

Таким чином, власність є юридичним поняттям, яке дає право користуватися та розпоряджатися ресурсами, тобто засобами і предметами праці. Для того, щоб гідно оперувати на конкурентному ринку та отримувати високі прибутки, менеджмент підприємств повинен приділяти пильну увагу формуванню і використанню власного капіталу, який є основою, своєрідним фундаментом функціонування будь-якої господарської одиниці.

Створення і нормальне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливе без формування достатнього обсягу власного капіталу, а по окремих організаційно-правових формах суб'єктів господарювання, в

обсягах, не менших, ніж визначено законодавством. Відомо, що власний капітал утворюється за рахунок особистої участі власника (власників) у його формуванні. При цьому, створюючи капітал підприємства, власник практично втрачає прямий зв'язок з капіталом і він фактично стає власним капіталом суб'єкта господарювання, а не власника (власників).

Отже, власний капітал – це загальна вартість ресурсів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються для формування активів. На розмір власного капіталу мають вплив:

= інвестиції, які збільшують активи за рахунок додаткових коштів власника підприємства;

= вилучення коштів власниками підприємства, що зменшує активи підприємства;

= доходи, які позитивно впливають на зростання власного капіталу;

= витрати, які призводять до зменшення величини власного капіталу.

Власний капітал підприємства може формуватися як за рахунок зовнішніх, так і внутрішніх джерел. Як показує практика, основними складовими елементами власного капіталу сільськогосподарських підприємств є: зареєстрований (пайовий) капітал; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

За вимогами Міжнародних стандартів фінансової звітності статті (елементи) власного капіталу у звітності повинні бути згруповані [], а за національними положеннями (стандартами) – деталізовані, що дає змогу чітко відображати складові власного капіталу у фінансовій звітності та дозволяє проводити детальний аналіз ефективності використання капіталу.

Сучасні умови господарювання вимагають від власників (менеджменту) оперативного реагування на зміни у зовнішньому, і відповідно, внутрішньому середовищі, що безпосередньо впливає на ефективність ведення бізнесу.

При здійсненні окремих маніпуляцій з власним капіталом підприємства важливим етапом є формування управлінського рішення щодо формування, розподілу та використання. Наявність альтернативних проектів управлінських рішень дозволяє при їх виборі для реалізації враховувати систему критеріїв, на яких базується політика управління прибутком підприємства. В процесі прийняття управлінського рішення необхідно здійснити наступні дії:

- 1) діагноз, тобто визнання проблеми;
- 2) накопичення інформації про проблему;
- 3) розробка альтернативних варіантів вирішення проблеми;
- 4) оцінка альтернативних варіантів;
- 5) прийняття рішення.

Основні напрямки управління власним капіталом підприємства, притаманні та залежать від етапів формування управлінського рішення, так:

А) на етапі формування:

- забезпечення своєчасного внесення коштів (ресурсів) до зареєстрованого (пайового) капіталу;

- забезпечення відрахувань із прибутку до резервного капіталу;
- збільшення нерозподіленого прибутку.

Б) на етапі використання:

- забезпечення власного капіталу в обороті;
- вкладення власних коштів у прибуткові інвестиційні проекти.

В) на етапі розподілу чистого прибутку:

- розробка дивідендної політики;
- визначення капіталізованої та споживчої частки чистого прибутку;
- визначення потреби в інвестиціях та оцінка альтернативних джерел.

Підсумовуючи вище викладене, доцільно особливу увагу звернути на власний капітал, який служить основою для забезпечення успішного функціонування суб'єкта господарювання, оскільки будь-яка діяльність починається з інвестування необхідних ресурсів власниками (засновниками). Таким чином, основна мета існування підприємства – його економічне зростання залежить від ефективного управління власним капіталом.

Список використаних джерел

1. Бугай Н.О. Власний капітал як складова фінансової системи підприємства: проблематика та шляхи їх вирішення. *Агросвіт*. 2016. № 21. С.19-25.

2. Цивільний Кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 року №435-IV (у редакції Закону №3265-IX від 05 жовтня 2023 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements. URL: https://library.croneri.co.uk/cch_uk/iast/miscframework-198907 (дата звернення: 09.10.2023).

Ткачук Юрій Володимирович

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Лариса Іванівна Калачевська

доктор економічних наук, професор

Сумський національний аграрний університет

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ НА ПУБЛІЧНУ СЛУЖБУ

Проблеми формування молодіжної політики, залучення молоді до процесів становлення держави, розвитку громадянського суспільства

приділяється постійна увага з боку науковців та державного управління [1]. На даному етапі, враховуючи перебіг активних політичних процесів у нашій країні, молодь активізує свою діяльність та впливає на прийняття політичних рішень. У документах ООН зазначається, що зі збільшенням кількості молодих людей на планеті вони стають найпотужнішим фактором формування суспільства. За даними Комітету з міжнародних гуманітарних справ, до кінця XXI століття люди до 30 років становитимуть майже 60% населення світу, а до 25 років – приблизно 50%. Молодь це окремий прошарок суспільства, який багато в чому визначає політичний, економічний, соціальний і культурний розвиток сучасного суспільства. Водночас Комісія ООН визнала, що молодь є найбільш вразливою групою людей, чиє життя знаходиться під загрозою та чий добробут не відповідає мінімальним стандартам.

Молодь є не тільки суб'єктом і спадкоємцем матеріальних та інтелектуальних багатств суспільства, а й творцем нових, більш прогресивних політичних і демократичних суспільних відносин. Щоб здійснювати прогресивні та ефективні дії, вона повинна бути готова відтворювати та розвивати не лише матеріальні, а й політичні та духовні цінності та культуру своєї нації та народу. Це робить молоде покоління головним рушієм поступального суспільно-політичного розвитку на етапі формування української політичної нації.

Оскільки державотворення є елементом, що визначає сучасний і майбутній розвиток України, необхідно визнавати та розвивати творчі здібності молоді, а також активізувати її участь у політичних процесах. В Законі України «Про основні засади молодіжної політики» зазначається, що масштабність і складність завдань адміністративної реформи вимагають прискорення формування та оновлення керівної еліти, залучення енергійних, компетентних та ініціативних спеціалістів. нове покоління персоналу на всіх рівнях системи управління [2].

Через недовіру суспільства до сучасних політиків українська державність наразі потребує нових сил. Тому необхідно залучати молодь до процесів державотворення та модернізувати кадровий склад силових структур [3]. На нашу думку для активізації впливу молоді та молодіжних об'єднань на державотворчі процеси в Україні необхідно: посилити просвітницьку роботу серед молоді з метою роз'яснення основних принципів і завдань молоді в державній політиці; підвищення соціальної ініціативи та професійної підготовки молоді; збільшення представництва молоді на службі в органах державної влади, омолодження їх кадрового складу; підготовка державних службовців високого професійного рівня; створення умов для професійного розвитку перспективних молодих державних службовців; сприяння співпраці громадських молодіжних організацій із засобами масової інформації; сприяння конструктивній співпраці з органами місцевого самоврядування та державними молодіжними організаціями; залучення молодіжних громадських організацій до роз'яснення та реалізації державної політики, зустрічей, семінарів, круглих

столів тощо. Не варто також забувати, що майбутнє місцевої демократії та сталого розвитку громад значною мірою залежить від того, наскільки зможуть сучасні молоді спеціалісти засвоїти накопичений управлінський досвід та керувати процесами місцевого розвитку з урахуванням європейських стандартів [4].

Таким чином державна політика залучення молоді на державну службу повинна постійно удосконалюватися та відповідати найвищим стандартам.

Список використаних джерел

1. Кулік В. та ін. Молода Україна: сучасний молодіжний рух та неформальна ініціатива. К.: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. 460 с.
2. Про основні засади молодіжної політики: Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (Ifnf pdthytyuz 10/10.2023).
3. Колесніченко Н. М. Становище молоді як одна з гуманітарних проблем нашого часу. *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. Т.23. Вип.10. Політичні науки. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. С. 88- 90.
4. Плоский К. Участь молоді у розвитку місцевої демократії в Україні: проблеми та перспективи. *Український соціум*. 2005. № 1 (6). С.101-111.

Устік Тетяна Володимирівна
доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет

МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СФЕРІ АГРОБІЗНЕСУ

Маркетинговий аудит функціонує як ефективний інструмент управління ризиками в сфері агробізнесу. Ризики у цій галузі можуть включати зниження попиту на аграрні товари, зміни в законодавстві або політиці, природні катастрофи, відсутність ресурсів, конкуренцію та інші фактори, які можуть негативно впливати на діяльність агробізнесу. Маркетинговий аудит дозволяє агробізнесу аналізувати свої маркетингові стратегії та визначити тактику, оцінити ефективність рекламної компанії, ціноутворення, забезпечити ефективний розподіл продукції та продажі, визначати потенційні ризики та незадоволеність споживачів, оцінювати конкурентоспроможність компанії, а також враховувати мінливе ринкове середовище та підлаштовуватися до нього.

Маркетинговий аудит дає можливість зрозуміти потреби та бажання сегментів споживачів, вивчити їх поведінку, перевірити дотримання стандартів якості, встановити ретельний контроль товарів та послуг, а головне обрати

оптимальну стратегію позиціонування товару на ринку. Зважаючи на суперечливість у виробництві та продажу товарів сфери агробізнесу, маркетинговий аудит є необхідним для аграрних підприємств для зниження ризиків та максимізації прибутків.

Для ефективного управління ризиками в агробізнесі, маркетинговий аудит повинен проводитися регулярно та систематично, а результати повинні використовуватися для внесення відповідних змін у маркетингову стратегію та тактику компанії. Маркетинговий аудит в управлінні ризиками в аграрних підприємствах надає оцінку та аналізує стан маркетингових активностей підприємства з метою виявлення потенційних ризиків і можливостей для покращення показників економічної діяльності підприємства, надає оцінку поточному стану маркетингової стратегії, ідентифікації потенційних проблем та небезпек, а також сприяє розробці стратегії мінімізації ризиків.

Основні практичні аспекти маркетингового аудиту включають наступне: оцінка зовнішнього середовища (завдяки маркетинговому аудиту аналізуємо зміни на ринку та тенденції споживання, визначаємо конкурентну ситуацію), маємо можливість виявити потенційні ризики і завчасно реагувати на них. Важливим аспектом є аналіз внутрішніх ресурсів, проведення якісного маркетингового аудиту дозволяє оцінити наявні внутрішні ресурси організації, такі як фінансові ресурси, людські ресурси та технологічний потенціал. Це дозволяє виявити сильні сторони, маркетингові можливості розвитку підприємства, а також слабкі сторони, які можуть стати джерелом ризиків.

Маркетинговий аудит оцінює товари або послуги, які представляє агробізнес, з точки зору конкурентоспроможності, якості, вимог, смаків та вподобань клієнтів та забезпечення продовольчої безпеки. В управлінні ризиками в сфері агробізнесу саме маркетинговий аудит є важливим інструментом, який допомагає компанії оцінити свій поточний стан і виявити потенційні небезпеки та здатність досягти поставлених цілей, провести аналіз маркетингового плану, виявити можливі ризики, пов'язані з недостатнім позиціонуванням, неправильними цілями, неефективними маркетинговими каналами.

Відіграє роль відіграє оцінка маркетингових комунікацій (ефективність проведення рекламної кампанії, продажі, взаємодію зі споживачами), що допоможе виявити можливі ризики, пов'язані з недостатньою взаємодією зі споживачами, невдалими комунікаційними стратегіями. Під час проведення маркетингового аудиту необхідно звертати увагу на оцінку маркетингової продуктивності, аналізувати та оцінювати ефективність маркетингових зусиль, включаючи рівень продажів, рентабельність, покриття аудиторії, що допомагає виявити можливі ризики, пов'язані зі зниженням продуктивності, неконкурентністю продукції, надання товарів та послуг.

Своєчасно проведений маркетинговий аудит дозволяє оцінити ефективність поточної маркетингової стратегії і її відповідність змінам на ринку, це допомагає ідентифікувати можливі недоліки або потенційні загрози, а

також реалізувати можливості для розвитку бізнесу, на основі результатів маркетингового аудиту можна розробити стратегії мінімізації ризиків.

Аналіз ціноутворення в системі агробізнесу сприятиме визначенню оптимального рівня ціни продукції, шляхом врахування витрат на виробництво і конкурентних цін на ринку, маркетинговий аудит виявляє потенційні ризики, пов'язані зі змінами цін на сировину та енергоносії. Аналіз реклами і просування дає можливість надати оцінку ефективності рекламних кампаній та маркетингових заходів, виявити можливі ризики, пов'язані з недостатньою ефективністю реклами та неправильним медіа-міксом. Аналіз розподілу допомагає вивчати канали розподілу і логістики для оцінки ефективності роботи підприємств в сфері агробізнесу та виявляти можливі ризики, пов'язані з перерозподілом продукції. Аналіз сервісу, який включає оцінку якості обслуговування та післяпродажного сервісу, маркетинговий аудит виявляє ризики, пов'язані з недостатньою якістю обслуговування споживачів та низьким рівнем клієнтської підтримки.

Основною метою маркетингового аудиту в управлінні ризиками в аграрних підприємствах є виявлення потенційних ризиків та можливостей для покращення маркетингової діяльності. Це дозволяє підприємствам уникати негативних наслідків ризиків і забезпечується оптимальне використання ресурсів. Аналіз ризиків в агробізнесі включає оцінку потенційних загроз, які можуть вплинути на виробництво, збут і маркетингову стратегію підприємства.

Один з основних ризиків, що можуть виникнути в агробізнесі - це ризики пов'язані з природними факторами, такими як погода, кліматичні зміни, шкідники та хвороби, суховійні і повеневі періоди можуть негативно вплинути на врожайність, що може призвести до зниження прибутків і нестабільності виробництва. Цей ризик може впливати на маркетингову стратегію шляхом зміни цін, постачання, або пошуку нових ринків для компенсації збитків. Додатковим ризиком є фінансова нестабільність, що може виникнути внаслідок зміни вартості сировинних матеріалів, валютних курсів або невиконання боргів. Цей ризик може впливати на маркетингову стратегію шляхом необхідності зміни цін або пошуку нових ринків для забезпечення фінансової стабільності. Інші ризики, які можуть вплинути на агробізнес, включають політичні ризики (наприклад, зміна законодавства або замороження активів), зміни в споживацьких попитах і поведінці, конкуренцію на ринку.

Вплив цих ризиків на маркетингову стратегію може бути різним. Наприклад, компанії можуть використовувати маркетингові інструменти, такі як реклама і збут, для залучення нових клієнтів або збільшення частки ринку як відповідь на зміни в споживацьких попитах. Вони також можуть розглядати можливості для диверсифікації свого бізнесу, знаходження нових ринків або розширення своїх продуктових ліній для зменшення ризику впливу природних чинників або фінансової нестабільності.

Маркетинговий аудит є важливим інструментом управління ризиками в агробізнесі, оскільки допомагає компаніям оцінити ефективність їх

маркетингових стратегій і дій, додатково сприяє отриманню об'єктивної інформації про ринок та конкурентів. Він дозволяє зібрати та проаналізувати дані про потреби та попит споживачів, аналізувати змінні фактори, такі як економічна ситуація, законодавство та технологічний прогрес. Крім того, маркетинговий аудит допомагає підприємствам виявляти нові можливості для розвитку та зростання, визначає потенціал нових ринків, оцінює ефективність рекламних акцій та залучає нових партнерів або інвесторів.

Таким чином, впровадження маркетингового аудиту як інструменту управління ризиками в агробізнесі є ефективним і необхідним кроком для забезпечення успішного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Лишенко М.О., Устік Т.В. Особливості управління маркетинговими ризиками на підприємстві як засіб покращення маркетингової інноваційної політики. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім.В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки», №1, 2019. С. 3-12.*

2. Багорка М.О., Юрченко Н.І. Маркетинговий потенціал як адаптаційний складник сучасного економічного розвитку підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці.* Випуск 2(76). 2020. С. 137-145. URL: http://psae-jrn1.nau.in.ua/journal/2_76_2020_ukr/23.pdf (дата звернення: 12. 10. 2023).

Холявка Ярослав Віталійович

здобувач вищої освіти ОС Магістр, ОП Адміністративний менеджмент

Науковий керівник: Лишенко Маргарита Олександрівна

доктор економічних наук, професор,

Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ

Адміністрування конкурентоспроможності послуг має свої особливості та вимагає комплексного підходу до управління. Управління конкурентоспроможністю послуг має величезне значення для підприємств і організацій з різних галузей. Важливість цього процесу включає в себе кілька ключових аспектів:

Забезпечення стійкості довгострокового успіху: Управління конкурентоспроможністю компаній адаптується до змін у ринковому середовищі та зберігає своє місце на ринку. Воно погірш стійкості та тривалому розвитку.

Приваблення та утримання клієнтів: Конкурентоспроможність призвести нових клієнтів, а також забезпечити лояльність і задоволеність наявних клієнтів. Це важливо для збільшення обсягів продажів і збереження доходу.

Збільшення рентабельності: Ефективне управління конкурентоспроможністю підприємств зменшувати витрати, покращувати продуктивність та збільшувати прибуток.

Стимулювання інновацій: Змагання на стимулювання ринку стимулює до інновацій та вдосконалення продуктів і послуг, що можна призвести до нових ринкових можливостей.

Підвищення рівня якості послуг: Змагання змушує компанію постійно покращувати якість своїх послуг та відповідати вимогам клієнтів.

Захист від конкурентів: Завдяки ефективному управлінню конкурентоспроможністю компанія може створювати бар'єри для конкурентів, ускладнюючи їм завоювання частки на ринку.

Збалансованість між якістю та вартістю	Для збереження конкурентоспроможності компанія повинна знайти оптимальний баланс між наданням високоякісних послуг та конкурентоспроможною ціною
Фокус на клієнтах	Клієнтозорієнтований підхід - це ключ до успіху. Потреби та очікування клієнтів повинні бути в центрі стратегії та планування
Інновації	Активна інноваційна діяльність дозволяє вдосконалювати послуги та виходити на нові ринки. Компанії повинні бути готові до постійних змін та розвитку
Управління ризиками	Важливо виявляти та керувати ризиками, які можуть вплинути на конкурентоспроможність. Це включає в себе як внутрішні, так і зовнішні ризики
Маркетинг та реклама	Велика увага маркетинговим та рекламним заходам, які спрямовані на підвищення обізнаності про послуги та привертання нових клієнтів
Співпраця та партнерства	Встановлення стратегічних партнерств може допомогти покращити конкурентоспроможність та розширити географію діяльності
Ефективність операцій	Оптимізація внутрішніх процесів без втрати витрат та підвищення продуктивності праці.
Постійний аналіз та вдосконалення	Компанії повинні постійно відстежувати ринкові тенденції, конкуренцію та вимоги клієнтів, а також вдосконалювати свої послуги відповідно до цих даних.

Рисунок 1 - Особливості адміністрування конкурентоспроможності послуг

Розвиток бренду та репутації: Управління конкурентоспроможністю допоможе підсилити бренд та покращити репутацію компанії, яка може бути накопичена активами на ринку.

Загалом, ефективне управління конкурентоспроможністю послуг сприяє досягненню позитивних результатів та підвищенню лідируючої позиції в галузі. До ключових аспектів та особливостей адміністрування конкурентоспроможності послуг можна віднести (рис.1):

Адміністрування конкурентоспроможності послуг вимагає постійного моніторингу ринку та внутрішніх процесів, гнучкості та здатності адаптуватися до змін, а також стратегічного планування для досягнення та підтримки конкурентних переваг. Загалом, ефективне управління конкурентоспроможністю послуг є ключовим чинником для досягнення успіху та довгострокової стійкості на ринку. Залучення іноземного капіталу забезпечить не тільки надходження необхідних фінансових ресурсів, але й передових, технічно ефективних методів реалізації послуг. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних виробників послуг.

Список використаних джерел

1. Дяченко Т.О., Максютя М.С. Особливості управління конкурентоспроможністю підприємства транспортної галузі. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 59-1. С. 13-16. http://bses.in.ua/journals/2020/59_1_2020/4.pdf
2. Вареник І.В., Нимко С.І. Конкурентоспроможність сфери послуг України. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск 2. С. 45-48. https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/9.pdf
3. Лищенко М.О., Овчаренко Є.І., Гук О.В., Мохонько Г.А. Формування конкурентних переваг на основі вдосконалення системи управління якістю продукції підприємства в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки. *Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць*. Вип. 2 (249). К., 2022. С. 170-176.

Чайка Максим Олександрович,
здобувач вищої освіти PHD, 073 Менеджмент;
Симоненко Дмитро Олександрович,
здобувач вищої освіти ОС Магістр, ОП Адміністративний
менеджмент
Науковий керівник: **Лишенко Маргарита Олександрівна**
доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ДЕФІНІЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРУКТУР

Теоретичні основи формування конкурентних управлінських структур підприємства базуються на сучасних концепціях та методиках управління, спрямованих на підвищення ефективності та конкурентоспроможності бізнесу. Основні аспекти цих теоретичних основ включають (табл. 1):

Таблиця 1 - Складові формування конкурентних управлінських структур

Складові	Сутність
Стратегічне управління	Розробка та реалізація стратегії є ключовим елементом формування конкурентоспроможної управлінської структури. Вона включає в себе визначення мети, визначення цілей та обрання шляхів досягнення цих цілей
Функціональна організація	Важливим аспектом є правильний розподіл функцій та обов'язків в управлінській структурі. Це дозволить забезпечити оптимальний рівень спеціалізації та координації діяльності
Управлінські процеси	Забезпечення ефективного функціонування торговельного підприємства з використанням сучасних управлінських підходів та методів, таких як Lean Management, Six Sigma, Total Quality Management тощо
Ланцюг постачання та логістика	Оптимізація ланцюга постачання, включаючи закупівлю, зберігання та розподіл товарів, грає важливу роль у конкурентоспроможності торговельного підприємства
Технологічні інновації	Використання сучасних технологій та програмних рішень дозволяє підприємствам оптимізувати процеси управління та надавати більш якісні послуги
Управління персоналом	Розвиток та мотивація кадрів, їх навчання та підтримка грають важливу роль у створенні конкурентоспроможної управлінської структури
Маркетинговий менеджмент	Важливим елементом є розробка та впровадження маркетингових стратегій, які сприяють позиціонуванню товарів і послуг на ринку
Стратегічний аналіз та контроль	Виявлення сильних та слабких сторінок, аналіз можливостей та загроз, а також постійний контроль за результатами відіграють важливу роль у формуванні конкурентоспроможних управлінських структур

*Джерело: сформовано авторами

Загалом, конкурентоспроможність підприємства вимагає комплексного та

системного підходу до управління максимальними аспектами діяльності. Формування ефективних управлінських структур є числом елементів досягнення цієї конкурентоспроможності [1]. Конкурентні управлінські структури - це організаційні та управлінські системи, спрямовані на максимізацію конкурентоспроможності підприємства на ринку. Їхні основні аспекти включають:

Стратегічне керівництво: Формування чіткої стратегії та визначення цілей підприємства є основним елементом конкурентних управлінських структур. Ефективне стратегічне керівництво шукає шлях до досягнення конкурентної переваги.

Оптимізація організаційної структури: Розробка оптимальної організаційної структури, що враховує роль та функції кожного підрозділу, ефективно управління ресурсами.

Процеси управління якістю: Впровадження системи управління як (наприклад, ISO 9001) дозволить забезпечити високу якість продукції чи послуг, що є ключовим аспектом конкурентоспроможності.

Стратегічна фінансова управлінська: Ефективне управління фінансами, включаючи бюджетування, фінансовий аналіз та планування інвестицій, є істотним для забезпечення стійкості та розвитку підприємства.

Управління талантами: Розвиток та управління персоналом, включаючи планування кар'єрного росту, навчання та розвиток навичок, підготувати компетентний та мотивований персонал.

Ефективна логістика та ланцюг постачання: Оптимізація поставок, зберігання та розподілу товарів та послуг є місцем для забезпечення ефективності виробничого процесу.

Інноваційний розвиток: Стимулювання та підтримка інновацій та досліджень дозволяє підприємству залишитися на передовій у своїй галузі.

Ефективна комунікація і звітність: Забезпечення чіткої та ефективної комунікації в центрі підприємства та із зовнішніми стейкхолдерами дозволить уникнути недорозуміння та сприяння вирішенню проблем [3].

Враховання цих аспектів у формуванні конкурентних управлінських структур дозволяє підприємству ефективно конкурувати на ринку та забезпечити стійкий розвиток. Формування конкурентних управлінських структур є етапом досягнення конкурентоспроможності та успіху на ринку. Для цього слід виконати ряд ключових аспектів:

Стратегія та цілі підприємства : Чітко визначте стратегію та цілі, яких підприємство прагне досягти. Вони повинні бути спрямовані на надання конкурентоспроможних товарів чи послуг.

Організаційна структура: Розробити оптимальну організаційну структуру, яка враховує функціональну підсистему, допомагаючи забезпечити ефективну взаємодію між відділами.

Розподіл обов'язків і повноважень: Чітко визначте обов'язки та повноваження кожної частини та посадової особи. Це допоможе уникнути

дублювання функцій і підвищити продуктивність.

Моніторинг та аналіз результатів: Спостереження за реалізацією стратегії та аналіз її результатів дозволяє вчасно реагувати на зміни та коригувати дії.

Мотивація персоналу та розвиток навичок: Створіть систему мотивації, яка дозволяє працівникам бути вмотивованими та розвивати свої навички та компетенції.

Ефективна комунікація: Забезпечте ефективний обмін інформацією між підрозділами та працівниками, що підвищує підвищення продуктивності та уникнення недорозуміння [3].

Стимулювання інновацій: Сприяйте розвитку інноваційних ідей та проєктів, що дозволяють підприємству залишитися попереду конкурентів.

Оптимізація процесів та ресурсів: Постійно шукайте можливості для підвищення ефективності та зменшення витрат.

Розвиток лідерів та керівників: Розвивайте потенціал керівників та лідерів, щоб вони могли вплинути на успішність підприємства.

Забезпечення якості та безпеки: Створіть систему контролю якості та безпеки продукції чи послуг.

Після формування конкурентних управлінських структур важливо постійно вдосконалювати їх та відстежувати результати впроваджених заходів.

Список використаних джерел

1. Клименко С.М., Дуброва О.С., Барабась Д.О., Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства. К.: КНЕУ, 2006. 527 с
2. Лищенко М.О., Овчаренко Є.І., Гук О.В., Мохонько Г.А. Формування конкурентних переваг на основі вдосконалення системи управління якістю продукції підприємства в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки. *Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць*. Вип. 2 (249). К., 2022. С. 170-176.
3. Лищенко М.О. Маркетинговий інструментарій стратегічних альтернатив управління підприємством як складова методології прикладних досліджень в маркетингу. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім.В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 2, Том 1. С.247-261. https://visen.knau.kharkov.ua/visn202121_22.html

Щенякін Денис Олегович
здобувач вищої освіти, спеціальність 051 «Економіка»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Єфанов Володимир Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сонячна енергетика є одним з найперспективніших напрямків розвитку відновлюваних джерел енергії. Впровадження сонячних панелей на підприємстві може принести значний економічний ефект. Для порівняння було використано підприємство з джерелом енергії турбогенератором[1] Т2Б-1,5. За основу було взято сонячну панель[2] SilaSolar 410Вт(ТР)

Знизити витрати на електроенергію можливо за рахунок впровадження сонячних панелей SilaSolar 410Вт (ТР), що дасть можливість збільшити сумарну потужність до 4000 кВт і таким чином забезпечити підприємство на 100% електроенергією власного виробництва.

Сонячна панель SilaSolar 410Вт PERC 10BB (ТР) зі збільшеним ККД (до 22,35%) сонячних осередків має практично той же розмір, що й стандартна сонячна панель 350Вт, тобто в тому ж розмірі отримуємо на 16% більше потужності.

Сонячна панель SilaSolar 410Вт 10BB PERC (ТР) складається з осередків монокристалічного кремнію (5 busbar) вирізаних з єдиного кристала кремнію, вироблених за новітньою технологією PERC. ККД елементів вироблених за технологією PERC сягає 22%. Підвищення ефективності модуля веде до зменшення розмірів сонячної панелі за збереження її потужності, завдяки чому знижуються витрати на транспортування та монтаж.

Технологічна перевага модулів SilaSolar серії Half Cell є наступною:

– Захист від негативних наслідків затінення модуля – відомий факт, що навіть при затіненні невеликої частини стандартного сонячного модуля його продуктивність різко падає і фактично прагне до нуля, підтягуючи за собою всі сонячні модулі, що знаходяться в послідовному ланцюгу підключення. Затінення може бути викликане снігом, деревом, що стоїть поруч, або конструкціями на даху (димходом, сходами і т.д.). Нове покоління модулів SilaSolar ТР позбавлене цього недоліку. Навіть якщо половина сонячного модуля перебуває у тіні, друга частина модуля працюватиме на всі 100%, генеруючи максимум енергії.

– Знижує послідовний опір та струм на струмопровідних шинах, що призводить до зменшення ймовірності появи локального перегріву елемента в сонячному модулі.

– Зменшує витік струму, значно підвищує продуктивність у похмуру погоду.

– Новий дизайн знижує стресові навантаження на струмопровідні шини, що значно знижує ймовірність появи дефектів в процесі експлуатації (мікротріщини, дефекти паяння, локальний перегрів), забезпечуючи більшу надійність та високі показники продуктивності протягом усього терміну експлуатації.

– Підвищує ККД сонячного елемента до 1%.

Для технологічних цілей підприємства використовується лише частина електроенергії, а саме 1428 тис. кВт. год., тому розрахунок її економії проведено у таблиці 1.

Таблиця 1 Розрахунок економії електроенергії на технологічні цілі підприємства у результаті оновлення основних засобів

Показник	При використанні турбогенератора Т2Б-1,5	Після заміни на сонячні панелі SilaSolar 410Вт (TP)	Відхилення (+,-)	
			абсолютне	відносне, %
1	2	3	4	5
1. Середня ціна за 1 кВт/год. електроенергії, грн.	0,70	0,60	-0,10	-14,29
2. Витрати електроенергії на технологічні цілі, тис. кВт. год./ рік	1428,00	1428,00	-	-
3.Вартість електроенергії на технологічні цілі, тис. грн.	999,6	856,8	-142,8	-14,29

У результаті впровадження запропонованих вище заходів вартість електроенергії затраченої на технологічні цілі підприємства зменшиться на 142,8 тис. грн. або 14,29% за рахунок зменшення ціни на 10 коп. або 14,29 % за 1кВтгод електроенергії.

У ході проведення аналізу економічної ефективності від впровадження сонячних панелей на підприємстві було виявлено, що заміна турбогенератора на сонячні панелі являється доцільною та економічно ефективною. Також використання сонячних панелей збільшує екологічність підприємства.

Список використаних джерел

1. Турбогенератор URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Турбогенератор>
2. Сонячна панель URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сонячна_панель

*Яровий Євген, здобувач вищої освіти,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Сумський національний аграрний університет*

*Науковий керівник:
Терещенко Світлана
Доктор економічних наук, професор
Сумський національний аграрний університет*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Виробничі можливості підприємства становлять ключовий елемент його загального виробничого потенціалу. У контексті сучасного економічного розвитку країни, ефективне та мудре управління визнається як необхідна передумова для успішного та прибуткового функціонування в майбутньому, а також досягнення стратегічних економічних цілей. Для багатьох підприємств нині актуально питання ефективного управління, оскільки це служить важливим показником своєчасного виявлення проблем. Це, у свою чергу, стимулює керівництво приймати обґрунтовані та стратегічно важливі управлінські рішення з метою підвищення ефективності[5].

Управління потенціалом визначається комплексом різноманітних функцій та компонентів. Система управління виробничим потенціалом підприємства включає в себе ряд завдань. Зокрема, це функції планування, які охоплюють розробку робочої програми та облік витрат, організацію, що включає в себе налаштування виробничого процесу, постачання ресурсів та використання продукції. Також важливою частиною є аналіз використання ресурсів та ринкової кон'юнктури, регулювання праці та виробничих процесів, а також облік і контроль якості продукції та часу, витраченого на її виробництво. Здійснення цих функцій потребує прийняття вчасних та обґрунтованих управлінських рішень.

Таблиця 1- Основні складові виробничого потенціалу

Складові	Зміст
Праця	Кількість та якість робочої сили. Навички та кваліфікація працівників грають важливу роль у визначенні виробничого потенціалу.
Капітал	Фінансові ресурси, обладнання, будівлі та інші матеріальні активи, які можна використовувати для виробництва.
Технології	Використання сучасних технологій і інновацій може покращити виробничий потенціал.
Знання і освіта	Рівень освіти населення та доступ до знань грають важливу роль у виробничому потенціалі.
Інфраструктура	Якість та доступність транспортної, енергетичної та інших видів інфраструктури може суттєво впливати на виробничий потенціал.
Ефективність управління	Якість управління на різних рівнях впливає на ефективність використання ресурсів.

Виробничий потенціал - це сукупність ресурсів, які можуть бути

використані підприємством, регіоном або країною для виробництва товарів і послуг. Цей термін охоплює різні аспекти, такі як праця, капітал, технології, знання та інші ресурси, необхідні для виробництва(табл.1). [1].

Виробничий потенціал підприємства визначає його здатність до виробництва, внутрішні резерви для майбутнього розвитку, наявні фінансові ресурси та їх використання з метою досягнення конкретних економічних цілей у відповідних умовах господарювання.

Розглядаючи елемент виробничого потенціалу, а саме матеріальні ресурси, важливо зауважити, що якість та своєчасність їх поставок визначаються рівнем матеріального забезпечення постачальника. Зростання рівня матеріального забезпечення постачальника впливає на підвищення виробничого потенціалу підприємства.

Застосування передових технологій універсального характеру, мінімізація витрат виробництва, надійність та отримання швидких результатів, економічне використання трудових і матеріальних ресурсів роблять їх ключовими засобами оптимізації та розвитку виробничих процесів, що призводить до підвищення продуктивності та ефективності виробництва[2].

Забезпечення підприємства робочою силою та її якість, а також раціональне використання, грають важливу роль у визначенні технічного рівня виробництва і формуванні передумов для високої конкурентоспроможності та стабільності. Аналіз впливу трудових ресурсів є важливим для виявлення та обчислення можливостей економії робочої сили шляхом раціонального розподілу працюючих, оптимального завантаження їх роботою протягом продуктивних годин та використання їх кваліфікації відповідно до вимог.

Головною метою виробничого підприємства у сучасний період є здійснення діяльності з максимальною прибутковістю для забезпечення стабільного розвитку, що неможливо без впровадження ефективного управління потенціалом. Основним завданням керівництва є пошук резервів для підвищення прибутковості та розвитку підприємства, забезпечення ефективної діяльності.

Для позитивного впливу на матеріальну сторону управління підприємством рекомендується зосередити увагу на поліпшенні системи постачання ресурсів, їх раціональному використанні та забезпеченні відповідного обладнання, спрямованого на зменшення відходів виробництва. Також ключовим аспектом є контроль залишків матеріалів на складі, ефективність їх використання та повна оптимізація складської діяльності, підкріплення її автоматизацією залишків товарів.

Ефективне управління трудовою складовою підприємства, що є частиною його виробничого потенціалу, можливе шляхом вдосконалення системи оплати праці. Це включає створення можливостей для розвитку наявного потенціалу робітників, врахування їх здібностей та якостей, а також стимулювання внутрішніх мотивацій. Також важливо приділити увагу якості підбору працівників та їх розміщенню відповідно до наявних навичок та кваліфікації,

які слід систематично підвищувати. Крім того, значимими факторами є поліпшення структури та методів організації виробництва.

Для ефективнішого використання інформаційної складової розумною стратегією є модернізація існуючих технологій та впровадження нових, сучасних методів управління інформаційними ресурсами[3].

Під час стратегічного планування розвитку підприємств керівникам важливо враховувати перелік заходів, спрямованих на раціональне використання наявних можливостей та потенціалу. Особлива увага повинна бути приділена людським ресурсам, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні та подальшому використанні виробничого потенціалу. Їхня діяльність внесе значний вклад у збільшення цього потенціалу.

Вищезазначені заходи спрямовані на досягнення основної мети - підвищення ефективності управління виробничим потенціалом. Їх впровадження призводить до зростання обсягів виробництва через стратегічне планування розвитку підприємства. Це включає розробку та впровадження заходів з використання та удосконалення наявних ресурсів.

Очікується, що це призведе до задоволення потреб населення через збільшення обсягів та покращення якості продукції, підвищення ефективності вже існуючого виробничого потенціалу, зменшення собівартості виробництва на підприємстві, а також поліпшення показників рентабельності виробництва та раціонального використання всіх його ресурсів[4].

Управління виробничим потенціалом підприємства вимагає від керівника гнучкості у відношенні до змін внутрішнього та зовнішнього середовища, акцентуючи увагу на його формуванні, використанні, рості та оцінці. Для досягнення ефективного управління необхідно розробити власну систему, яка враховуватиме всі важливі показники зростання виробничого потенціалу, а також стан і склад ресурсів з урахуванням їх використання, передбачаючи переосмислення підходів до управлінської складової конкретного підприємства.

Список використаних джерел

1. Захаренко М.М. Теоретичні засади управління виробничим потенціалом підприємства. Агросвіт. 2018. № 23. С. 59-65.
2. Кобрин Л.Й. Застосування інструментів управління виробничим потенціалом з метою підвищення результативності діяльності підприємства. Наукові записки. 2019. №1 (58). С. 132-138.
3. Круш П.В., Бойко Т.О. Система управління виробничим потенціалом підприємства в сучасних умовах. Підприємництво та інновації. 2015. №1. С. 75-83.
4. Кузьменко Л.В. Формування виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2015. №2. С. 205-211.
5. Левченко Ю.Г., Ратушняк Ю.Ю. Теоретичні основи формування та використання виробничого потенціалу підприємства. Молодий вчений. 2018. №12. С. 623-626.

Mariya Fihurna

Assistant

Sumy National Agrarian University

Pan Linlin

Graduate of higher education specialty 073 «Management»

EP «Administration management»

Sumy National Agrarian University

WAYS TO IMPROVE THE FINANCIAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

All kinds of rules in the modern business society are changing fundamentally. If we want to strengthen the level of enterprise financial management, we must set up the advanced financial management concept which is suitable for modern business. First of all, the competition in modern business society is extremely fierce, and the enterprise's financial management process should run through the awareness of risk control, adopt qualitative and quantitative methods to analyze, classify and measure various potential financial risks, and formulate emergency plans for risks beyond the controllable range to improve the enterprise's ability to cope with risks. In today's commercial society, when evaluating the performance of enterprises, people no longer pay attention to indicators such as equity capital cost profit and net profit, but pay more attention to economic value-added. Therefore, the financial management activities of enterprises should establish a correct concept, conform to the development trend of social economy, clarify corporate objectives, and attach importance to the budget of economic added value. Organize various financial work around economic added value and strive to promote the development of enterprises.

Cost management is an important part of financial management. Effective and scientific cost accounting methods help to reduce costs and save costs. Scientific and advanced cost accounting methods can be started from the following aspects: First, the expenses of each department in a certain period of time are determined by the quota calculation method, and each expense item is calculated monthly or quarterly, and a detailed cost expenditure analysis table is prepared. Quantifying the relationship between cost expenditure and profit and loss; Second, the enterprise implements the whole process cost management, the cost of the product from the production stage of raw material procurement, transportation, processing to the factory is carefully calculated, and the components of the product cost are accurately verified. Third, the use of activity-based costing, target costing, pay attention to cost control and cost planning control, in order to seek to fundamentally reduce the cost of the enterprise, to achieve the maximum profit of the enterprise [1].

The establishment of scientific and standardized internal control system is an important way to ensure the orderly operation of enterprises. First of all, we will improve the examination and approval system for the use of internal funds in enterprises, and formulate and improve regulations and systems for internal audit,

appropriation account submission and approval, and fund budget. Secondly, the enterprise's internal business review, financial review, major decision review, etc. will be incorporated into the internal control system for management, so as to better implement the internal control system, and all matters without internal control review will be returned and rejected. Moreover, increase the degree of disclosure of accounting information. Accounting information disclosure is a reflection of strengthening the internal control mechanism of enterprises. Only by increasing the degree of accounting information disclosure can we promote the authenticity and reliability of financial management activities and provide useful, concise and true accounting information for enterprise leaders [2].

There are many kinds of financial management methods, there are target management method, experience management method, value analysis method, etc., each method has its own scope of use, has its own advantages and disadvantages, as for the enterprise to choose which management method, it must be determined according to the actual situation of the enterprise itself. The financial management personnel of the enterprise should be skilled and familiar with the selected financial management method and master the key steps of the financial management method in order to play the role of financial management. In general, the choice of financial management methods should stand in the strategic height, establish strategic financial management awareness, followed by linking the economic benefits of enterprises with financial management, and strive to maximize the benefits of financial management.

The goal of enterprise management is to improve economic efficiency and maximize the profit and value of the enterprise. Financial management, the key link of enterprise management, has a great impact on the realization of enterprise management objectives. In the modern business environment, enterprises are facing more and more fierce competition. If enterprises want to enhance their competitiveness in the fierce market competition, they must strengthen the level of financial management, because financial management, as an economic management activity, runs through many business links such as production, sales, purchase and sales of enterprises. Therefore, enterprises should solve the problems existing in financial management activities. Effectively improve the level of financial management.

References

1. Alzate Isabel, Manotas Eva, Boada Antonio, Burbano Camilo. Meta-analysis of organizational and supply chain dynamic capabilities: A theoretical-conceptual relationship. *Problems and Perspectives in Management*. 2022. Volume 20. Issue #3. pp. 335-349.
2. Dica Lady Silvera, Achmad Hizazi, M. Syurya Hidayat, Sri Rahayu. Financial constraints and corporate governance as moderating variables for the determinants of tax avoidance. *Investment Management and Financial Innovations*. 2022. Volume 19. Issue #1. pp. 274-286.

Liang Hengzhi

Graduate of higher education specialty 073 «Management»

EP «Administration management»

Sumy National Agrarian University

Scientific Supervisor:

Olena P. Slavkova

Doctor of Economic Sciences, professor

Sumy National Agrarian University

THEORETICAL FOUNDATIONS OF STRATEGIC PLANNING FOR OPTIMIZATION OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT

Civil service is a profession that many people envy, and on the surface, it seems that the job is stable and the salary is lucrative, and the scenery is unlimited. But in reality, the psychological pressure on civil servants is far greater than that of ordinary people. As personnel exercising state administrative power and performing state official duties, civil servants are plagued by pressures from work, family, and society, and are subjected to unprecedented psychological tests. How to ensure that civil servants have good physical and mental health, so as to improve the efficiency of public administration, ensure the correct exercise of public power, and enhance social harmony and stability is an important issue worthy of study.

In modern society, administration plays a vital role, which involves all levels of government, organization and enterprise. In order to achieve efficient and sustainable development, administrative management needs to adopt tools and methods such as strategic planning and management by objectives. This article will explore the importance of strategic planning and management by objectives in administration and further analyze how to implement these strategies.

Strategic planning is a long-term planning process that helps organizations and businesses make informed decisions in an uncertain and competitive environment. In executive management, strategic planning can help managers determine the long-term goals and vision of the organization, formulate corresponding development strategies, and make accurate decisions for the future [1].

1. Define the long-term goals and vision of the organization

In the process of strategic planning, managers need to examine the mission and values of the organization, and then develop the long-term goals and vision of the organization. These goals and visions will form the basis for organizational decisions and guide the direction of the organization's development.

2. Develop a growth strategy

Strategic planning can help managers analyze the internal and external environment, evaluate the strengths and weaknesses of the organization, and formulate corresponding development strategies. By developing a clear strategy, organizations can better respond to challenges and opportunities and increase their competitiveness.

3. Make accurate decisions

In the process of strategic planning, managers need to conduct in-depth analysis and evaluation of various factors in order to make accurate decisions. This kind of decision is based on an awareness of future trends and potential risks, which can maximize the success rate of the organization.

Management by objectives is an effective management tool that translates an organization's strategy into specific goals and indicators, thereby helping the organization achieve expected results. In administrative management, management by objectives can help managers stimulate the enthusiasm of employees and improve organizational performance.

1. Motivate employees

Through management by objectives, managers can effectively communicate the organization's strategy and objectives to employees, so that employees can clearly define their job responsibilities and objectives. In this way, employees will feel valued and be motivated and creative to contribute to the growth of the organization.

2. Improve organizational performance

Management by objectives translates strategic planning into measurable and actionable goals and indicators. By setting clear goals, managers and employees can better understand their priorities and act accordingly to achieve those goals. This kind of effective management by objectives helps to improve the performance of the organization and achieve the expected results [2].

Strategies for implementing strategic planning and management by objectives

1. Follow up implementation

Strategic planning and management by objectives is not just a plan, it is more important to solve how to put the plan into practice. Managers should develop detailed implementation plans and ensure that strategies and objectives are effectively implemented and followed up. At the same time, the manager should always pay attention to the achievement of the goal, and adjust flexibly according to the actual situation.

2. Incentives and rewards

In order to stimulate the enthusiasm and engagement of employees, managers should set appropriate incentives and reward systems. In this way, employees will feel recognized for their work and be more motivated to achieve their goals.

3. Evaluate and adjust regularly

Strategic planning and management by objectives is an evolving process that requires managers to periodically evaluate and adjust strategies and objectives. Through assessment, potential problems can be identified and timely adjustments can be made to ensure the continuous development of the organization[2].

Strategic planning and management by objectives are indispensable parts of administration. Through strategic planning, managers can define the long-term goals and vision of the organization, formulate corresponding development strategies, and make accurate decisions. Management by objectives helps translate strategy into specific goals and indicators, motivate employees, and improve organizational

performance. Therefore, strategic planning and management by objectives in executive management are essential for the success and sustainable development of an organization.

References

1. Gandrita, D.M. Improving Strategic Planning: The Crucial Role of Enhancing Relationships between Management Levels. *Adm. Sci.* 2023, 13, 211. <https://doi.org/10.3390/admsci13100211> ()
2. Floyd, Steven, Torsten Schmid, and Bill Wooldridge. The middle management perspective on strategy process: Contributions, synthesis, and future research. *Journal of Management.* 2008. 34: 1190–221.

Liu Jiren

Postgraduate student specialty 073 «Management»

Sumy National Agrarian University

Scientific Supervisor:

Olena P. Slavkova

Doctor of Economic Sciences, professor

Sumy National Agrarian University

THE INFLUENCE OF NATIONAL CULTURE ON THE CORPORATE CULTURE OF ENTERPRISES

Culture is the synthesis of all the spiritual and material achievements created by human society, which exists widely in life, standardizes social norms, influences the way of thinking, and determines the value orientation. National culture is a component of culture and a cultural form created by a specific region or a specific group of people. Corporate culture is a cultural pattern formed in the development process of an enterprise in a certain cultural environment, and its existence and development are influenced by national culture. This paper will start from the concept and scope of culture and national culture, and discuss the impact of the two on corporate culture.

National culture is gradually formed in the long-term development process of a country, and the penetration force is also very strong, which is the basic soil for the construction of enterprise culture. Enterprise culture is a kind of management theory and method, which is the cultural connotation of enterprise. The individual members of the enterprise organization are not only employees of the enterprise, but also members of the society in the specific region where the enterprise is located. Since they are members of the society in this region, they will inevitably accept the influence of the national culture in this region [1].

The formation environment of national culture is actually relatively isolated, and

it is precisely because of this that national culture can have its own characteristics. The different national culture of each nation determines the enterprise culture of its own national enterprise. For example, the corporate culture embodied by most American companies emphasizes systems and rules and encourages individual creativity; Most Japanese companies are more service-oriented, emphasizing respect for more senior colleagues in the position, and paying more attention to the strength of the team.

Corporate culture needs to keep pace with The Times, which is inseparable from innovation. National culture is the continuous driving force of enterprise culture innovation and plays an irreplaceable role in the construction of enterprise culture. Corporate culture is integrated with national culture and history in the process of innovation. Innovation without national culture is impossible to be long-term and effective. Excellent national culture is the soil for the growth of enterprise culture innovation. Germany produces exquisite and rigorous industrial products precisely because of the cultural characteristics of its democracy such as seriousness, accuracy and rationality [2].

An enterprise's establishment of corporate culture is to increase the cohesion of internal employees, motivate employees can create more value for the enterprise, and can be accepted by the local society, so the establishment of corporate culture must be based on the national culture of the region. If the construction of corporate culture deviates from the local national culture, it will be rejected by internal employees and local consumer groups, resulting in cultural conflicts and frictions. If these problems cannot be effectively solved, it will be difficult for multinational companies to develop and eventually lead to the failure of enterprises.

Under the dimension of national culture classification, the most common research is to study the corporate culture under different cultural backgrounds by dividing the East and the West. Western civilization, with commercial culture as its core, is an open and adventurous cultural system emphasizing the grasp and conquest of nature, while Eastern culture was born in an agrarian society with introverted balance as its main feature, and the production mode of relying on heaven emphasizes the harmonious coexistence and sustainable development of man and nature. The research shows that corporate culture presents different construction and development orientations under the eastern and western cultural scenarios. There are not only cultural differences between Eastern and Western enterprises, but also obvious differences between corporate cultures within the same cultural system. Since the Meiji Restoration, Japan has absorbed a lot of Western cultural ideas, especially after the Second World War, and introduced advanced enterprise management methods from the West, forming a unique enterprise management ideas and culture. Japan has fewer land resources, people have a sense of crisis in survival, and the Japanese national culture constitutes a single, centripetal force, close combination of personal, family, collective and national beliefs, pay more attention to employees' emotions and care, through lifetime employment, senior-service wage system to enable employees to have their fate closely linked with the enterprise. Under the influence of Eastern

and Western cultures, Japanese enterprises have formed a corporate culture with strong national characteristics, which not only pursues benefits but also attaches importance to harmony [3, 4].

The influence of national culture on enterprise founders is also an important way for national culture to penetrate into enterprise culture. Through the carrier of the founder or the leadership, the national culture applies the basic assumptions, values, outlook on life and world outlook about human nature formed in the long-term social life to the process of enterprise development and enterprise management, forming a unique and relatively stable code of conduct, norms of behavior, internal cultural atmosphere and cultural taste of enterprise products. This is an important form of social and cultural penetration into the operation process of market economy. The planning and design of enterprise development comes from the entrepreneur's grasp of the direction of social development, the influence of traditional culture and the profound understanding of the process of contemporary social and cultural change, and the concept and quality formed by the entrepreneur in the long-term social life. Without these profound accumulation of social life, it is difficult to shape an excellent corporate culture and grasp its development [5].

National culture has a wide and far-reaching influence on corporate culture. The construction and development of corporate culture cannot be independent of the cultural environment, which has positive effects and some drawbacks. For the cultural construction of modern enterprises, first of all, we should actively understand and absorb the essence of Chinese culture, such as the concept of justice and benefit in traditional Chinese culture, the concept of integrity, etc., and apply it to corporate culture, pay attention to corporate social responsibility, enhance corporate image, and help the realization of corporate goals and values. Secondly, we should abandon and reject the parts of traditional culture that have a negative impact on the development of enterprises, such as centralization, arbitrariness, cronyism and so on. Finally, enterprises should actively learn and absorb the favorable factors in other cultures to create a good corporate culture with Chinese characteristics. National culture is the indicator of enterprise culture, and it is of far-reaching significance to explore the influence of national culture on enterprise culture, to construct enterprise culture and to play the role of enterprise culture.

References

1. Wei Feng. National Culture and Enterprise Management Culture. *Enterprise Economics*, 2002 (01). P. 82-84.
2. Su Yong, Duan Yajing. When West Meets East: A Review of Eastern Management Theories. *Foreign Economics and Management*, 2019, 41 (12). P. 3-18.
3. Lou Guishu. Analysis on the causes of Japanese national culture. *Journal of Guizhou University*. 2007,9. P.104-108.
4. Shan Feng. Research on Enterprise Harmonious Management from the perspective of traditional culture. *Management World*, 2015 (07). P. 182-183.
5. Li Zhi. Enlightenment of Japanese Corporate Culture to Chinese corporate culture innovation. *Reform of Economic System*, 2007 (06). P. 156-159.

Liu Shaohua

Graduate of higher education specialty 073 «Management»

EP «Administration management»

Sumy National Agrarian University

Scientific Supervisor:

Olena P. Slavkova

Doctor of Economic Sciences, professor

Sumy National Agrarian University

ANALYSIS OF MENTAL HEALTH PROBLEMS OF CIVIL SERVANTS

Civil service is a profession that many people envy, and on the surface, it seems that the job is stable and the salary is lucrative, and the scenery is unlimited. But in reality, the psychological pressure on civil servants is far greater than that of ordinary people. As personnel exercising state administrative power and performing state official duties, civil servants are plagued by pressures from work, family, and society, and are subjected to unprecedented psychological tests. How to ensure that civil servants have good physical and mental health, so as to improve the efficiency of public administration, ensure the correct exercise of public power, and enhance social harmony and stability is an important issue worthy of study.

According to an article published by the China Civil Servant Mental Health Network, the project "Research on the Current Situation of Civil Servants' Mental Health" presided over by Xu Peiji shows that civil servants are distinguished from other groups of people by five occupational psychological problems - depression, job burnout, interpersonal sensitivity, career achievement expectations, and personality conflicts. In addition, other studies have shown that mental health problems in the civil service are mainly manifested in strong feelings of loneliness and insecurity, high psychological pressure, psychological imbalance, depression, anxiety, etc. In general, the main manifestations of mental health problems in civil servants are:

Depression is the most likely emotional reaction when people have a high degree of psychological tension and high psychological pressure. This emotion persists intensely for a long time, and I feel no fun, no ability, no hope, no meaning in work and life, and it is so severe that it becomes depression. Cases of suicide or extreme events due to depression have become commonplace in recent years. Such cases also continue to occur in the civil service, and there are often reports of civil servants committing suicide due to depression [1].

It is generally believed that burnout is an extreme reaction when an individual is unable to cope with work pressure, and is a state of exhaustion of emotions, attitudes and behaviors that accompany the experience of long-term stress. Burnout among civil servants often manifests itself in a lack of engagement, reduced work efficiency, reduced work enthusiasm, a reduced sense of value in their work, and cynicism and even cynicism towards their work.

One of the most prominent problems faced by civil servants is interpersonal

pressure. In some government agencies, the atmosphere of interpersonal communication is subtle and distorted, and even the atmosphere of interpersonal interaction in some units is pathological. As a result, civil servants generally agree with the following views: there is no truly trustworthy confidant, the so-called "friends" are superficial articles, and they will stab a black knife in the back at a critical time.

Psychological problems have caused harm to the physical and mental health of civil servants, and to a certain extent, they have also affected their daily life and the performance of their work functions, and even affected the harmony and stability of society.

In the eyes of many, civil service work is easy and decent, and as a result, more and more people are joining the ranks of the civil service recruitment examination. On the one hand, civil servants are seen as the happiest profession, but on the other hand, the well-being survey of civil servants themselves shows that the occupational happiness of civil servants is very low, which is in line with the survey on the mental health problems of civil servants. In summary, the reasons for this seemingly puzzling situation are more complicated, and in summary, the reasons for the mental health problems of civil servants are as follows[2]:

Many civil servants overemphasize restraint and patience in their work, suppress their own needs and emotional expression, lack of understanding of the importance of individuals in maintaining their own mental health, lack awareness and relevant knowledge of maintaining mental health, and are not easy to actively discover mental illnesses that are relatively hidden compared to physical diseases, so it is easy to ignore psychological problems. Some are ashamed to talk about the psychological tension and pressure they are facing, and even impose a mask on their psychological problems.

First, with the change and transformation of China's society, all aspects of society have continuously increased the requirements for civil servants to perform their duties, and new situations and new contradictions are prone to occur frequently, making it more difficult for civil servants to perform their duties; Second, under the influence of China's traditional political culture, many civil servants have established the belief of getting ahead and constantly promoting at the beginning of their work, and they have pursued perfection excessively in their work, so they are physically and mentally exhausted, which has invisibly added a lot of pressure and troubles to themselves; Third, some civil servants set their own work goals too high, beyond the scope of their own ability, once they cannot achieve it, they will have a strong psychological contusion; Fourth, in the face of the complicated situation and arduous tasks of grassroots work, some civil servants have a rather serious "panic in ability" and a "crisis in ability."

First of all, the increasing pressure of development and responsibility has caused a high degree of psychological tension among civil servants. Over the years, the competition for economic development in various regions, systems, and units, the ranking of GDP and the evaluation of social and economic benefits, and the linkage

between individual promotion and actual performance have increased the pressure on the "development" of civil servants. Secondly, the strong contrast between the public image and the inner world has caused strong psychological pressure on civil servants. The development of the network society and the continuous strengthening of the public's supervision of civil servants have made civil servants always and everywhere take into account the image and influence of individuals and groups. What others can say, they can't say; What others can do, they can't do; When others can go, they can't, and the psychological pressure continues to increase[3].

The tension and complexity of interpersonal relationships have invisibly caused great psychological pressure on civil servants. Influenced by China's traditional culture and ethical relations, how to properly cope with and handle interpersonal relationships is an important part of the work and life of the vast majority of Chinese. Civil servants should be responsible to their superiors and carry out their orders in their work; It is also necessary to be responsible for the subordinates, reflect the people-oriented, and more often than not, to survive in the cracks. It is often infuriating at both ends, and the effort is thankless. In addition, the increase in temptations from all quarters has also caused great psychological distress to civil servants. Since civil servants hold the executive power conferred by law in their hands, there are bound to be many traps and temptations under the aura of power. If we want to maintain a normal heart, resist temptation, and govern according to law and the constitution, we have to bear greater psychological pressure than ordinary people to resist these temptations, and many undesirable phenomena in society also make some civil servants feel psychologically confused.

Some civil servants have the awareness of maintaining their own mental health, but they have not mastered the methods of effective psychological adjustment, and their self-maintenance ability for mental health is not strong, and they are not good at self-regulation. They are often aware of the need for appropriate psychological adjustment, but they do not know how to adjust. At the same time, they dare not speak in front of their superiors, cannot speak in front of their colleagues, and are unwilling to say in front of their families, resulting in psychological pressure that cannot be vented in time, accumulates more and more, and eventually leads to serious psychological problems.

References

1. Decision of the Central Committee of the Communist Party of China on Several Major Issues of Comprehensively Deepening Reform. Beijing: People's Publishing House. 2013. (11), 52-54.
2. Shi Shuiquan. Civil servants' psychological pressure is greater than that of ordinary people, nearly thirty percent of them have mental health problems. *Zhejiang Online Health Network*, 2011. (4), 77-89.
3. Yang Min, Wang Yunbao, Xu Haocheng. Yueyang dealt with 100 absent civil servants, experts said that burnout. *Decision*, 2009. (4). 23-29.

Liu Wenqiang

Graduate of higher education specialty 073 «Management»

EP «Administration management»

Sumy National Agrarian University

Scientific Supervisor:

Olena P. Slavkova

Doctor of Economic Sciences, professor

Sumy National Agrarian University

WAYS TO IMPROVE THE MANAGEMENT OF LABOR RESOURCES OF THE ENTERPRISE

Effective management of labor resources is paramount to the success and sustainability of any enterprise. In an era characterized by rapid technological advancements, global competition, and dynamic market trends, the ability to optimize and maximize the potential of human capital is a critical aspect of organizational success. This essay explores various strategies and approaches to enhance the management of labor resources within an enterprise, focusing on efficiency, productivity, and overall organizational effectiveness.

To improve the management of labor resources, it is imperative to first understand the dynamics involved. This section will delve into the intricacies of workforce planning, recruitment, training, and retention. Highlighting the importance of aligning human resource strategies with organizational goals, this section sets the stage for a comprehensive exploration of effective labor resource management. In the contemporary business landscape, technology plays a pivotal role in transforming the way enterprises operate[1]. This section will explore the integration of cutting-edge technologies such as artificial intelligence, machine learning, and data analytics into the management of labor resources. Discussing how technology can streamline recruitment processes, enhance employee training, and optimize workforce allocation, this section advocates for a tech-driven approach to stay ahead in the competitive market. In a rapidly changing business environment, enterprises must be agile in their workforce planning strategies. This section will discuss the importance of flexibility in labor management, including the adoption of remote work policies, flexible scheduling, and cross-functional training. Emphasizing the need for adaptable strategies, this section argues that a flexible workforce is better equipped to navigate uncertainties and capitalize on emerging opportunities.

Investing in employee development is not only a moral imperative but also a strategic necessity. This section explores the benefits of continuous learning programs, mentorship initiatives, and skill development workshops. Demonstrating how a skilled and knowledgeable workforce contributes to organizational competitiveness, this section makes a compelling case for enterprises to prioritize ongoing learning opportunities for their employees.

A positive organizational culture is instrumental in attracting and retaining top

talent. This section discusses the role of leadership in shaping organizational culture, fostering a sense of belonging, and promoting employee engagement. Drawing on case studies and examples, this section showcases the tangible benefits of a positive work environment and argues that it is a key factor in effective labor resource management. Harnessing the power of data is crucial for informed decision-making in labor resource management. This section explores the use of workforce analytics to gain insights into employee performance, identify trends, and make data-driven decisions. Discussing the challenges and opportunities associated with data-driven approaches, this section advocates for the integration of analytics into the decision-making processes of enterprises. A workforce that is physically and mentally healthy is more likely to be productive and engaged [2]. This section explores the importance of prioritizing employee well-being, including mental health initiatives, health and wellness programs, and promoting a healthy work-life balance. Making a case for the reciprocal relationship between employee well-being and organizational success, this section emphasizes the need for enterprises to prioritize the holistic health of their workforce.

In conclusion, effective labor resource management is a multifaceted endeavor that requires strategic planning, technological integration, and a commitment to employee development and well-being. By adopting a holistic approach that encompasses the dynamic aspects of the modern business landscape, enterprises can position themselves for sustained success. This essay has explored various ways to improve the management of labor resources, emphasizing the interconnectedness of these strategies in creating a resilient and efficient workforce. As enterprises navigate the complexities of the global market, the implementation of these approaches can serve as a foundation for achieving organizational goals and ensuring long-term viability.

References

1. Davenport, T. H., Harris, J., & Shapiro, J. (2010). Competing on Talent Analytics. *Harvard Business Review*. URL: <https://hbr.org/2010/10/competing-on-talent-analytics> (date of application 20.09.2023).
2. 21 Engaging Performance Review Examples [+ Tips From an HR Manager] URL: <https://venngage.com/blog/performance-review-examples/> (date of application 20.09.2023).

Li Yan

*Ph.D. student specialty 073 «Management»
Sumy National Agrarian University (Ukraine)*

*Scientific tutor: **Oleksandr Nazarenko***

Doctor (Economic Sciences),

Professor at the Department of Accounting and Taxation

Sumy National Agrarian University

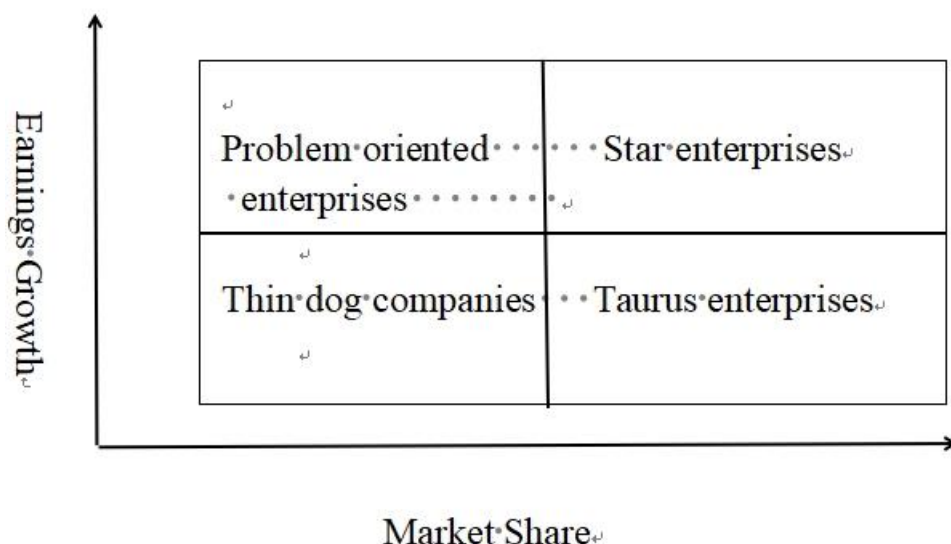
RESEARCH ON THE DEVELOPMENT MANAGEMENT STRATEGY OF CHINESE TOURISM ENTERPRISES UNDER THE BOSTON MATRIX MODEL

This article uses mathematical statistics and literature review methods, based on the annual financial panel data of 10 representative tourism enterprises in the past five years, and revolves around 8 potential financial indicators that affect the "market share" and "revenue growth" of enterprises. Combining the Boston Matrix Model, this article conducts an empirical analysis of the development level of tourism enterprises, and proposes targeted development management strategies based on different types of enterprises [2]. From this, it can be concluded that Taurus enterprises need to maintain investment, expand their business models, and slow down the decline; Star companies need to increase investment and focus on related businesses in order to become bigger and stronger; Problem oriented enterprises should have a reasonable layout, invest cautiously, and prioritize the market; Thin dog companies need to reduce investment, increase technological innovation and product transformation as their main development strategies.

This study is mainly based on the "Boston Matrix" for analysis. The BCG Matrix was developed by Bruce Henderson, a renowned American management expert and founder of Boston Consulting in 1970. This matrix believes that the basic factors that determine products and enterprises are mainly market gravity and enterprise strength. The strength of enterprises is generally reflected through "market share", representing their competitive strength and development prospects; Market gravity is generally reflected through "revenue growth", representing the strength of competitiveness and profit level. Of course, it can also be reflected through sales ability and level.

Generally speaking, if the market is attractive and the strength of the enterprise is strong, the development prospects of the enterprise and its products are good, and vice versa. The strong strength of the enterprise and the small market attraction represent that the enterprise and products have reached a relatively high scale, and the space and potential for further expansion are limited; The weak strength of the enterprise and the strong market attraction represent strong sales growth and profitability of the enterprise and products, but the scale is relatively small and further expansion of development scale is needed. According to the "Boston Matrix",

enterprises are divided into four categories: ① types of enterprises with high market share and fast revenue growth (star type enterprises); ② Types of companies with low market share and slow revenue growth (thin dog companies); ③ Types of enterprises with low market share and fast revenue growth (problem oriented enterprises); ④ Types of enterprises with high market share and slow revenue growth (Taurus type enterprises) (Figure 1) [1].

Figure 1 Boston Matrix Enterprise Classification

Combining the two core elements of "market share" and "revenue growth" in the Boston matrix model, this study mainly selects eight specific financial indicators, including total assets, current assets, and owner's equity, to empirically analyze and comprehensively evaluate the market share and revenue growth of tourism listed companies. Due to the large number of tourism enterprises, it is difficult to accurately estimate the complete "market share", so "relative market share" is used instead. The potential indicators that play an important explanatory role in "revenue growth" mainly include four indicators: return on equity, sales gross profit margin, operating profit margin, and sales net profit margin. The potential indicators that can explain "relative market share" mainly include four indicators: current assets, total assets, owner's equity, and operating income.

This study collected 10 tourism enterprises in China, including China Tourism Group, Overseas Chinese Town Group, Shoulv Group, China Youth Tourism Holdings, Meituan.com, Hebei Tourism Investment Group, Shanxi Provincial Cultural Tourism Investment Holdings Group, Jinjiang International (Group), Fosun Tourism Culture Group, and Hubei Provincial Cultural Tourism Group. Based on the needs of research design and data analysis, 8 specific financial indicators reflecting the characteristics of "market share" and "revenue growth" were collected, organized, and calculated from the financial statements of various enterprises, including the

return on equity (X1), sales gross profit margin (X2), operating profit margin (X3), sales net profit margin (X4), total assets (X5), current assets (X6), owner's equity (X7), and operating income (X8). Considering the uncertainty brought by the COVID-19 in 2020, the sample data collected and analyzed here are the financial statements of companies from 2015 to 2019.

To scientifically reflect the research conclusions, this study mainly adopts factor analysis and cluster analysis to implement the research. The steps are as follows: ①Based on the expected design, preliminary financial indicators related to the "market share" and "revenue growth" of tourism enterprises have been determined, and analysis samples have been collected through financial statements. ②Use factor analysis to statistically analyze the 8 potential financial indicators collected, confirm the specific financial indicators, factor loads, and weights involved in "market share" and "revenue growth", and calculate the average score of the components (common factors) and the comprehensive weighted score of the components over the years. ③Based on the overall analysis, explain the results, summarize representative conclusions, and propose corresponding strategies for the development of tourism enterprises in China.

The standardization of data processing is the key to solving the problem of different dimensions of data that cannot be directly compared. It can solve the problem of comparing indicators of different levels and units. From the financial data of various tourism enterprises, it can be seen that due to significant differences in asset size, revenue status, revenue growth, and other aspects, direct comparison cannot fully reflect the financial information of the enterprises. In addition, the unit of financial indicators such as net asset return (X1), sales gross profit margin (X2), and operating profit margin (X3) is "%", while the unit of financial indicators such as total assets (X5), current assets (X6), and owner's equity (X7) is "100 million yuan". Therefore, Direct comparison is also not possible. Through standardized processing of factor analysis (system dimensionality reduction), standardized financial indicator data of tourism enterprises can be obtained.

The correlation matrix, also known as the correlation coefficient matrix, reflects the closeness of the relationship between variables. The closeness of the relationship between variables is expressed by the correlation coefficient, and its absolute value is between 0 and 1. The closer the absolute value is to 1, the closer the relationship is. The closer the absolute value is to 0, the less close the relationship is. If the correlation coefficient is negative, it indicates a negative correlation between variables; otherwise, it indicates a positive correlation between variables. For example, the relationship numbers between variables X3 and X4, X5 and X7, X6 and X7 are 0.928, 0.958, and 0.923, respectively, with larger absolute values, indicating a relatively close relationship between these variables. However, the correlation coefficients between variables X2 and X5, X2 and X7, X4 and X8 are -0.040, -0.021, and 0.087, respectively, with smaller absolute values, indicating a less close relationship between these variables (Table 1). Based on the results of the correlation matrix test, it can be concluded that the data samples in this study are more suitable

for factor analysis and can extract more reasonable common factors (components).

Table 1 - Correlation Matrix

financial index	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
X1	1.000	.249	.495	.512	.121	.139	.169	.158
X2	.249	1.000	.774	.822	-.040	-.064	-.021	-.083
X3	.495	.774	1.000	.928	.174	.176	.213	.117
X4	.512	.822	.928	1.000	.145	.129	.185	.087
X5	.121	-.040	.174	.145	1.000	.951	.958	.887
X6	.139	-.064	.176	.129	.951	1.000	.923	.898
X7	.169	-.021	.213	.185	.958	.923	1.000	.832
X8	.158	-.083	.117	.087	.887	.898	.832	1.000

This study is based on the financial statements of 2015-2019, combined with the Boston Matrix Analysis Model's two core elements of "market share" and "revenue growth", and conducts empirical evaluation of the market share and revenue growth of Chinese tourism listed companies around eight specific financial indicators such as total assets, current assets, and owner's equity. The study shows that:

The Boston matrix of tourism enterprises is mainly determined by market share factors and revenue growth factors. Among them, the market share factor is determined by four financial indicators: total assets, current assets, owner's equity, and operating income. The revenue growth factor is determined by four financial indicators: sales net profit margin, operating profit margin, sales gross profit margin, and return on equity.

The overall low and uneven development level of tourism enterprises is the main characteristic of the development of China's tourism industry. The urgent problem to be solved in the future development process is to promote the differentiation and personalized development strategy of tourism enterprises, and gradually improve the development level and competitiveness of tourism enterprises.

Reference

1. Pan Wei, Shen Keyin High quality development of the sports industry under the new development pattern of "dual circulation": value connotation, opportunities, challenges, and governance paths [J]. Journal of Hebei Institute of Physical Education, 2022, 36 (3): 38
2. Mei Aibing. Modern Enterprise Management [M]. Beijing: University of International Business and Economics Press, 2009
3. Zhang Junping, Deng Yi, Liu Tianxuan. Fault Diagnosis Method Based on Decision Tree and Extended Correlation Matrix [J]. Measurement and Control Technology, 2019, 38 (7): 125

Miao Xiaohu

Graduate of higher education specialty 073 «Management»

EP «Administration management»

Sumy National Agrarian University

Scientific Supervisor:

Olena P. Slavkova

Doctor of Economic Sciences, professor

Sumy National Agrarian University

INCREASING THE LEVEL OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE (TAKE AN EXAMPLE OF ZHONGTIAN MARINE SYSTEM Co., Ltd)

The competitiveness of the enterprise is one of the important aspects of the market environment, which characterizes the ability of the enterprise to adapt to market conditions and to be able to occupy and maintain a leading position as long as possible. At the current stage, the competitive market is characterized by a rapid increase in consumer demand, which indicates the strengthening of competition, the strengthening of competitors' positions, and the reduction of conditions for the introduction of innovative technologies.

Increasing the competitiveness of the enterprise should be considered as a long-term, consistent process, during which management solutions should be sought and systematically implemented in all areas of its activity, in accordance with the chosen long-term development strategy [1].

Challenges and risks that accompany enterprises in the market cause the need to assess the business environment and develop marketing strategies using an appropriate set of tools. The development of such a strategy involves directing the company's activities in such a way as to achieve internal excellence and balance its goals, objectives and opportunities for implementation and realization. It plays a role in coordinating the development of the company's activities, provides opportunities for solving and preventing specific problems, directs activities to the implementation of tasks, etc. The process of creating an effective marketing strategy requires the involvement of tools and areas of economic development that are most adequate to the given task.

The level of competitiveness is of great significance to the survival status and long-term development of enterprises. It determines the breadth and depth of enterprise development, can enhance the competitive position of enterprise products in the relevant market, and the unique expertise formed by enterprises in the process of long-term knowledge and experience accumulation has special key significance for the current global continuous trend of mergers and acquisitions. Once it has a high level of competitiveness, it can lay a solid foundation for the sustainable development of enterprises and make them invincible in the market competition.

Zhongtian Marine System Co., Ltd. is a joint venture between Zhongtian

Technology Group and Zhejiang University in December 2015, relying on the national "863" scientific research plan, fully develop and produce high-quality submarine cable accessories and marine observation systems (submarine cable accessories are the main products, accounting for more than 90% of sales), widely used in offshore oil and gas, wind power, communications and power transmission and other fields, providing integrated solutions from design, production, testing to installation, products sold in more than 30 countries and regions around the world[2]. At the same time, the company has a high-level technical research and development team composed of a number of professors and doctors, and takes the lead in carrying out related product research and development in China.

From the perspective of the industry background, offshore wind power generation, as the core driving technology of global decarbonization, has received great attention and vigorous development at home and abroad. In 2021, China achieved 47.57GW of new grid-connected wind power installations, accounting for 61% of the world's total, becoming the main growth point of the global wind power industry. As the core component of wind farm transmission, the submarine cable products developed and produced by Zhongtian Technology occupy 37% of the domestic market by relying on the advantages of hardware and software barriers. As a submarine cable accessory packaged and sold with Zhongtian Submarine Cable, it has become the main product sales source of Marine Systems Company and maintains a high profit margin, but it also brings certain operational risks to enterprises.

In the submarine cable accessories series, the main product is the submarine cable bend limiter. Although Zhongtian Marine System was involved in the R&D and production of limiter products earlier, compared with submarine cables, the threshold of limiters is lower, and there are more domestic competitors in the same industry. In 21, the state announced that at the end of the year, the state began to cancel the state subsidies for wind farm projects, the market order volume fell sharply, coupled with the low-price bidding strategy adopted by peers, the order volume of the main products of the marine system fell sharply, which had a greater impact on corporate profits. Taking the management of marine systems companies as an example, we will explore and analyze effective measures to improve corporate competitiveness.

References

1. Pavlenchyk, N., Horbonos, F., Pavlenchyk, A., Skrynkovsky, R., & Pawlowski, G. (2021). Increasing the competitiveness of enterprises based on the use of marketing management tools. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(3), 77-89.
2. Zhongtian Technologies Group Co Ltd. URL: <https://www.bloomberg.com/profile/company/JSZTTZ:CH>. (date of application 20.09.2023)

Niu Lichen
Ph.D. in Economics,
Henan Institute of Science and Technology, China

ANALYSIS ON THE CONSTRUCTION OF ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

On the basis of the correct understanding of the enterprise management system and its mutual relations, the enterprise management system that conforms to the development characteristics of the enterprise is really constructed from the three framework systems of objectives, organization and control. And in the process of the integration of the three management systems, through the continuous creation, operation and maintenance, the various advanced management methods and means gradually achieve coordination, organic integration and mutual promotion, effectively play their due management efficiency, promote the systematization and standardization of enterprise management, and then promote the healthy and sustainable development of enterprises.

First, the necessity of building an enterprise management system

The establishment, operation and maintenance of each management system of an enterprise consumes a lot of time and energy, and occupies a lot of internal resources of the enterprise. How can we effectively play its due role? How can these advanced management methods coordinate, integrate and promote each other, rather than simply overlap each other? How to avoid in the complex management work, because the purpose of management is forgotten, and the management work becomes a formality, and even goes to the opposite side, forming obstacles to the improvement of enterprise efficiency? In the face of today's globalization development, I think the most fundamental point to solve these problems is to have a correct understanding of the enterprise management system and its mutual relations, so as to guide us to really build an enterprise management system that conforms to the development characteristics of the enterprise itself.

Second, the correct understanding of the enterprise management system

To do a good job in the construction of enterprise management system, we must first start from the concept and function of management, and have a correct understanding of management system. Management refers to the coordination of various resources within the enterprise through activities such as planning, organizing, leading and controlling, so as to effectively achieve business objectives and make the enterprise develop sustainably, healthily and stably.

It can be seen that management has endowed it with four basic functions: planning, organizing, leading and controlling. The leadership function here is mainly to study the people in the leadership position, how to deal with the relationship between each other, how to exert effective influence on the organization and so on. In order to facilitate understanding and application, in practical work, especially in some non-large group enterprises, leadership functions are often merged into organizational

functions and summarized into three basic functions of planning, organization and control.

Third, the target system is the core of the management system

The core position of the target system in the management system is determined by the role of the target itself in the business activities of the enterprise. All the business activities of the enterprise are centered on the goal and finally achieve the goal. In general, the goal system can be divided into two levels of content. One level is enterprise development planning. This is the concept of business, business refers to the enterprise in accordance with the society, the rule of law, industry and market environment, social resources and natural resources and other necessary development factors, take effective methods, organic integration, and for the development of enterprise vision goals, strategic planning activities.

Another level is the work objective plan. Horizontal such as production, safety, marketing, quality, environment, cost (efficiency) and other aspects. Vertical, on the one hand, it is the phased plan divided by time, including annual plan, monthly plan, weekly plan, etc., on the other hand, it is the plan of all levels, including the overall goal and plan of the company, and the work plan of various departments and positions formed by downward decomposition. At the same time, in the process of formulating the plan at each stage, we simultaneously consider the methods and ways to achieve the goal, the assessment program and incentive measures of the goal plan. In this way, the formation of "horizontal to the edge, vertical to the end", covering all aspects, all levels, all stages, with measures, assessments, rewards and punishments of the target management system.

Fourth, the organizational system is the foundation of enterprise management

An organization is a group formed by people's organic connection through a certain mechanism. Each member of the organization, regardless of his or her position, is a point with different functions, and a department is a plane formed by classifying and combining all points. The role of the management lies in the seamless connection of all aspects, and the responsibility of the decision-making level is to establish a scientific operating mechanism, guide the right direction, control the reasonable pace of progress, and promote the healthy and sustainable development of the organization. In this way, a complete organizational system is formed.

In the final analysis, the enterprise management goal is to rely on people and organizations to achieve. Perfect strategic planning, business objectives and work plans, without a strong organization to put into practice, will always be only on paper. Therefore, enterprise management is first of all the management of people, and the most basic and important job is to build a team full of execution and creativity. It can be seen that the organization system has a basic position in the whole management system.

The construction of the organizational system should focus on the development goals of the enterprise, and make corresponding adjustments with the changes in the development status and strategic planning of the enterprise. First of all, the organizational structure, including the composition of departments, post Settings

(post responsibilities) and employment, must meet the needs of enterprise development.

Fifth, the control system is the guarantee of enterprise management

The first is to form a system creation mechanism. The prerequisite of effective implementation of the system is the feasibility of the system itself. In the process of system creation, first, it is necessary to improve the awareness and attention of managers at all levels, so as to treat system creation prudently and reduce arbitrariness as much as possible. The second is to conduct in-depth actual investigation and research, fully reflect the principle of seeking truth from facts, reduce "flash" and "beat the head", and make the system creation work as much as possible in line with the actual work. Third, it is necessary to solicit opinions widely, listen to the opinions of all strata and suggestions from all aspects.

The second is to form a good implementation mechanism. The so-called act of law is not enough to act on its own, no matter how good the system is, it needs strong implementation. A good implementation mechanism must always adhere to the principle of "consistency". A good implementation mechanism must firmly uphold the principle of "equality". Bread has two meanings here: one is the level of compliance with the system, to achieve equality before the system. The other is the level of implementation of the system, we must resolutely implement the principle of system priority, and form the habit of doing things by the rules.

It is necessary to adhere to the diligent reward and careful punishment, give full play to the incentive role of various incentive measures, adhere to the principle of no punishment if not necessary, especially to prevent the phenomenon of excessive punishment and bruising the subjective initiative of employees. The third is to form a benign evaluation and improvement mechanism. No matter how good the system is, there is always deviation and there is always no

When the time is right, practice is the only criterion for testing truth, and institutions can only be tested by execution.

Building a complete enterprise management system is a difficult and systematic work. The establishment of the three framework systems of objectives, organization and control will make it possible to incorporate and integrate various advanced management methods and means into a unified management system. The integrated operation of a complete enterprise management system will effectively promote the systematization and standardization of enterprise management and promote the healthy and sustainable development of enterprises.

References

1. Wang Guangyu, Ding Huaming. Activity-based cost management: The enterprise side of internal improvement and value assessment. Beijing: Tsinghua University Press, 2005 (4)
2. Zhang Yinghua. Discussion on Activity-based costing and its Application in Industrial Enterprises [J]. Science and Technology Information, 2008 (10)
3. Qu Hang, on the development of Activity-based Costing and its application at Home and Abroad [J]. Finance and Accounting Communication, 2010 (20)

Wang Jiaqi

Master student 1st course, speciality “Administrative management”

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Alina Brychko

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Sumy National Agrarian University

METHODS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF THE ORGANIZATION'S EMPLOYEES

In the conditions of constant changes in the global business environment, the efficiency of employees' work becomes a key factor for achieving competitive advantages of the enterprise. The question of employee efficiency is relevant for any type of enterprise, because improving employee efficiency not only contributes to the growth of profitability, but also ensures the preservation and development of the organization. Therefore, organizations must improve their HR strategies to maximize the performance of their employees.

There are various factors, such as lack of motivation, ill-conceived personnel management strategies, conflicts in the team, poor quality of the work environment and insufficient availability of resources, which can lead to incorrect performance of tasks and deterioration of employee performance.

The first step in improving employee performance is to analyze work processes. Performing an analysis of work processes allows you to identify weak points that can lead to delays, errors or non-compliance with standards. This can be related to both technical aspects and organizational issues. The analysis of work processes allows you to determine the most important stages and tasks, because the optimization of the distribution of duties and tasks can increase the efficiency of the work of employees, making employees more qualified and efficient in the performance of their duties.

Providing employees with opportunities for continuous learning and development is an important element in improving their work efficiency, as it enables them to adapt to new technologies, market trends and changes in the company's internal environment.

Learning also acts as a powerful motivational tool. Employees who are constantly learning become engines of internal efficiency and innovation [1, p. 136]. The ability to apply new knowledge in practice becomes an important competitive advantage for the enterprise.

Effective management of relations with employees helps to increase the motivation and involvement of employees. Reward systems and recognition of achievements can be powerful tools for incentivizing high performance. Employee relations management covers the entire cycle of interaction between an employer and an employee - from hiring to firing. Relationship management also includes effective conflict resolution. Developing a conflict resolution system and creating a

constructive approach to their resolution contributes to maintaining a positive atmosphere in the workplace.

Stress and failure can negatively affect productivity. Developing health and wellness programs for employees can reduce lost work time due to illness and stress.

Organizational leadership plays a key role in creating a healthy work environment, so investing in the health and stress resistance of employees can be a strategic step for an enterprise, helping to reduce absenteeism losses and increase overall productivity [2, p.158].

Clear and effective communication is important to avoid misunderstandings and improve team cohesion. The use of internal communication tools and regular meetings can improve the flow of information and facilitate problem solving. Verbal communication is powerful, and the right words can motivate employees to achieve high results.

Non-verbal communication (facial expressions, gestures, tone of voice) conveys important information that can change the perception of a message and the interaction between employees. Written communication (documentation and electronic messages) is necessary to preserve information and avoid misunderstandings. Effective communication creates a sense of community and involvement of employees in the overall goals of the organization.

Communication always requires that employees have the opportunity and ability to provide feedback to their bosses in order to make sure that the communication is understood. So, in performance appraisals the communication process requires that we as managers communicate with the employees to provide them information about how we believe they're doing in their job, but the process also requires that we provide the opportunity for the employees to speak to us concerning factors that inhibit their ability to successfully perform for the organization [3].

Therefore, improving employee performance is a complex task that requires a combination of different strategies and approaches. The above-mentioned methods can serve as a basis for developing individual strategies that take into account the specifics of a specific institution. Ensuring the highest performance of employees is the key to the success and stability of any organization.

References

1. Barbora Gonkovicova. Emilia Dulova Spisakova. The necessity of employee education. *Modern management review*, January-March, vol. XX, 22 (1/2015), pp. 131-141

2. Ashok Panigrahi. Managing stress at workplace. *Journal of Management Research and Analysis*, October-December, vol. 3(4) 2016. p. 154-160
Performance Management and Appraisal. URL:
https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/45674_8.pdf

Wang Yongqiang

Student of master course Administrative Management
Sumy National Agrarian University (Ukraine)

Scientific adviser:

Oleksandr Nazarenko

*Doctor of Economics, professor,
Sumy National Agrarian University*

RESEARCH ON PERFORMANCE MANAGEMENT OF ADMINISTRATIVE STAFF AT THE GRASS-ROOTS LEVEL BASED ON COMPETENCY MODEL

There are currently over 2400 faculty members in universities, including over 500 administrative personnel, while there are over 400 grassroots administrative management personnel, accounting for a relatively high proportion of administrative personnel as a whole. From the perspective of personnel structure, it has a wide distribution and involves a large number of departments. Among the entire administrative staff, administrative units account for a large proportion. The grassroots management personnel of universities play multiple roles throughout the entire school operation process. On the one hand, they play the role of service providers in the entire education and teaching activities. On the other hand, in the operation of universities, they also play the role of managers and are the specific executors of relevant rules and regulations. [1]The main job functions of grassroots administrative personnel are to provide services and carry out specific management, responsible for student affairs, personnel management, scientific research, and other aspects of work. [2]Mainly providing relevant services for faculty and students, meeting various needs in scientific research and teaching, providing related services for scientific research applications, school infrastructure construction, and also fulfilling functions such as coordination between internal departments and overall coordination and communication outside the school.

The work carried out by grassroots administrative personnel in universities is mostly transactional, which is relatively trivial and complicated, and the job content also varies greatly. In administrative work, multiple positions and departments are often involved, making things more complicated.[3] At the same time, in the work process of individual positions, not only safety and stability should be considered, but also periodicity should be considered, such as cooperation with off campus enterprises and the quality of scientific research. These tasks are influenced by their nature and characteristics, and some cannot see effective results in the short term. Therefore, the work efficiency of these personnel cannot be quantitatively assessed.

The important link in building a performance evaluation index system for grassroots administrative personnel is to introduce a competency model. [4]In the process of this study, methods such as behavioral interviews and literature analysis were used to effectively utilize competency characteristics on the one hand, and to

construct specific indicators for performance evaluation on the other hand. The two were effectively combined to extract multiple indicators with significant content overlap. [5]For unclear indicators, revisions were also made, as pointed out in some assessment contents, Assessing the staff and planning abilities of the assessed object, such indicators cannot effectively reflect the work performance of the assessed object. Based on the job characteristics of grassroots administrative personnel in universities, this study suggests that a three-level assessment index system can be constructed to evaluate them. [6]The first level indicator focuses on the assessment of the five aspects of "morality, ability, diligence, performance, and integrity" of the assessed, which can be further divided into two aspects: one is to assess the work content, and the other is to assess the job responsibilities.

Based on the analysis of the current situation of performance management among grassroots administrative personnel in universities, and based on the theory of competency models, this study focuses on empirical research on the performance management of grassroots administrative personnel in universities through literature review, behavioral interviews, and data analysis. [7]The following conclusions are finally drawn: 1. Combining with the current situation of performance management among grassroots administrative personnel in universities, Through various methods such as literature review, behavioral interviews, and expert team consultation, a preliminary performance evaluation management index system for grassroots administrative personnel in universities has been constructed by introducing competency characteristics. 2. Through research methods such as questionnaire survey and factor analysis, the survey sample data was analyzed, and 22 effective indicators for performance evaluation of grassroots administrative personnel in universities were selected. Weights were given to the effective indicators, and the indicators were tested and applied. 3. Suggestions and measures have been proposed to address the problems in performance management of grassroots administrative personnel in universities.[8]

In the administrative management process of universities, the evaluation of related work is usually carried out using performance management methods. [9]The specific results of performance evaluation are used as the basis for formulating standards for professional title evaluation, personnel promotion, and other aspects. A comprehensive evaluation of the management effectiveness of university administrative institutions, clarifying the position of grassroots administrative personnel in universities and granting them reasonable rights, can greatly stimulate the enthusiasm and enthusiasm of administrative personnel, especially grassroots administrative personnel, promote their recognition and acceptance of the goals of university administrative management, and thus improve the efficiency of university administrative management.[10]

The literature used in this institute is mainly obtained through the search through China Zhiwang. The quotation of the document life is 2000 -2022. Through the input of keywords, such as "Sheng Renpower Model" and "Performance Evaluation" and so on And to retrieve the cross -input method of words. Abandoned

the content of non -actual research. The main selection is the results of empirical research. These achievements can optimize the effectiveness and trust of the indicator pool. Under the assistance of the above -mentioned sectaries, there are 35 research documents. In these documents, the relevant theoretic knowledge of the performance assessment indicators has been summarized, and it has been effectively recorded.

References

1. Bao Chuanyou, Mao Yaqing, Zhao Decheng. The construction of performance evaluation index system for administrative cadres in colleges and universities: Based on the case study of a university [J] . Journal of the National Institute of Education Administration, 2010, (60) : 67-72.
2. Feng Lei, Zhang Zhongpeng. Reflections on the performance management of universities from a balanced scorecard perspective [j] . Business News, 2020(23) : 133-134.
3. Cai LIANYU, Lu Hong. Study on the piecework-based performance management of university administrators and its governance path [J] . Higher Education, management, 2020,14(02) : 97-104
4. Gina Gin. An analysis of the problems in the performance management system of administrative personnel in colleges and universities and countermeasures for improvement [J] . Technology entrepreneurship monthly, 2019,32(03) : 151-155.
5. Yang Jinhua, Chen Weiqi, Wang Chongming. Study on the relationship between managerial competency and job performance [J] . Psychological Science, 2004, (6)24-29.
6. Cheng Xuan, Gao Shuyi, Cai Yuenan, et al., Education, college students are competent for the construction and verification of the power model [J]. Psychological progress, 2020,10 (8): 15.
7. Li Tao. Research on fair salary and work performance of college teachers [J]. Education and occupation, 2011 (27): 166-168.
8. Li Tao. Public Organization and Human Resources Management [M]. Science Press, 2017.5.
9. Liu Shan. The current status and thinking of performance management research in our universities [J]. Modernization of Education, 2018,5 (36): 270-272.
10. Zhou Fang, Li Defang. Analysis of the continuing education needs based on the high-vocational full-time teacher based on the victory model-take Jiangsu University as an example [J]. China Vocational and Technical Education, 2017,38 (33): 40-44

Weng Deyuan

Master student 1st course, speciality “Administrative management”

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Alina Brychko

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Sumy National Agrarian University

THINKING ABOUT RAISING DIMENSION AND REDUCING DIMENSION ACTION OF ENTERPRISE MANAGEMENT

Under the background of the new era, how to do a good job in management requires the management to broaden their vision, think about and reduce dimension. Thinking is crucial to the development of a company, which plays a role of goal guidance, so when thinking, we must form a mode of upward thinking, and we need to stand in a higher dimension than others to see the future direction. In the implementation of the need to carry out dimensionality reduction action, this is because in the process of execution, it is stronger than other enterprises of the same type, only in this way, can lead the enterprise to have a long-term development. Managers need to understand that under the current background, holding traditional ideas is a disastrous thing for enterprises. In many cases, they are eliminated not because they have not mastered advanced technologies, nor because of changes in the external world, but more because their thinking has not changed with changes in the environment and remains stuck in the past. This is also the most important place for enterprises to change in the process of management development.

First, win-win thinking. This is also the basis for the survival of enterprises, enterprises only service customers, customers as the premise to maintain their own long-term development, once the loss of customers, then the enterprise will lose the dynamic force forward, lost the ability to turnover. Enterprises need to rely on customers in terms of survival, and want to develop for a long time, they need stable customers. However, in the past few years, due to changes in the environment, enterprises have been forced to choose online methods when communicating with customers. According to relevant surveys and studies, the effect of online communication can not be compared with that of offline communication, and there is a saying that "sending 1,000 emails is not as good as meeting once offline".

Second, game thinking. The foundation and premise of the enterprise's own development of customers is far from enough, we must show our strong strength, in order to win the trust of customers, in the process of communication with customers to occupy the initiative. However, with the change of the current overall market environment, the severe situation makes the competition between the same type of enterprises more intense. The problems brought by the external environment make the survival of enterprises more difficult, and the problems in policy, law, capital and other aspects abound. The enterprises show obvious differentiation in operation, and the survival state of the head enterprises is not comparable to the survival state of small enterprises.

Third, external thinking. In external thinking, it is mainly the communication between the outside world and the government and the media. With the continuous development of current information technology, it also brings the vigorous development of we-media. At present, we can see many cases that have a serious impact on the operation of enterprises due to the exposure of we-media. Therefore, whether it is for communication with government units or maintaining relations with the media, it is necessary to pay attention to the maintenance of external relations.

Fourth, balanced thinking. In the traditional enterprise management, the general enterprise will not think too much about the ecological relationship. However, with the changes of the external environment, ecological factors have become the key to the development of current enterprises. With the change of the current environment, the problems caused by the daily use of resources for the normal operation of enterprises have also become the scope of daily consideration of managers.

From a practical point of view, many enterprises take seeking truth from facts and advancing with The Times as the basic principle to solve the practical problems of realizing the modernization of Chinese-style enterprises, and constantly improve their own responsibilities, missions and responsibilities. At present, many enterprises have found their own strategic development direction through the four aspects of dimensional upgrading thinking. Once they have established the direction of target development, they will no longer make a single investment as in the past, but take a diversified development path. Through the three directions of dimensional reduction action, they will put their investment in different directions, with one as the main goal and two as auxiliary. The other two as exploration of innovation, when the exploration of innovation can be the forefront of the industry, then it will be adjusted to the future development direction of the enterprise. If you don't succeed, you give it up completely. This is a way to maintain the sustainable development of the enterprise in the future, and to ensure that the enterprise will not cause adverse effects on the development of the company because of blindly opinionated, or too scattered investment, and is also the "three-five plate method" used by the enterprise to maintain its market position.

Many enterprises have formed a unique management method for their own reality, from the traditional simple and rough "one-size-fits-all" to separate treatment, according to the actual situation of the system analysis, different tasks for different levels, the implementation of different management requirements. For the top management, it is necessary to always remember the original intention and keep in mind the mission, grasp the direction, and establish a good company system. For middle managers, to understand their own responsibilities and obligations, organize your own team and fully understand the intentions of senior management. For grass-roots managers, it is necessary to maintain a sense of tension at all times and rush forward with full energy.

Thus, in the process of management, enterprises need to actively adapt to the severe changes in the external market. When the overall environment changes, the enterprise management should actively carry out dimensionality upgrading thinking and dimensionality reduction actions, that is, win-win thinking, game thinking,

external thinking, balanced thinking, goal orientation, problem orientation and result orientation. For enterprise managers, there is still a long way to go in the process of future development. In the actual development, the management of the enterprise should always take the construction of world-class enterprises as its own responsibility, actively fulfill its responsibilities and obligations, promote the Chinese brand and Chinese style modern enterprise management to the international market, constantly improve the competitiveness of the enterprise, gain a firm foothold, and carry out stable and long-term development.

Reference

- [1] Yang Du. Thinking about raising dimension and reducing dimension of enterprise management [J]. Shandong State Assets, 2023(03):99-101. (in Chinese)
- [2] Fei Yuanyuan. Enterprise marketing Management under new media environment Research on development strategy innovation [J]. Leadership Science Forum, 2022(08):149-152.
- [3] Feng Tianxun. The effectiveness of enterprise construction compliance management system Methods [J]. China Collective Economy, 2019(10):31-32.
- [4] Zhang Su. Management Innovation of Small and medium-sized enterprises in information economy era New Research [J]. China Market, 2019(36):183-184.

Zhang Zengxiang

Master student 1st course, speciality “Administrative management”

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Alina Brychko

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Sumy National Agrarian University

A MODERN APPROACH TO THE USE OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT OF INFORMATION PROVISION OF THE ENTERPRISE

A modern approach to the use of administrative management of information provision of the enterprise

In today's world, information technologies determine the effectiveness of the functioning of enterprises, institutions and organizations. Administrative management of information provision becomes a strategic component of the success of organizations. Information support determines the success of both strategic and operational decisions, providing management with access to up-to-date and analytical information necessary for effective management of the enterprise in conditions of constant change. In this article, we will look at the key aspects of this process and ways to optimize it.

Information technologies have become a necessity for modern enterprise management, helping to increase efficiency, optimize business processes and make informed strategic decisions in the conditions of a rapidly changing business

environment.

Modern management of enterprises cannot be imagined without the use of information technologies (IT). Information technologies allow enterprises to automate key business processes, which leads to increased efficiency and reduced risks of errors.

The use of IT in production management allows enterprises to plan, control and optimize production processes, which leads to increased product quality and reduced costs. Information technologies provide an opportunity to collect and analyze large volumes of data, which helps in making sound strategic and tactical decisions. Email, video conferencing and collaboration systems facilitate communication between businesses and their employees, even if they are located in different parts of the world.

Information support allows you to collect and analyze data on market trends and competitive advantages, which is critical for developing development strategies. Information technologies allow real-time monitoring of key aspects of the company's activities, which helps to quickly respond to changes in the internal and external environment. Information support becomes critical when making operational decisions due to the complexity of the modern business environment and the need for a quick response.

Modern information flow management systems have become a necessary component for successful business operation, providing integration, optimization and productivity improvement. By choosing the right systems, companies can achieve greater efficiency and competitiveness in the market.

There are many modern information flow management systems. Among them, we can single out Enterprise Resource Planning (ERP) systems. A single platform for the integration of key business processes such as finance, logistics, production. Ensure data integrity and reduce duplication of information. Customer Relationship Management (CRM) systems allow you to solve issues of interaction with customers, maintaining a customer database, analyzing their demand and implementing effective marketing. Supply Chain Management (SCM) systems. They optimize logistics processes, providing effective control over the supply and distribution of goods, and also contribute to inventory management. Document Management Systems (DMS). Provide efficient management of documents, ensuring their electronic storage, search and editing. Business Intelligence (BI) and Analytics platforms: provide tools to analyze data, identify trends and make informed strategic decisions. Project Management Systems: Assist in the planning, execution and control of projects, ensuring efficient use of resources. Human Resource Management Systems (HRMS): Facilitate personnel management, including timekeeping, HR and employee training.

The general advantages of these information flows: simplifying business processes and increasing their efficiency through the interaction of various systems; access to accurate and analytical information to support managerial decision-making; reducing manual operations and eliminating redundant routine tasks.

Administrative management in the modern era emphasizes the use of data analytics to extract actionable insights from vast datasets. Advanced analytics tools,

including machine learning algorithms, empower enterprises to make data-driven decisions, optimize processes, and identify opportunities for improvement [1].

Using technology to improve internal communication allows businesses to create an efficient and convenient work environment, increasing communication and collaboration among employees, regardless of their location. For example, centralized access to information provides easy and quick access to documents, news, and other resources for all employees. E-mail and group chats influence the rapid exchange of information. It allows employees to interact and exchange ideas in real time. Video conferences and virtual meetings, remote communications provide the possibility of virtual meetings, which is especially important for teams located in different locations.

A modern administrative management approach advocates for integrated information systems that connect various departments within an enterprise. This integration fosters seamless communication, reduces redundancy, and provides a holistic view of organizational data [2].

Social networks for business, business meetings and discussions also contribute to the creation of an internal space for the exchange of ideas, communication and collaboration. Online surveys and reports, feedback collection and analytics allow you to collect employee opinions and impressions on various aspects of work and communication.

However, ensuring the confidentiality and integrity of information is critical to protecting data, avoiding financial losses, and ensuring trust from customers and partners.

As enterprises rely more on digital information, the need for robust cybersecurity measures becomes paramount. Modern administrative management includes the implementation of state-of-the-art security protocols to protect sensitive information from cyber threats. This ensures the integrity and confidentiality of data [3].

Therefore, administrative management of information provision is a critical component of modern successful business. The implementation of advanced technologies and strategies guarantees not only the optimization of work processes, but also an increase in the competitiveness of the organization in the conditions of a rapidly changing world.

References

1. Provost, F., & Fawcett, T. (2013). *Data Science for Business: What You Need to Know about Data Mining and Data-Analytic Thinking*. O'Reilly Media.
2. Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2016). *Management Information Systems: Managing the Digital Firm*. Pearson.
3. Schneier, B. (2015). *Data and Goliath: The Hidden Battles to Collect Your Data and Control Your World*. W. W. Norton & Company.

Xu Jing

*student faculty of economics and management,
specialty 073 «Management»*

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Inna Nazarenko

doctor of Economic Sciences, professor,

Sumy National Agrarian University

ANALYSIS OF THE FEATURES OF ENTERPRISE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

With the arrival of the new economic era, human resource management in enterprises is facing unprecedented challenges. The traditional human resource management model can no longer meet the needs of enterprise development. Optimizing the path of human resource management and enhancing the core competitiveness of enterprises has become an urgent problem that enterprises need to solve.

In the new economic environment, new requirements have been put forward for the development and management capabilities of enterprises, and human resource management, as one of the important driving factors of enterprises, is naturally very important. Human resource management must adapt to the new economic environment. This article briefly analyzes the problems and shortcomings in enterprise human resource management under the background of the new economic era, and proposes targeted optimization strategies and innovative paths, effectively promoting the healthy, stable, and sustainable development of enterprises.

1. Challenges faced by enterprise human resource management in the new economic environment. These challenges come not only from within, but also from the external environment. The following is a detailed analysis of these challenges.

1.1. Technological changes. With the rapid development of technology, new technologies are constantly emerging, which brings new challenges to human resource management. How to apply these technologies to human resource management, improve management efficiency and employee satisfaction, is a problem that human resource management needs to pay attention to in the new era.

1.2. Talent shortage. Currently, the supply of high-quality talents is in short supply, which poses difficulties for enterprises to recruit and retain talents. How to attract and retain excellent talents is the key to achieving success in the fierce market competition for enterprises [1].

1.3. Multicultural. With the acceleration of globalization, employees of enterprises come from different countries and regions, with different cultural backgrounds and values. How to handle the conflicts and integration issues brought about by multiculturalism is a challenge faced by human resource management.

1.4. Regulatory policies. With the continuous updating and improvement of

national regulations and policies, human resource management needs to closely monitor policy changes to ensure that the behavior of enterprises meets the requirements of relevant regulations and policies. This places an additional burden on human resource management and requires strengthened learning and understanding of regulations and policies.

1.5. Data security and privacy protection. In the digital era, the security of employee information and sensitive data has become an important challenge for enterprise human resource management. Protecting employee privacy and complying with relevant laws and regulations is crucial for the human resources department.

1.6. Continuous learning and skill development. The rapid changes in technology require employees to constantly learn and update their skills. How to provide opportunities for continuous learning and skill development to help employees adapt to the needs of the new era is a problem that the human resources department needs to solve [1].

1.7. Brain drain. Due to fierce competition and diverse employee needs, talent loss has become one of the challenges faced by enterprises in the new era. How to attract and retain excellent talents and establish a strong talent pool is the key to achieving success in the fierce market competition for enterprises.

2. Research on the Optimization Path of Human Resource Management in the New Economic Era.

2.1. Digital Transformation and Technology Application. Enterprises should strengthen their technological adaptability, introduce advanced human resource management systems, and apply them to various aspects of human resource management; Realize information sharing and collaborative office work, establish an internal human resource information sharing platform for the enterprise; Strengthen data analysis and application, analyze and mine data, and promote digital transformation of enterprises [4].

2.2. Human Resources Planning and Strategy. Based on the company's strategic goals and market environment, formulate long-term human resource development plans, improve and timely adjust human resource strategies, and ensure the rationality and efficiency of the company's human resource allocation. Establish a sound human resource risk management system to effectively prevent and respond to potential human resource risks.

2.3. Corporate Culture and Team Building. Enterprises should strengthen cross-cultural training, shape a positive corporate culture, promote communication and understanding between different cultures, and achieve harmonious coexistence of diverse cultures. Enhance employees' sense of belonging and cohesion. Encourage employees to support each other, collaborate for mutual benefit, and contribute to the development of the enterprise.

2.4. Talent recruitment and selection. Develop a clear recruitment plan, specifying the type, quantity, and skill requirements of the required talents; expand recruitment channels, widely collect talent information, and improve recruitment efficiency; optimize the interview process, develop a comprehensive talent strategy,

and provide good career development opportunities to attract and retain outstanding talents [2].

2.5. *Performance Management and Incentives.* Set clear performance indicators and evaluation standards guided by corporate goals and employee needs. Implement diversified incentives to enhance employees' work enthusiasm and loyalty through various methods such as salary, bonuses, promotions, and honors. Strengthen performance feedback and coaching to help employees improve work methods and improve work efficiency [3].

2.6. *Innovation in Strengthening Personnel Training.* Employee training is one of the important ways to improve the quality of enterprise employees. The content of enterprise training should be determined based on the development needs of employees themselves, and should not only be training in employee work skills. Enterprises should make innovations in mobilizing employees' enthusiasm to participate in training. Allowing employees to participate independently in training is beneficial for the effective implementation of their training role.

2.7. *Legal and regulatory management.* Enterprises should establish a sound legal and regulatory system, timely understand and learn about relevant national regulations and policies, ensure that their behavior meets the requirements of laws and regulations, strengthen legal and regulatory training for enterprise managers and employees, and enhance everyone's awareness of laws and regulations [5]

In summary, human resource management is an important component of enterprise management. In the context of rapid economic development, the challenges of human resource management continue to increase. Therefore, it is necessary to accelerate the pace of research and exploration, and transform the human resource management department from a management support department to a core department that supports enterprise strategic decision-making.

References

1. Deng Tanyun. Analysis on the Optimization Path of Enterprise Human Resource Management in the New Economic Era. *The marketing community*. 2023, (08): 137-139.
2. Chen Yanqiang. Optimization of Human Resource Management in Enterprises in the New Economic Era. *Modern Enterprise Culture*. 2023, (02):127-129.
3. Fan Xun. Exploration of Innovative Strategies for Enterprise Human Resource Management in the New Economic Era. *Marketing of time-honored brands*. 2023, (03):119-121.
4. Chen Huaqiang. Discussion on Human Resource Management Approaches in the New Economic Era. *Chinese small and medium-sized enterprises*. 2022, (06):182-183.
5. Wang Jingsheng. Exploring the Optimization Path of Enterprise Human Resource Management in the New Economic Era. *Enterprise Reform and Management*. 2022, (24):109-111.

АКАДЕМІЧНА ПЛАТФОРМА № 5

Особливості управління, обліку та звітності в умовах сталого розвитку.

Безверхий Денис Олександрович
здобувач вищої освіти, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Бричко Аліна Михайлівна
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

В сучасному демократичному суспільстві, яке орієнтується на цінності Європейського Союзу і веде інтеграційні процеси, Україна здійснює кроки до реформування економіки, створення цілісної концепції соціально-економічного розвитку та ефективної фінансово-бюджетної системи. Очевидним є той факт, що радикальні та системні зміни в механізмі державного управління мають вплив на соціально-культурну сферу, до складовою частиною якої належить фізична культура і спорт.

У зв'язку з розподілом сфери фізичної культури і спорту на професійний спорт (спорт вищих досягнень) і масову фізичну культуру і спорт, на рівні законодавства необхідно чітко визначити завдання держави, її органів та посадових осіб щодо розвитку цих сегментів. Крім того, варто встановити законодавчу відповідальність між державними органами та інституціями місцевого самоврядування у сфері розвитку фізичної культури і спорту.

Таким чином, потрібно розробити чіткі норми на рівні законодавства, що визначатимуть ролі та відповідальність державних структур та місцевого самоврядування в розвитку фізичної культури і спорту. Це допоможе забезпечити ефективну реалізацію державної політики в цій сфері і забезпечити належну увагу до розвитку як професійного спорту, так і масової фізичної культури і спорту.

Згідно з чинним законодавством, держава встановлює регуляцію в сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики. Вона забезпечує створення спеціалізованих державних органів та встановлює засади їх функціонування. Також вона гарантує право людини та громадянина на заняття фізичною культурою та спортом.

Особливу увагу держава приділяє розвитку фізичної культури і спорту вищих досягнень, визначаючи пріоритети в цій галузі. Вона забезпечує необхідні ресурси, інфраструктуру та підтримку для розвитку професійного спорту та досягнення високих результатів.

Таким чином, держава має ключову роль у регулюванні відносин у сфері фізичної культури і спорту, забезпечуючи необхідну політику, організаційну структуру та ресурси для їх розвитку [1, с. 96].

Для вирішення проблем правового регулювання спорту, спортивної діяльності та захисту спортивних прав, велике значення мають суб'єкти спортивної діяльності, які включають фізичних або юридичних осіб, що працюють на розвиток фізичної культури і спорту, а також суб'єкти сфери фізичної культури і спорту. Останні включають фізичних осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, включаючи спортсменів, фахівців у галузі фізичної культури і спорту, заклади фізичної культури і спорту, а також відповідні органи влади.

Тому важливо ретельно розглянути повноваження цих органів та ефективність їх функціонування, а також рівень і якість захисту спортивних прав людини і громадянина. Особливо важливою є роль місцевих і регіональних органів влади, які знаходяться найближче до конкретної людини, територіальної громади і спортивних організацій.

Таким чином, необхідно ретельно дослідити ролі та повноваження цих суб'єктів у сфері фізичної культури і спорту, оцінити ефективність їх функціонування та забезпечення спортивних прав людей і громадян. Приділення належної уваги місцевим і регіональним органам влади, які знаходяться на найближчому рівні до людей, територіальних громад і спортивних організацій, є особливо важливим.

На жаль, у законодавстві України відсутнє чітке визначення спортивної організації і не повністю відображені завдання, функції, права та обов'язки такої структури. Також відсутня науково обґрунтована класифікація спортивних організацій і теоретична платформа їх розмежування від інших юридичних осіб. Проте зростає зацікавленість у вирішенні проблем організаційного забезпечення спортивної діяльності та пошуку оптимальних механізмів взаємодії держави і спортивних товариств.

Першочерговим завданням є визначення взаємозв'язку між поняттями "спорт" і "фізична культура". Це дозволить встановити напрямки та межі впливу, а також предмет правового регулювання спортивного права як окремої галузі права та законодавства. Спорт розглядається як "сфера діяльності", що складається з сукупності суспільних відносин, в той час як фізична культура розглядається як "складник культури". Культура може бути частково предметом правового регулювання. Тому доцільно виокремити спортивне право як окрему галузь, а не змішувати його з фізкультурно-спортивним правом. Предметом спортивного права є суспільні відносини, що виникають, функціонують, розвиваються та формуються у сфері спорту щодо участі у спортивних змаганнях та підготовки до них, які регулюються нормами права. Іншими словами, мова йде про спортивні правові відносини.

Українське законодавство містить визначення основних понять і категорій у сфері спорту, таких як спорт, його напрями і види, засади спортивної діяльності та статус її суб'єктів. Спорт може бути описаний як діяльність суб'єктів у галузі фізичної культури і спорту, спрямовану на виявлення та порівняння досягнень людей у фізичних, інтелектуальних та інших вміннях

через проведення спортивних змагань та відповідну підготовку до них. Спорт є неодмінною складовою фізичної культури і важливим засобом міжнародного культурного обміну. Дослідження сутності, природи і значення основних категорій у спорті, а також подальший аналіз їх взаємозв'язку та визначення методологічного інструментарію спортивного права сприятимуть належному функціонуванню суб'єктів фізкультурно-спортивної діяльності, систематичній правотворчій та правозастосовній роботі і сприятимуть подальшій уніфікації стандартів у цій сфері.

В Україні правове регулювання спорту і його видів здійснюється шляхом системи законодавчих актів, таких як закони "Про фізичну культуру і спорт" і "Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні", а також документи, такі як Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту та Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту.

Держава відповідає за розвиток фізичної культури і спорту, що означає не лише регулювання, а й постійне удосконалення існуючих нормативно-правових актів у цій галузі, забезпечення механізмів їх виконання та застосування, а також гарантій захисту спортивних прав.

Таким чином, для вирішення проблем правового регулювання спорту в Україні, його видів, спортивної діяльності та захисту спортивних прав велике значення мають суб'єкти спортивної діяльності (фізичні або юридичні особи, що займаються розвитком фізичної культури і спорту) та суб'єкти сфери фізичної культури і спорту (фізичні особи, спортсмени, фахівці, заклади фізичної культури і спорту, відповідні органи влади). Особливо важливу роль в цьому процесі відіграють місцеві та регіональні органи влади, які знаходяться найближче до громадян, територіальних громад та спортивних організацій.

Список використаних джерел

1. Нікітенко С. Особливості нормативно-правового регулювання фізичного виховання і спорту в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 1 (28). С. 95–100.

Біндюг Дарія Олегівна

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Ткаль Ярміла Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ГРОСМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ОБЛІКУ ТА ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

У світі, що постійно змінюється, економічні фактори стали не єдиними критеріями для оцінки успіху компанії. Все більшого значення для забезпечення конкурентоспроможності, досягнення високого прибутку та продуктивності почали набувати неекономічні показники, що містять в собі такі аспекти, як ступінь соціального захисту працівників, впровадження механізму контролю якості на підприємство, реалізація енергоефективних технологій, тощо.

Як правило, корпоративна соціальна відповідальність (CSR) стала ключовою концепцією, що формує сучасні стандарти підприємницької діяльності. Вона набуває все більшого поширення і перетворюється на загальносвітову бізнес-концепцію, яка визначає основні ідеї та напрямки розвитку. Таким чином, соціальна відповідальність суб'єктів господарської діяльності стає не лише елементом громадянської освіти, але й ключовим фактором сталого розвитку суспільства. Згідно з рішенням прийнятим урядом України 24 січня 2020 року було затверджено концепцію державної політики у сфері розвитку соціально відповідального бізнесу до 2030 року.

На сьогодні соціальна відповідальність в Україні активно розвивається. Склалась тенденція, за якою суттєва частина українського бізнесу в процесі переходу або вже перейшла на ESG-звітність. Щорічно зростає кількість вітчизняних компаній, які втілюють в життя CSR-проекти, розробляють стратегії сталого розвитку та публікують нефінансові звіти.

Нефінансовий звіт – це зрозумілий, збалансований та чіткий опис ключових аспектів та результатів діяльності компанії, який висвітлює питання, що є важливими для основних зацікавлених сторін. Компанії, які віддають перевагу стратегії соціальної відповідальності, отримують ряд переваг:

- побудова позитивного іміджу;
- підвищення інвестиційної привабливості;
- налагодження взаємовідносин із громадськістю та місцевими органами влади;
- збільшення мотивації та ефективності роботи працівників;
- приріст обсягу продажів.

Перші місяці повномасштабного вторгнення відчутно відзначились на діяльності бізнес-сектору. Головною ціллю кожного було збереження своєї діяльності і дотримання принципів ESG. В цей час соцініціативи та допомога постраждалим стали в край важливими, а успішні українські організації брали участь у благодійних акціях або створювали власні, інвестуючи у свій соціальний капітал. В цьому контексті, бухгалтерський облік, який є фундаментом інформаційної системи підприємства, став ще важливішим. На тлі швидкого росту та структурних змін концепції сталого розвитку, для інформаційного забезпечення соціально відповідальної діяльності виникла потреба в новому виду бухгалтерського обліку - соціальному обліку.

Таким чином, станом на 2023 рік, соціальна відповідальність є ключовим елементом діяльності будь-якої фірми, який відіграє важливу роль у формуванні репутації як окремого бізнесу, так і країни в цілому. Споживачі все частіше вибирають компанії, які прагнуть не тільки до прибутку, але й до блага середовища та суспільства. Враховуючи курс України на стрімку інтеграцію до ЄС, бізнесам, які ще не долучились до CSR ініціатив, варто винести на порядок денний процес запровадження ESG-політики та розпочинати формування звітності. Для належного удосконалення системи соціального обліку, необхідно врахувати всі аспекти соціальної діяльності та підійти до питання комплексно, тобто як з боку держави, так і з боку підприємств.

Список використаних джерел

1. Руденко О.В., Кондратюк О.М., Горєва А.С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8385> (дата звернення: 09.10.2023).
2. Державний сайт Міністерства економіки України: Електронний ресурс. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 10.10.2023).
3. ESG-звітність під час війни: чому важливо продовжувати. *Дія.Бізнес - Головна сторінка*. URL: <https://business.diaa.gov.ua/cases/sistematizacia-biznes-procesiv/esg-zvitnist-pid-cas-vijni-comu-vazlivo-prodovzuvati> (дата звернення: 12.10.2023).

Василега Світлана Вікторівна
здобувачка вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Пріоритетними завданнями подальшого розвитку аграрного сектору економіки України є забезпечення населення високоякісними продуктами харчування тваринного походження, підвищення конкурентоспроможності тваринницької галузі в цілому та гарантування продовольчої безпеки держави, тому зростання економічної ефективності виробництва свинини є пріоритетним завданням.

Свинарство – це один із найпростіших бізнесів, які на сьогодні існують. Даний бізнес настільки системний, а всі процеси типові і повторюються, як конвеєр на промисловому підприємстві. Необхідно лише один раз їх налаштувати, а далі достатньо відповідальних працівників і контролерів, які відслідковуватимуть дотримання технологічних процесів.

За період незалежності України, ситуація в свинарстві склалась не найкращим чином. За офіційними даними Державного комітету статистики, в Україні поголів'я свиней у 1990 році становило 20 млн. голів, а станом на 1 грудня 2022 року кількість поголів'я свиней становить менше ніж 5,25 млн. голів, при цьому близько 5,7 % перебувають на територіях, де відбуваються воєнні дії. Основні причини, що призвели до зменшення поголів'я, як відомо з різних доступних джерел є:

- = збитковість виробництва;
- = поширення Африканської чуми свиней (лат. *pestis africana suum*);
- = зниження середніх цін реалізації;
- = зниження купівельної спроможності українців;
- = надходження дешевшого імпортного м'яса.

На сьогодні Міністерство аграрної політики та продовольства працює над нарощуванням поголів'я свиней. Україні за даними незалежних експертів, потрібно в чотири рази збільшити поголів'я, що буде вирощуватися за найнижчою собівартістю у світі. Ситуацію можна докорінно вирівняти завдяки генетиці, кормам, обліку та менеджменту. Після закінчення війни очікується подорожчання кормової бази. Україна включиться в міжнародні ринкові

процеси, потрібно, щоб ми залишилися в топі, перш за все через ефективність та собівартість в галузі, так як це вже відбулося у вітчизняному птахівництві.

Україні розвиток свинарства буде приносити щороку додатково не менше 6 млрд. євро доданої вартості.

Ефективне функціонування підприємств, які спеціалізуються на виробництві продукції свинарства, можливе лише за умови виробництва конкурентоспроможної продукції на основі впровадження інновацій, ефективних форм господарювання та управління виробництвом.

За словами керівника Асоціації «М'ясної галузі» Миколи Бабенка свинарство за рік може забезпечити близько 200% рентабельності інвестицій. Щоб зайти в цей бізнес, на одну свиноматку з шлейфом потрібні інвестиції у розмірі до 6 тис. євро. Ця сума включає в себе: будівництво нових приміщень, закупівлю обладнання та генетики – капітальні інвестиції, які потрібно зробити для започаткування бізнесу. Одна свиноматка і її потомство за рік споживатиме кормів вирощених на 1 гектарі землі, тобто в межах 10 тонн зерна. Таким чином, по самим приблизним підрахункам 6 тис. євро витрачені на свиноматку повернуться за 1,5-2,0 роки.

Як зазначають науковці собівартість свиней до повномасштабної війни становила в середньому 35-41 грн./кг, при ціні реалізації – в межах 50 грн./кг. У 2022 році після блокування «зернового коридору», ціна на корми взагалі впала в рази. Разом з тим, починаючи з липня 2022 року світові ціни на свиней і свинину підвищилися вдвічі, ціна реалізації коливалася в межах 80-85 грн./кг. При сьогоднішній світовій кон'юктурі ринку прибуток у галузі свинарства становитиме в межах 200%.

Підвищення продуктивності свиней є однією із головних умов скорочення виробничого циклу та впровадження ресурсозберігаючих технологій.

Наукою доведено, що генетично-селекційні ресурси дозволяють одержувати від кожної свиноматки до 25 поросят за рік та досягати середньодобових приростів 1000 грам і більше. Це дає нам підстави вважати, як науково обґрунтованим, наступний рівень продуктивності свиней: багатоплідність – 12 поросят; вихід поросят при відлученні в розрахунку на один опорос – 11 голів; середня жива маса поросяти у 2-х місячному віці – в межах 22 кілограми; середньодобовий приріст молодняку – 800 грам; витрати корму на 1 кілограм приросту в середньому – 3,4 кормові одиниці (приблизно 2,8 кг високоякісного комбікорму); товщина сала при забої живою вагою 100 кг – до 30 мм. Це не майбутнє, такого рівня продуктивності досягають у кращих свинокомплексах України.

Свинарство, це високотоварна галузь сільськогосподарського виробництва, яка забезпечує населення багатьох країн на усіх континентах світу енергетично-цінними продуктами харчування. В порівнянні з іншими сільськогосподарськими тваринами свині характеризуються окремими біологічними особливостями: скороспілістю, багатоплідністю, всеїдністю,

низькими витратами кормів, високим забійним виходом, якістю м'яса, тощо.

Найважливішою умовою формування і регулювання ринку свинини є розробка та реалізація стратегії економічного розвитку за допомогою добре відомих нам механізмів: прогнозування, програмування, планування. При здійсненні певної діяльності, прийняття управлінських та господарських рішень необхідно передбачити, як буде змінюватися у майбутньому об'єкт дослідження або регулювання.

Європейська політика сусідства відкриває нові потенційні можливості економічної інтеграції та співробітництва для України:

- * перспективи просування за рамки партнерства;
- * розширення меж та поглиблення політичного співробітництва;
- * наближення законодавства в економічній сфері, відкриття економік та зменшення торговельних бар'єрів;
- * збільшення фінансової підтримки;
- * підтримка та адаптація законодавства, щодо норм та стандартів ЄС;
- * поглиблення торговельних та економічних відносин.

Таким чином, з метою забезпечення стабільного функціонування ринку продукції свинарства необхідно забезпечити глибоку переробку продукції свинарства, формування ефективної логістичної інфраструктури та власної торговельної мережі та звичайно створення умов для поставки продукції на експорт.

Список використаних джерел

1. Ібатуллин М. І., Гривківська О.В., Свиноус Н.І. Теоретичні підходи до функціонування ринку продукції свинарства в умовах євроінтеграційних процесів. //Інвестиції: практика та досвід. 2023. №4. С. 32-38.

2. Кобернюк С.О. Підвищення економічної ефективності виробництва та реалізації свинини: автореф. дис. канд. економ. наук: спец. 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. Дніпро, 2017. 22 с.

3. Степасюк Л. М. Виробництво свинини в Україні: виклики сьогодення.// *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* Випуск 27, частина 2. 2019. С. 67-71. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/27_2_2019ua/14.pdf

Вертіль Денис Павлович
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гордієнко Микола Іванович
кандидат економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Розрахунки між контрагентами незалежно від виду діяльності та їх розміру займають вагомe місце у валюті балансу підприємств. На всіх етапах історичного розвитку бухгалтерського обліку він розвивався як динамічний процес, а з іншого боку, як статичний стан, тобто заборгованість між суб'єктами розрахунків. Починаючи з ХХІ століття, століття розвитку інформаційного суспільства, питання кризи довіри до бухгалтерського обліку зайняли провідне глобальне місце не тільки на території України, але й в усьому світі. В даній ситуації головним завданням бухгалтерського обліку розрахункових операцій є: дотримання встановлених правил розрахункових відносин; своєчасне документальне оформлення розрахункових операцій; своєчасне і достовірне ведення аналітичного і синтетичного обліку розрахунків.

Обсяг дебіторської заборгованості взаємопов'язаний з оборотністю коштів, ліквідністю підприємства, ймовірністю отримання збитків від порушення строків погашення заборгованості чи визнання безнадійної дебіторської заборгованості. Деталізація даних бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками в частині його складових та ролі в кругообігу капіталу підприємства дозволить приймати виважені управлінські рішення щодо вибору варіативності форм платежів, розподілу накладних витрат, диверсифікації ризиків, тощо.

На сьогодні ми маємо достатньо ґрунтовні дослідження з даного питання, разом з тим, поза увагою вітчизняних науковців залишилося практичне застосування історичного міжнародного досвіду розрахунків.

Еволюцію бухгалтерської думки можна подати як поступове перетворення від конкретного розуміння господарювання до все більш абстрактного для якомога ефективнішого управління ним. Як відомо, розрахунки з покупцями та замовниками направлені на погашення взаємної заборгованості, при цьому слід пам'ятати, що дебіторська заборгованість виникає при укладенні договору купівлі-продажу, та може існувати різний проміжок часу. Еволюція розрахунків від першої форми (обмін/бартер) до сучасності, характеризується появою нових елементів у здійсненні операцій з

продажу. Якщо на початку, для здійснення розрахунків достатньо було суб'єктів (покупець/продавець) та об'єкт обміну, то на сьогодні мають місце також гроші та посередник.

Згідно теорії відомого французького бухгалтера Матьє де ла Порта (1660-1722 р.р.): дебітор – все, що отримується у власність чи управління, або особа, яка отримує ресурси; а кредитор – все, що перестає бути власністю або виходить із управління, або особа, яка видає ресурси.

В свою чергу італійські дослідники, по іншому вбачали зміст бухгалтерської науки про розрахунки, наголошуючи на зміні прав та зобов'язань осіб, що беруть участь у господарському процесі. Зокрема італійський чернець, засновник принципів сучасного бухгалтерського обліку Лука Пачолі (1445-1517 р.р.) виділяв чотири обов'язкові елементи, які повинні бути відображені в обліку: суб'єкт, об'єкт, часовий період, місце.

Система бухгалтерського обліку обов'язково повинна адаптуватися до змін зовнішнього середовища та умов функціонування підприємства, враховувати запити на інформацію різних груп користувачів та максимально задовольняти їхні потреби.

Бухгалтерський облік, це наука яка надає уяву користувачам про діяльність підприємства за допомогою отриманої інформації. Сам термін «інвентаризація», був і залишається одним із найбільш дискусійних у науці, тому що дане поняття може мати різні значення у різних галузях людської діяльності.

Відповідно до Закону України №2657-ХІІ від 02 жовтня 1992 року визначення терміну «інформація» вживається в наступному значенні – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [1].

Якщо говорити про концепцію в цілому, та зокрема про концепцію бухгалтерського обліку, то це певний спосіб розуміння, трактування яких-небудь явищ тобто основні теоретичні принципи ведення бухгалтерського обліку і формування звітності.

На сьогодні виділяють чотири основні концепції бухгалтерського обліку:

- 1) концепція діючого підприємства (on-going concern concept);
- 2) концепція нарощування (accruals concept);
- 3) концепція незмінності (consistency concept);
- 4) концепція обережності (prudence concept).

Поряд з цим, концепція бухгалтерського обліку розрахункових операцій на сьогодні відсутня взагалі, тому ми вважаємо, що її потрібно організувати з урахуванням етапів облікового процесу (організація обліку, ведення обліку, складання звітності).

Крім того, можна погодитися з думкою вітчизняних учених щодо поділу ведення бухгалтерського обліку розрахункових операцій на принципи, що в свою чергу дозволить підвищити якість та своєчасність інформації, яка збережена на матеріальному носіїві (документі) та може передаватися

користувачам у часі та просторі:

- 1) зумовлені економічним оточенням (суб'єкт господарювання, часовий період, грошовий вимірник);
- 2) сформовані середовищем бухгалтерського обліку (обачність в оцінці ресурсів, автономність фінансових результатів, безперервність діяльності);
- 3) визначені вимогами (нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, повнота, послідовність, доказовість).

Дана концепція бухгалтерського обліку розрахункових операцій забезпечить фахівців бухгалтерських служб обліковою інформацією як про загальні підходи до організації та ведення бухгалтерського обліку розрахункових операцій, так і про прийняті менеджментом суб'єкта господарювання управлінські рішення щодо розрахункових операцій. Крім того, допомагатиме внутрішнім та зовнішнім користувачам бухгалтерської інформації в розумінні даних, котрі містяться в бухгалтерській звітності.

А поскільки розрахункові операції є одним із важливих показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, то неправильне або несвоєчасне ведення обліку спричинить суттєві викривлення інформації, яка знаходить своє відображення у публічній звітності.

Питання розрахункових відносин завжди було достатньо актуальним, а особливо відчутно воно на сьогодні в умовах війни, це потрібно обов'язково враховувати при формуванні облікової політики підприємств для забезпечення нормального функціонування економіки держави.

Список використаних джерел

1. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль суб'єктів господарювання: теорія і методологія. монографія. *Житомир. ЖДТУ*. 2010. 400 с.
2. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 року №2657-ХІІ (у редакції Закону №3005-ІХ від 21 березня 2023 року).// Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

Дудко Денис Віталійович
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ЩОДО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ФІНАНСОВОГО АКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА

Відповідно до п.7 НП(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість», «поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів».

У процесі дослідження необхідно враховувати вимоги не тільки НП(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість», а й інших стандартів обліку, зокрема: НП(с)БО 13 «Фінансові інструменти»; НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». З огляду на зазначене, можна зробити висновок, що процес виокремлення (виділення) видів дебіторської заборгованості, щодо яких є можливим нарахування резерву сумнівних боргів, є доволі трудомістким та потребує бухгалтерського судження.

Слід зауважити, що використання дерева рішень на практиці лише надає можливість виокремити види дебіторської заборгованості, щодо яких нарахування резерву сумнівних боргів є можливим, з метою подальшого включення їх до облікової політики суб'єкта господарювання як переліку видів дебіторської заборгованості, щодо яких уможлиблюється нарахування резерву сумнівних боргів.

Водночас прийняття рішення щодо нарахування резерву сумнівних боргів за такими видами дебіторської заборгованості повинно ґрунтуватись виключно на підставі бухгалтерського судження, в основі якого має бути наявна облікова та необлікова інформація, що може вказувати на наявність невпевненості щодо погашення боржником дебіторської заборгованості (зокрема, наявна інформація про визнання боржника банкрутом; інформація про фізичне припинення діяльності боржником, або її консервування на невизначений час без закриття такої юридичної особи; відсутність зв'язку з боржником; результати власних досліджень і проведеного аналізу платоспроможності дебіторів; інші підстави).

На нашу думку, сукупність підстав (умов), які можуть свідчити про наявність невпевненості щодо погашення наявної дебіторської заборгованості мають бути обов'язково зазначені в обліковій політиці суб'єкта господарювання (наприклад, у розділі «Критерії (підстави) визнання

дебіторської заборгованості у складі сумнівного боргу»), при цьому також в обліковій політиці має бути зазначено критерії (підстави) визнання безнадійної дебіторської заборгованості.

Так, для цілей оподаткування, критерії визнання безнадійної заборгованості визначені пп. 14.1.11 ПКУ. При цьому, якщо критерії визнання безнадійної дебіторської заборгованості, зазначені в обліковій політиці суб'єкта господарювання, будуть ширшими (відрізнятись), ніж це передбачено (від передбачених) пп.14.1.11 ПКУ, то суб'єкту господарюванню необхідно визначити методику обліку списання цієї безнадійної заборгованості з можливістю її відокремлення від списаної дебіторської заборгованості, що відповідає критеріям пп.14.1.11 ПКУ, оскільки в такому разі Податковий кодекс України дозволить відкоригувати фінансовий результат до оподаткування (звісно, за умови, що суб'єкт господарювання є платником податку на прибуток та зобов'язаний застосовувати відповідні види коригування) лише за списаною безнадійною дебіторською заборгованістю, яка відповідає критеріям пп.14.1.11 ПКУ.

У зв'язку з вищезазначеним та з урахуванням принципу превалювання сутності над формою, вважаємо, що суб'єкт господарювання не має право розраховувати резерв сумнівних боргів на підставі коефіцієнта сумнівності, у разі відсутності інформації щодо сумнівної заборгованості. При цьому, на нашу думку, розрахункове значення коефіцієнта сумнівності відмінне від нуля не є умовою, що вказує на наявність обставин, які засвідчують невпевненість отримання дебіторської заборгованості.

Аналіз нормативно-правових актів, проведений в роботі, в тому числі з урахуванням розробленого дерева прийняття рішень, дозволив виокремити види дебіторської заборгованості, за якими нарахування резерву сумнівних боргів є необхідним у разі наявності за ними інформації щодо сумнівних боргів, а саме, з урахуванням дебіторська заборгованість, що відображається на субрахунках: 341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті»; 342 «Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті»; 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»; 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»; 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» в частині дебіторської заборгованості, яка виникла у кореспонденції з рахунками 73 «Інші фінансові доходи» та 71 «Інший операційний дохід»; 374 «Розрахунки за претензіями» у частині пред'явлених претензій та визнаними за ними штрафами, пенею, неустойками; 377 «Розрахунки з іншими дебіторами».

Водночас для забезпечення облікового працівника інформацією, якої буде достатньо для нарахування резерву сумнівних боргів, використання вище наведених субрахунків буде недостатньо. У зв'язку з цим, на нашу думку, суб'єкт господарювання повинен розробити робочий план рахунків і максимально деталізувати рахунки обліку дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів відповідно до потреб інформаційного забезпечення процесу нарахування резерву сумнівних боргів і потреб управління.

У результаті проведеного дослідження виявлено, що питання класифікації (виокремлення, виділення) дебіторської заборгованості, щодо якої нарахування резерву сумнівних боргів є можливим, залишається недостатньо дослідженим. У зв'язку з цим у роботі проаналізовано нормативно-правове забезпечення процесів обліку дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів, що дозволило виокремити низку критеріїв, при застосуванні яких, дебіторську заборгованість можна класифікувати як таку, за якою можна нарахувати резерв сумнівних боргів. Проте, прийняття рішення на підставі цих критеріїв, на нашу думку, є доволі трудомістким та потребує бухгалтерського судження.

Таким чином, наведені пропозиції, за умови їх врахування на практиці суб'єктами господарювання, сприятимуть наданню користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності такого суб'єкта господарювання в частині достовірної оцінки дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська за-боргованість» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0725%2D99&p=1154500791191400#Text>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>

Гайдаш Олександр,

здобувач вищої освіти, спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Науковий керівник:

Бардадим Марія, к.е.н., доцентка кафедри обліку,

оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ОБҐРУНТУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Сучасна система бухгалтерського обліку в нашій державі має забезпечувати ефективну діяльність будь-якої виробничої структури. Сільськогосподарські товаровиробники та інші користувачі інформації і учасники ринку вимагають від бухгалтерського обліку не просто віддзеркалення фінансового стану, що має місце у фінансовій звітності, а й очікують на вчасну та достовірну інформацію з метою прийняття правильних рішень та їхнього обґрунтування. своїх майбутніх управлінських рішень, оскільки

Наявність підприємств різних типів і форм власності привело до поділу в зарубіжних країнах бухгалтерського обліку на два види: фінансовий та управлінський (оперативний) облік, а також існування різних підходів до їх організації. Дана проблема є досить актуальною сьогодні і в нашій країні, зокрема стосовно фермерських господарств, де бухгалтерський облік має бути найбільше простий. Але разом з тим ми відстоюємо право про застосування в обліковій системі фермерських господарств категорій "фінансовий облік" та "управлінський облік", мотивуючи це тим, що поділ бухгалтерського обліку відбувається лише на етапі формування звітної інформації, а її систематизація та узагальнення здійснюється з загальної облікової практиці[1, с.98].

Незважаючи на це, в фермерських господарствах ми все ж пропонуємо застосовувати інтегрований облік. Тобто, у своїй структурі модифікована система обліку поділяється на фінансовий та управлінський облік, ведення яких має забезпечити єдиний обліковий процес (рис. 1).

Такий процес відбувається через запровадження операційних бухгалтерських рахунків в загальну спрощену облікову систему фермерського господарства. Внаслідок такого підходу вони кореспондують із активів та зобов'язань. У цій ситуації існують єдині проведення бухгалтерських рахунків, і це є основою обліку усіх без винятку господарських фактів, відображення виробничих витрат та виявлення остаточного фінансового результату від операційної діяльності Тобто фігурує один хід збору та реєстрації інформації, котра на етапі звітності перегруповується відповідно до потреб користувачів. З цього приводу слід зауважити, що фермер повинен професійно вести облік, особливо це торкається фінансового обліку, де слід використовувати

уніфіковані форми звітності для зовнішніх користувачів[2, с.437].

Рисунок 1 - Складові модифікованої системи обліку операційної діяльності фермерського господарства

Таким чином, зазначимо об'єкти обліку, які підлягають обов'язковому відображенню у фермерському господарстві:

- активи фермерського господарства: основні засоби, капітальні вкладення, виробничі запаси, дебіторська заборгованість, кошти;
- джерела власних засобів: власний капітал, прибуток, інші джерела власних засобів;
- зобов'язання господарства (пасиви): довгострокові та короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість;
- доходи і витрати фермерського господарства;
- фінансовий результат фермерського господарства.

При веденні обліку у фермерських господарствах важливе значення має порядок формування, визначення, визнання, оцінки і призначення власного капіталу. Специфічну групу сільськогосподарських товаровиробників

становлять сімейні фермерські господарства. Загальне законодавство, згідно з яким здійснює свою діяльність приватне підприємство та Закон України "Про фермерське господарство" не встановлюють правил про наявність та величину зареєстрованого капіталу. Тому фермерське господарство взагалі може не мати зареєстрованого капіталу. Нині жодним законодавчим актом не встановлена норма, за якою власник (фермер) несе відповідальність власним майном за зобов'язаннями юридичної особи. Виходячи із законодавчого регулювання майнових відносин у фермерському господарстві, можна зазначити, що перед обліком насамперед стоїть завдання процедурного характеру, тобто не порядок відображення, а порядок належного документального оформлення власності підприємства. Оскільки фермерське господарство не зобов'язане подавати звітність в обсягах і за формою, обов'язковою для інших видів підприємств, це завдання обліку стає основним на етапі створення підприємства.

Список використаних джерел

1. Кулинич М. Особливості організації бухгалтерського обліку на фермерських господарствах України. Економічний часопис східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - 2017. № 2. С. 96-102.
2. Лук'янчикова О.А., Материнська О.А. Проблеми удосконалення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(3). С. 435-439.

Журбенко Владислав Андрійович

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Ткаль Ярміла Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПЕРЕД ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ЯК ПРЕДМЕТ ВЗАЄМВІДНОСИН

Як правова категорія кредиторська заборгованість – особлива частина майна підприємства, що є предметом обов'язкових правовідносин між підприємством і його кредиторами. Підприємство, що має володіння або користування кредиторською заборгованістю, повинно повернути або виплатити цю частину майна кредиторам, які мають право вимоги на неї. Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками – це короткострокові зобов'язання, що виникають при здійсненні поставки товарів

або послуг від постачальників. Такі зобов'язання повинні бути погашені згідно з укладеними договорами купівлі-продажу товарів з постачальниками. Розрахунки є основними і забезпечують безперебійну та планомірну організацію діяльності підприємства. Важливість правильної організації розрахунків з постачальниками полягає в тому, що вони визначають фінансовий стан та платоспроможність підприємства.

Основними контрагентами підприємств при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники. Постачальники – це юридичні або фізичні особи, які забезпечують постачання товарно-матеріальних цінностей (таких як сировина, паливо, матеріали, запасні частини, МШП), надають послуги або виконують роботи.

Під час укладення договору з постачальниками та підрядниками створює юридичне зобов'язання, яке не відображається у бухгалтерському обліку та балансі підприємства. Це зобов'язання буде відображено в обліку, коли сторони почнуть виконувати свої обов'язки за умови відповідності з НП(С)БО № 11 «Зобов'язання». При цьому, зобов'язання повинно бути достовірно оцінене, існує ризик зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

У разі укладення договору на умовах відстрочки платежу, підприємство зобов'язується погасити заборгованість перед постачальником не пізніше, ніж у момент отримання товару або послуги. В такому випадку, постачальник передає майно покупцю, але зберігає право вимагати виконання обов'язку, щодо сплати за отримане майно від покупця відповідно до умов договору.

Процес взаємовідносин між постачальником та покупцем регулюються рядом договорів (поставки, енергопостачання, про надання послуг, бартеру), за якими відбувається передача продукції (товару) або надання послуг постачальником покупцеві. Покупець оплачує продукцію або послуги, тобто здійснює розрахунки.

Підряд – це договір, в рамках якого одна сторона зобов'язується виконати роботу, покладену на неї другою стороною (замовником), з використанням власних матеріалів або матеріалів замовника, за визначену плату. Оплата здійснюється лише за готовий результат, який передається замовнику. Сутність поняття «підрядник» розкрито у таблиці.

У процесі підряду сторони (підрядник і замовник) дотримуються договорів, що регулюють їх взаємовідносини, зазвичай пов'язані з будівництвом та певними видами робіт, такими як будівельні, монтажні, проектні тощо.

У процесі господарської діяльності підприємств виникають розрахункові взаємовідносини між постачальниками та підрядниками, що часто супроводжуються формуванням інформаційної бази документів. Ця база включає угоди про купівлю-продаж товарів і матеріалів, ТТН, податкові накладні, рахунки-фактури, зовнішньоекономічні угоди, вантажно-митні декларації та інші документи.

Всі документи, якими оформляється надходження товарно-матеріальних цінностей, розподіляються на такі групи:

I. Розрахункові документи, такі як: платіжні доручення, векселя.

II. Документи, які засвідчують кількість і якість товарно-матеріальних цінностей, а саме: рахунок-фактура, товарно-транспортні накладні, специфікації, сертифікати, якісні посвідчення; III. Транспортні документи: вантажні квитанції, залізничні накладні – надають можливість одержати вантажі від іноземних постачальників.

Для оплати покупцем необхідних товарів постачальник виставляє рахунок-фактуру, в якому зазначається кількість, ціна та загальна сума з ПДВ. Оплата здійснюється за допомогою платіжного доручення, яке перераховує кошти на розрахунковий рахунок постачальника. Підтвердженням оплати є виписка банку про зняття коштів з розрахункового рахунку підприємства.

Щоб вести облік імпортованих товарів та їх переміщення, необхідно мати на руках документи від іноземної фірми-постачальника, а також від транспортно-експедиційних компаній, які забезпечують транспортування та розвантаження товару. Крім того, потрібні документи, які підтверджують зберігання товару, оплату мита, зборів та податків.

На підставі зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу, вантажно-митної декларації (ВМД), приймального акту та акту експертизи торговельно-промислової палати, комерційних документів та транспортних накладних імпортовані товари оприбутковуються на складі покупця. Якщо товар придбано за іноземну валюту, необхідно скласти довідку бухгалтерії щодо наявності курсових різниць при перерахуванні грошей.

На підприємствах графік документообігу для первинного обліку розрахунків з постачальниками формується з урахуванням того, що ці операції здійснюються в різний час. Це дозволяє забезпечити якість та достовірність інформації на подальших етапах облікового процесу, особливо щодо розрахунків з кредиторами.

У покупця зобов'язання перед постачальниками вважається визнаним тільки після того, як він стає власником придбаних активів. Це означає, що кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги може бути відображена в системі рахунків обліку, якщо виконуються такі умови:

- по-перше, від постачальників отримано вигоди й ризики, пов'язані з правом власності на придбані активи;
- по-друге, постачальники не здійснюють подальше управління та контроль за реалізованими активами;
- по-третє, сума зобов'язань перед постачальниками може бути достовірно визначеною.

У підприємства для обліку отриманих товарів від постачальників використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», на якому відображається заборгованість за отримані товари, матеріали, послуги та виконані роботи від постачальників та підрядників за

кредитом, а також погашення цієї заборгованості, списання та інші подібні операції – за дебетом. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками здійснюється з урахуванням контрагентів, країн, валют, контрактів та первинних документів, які стосуються предмету розрахункових операцій.

На підприємствах проводиться аналітичний облік розрахунків з кожним постачальником окремо для кожного рахунку на сплату. Крім того, щодо імпорتنих операцій, аналітичний облік здійснюється за країнами, а в межах кожної країни – за постачальниками або номерами контрактів.

Фінансова звітність містить інформацію про стан розрахунків з постачальниками. Зобов'язання відображені в III розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення» пасиву балансу.

Вважаємо, що саме правильна організація обліку розрахунків з постачальниками сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій. Саме тому, для впливу на ефективність управління діяльністю підприємства необхідно правильно вести облік, систематично проводити аналіз розрахунків з постачальниками.

Таким чином, ефективна система розрахунків з постачальниками може бути забезпечена фінансово дисциплінованими покупцями, правильно обраним оптимальним способом оплати та впровадженням оперативним контролем за станом розрахунків. Бухгалтерський облік, що використовується на підприємстві, має значний вплив на зобов'язання та фінансове становище підприємства, тому важливо мати ефективну систему обліку, щоб забезпечити достовірність розрахунків та уникнути фінансових проблем. Щоб правильно організувати розрахунки, необхідно суворо дотримуватись фінансової дисципліни, включаючи своєчасну оплату боргів за зобов'язаннями. Затримки в оплаті за отримані матеріальні ресурси або невчасне перерахування коштів за продану продукцію або надані послуги можуть призвести до фінансових труднощів при здійсненні господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ М-ва фінансів України від 11.04.2013 р. №476. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ М-ва фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Затв. наказом М-ва фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
4. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства Фінансів 34 України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
5. Податковий кодекс України від 02.12.10 р., №2755 – VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

Клименко Тетяна Олександрівна
здобувач вищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ

Розрахунки з покупцями та замовниками відбуваються відповідно до визначення. Покупці – це фізичні або юридичні особи, які придбають товари, роботи або послуги. Замовники – це учасники договору, які замовляють конкретну продукцію, послуги або роботи від іншого учасника договору [1, с. 329].

Для достовірного узагальнення інформації про реалізовані товари, продукцію, інші ТМЦ або надані послуги необхідно вести облік розрахунків з покупцями та замовниками. Умови оплати та відвантаження, закріплені в договорах, впливають на виникнення дебіторської чи кредиторської заборгованості.

Облік розрахунків із покупцями є важливим елементом ефективності розрахунково-кредитної політики підприємства. Різноманітність форм розрахунків, включаючи передоплату, фактичну оплату, розстрочку та бартер, може створювати ризики порушення термінів оплати та накопичення прострочених боргів. Контроль над цими ризиками є необхідним для запобігання судовим позовам та негативним наслідкам.

Фінансове становище та стабільність підприємства залежать від дебіторських і кредиторських зобов'язань. Вдосконалення обліку розрахунків з покупцями є важливою частиною управлінських завдань. Постійний моніторинг боргів необхідний для збереження ясної картини про стан справ на підприємстві. Велика дебіторка може призвести до нерозумного кредитування покупців і впливу коштів, що ускладнює вчасні розрахунки з кредиторами і погашення власних боргів. Висока кредиторка може свідчити про невиконання постачальником своїх зобов'язань або особливості переходу права власності.

Порядок обліку розрахунків із покупцями передбачає формування достовірної та своєчасної інформації, дотримання форм договорів та первинної документації, контроль за зобов'язаннями та регулярну звірку з контрагентами. Бухгалтер повинен відображати всі господарські операції відповідно до нормативної бази та дотримуватись принципів робочої облікової політики підприємства щодо визнання доходів, витрат та прийняття на облік ТМЦ.

Ділянка облікової роботи з дебіторською та кредиторською

заборгованістю є важливою для планування надходження коштів на підприємство та розвитку бізнесу. Аналіз розрахунків з дебіторами та кредитором включає специфічні показники, такі як коефіцієнт оборотності, тривалість обороту та питома вага заборгованості у складі активів та позикових коштів.

Аналіз розрахунків з покупцями є важливим аспектом управління заборгованістю для будь-якого підприємства. Основною метою управління є підтримка заборгованості на оптимальному рівні. Для досягнення цієї мети необхідно встановити оптимальні платіжні умови, використовувати контрольні процедури та мати чіткий порядок дій у разі порушення платіжної дисципліни.

Проблеми організації обліку розрахунків з покупцями виникають через недосконалість положень облікової політики, зокрема відсутність переліку осіб, які мають право підписувати документи, пов'язані з розрахунками. Це може створювати труднощі з санкціонуванням господарських операцій у випадку відсутності відповідальних осіб.

Інвентаризація є важливим методом бухгалтерського обліку, але облікова політика може не розкриває всі необхідні аспекти проведення інвентаризації заборгованості покупців. Це може призвести до недостовірності облікових даних і можливості зловживань. Рекомендується розробити та включити до облікової політики додатки, що регламентують проведення інвентаризації та оформлення її результатів.

Оцінка заборгованості покупців є важливим методом вартісного виміру, який допомагає правильно визначити величину зобов'язань підприємства. Проте, в обліковій політиці можуть бути не враховані питання визнання та оцінки заборгованості, що може призвести до неправильного формування та розкриття цих зобов'язань у бухгалтерській звітності. Це, в свою чергу, може призвести до неправильного визначення величини доходів підприємства та неправильного формування фінансового результату. Тому в облікову політику необхідно включити пункти, що стосуються оцінки заборгованості покупців, а також описати момент її визнання. Це допоможе підвищити достовірність облікових даних підприємства в цілому.

Для вдосконалення обліку розрахункових взаємовідносин пропонується розробити систему моніторингу заборгованості покупців, впровадити систему внутрішнього контролю для запобігання обліковим помилкам, розробити регламент роботи з простроченою заборгованістю та визначити центри відповідальності на кожному етапі роботи з покупцями.

Для контролю заборгованості покупців підприємство може використовувати систему звітних форм.

Кожна з запропонованих форм аналізу стану розрахунків дозволяє виявити і проаналізувати різні аспекти заборгованості покупців, такі як величина, структура, ліквідність та ефективність. Також можна вивчити співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також динаміку заборгованості покупців.

Реєстр заборгованості за термінами погашення повинен містити інформацію про загальну суму заборгованості, строк її існування та строк виникнення простроченої заборгованості для кожного контрагента.

Зведений звіт заборгованості покупців у розрізі видів продукції є документом, який містить інформацію про кількість покупців, загальну суму дебіторської заборгованості та величину простроченої заборгованості (якщо така є). Цей звіт рекомендується складати в розрізі основних видів продукції, таких як зернові, олійні, плодови, баштанні культури, а також продукти переробки за видами.

Звіт про динаміку розрахунків з покупцями надає інформацію про заборгованість за основними видами продукції на початок кожного місяця. Відомості про прострочену заборгованість містять інформацію про заборгованість подружжя, найменування дебіторів, відповідального менеджера, заходи щодо стягнення заборгованості, а також нараховані штрафи та пені.

Інформація про платежі покупців є важливою для контролю фінансових потоків підприємства. Форма, яка містить дані про надійшли та планові платежі, може бути використана для складання бюджетів коштів.

Пропонується в діяльність підприємств впровадити службу внутрішнього аудиту, яка буде замінювати ревізійну комісію і матиме більш широкі функції. Робота цієї служби буде спрямована на перевірку дотримання законодавства, аудит процедур підготовки обліково-фінансової інформації, виявлення господарських ризиків та їх управління.

Під час аудиту розрахунків з покупцями проводять звірку з контрагентами та виявляють причини заборгованості. Метою розрахунків є перевірка правильності відображення розрахунків, нарахування та списання резерву сумнівних боргів.

Завдання проведення аудиту розрахунків з покупцями: перевірити наявність первинних документів; перевірити сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи; перевірити фактично списаної безнадійної дебіторської заборгованості; перевірити заборгованості, що визнана безнадійною в наступному році; перевірити чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати; перевірити дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, що визнана сумнівною; перевірити нарахування резерву сумнівних боргів; перевірити списання резерву сумнівних боргів.

Отже, запропоновані заходи сприятимуть покращенню фінансового стану підприємств шляхом ефективного управління дебіторською заборгованістю, зменшення простроченої заборгованості та підвищення якості облікової роботи.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник /за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця - Житомир: ПП «Рута», 2006.- 832 с.

Косакова Богдана Олександрівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ЩО ПРИНІС 2023 РІК?

Із 24 лютого 2022 року, у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України та введення воєнного стану в державі з подальшим запровадженням тимчасових обмежень, які впливають на діяльність підприємств та веденню бухгалтерського обліку, ряд підприємств були змушені зупинити свою діяльність через окупацію або ведення бойових дій на території, де розташоване підприємство.

У зв'язку з повномасштабною війною ускладнено бухгалтерський облік, який реалізується шляхом суцільного безперервного документування всіх господарських операцій. Його мета – реєстрація та узагальнення інформації про стан майна, зобов'язань та капіталу підприємства. Під час воєнного стану багато аспектів та методів бухгалтерського обліку змінилися, в тому числі облік основних засобів підприємства. Один із найважливіших активів для підприємств – основні засоби підприємства – внаслідок ведення військових дій були знищені, частково зруйновані об'єкти активів та інфраструктури, крім того, частина активів залишилася на тимчасово окупованих територіях; є ряд активів основних засобів, які були передані або вилучені на оборону держави.

У зв'язку з цим розглянемо, які первинні документи повинно мати підприємство у разі знищення, руйнування або викрадення основних засобів, що в подальшому будуть основою для обліку та підтверджуючою базою для оцінки реальних збитків та втрат завданих підприємству військовими діями на території України з метою отримання компенсації.

У разі втрати, знищення первинних документів, облікових реєстрів і звітності керівник підприємства призначає комісію для встановлення переліку відсутніх документів і розслідування причин їх пропажі або знищення. Для участі комісії рекомендується запросити представників слідчих органів, охорони і державного пожежного нагляду у разі пожежі. Результати роботи комісії оформляються актом, який підписують всі члени комісії та затверджується керівником підприємства. Копія акта надсилається органу, в сфері управління якого перебуває підприємство та до органу, який веде справу із втрати або знищення документів в 10 денний строк з дати підписання акту [1].

У випадку встановлення фактів знищення майна важливим аспектом в

контексті предмету дослідження є забезпечення достовірної інформації про наявність активів, їх стан та вартість основних засобів для виконання цього завдання підприємство зобов'язане провести інвентаризацію своїх активів.

Інвентаризація активів проводиться тільки за наявності можливості фізичного доступу до активів у найкоротший термін від моменту нанесення майнової шкоди воєнними діями країни-агресора, під час проведення інвентаризації документується виявлені факти завданої шкоди та фіксація фактів пошкодження майна (фото і відео зйомка). У разі відсутності доступу до активів, інвентаризація проводиться лише тоді коли це стане можливим станом на 1 число місяця, наступного за місяцем, у якому зникли перешкоди для доступу до активів.

Інвентаризаційна комісія за результатами проведеної роботи складає інвентаризаційні документи, виходячи з встановлених фактів та за підсумками роботи інвентаризаційної комісії, керівник підприємства приймає рішення щодо активів підприємства: про списання об'єктів основних засобів підприємства, подальше використання яких неможливе; про проведення ремонтних робіт або робіт з ліквідації зруйнованого майна та оприбуткування матеріалів, запчастин, брухту, тощо що залишилися після знищення основних засобів. Зазначені результати відображаються в протоколі комісії та в подальшому відображаються у бухгалтерського обліку та фінансовій звітності, у місяці в якому закінчено проведення інвентаризації [2].

Отже, списання основних засобів підприємства можливе лише при проведенні інвентаризації з належним документальним оформленням, у разі неможливості її проведення, активи мають обліковуватися на балансі підприємства до проведення інвентаризації таку позицію займає Міністерство фінансів України та Державна податкова служба України [3].

Але є багато підприємств, активи яких на даний час знаходяться на тимчасово окупованих територіях, проведення інвентаризації є неможливим, відсутність безпечного та безперешкодного доступу до активів, без проведення інвентаризації, так як це вимагає чинне законодавство, списати дані активи неможливо. На сьогоднішній час дане питання повністю не врегульовано, проте правила ведення бухгалтерського обліку дають підприємствам інструменти для знаходження шляхів вирішення цього питання, так виходячи з вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: активи ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому, тобто активи є ресурсами, що контрольовані підприємством і в подальшому їх використання принесе економічну вигоду, за відсутністю контролю над основними засобами, вони втрачають статусу активу.

Контроль включає в себе спроможність обмежувати доступ інших суб'єктів господарювання до цих вигод. Для розв'язання цього питання можливо розглянути такий варіант, як зменшення корисності активів, тобто підприємство має оцінити негативний вплив форсмажорних обставин та

визначити суму витрат від зменшення корисності щодо тих об'єктів основних засобів, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» або Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів», виходячи з тих стандартів за якими ведеться облік на підприємстві [3]. Відповідно, такі основні засоби підприємства не списуються з балансу, а будуть відображені у складі інших витрат з одночасним збільшенням суми зносу, бухгалтерська проводка: дебет 972 «Витрати від зменшення корисності активів» кредит 131 «Знос основних засобів», можна списати і повну суму, і тоді в балансі основні засоби будуть відображені з нульовою вартістю або залишити вартість основних засобів за умовною вартістю, наприклад в розмірі 1 гривні. Для відновлення корисності об'єктів основних засобів підприємства після усунення причин попереднього зменшення їх корисності будуть відображені наступними бухгалтерськими проводками дебет 131 «Знос основних засобів» кредит 742 «Дохід від відновлення корисності активів».

Таким чином, бухгалтерська та податкова амортизація не нараховується, через зменшення корисності маємо достовірний та правдивий баланс в частині необоротних активів та додатково розкриваємо інформацію про такі основні засоби в примітках до річної звітності. Після закінчення воєнного стану в Україні і маючи безперешкодний доступ до активів, підприємство зможе провести інвентаризацію і за результати інвентаризації прийняти рішення щодо відновлення корисності таких основних засобів чи до їх списання.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
2. Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
3. Наказ Міністерства фінансів України від 03.08.2018 № 673 «Про затвердження узальнюючих податкових консультацій з деяких питань оподаткування податком на додану вартість». URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/uzagalnyuyuchi-podatkovi-konsultatsii/73000.html>

Куц Вікторія Романівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Полтавський державний аграрний університет
Науковий керівник:
Тютюнник Світлана Василівна
кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет

ЕКСПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

Одним із головних завдань будь-якого підприємства є одержання прибутку. Це можна зробити багатьма способами, зокрема і при експорті.

Експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України [4].

Експорт є важливою складовою міжнародної торгівлі та господарських відносин між країнами.

Загальні принципи ведення бухгалтерського обліку експорту великою мірою залежать від конкретних умов і специфіки діяльності підприємства. Можна виокремити такі основні принципи:

1. Облік експортних операцій розпочинається з ідентифікації та документування всіх операцій. Це включає в себе створення контрактів, документації на вивіз товарів, вантажні накладні та інші документи.

2. Важливо конкретно відобразити доходи та витрати при експорті. Наприклад: фіксація витрат на виробництво товару, логістика, митні обов'язки, комісійні витрати, податки та ін.

3. Якщо операції з експорту здійснюються в іноземних валютах, потрібно вести облік курсових різниць. Перерахунок валютних сум у національну валюту та відображення змін курсів впливатиме на доходи та витрати.

4. Відправка товарів за кордон вимагає дотримання митних обов'язків та правил. Експортер повинен бути уважним у відображенні митних витрат у бухгалтерському обліку.

5. При експортних операціях можуть виникати податкові зобов'язання, такі як податок на додану вартість чи податок на прибуток [3, с. 41]. Важливо визначити правильний режим оподаткування чи належність податків для мінімізації податкових ризиків.

6. Відповідно до законодавства, експортери повинні дотримуватися обов'язкового фіскального контролю та звітності, подавати відповідні звіти до податкових органів та статистики.

7. Важливо аналізувати фінансові результати експортної діяльності для прийняття стратегічних рішень щодо подальшого розвитку та оптимізації бізнес-процесів.

Розрізняють прямий і непрямий експорт. Прямий експорт означає, що підприємство самостійно здійснює експортні операції, виходячи на зовнішні ринки. Експортер укладає угоди безпосередньо з імпортерами (покупцями) у інших країнах та контролює всі аспекти експорту, включаючи ціни, умови поставки, маркетинг та логістику. Цей підхід надає більший контроль та незалежність експортеру, але може вимагати більших зусиль і ресурсів.

Непрямий експорт передбачає, що експортер користується посередниками, такими як торговельні агенти, дистриб'ютори, які допомагають у здійсненні експортних операцій. Експортер продає товари чи послуги посередникам, які потім відправляють їх на зовнішні ринки. Цей підхід може бути менш складним і вимагати менше ресурсів, але може обмежити контроль експортера над процесом. Обираючи між прямим і непрямим експортом, підприємство повинно враховувати свої цілі, ресурси та стратегію. Прямий експорт може бути більш вигідним для тих, хто бажає більшого контролю та глибшого входження на зовнішні ринки, але вимагає більше інвестицій. Непрямий експорт може бути корисним для тих, хто шукає зменшення ризиків та витрат, але може обмежити контроль іншими компаніями над процесом.

Під час експорту товарів стягується вивізне мито. Платником мита є особа, яка вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених Податковим Кодексом [3, с. 42]. Вивізне мито може бути встановлене у вигляді відсотка від вартості товарів, фіксованої суми на одиницю товару або іншими методами. Це важливий аспект міжнародної торгівлі, і підприємства, що здійснюють експорт, повинні дотримуватися митних правил та вимог країни експорту щодо вивозу товарів та сплати вивізного мита, якщо воно застосовується.

Економіка України починає пристосовуватися до функціонування в умовах воєнного стану, і це відображається на показниках зовнішньої торгівлі. Дані статистичної інформації свідчать про початок відновлення товарообороту України, а також про невеликий приріст у вартісному вимірі на 4 %. Однак у фізичних обсягах спостерігається скорочення товарообігу на рівнозначну величину.

За даними Державної митної служби України спостерігаються за I півріччя 2023 року ознаки певної стабілізації у зовнішньоекономічній діяльності, зокрема, у стані зовнішньої торгівлі товарами. У результаті збереження темпу нарощування обсягів по імпортних операціях при незначному скороченні обсягів по експортних операціях спостерігається погіршення зовнішньоторговельного балансу, негативне сальдо якого збільшилося до понад 11 млрд дол. США, що на 8,4 млрд дол. США, або на 317 % більше порівняно з першою половиною 2022 р. [2]. Суттєве збільшення негативного сальдо торгівлі товарами пояснюється значним дефіцитом у

торгівлі машинами, устаткуванням і транспортом, паливно-енергетичними товарами, продукцією хімічної промисловості, текстилем, текстильними виробами, взуттям та іншими товарами.

Відбулося скорочення вартісних показників обсягів експорту до ЄС на 10 % у результаті зменшення обсягів експорту по більшості товарних груп, що пояснюється проблемами транзиту аграрної продукції, а також забороною імпорту зернових та олійних культур окремими державами – членами ЄС. Основним завданням на найближчий час повинна стати диверсифікація логістичних маршрутів за рахунок розширенню сухопутних транспортних коридорів до ЄС з метою зменшення залежності від морського експорту.

Таким чином, зовнішньоторговельний оборот України під час дії воєнного стану зазнав істотних змін. Зокрема, скоротилися обсяги експорту й імпорту у результаті проблем з логістикою та блокування морських перевезень; у торговому обороті переважаючу частку займає продукція сільського господарства, тоді як частка інших галузей (металургії, хімічної промисловості) значно скоротилася, також зміни відбулися і в географічній структурі (головними торговими партнерами стали країни ЄС). Прогноз Національного банку України передбачає незначне зростання експорту в 2024 році та приблизно попередній рівень імпорту. Але при цьому зберігається розрив (негативне сальдо).

Отже, експорт – це важливий аспект міжнародного бізнесу, який має великий вплив на глобальну економіку. Операції з експорту включають в себе продаж товарів та послуг на зовнішні ринки, що створює можливості для підприємств розширювати свій бізнес та отримувати прибуток на міжнародному рівні. Для успішного ведення експортних операцій необхідно мати глибоке розуміння всіх аспектів іноземної торгівлі, включаючи правила та процедури митного оформлення, укладання міжнародних контрактів, фінансування та оподаткування, а також дотримання податкових та митних вимог.

Список використаних джерел

1. Волкова І.А., Реслер М.В., Калініна О.Ю. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2011. 301с. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depository/Оцифровані%20документи/ОБЛІК%20ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ%20ДІЯЛЬНОСТІ.pdf>

2. Зовнішня торгівля товарами. Підсумки I півріччя 2023 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichcha-2023-roku>

3. Карпушенко М.Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Облік зовнішньоекономічної діяльності». Харків: ХНУМГ, 2014. 81 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33755567.pdf>

4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#top>

Лугова Марина Костянтинівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Питання купівлі, продажу товарів та розрахунків з покупцями і замовниками за передані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги підприємств будь-яких форм власності, були і залишаються донині одними з найбільш актуальних, незалежно від суспільно-політичного ладу, що функціонує в окремо узятій країні і всьому світовому співтоваристві в цілому, тому що розрахунки між підприємствами і організаціями є однією з необхідних ланок розширеного відтворення, від якого залежить не тільки кінцеві результати підприємств, їхній фінансовий стан, а й економічне зростання країни в цілому шляхом підвищення ВВП.

Дебіторська заборгованість з покупцями та замовниками виникає при реалізації підприємством товарів (робіт, послуг) на умовах відстрочки платежу. Звичайно, надання покупцям комерційного кредиту наражає на ризик неповернення дебітором боргу. Однак, кредитування споживачів значно збільшує обсяги продажу, що спонукає підприємство продавати продукцію на умовах відстрочки. На цьому етапі підприємствам треба бути обачними, це пояснюється невиконанням фінансових зобов'язань контрагентів, порушенням нормального циклічного процесу, пов'язаного з перетворенням такого активу в грошові кошти і, як наслідок, погіршенням платоспроможності.

Відхилення фактичної заборгованості покупців від договірної може бути результатом:

- неефективної роботи відповідних осіб зі стягнення заборгованості;
- труднощів у стягненні з покупців суми дебіторської заборгованості в установленій період, незважаючи на зусилля підприємства повернути в оборот свої кошти;
- фінансових труднощів у покупців.

Якщо перша причина може бути усунена керівництвом підприємства, то дві інші пов'язані з якістю та ліквідністю дебіторської заборгованості.

Отже, розглянемо найбільш ефективні методи удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості у розрахунках із покупцями та замовниками, а саме: впровадження системи контролю, створення резерву сумнівних боргів, метод системного аналізу, метод автоматизації.

Впровадження системи контролю, моніторингу процесу розрахунків з покупцями та замовниками дозволить звести до мінімуму ризику пов'язані з

реалізацією дебіторської заборгованості. Одна з найважливіших особливостей контролю, яку слід враховувати в першу чергу, полягає в тому, що контроль повинен бути всеосяжним. Контроль розрахунків з покупцями та замовниками не може залишатися прерогативою виключно контролера чи контрольної служби. Всі відповідальні особи, які задіяні в реалізації розрахунків з дебіторами повинні здійснювати контроль як невід'ємну частину своїх посадових обов'язків, навіть якщо це не відображено в їх посадових інструкціях. В залежності від мети та цільової направленості, для перевірки стану розрахунків можна використати наступні види контролю: ревізія, аудит, тематична перевірка, розслідування та службове розслідування.

Для контролю дебіторської заборгованості необхідно:

- 1) контролювати стан розрахунків з покупцями при відстроченій (простроченій) заборгованості;
- 2) слідкувати за економічним станом клієнтської бази;
- 3) стежити за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості (значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансової стійкості підприємства);
- 4) контролювати кількість та розміри дебіторської заборгованості наданої на особливих умовах.

Зарубіжні економісти-аналітики пропонують такі методи контролю розрахунків з покупцями та замовниками:

- чітко визначати термін прострочених залишків на рахунках дебіторів і порівнювати цей термін з нормами в галузі, показниками конкурентів та даними минулих років;
- періодично переглядати граничну суму реалізації продукції, виходячи з фінансового стану клієнтів;
- якщо виникають проблеми з одержанням грошей, вимагати заставу на суму, не меншу, ніж сума на рахунку дебітора;
- використовувати установи, які стягують борги;
- реалізувати дебіторську заборгованість факторинговій компанії (вважається крайнім методом).

Також задля уникнення статусу безнадійної заборгованості підприємству, постає питання про необхідність створення резерву сумнівних боргів, вибір методу його нарахування, термінів та базою нарахування.

Формування резерву сумнівних боргів зумовлено принципом обачності, відповідно до якого методи оцінки, що застосовуються у бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Обачність – це застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства (абз. 2 ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV) [1].

Процедура нарахування резерву сумнівних боргів надзвичайно важлива. Адже вона надає можливість, з одного боку, об'єктивно, оцінити активи підприємства, з іншого – неупереджено, на підставі чітких розрахунків, відобразити витрати підприємства, що в остаточному підсумку вплине на визначення фінансового результату діяльності за звітний період. Вибір методу досить сильно впливає на кінцеві показники, тому перед вибором методу потрібно ретельно проаналізувати ситуацію на підприємстві.

Все це допоможе підприємствам вдосконалити управління дебіторською заборгованістю, послабити негативні наслідки списання безнадійних боргів та вплинути на попереднє прийняття рішення щодо співробітництва з непорядними контрагентами.

Доцільно застосовувати методи системного аналізу, зокрема, метод аналізу ієрархії. Підприємство обирає коло потенційних дебіторів, аналізує їх фінансові показники, визначає узагальнюючий показник для кожного підприємства. За результатами проводить ранжування і далі приймає рішення щодо подальшої співпраці з обраними контрагентами.

А з метою удосконалення обліку дебіторської заборгованості з покупцями та замовниками при її автоматизації, пропонується здійснювати наступні заходи:

- звіряти в електронній формі взаємні вимоги та зобов'язання і знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості;
- проводити взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості;
- надавати знижки покупцям за скорочення термінів погашення заборгованості, щоб спонукати їх оплатити рахунки до встановленого терміну оплати;
- вводити штрафні санкції за прострочення платежу;
- своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості (значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансової стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування);
- знаходити можливості збільшення кількості замовників з метою зменшення масштабу ризику неоплати.

Таким чином, можемо вважати, що запропоновані практичні рекомендації поліпшать облік та контроль дебіторської заборгованості у розрахунках із покупцями та замовниками.

Список використаних джерел

1. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

Максимова Анастасія Андріївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:
Полятикіна Лариса Іванівна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Організаційно-методичні аспекти обліку та оподаткування біологічних перетворень і виходу продукції рослинництва є важливою складовою сучасного сільськогосподарського сектору. Перехід від класичного підходу в обліку до сучасних стандартів і методів обліку біологічних активів став важливим етапом в розвитку сільськогосподарської галузі. Для правильного обліку, правильність якого зазначена в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і оподаткування біологічних перетворень необхідно враховувати як вартість самого матеріалу, так і витрати на його вирощування та обробку. Це дозволяє встановити точну вартість продукції та визначити податкові зобов'язання сільськогосподарських підприємств. [3]

Рослинництво, як ключова галузь сільськогосподарського виробництва, характеризується технологічними та специфічними особливостями, такими як сезонність, важливість ґрунту у виробничому процесі та значна залежність від природних факторів. Внаслідок цього виникає проблема впровадження системи обліку та контролю витрат, що може призвести до підвищення собівартості продукції. Для розв'язання цих питань необхідно приймати ефективні управлінські рішення, спрямовані на передбачення негативних умов і керування діяльністю в сфері рослинництва з метою досягнення позитивних результатів. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» встановлено групування витрат операційної діяльності підприємства за такими елементами: матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація. [2]

У даному випадку, облікові об'єкти визначаються як конкретні категорії продукції, робіт та послуг. Для визначення собівартості одиниці продукції, загальну суму витрат за обліковим об'єктом ділять на кількість виготовлених виробів. Продаючи товари, потрібно використовувати поняття справедлива вартість. Це сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату. [1]

Крім того, при формуванні та обліку витрат, необхідно дотримуватися вимог стандарту П(С)БО 16 "Витрати" і забезпечити відповідність встановленій структурі статей. В бухгалтерському обліку інформація про витрати та

виробництво сільськогосподарської продукції фіксується у первинних документах, де реєструються витрати на матеріальні, грошові та трудові ресурси, а також вихідні продукти. Для ефективного обліку та оподаткування біологічних процесів та виходу сільськогосподарської продукції необхідно вирішити ряд організаційних та методичних завдань. До яких відноситься:

- класифікація біологічних активів;
- облік біологічних процесів в аграрному виробництві;
- оцінка біологічних активів; оподаткування біологічних перетворень і виходу продукції рослинництва;
- ведення бухгалтерської документації;
- нормативно-законодавча база виходу продукції рослинництва;
- аналіз і планування в аграрному виробництві.

Всі ці аспекти є важливими для успішного управління рослинництвом та максимізації прибутковості сільськогосподарських підприємств. Інтеграція правильних організаційно-методичних підходів допоможе оптимізувати процеси обліку та оподаткування біологічних активів та сприятиме стабільному розвитку аграрного сектору економіки.

У висновку можна підкреслити, що рослинництво, як ключова галузь сільськогосподарського виробництва, має свої особливості, які потребують спеціального підходу до обліку та контролю витрат. Сезонність, залежність від природних факторів і важливість ґрунту роблять цю галузь особливо складною у плануванні та обліку витрат. Проте ефективні управлінські рішення, підтримані правильним обліком, можуть допомогти вирішити ці питання і підвищити результативність рослинництва. Успішне управління рослинництвом вимагає розв'язання різних організаційних і методичних завдань, включаючи класифікацію біологічних активів, облік біологічних процесів, оподаткування, ведення документації, дотримання законодавчої бази та аналіз і планування. Інтеграція цих аспектів допоможе оптимізувати процеси обліку та оподаткування біологічних активів і сприятиме сталому розвитку сільського господарства.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31 грудня 1999 року. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 01.11.2023)
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31 грудня 1999 року. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 01.11.2023)
3. "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV (зі змінами та доповненнями)". URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Дата звернення: 01.11.2023)

Макущенко Олександр Володимирович
здобувач вищої освіти, спеціальність 073 «Менеджмент»
ОП «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник:
Бричко Аліна Михайлівна
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА КОРПОРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ЧАСИ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ПОВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Публічне управління та корпоративний менеджмент - це два різні, але взаємопов'язані аспекти управління. Публічне управління - це процес розробки та реалізації політики та програм, які спрямовані на вирішення проблем суспільства. Корпоративний менеджмент - це процес управління бізнесом з метою максимізації прибутку. В умовах війни та повоєнної трансформації обидва аспекти управління стикаються з новими викликами.

Публічне управління

В умовах війни публічне управління має забезпечити захист населення, забезпечення життєдіяльності держави та відновлення країни після війни. Для цього публічне управління має бути ефективним, прозорим та відповідальним.

Ось деякі з ключових викликів для публічного управління в умовах війни та повоєнної трансформації:

- Забезпечення безпеки населення та відновлення інфраструктури. Уряд має забезпечити захист населення від військових дій, а також відновлення інфраструктури, яка була пошкоджена внаслідок війни.
- Забезпечення життєдіяльності держави, що включає забезпечення функціонування державних органів та надання основних послуг населенню.
- Відновлення економіки. Урядом повинні бути розроблені та реалізовані програми щодо відновлення економіки, створення нових робочих місць та підтримки малого та середнього бізнесу.

Корпоративний менеджмент

В умовах війни та повоєнної трансформації корпоративний менеджмент має забезпечити виживання та розвиток бізнесу. Для цього корпоративний менеджмент має бути гнучким, адаптивним та інноваційним.

Ось деякі з ключових викликів для корпоративного управління в умовах війни та повоєнної трансформації:

- Корпоративний менеджмент має розробити та реалізувати заходи щодо забезпечення виживання бізнесу в умовах війни та повоєнної трансформації.
- Корпоративний менеджмент має бути готовий до швидких змін умов ринку та бізнес-середовища.

• Корпоративний менеджмент має розробляти нові продукти та послуги, які відповідають потребам ринку в умовах війни та повоєнної трансформації.

Співпраця між публічним управлінням та корпоративним менеджментом

Для успішної реалізації завдань війни та повоєнної трансформації необхідна тісна співпраця між публічним управлінням та корпоративним менеджментом.

Публічне управління може надавати корпоративному менеджменту підтримку в таких сферах:

- Забезпечення безпеки бізнесу, що включає підтримку в забезпеченні безпеки його активів та персоналу.
- Сприяння розвитку бізнесу у вигляді субсидій, грантів та податкових пільг.
- Забезпечення доступу до ресурсів, таких як енергія, транспорт та робоча сила.

В свою чергу корпоративний менеджмент через свою діяльність може надавати публічному управлінню наступне:

- Залучення інвестицій в економіку країни, що сприятиме її відновленню.
- Створення робочих місць, що сприятиме соціальній стабільності.
- Податкові надходження. Корпоративний менеджмент може сплачувати податки, які необхідні для фінансування державних програм.

Тісна співпраця між публічним управлінням та корпоративним менеджментом є ключовою умовою для успішної реалізації завдань війни та повоєнної трансформації.

Список використаних джерел

1. Куйбіда, В.С., Куйбіда, С.В., & Теличко, В.С. (2022). Модернізація публічного управління в умовах війни і першочергові його завдання. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*, С. 272–287. <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-03-04> URL: <https://asq.org/quality-resources/total-quality-management#Elements> (дата звернення 10.10.2023 р.)
2. Дяченко С. Як нам відбудувати Україну. Успішні кейси повоєнного відновлення. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspisni-svitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlenna.html> (дата звернення 10.10.2023 р.)
3. Козюра, І. В. Механізми муніципального менеджменту в умовах воєнного стану та відновлення. *Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів: зб. наук. матер. XXIII Міжнар. наук. конгресу Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – С. 232-235*
4. Лозинська, Т. М. Досвід відновлення деокупованих територіальних громад. *Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів : зб. наук. матер. XXIII Міжнар. наук. Конгресу. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – С. 244-248.*

Мирченко Сергій Вікторович

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Довжик Олена Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Сучасні, повоєнні умови ведення бізнесу та забезпечення його облікового відображення передбачають як і у мирний час, забезпечення користувачів достовірною, об'єктивною та оперативною інформацією щодо діяльності підприємства та необхідністю дотримання належних правил. Війна не має ввести певний хаос в облікове відображення господарських операцій. Адже, саме способи облікового відображення окремих об'єктів обліку мають бути закріплені у наказі та положеннях про облікову політику.

Ми погоджуємося з думкою багатьох науковців, що облікова політика – це основа всього бухгалтерського обліку підприємства. Нормативна база в Україні з організації обліку та обліковій політиці включає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], які: «...визначають облікову політику як сукупність принципів, методів та процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [1]. Як відомо, обов'язок визначати облікову політику покладається на підприємство. Підприємство самостійно за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів визначає свою облікову політику, а також зміни до неї (ч. 5 ст. 8 Закону № 996) [1].

Зауважимо, що згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», суб'єкти господарювання можуть використовувати первинні документи оригінальних форм, самостійного відображення. Так для оприбуткування ТМЦ від постачальника замість стандартної типової форми М4 «Прибуткового ордера» застосовують прибуткову накладну оригінальної форми.

Слід зауважити, що оцінка запасів проводиться у трьох випадках: під час надходження запасів; під час списання (вибуття) запасів; на дату складання балансу. В МСБО 2 та НП(С)БО 9 встановлені регламенти для оцінки запасів під час їх вибуття. Так, згідно з МСБО 2, запаси оцінюються за нижчою з двох вартостей: собівартістю та ринковою вартістю. Собівартість включає витрати на придбання, переробку та інші витрати, пов'язані з приведенням запасів у

готовий до продажу стан. Ринкова вартість визначається шляхом оцінки ціни, за якою запаси можна реалізувати на ринку на дату оцінки [4].

У НП(С)БО 9 для оцінки запасів при їх вибутті використовується поняття «вихідної вартості». Запаси оцінюються за первинною вартістю, яка залежить від джерел їх надходження. Це можуть бути вироблені на підприємстві, придбані за плату, отримані безоплатно, отримані в обмін на подібні або неподібні запаси, а також внесені до статутного фонду.

Додатково, за думкою Дунаєвої М.В., до джерел надходження первісної вартості можна віднести запаси, які отримані від ремонту забракованих виробів та зворотні відходи виробництва. Важливою складовою процесу оцінки запасів є визначення їх реалізаційної вартості. Це допомагає врахувати можливі зміни цін на ринку і визначити вартість запасів при їх вибутті. П(С)БО 9 та МСБО 2 встановлюють норми щодо методів оцінки запасів при їх вибутті, які підприємства повинні застосовувати.

Здійсимо порівняльний аналіз суджень за національними та міжнародними стандартами обліку запасів. Спочатку розглянемо методи які сформовані за вимогами НП(С)БО 9 [3]:

1. Ідентифікованої собівартості – оцінює запаси, які відпускаються і послуги, які виконуються для спеціальних проектів та замовлень, а також оцінює не замінені один одним запаси.

2. Середньозваженої собівартості – цей метод застосовується до кожної одиниці запасів, знаходиться через ділення сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів.

3. Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)– передбачає, що запаси використовуються у тій самій послідовності, у якій вони надходили на підприємство (в тій послідовності, в якій вони наведені у бухгалтерському обліку), таким чином запаси, що першими відпускаються у виробництво (вибуття або продаж), оцінюються за собівартістю запасів, що надійшли першими.

4. Нормативних витрат – застосовує норми витрат на одиницю продукції (послуг, робіт), які встановлюються підприємством з урахуванням нормальних форм використання запасів, виробничих потужностей, праці, діючих цін.

5. Ціни продажу – тут собівартість реалізованих товарів вираховується як різниця між роздрібною (продажною) вартістю цих товарів та сумою торговельної націнки на реалізовані товари. Методи які сформовані за вимогами МСБО 2 [4]:

Зауважимо, що документування операцій має певну специфіку в частині оприбуткування запасів від постачальників. На підприємстві з цією метою використовують оригінальну форму прибуткової накладної замість типової, уніфікованої. Такий підхід відповідає Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

Організація синтетичного обліку виробничих запасів здійснюється за рахунками загального плану рахунків без внесення додаткової аналітики з використанням локальної автоматизованої форми обліку. На етапі оцінки бухгалтерських записів руху виробничих запасів встановлено нераціональне їх використання. Тому, з метою оптимізації використання виробничих запасів, підвищення рівня релевантності та контролю за їх використанням в роботі пропонуємо впровадження моделі прийняття рішень «Мінімізація максимального жалю» в умовах невизначеності.

Таким чином, результативним та завершальним етапом дослідження організації обліку, контролю виробничих запасів є стратегія прогнозування можливих збитків від нераціонального використання виробничих запасів. Поєднання результатів обліково-аналітичного відображення та способів організації обліку запасів сприяють їх релевантності та ефективному використанню.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/show/996-14>
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021
5. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

Мороз Владислава Миколаївна
здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

РОЗУМІННЯ ПОНЯТЬ «ОРЕНДА» ТА «ЛІЗИНГ» І ЗНАЧЕННЯ ЇХ ДЛЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В умовах фінансових обмежень і відсутності доступу до інвестиційних кредитів, оренда є найбільш доступним і ефективним способом фінансування відтворення основних засобів. Однак, попит на лізингові послуги відображає несприятливе інвестиційне середовище в країні. Комерційні банки не зацікавлені в інвестуванні у виробництво, а вторинний ринок корпоративних паперів є нерозвиненим. Це обмежує можливість вітчизняних підприємств залучити кошти для придбання об'єктів основних засобів. Більші компанії-постачальники також не мають достатнього оборотного капіталу для системного фінансування своїх клієнтів шляхом розстрочки платежів.

Оренда є важливою складовою виробничих, економічних та соціальних відносин, що сприяє ефективному використанню матеріального базису виробництва. Незважаючи на гостру потребу української економіки в розвитку лізингових відносин, відсутній єдиний системний підхід щодо визначення оренди як економічної категорії. Теоретико-методологічні питання обліку лізингових операцій становлять значний науковий і практичний інтерес.

Управління підприємством в сучасних умовах вимагає комплексного підходу, який включає спеціальний аналіз і глибоке проектне обґрунтування. Вже не достатньо простого покращення окремих характеристик управлінського апарату і методів його роботи, тепер необхідно розробляти і обґрунтовувати складну систему взаємопов'язаних заходів. Це вимагає використання розвинутого науково-методичного інструментарію і нових підходів до розгляду комплексу завдань, які ставляться перед інформаційним середовищем підприємства.

Оренда є важливою складовою виробничих, економічних і соціальних відносин, яка сприяє ефективному використанню ресурсів і матеріального базису виробництва. Ця ідея існує вже протягом багатьох століть і залишається актуальною незалежно від економічної системи. Оренда передбачає розмежування права власності і права користування майном, зберігаючи права власника.

Україна узаконила орендні операції шляхом прийняття відповідних розділів Господарського та Цивільного кодексів, а також Закону «Про фінансовий лізинг» [2] та національні стандарти бухгалтерського обліку.

Згідно НП(С)БО 14 «Оренда» [1], оренда є угодою, за якою орендар отримує право користування необоротним активом протягом певного періоду, узгодженого з орендодавцем, за плату.

Оренду можна поділити на фінансову та операційну в залежності від того, як ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на орендований актив, розподіляються між орендодавцем та орендарем.

Фінансова оренда – це форма оренди, при якій орендар набуває всі ризики та вигоди, пов'язані з правом користування та володіння активом.

Орендні операції є важливим елементом суспільного виробництва, виконуючи різноманітні функції, такі як правова, економічна, соціальна, організаційна, психологічна та підприємницька.

Актуальним питанням є розмежування понять оренди та лізингу, що часто ідентифікуються неправильно. Регулювання оренди повинно відбуватись на основі її економічної сутності.

Успішне управління орендою передбачає чітке визначення цього поняття, яке повинно охоплювати всі його фундаментальні властивості та закономірності. Відмінні ознаки та особливості оренди також мають бути враховані для створення ефективного механізму управління.

Аналізуючи дефініції різних авторів, стосовно трактування поняття «оренда», можна зробити висновок, що різні трактування цього поняття пояснюються недостатнім вивченням та різними підходами науковців та практиків до визначення сутності оренди, а також недосконалим практичним регулюванням орендної діяльності нормативно-правовими актами.

Лізинг – це вид підприємницької діяльності, який полягає в наданні майна в оренду на певний строк за умови сплати періодичних платежів. Предметом лізингу може бути рухоме або нерухоме майно, віднесене до основних засобів. Земельні ділянки, природні об'єкти та майнові комплекси не можуть бути предметом лізингу [2].

Лізинг є альтернативою іншим методам фінансування, таким як банківське кредитування, розстрочка і самофінансування. Лізингова компанія виступає посередником, який бере на себе ризики інвестування капіталу в об'єкти основних засобів, забезпечує гарантований збут виробнику техніки і гарантоване постачання її споживачеві. Про конкуренцію між різними фінансовими продуктами, такими як кредитування, відстрочка платежу і лізинг, не йдеться.

Фінансовий лізинг є економічною операцією, яка базується на кредитних принципах. Лізингодавець вкладає свої ресурси в основні засоби і надає їх в користування лізингоодержувачеві на визначений період. Після закінчення цього періоду, власник отримує основні засоби назад, що відповідає принципам терміновості та зворотності. Лізингодавець отримує винагороду у вигляді комісійних, що забезпечує реалізацію принципу платності. Таким чином, фінансовий лізинг поєднує в собі елементи кредиту та фінансової послуги.

Лізинг є формою кредитування для придбання майна, яка

використовується як альтернатива традиційному банківському кредиту. Лізинг можна розглядати як інвестиційний кредит в основні виробничі засоби, оскільки передбачає передавання майна в тимчасове користування з платою, зворотністю та терміновістю.

Лізинг і торговельний кредит є формами організації позикової вартості, проте вони мають принципові відмінності. Одна з них полягає у відмінності відносин власності: при торговельному кредиті передається і право власності на об'єкт угоди, а при лізингові право користування майном переходить до лізингодержувача з моменту укладання угоди. Крім того, торговельний кредит є короткостроковим, тоді як класичний лізинг передбачає довгострокову оренду, хоча можливі також середньострокові та короткострокові угоди.

Таким чином, лізинг є важливим інструментом для фінансових інститутів у відносинах з діловими колами, оскільки він дозволяє фінансувати технічне переозброєння, реконструкцію та розвиток виробництва.

Отже, оренда і лізинг – це два різних поняття, які мають важливе значення для бухгалтерського обліку.

Оренда – це угода між орендодавцем і орендарем, в якій орендодавець надає орендареві право використовувати певне майно протягом певного періоду часу за визначену плату. Оренда може бути фінансовою або операційною. Фінансова оренда передбачає передачу права власності на майно орендареві після закінчення угоди, тоді як операційна оренда не передбачає такого права.

Лізинг – це угода між лізингодавцем і лізингоприймачем, в якій лізингодавець надає лізингоприймачу право використовувати певне майно протягом певного періоду часу за визначену плату. Угода лізингу може бути фінансовою або операційною. Фінансовий лізинг передбачає передачу права власності на майно лізингоприймачеві після закінчення угоди, тоді як операційний лізинг не передбачає такого права.

У бухгалтерському обліку оренда і лізинг мають різні наслідки. Фінансова оренда та фінансовий лізинг відображаються в балансі як активи та зобов'язання, оскільки передбачають передачу права власності. Операційна оренда та операційний лізинг відображаються в звіті про прибутки і збитки як витрати оренди або лізингу.

Загалом, розуміння понять «оренда» та «лізинг» є важливим для бухгалтерського обліку, оскільки вони впливають на звітність та фінансовий стан підприємства.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: Наказ Міністерства фінансів України № 181 від 28.07.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>
2. Про фінансовий лізинг: Закон України № 1201-IX від 04.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>

Мухін Аркадій Ігорович
здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сучасних умовах економічного розвитку, підприємствам необхідно удосконалювати існуючі та впроваджувати нові механізми управління дебіторською заборгованістю, щоб уникнути кризи взаємонеplateжів та погіршення фінансового стану. Для ефективного управління дебіторською заборгованістю необхідна достовірна та достатня інформація, яку можна отримати з системи бухгалтерського обліку. Проблеми обліку та управління дебіторською заборгованістю є предметом досліджень вчених.

Облік та аналіз дебіторської заборгованості є складною та пріоритетною задачею для підприємств в Україні, оскільки недоотримання коштів може бути зумовлено збільшенням заборгованості покупців та замовників, а також потребою погашення зобов'язань перед бюджетом та працівниками. Безпосередній розрахунок з дебіторами ще не відбувся [1].

Облік розрахунків із замовниками є важливою складовою фінансового обліку для підприємства і має наступне значення:

- дозволяє підприємству контролювати свої фінансові потоки і вчасно отримувати кошти від клієнтів. Це сприяє забезпеченню стабільності фінансового стану підприємства та здатності виконувати свої фінансові зобов'язання;
- допомагає підприємству аналізувати платіжну дисципліну своїх клієнтів і визначати їхню кредитоспроможність. Це допомагає уникнути неплатоспроможних клієнтів і зменшити ризик невиклати боргів;
- дозволяє відстежувати суми, які заборговані підприємству клієнтами, і вчасно вживати заходів щодо їхньої стягнення. Це допомагає зменшити ризик втрат від несплати боргів;
- впливає на підготовку фінансової звітності підприємства і розрахунок податків. Від нього залежать обсяги доходів та податків, які повинні бути відображені в фінансовій звітності;
- аналіз розрахунків із замовниками дозволяє оцінити ефективність роботи підприємства в управлінні кредитами та забезпеченні сталого грошового потоку.

В цілому, облік розрахунків із замовниками важливий для забезпечення фінансової стабільності та успішної діяльності підприємства, а також для

збереження доброї репутації серед клієнтів і контролю над їхніми зобов'язаннями.

При обліку розрахунків із замовниками можуть виникати різні проблеми та труднощі, які варто уникати або вирішувати. Ось деякі можливі проблеми, які можуть виникнути:

- клієнти можуть не внести свої платежі вчасно або взагалі не сплатити борги – ця проблема може призвести до збитків і нестачі грошей для підприємства;
- помилки в обліку розрахунків можуть призвести до невірних фінансових показників та збитків, наприклад, подвійне списання платежу або неправильний розрахунок відсотків;
- інформація про розрахунки із замовниками може різнитися в різних системах обліку (наприклад, в бухгалтерській програмі та у CRM-системі), це може призвести до непорозуміння і розбіжностей в даних;
- неправильний облік розрахунків може призвести до податкових проблем, включаючи невідповідність податкового законодавства та штрафи;
- якщо підприємство не вживає заходів для стягнення прострочених платежів, це може призвести до збитків і затрат на стягнення боргів;
- недостатня комунікація з клієнтами щодо умов оплати і розрахунків може призвести до непорозумінь і конфліктів.

Для уникнення цих проблем, підприємство повинно мати чітку систему обліку розрахунків, встановлювати правила і процедури для контролю над боргами та вживати заходів для врегулювання питань, пов'язаних з розрахунками із замовниками. Також важливо вдосконалювати комунікацію з клієнтами та стежити за їхньою кредитоспроможністю.

Щоб уникнути проблем при обліку розрахунків із замовниками, важливо вживати ряд заходів та встановлювати докладні процедури. Ось кілька порад, які допоможуть у цьому:

- потрібно встановлювати чіткі і однозначні умови оплати для своїх клієнтів – це включає в себе строки платежів, методи оплати, визначення відсотків за прострочення та інші умови;
- доцільно використовувати бухгалтерські програми та CRM-системи для автоматизації обліку розрахунків із замовниками – це допоможе уникнути помилок та спростить процес;
- потрібно проводити систематичний моніторинг розрахунків із замовниками і вживайте заходів для стягнення прострочених платежів – це включає в себе відправлення нагадувань, листів і навіть вживання правових заходів, якщо необхідно;
- варто зберігати всю документацію, пов'язану з розрахунками із замовниками, в організованому порядку – це допоможе вирішувати спори та робити звітність;

- доцільно регулярно аналізувати розрахунки із замовниками та розглядайте відмінності і аномалії – це допоможе виявляти проблеми на ранніх стадіях;
- потрібно забезпечити навчання персоналу в галузі обліку розрахунків та визначення кредитоспроможності, щоб запобігти помилкам;
- потрібно встановити систему контролю та надзору за процесами обліку розрахунків із замовниками – це може включати в себе внутрішні аудити та перевірки;
- варто підтримувати відкриту та ефективну комунікацію з клієнтами щодо розрахунків та умов оплати – намагатись вирішувати будь-які непорозуміння чи конфлікти вчасно.

Захищення від проблем при обліку розрахунків важливо для фінансової стабільності та успішної діяльності підприємства, тому важливо приділити цьому питанню належну увагу та вживати заходів для його вирішення.

Автоматизація обліку розрахунків із замовниками є важливою і ефективною практикою для підприємств. Вона допомагає підприємству підвищити продуктивність, знизити ризики та полегшити ведення фінансового обліку.

Автоматизовані системи дозволяють ефективно обробляти великі обсяги розрахунків із замовниками без помилок та недорозумінь. Це знижує ризик виникнення неправильних облікових записів. Вона дозволяє зберігати всю інформацію про розрахунки із замовниками в одній системі. Це робить інформацію доступною для всіх відділів, які можуть мати доступ до неї за необхідності. Системи автоматизації можуть надсилати нагадування та попередження щодо прострочених платежів, що допомагає вчасно стягувати борги та зменшити ризик втрат.

Автоматизовані системи дозволяють створювати різноманітні фінансові звіти та аналізувати дані, що допомагає в прийнятті рішень та плануванні. Автоматизація допомагає зменшити помилки в обліку та полегшує виявлення можливих випадків шахрайства. Автоматизовані системи можуть опрацьовувати різні види платежів, включаючи онлайн-платежі, перекази та інші. Автоматизація може допомогти зменшити витрати на обслуговування і обробку розрахунків.

Для автоматизації обліку розрахунків із замовниками можна використовувати різні програми та програмні комплекси, які спеціалізуються на цьому завданні. Також важливо встановити чіткі процедури та стандарти для ведення обліку і навчати персонал, як користуватися автоматизованими системами.

Список використаних джерел

1. Слєпченко В., Скрипник М. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-4>

Остапенко Юлія Олександрівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Назаренко Олександр Володимирович
Доктор економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасний період часу в Україні відбуваються значущі зміни у функціонуванні підприємств у сферах економіки, фінансів і суспільного життя. Національна економіка України переживає кризовий стан, який відзначається порушеннями в механізмах фінансових взаємовідносин. Хронічні і навіть безнадійні заборгованості є типовою особливістю існуючої системи фінансових транзакцій.

Однією з найбільших проблем у галузі бухгалтерського обліку в Україні є облік дебіторської заборгованості, яка пов'язана з проблемою несплати боргів. Дослідження можливих шляхів впровадження антикризових заходів у сфері обліку дебіторської заборгованості має важливе значення для підприємств різних галузей та форм власності. Результати цього процесу безпосередньо впливають на фінансову стійкість підприємства, основу для обчислення податків, виконання плану доходів і витрат, і, в кінцевому підсумку, на досягнення стратегічних цілей розвитку в умовах ринкової конкуренції і забезпечення прибутковості господарської діяльності.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, облікове забезпечення, антикризове управління.

Питанням обліку розрахунків з дебіторами, покупцями та замовниками, аналізу дебіторської заборгованості присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку та економічного аналізу зробили такі вітчизняні вчені, як Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, Й.Я. Даньків, В.І. Єфіменко, М.В. Кужельний, Ю.А. Кузьмінський, М.Г. Михайлов, М.Ф. Огійчук, В.В. Сопко, В.Г. Швець та ін.

Завданням обліку розрахункових операцій є суворе дотримання діючого порядку застосування безготівкових розрахунків; правильне і своєчасне оформлення всіх документів, контроль за додержанням розрахункової дисципліни; забезпечення своєчасного стягнення дебіторської заборгованості та оплаті належних кредиторам сум.

На сільськогосподарських підприємствах, крім складання фінансових документів, необхідно проводити аналіз фінансового стану, який

підтверджується результатами інвентаризації. За практикою можна спостерігати, що обробка розрахункових операцій може займати від кількох місяців до кількох годин завдяки впровадженню системи електронної пошти та карток.

Акредитивна форма розрахунків ґрунтується на акредитивній заяві, яка є основним розрахунковим документом у цій системі. Ця заява представляє собою письмовий доручення від платника до банку, в якому зазначається прохання зарезервувати конкретну суму грошей для оплати документів, які надійшли від постачальника за товар, відвантажений на адресу платника. Це все відбувається за певних умов, які встановлюються в акредитивній заяві. Іншими словами, акредитивна заява є інструкцією від платника банку щодо оплати конкретної угоди між ним і постачальником, і ця оплата здійснюється банком відповідно до вказаних умов.

Таблиця 1 - Переваги та недоліки для сторін при складанні платіжних документів

Переваги	Недоліки
<p>Розрахунки чеками</p> <p>Забезпечує гарантію оплати для постачальника, оскільки покупець заздалегідь депонує кошти на окремому рахунку.</p> <p>Покупець може перед оплатою перевірити якість товару (робіт, послуг), оскільки чек виписується під час здійснення операції.</p> <p>Мінімізує ризик затримки між поставкою товару (виконанням робіт або наданням послуг) та моментом оплати.</p> <p>Підходить для як юридичних, так і фізичних осіб.</p>	<p>Вилучення коштів з обігу платника (чекодавця) для їхнього депонування може обмежити його фінансову ліквідність і доступ до коштів.</p> <p>Складений документооборот для банків, які ще не приєдналися до систем електронних платежів, може призвести до адміністративних та технічних труднощів у процесі розрахунків.</p>

Таблицю розроблено автором на основі джерела [1, с.22-27].

Розглядаючи таблицю про переваги та недоліки розрахунків чеками, можна зазначити, що цей метод має свої сильні та слабкі сторони.

Однією з важливих переваг є гарантія оплати для постачальника, оскільки покупець перед оплатою вже депонує необхідні кошти. Це сприяє встановленню довіри та стабільності у бізнес-відносинах. Також важливо, що покупець може перевірити якість товару чи послуг перед оплатою, що додатково знижує ризик невдоволення та конфліктів.

З іншого боку, процес вилучення коштів з обігу для депонування їх може створити труднощі для платника, обмежуючи його фінансову ліквідність на певний час. Також, у випадку, коли банки не приєдналися до систем електронних платежів, може виникнути складний документооборот, що призведе до адміністративних та технічних труднощів [2, с.320].

У великому контексті, вибір методу розрахунків повинен враховувати

конкретні умови угоди та потреби сторін. Єдність різних методів оплати може стати оптимальним рішенням, де можна поєднати переваги кожного підходу, мінімізуючи їхні недоліки.

Отже, різні підходи до розуміння суті розрахунків у товарно-грошових операціях призводять до необхідності уточнення поняття "розрахункові операції" у бухгалтерському обліку та їх відображення на окремих рахунках як операцій із товарами та послугами і операцій, які не пов'язані з товарами.

У контексті переходу до ринкової трансформації аграрної економіки, виникають завдання, пов'язані зі створенням ефективного внутрішнього контролю і поліпшення механізмів його реалізації. Внутрішній контроль та комплексний аналіз заборгованості перед постачальниками та покупцями сприяють кращому впливу на забезпечення вчасної оплати рахунків за поставлені товари. Посилення оперативного контролю через документування надасть можливість оцінити можливості забезпечення своєчасних розрахункових операцій із всіма економічними партнерами.

Це сприятиме підвищенню аналітичності, оперативності та точності облікових даних і покращить ефективність процесу прийняття управлінських рішень щодо контролю над розрахунковою дисципліною.

Список використаних джерел

1. Белова І. М. Бухгалтерський облік в Україні у ХІХ-ХХ столітті. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 14, 2017. С. 22-27.
2. Гуменюк О. О. Система аналітичного забезпечення як інструмент сучасного управління підприємством. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2015. С. 320 с.

Панічева Софія Сергіївна

здобувач вищої освіти, спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Ткаль Ярміла Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

ЗМІСТ СЕЛОЗБЕРІГАЮЧОЇ МОДЕЛІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Збільшення частки великих форм господарювання не сприяє розвитку сільських територій України. Безперечно, продуктивність в агрохолдингах висока, їх економіка стабільна, але зайнятість сільського населення мінімальна, експортно орієнтоване й побудоване на орендних відносинах землеробство виснажує і без того деградовані ґрунти, тваринництво не розвивається. Надмірне укрупнення самоврядувань і бізнесу протирічить сільському розвитку як з теорії просторової економіки, так і з теорії поведінкової економіки, протирічить практиці країн, де є сталий розвиток сільських територій.

Наука має свою нішу відповідальності за сталий сільський розвиток в Україні. Зона її відповідальності – формування теоретичних основ для максимального уникнення помилок в стратегічних і тактичних діях влади на цьому шляху. Метою розвитку села є забезпечення поведінкових, організаційно-правових й фінансових умов поліпшення якості життя та економічного благополуччя селян.

Умови сільського розвитку передбачають: 1) зрозумілу модель розбудови сільського устрою; 2) врахування стану і зміни національних інституційних особливостей; 3) самоврядність і підприємницьку активність на селі; 4) соціально-економічні реформи розвитку села.

Модель, як усвідомлення того, що ми розбудовуємо, має бути бажаною й зрозумілою селянам навіть за назвою. Саме їх підтримка та безпосередня участь і є локомотивом сільського розвитку, розвитку форм господарювання на селі. Модель визначає рамкову цілеспрямованість, взаємоузгодженість й цілісність усього спектру реформ (земельної, податкової, форм господарювання). Для законодавчого втілення останніх це своєрідна конституція, «коридор» їх ідеологічної спрямованості.

У 2014 році НААН напрацювала селозберігаючу модель сільського розвитку, яка враховує національну інституціональну базовість поселень (село), традицій (селянської господарки та кооперативної організації). Вона обговорена на зборах Академії і направлена Уряду і Міністерству аграрної політики та продовольства України [1]. Проте з 2015 року влада при втіленні політики сільського розвитку у відповідних законах, стратегіях, концепціях (наприклад: Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних

громад») допустила розмитість цілей та відсутність модельної визначеності. Так, при розробці цих документів була задіяна і Академія.

Проте слід визнати, що вітчизняним науковцям не вдалося переконати зарубіжних радників Міністерства щодо обов'язковості й першочерговості моделювання. Як наслідок, у прийнятих документах Уряду й Верховної Ради України важко зрозуміти, яка модель сільського розвитку закладена і, тим більше, реалізується. Реформи, які мали б бути складовими єдиної і цілісної конструкції (моделі) проходять самі по собі, не мають ідеологічної захищеності та дискредитуються в угоду чужим для сільського розвитку інтересам.

Теперішній стан і земельної, і податкової, і реформи децентралізації немає належного наукового забезпечення та не сприяє розвитку села і селянства. Про реформу форм господарювання говорять виключно в контексті сільськогосподарської кооперації та проблемності господарювання агрохолдингів. Не зважаючи на всі грантові потуги, селозберігаюча підприємницька основа сільського розвитку в Україні занепадає. Зменшилася кількість фермерів, з яких вже більше половини працює в тіні, навіть здають свою землю в оренду холдингам.

Існує величезна проблема з розвитком кооперацій. Кооперація, як соціально-економічне явище, спотворюється намаганням впровадити в її основи вертикально-інтегровані схеми роботи великого бізнесу. Мета експертів від олігархії: отримувати надприбуток за рахунок пільгового оподаткування кооперації, прив'язати до себе товарність малих і середніх товаровиробників. Подібно фермерству й кооперації, держава не формує умов для ефективної роботи і середніх підприємств за розмірами земельних ресурсів у користуванні. Лише за останніх 7 років їх частка оренди землі зменшилась з 83 % до 53 %. Звичайно, на користь агрохолдингів.

Середні підприємства продаються олігархам з «селянами-орендодавцями». Власники середніх підприємств не бачать перспектив розвитку в сьогоднішній аграрній політиці. Вони втомлені від земельного рейдерства, поборів місцевих чиновників, монополії переробників й експортерів. Швидкими темпами падає кількість товарних особистих селянських господарств (і причина не тільки у міграції і старінні сільського населення).

На наше переконання, слід сприяти селозберігаючим (проселянським) формам господарювання і податковими приференціями, і бюджетною підтримкою, і відповідною спрямованістю ринку землі та іншим [3]. Це комплексний, системний підхід, без якого неможлива результативність. Проте за однієї умови: він має «лягти» на інституційну зрілість до реформ самих селян. Ця умова вкрай важлива і для реформи форм господарювання. У селянства слід формувати проактивність до підприємництва: як до особистої справи, так і до контролю бізнесу у селі.

Однак, підприємницьку «жилку» у селян неможливо сформувати без формування їх проактивності у самоврядності. За інституціональною теорією,

теорією поведінкової економіки та нашими дослідженнями підприємницька організація є наслідковою від організації самоврядницької [2].

Сільська територія знелюджується, що за теорією просторової економіки неминуче призведе до зниження капіталізації активів, як виробничого, так і природного характеру. Зменшиться продуктивна інвестиційна привабливість (інвестиція з довгостроковою виробничою перспективою), натомість буде створено ґрунт для масової спекуляції землею. Можна продовжувати, але висновки і так очевидні: наявні проблеми ігнорування фундаментальних основ сільського розвитку; політика не змодельована та не адаптована до стану національних інститутів; селами радянської де-юре відсутня, а де-факто реалізується агрохолдингова модель сільського розвитку.

Як один із виходів, ми запропонували зорганізувати в об'єднаних територіальних громадах самоврядність селян через надання у них кожному самодостатньому селу виокремленого статусу. Звісно, наші пропозиції потребують удосконалення чинного законодавства.

Таким чином, селозберігаюча модель розвитку підприємництва і сільських територій відрізняється від фермерсько-кооперативної моделі. Ми називаємо так, бо все має крутитись навколо села. Там живе селянин, там він повинен мати змогу заробляти самостійно і в кооперації, і у наймі. В той же час основою селозберігаючої моделі є саме сільське середовище, нові «правила гри», які усвідомлюються, виконуються і контролюються, як підприємствами, так і селянами. Не тільки державні органи, не тільки керівництво об'єднаних територіальних громад, які наче і близько, але теж далеко від сіл (з центрами і районних містечках), мають бути причетними до сталого розвитку. А саме у селі створюється це середовище, формується самоврядна й проактивна причетність селян до всього, що є на їх території.

Кожне село є причетним до всього, що є на його навколишній території, в тому числі причетне і через трансформації згори до бізнесу. Серед нагального для таких об'єднань є: спільна з державою інвентаризація землі (натепер стан обліку земель сільськогосподарського призначення жахливий. І без селян, громади села цю проблему не вирішити.

Список використаних джерел

1. Гадзало Я.М., Жук В.М. Наукові основи розвитку аграрного підприємництва та сільських територій за селозберігаючою моделлю: наукова доповідь. К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. 40 с
2. Жук В.М. Теоретичні основи моделювання розвитку сільських територій: біхевіористичний аспект. Облік і фінанси. 2017. № 3(77). С.142-150.
3. Методичні рекомендації з облікового забезпечення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств / Жук В. М., Бездушна Ю. С., Мельничук Б. В. та ін. К.: ННЦ «ІАЕ», 2019. 46 с.

Панченко Олег Анатолійович
здобувач вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг»,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Для успішного розвитку ринкових відносин підприємствам необхідно підвищувати ефективність виробництва шляхом впровадження науково-технічних досягнень, ефективних форм господарювання та управління, активізації підприємництва та ініціативи. Фінансово-економічне планування є важливим інструментом для досягнення цих цілей, оскільки воно допомагає розробляти стратегію та тактику розвитку підприємства, обґрунтовувати плани та управлінські рішення, контролювати їх виконання, виявляти резерви підвищення ефективності виробництва та оцінювати результати діяльності підприємства.

Управління збутовою діяльністю є актуальним питанням для всіх підприємств на території України, незалежно від форми власності. Підвищення ефективності господарської діяльності та фінансового стану підприємств залежить від вирішення проблем та спірних питань в системі управління збутовою діяльністю [1].

У системі планів підприємства найважливішими є плани виробництва та реалізації продукції, які повинні бути збалансованими та взаємопов'язаними з витратами. При виборі стратегії поведінки на ринку підприємство може переслідувати різні мети, але в будь-якому випадку ведення виробничої діяльності є необхідним. Виробництво продукції вимагає економічного обґрунтування обсягів випуску та реалізації, з урахуванням обмежених виробничих можливостей та ринкових умов. Обсяги виробництва та реалізації є взаємозалежними показниками, які впливають на розробку виробничої програми. З ростом конкуренції, обсяг продажу стає основою для визначення обсягів виробництва. Підприємство повинно знаходити баланс між потребами і можливостями виробництва при розробці програм, щоб забезпечити їх реалізацію і задоволення потреб клієнтів.

Перед розробкою виробничої програми підприємство повинно провести дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища. Виробнича програма відображає стратегію підприємства, яка формується на основі аналізу даних з маркетингового аналізу та аналізу внутрішнього середовища. Ефективне планування можливе лише за умови системного підходу, який враховує всі аспекти цього процесу.

У сучасному зовнішньому середовищі висока швидкість змін, що пояснюється високою насиченістю споживчого попиту. Перед плануванням виробництва та реалізації необхідно вивчити попит продукції, ринки її збуту, їх ємність, реальних і потенційних конкурентів. Діяльність будь-якого підприємства починається з маркетингового аналізу, основними завданнями якого є вивчення платоспроможного попиту, аналіз факторів, що формують еластичність попиту, оцінка конкурентоспроможності продукції, розробка стратегії формування попиту та оцінка ефективності виробництва та збуту продукції. Від цього залежить фінансова стійкість підприємства.

Вивчення ринку є важливим елементом планування виробничої програми, оскільки ціни на продукцію та сировину є визначальними факторами. У ринковій економіці ціна формується на основі взаємодії попиту та пропозиції. Плани з виробництва та реалізації продукції повинні бути пов'язані з потенційними можливостями підприємства, включаючи аналіз виробничо-господарської діяльності та використання виробничого потенціалу.

Витрати та результати підприємства залежать від багатьох факторів, таких як технологія проведення робіт, використовувана техніка, виробнича потужність, стан матеріально-технічної бази, рівень організації виробництва, кваліфікація працівників, оснащення підприємства основними фондами та наявність оборотних коштів. Зміни у цих факторах можуть значно впливати на результати роботи підприємства та його конкурентоспроможність.

У короткостроковому періоді підприємство не може змінювати розмір виробничих площ, основного устаткування та базової технології. Обсяг виробництва можна збільшити тільки шляхом збільшення ступеня завантаження обладнання. Тому вплив чинників на витрати та результати виробництва залишається незмінним у короткостроковому періоді.

Управлінський облік є важливим інструментом для вивчення внутрішнього середовища підприємства. Сучасна система управлінського обліку забезпечує інформаційну підтримку процесу планування та є системою внутрішньофірмового обліку та звітності. Управлінський облік повинен забезпечувати зв'язок між плануванням та обліком ресурсів, що є першим і найбільш значущим етапом процесу менеджменту.

При плануванні формування асортименту та структури випуску продукції підприємство повинно враховувати попит на продукцію та ефективно використання ресурсів. Система планового формування асортименту включає визначення потреб покупців, оцінку конкурентоспроможності продукції, вивчення життєвого циклу виробів, впровадження нових видів продукції та вилучення неефективних виробів, оцінку економічної ефективності та ризику змін в асортименті продукції.

Для покращення механізму планування реалізації продукції на промислових підприємствах необхідно впроваджувати контролінг – нове явище в теорії та практиці сучасного планування, що інтегрує, координує та спрямовує діяльність різних служб та підрозділів підприємства на досягнення оперативних

та стратегічних цілей планування. Існує кілька концепцій контролінгу у плануванні реалізації продукції.

Концепція контролінгу може бути застосовна для промислових підприємств і спрямована на управління, облік, планування реалізації та контроль. Основне завдання контролінгу полягає в управлінні прибутком підприємства, з фокусом на планові показники реалізації. Для вдосконалення механізму регулювання та планування підприємства можна використовувати елементи контролінгу. Витрати для калькулювання собівартості продукції можуть бути розподілені на прямі виробничі витрати, витрати на організацію та витрати на підготовку та організацію.

Витрати на структуру планових показників реалізації готової продукції можуть бути покриті за допомогою сум покриття витрат, які визначають перевищення валового обороту над прямими витратами.

У системі виробничого планування інформація акумулюється і аналізується на рівні підприємства загалом, а також на рівні окремих центрів відповідальності. Один з таких центрів – центр планування реалізації, який відповідає за реалізацію готової продукції. На промислових підприємствах цими підрозділами можуть бути виробничі цехи та дільниці, що входять до їх складу.

На підприємстві можна виділити центри відповідальності за допомогою чотирьох принципів: функціонального, територіального, відповідності організаційній структурі та подібності структури витрат. Для досліджуваного підприємства найбільш підходящим є функціональний принцип, за яким виділяються обслуговуючі, матеріальні, виробничі, управлінські та збутові центри відповідальності.

Можуть існувати різні типи центрів відповідальності, які надають послуги та займаються різними аспектами виробництва та управління. Обслуговуючі центри надають послуги іншим центрам усередині підприємства, виробничі центри відповідальності займаються основним та допоміжним виробництвом, управлінські центри відповідальності включають заводоуправління, бухгалтерію, юридичний відділ та інші, а збутові центри відповідальності займаються реалізацією продукції.

Таким чином, ефективне та науково обґрунтоване планування діяльності підприємства є ключовим фактором для його перспективного розвитку. Чітке визначення процесу виробництва, цільової аудиторії, обсягів виробництва та обсягів реалізації готової продукції є особливо важливими в умовах конкурентного ринку. Це може забезпечити інвестиційну підтримку для розробки нової продукції та збільшення прибутку підприємства.

Список використаних джерел

1. Терент'єва Н.В. Управління збутовою діяльністю в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2016. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2016/21.pdf.

Повидиш Іван Вікторович
здобувач вищої освіти, спеціальність 205 «Лісове господарство»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ І УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

За роки незалежності України неодноразово ставилося питання щодо необхідності реформування лісового сектору економіки. Серед основних недоліків відзначалися: недосконалість фінансовоекономічного механізму його розвитку та недосконала система оподаткування, яка не враховує тривалості вирощування лісу; різні відомчі системи управління лісами; відсутність економічного стимулювання розвитку природозберігаючих технологій. Державною програмою «Концепція реформування та розвитку лісового господарства» було визначено завдання, які потребують вирішення для формування сучасного і ефективного лісового господарства. У рамках міжнародних програм і проєктів, зокрема програми FLEG, також було розроблено чимало рекомендацій щодо створення нової моделі лісового господарства.

Нажаль, комплексного підходу до виправлення означених недоліків досі не вироблено і галузь знаходиться у процесі стагнації. Згідно із галузевою статистикою Держлісагентства України, значна частина лісгосподарських підприємств знаходиться на межі рентабельності і вже тривалий час потерпають від дефіциту оборотних коштів. Коефіцієнт зношення основних засобів, зокрема їхньої активної частини, постійно зростає. Застосування застарілих техніки та технологій призводить до зростання витрат і зниження якості робіт. Збереження цих негативних тенденцій може призвести в майбутньому до подальшого погіршення як економічних, так і лісівничих показників, що практично не дасть змоги забезпечити принципи сталого розвитку.

Для виправлення ситуації, в умовах значного дефіциту держбюджету та низької рентабельності лісгосподарських підприємств виникає необхідність залучення зовнішніх інвестицій, зокрема й від приватного сектору економіки. Зважаючи на державну політику та рекомендації галузевих експертів щодо недоцільності приватизації державних лісів, постає завдання пошуку можливих інструментів залучення інвестицій у державний лісовий сектор економіки.

Одним із перспективних напрямів може стати залучення міжнародних соціально відповідальних інвестицій (Sustainable and Responsible Investing), що набувають розповсюдження у розвинених країнах світу і регламентуються на

законодавчому рівні. Але, для їх залучення держава має створити ряд передумов, які б забезпечили прозорість та контрольованість діяльності підприємств галузі. Зокрема, усі лісогосподарські підприємства мають бути комплексно економічно оцінені, враховуючи наявні лісові ресурси; мають бути економічно зацікавленими у вирощуванні високопродуктивних лісів та раціональному використанні лісових ділянок; мають вести господарювання у єдиному юридичному полі незалежно від форм власності; на процеси прийняття їхніх управлінських рішень не повинна впливати політична кон'юнктура. Сприяння формування наведених передумов повинно насамперед здійснюватися не директивними, а ринковими методами. Зважаючи на це, першим кроком у цьому процесі повинне стати визначення аспектів господарської діяльності лісогосподарських підприємств, що потребують першочергових інвестицій та визначення оптимальних шляхів їх залучення, оскільки приватний капітал спрямовується тільки туди, де простежується достатній економічний інтерес при низьких інвестиційних ризиках. Зокрема, згідно зі статистичною звітністю, близько 90 % видатків лісгоспів становлять витрати на лісозаготівлю, а фінансування інших лісогосподарських робіт і заходів є вкрай незначним. Залучення дрібних приватних підприємців до надання послуг із лісозаготівель не дає значного економічного ефекту, оскільки поліпшення техніки і технології не відбувається, а здешевлення робіт здійснюється тільки за рахунок зменшення податкового навантаження. Поряд з цим, через відсутність відповідних економічних механізмів, потужні лісозаготівельні компанії із сучасною технікою не зацікавлені у входженні на український ринок і інвестуванні значних фінансових ресурсів.

Отже, які б кроки не запланувала держава для виправлення існуючої ситуації, галузь потребуватиме значних фінансових ресурсів. Тому розробка механізму залучення крупних інвестицій у лісове господарство має стати однією із пріоритетних завдань при визначенні стратегічних кроків розвитку галузі.

Економічна оцінка природних ресурсів – це визначення цінності джерел природних ресурсів у грошовому виразі. У філософському розумінні поняття оцінка представляє собою категорію проблеми цінності. Цінність відображає реальні взаємовідношення людини з явищами оточуючого світу. Вона не повинна ототожнюватися з самим об'єктом, а повинна відображати його значення та властивість задовольняти потреби людини. Виходячи з цього потреба людей виступає в якості суб'єктивного фактора цінності.

Об'єктивна сторона цінності визначається реальними властивостями об'єкту оцінки як носія цінності. Звідси випливає, що об'єктом оцінки є не ліс чи земля, як вид природних ресурсів, а їх властивості задовольняти потреби суспільства. І це можливо лише при розгляді лісу як еколого-економічної системи ефективного використання якої забезпечує отримання цього ефекту. Виходячи з вище сказаного в залежності від мети оцінки об'єктами її можуть бути: 1. Ліс як біогеоценоз (лісова екосистема) – тобто різноманіття живих

організмів які виступають не стільки фізичним (матеріальноречовим) об'єктом, скільки характеристикою стійкості, стабільності, резистентності, поліморфізму екосистеми, тощо. Оцінюючи екосистему ми враховуємо систему зв'язків і взаємодію між організмами й абіотичними чинниками. Предметом оцінки – грошовий вираз цінності виконуваних функцій із забезпечення суспільства природними благами та навколишнього природного середовища екосистемними послугами. При цьому остання передбачає включення до себе як прямих, так і непрямих економічних оцінок задля врахування відображення низки не економічних функцій.

2. Ресурси та послуги лісу: а) здатність лісу створювати матеріальний продукт; б) здатність лісу служити необхідною умовою для утворення продукції; в) здатність лісу покращувати клімат, регулювати водний режим рік, очищати і оздоровлювати навколишнє середовище тощо. Перш за все лісові ресурси є значно вужчим поняттям, ніж біогеоценоз, що включає в себе окремі організми або їх частини, популяції або будь-які інші біотичні компоненти екосистеми. Говорячи про ресурси та послуги лісу, ми розглядаємо живі організми або їхні компоненти які в контексті фактичного або ж потенційного використання набувають цілком конкретного поняття – лісових ресурсів. Предметом оцінки – слугують споживчі властивості об'єктів живої природи, які залучаються в процес виробництва та сприяють поліпшенню якості життя людини. У зв'язку з різноманітністю функцій, виконуваних лісом, його оцінка повинна носити комплексний, інтегрований характер. Під комплексністю оцінки ми розуміємо адекватний вимір всієї сукупності функціональних споживацьких властивостей лісу і вибір серед них оптимальної. Іншими словами поняття комплексності нами розуміється як «все враховано», а не «сума того, що враховано». Тому комплексний підхід полягає в усесторонній цілісній оцінці всієї сукупності можливих альтернатив і вибір із них найбільш ефективної. В економічній літературі існує багато підходів до економікоекологічної оцінки лісових ресурсів. Одним із методів, який дозволяє визначити сумарну економічну оцінку екосистем, їх функцій, товарів і послуг є метод розрахунку загальної економічної цінності.

Таким чином, для лісових ресурсів оцінюванню підлягають зміни в суспільному виробництві, тоді як лісовій екосистемі – зміни у функціонуванні біосфери та суспільному добробуту.

Список використаних джерел

1. Ткачук О.П., Вітер Н.Г. Екологічні проблеми функціонування полезахисних лісосмуг в умовах зміни клімату. Наукові доповіді НУБіП України. 2022. № 2 (96).
2. Блистів В. І., Юрків З. М., Нейко І. С., Матусяк М. В. Практичні аспекти удосконалення лісонасінного районування. Сільське господарство та лісівництво. 2021. № 21. С. 140-157.

Полятикін Сергій Олександрович
здобувач наукового ступеня доктор філософії
спеціальність 073 «Менеджмент»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Геєнко Михайло Миколайович
кандидат економічних наук, професор,
Сумський національний аграрний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗЕЛЕНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У вирішенні питання управління розвитком аграрних підприємств важливу роль відіграє політика розвитку українського села. Політика сільського господарства та політика розвитку села повинні доповнювати одна одну, проте все ж вони різні. Політика розвитку села повинна допомогти мешканцям українського села перетворити свою економіку у таку, яка була б конкурентною на світовому ринку і стабільно розвивалася. Для цього необхідно, щоб були виконані конкретні завдання політики розвитку села.

1. Скорочення бідності на селі.
2. Модернізація та диверсифікація економічної бази села.
3. Економічна інтеграція сільськогосподарських домогосподарств.
4. Створення нефермерських робочих місць, які поглинули б робочу силу, що вивільняється із сільського господарства.

Створення сучасного, ефективного сільського господарства призведе до вивільнення робочої сили, що спричинить зростання безробіття, якщо не будуть створені нові робочі місця. Щоб скоротити витрати на утримання персоналу та державні витрати на переміщення робочої сили, бажано, щоб якомога більша кількість таких робочих місць створювалася на селі. Модернізація сільського господарства без створення робочих місць на селі означатиме виникнення стресової ситуації і для міста, і для села. Більше того, конкурентне сільське господарство буде неспроможне давати достатній дохід для фінансування соціальної інфраструктури, державних та приватних послуг, необхідних для забезпечення високої якості життя. Економіка українського села повинна бути диверсифікованою, причому головну роль у ній мають відігравати сільськогосподарські та несільськогосподарські підприємства. [1, с.217]

Цілковита ліквідація бідності на селі - завдання нереалістичне, проте зменшити сільську бідність, принаймні до рівня бідності в містах, можна і слід. Вступ до ЄС - гідна мета з багатьох причин. Це, зокрема, макроекономічна стабільність, зростання економічної інтеграції, розширення ринків та принаймні протягом певного часу збільшення економічної допомоги.

Дослідження, проведені в численних недорозвинутих сільських регіонах у багатьох країнах світу, дали змогу порівняти й оцінити різні стратегії та практику цього процесу. Ми визначили такі шість кращих зразків світової практики, які можуть служити основою для політики розвитку українського села. [2]

1. Перехід від галузевого до територіального економічного розвитку.
2. Зміцнення партнерства між державним і приватним секторами.
3. Розвиток кластерів.
4. Підприємництво на селі.
5. Розбудова потужностей як альтернатива фінансування урядових програмам розвитку сільських територій в умовах невизначеності та ризику.
6. Стратегічні інвестиції у людський і соціальний капітал та інфраструктуру.

Низькі показники економічного розвитку, гіперінфляція, банкрутство банків, часті політичні зміни, фермерство, що ледве жевріє, та виїзд громадян України за кордон - усе це створило нетипові обмеження управління зеленими інвестиціями аграрних підприємств. Особливе занепокоєння викликають такі чинники:

1. Відсутність традиції підприємництва.
2. Відсутність міцних фінансових установ на селі.
3. Непевність щодо оподаткування, регулювання та іншої політики.
4. Демографічні зміни (старіння населення),

Ефективна політика розвитку села повинна охоплювати багато різних стратегій таких, як «зелений» туризм, сільськогосподарська додана вартість та підприємництво.

Головні аспекти сучасної політики розвитку села, які потребують докорінних змін включають:

- необхідність наступальної, всебічної, революційної національної дорадчої служби. Ця нова установа повинна не просто бути повторенням систем, які існують в інших країнах, а перевершити їх і стати системою, що відповідає вимогам ХХІ століття;

- необхідність наступальної програми розбудови потужностей для формування традицій та створення установ, які б забезпечували послідовність управління розвитком села. Така зміна політики значною мірою відповідатиме цілям децентралізації управління.

Модернізація головного сектора економіки України — сільського господарства — та перетворення його у конкурентну у світовому масштабі галузь, а також диверсифікація економіки на несільськогосподарські сектори неминуче приведе до зміни умов життя на селі. Ці зміни вплинуть як на економіку села, так і на економіку міста. Відсутність дієвої політики підготовки до цих змін та адаптації до них викличе широкомасштабні некеровані зрушення. Потрібно застосовувати наступальну політику управління зеленими інвестиціями аграрних підприємств в умовах невизначеності та ризику.

Список використаних джерел

1. Мішенін Є.В. Соціально – економічні та фінансові проблеми сталого сільського розвитку: монографія. Суми: ТОВ ТД Папірус. 2011. 334 с.
2. Полятикін С.О. Особливості інноваційно-інвестиційної діяльності в зарубіжних країнах. *Економіка та суспільство*. 2017. №9. URL :<http://economyandsociety.in.ua>. (дата звернення 01.11.2023)

Пустовіт Роман Петрович

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Довжик Олена Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЇХ ОБЛІКУ

В сучасних ринкових умовах спостерігається зростання потреб у фінансовій інформації щодо загального стану підприємства, а зокрема таких показників як: його активи, операції з активами, а також мають велику вагомість дані щодо необоротних активів. Даний показник надає можливість оцінити інвестиційну привабливість підприємства та врахувати його фінансовий стан під час ухвалення доцільних та вірних управлінських рішень.

Інформація повинна відповідати таким критеріям: бути достовірною, своєчасною, точною, описувати наявність, стан та рух необоротних активів, їх зношеність. Надійним джерелом отримання достовірної інформації, є правильність ведення бухгалтерського обліку, адже облікові дані є основою фінансової звітності. В процесі своєї діяльності підприємства використовують різні складові необоротних активів, до них відносять:

- ✓ основні засоби;
- ✓ інші необоротні активи;
- ✓ нематеріальні активи;
- ✓ довгострокові фінансові інвестиції;
- ✓ капітальні інвестиції;
- ✓ довгострокові біологічні активи;
- ✓ відстрочені податкові активи;
- ✓ довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи;
- ✓ гудвіл

У багатьох наукових роботах, де розглядалося дане питання, методології обліку необоротних активів, можна відмітити багато розбіжностей, вони зумовлені неоднозначністю законодавчого регламентування та неоднозначним роз'ясненням даної категорії. Проблеми, пов'язані з обліком необоротних активів набувають особливої актуальності, адже зростає потреба в інформації щодо них. Система бухгалтерського обліку, яка наразі використовується не завжди покриває та задовольняє всі потреби суб'єктів господарювання різних напрямленостей та форм власності, так як кількість та специфіка здійснюваних операцій постійно розвивається та розширюється, що зумовлюється постійним розвитком економічних відносин.

Регламентування операцій з необоротними активами на законодавчому

рівні має певні неточності, відповідно це призводить до зниження достовірності відображеної інформації у фінансовій звітності та впливає на правильність прийнятих управлінських рішень. Це зумовлено деякими розбіжностями в національних та міжнародних стандартах, що є негативним показником, адже в даний час все більшого розповсюдження набуває застосування саме міжнародних стандартів обліку, це спричинено зростанням економічних взаємовідносин з іноземними компаніями, підприємствами.

Не враховуючи велику кількість проведених досліджень та наукових праць, питання методології обліку необоротних активів потребує детального розгляду в зв'язку з виникненням великої кількості розбіжностей в даному напрямку. Законодавче регламентування не завжди задовольняє особливості та специфіку діяльності підприємств, що відповідно призводить до виникнення неточностей у висвітленні інформації в обліку і призводить до зниження ефективності господарювання, адже як вище зазначалося, необоротні активи займають вагомую частину у майні підприємства.

Відповідно, провівши дослідження даного питання слід зробити висновки, що на теперішній час є потреба у отриманні однозначних методологічних рекомендацій відносно обліку та відображення в ньому операцій з необоротними активами, які враховують специфіку діяльності та надаватимуть можливість однозначного тлумачення даної категорії.

Враховуючи проведені дослідження бачимо, що значення необоротних активів у діяльності підприємств має визначну роль, адже впливає на його фінансовий стан, ефективність діяльності та економічні показники. Частка необоротних активів є дуже ваговою серед всіх активів підприємств. Вони забезпечують безперервне виробництво та позитивний майновий стан.

Відповідно слід зауважити, що сучасна система бухгалтерського обліку потребує глибокого вдосконалення та внесення змін в законодавче регламентування, що враховуватиме специфіку діяльності підприємств, матиме більш чіткі методологічні рекомендації, це в свою чергу допоможе підприємствам уникати небажаних помилок під час відображення інформації в бухгалтерському обліку. Також дуже важливо досягнути відповідності між національними та міжнародними стандартами.

Отже, тема методологічних засад обліку необоротних активів є безумовно актуальною потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. No 92. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z028800>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929014>
3. Костюнік О.В., Чайковська Т.С. Економічна сутність необоротних активів та їх роль у підприємницькій діяльності. Scientific Journal Virtus . 2019. No 36 С. 233–234.

Ралко Євгенія Сергіївна

здобувач вищої освіти, спеціальність 051 «Економіка»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Єфанов Володимир Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент

Сумський національний аграрний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Конкурентоспроможність є одним із ключових факторів, що визначає стійкий розвиток підприємств у сучасних умовах економічної глобалізації та швидких змін на ринку. В сучасному бізнес-середовищі, де підприємства змушені змагатися за споживачів і ресурси з конкурентами як на місцевому, так і на міжнародному рівні, збільшення конкурентоспроможності стає надзвичайно важливим завданням.

Дослідженню теоретичних та методичних аспектів конкурентоспроможності підприємства присвячено ряд робіт вітчизняних учених-економістів: Брінь П. В. [1], Баштовий Д. М. [2] Герасимова В. О. [3], Маковоз О. С. [4], Пронько Л. М. [5] та інші. Тим не менш, залишається не розглянута тема конкурентоспроможності як чинника стійкого розвитку підприємства у теперішній воєнний час.

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність досягти своїх цілей в умовах протидії конкурентів. Характерною оцінкою остаточних результатів діяльності організації на ринку є відносні показники, база для порівняння є аналогічні показники, якими користуються підприємства-конкурентів для оцінки конкурентоспроможності. Вона має безпосередній вплив на його прибутковість, рівень зайнятості, стабільність та інноваційність. Однак, щоб збільшити конкурентоспроможність, підприємству потрібно розробити і втілити стратегію, яка враховуватиме внутрішні та зовнішні фактори.

Принципи конкурентоспроможності включають ефективне використання ресурсів, інновації, якість продукції та послуг, а також здатність адаптуватися до змін. Це означає, що підприємство повинно мати здатність конкурувати не тільки за ціною, але й за якістю і розумінням потреб споживачів.

Визначимо основні аспекти конкурентоспроможності, рис. 1.

Рисунок 1- Чинники конкурентоспроможності підприємства

Джерело: [4, с. 49]

Одним з факторів, що визначає конкурентоспроможність підприємства, є його стратегія. Компанії повинні розробляти чіткі та ефективні стратегії, спрямовані на максимізацію своєї конкурентоспроможності. Це може включати:

- 1) ідентифікацію місця підприємства в ринковому сегменті;
- 2) виявлення його унікальних конкурентних переваг;
- 3) формування відповідної стратегії для їх реалізації.

Ще одним важливим аспектом конкурентоспроможності є якість продукції та послуг, що надаються підприємством. Сучасні споживачі дуже вимогливі, тому якість стає одним з ключових чинників, що визначають вибір клієнта. Підприємство повинно працювати над покращенням своїх процесів та використанням новітніх технологій для досягнення високої якості продукції та послуг. Однак, лише якість не є достатньою для досягнення конкурентоспроможності. Важливо також розуміти потреби та бажання споживачів і відповідно адаптувати свою продукцію та послуги до них. Це включає в себе:

- 1) аналіз ринку та збір інформації про зміни в споживчих перевагах;
- 2) гнучкість в операціях, щоб задовольняти індивідуальні потреби клієнтів;
- 3) здатність оперативно реагувати на зміни у вимогах ринку.

Далі, підприємство повинно встановлювати конкурентні ціни на свою продукцію, забезпечуючи відповідне співвідношення між ціною і якістю для споживачів. Також важливо враховувати динаміку цін, зниження вартості виробництва і ефективне використання ресурсів.

Ще одним ключовим компонентом конкурентоспроможності є інновації. Підприємства, які не змінюються та не інвестують у нові технології, ризикують залишитися у відсталій позиції на ринку. Інновації можуть охоплювати самі продукти, які пропонує підприємство, але також і процеси виробництва, маркетингу та управління. Підприємства повинні активно шукати нові способи покращення, впроваджувати нові ідеї та технології, які дозволяють їм бути передовими у своїй галузі.

Наступним чинником є ефективність виробництва, за яким підприємство повинно забезпечувати ефективне використання ресурсів і оптимальну організацію виробничих процесів. Це дозволяє знизити витрати, покращити якість і швидкість виробництва і забезпечити конкурентні переваги.

Правильна стратегія маркетингу і реклами дозволяє залучати нових клієнтів і зберігати існуючих. Підприємство повинно:

- 1) активно просувати свою продукцію;
- 2) створювати привабливий імідж на ринку.

Здатність до адаптації до змін на ринку, оперативне реагування на зміни вимог споживачів і конкурентів, а також навички управління і лідерства також впливають на конкурентоспроможність підприємства.

Однак, конкурентоспроможність не є постійною і вимагає постійного

контролю і вдосконалення. Підприємство повинно постійно аналізувати ринок, вивчати поведінку конкурентів і споживачів, а також оцінювати власні потенційні переваги і недоліки. Тільки таким чином підприємство може забезпечити свою конкурентоспроможність і стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

Конкурентоспроможність – це не статичний процес, а постійна робота та переосмислення своїх стратегій та процесів. Підприємство повинно бути готове до змін та пристосування до нових реалій ринку. Це включає в себе постійний аналіз конкурентного середовища, вивчення нових тенденцій та потоків інновацій, а також впровадження ефективного управління змінами.

Таким чином, конкурентоспроможність є ключовим чинником стійкого розвитку підприємства. Вона визначає його успіх на ринку та здатність впроваджувати нові ідеї, вдосконалюватися та адаптуватися до змін. Для досягнення конкурентоспроможності підприємства повинні розробляти стратегії, які сприятимуть високій якості продукції та послуг, а також надавати інновації, що задовольняють потреби клієнтів. Тільки таке підприємство зможе залишатися конкурентоспроможним і забезпечувати стійкий розвиток у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Брінь П. В., Нехме М. Н. Конкурентоспроможність підприємства: сутність, показники та методичні засади динамічної оцінки. Причорноморські економічні студії. 2021. Вип. 64. С. 36-43.
2. Баштовий Д. М., Небава М.І. Теоретичні аспекти аналізу конкурентоспроможності підприємств. Економічна наука. 2019. С.135-139.
3. Герасимова В. О., Рєзанов Е. О. Конкурентоспроможність підприємства: сутність та фактори впливу в сучасних умовах. Економічний простір. 2020. №154. С. 93-97.
4. Маковоз О. С. Взаємозалежність моделі управління конкурентоспроможності підприємства та сталого розвитку. *Doctoral dissertation*. 2022. С. 47-50.
5. Пронько Л. М., Токар К.С. Маркетингова стратегія у формуванні конкурентоспроможності підприємства. Ефективна економіка. 2022. №4. С. 158-166.

Рашевська Надія Володимирівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

Науковий керівник:
Поливана Людмила Анатоліївна
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аудиту та
оподаткування
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В УПРАВЛІННІ

В умовах ринкової економіки ціна вважається однією із найбільш незалежних категорій і являється основним орієнтиром для усіх учасників ринкових відносин. При цьому економічна теорія описує максимізацію прибутку, як головну із цілей, яку зазвичай переслідують комерційні фірми. Саме тому, встановлення кінцевої ціни являється необхідністю, що продиктована ринковими умовами господарювання.

Існує багато різновидів цін: оптові, закупівельні, роздрібні та ін., які разом будуть формувати єдину систему цін. Саме тому, одним із видів встановлення цін господарюючими суб'єктами являються трансфертні ціни.

Трансфертне ціноутворення як частина системи управлінського обліку являється інструментом поточного фінансового планування, дає можливість оцінити ефективність діяльності окремих структурних підрозділів і якість управління фінансовими ризиками.

Взагалі, трансфертні ціни застосовуються в управлінні:

- 1) транснаціональними корпораціями, що мають розвинену інтеграцію економічної діяльності включених до неї самостійних фірм;
- 2) об'єднаннями фірм чи окремими фірмами, що мають у своєму складі інтегровані підприємства, які являються юридичними особами;
- 3) крупними підприємствами із включеними в їх структуру підрозділами, що не являються юридичними особами і пов'язані спільною участю у виробництві або продажі кінцевого продукту.

Для розкриття сутності поняття «трансфертне ціноутворення» Титенко Л. та Богдан С. радять брати до уваги такі критерії, що розкривають його сутність[1, с. 90]:

- 1) трансфертні ціни можуть встановлюватися як на ринкових принципах, так і відрізнятися від них для кожної зі сторін угоди;
- 2) трансфертні ціни утворюють систему взаємопов'язаних елементів з власними товарними, фінансовими й інформаційними потоками;
- 3) сфера застосування трансфертного ціноутворення не обмежується виробничими організаціями й може поширюватися на фінансово-кредитні, страхові та інші організації;

4) трансфертні ціни можуть застосовуватися не тільки всередині однієї юридичної особи, а й на рівні корпорації;

5) використання трансфертних цін є стратегічним інструментом управління на підприємстві;

Варто зазначити, що в основі трансфертного ціноутворення лежать найрізноманітніші економічні теорії, однією із яких являється саме принцип: «оптимальні ті трансфертні ціни, які забезпечують організації максимально можливу додану вартість». Основоположником даної теорії є американський економіст Джек Хіршлейфер, який досліджував питання встановлення трансфертних цін в моделі з вертикально – інтегрованою структурою, та довів, що існує поняття оптимальної трансфертної ціни, при якій компанії отримують додатковий прибуток, в результаті того, що товари передаються по ціні, вищій граничних витрат, але нижче, чим ціна, що назначена на зовнішньому ринку.

Основним методологічним принципом механізму трансфертного ціноутворення є принцип «витагнутої руки», тобто принцип звичайної ринкової ціни. Це міжнародний стандарт, погоджений країнами-членами ОЕСР як рекомендація до використання щодо встановлення трансфертних цін з метою оподаткування. Він викладений у статті 9 Типової податкової конвенції ОЕСР таким чином: «якщо між двома підприємствами в їхніх комерційних або фінансових взаємовідносинах створюються або встановлюються умови, відмінні від тих, які мали б місце між двома незалежними підприємствами, тоді будь-який прибуток, який за відсутності таких умов міг би бути нарахований одному з них, але через наявність цих умов не був йому нарахований, може бути включений до прибутку цього підприємства й, відповідно, оподаткований» [2, с. 35].

Основними функціями трансфертного ціноутворення є [3, с. 161]:

- матеріальне стимулювання персоналу залежно від результатів діяльності підрозділів і підприємства загалом;
- розподіл витрат за місцями виникнення;
- узгодження загальної мети та цілей діяльності підприємства з цілями діяльності центрів інвестицій і витрат, коли керівники обирають дії, що збільшують загальні прибутки підприємства.

Метою системи трансфертного ціноутворення можна визначити [4, с. 2]:

- 1) Надання інформації, яка спонукає менеджерів підрозділів до прийняття виважених та обґрунтованих управлінських рішень;
- 2) Забезпечення корисною інформацією для оцінки показників внутрішньогосподарської діяльності центрів відповідальності;
- 3) Цілеспрямоване переміщення частини прибутку між підрозділами та місцями їх розміщення;
- 4) Гарантування того, що автономність діяльності підрозділів не порушується.

Варто розуміти, що трансфертні ціни важливі лише з тієї точки зору, що вони повинні стимулювати підрозділи торгувати один з одним так, щоб

максимізувати прибуток компанії в цілому.

Взагалі, внутрішньогрупові операції не впливають на консолідовану звітність компанії, значення має тільки загальна виручка від зовнішніх продаж, в порівнянні із загальними витратами компанії.

Трансфертні ціни повинні бути встановлені на рівні, що максимізує прибуток компанії, вони також повинні відповідати податковому законодавству і забезпечувати можливість оцінки ефективності роботи як підрозділів, так і працівників, до того ж, вони мають бути справедливими та мотивуючими.

Отже, трансфертне ціноутворення в ринковій економіці характерне для децентралізованої структури управління підприємством. Варто зазначити, що трансфертне ціноутворення передбачає чітке фіксування факту прийому – передачі між центрами відповідальності виробу, що неможливо без організованої системи сегментного обліку та звітності.

Взагалі, як наслідок, в результаті трансфертного ціноутворення компанії вдається не тільки розподілити наявні ресурси, отримані фінансові результати, а також відповідальність. Тобто, трансфертна ціна може виступати ефективним механізмом стимулювання доброзичливої поведінки менеджерів шляхом встановлення трансфертної ціни вищої за собівартість виробництва. Окрім цього, за допомогою трансфертної ціни можна також аналізувати діяльність кожного підрозділу, виявляти найбільш слабкі із них або проблемні, а іноді навіть і закривати неефективні.

Список використаних джерел

- 1) Титенко Л., Богдан С. Трансфертне ціноутворення як інструмент управлінського обліку. *Галицький економічний вісник*. 2020. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/64/842.pdf> (дата звернення: 31.10.2023)
- 2) Настанови ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб. 2010. URL: <https://www.tax.gov.ua/data/files/253504.pdf> (дата звернення: 01.11.2023)
- 3) Кулинич М. Трансфертне ціноутворення як методичний прийом управлінського обліку центрів відповідальності. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. Вип. 2. С. 159-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2016_2_17 (дата звернення: 01.11.2023)
- 4) Шевчук К.В. Застосування трансфертного ціноутворення для оцінювання діяльності центрів відповідальності. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjH_rWwrI2CAxUZSPEDHTE1BdcQFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Fjrn.nau.edu.ua%2Findex.php%2FPPEI%2Farticle%2Fview%2F213%2F203&usg=AOvVaw2nmF65YtQuRAnZr_EdjuL4&opi=89978449 (дата звернення: 02.11.2023)

Сердюк Анжеліка Вікторівна
здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Науковий керівник:
Велієва Вікторія Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет

СУТЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Становлення ринкової економіки в Україні, поява фінансових ринків, пріоритет фінансових ресурсів об'єктивно сприяли розвитку такого важливого напрямку аналітичної роботи, як фінансовий аналіз. В сучасних економічних умовах діяльність кожного підприємства, організації являється предметом уваги широкого кола користувачів, які зацікавлені в результатах його функціонування. На основі доступної звітно-облікової інформації користувачі здійснюють оцінку фінансового положення підприємства.

Основним інструментом для цього слугує фінансовий аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні відносини об'єкта, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і прибутковість діяльності, перспективи розвитку, а потім по його результатам прийняти обґрунтовані рішення. Саме фінансовий аналіз показує, за якими конкретними напрямками потрібно проводити аналітичну роботу, дає можливість виявити найважливіші аспекти та найслабкіші позиції у фінансовому стані даного підприємства.

На сучасному етапі розвитку фінансового аналізу існує багато точок зору як вітчизняних так і закордонних вчених щодо того, що ж являє собою фінансовий аналіз. Якщо охарактеризувати коротко, то фінансовий аналіз – це складова аналітично-економічних досліджень щодо вивчення рівня змін і динаміки фінансових показників для забезпечення діяльності господарюючих систем, сталого економічного розвитку і стійкого фінансового стану. Головною метою є отримання достатньої кількості інформації для прийняття необхідних на даному етапі управлінських рішень. Фінансовий аналіз здійснюється на підприємстві на основі затверджених форм фінансової звітності у НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Залежно від суб'єктів розрізняють внутрішній і зовнішній фінансовий аналіз. Деякі вчені розподіляють його на макроекономічний та мікроекономічний.

Внутрішній фінансовий аналіз дозволяє знаходити резерви покращення фінансового стану підприємства; нарощувати фінансові результати підприємства; об'єктивно оцінювати раціональність використання фінансових ресурсів як головного виду всіх ресурсів підприємства; своєчасно застосовувати комплекс заходів для підвищення рівня платоспроможності підприємства; забезпечувати оптимальний виробничий і соціальний розвиток колективу за рахунок використання виявлених у ході фінансового аналізу

резервів; забезпечувати розроблення плану фінансового оздоровлення підприємства. Суб'єктами внутрішнього аналізу є керівники структурних підрозділів і центрів відповідальності підприємства, бухгалтерія, фінансовий відділ, центр управління персоналом та інші службові особи, до функціональних обов'язків яких належать керівні та аналітичні функції. Внутрішній фінансовий аналіз здійснюється аналітиками, бухгалтерами та фінансистами підприємства.

Проведення зовнішнього фінансового аналізу дає змогу підприємству підвищувати рівень інвестиційної привабливості; нарощувати рівень кредитоспроможності; підвищувати рівень ділової та ринкової активності; покращувати ділову репутацію в бізнес-оточенні. Зовнішній фінансовий аналіз здійснюється сторонніми аналітиками, аудиторськими фірмами, оцінювачами, фінансовими інститутами, інвесторами, кредиторами, постачальниками, клієнтами, комерційними банками, консалтинговими компаніями [1].

Фінансовий аналіз надзвичайно важливий для діяльності будь-якого підприємства. Він існує для того, щоб реально оцінювати фінансовий стан як свого підприємства, так і існуючих потенційних конкурентів. Проведення фінансового аналізу є основою та передумовою для прийняття управлінських рішень щодо формування, накопичення та використання фінансових ресурсів підприємства, поліпшення їх руху, поточного та довгострокового планування діяльності на підприємстві.

Фінансовий аналіз об'єднує такі основні напрями: оцінювання фінансових потреб підприємства; забезпечення системи фінансової звітності, яка б об'єктивно відображала процеси та забезпечувала контроль фінансового стану підприємства; розподіл потоків грошових коштів залежно від конкретних планів підприємства, визначення додаткових обсягів залучення фінансових ресурсів і каналів їх отримання. Прикладом є кредити, пошук внутрішніх резервів, а також додатковий випуск акцій, облігацій;

Значення фінансового аналізу в умовах ринкової економіки полягає в підвищенні науково-економічної обґрунтованості фінансових планів і нормативів; об'єктивному і всебічному дослідженні виконання бізнес-планів та дотримання нормативів (за даними обліку і звітності); визначенні ефективності використання матеріальних і фінансових ресурсів (окремо і в сукупності); забезпеченні ефективного контролю за комерційною діяльністю; виявленні та вимірюванні внутрішніх резервів (на всіх стадіях діяльності підприємства); визначенні оптимальності управлінських рішень [2].

Отже, підсумувавши вище викладене, можемо зробити висновок, що на сьогодні у здійсненні фінансового аналізу є надзвичайно велика необхідність. Адже підприємство на всіх етапах своєї діяльності зацікавлене у отриманні інформації, що надає саме фінансовий аналіз. Фінансовий аналіз слід відокремлювати як самостійний напрям дослідження, як окрему систему, оскільки його елементи наявні на кожному із етапів стратегічного управління: від визначення стратегічних цілей до реалізації стратегії та оцінювання її ефективності.

Список використаних джерел

1. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз. Харків, 2015. С. 5-6. https://shron1.chtyvo.org.ua/Otenko_Iryna/Finansovyi_analiz.pdf
2. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз. Київ, 2003. С. 7-12. <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8219/3/19507.pdf>
3. Герасименко Ю.С., Велієва В.О., Остапенко Р.М. Стратегічні напрями формування механізму державного стимулювання розвитку екологічно орієнтованого агробізнесу. Проблеми економіки. 2020. № 4 (46). С. 364-375. URL: https://www.problecon.com/article/?year=2020&abstract=2020_4_0_364_375&lang=ua.
4. D. Shyian, Y. Herasymenko, N. Ulianchenko, V. Velieva, I. Kotelnikova Household income as a factor forming potential demand on the market of organic products Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. 2021. Vol. 7(4). – P. 100-114. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26860>
5. Iryna Koshkalda, Oleksandr Kniaz, Alona Ryasnyanska, Viktoriya Velieva Motivation Mechanism for Stimulating the Labor Potential. URL: <https://doi.org/10.5430/rwe.v11n4p53>.

*Танасієва М.М., к.е.н., доц.,
асистент кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

ГАРМОНІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Незважаючи на те, що звітність зі сталого розвитку вважається відносно молодою складовою в бухгалтерському обліку, вона набула стрімкого розвитку за останнє десятиліття. За останні кілька років було багато юридичних зобов'язань щодо звітності зі сталого розвитку, що найчастіше передбачало гнучкість використання будь-яких існуючих добровільних способів чи стандартів для їх виконання. Таких способів і стандартів було розроблено достатньо, однак із відмінностями в охоплюваних питаннях та основних користувачів такої інформації. На сьогодні, звітність зі сталого розвитку згідно з Ціллю сталого розвитку 12.6 є революційним продуктом облікових систем, який розкриває як складові сталого розвитку (екологічний, соціальний та економічний) у функціонуванні компанії, так і відповідні їм критерії оцінювання [1].

У відповідь на постійно зростаючі й нагальні потреби зацікавлених сторін (включаючи інвесторів, постачальників, банківські установи, кредиторів, аудиторські фірми та інші суб'єкти сфери послуг) у високоякісній, порівнювальній в усьому світі інформації про ризики та можливості, пов'язані зі стійким розвитком через зіставну взаємопов'язану систему показників звітності зі сталого розвитку, Фонд МСФЗ вирішив взяти на себе роль

регулюючого органу стандартів сталого розвитку. Так, 3 листопада 2021 року у Глазго опікуни Фонду МСФЗ оголосили про створення нової ради з установлення стандартів – Ради з міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB).

ISSB має міжнародну підтримку у своїй роботі із розробки стандартів розкриття інформації про сталий розвиток за підтримки G7, G20, Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO), Ради з фінансової стабільності, міністрів фінансів та міністрів фінансів африканських країн і керівників центральних банків із понад 40 країн. юрисдикції. Функціонування ISSB ґрунтується на чотирьох ключових цілях: 1) розробляти стандарти для глобальної базової лінії розкриття інформації про сталий розвиток; 2) задовольняти інформаційні потреби інвесторів; 3) надавати змогу компаніям представляти глобальним ринкам капіталу вичерпну інформацію щодо сталого розвитку; 4) сприяння взаємодії з розкриттям інформації, яка стосується конкретної юрисдикції та/або спрямована на більш широкі групи зацікавлених сторін [2].

ISSB спирається на роботу ринкових ініціатив звітності, орієнтованих на інвесторів, включаючи Раду стандартів розкриття інформації про клімат (CDSB), Робочу групу з розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD), Інтегровану структуру звітності Value Reporting Foundation та галузеві Стандарти SASB, а також показники капіталізму зацікавлених сторін Всесвітнього економічного форуму [2; 3; 4].

У червні 2023 року Рада з міжнародних стандартів сталого розвитку оприлюднила перших два стандарти розкриття інформації про сталий розвиток МСФЗ (IFRS Sustainability Disclosure Standards, IFRS S) – МСФЗ S1 «Загальний стандарт розкриття інформації, пов'язаної зі стійким розвитком» та МСФЗ S2 «Стандарт розкриття інформації, пов'язаної з кліматом». Як і МСФЗ, Стандарти розкриття інформації про сталий розвиток (МСФЗ S) зосереджені на потребах основних користувачів фінансових звітів загального призначення. Мету інформації, пов'язаної зі сталим розвитком, висвітлено у параграфі 1 МСФЗ S1. Таким чином, суб'єкт господарювання повинен розкривати «ризики та можливості, пов'язані зі сталим розвитком, які будуть корисні основним користувачам фінансових звітів загального призначення при прийнятті рішень щодо надання ресурсів суб'єкту господарювання» [5]. Виходячи з мети, уся інша інформація, пов'язана зі сталим розвитком, не входить до сфери застосування МСФЗ. Також, відповідно до МСФЗ S1 п. 60, суб'єкт господарювання зобов'язаний розкривати інформацію, пов'язану зі сталим розвитком, як частину фінансової звітності загального призначення. Це чітко підкреслює, що МСФЗ S зосереджені лише на інформації, яка впливає на фінансові показники, а інформація, пов'язана зі стійким розвитком, має бути надана, яка є суттєвою для прийняття інвестиційних рішень [5].

Окрім цього, МСФЗ S1 містить загальні вимоги до розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі сталим розвитком, по всьому ланцюжку створення вартості підприємства та базується на МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності». МСФЗ S1, як правило, вимагає щорічного розкриття інформації, пов'язаної зі

сталим розвитком, але не виключає, що для деяких компаній проміжна звітність також може бути визнана необхідною.

Через нагальну потребу в кращій інформації щодо питань, пов'язаних з кліматом, Фонд МСФЗ надає цій проблемі пріоритет. Тому, ISSB зосередив свої зусилля та опублікував МСФЗ S2, перший тематичний стандарт Ради з міжнародних стандартів сталого розвитку, який містить основні положення щодо розкриття інформації, пов'язаних з кліматом. Він вимагає від суб'єктів господарювання звітувати, серед іншого, про суттєве розкриття інформації та можливості, пов'язані з кліматом, щодо цінності суб'єкта господарювання, а також його реакцію та здатність адаптуватися до цих ризиків і можливостей.

Незважаючи на те, що Рада з міжнародних стандартів сталого розвитку і майбутні стандарти звітності про сталий розвиток є відповіддю на потребу у порівнянних і послідовних стандартах звітності зі сталого розвитку, це також варто розглядати як спробу Фонду МСФЗ пов'язати інформацію про сталий розвиток, фінансовий облік і звітність. Зв'язок між двома сферами звітності в рамках МСФЗ може бути можливим за допомогою Практичних рекомендацій МСФЗ 1 Коментаря керівництва, чернетка якого була оприлюднена у 2021 році. Основна мета Коментаря керівництва полягає в тому, щоб доповнити інформацію з фінансової звітності та надати розуміння фактів, які можуть вплинути на вартість підприємства або майбутні грошові потоки з точки зору постачальника капіталу. Таким чином, включення звітності про сталий розвиток до коментарю керівництва може стати шансом зв'язати фінансову звітність і звітність зі сталого розвитку.

Фонд МСФЗ зазначає, що спільна робота розробників стандартів із ключових юрисдикцій має життєво важливе значення для забезпечення глобально узгодженої та порівняної базової лінії звітності зі сталого розвитку, включаючи гнучкість і можливість фіксувати більш ширший вплив сталого розвитку, ніж орієнтація інвесторів. Це зменшить існуючу складність і допоможе досягти глобальної сумісності. Крім того, метою стандартів МСФЗ S є встановлення підходу «будівельних блоків», який забезпечує міжнародну базову лінію, доповнену іншими органами Фонду МСФЗ.

Список використаних джерел

1. Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Генеральна асамблея ООН від 21.10.2015 р. – Режим доступу: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>

2. Фонд МСФЗ – <https://www.ifrs.org/>

3. Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (Цільова група з питань розкриття кліматичної фінансової інформації) <https://www.fsb-tcfd.org/>

4. Climate Disclosure Standards Board (Рада стандартів розкриття інформації про клімат) <https://www.cdsb.net/>

5. International Sustainability Standards Board (Рада з міжнародних стандартів сталого розвитку) <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/>

Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИМ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Рівень нефінансового звітування в Україні перебуває на низькому рівні. Метою інтегрованої звітності є підвищення згуртованості та ефективності корпоративної звітності. Вона заохочує компанії створювати більшу цінність, визначаючи фактори, які мають суттєвий вплив на її діяльність.

Нефінансова звітність перебуває в сфері інтересів аудиторів, інвесторів, кредиторів, регуляторів та менеджерів. Підприємство має взаємодіяти із зацікавленими сторонами щодо розробки стратегії розвитку та управління своєю діяльністю. Успішна участь залежить насамперед від розуміння того, хто має бути і є зацікавленою стороною, і яка його роль у діяльності підприємства.

Корпоративна звітність активно розвивається в Австралії. Провідні компанії нідерландської бізнес-мережі інтегрованої звітності регулярно зустрічаються для обміну думками та досвідом реалізації інтегрованої звітності для підтримки подальшого прогресу та інноваційної діяльності. Страхова компанія «AEGON», яка є учасником цієї мережі, починаючи з її створення отримала нагороду «The Building Public Trust» за створення інтегрованих звітів. Голландська мережа підтримується інститутом «Royal», який співпрацює з Міжнародною радою з інтегрованої звітності для організації заходів та обміну ідеями з голландськими компаніями, а головне для просування інтегрованої звітності. Кілька провідних американських компаній є рушійною силою в діяльності бізнес-мережі інтегрованої звітності, особливо «The Clorox Company», «PepsiCo», «Microsoft», «Edelman».

До основних переваг подання інтегрованої звітності можна віднести: для бізнесу – залучення капіталу на більш вигідних умовах; удосконалення конкурентних переваг; підвищення рівня довіри в бізнес-середовищі; вдосконалення корпоративної структури; підвищення рівня корпоративного управління; розвиток інтегрованого мислення та зниження рівня асиметрії облікової інформації; для суспільства – підвищення інформативної прозорості; створення соціального капіталу.

Вплив війни на економіку та суспільство незаперечний. Суспільство та бізнес повинні чітко розуміти, що довіра – це реальна інвестиція, яка потребує ресурсів: фінансових, інтелектуальних, робочої сили, інновацій.

На основі аналізу стану управління розвитком соціальної відповідальності в Україні та світі, практики соціально-відповідальної діяльності підприємствами та наукових розробок вітчизняних учених з цієї тематики пропонуємо організаційно-економічний механізм управління соціальною відповідальністю як сукупність мети, завдань, принципів, функцій

та основних напрямів національної економічної політики у цій сфері. Основною метою побудови організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю визначено забезпечення сталого розвитку на основі встановлення співпраці держави та бізнесу як довгострокового орієнтиру, відповідно до чого поставлено такі завдання як: 1) покращення вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем:

- зростання кількості суб'єктів бізнесу та покращення економічних показників їх діяльності (за рахунок покращення економічного клімату, податкового стимулювання соціально-відповідальних підприємств, налагодження діалогу і встановлення партнерських відносин між державною, регіональною, місцевою владою та бізнесом, використання чесних підприємницьких практик, виходу сертифікованих за соціальними стандартами підприємств на міжнародні ринки, здійснення співпраці із споживачами і додержання їх прав);

- розв'язання соціальних проблем суспільства (за рахунок фінансування підприємствами програм соціального захисту вразливих верств населення, залучення бізнесом громадських організацій і громадян для вирішення актуальних соціальних проблем, здійснення благодійництва та меценатства);

- забезпечення еколого-економічної ефективності діяльності підприємств (за рахунок ресурсозбереження, застосування маловідходних і безвідходних технологій, зменшення забруднення навколишнього середовища, впровадження підприємствами заходів щодо компенсації шкоди навколишньому середовищу і здоров'ю людей);

2) забезпечення регіонального розвитку (за рахунок реалізації програм розвитку регіонів і громад, на території яких підприємства здійснюють свою діяльність, співпраці із регіональними і муніципальними органами влади і управління).

Організаційно-економічний механізм управління соціальною відповідальністю повинен функціонувати на основі таких принципів: доцільність – управління процесом розвитку соціальною відповідальністю з метою вирішення існуючої проблеми має бути обґрунтовано необхідним; динамічність – використовувані з метою регулювання форми, методи, інструменти повинні бути не сталими, а гнучкими, змінюватись відповідно до світових тенденцій; адекватність – форми, методи, інструменти управління соціальною відповідальністю повинні відповідати потребам у вирішенні існуючих проблем і враховувати усі існуючі альтернативи; ефективність – за рахунок управління процесом розвитку соціальної відповідальності мають бути досягнуті максимально можливі результати за умови мінімально необхідних витрат держави, суб'єктів бізнесу та громадян; комплексність – процес управління соціальною відповідальністю повинен враховувати інші потреби і проблеми розвитку економіки і сприяти їх одночасному вирішенню; збалансованість – управління соціальною відповідальністю повинно забезпечувати баланс інтересів держави, суб'єктів бізнесу та громадян;

передбачуваність – регуляторна діяльність у сфері соціальної відповідальності повинна відповідати цілям національної економічної політики та бути плановою; прозорість та врахування громадської думки – відкритість регуляторної політики у сфері соціальної відповідальності на усіх етапах здійснення для юридичних та фізичних осіб, оприлюднення інформації про результати управління процесом розвитку соціальної відповідальності.

Вважаємо, що у обов'язковими функціями такого механізму, які у повній мірі виправдовують його мету, мають бути: політична – полягає у формуванні регуляторної політики у сфері соціальної відповідальності як сукупності норм і критеріїв управління нею, а також системи організаційних заходів щодо імплементації такої політики; інформаційно-методична – полягає у розробці системи поширення інформації щодо сутності соціальної відповідальності, чинних правових норм щодо неї, а також розробка відповідного методичного забезпечення щодо практичної діяльності у сфері соціальної відповідальності бізнесу; мотиваційна – включає розробку заходів щодо стимулювання суб'єктів бізнесу щодо розширення соціально-відповідальної діяльності і чесних практик; контрольна – полягає у забезпеченні контролю щодо виконання обов'язкових норм соціальної відповідальності і ведення звітності; комунікативна – передбачає забезпечення зворотного зв'язку між суб'єктами бізнесу і зацікавленими сторонами з метою врахування та узгодження інтересів.

Ми дотримуємось думки про те, що кожний факт господарського життя підприємства потенційно справляє економічний, екологічний або соціальний вплив. Тому з метою звітного узагальнення дані бухгалтерського обліку про діяльність соціально відповідального підприємства необхідно піддавати аналізу і систематизувати, враховуючи вплив фактів господарського життя на економічну вигоду.

Таким чином, соціальна відповідальність є ключовим елементом діяльності суб'єкта господарювання, який відіграє важливу роль у формуванні репутації бізнесу та країни в цілому. Споживачі все частіше обирають компанії, які прагнуть не тільки до прибутку, але й до блага середовища та суспільства. Враховуючи курс України на інтеграцію до ЄС, бізнесам, які не долучились до CSR ініціатив, варто запровадити ESG-політику та розпочинати формування звітності. Для належного удосконалення системи необхідно врахувати всі аспекти соціальної діяльності та підійти до питання комплексно, як з боку держави, так і з боку підприємств.

Список використаних джерел

1. Дюк А. Соціальне підприємництво як інноваційна форма організації бізнесу. *Modern Economics*, 2019. № 17. С.86–93.
2. Заволока Ю., Сідненко М., Івко А. Проблеми та перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*, 2019. № 5.
3. Ільченко В. Соціальне підприємство як індикатор свідомості суспільства. *Економічний простір*, 2022. № 178. С. 46–50.

Шавурська Олена В'ячеславівна
кандидат економічних наук,
Житомирський інститут ПрАТ «ВНЗ
«Міжрегіональна академія управління персоналом»

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Подальший розвиток всіх суб'єктів господарювання в Україні має базуватися на принципах концепції сталого розвитку, що задекларовано як пріоритетну стратегію розвитку країни. Метою цієї концепції є формування умов для гідного рівня та якості життя населення планети та призупинення деградації екосистем шляхом помірнього використання ресурсів.

Пріоритетність розвитку планети на основах сталого розвитку викликано стрімким зростанням населення до 8 млрд. ос. і необхідність забезпечення їх необхідними ресурсами для нормального функціонування та життя. Крім того, екосистеми виснажені через їх екстенсивне використання, викликало зміни в водних системах, деградацію ґрунтів, тощо.

В Україні ключові напрямки стратегії сталого розвитку полягають у:

- 1) розумному зростанні: розвиток економіки на основі знань і інновацій;
- 2) сталому зростанні: забезпечення економічного зростання шляхом оптимального використання ресурсів, використання «зелених» технологій;
- 3) всеохоплюючому зростанні: підвищення рівня зайнятості населення, досягнення соціальних стандартів, подолання бідності, формування соціально однорідного суспільства.

Вирішення зазначених проблем потребує формування відповідної системи управління на всіх рівнях управління, зокрема і на локальному. Бухгалтерський облік організовується для забезпечення інформаційних потреб його користувачів. Найбільш зацікавленим у раціональній організації бухгалтерського обліку на підприємстві є власник, для якого необхідним є задоволення своїх потреб щодо збереження і примноження майна шляхом ефективного функціонування підприємства. Зміни у відносинах власності сприяли зміні суб'єктів власності та їх інтересів, а отже, і зміні призначення й пріоритетності завдань бухгалтерського обліку.

Наявність в національних і міжнародних стандартах різних варіантів ведення обліку актуалізує створення ефективної облікової політики на локальному рівні управління. У сучасних глобалізаційних умовах господарювання облікова політика виступає важливим інструментом, що дозволяє оптимального поєднувати державне регулювання та власну ініціативу суб'єктів господарювання в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку.

Дослідниками зроблено значний внесок у розвиток та вдосконалення вітчизняної і зарубіжної теорії та практики організації бухгалтерського обліку. Проте, враховуючи інтеграційні процеси, що відстежуються в Україні, питання

узгодження ведення обліку за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку є актуальними.

Суб'єкт господарювання має право самостійно розробляти облікову політику. Це право визначено в ст. 1 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Облікова політика має бути націлена на формування своєчасної і достовірної інформації для різних груп користувачів облікової інформації. Мета облікової політики – урегулювання правил ведення бухгалтерського обліку та складання звітності за національними та міжнародними стандартами обліку.

Облікова політика суб'єкта господарювання створюється з врахуванням особливостей його діяльності. Грабчук І.Л. виокремлює цифровий фактор впливу на розробку облікової політики та зазначає, що застосування конкретного програмного забезпечення накладає певні обмеження в реалізації положень облікової політики [1].

Процес розробки облікової політики складний та трудомісткий та вимагає залучення професійних бухгалтерів або топ менеджерів з високою кваліфікацією. Нині поширеною є практика залучення спеціалістів консалтингової або аудиторської компанії для розробки облікової політики, що дозволяє отримати професійно розроблену облікову політику, яка відповідатиме стратегічним цілям діяльності господарюючого суб'єкта.

Вчені велику увагу приділяли дослідженню принципів розробки облікової політики. Проте ще залишаються господарюючі суб'єкти менеджери яких формально відносяться до її формування. У зв'язку з цим головний бухгалтер і керівництво господарюючого суб'єкта має розробляти облікову політику базуючись на галузевих особливості діяльності, стратегії та перспективах його розвитку.

Підпорядкування цілей облікової політики основоположним цілям функціонування суб'єкта господарювання ґрунтується на:

- 1) ієрархічності побудови системи та чіткому уявленні складу підсистем;
- 2) на принципі цілепокладання, який передбачає розмаїтість та ієрархічність побудови системи цілей мають бути адекватними складності, розмаїтості та ієрархічності самої системи;
- 3) принцип адекватності не означає можливість перенесення цілей системи на діяльність підсистем;
- 4) розуміння відмінності системних властивостей цілого та його складових частин [2].

При розробці облікової політики слід забезпечити виконання наступних завдань:

- контролювання ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів у процесі функціонування господарюючого суб'єкта;
- перспектива забезпечення максимальної виробничої програми за мінімальних витрат;
- пошук перспектив збільшення обсягів реалізації продукції;

– виявлення можливих резервів (впровадження інновацій, економія енергоносіїв);

– достовірне та своєчасне відображення здійснених господарських операцій у первинній документації та реєстрах обліку;

– достовірне і своєчасне формування та подання звітності.

Роль облікової політики значно недооцінюється в забезпеченні економічної та екологічної бізнесу; внаслідок цього існуючі методологічні підходи та набір показників фінансової звітності не можуть повністю задовольнити інформаційні запити ключових стейкхолдерів. В обліковій політиці господарюючого суб'єкта мають знайти відображення такі нові об'єкти обліку як інтелектуальний капітал, природний капітал, екологічні збитки

Вміло розроблена облікова політика є основою ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Така облікова політика направлена на формування повної, достовірної, правдивої інформації, про фінансово-господарську, виробничу, торгівельну діяльність суб'єкта господарювання та для зацікавлених осіб – власники, інвестори, контролюючі органи. При розробці положень облікової політики необхідно відштовхуватися від галузевих особливості діяльності підприємства, стратегії та перспектив його розвитку.

Отже, якісно розроблена облікова політика на локальному рівні забезпечує формування облікового забезпечення, що дозволяє:

1) систематизувати інформацію про факти господарського життя суб'єкта господарювання та організувати контроль за господарською діяльністю та передачею інформації за напрямками документообігу;

2) сформуванню системи обліку, яка дозволяє впливати на величину витрат виробництва (залежно від обраного методу списання запасів у виробництво, методу нарахування амортизації на виробниче обладнання, методу розподілу транспортно-заготівельних витрат, тощо);

4) сформуванню обліково-інформаційне забезпечення для користувачів за необхідними напрямками.

Досягнення цілей сталого розвитку та збереження екосистем неможливе без систематичного проведення екологічного контролінгу. Значною залишається роль бухгалтерського обліку в забезпеченні екологічної безпеки бізнесу, але облікова політика не визначає нових об'єктів обліку. Як наслідок, існуючі методологічні підходи та набір показників фінансової звітності не можуть повністю задовольняти інформаційні запити стейкхолдерів.

Список використаних джерел

1. Грабчук І.Л., Ляхович Г.І., Вакун О.В. Формування облікової політики підприємства в умовах цифровізації. Ефективна економіка. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9154>.

2. Казак О.О. Теоретичні засади формування облікової політики сучасних підприємств. Ефективна економіка. 2019. № 9 URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2019/59.pdf.

Шановал Лариса Павлівна
здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Довжик Олена Олександрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Важливим елементом бухгалтерського обліку в Україні є облік в бюджетних установах. Бюджетні установи утримуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, що виділяються на економічний розвиток, соціальний захист населення, утримання органів державної влади та управління, оборону країни.

Бюджет є невід'ємною частиною ринкових відносин і водночас інтенсивним проявом державної політики. Через бюджет держава акумулює кошти для виробничого і соціального розвитку та активізує заходи щодо збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів. Облік виконання бюджету та кошторису доходів і видатків бюджетних органів прийнято називати бюджетним обліком. Як вид бухгалтерського обліку бюджетний облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про виконання бюджетів, а також про доходи і видатки бюджетних установ. Метою бюджетного обліку є накопичення та надання користувачам інформації про доходи, видатки, кредитування та фінансування бюджету, а також визначення результатів виконання бюджету та кошторисів бюджетних установ. Об'єктами бюджетного обліку є державний бюджет та бюджети різних рівнів бюджетної системи, а також процес їх використання. Складовими бюджетного обліку є, з одного боку, облік формування та використання державного та місцевих бюджетів, а з іншого - облік виконання кошторисів, що містяться в бюджетах різних рівнів. Ці частини мають окремі бухгалтерські таблиці, але пов'язані між собою єдиною бюджетною класифікацією. Методи бюджетного обліку - це сукупність прийомів і способів, що використовуються для отримання інформації про виконання бюджету та кошторисів доходів і видатків бюджетних органів [1]. До них належать:

- спостереження і реєстрація операцій з виконання бюджету в первинних документах, які є єдиним джерелом облікових даних;
- доходи кошторису бюджетної установи;
- результати виконання кошторису;
- видатки надлишок коштів;
- дефіцит коштів;
- відображення операцій при подвійному записі на рахунках

бухгалтерського обліку та в реєстрах бухгалтерського обліку, проведення інвентаризацій

- підсумки у звітах та балансах [2].

Бухгалтерський облік у бюджетних установах забезпечує реєстрацію всіх операцій, пов'язаних з виконанням бюджету. Об'єктами дослідження бухгалтерського обліку в бюджетних установах є грошові кошти, доходи і видатки загального та спеціального фондів бюджету, основні засоби, інші необоротні матеріальні та нематеріальні активи, запаси, дебіторська заборгованість, зобов'язання, фонди необоротних активів і малоцінних швидкозношуваних предметів, а також рахунки бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Основними функціями бухгалтерського обліку в бюджетних установах є інформаційна, управлінська та контрольна. Інформаційна функція бухгалтерського обліку полягає у накопиченні, групуванні, узагальненні та наданні інформації. Оскільки надання облікової інформації є першим підготовчим кроком у процесі управління, регулювання, планування та контролю, бухгалтерський облік слугує основним джерелом інформації. Ця функція має вирішальне значення, оскільки облікова інформація становить близько 70 % всієї економічної інформації. Контрольна функція бухгалтерського обліку полягає в наданні інформації, необхідної для планування, регулювання та оцінки (аналізу) об'єктів контролю на всіх рівнях з метою прийняття рішень і з безперервним і повним контролем.

Основними завданнями бухгалтерського обліку бюджетних установ є:

1) підготовка повної та достовірної інформації про господарську діяльність (фінансовий та майновий стан) відповідно до нормативно-правової бази;

2) своєчасне та достатнє надання необхідної інформації внутрішнім (керівництву установи, керівникам структурних підрозділів) та зовнішнім (відповідним міністерствам, органам казначейства, податковим органам, споживачам послуг) користувачам;

3) забезпечувати дотримання фінансово-бюджетної дисципліни, суворого режиму економії та ефективного використання і збереження коштів і матеріальних цінностей з метою своєчасного попередження та запобігання негативним явищам у діяльності бюджетних установ;

4) систематично здійснювати контроль за виконанням кошторису, який є основним документом, що узагальнює діяльність бюджетного органу.

Бюджет - це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду. Бюджет складається із загального та спеціального фондів:

1) Конституція України;

2) Закон про бюджет;

3) Закон про Державний бюджет України;

4) інше законодавство, що регулює бюджетні відносини;

5) закони, що регулюють діяльність адміністративних органів, прийняті на їх основі з метою виконання закону про бюджет та інших законів і

нормативно-правових актів України.

Кожна господарська операція реєструється у відповідних бухгалтерських документах за місцем її здійснення. Такі записи про господарські операції називаються первинними документами і складають основу бухгалтерського обліку. Документування в бюджетній сфері - це запис господарських операцій на папері або технічних носіях (магнітних дисках, дискетах) і є письмовою реєстрацією господарських операцій, яка надає юридичної сили даним бухгалтерського обліку

Первинні документи - це документи у письмовій або електронній формі, які фіксують та підтверджують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на здійснення господарських операцій. Основним документом, що регулює загальні правила використання первинних документів, є Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88. Положення встановлює порядок складання, прийняття, реєстрації та зберігання первинних документів, облікових реєстрів і фінансової звітності установ [3].

До розрахункових операцій бюджетних установ відноситься дебіторські та кредиторські заборгованості.

Дебіторська заборгованість – це борги компаній, фізичних осіб чи держави перед підприємством, а саме за розрахунками з бюджетом, розрахунками за товари, роботи, послуги, заборгованість за короткостроковими кредитами, наданими розпорядниками бюджетних коштів, розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам за товари, роботи і послуги розрахунками із соціального страхування, розрахунки з відшкодування завданих збитків, розрахунками з підзвітними особами та інша поточна дебіторська заборгованість. В балансі підприємства записуються як активи .

Кредиторська заборгованість — це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених дій раніше і до яких в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк за вже отримані матеріальні цінності, роботи чи послуги та інше.

Розрахунок операцій в бюджетних установах досліджуються вітчизняними науковцями та все одно існує багато питань, які потребують подальшого вивчення та дослідження тому, що облік у бюджетній установі є одним із важливих галузевих обліків в Україні.

Список використаних джерел

1. Заросило А.П. Застосування методів управлінського аналізу в діяльності бюджетних установ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2016. (№ 20). С. 176–180.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору: наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. URL: <https://minfin.gov.ua/news/view/normativno-pravovi-akti-z-buhgalterskogo-obliku-vderzhavnomu-sektori?category=bjudzhet>.

3. Облік у бюджетних установах : Навчальний посібник. / за ред. Леня В.С. — Чернігів: Десна Поліграф, 2016.

Швед Вікторія Сергіївна
здобувач вищої освіти, спеціальність 101 «Екологія»
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Ткаль Ярміла Сергіївна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Стрімкий розвиток техніки і технології у ХХ ст., зростання обсягу споживання природних ресурсів, марнотратний спосіб життя, неконтрольоване зростання населення Землі, експлуатація та знищення природи безповоротно змінили навколишнє природне середовище, що загрожує життю нинішнього і особливо майбутніх поколінь. Таким чином, формуються протиріччя між все більш взаємозалежними складовими системи «суспільство-природа», що може призвести до глобальної катастрофи.

У зв'язку з цим, до кінця ХХ ст. як результат багаторічної праці вчених світу була створена та отримала міжнародне визнання концепція стійкого розвитку. Передумова створення такої концепції зафіксована в преамбулі підсумкового документа конференції ООН з довкілля і розвитку в Ріо-деЖанейро на рівні глав держав і урядів, що відбулася у 1992 р.: «Людство переживає вирішальний момент своєї історії. Світ зіткнувся з проблемами наростання убогості, голоду, хвороб, неписьменності та деградації екологічних систем, що тривають, від яких залежить наш добробут».

Дослідження у напрямі стійкого розвитку зумовлені диспаритетом у володінні та розпорядженні доступними і створеними сучасною цивілізацією колосальними матеріальними та духовними ресурсами, а також наростанням антагонізму між суспільством і навколишнім природним середовищем. У ній органічно пов'язані соціальний і екологічний аспекти діяльності людини. Стійкий розвиток, як особливий тип розвитку світової цивілізації, покликаний забезпечити збереження умов проживання людства на Землі та подальшого їх покращення.

З кожним роком екологічна ситуація в Україні погіршується. Проте, якщо врахувати всі запобіжні заходи, які здійснюються в державі для запобігання екологічної кризи, то цього буде недостатньо, тому що для ефективного впровадження екологічної системи необхідно діяти на всіх рівнях управління для збереження всієї екосистеми.

За даними Інтернет-джерел Державна екологічна інспекція виявила 220 порушників, які перевищували гранично допустиму норму викидів в атмосферу. Загалом служба перевірила 936 підприємств. Найбільше порушень зафіксували у Дніпропетровській області. Там з 278 можливих об'єктів 109

порушували допустиму норму викидів, ще 16 підприємств – технічні нормативи забруднення атмосферного повітря. На другому місці за кількістю порушень – Харківська область. Там інспектори виявили перевищення нормативів гранично допустимих викидів на 14 із 45 можливих підприємствах. Ще один порушник не дотримувався технічних нормативів забруднення. Все це говорить про те, що підприємства не впроваджує ефективні, своєчасні і спільні стратегії реагування підприємства на прояви екологічних ризиків, тому необхідно передбачати потенційні екологічні наслідки будь-якої діяльності, процесу або продукту на ранніх етапах планування.

Автор В. Жук у своїй праці наводить підстави, які спрямовані на те, щоб питання екологічної діяльності об'єднати в корпоративний облік: – рахунки бухгалтерського обліку підприємства повинні відображати його відношення до навколишнього природного середовища та вплив витрат, ризиків і зобов'язань, обумовлених природоохоронною діяльністю, на фінансовий стан підприємств АПК; – інвесторам для прийняття інвестиційних рішень необхідно мати інформацію з екологічних заходів і витрат, пов'язаних з екологічною діяльністю; – питання екологічної діяльності є також предметом управлінської діяльності: менеджерам необхідно виявляти і розподіляти природоохоронні витрати у такий спосіб, щоб продукція була правильно оцінена й інвестиційні рішення базувалися на реальних витратах і вигодах; – агропромислові підприємства можуть мати переваги в конкурентній боротьбі, якщо вони будуть спроможні показати, що їх продукція безпечна в екологічному аспекті; – екологічний облік є ключем до сталого розвитку.

На підприємстві для забезпечення управління екологічною діяльністю на прояви екологічних ризиків необхідно передбачати потенційні екологічні наслідки будь-якого виду здійснення діяльності виготовлення продукції чи товарів, а також застосовувати заходи запобігання виникнення таких ситуацій. В більшості випадків підприємства часто ігнорують потенційні екологічні наслідки та виконують лише поверхневі заходи запобігання екологічних загроз. Екологічна політика підприємства – це діяльність, яка спрямована на забезпечення ефективного використання та відтворення природних ресурсів, охорону навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки виробництва певного продукту чи товару. Екологічний облік допомагає приймати ефективні управлінські рішення у сфері природокористування і охорони навколишнього природного середовища.

Причинами необхідності ведення бухгалтерського обліку екологічної діяльності суб'єкта господарювання є: – операції, пов'язані з екологічною діяльністю суб'єкта господарювання, а також їх вплив на фінансові результати повинні бути відображені в бухгалтерському обліку; – кредиторам та інвесторам необхідно володіти інформацією про екологічну діяльність підприємства для прийняття рішень щодо побудови з ним відносин; – підприємства можуть мати переваги у конкурентній боротьбі за покупців, якщо зможуть довести, що їх товари та послуги кращі з екологічної точки зору, це

сприятиме збільшенню доходів підприємства; – бухгалтерський облік екологічної діяльності є засобом досягнення стійкого розвитку. Витрати, які пов'язують з охороною навколишнього середовища, відносять на конкретну продукцію та відображають їх окремо, лише за умови їх у складі прямих витрат.

Детальний облік витрат, пов'язаних з природоохоронними заходами щодо окремих видів продукції потребує розподілу загальних витрат за місцями їх виникнення. Такі екологічні витрати виникають при запозиченні коштів на ведення ефективної господарської діяльності та запобігання екологічним наслідкам, а також управління екологічною діяльністю на підприємстві. Управління екологічною діяльністю підприємства полягає в тому, що екологічна діяльність має розподіляти екологічні витрати на такі, що забезпечують виробничий процес та ті, що забезпечують охорону навколишнього середовища.

Можна зазначити, що кожному підприємству необхідно працювати над удосконаленням звітності щодо екологічного обліку та особливо її значимості і використання. Тому для кожного вищезазначеного підприємства, можна надати рекомендації для запобігання екологічних наслідків, а саме: – якісне відображення інформації щодо екологічної діяльності у звітності; – ведення управлінської звітності по формуванню витрат на охорону навколишнього природного середовища; – проведення аудиторських та контрольних заходів управління екологічною діяльністю Висновки.

Таким чином, в рамках проведеного дослідження, встановлено, що управління екологічною діяльністю є важливим аспектом здійснення господарської діяльності кожного підприємства. Для того, щоб підприємство нормально функціонувало не лише внутрішньо, але й зовнішньо необхідно вести екологічний облік. Показники, що наводяться в звітності носять суто інформаційний характер, проте, не гарантує якісного відображення діяльності. А тому необхідно запроваджувати контрольні заходи на збереження навколишнього природного середовища для запобігання виникнення екологічних ризиків.

Список використаних джерел

1. Жук В.М. Екологічні аспекти бухгалтерського обліку в агропромисловому виробництві. URL: <http://magazine.faaaf.org.ua/ekologichni-aspekti-buhgalterskogo-obliku-v-agropromislovomu-virobnictvi.html>
2. Дешко М.В., Головацька С.І. Теоретико-методичні аспекти екологічної звітності в Україні : Тези доповідей XII Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки». 2020. С. 81–84.

Штиб Дар'я Михайлівна
здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник:
Гаркуша Сергій Анатолійович
кандидат економічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет

МЕТОДИ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

У сучасному світі основні засоби відіграють важливу роль у розвитку підприємств. Зосередження уваги на новітніх технологіях, ноу-хау та впровадженні нової техніки, а також використання нових фінансових механізмів стає все більш актуальним. Основні засоби є ключовими об'єктами обліку та звітності, а також важливим елементом у виробничому процесі. Вони відображають майновий стан підприємства та його економічний потенціал.

Методи оцінки основних засобів в бухгалтерському обліку, що визначають, яким чином ці важливі активи оцінюються, становлять важливий аспект фінансового управління підприємствами. Згідно з НП(С)БО 7 [1] основні засоби – матеріальні активи, які підприємство чи установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва, надання послуг, здачі в оренду іншим особам, або для адміністративних та соціально-культурних функцій. Важливим аспектом є той факт, що очікуваний строк корисного використання (експлуатації) цих активів становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він триває довше за рік).

Питання оцінки основних засобів важливе через його вплив на бухгалтерську звітність та податкові зобов'язання підприємства. Вартість цих активів може бути визначена різними способами, і кожен з них має свої особливості та переваги. В залежності від контексту національні бухгалтерські положення (стандарти) визначають необхідність застосування різних методів оцінки активів. З цієї причини для оцінки основних засобів використовуються різні види вартостей [2]:

- первісна вартість або історична собівартість - це сума, яка включає ціну придбання основного засобу та сукупність всіх витрат, пов'язаних з його набуттям і введенням в експлуатацію. Ця вартість визначається на момент придбання;
  - ліквідаційна вартість - це сума, яку очікується отримати в результаті продажу основного засобу після закінчення його корисного життєвого циклу;
  - справедлива вартість - зазвичай є еквівалентом ринкової вартості.
- Однак, якщо ринкову вартість встановити неможливо, використовується відновлювальна (відновна) вартість, яка визначається як вартість

виготовлення/будівництва аналогічного об'єкта з урахуванням його існуючого зносу. Зазвичай визначається при переоцінці основних засобів;

- залишкова вартість або балансова вартість - це вартість основного засобу без урахування накопиченої амортизації (зносу);

- переоцінена вартість - це коригована вартість первісної вартості об'єкта основних засобів через процедуру переоцінки чи уцінки.

Оцінку основних засобів можна провести трьома способами: первинна оцінка, уцінка та дооцінка. Первинна оцінка зазвичай використовується для визначення початкової вартості основних засобів при їх придбанні або отриманні. Вона включає в себе вартість придбання, доставку, монтаж, а також будь-які інші витрати, пов'язані з приведенням активу в робочий стан. Уцінка, як зазначено у НП(С)БО 7 [1], розглядається як частина витрат і використовується для визначення облікової вартості основних засобів. У разі уцінки вартість основних засобів переглядається на підставі ринкових оцінок або оцінок внутрішніх експертів, і це може призвести до зменшення їх вартості. Дооцінка, навпаки, розглядається як додатковий капітал і включається до еквітету компанії. Вона використовується, коли вартість основних засобів збільшується, наприклад, через покращення, реконструкцію або інші подібні дії. Ці методи грають важливу роль у фінансовому обліку та фінансовій звітності підприємств, а також можуть мати велике значення для оцінки їхньої фінансової стабільності та здатності генерувати прибуток.

Оцінка основних засобів проводиться з метою визначення їх поточної вартості та стану. Це дозволяє підприємствам зробити об'єктивні рішення щодо управління цими активами. Оцінка основних засобів також допомагає встановити їх ринкову вартість для потенційної продажу або придбання нових активів. Крім того, оцінка основних засобів є необхідною для фінансової звітності та податкового обліку, що дозволяє забезпечити точність та достовірність фінансової звітності підприємства.

У бухгалтерському обліку значення оцінки основних засобів визначається як фінансова оцінка вартості активів, які використовуються в довгостроковій діяльності підприємства. Оцінка основних засобів включає в себе визначення їх початкової вартості, амортизації та визначення їх поточної ринкової вартості. Це дозволяє підприємству вести облік своїх активів, контролювати їх стан та визначати їх вплив на фінансові показники підприємства. Оцінка основних засобів є важливою складовою бухгалтерського обліку, оскільки вона впливає на звітність підприємства та його фінансову стійкість.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

2. Організація та шляхи вдосконалення обліку та контролю наявності та руху основних засобів. *Бібліофонд*. URL: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=435009>.

Щедрін Юлія Василівна

здобувач вищої освіти, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник:

Ткаль Ярміла Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент,

Сумський національний аграрний університет

КОШТОРИС МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ – ОСНОВНИЙ ПЛАНОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ДОКУМЕНТ

Більшість медичних закладів були реорганізовані на комунальні некомерційні підприємства, і вони складають фінансовий план. Ті ж заклади, що залишилися державними та комунальними, складають кошторис.

Основна мета кошторису – установа має забезпечити виконання своїх функцій і досягнути результатів, які визначені згідно з бюджетними призначеннями. Цей документ встановлює на бюджетний рік: повноваження установи на отримання коштів з бюджету; розподіл бюджетних асигнувань.

Тож кошторис – обов’язково для всіх бюджетних медичних закладів:

- і тих, які ведуть бухгалтерський облік самостійно,
- і тих, які обслуговуються централізованою бухгалтерією.

Умовно кошторис бюджетної установи складається з таких етапів:

- доведення установі граничних показників за загальним фондом;
- складання розрахунків за надходженнями спеціального фонду;
- складання розрахунків за видатками загального і спеціального фондів;
- заповнення вступної і основної частин кошторису;
- підписання кошторису бюджетної установи і розрахунків до нього;
- подання їх на затвердження.

Бухгалтерська служба за участю керівників структурних підрозділів медустанови складає кошторис медустанови на бюджетний період, тобто на один календарний рік (ч. 30 ст. 2 Бюджетного кодексу України). Далі головний бухгалтер подає кошторис на розгляд та погодження головному розпоряднику бюджетних коштів, якому підпорядковується.

Порядок складання кошторису визначений законодавством та потребує безпомилкових розрахунків усіх доходів та витрат. За цим стежать ревізори під час перевірок фінансової діяльності медичних закладів.

Коли складають кошторис лікарні, керуються Порядком складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженим постановою КМУ від 28.02.2002 № 228 [1].

Проекти кошторисів складають на плановий бюджетний період. У разі коли установи утворені не з початку поточного бюджетного періоду, кошториси складаються і затверджуються з часу її утворення до кінця бюджетного періоду в загальному порядку.

Кошториси установ, які протягом бюджетного періоду реорганізовані або підпорядкування яких змінено згідно із законодавством, складаються і затверджуються в загальному порядку, в тому числі за новим підпорядкуванням.

Форма кошторису міститься в додатку 15 до Інструкції про складання і виконання розпису Державного бюджету України, затвердженої наказом Мініну від 28.01.2002 № 57 [2].

Благодійні доходи у грошовій та негрошовій формі переважно не враховують під час складання кошторису медичної установи.

Видатки складаємо, використовуючи коди економічної класифікації видатків (КЕКВ). Деталізують їх за видами та кількістю товарів (робіт, послуг) із зазначенням вартості за одиницю.

Подібна вимога прописана у п. 22 Порядку № 228. За кожним кодом КЕКВ варто деталізувати видатки за їх видами та кількістю товарів (послуг). Слід також зазначити вартість за окрему одиницю.

Безпомилково скласти кошторис допоможе частина 4 статті 13 БК. У ній, зокрема, зазначені напрями використання власних надходжень – коштів спеціального фонду.

Скласти кошторис – це лише півсправи. Одночасно з кошторисом установа подає до головного розпорядника на затвердження план асигнувань загального фонду бюджету, план спеціального фонду, план використання бюджетних коштів, помісячний план використання бюджетних коштів і штатний розпис установи.

Виконуючи кошторис бюджетної установи, слід прагнути до зменшення суми заборгованості за бюджетними зобов'язаннями минулих періодів та не допускати утворення у поточному році нової суми заборгованості.

Ревізійні органи перевіряють, чи є в медичної установи кошторис та чи відповідає він Порядку № 228. Коли вони аналізують кошторис медичної установи, то звертають увагу на:

- правильність формування дохідної та витратної його частин за загальним та спеціальним фондами;
- відсутність у документі;
- сум, не підтверджених розрахунками та тих, котрі не мають економічного обґрунтування;
- бюджетних асигнувань, потреби в яких немає (дотримання режиму економії).

Якщо відбувався перерозподіл коштів, ревізори перевіряють, чи:

- правильно установа прописала зміни в кошторисі;
- була об'єктивна потреба у перерозподілі чи скороченні асигнувань;
- внесені необхідні зміни до річного розподілу бюджетних надходжень з урахуванням особливостей спецфонду;
- співвідносяться між собою видатки зі спеціального фонду з уточненим розміром доходів та залишків станом на початок року.

Недоліки у вищенаведених пунктах кошторису медзакладу є порушенням бюджетного законодавства (п. 16 ч. 1 ст. 116 БК).

Посадові особи, з вини котрих стались порушення у кошторисі медичної установи, несуть відповідальність відповідно до законодавства. Зокрема, за внесення неперевірених даних у бюджетні запити, котрі призвели до необгрунтованих бюджетних призначень чи асигнувань, їм загрожує штраф у розмірі від 30 до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Така норма прописана ст. 164-12 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом.

Таким чином, порушення бюджетного законодавства, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законами України його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь (ст.121 БК).

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2002 № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF#Text>

2. Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#Text>

Alina Brychko

*Ph.D. in Economics, Associate Professor
Sumy National Agrarian University*

IMPLEMENTATION OF MANAGEMENT-CONSULTING PROJECTS

The state of development of Ukrainian enterprises shows that today it is difficult to ensure victory in the competition only with material resources. The problem of providing professional knowledge assistance to management in managing the activities of a modern enterprise by experienced consulting companies is becoming more and more relevant.

Therefore, management consulting, as a kind of rental of external professional knowledge for a certain time, is increasingly becoming a branch of entrepreneurial activity in Ukraine for the introduction of scientifically based practical business knowledge into the economy of modern companies.

Change management in the last century received a significant boost thanks to the introduction of project management methodology. It was aimed at helping companies achieve their strategic goals more effectively and providing support for the implementation of enterprise strategy. The project approach made it possible to manage changes in a more systematic and structured way, to make them more predictable and manageable. However, it is important to consider that consulting projects have their own characteristics that may differ from typical projects. This feature is that consulting assignments can be less structured, less predictable, and require a more flexible approach. Therefore, standard methods of project management cannot always be applied without changes.

It is important to consider that a consulting project may involve a large degree of uncertainty, the identification of a problem or opportunity, and its subsequent research and analysis. Also, the results of the consulting project may be less quantitatively measurable and more qualitative. That is, it is often impossible to clearly define the parameters of the result at the beginning of the project. Thus, consulting projects require more flexibility, creativity and adaptability compared to typical projects, and may require an individual approach to change management. Given this, it is important to be prepared for the fact that standard project management methods may need to be adapted and changed in the context of consulting assignments in order to be successful.

The proposed concept defines a consulting project as an organized activity that uses an innovative approach to achieve unique results, limited by resources, time and finances, with the aim of bringing about positive changes. The main idea is that a consulting project differs from ordinary projects in that it is aimed at changing the state of the client organization to achieve certain goals, taking into account the limitations of resources and time.

For the successful implementation of consulting projects, it is important to determine their main features that distinguish them from other types of projects. The main features of a consulting project may include:

1. Target orientation: The consulting project has specific goals and objectives aimed at achieving positive changes in the client organization.
2. Quantifying parameters: Although a consulting project may be less quantitatively oriented, it is important to define metrics and indicators by which its results and impact can be measured.
3. Life Cycle: A consulting project has a specific time frame for implementation and completion.
4. Specific environment: A consulting project may involve interaction with the client and internal structures of the client organization, which requires unique approaches and strategies.

Despite the variety of consulting projects, all of them are aimed at the development of client organizations, which affects their specific properties, which primarily include: 1) active nature, due to the dynamism of the development processes of both the project and its relational environment; 2) the possibility of

adjusting the target instructions of the consulting project, which is determined by the dynamics of the company's development process; 3) quantitative uncertainty of key parameters of the project (results, budget and time), which is explained by the high degree of unpredictability of the development processes of the company and its environment; 4) "blurring" of the phases of the life cycle, which affects the complexity of the planned procedures for the preparation and implementation of the project [1].

The complexity of formulating the target orientation of the consulting project is due, firstly, to the uniqueness and uniqueness of the tasks that must be performed as a result of its implementation, and secondly, to the properties of a modern enterprise (client organization) as an open system that functions and develops within and beyond which various dynamic (cyclical or chaotic) processes take place, the parameters of whose changes cannot be recorded.

Therefore, the use of established methodical approaches to identify the goals of consulting projects requires appropriate adjustment. The need to determine the quantitative parameters of the target settings of the projects is due to the need to balance the parameters of the results with time and resource limitations and with the level of dynamism of the project environment. It is legitimate to conclude that it is practically impossible to determine the final expected result of consulting in quantitative and qualitative parameters of the development of the socio-economic system of the client organization, the achievement of which should indicate the completion of the consulting project, due to the dynamism of the development processes and the high degree of uncertainty of the innovative culture of the client organization's staff.

References

1. Верба В.А. Проекти розвитку компанії: проблеми та ознаки ідентифікації. «Менеджер» Вісника ДДНУУ. 2009. № 4 (50).– С. 207 – 214.

Bondar Artem

Phd student 1st course, Speciality 073 "Management"

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Alina Brychko

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Sumy National Agrarian University

SCIENTIFIC BASIS OF BUSINESS DEVELOPMENT RESEARCH

The concept of "development" went through a long evolution before entering the terminology of modern economic science. Many scientists from different fields of knowledge paid attention to this issue at different times.

All the diversity of views on the category "development" can be presented in the form of four groups: the first group of scientists associates development with the realization of new goals, purposefulness of changes; the second considers it as a process of adaptation to the environment; the third - replaces development with its source - contradictions of the system; the fourth - identifies development with one of its lines - progress, or the complication of systems, or with one of its forms - evolution.

As a rule, when they talk about development, they mean progressive development, in which qualitative changes in the system and organization are positive. This state may objectively be more perfect or appear to be so by the criterion of novelty. Development is associated with progress, because this is the universal tendency of the evolution of nature and society. And it is in this sense that we can talk about development as a transition from simple to complex, from lower to higher [1, с. 27].

Since the development of the economy as a whole is based on the level of development of the enterprise, which is considered as a complex open system that interacts with the external environment and, at the same time, functions as a complete living organism, there is a need for a more detailed analysis of existing views on the concept of economic development at the micro level .

So, development is the constant implementation of systemic changes. A systematic and holistic understanding of the direction of development is needed. There are several conceptual directions of economic development, each of which has its own specifics: innovative, sustainable, strategic, economic, ecological, social, managerial, organizational, and others.

The study of the existing theoretical provisions and definitions of organizational development made it possible to single out three views on its content, namely:

- a process aimed at solving the problems of the organization using the methodology of scientific research;
- a process whose main component is organizational design;
- the process of training and coaching, the purpose of which is the development of personnel as the most important component of the development of organizations.

It is clear that strategic changes must be carried out by the organization's personnel, the organizational structure is optimized, and power relations are based on partnership principles and mutual trust. The enterprise development management system consists of interconnected subsystems. Having adapted and supplemented the existing works, we will name the following structural components of the enterprise development management system - these are production, technological, financial, innovative, communication, structural-organizational, marketing, personnel, legal support, economic, social-psychological, motivational subsystems.

These components interact with each other and with the external environment. The development of the enterprise depends on the successful management of each of

the components, on the interaction between the subsystems, on the understanding and fulfillment of the goals of the enterprise as a system by each of the components, on the unity of the subsystems and the performance of each of them as a system function.

Therefore, managers of enterprises should strive for the development not only of the enterprise, but also of employees, since the maximum use of the potential of the latter creates conditions for the realization of the mission of the enterprise. The growth of people's well-being is an important quantitative parameter of human development. However, the financial component should be a way to achieve a better standard of living, not the ultimate goal of development. Qualitative indicators of human development are important, such as health, life expectancy, access to resources, the possibility of obtaining knowledge, information, improving professional skills, realizing desires and opportunities, freedom of choice [2, с. 164-165].

Organizational development is carried out in several stages. First, the "unfreezing" of the social system takes place. The views, values and behavior patterns of system members are questioned and their suitability for achieving system goals (productivity, innovative activity, humanization of work) is examined. At the second stage, the movement towards change begins. New models of behavior and organizational regulation are tested and consolidated during staff training. Change processes require a logical conclusion, as it is known that they can last indefinitely. Therefore, stabilization and consolidation of new, officially legalized models of behavior and organizational rules are necessary. This happens at the stage of the so-called freezing of the change process [3, с. 57-59].

It is the concept of organizational development that is most often used in the practical activities of modern agricultural enterprises. Therefore, it is appropriate to define the strategy of organizational development as a program of measures, which includes a list of processes and procedures of administrative and social-psychological support for the implementation of strategic changes in enterprises.

References

1. Перебийніс В.І., Світлична А.В. Організаційний розвиток підприємств: теоретичні та практичні аспекти. Полтава: РВВ ПУСКУ. 2008. 216 с.
2. Чикуркова А.Д., Белко І.А. Система управління розвитком підприємств. Стратегії економічного розвитку в умовах євроінтеграції: Міжнародна науково-практична конференція. м. Каунас, Литва 27 травня 2016 року. Каунас, 2016. С. 163-166.
3. Шлапак Н.С., Губіцька І.І. Управління організаційними змінами як чинник конкурентоспроможності сучасного підприємства. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки.* 2013. Вип. 25. С. 54-60.

Dovzhyk Olena
PhD, Associate Professor of the
Accounting and Taxation Department
Sumy National Agrarian University

PECULIARITIES OF ACCOUNTING IN FARMS: FOREIGN EXPERIENCE

Farming is a vital global industry. Presently, there is a preference for national and local products. The government remains committed to supporting this industry so that we may produce sufficient resources to feed our population. For this reason, subsidies are often provided to farmers by the government.

These subsidy schemes are subject to regular changes, depending on the greatest in-demand food and resource items in the country. Subsidies support and incentivize farmers to engage in specific types of farming, such as producing beef, cheese, or certain crops.

In the past, immediately upon the announcement of a subsidy, people would rush to participate, resulting in a flood of products and plummeting prices. Nowadays, subsidies are managed more efficiently to mitigate this risk, albeit at a faster pace of change. From an accounting perspective, it is important for potential farmers to stay informed about changes if they wish to reap the benefits.

Specialized accountants can assist in managing subsidies and requirements, potentially resulting in additional funding for eligible farmers. The greater understanding both you and your accounting team have of government subsidies, the more effectively you can strategize and capitalize on them for improved farming outcomes. The greater understanding both you and your accounting team have of government subsidies, the more effectively you can strategize and capitalize on them for improved farming outcomes.

Farmland is extremely valuable and one of the most important assets of farms. When properly managed, land remains productive year after year and does not depreciate in value like other assets. It can even increase in value. However, there are many costs to maintain land and productivity, such as fertiliser, drainage, irrigation, pest control, weed control, soil pH management and much more. All of these must be taken into account in the accounting.

Many farmers now also have to take measures to protect animals and wildlife, and this should also be taken into account. Budgeting for the necessary equipment, planning the varieties of crops to grow and being dependent on the weather is a huge balancing act. But if done correctly and timed right, your cash flow can remain in a healthy position. Periodically, farmers may need to alter the usage of their land for various reasons. This may occur due to market demands or to assist in preserving ecological habitats. For instance, one's farmland may shift from grazing to crop farming, wooded terrain may be cleared for cattle rearing, or an individual may receive remuneration from the government for maintaining a parcel of land in support

of carbon capture. Whatever the reason for the modification, it must be documented in your accounts, even if it affects only a small portion of your land. Consequently, the value of the asset, i.e., land, must be adjusted accordingly.

Fluctuating herds are inevitable when raising cattle. The calving season typically increases the overall number, while losses due to aging and illness may occur at some point. To ensure accurate accounting, all changes in livestock numbers should be promptly recorded in the accounting software. It's crucial to record these changes as each animal carries a value and could impact important figures.

In several countries, taxes can offset the costs of new equipment. Many assets and equipment lose their value over time due to wear and tear, aging, or obsolescence in light of modern technologies. Proper record-keeping of asset depreciation is crucial as it can significantly affect your taxes and bills. It is wise to track every purchase of new equipment and account for depreciation annually in your accounting system.

Cloud accounting and internet usage offer numerous benefits to farmers. Through these tools, farmers gain faster access to real-time account information as well as industry resources to help monitor trends and make informed business decisions about farm management. Additionally, utilizing cloud accounting enables access to information at all times. If you have internet access, accessing it via your smartphone or tablet is a convenient option especially for busy farmers.

To avoid financial ramifications, it is crucial to document the losses in your accounts in case of an event. Experience has shown that weather phenomena can be highly unpredictable.

Farming is susceptible to weather-related risks, which can be precarious. An unseasonably hot summer or flooding can lead to considerable consequences for farmers and their lands. Neglecting to do so could lead to an unreasonably high tax bill. By maintaining meticulous records of your accounts, you will be better prepared to mitigate potential losses. Based on past years' data, you can create an accurate forecast for the upcoming years and adjust your strategy accordingly.

The agriculture industry's staffing needs fluctuate significantly during harvest and lambing seasons due to its seasonal nature. A thorough understanding of your cash flow, provided by your accounting system, will assist you in investing in the right number of workers at the appropriate times. Grants are frequently available for students enrolled in agricultural college or apprentices. By planning sufficiently in advance, farmers can take advantage of these initiatives and decrease their labor expenses. [3]

While it is possible to manage farm accounts on your own, farm accounting is a complex task that may require extensive resources. If you have a small team, you may not have the necessary resources to properly manage your accounts. This is where a specialized agricultural accountant can prove invaluable. Although you will have to incur additional accounting costs, the long-term savings they can generate make it a wise investment. This is because they will aid in the optimal financial operation of your farm business.

As discussed above, farm accounting differs significantly from traditional business accounting practices. Numerous accounting variables can be intricate and not easily understood. When dealing with assets, liabilities, and revenue, farming can become highly intricate. If assistance is required, our team of professional experts is available to assist you. With our extensive expertise in farm accounting and the agriculture industry, we are available to assist you in managing your farm accounts and offer guidance throughout the entire process.

In Ukraine, the main criterion that affects the amount of taxes from the sale of biological assets depends on the size of the enterprise, the amount of land owned or leased, and the number of employees.

The existing system of taxation of rural producers is quite lenient, as in fact one lenient, since in fact one owner can act as the head of an agricultural company, engaged in the cultivation of apple and pear orchards, as well as medicinal plants, while paying 18% income tax, and at the same time be an individual entrepreneur

an individual entrepreneur in the second group of taxation, paying only a single tax . This will allow to reduce the tax burden on a person without violating the rules of of the current legislation [2].

Thus, the analysis of the practical features of accounting and taxation of transactions related to biological assets has shown that there are certain controversial aspects that theorists and practitioners are trying to resolve, mainly related to the valuation of biological assets.

Foreign experience shows that the main document that regulates transactions related to biological assets at agricultural enterprises is IAS 41 "Agriculture" [1]. In general, the foreign accounting system differs little from the domestic one. But, first, we consider it necessary to pay special attention to the problems that foreign scientists emphasize in their own research.

Thus, agricultural production does not essentially differ from country to country, as it is characterized by a country, as it is characterized by the length of the production and technological cycle, its seasonality, availability and use of own production (seeds, fodder), which leave an imprint on the mechanism of formation of financial results of agricultural production.

References

1. IAS 41 "Agriculture". URL: <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias41>
2. Kravchenko O. V., Diakova V. V. Vitchyzniani ta yevropeiskyi dosvid obliku ta opodatkuвання biolohichnykh aktyviv. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomika*. 2022. № 3. S. 9–16. DOI: 10.21272/1817-9215.2022.3-01
3. Arbidane, I., & Mietule, I. Problems and solutions of accounting and evaluation of biological assets in latvia. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 6(1), 2018, 10-22. doi:10.9770/jesi.2018.6.1(1)

Feng Liren

Master student 1st course, speciality “Administrative management”

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Alina Brychko

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Sumy National Agrarian University

PERSONNEL MANAGEMENT IN PUBLIC AUTHORITIES BASED ON QUALIFICATION REQUIREMENTS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY

Personnel management in state authorities is a key element for the effective functioning of society and ensuring the quality of public services. However, the problem of the methodology of personnel management in state authorities based on the qualification requirements of managerial activity is relevant and requires attention to optimize processes and increase efficiency. Defining qualification requirements is a key element for improving management efficiency. Clear and objective criteria not only facilitate the recruitment and evaluation process, but also influence staff development and overall organizational culture.

The qualification requirements are a certain level of professional training of the worker, which is necessary to perform the duties assigned to him, and requirements for work experience [1].

The determination of qualification requirements should be considered as a strategic tool for achieving high standards of managerial efficiency. One of the key components of effective management is the correct selection and development of personnel. Determining the qualification requirements becomes a step preceding this process, helping to create specific criteria for the evaluation and selection of personnel. In addition, the implementation of clear qualification requirements contributes to the formation of a highly qualified team. This not only increases the efficiency of management activities, but also contributes to the maintenance of high-quality standards in various spheres of public administration.

The methodology of qualification requirements also plays an important role in the formation of a highly professional team. Determining qualification requirements is an important factor in forming a highly professional team. This not only ensures the right selection of personnel, but also helps to strengthen the internal structure and increase the efficiency of management activities. Understanding the role of qualification requirements in the context of team management is an important prerequisite for achieving high performance standards and achieving strategic goals. Detailed requirements also ensure a high level of understanding between team members, reducing potential conflicts and increasing overall productivity.

Correctly defined qualification conditions also contribute to the individualization of personnel development in state authorities. Qualification criteria

are the basis for creating individual development plans for each employee. This includes defining specific goals, resources and methods aimed at improving the level of skills and professional growth. They give employees a clear idea of what skills and competencies they need to develop in order to reach new levels in their professional activities.

In today's world, where public trust is critical to the effectiveness of public administration, studying and ensuring legitimacy becomes an important task for authorities. Qualification requirements also affect the transparency of government and its legitimacy.

Public trust in the government is determined by the level of faith and conviction of citizens in the honesty, openness and effectiveness of its actions. This trust is important for the preservation of the democratic order and socio-economic development. Legitimacy of power is the main factor that allows governing bodies to use their power legitimately. The transparency of qualification requirements contributes to the creation of an objective and fair basis for legitimate governance [2].

The transparency of qualification requirements is an important factor in the formation of public trust in authorities. Clear and objective selection criteria help convince citizens of the fairness and objectivity of appointing qualified personnel.

Constant changes in technology, economy and social environment require constant adaptation from management structures. This dynamic affects the need to constantly revise and improve the methodology of qualification requirements. Systematic monitoring of the effectiveness of the methodology of qualification requirements allows identifying weak points and the need for adaptation. It is based on the analysis of results, interaction with personnel and taking into account changes in the economic and socio-cultural environment. The methodology of qualification requirements should be built into the strategic planning of the organization. Adapting to future changes involves the implementation of flexible strategies that will allow you to quickly respond to new challenges and opportunities.

The implementation of innovative technologies in the monitoring and adaptation of the methodology of qualification requirements contributes to automation and facilitates the process of correcting deficiencies. This allows the organization to be more reactive and effective in conducting its personnel policy [3, p. 457].

Therefore, the method of qualification requirements in managerial activity plays a key role in the development of effective public administration. The implementation of clear criteria, the formation of a highly qualified team,

individual development plans and a system of incentives contribute to increasing the efficiency and sustainability of state authorities. Monitoring and adaptation of the methodology is a key stage to ensure its implementation in the conditions of constant changes in the socio-economic environment.

References

1. What Are Job Requirements? URL: <https://www.indeed.com/career-advice/finding-a-job/job-requirements>

2. Contemporary Government Regimes: Power, Legitimacy, and Authority.

URL: <https://openstax.org/books/introduction-political-science/pages/13-1-contemporary-government-regimes-power-legitimacy-and-authority>

3. Thomas M. Thomson. Management by objectives. The Pfeiffer Library Volume 20, 2nd Edition, 1998. 516 p.

Gao Debing

Master student 1st course, speciality “Administrative management”

Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor:

Alina Brychko

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Sumy National Agrarian University

RESEARCH ON STRENGTHENING THE MANAGEMENT MEASURES OF COUNTY WATER RESOURCES INFRASTRUCTURE IN CHINA

Excellent water resources infrastructure has a significant impact on human health and quality of life. In short, water resources infrastructure management has an extremely important impact on human health, economic development, environmental protection and other aspects. We must attach importance to and strengthen the management of water resources infrastructure to ensure the sustainable use of water resources.

1. The significance of water resources infrastructure management

1.1 Ensuring human health: Good water infrastructure management can ensure the safety of water supply, thus providing adequate, clean drinking water, which is essential for human survival and health.

1.2 Maintaining ecological balance: Water resources infrastructure management can effectively manage water supply and drainage, and ensure that the water demand of the natural environment is met, while preventing water pollution, so as to help maintain ecological balance.

1.3 Promoting sustainable development: Water resources are the basic natural resources and the strategic economic resources, and they are the control factors of ecology and environment. Implementing a strict water resources management system and promoting the coordination of economic and social development with the carrying capacity of water resources and water environment is an important means to achieve sustainable economic and social development.

Water resource infrastructure management still faces many challenges, we need

to work more hard to improve water resources infrastructure management to meet these challenges and achieve a harmonious coexistence between human society and the water environment.

2. Types of county water resources management infrastructure in China

There are many kinds of water resources infrastructure, and each facility has its own specific functions and functions. They cooperate with each other to form the county water resources infrastructure system and provide the necessary water resources guarantee for the economic and social development of the county.

3. Measures for the management of major infrastructure of county water resources level in China

3.1 Measures to strengthen the management of flood control facilities. To ensure the function of flood control facilities, we need to start from many aspects, including planning and design, regular inspection and maintenance, monitoring and early warning, scientific and technological innovation, enhancement of people's awareness of flood control and improvement of emergency plans. These measures can effectively improve the performance and reliability of flood control facilities and reduce the risk of flood caused.

3.2 Measures to strengthen the management of water supply facilities. Take anti-freezing measures in time to ensure its normal operation when the cold wave strikes. Through a variety of ways to publicize the knowledge and methods of cold prevention, improve the public's attention to the water supply facilities for cold prevention.

3.3 Measures to strengthen the management of drainage facilities. Strengthen the inspection and management of drainage facilities; strengthen river inspection and cleaning; Strengthen the water circulation to ensure the secondary river landscape; strengthen the operation and management of pump stations; carry out comprehensive safety inspection on the transformer and distribution facilities and equipment of the pump station; pay close attention to the reports of drainage emergencies and solve the emergency problems at any time.

3.4 Measures to strengthen the management of water ecological protection facilities. Ecological water dispatching: Optimize the water dispatching scheme of water project and fully consider the ecological water demand, ecological storage capacity and fish path shall be set in the project construction; strengthen water quality monitoring, and conduct regular monitoring of key sewage outlets to ensure that sewage discharge meets the standards; for the damaged water ecosystem, ecological restoration measures should be taken; strengthen the public awareness of participation, and improve the public's awareness of water ecological environment protection through publicity, education and science popularization activities.

3.5 Measures to strengthen the management of water and landscape facilities. Regular water quality inspection and cleaning should be carried out to ensure the quality of the water source; cleaned and maintained regularly to ensure the normal operation and aesthetic effect of the facilities; for waterscape water, its circulating flow should be kept to avoid stagnant water area and pollutant deposition; some

ecological elements can be added to the landscape water, these elements can help purify water bodies and increase the self-purification ability of water bodies; the rationality and practicability of waterscape should be fully considered in landscape design to avoid excessive design or impractical waterscape facilities.

3.6 Measures to strengthen the management of water energy utilization facilities. Reasonable planning of water energy utilization facilities; ensure the stable and reliable water supply, to ensure the normal and efficient operation of water resources utilization facilities; strengthen the management and maintenance, and conduct regular inspection and maintenance to ensure the normal operation and effective utilization of the facilities; advanced technology and management means are adopted to optimize the structure of water resources utilization and improve the economic and ecological benefits of water resources utilization.

3.7 Measures to strengthen the management of shipping facilities. Establish a sound safety management system; improve the technical level of shipping facilities ; strengthening the management and maintenance of waterways; strengthening the supervision and inspection of ships; strengthening the training and management of seafarers; establishment of emergency plans and emergency mechanisms.

The importance of water resources infrastructure management as a public property management can not be ignored, which needs to get the attention and support of the government and the society, and constantly strengthen the scientific and effective management, so as to better guarantee the people's life and the stable development of the society.

References

1. Water Resources Management, China Water Resources and Hydropower Press, 2019.
2. The Supply and Demand Balance and Reasonable Allocation of Water Resources, China Water Resources and Hydropower Press, 2019.

Наукове видання

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

матеріали

II Міжнародної науково-практичної конференції

Затверджено до друку та поширення через мережу Інтернет

Науково-координаційною радою

Сумського національного аграрного університету

(протокол № 6 від 24 листопада 2023 року)

За редакцією професора Назаренка О.В.

Тези доповідей розміщено в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори. Редакційна колегія може не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

РВВ, Сумський національний аграрний університет,
вул. Герасима Кондратьєва 160, Суми, Україна

Підписано до друку та розповсюдження в мережі інтернет 24.11.2023 р.

Формат А4: Гарнітура Times New Roman

Замовлення _____ Ум. друк. арк. 20,68